

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Collationné Complet

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

~~62 B 10~~

~~Geog. 15.~~

~~232 D 4~~

KW 40
E 4

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

PHILIPPI CLVVERI

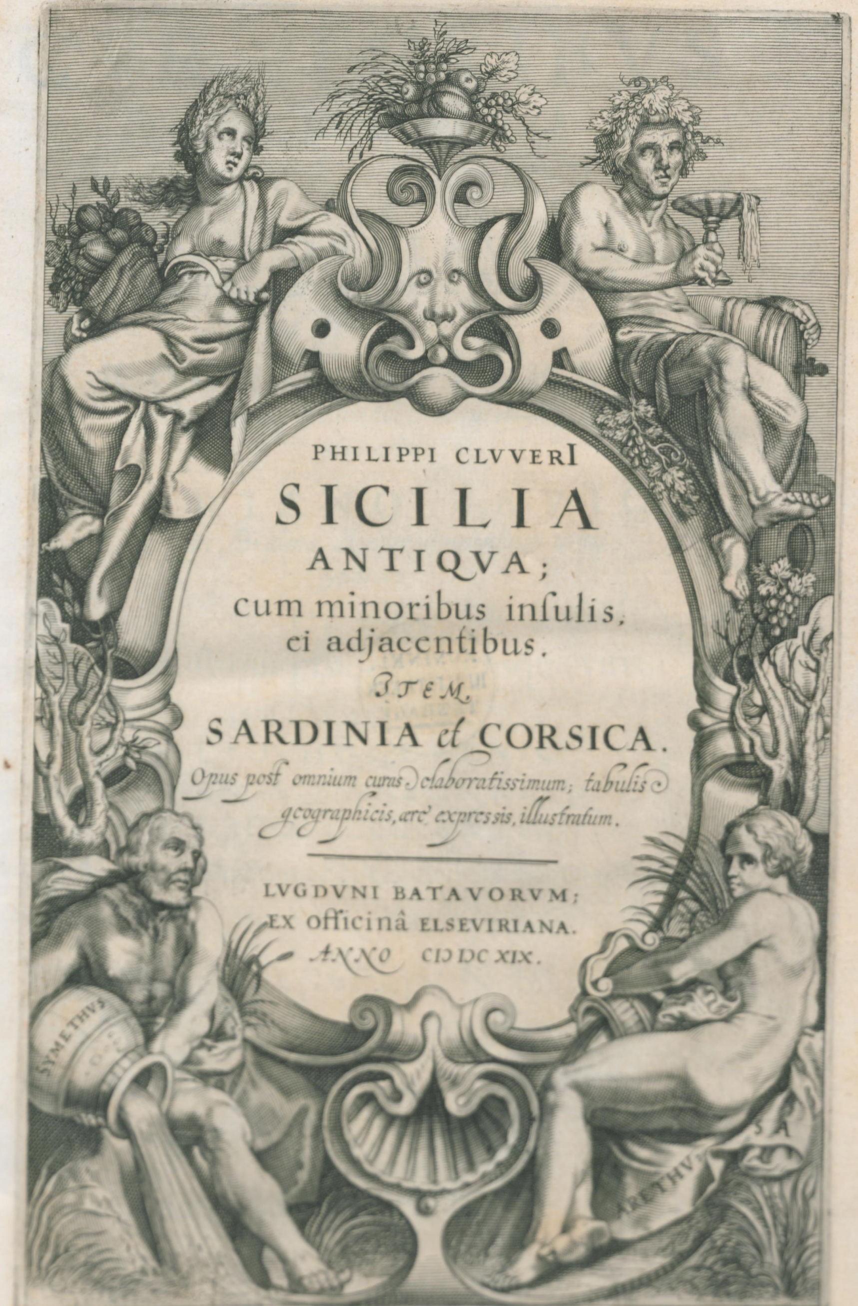
SICILIA

ANTIQVA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Domus Professa Societatis IESU Antuerp. 1645.

PHILIPPI CLVVERI

SICILIA ANTIQVA;

cum minoribus inſulis, ei adjacentibus.

ITEM,

SARDINIA et CORSICA.

Opus poſt omnium curis elaboratiſsimum; tabulis geographicis, ære expreſsis, illuſtratum.

LVGDVNI BATAVORVM;
EX officinâ ELSEVIRIANA.
ANNO CIↃ IↃC XIX.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

KONINKL.
BIBLIOTHEEK
TE 'SHAGE.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

MAGNIFICIS DOMINIS

CVRATORIBVS ACADEMIAE LVGDVNENSIS:

IOANNI DVVENVORDIO;

Equeſtris ordinis viro; domino Du-ven-vordæ, Vorſchotæ, &c.

ROCHO HONARDO;

Supremi in Hollandiâ Senatus conſiliario primario:

ADRIANO PAVIO;

Equiti, & almæ Amſterodamenſium urbis ſyndico:

ITEM;

Ampliſsimis prudentiſsimisque viris;

PETRO DEIMANNO,
AEMILIO HOGEVENIO,
CLEMENTI BARSDORPIO, Ic.
GERHARDO LEONARTIO:

Inclytæ Leidenſium urbis Conſulibus; illorum collegis.

PHILIPPVS CLVVERIVS.

TERTIVS jam, Nobiliſsimi atque Magnifici viri, exactus eſt annus, quòd, poſt Germaniæ antiquæ editionem, ſuperiores Academiæ Curatores dignos hosce geographicos labores judicarunt, quibus por-

 rò uni-

rò univerſus terrarum Orbis illuſtraretur: ſtipendiumque in præſens modicum addixerunt; non ſine ſpe maiorum propediem præmiorum. Itaque familiâ ex Angliâ, ubi uxorem duxeram, Lugdunum translatâ, quamprimùm ad Italiæ Siciliæque ſcriptionem me accinxi. quam felici conatu intra XVI menſium ſpacium abſolvi. Quum verò nihil edere vellem, antequàm ipſas terras inſpexiſſem, dubiaque loca oculis perluſtraſſem: id quoque iter publico juverunt viatico. Peregrinatio quidem ea mihi fuit tantùm annua: ſed perquàm moleſta, &, ſuprà quàm credi poſsit, ærumnoſa: quum ſæpè corpus fami ac ſiti pernoctationibusque ſubdialibus, animus perpetuis terroribus, caput verò etiam vitæ periculo ſubjectum eſſet, quæ tamen omnia Dei immortalis omnipotenti virtute & largâ benignitate ſuperavi. Poſt reditum intra paucos menſeis utrumque opus publicam viſurum erat lucem; ni ſolita atque ingenita mihi interpellata fuiſſet diligentia. quidpe eas incidere videbam rerum mutationes, uti meritò etiam de meorum ſtudiorum ſalute nonnihil addubitarem. & mox Itali ingenti ſtipendio (ut ſunt ingeniorum eminentiorumque ſcientiarum ſummi æſtimatores) ad publicam geographiæ hiſtoriarumque antiquarum ex ſuggeſtu profeſsionem invitabant. Rhæti etiam in

trans-

tranſitu coram, & poſteà per crebras literas ſeriò ac ſedulò hortati ſunt, uti in novam, quam in lætiſsimâ illâ moliebantur Valle Tellinâ, Academiam exornandam meum quoque nomen traderem. Heic ſanè (fatebor enim) dubia mihi mens agier; &, in quam partem inclinaret, neſcire. Reſpicienda erat familia: liberi alendi & educandi liberaliter : ne in peiorem eos condicionem dilabi paterer, quàm vel genus decebat, vel parentes me reliquerant. Interim amici, doctiſſimi atque graviſsimi peritique ac prudentes rerum humanarum viri, quotidiè anxiis conſiliis & omnibus viribus dehortabantur, idemtidem ingerendo; Rem me ingenio ac mente meâ maximè indignam meditari, ſi maioris ſtipendii lautiorisque victus gratiâ, inſtitutum univerſi Orbis & Aevi antiqui deſcribendi ſtudium cum publico in ſcholâ aliquâ docendi munere commutare cogitarem: ecquid plus honoris in præſens, ac plus gloriæ apud poſteritatem me conſequuturum ſperarem, ſi in Italiâ, vel alibi, x aut xx adoleſcentulos geographiam & hiſtoriam publicè docerem; quàm, ſi in Hollandiâ omnium terrarum antiquitatem æternis monumentis conſignatam, univerſo Orbi futuroque Aevo transmitterem. Hæc quidem atque talia eò animum impellere videbantur, quò jam ab initio ingenii vis eum traxerat: nec

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

tamen miſeram vitam liberali loco nato ſatis perſvadebant: donec vos, Magnifici Domini, ad meliorem ſpem erexiſtis. Itaque animo ac ſtudiis priſtinis recollectis, tandem opus hoc Siciliæ antiquæ in lucem produxi. quod maximo merito ſummoque jure Magnificentiæ & Amplitudini veſtræ dicatum eo. in veſtro quidpe ſolo natum, veſtris ſumtibus educatum eſt. ideóque minùs dubito, quin acceptum id atque gratum vobis, veluti alumnum veſtrum, ſit futurum. Id unum etiam atque etiam vos rogo & obteſtor, detis benignâ curâ operam, uti non modò Italia, quæ editioni parata eſt, ſed & reliquæ Orbis partes apud vos publicam lucem ingredi poſsint. nec patiamini, uti gloria ILLVSTRATI ANTIQVI ORBIS ET AEVI, quæ apud vos cœpit, & quam non minùs ſub veſtræ glorioſiſsimæ Reipublicæ famâ, quàm meo nomine, jam omnem Orbem Chriſtianum pervagatam ſcio, aliò tranſeat; vel ſub ipſum primordium omnis exſtingvatur. Nuper in Italiâ, non tantùm docti, quorum amicitiæ me inſinuaveram, ſed & Principes paſsim viri, qui comiter ac benignè excipiebant, iterque & tranſitum publicis literis juvabant, ſummè mirabantur, veſtram Rempublicam omni ævo penè ſolam hanc laudem conſequutam eſſe, uti tribus ſimul ſtudiis, maximè inter ſe diverſis, ſi non adverſis, uno eodemque tempore excelleret at-

ret atque floreret: re ſcilicet militari, optimarum ſecretiorumque literarum doctrinâ; & mercaturâ. Eamdem laudem vos quoque pro virili velle tueri, minimè ego dubito. Ingens verò veſtra erit gloria apud omnem poſteritatem, ſi poſt CIↃIↃ ferè jam annos ſcientia hæc tam nobilis, tam utilis, tamque neceſſaria, quæ ab omnibus hactenus ob arduitatem neglecta atque ignorata fuit, veſtrâ curâ atque impenſâ ad ſummum faſtigium perducatur. Aliorum etiam fuerit honos, jam anteà ſatis cognitas arteis conſervaſſe; cultores earum benignâ ac largâ manu fovendo. veſtrum immortale erit decus, vulgatis ſcientiis etiam novas addidiſſe. Sed exhortandi finem facio: ne generoſiſsimis ac magnificentiſsimis animis veſtris diffidere quidquam videar. De reliquo Deum immortalem & cunctarum rerum potentem ſummis votis precor veneror que, diu vos publico bono, & in primis rei literariæ, ſoſpites volens propitius felicitet: det Neſtoreos annos, & candida lætaque omnia. Scribebam in Academiâ veſtrâ Lugduni apud Rhenum, pridiè Calendas Septembreis anni CIↃ IↃC XVIIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

PHIL. CLVVERI

PRAEFATIO
ad
SICVLOS.

VNiverſi terrarum Orbis antiquitatem haud vulgari ſtudio atque operâ illuſtrare nuper quum inſtituerem, magnam me ubique apud ſingulas genteis initurum gratiam atque laudem, haud dubius ſperabam, ſi unus ego poſt tot ſæcula, quibus hactenus id ſtudium neglectum ignoratumque fuit, diligentiùs curatiùsque in eâ ſcientiâ inſtaurandâ laborarem, quæ multum eſſet profutura omnibus literarum artiumque bonarum ſtudioſis, tum ipſis locis gloriam additura ingentem. eóque maiori animo ac conatu rem tam difficilem, tamque improbam, adgreſſus ſum. Verùm id longè contrà evênit. quidpe, ſimul ac primum geographicorum meorum laborum ſpecimen, quo ea terra deſcribebatur, quæ non minùs mihi explorata erat, quàm ipſis incolis, in lucem publicam dedi; protinus invidi quidam, maligni, ac perverſiſsimi ingenii homines proſiluerunt, qui eum laborem publicis ſcriptis oppugnare ac planè exſtinguere ſummâ ope omnibusque viribus adniſi ſunt: hanc unam ob cauſam, ut ipſi profitentur, quòd exterus ego indigenis hunc de illuſtratâ eorum patriâ plauſum eripere ſategerim. Idem apud vos, VIRI SICVLI, ne mihi accidat; pauca quædam præfanda putavi. Terram Siciliam, omnium ſecundùm Græciam terrarum celebratiſsimam, ego deſcripſi; homo exterus; in extremo ferè Septemtrione apud Viſtulæ oſtia natus, apud Rheni exitus eruditus atque edoctus eam ſcientiam, quam profiteor. Id ne miremini. uſus in eâ re ſum eâdem ope iiſdemque auxiliis, quibus unis Siculus etiam homo inſtrui poterat. nempe diligenti ac ſolicitâ veterum auctorum lectione; tum ipsâ locorum ſedulâ inſpectione. inſulam quidpe veſtram meo pede, uno comitante ſocio, obivi omnem; accuratè in ſingula inquirens, oculiſque luſtrans. Licet ea re haud perinde opus erat, poſt admirandam illam ac penè incredibilem nobiliſsimi patriarum rerum ſcriptoris, Thomæ Fazelli, diligentiam. cui ego pares alios in illuſtrandis patriarum terrarum antiquitatibus valdè deſidero; nec reperio. nam ii ſi eſſent, longè faciliori labore perficere ea daretur, ad quorum cognitionem nunc,

niſi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

niſi per duriſsimas ſummasque ærumnas pervenire haud licet. Nec bonorum idoneorumque auctorum ignarus fuit Fazellus. hos quidpe omneis, quotquot eius ſæculo reperiebantur, ſummâ cum curâ eum legiſſe, &, rejectis anilibus fabularum nugis, quibus ferè alii opera ſua fœdarunt, religiosè ſequutum video. Verùm idem quum haud ſemel ab illorum mente infelici conjecturâ aberraverit; & longè aliena adſeruerit: æquo patiamini animo, ſi ab eius ſententiâ atque auctoritate ad meliora verioraque nonnumquàm recedam. Liceat heic idem mihi, homini extero, quod vobis, viri nobiliſsimi atque doctiſsimi, IOSEPHE BONFILI, VINCENTI MIRABELLA, & MARIANE VALGVARNERA, *hominibus Siculis in accuratiſsimis veſtris nuper licuit operibus, quibus avitas antiquitates magis magisque illuſtrare gnaviter perrexiſtis. Non id mihi heic actum, ut vel Fazello vel veſtrûm cuiquam illuſtratæ Siciliæ plauſum laudemque eriperem: ſed uti veritas ipſa paullo certioribus rationibus documentisque verioribus conſtaret. Plurimo mihi fuiſſe adjumento cùm illius tùm veſtram ſingularem curam atque diligentiam; vel eo ipſo ſatis ingenuè me fateri cenſeo, quòd veſtris quamfrequentiſsimè utar verbis; etiam in rebus, quas ipſe coram ſedulus perſpexi. quod quidem eò feci, quò maiorem mihi ex auctoritate veſtrâ apud populareis veſtros ſtruerem fidem. tum, quòd multa antiquitatum veſtigia atque reliquiæ, quæ pòſt penitus interiêre, Fazelli adhuc ætate exſtabant. Cæterùm magnitudo voluminis ne vos terreat. Non auctoritate tantùm, ut à plerisque factum video, atque nutu meo huc illuc legentium animos impelli cupio: ſed ipſis veterum auctorum verbis ac teſtimoniis, quæ ſint falſa, refellere, quæ vera, adſerere, ubique mihi inſtitutum eſt: uti eâ ratione per ſe quisque poſsit videre, quid de ſingulis ſit judicandum. Siciliæ autem veſtræ antiquitates multo maximâ ex parte à Græcis adnotatæ ſunt ſcriptoribus. quorum ſermonem quum non omnes pariter intelligant; Latina interpretatio neceſſariò adjicienda fuit. neque enim perpaucis & doctiſsimo cuique, ſed omnibus cognoſcendi cupidis, & paullo etiam rudioribus hæc elaborata volo. Græcam igitur orationem, vel interpretationem Latinam, ſi demas, plus tertiâ parte magnitudini voluminis decedet. Tum hoc mihi in veteri geographiâ reſtaurandâ maximè propoſitum; uti non ſolùm regiones ſingulæ deſcribantur; ſed et quidquid ubique apud omne genus*

aucto-

auctorum occurrit, quod ſine geographiæ cognitione intelligi nequeat, id uti per eam clarum reddatur. Hinc ſæpè ſuper unâ eademque re, licèt minùs dubiâ, plurium citantur auctorum ſimilia ac paria verba. Interdum eo ipſo cavetur, ne vitiatum aliquod vocabulum videatur. tum multa etiam corrupta ac depravata auctorum loca reſtituuntur. denique propriorum nominum grammaticæ formationes ubique diligentiùs peraguntur. Ita, uti planè philologicæ hæ commentationes noſtræ haud immeritò adpellari poſsint. Sed de his ſatis. In terra veſtræ, VIRI SICVLI, *notitiâ ſicubi fortè erratum, benigni ignoſcatis oro.* Omnium verò, *inquit Iuſtinianus imperator*, memoriam habere, & in nullo penitus errare, divinitatis potiùs, quàm mortalitatis eſt. *Monitionis gratiam, quàm reprehenſionis invidiam, ſibi conciliaſſe, præſtare memineritis. Valete.*

Index tabularum geographicarum.

I. Siciliæ antiquæ deſcriptio, Latinis vocabulis.

II. Siciliæ antiquæ deſcriptio Græcis vocabulis.

III. Veterum Syracuſarum typus.

IIII. Inſularum orientali Siciliæ lateri adjacentium, & item geminæ Melitæ, typus.

V. Sardiniæ & Corſicæ deſcriptio.

ARGV-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ARGVMENTA RERVM,

quæ hoc opere continentur.

LIBER PRIMVS.

Quo, primùm univerſæ inſulæ Siciliæ varia nomina atque incolæ; dein ſitus, figura, magnitudo, tum orientale atque meridionale eius latera deſcribuntur.

CAPVT I. *Sicilia pars quomdam Italiæ exiſtimata.* Pag. 1.
CAP. II. *De variis Siciliæ nominibus atque incolis.* 7.
CAP. III. *De ſitu, figurâ, & magnitudine Siciliæ.* 48.
CAP. IIII. *De Siculi ſoli naturâ ac fertilitate.* 57.
CAP. V. *Fretum Siculum, & Charybdis.* 60.
CAP. VI. *Trium Siciliæ promontoriorum forma. Pelorum promontorium. Statua ſpeculatrix, ſive Turris Pelori. Traiectus freti. Lacus mirandi in Peloro. Neptuni templum. Peloritana ora. Meſſana urbs; quæ anteà Zancle. Mamertini, Meſſanæ incolæ. Zancle fons. Pelorias ſive Pelorus mons; qui & Neptunius: & in hoc ſpecula. Chalcidicus mons. Eunes ſive Senes, locus. Fauces Mylenſes & Tauromenitanæ. Argennum & Drepanum promontoria.* 76.
CAP. VII. *Taurominium urbs. Taurus mons. Naxus urbs. Portus Taurominitanorum. Aſines ſive Aſinius fluvius. Onobala amnis; qui & Taurominius. Veneris fanum. Apollinis ducis ara & ſtatua. Copria, ſive Sterquilinium, litus Taurominitanum. Marmor Taurominitanum.* 90.
CAP. VIII. *Aetna mons. Vulcani Templum. Aetnæ divinationes.* 97.
CAP. VIIII. *Tres Cyclopum Scopuli. Vlyſſis portus. Acis amnis. Catana urbs. Amenas, ſive Amenanus, fluvius. Campus & Statuæ piorum. Aetnà opidum; quod anteà Ineſſa.* 114.
CAP. X. *Symæthus, Terias, & Eryces, amnes. Leontini urbs. Liſſus amnis. Phoceæ & Bricinniæ, caſtella. Leontini campi; qui & Læſtrygonii, & Xuthii. Xuthia opidum.* 124.
CAP. XI. *Pantagias fluvius. Trotilum opidum. Megara urbs; quæ anteà Hybla. Alabus fluvius. Sinus Megarenſis. Alabum opidum. Styella caſtellum. Hyblæum mel. Hyblæi colles. Myla flumen. Xyphoniæ promontorium. Xyphonià urbs. Xyphonius portus. Taurus promontorium. Thapſus peninſula, & opidum.* 130.
CAP. XII. *Syracuſæ urbs: cuius partes, Epipolæ, Neapolis, Tycha, Acradina, & inſula; cuius nomen proprium Ortygia: & in hac Arethuſa fons. Trogilus vicus. Trogiliorum portus. Duo Syracuſarum portus. Leon vicus. Summa rupes. Temenites & Milichius, fontes. Lyſimelia palus ſive ſtagnum. Syraca palus.* 138.
CAP. XIII. *Anapus amnis. Pratum Syracuſanum, Cyane fons. Archidemia fons. Olympium opidum & Iovis templum. Daſcon ſinus & caſtellum. Plemmyrium promontorium & caſtellum. Parva inſula ante Plemmyrium. Herculis fanum. Magæa fons. Gyas ager. Cacyparis, Erineus, Aſſinarus, amnes. Polyzelium villa. Longum promontorium. Helorum flumen & opidum. Helorum caſtellum. He-*

lorina

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

lorina via. Piſcina Helorina. Nauſtathmus portus. Phœnicûs flumen & opidum. 175.

Cap. XIIII. Pachynum promontorium. Portus Pachyni. Odyſſeum ſive Vlyſſeum promontorium. Portus Odyſſeæ ſive Vſſei promontorij. Hecabes templum; & Hecates cenotaphium. Hirminius & Moticanus amnes. Caucana opidum cum portu. Bucra promontorium. Dianæ fons & amnis. Camarina Palus & urbs; quæ Homeri interpretibus Hyperia exiſtimata, Phæacum antiquiſſima ſedes. Amnes Hipparis & Oanus. 187.

Cap. XV. Gela fluvius & urbs; quæ anteà Lindii. Geloi ſive Gelenſes campi. Apollinis ſtatua. Achates & Vagedruſa amnes. Gelonium ſtagnum: & duo mirandi fontes. Agrigentum urbs; quæ anteà Omphace. Acragas & Hypſa fluvii. 197.

Cap. XVI. Himera fluvius. Ecnomus ſive Sceleratus mons. Dædalium caſtellum. Phintia urbs. Phalarium caſtellum. 209.

Cap. XVII. Sicania poſterior. Heraclea urbs, cognomento Minoa; anteà Macara dicta. Halycus amnis. Camicus fluvius & opidum; quod poſteà Cena. Allaba fluvius. Caprianus mons. Thermæ colonia; quæ & Aquæ Selinuntiæ, & Aquæ Labodæ, ſive Larodæ. Dædali antrum ſudatorium. 215.

Cap. XVIII. Mazara flumen & caſtellum, ſive emporium Selinuntiorum. Selinûs urbs & amnis; qui Latinis Apiarius. Gonuſa palus ſive ſtagnum. Amnes, Halycus, Isburus, Acithis, Soſſius, & Hypſa. Inycum opidum: quod fortè poſteà Pintia. 224.

LIBER SECVNDVS.

Quo primùm ſeptemtrionale inſulæ litus, dein mediterranea eius, ac tandem inſulæ adjacentes, deſcribuntur.

CAPVT I. Lilybæum promontorium & opidum cum portu. Lilybe puteus. Sibyllæ Cumanæ ſepulcrum. Drepana opidum cum portu; qui & Erycinorum portus. Columbaria inſula. Eryx mons & opidum. Templum Veneris Erycinæ. Longuri ſinus. Aegithallus promontorium & caſtellum; quod poſteà Acellus. Motya urbs cum portu. 231.

Cap. II. Aegeſta ſive Egeſta; quæ poſteà Segeſta. Segeſtanorum emporium. Aquæ Segeſtanæ; quæ & Pincianæ. Amnes, Scamander, Simois, Thermeſſus, Porpax, Crimiſus, Bathys, ſive Iatis. Opida, Cetaria, Parthenicum, Hyccara. Aquæ Perticianenſes. 255.

Cap. III. Panormus urbs cum portu. Ercta mons & caſtellum. Orethus & Eleutherus amnes. Solûs opidum. Himera urbs & amnis. Thermæ urbs, ſive Aquæ Himerenſes. Minervius ager. 273.

Cap. IIII. Cephalœdis ſive Cephalœdium opidum. Monalus amnis. Haleſa ſive Alæſa urbs. Haleſus ſive Alæſus fluvius. Fons Alæſini agri mirandus. Ipyrrha fons. Opida Calacta & Aluntium. Chydas amnis. 286.

Cap. V. Agathyrnum opidum. Soluſapra locus. Timethus fluvius. Tyndaris ſive Tyndarium opidum & promontorium. Helicon fluvius Mylæ, peninſula & opidum.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

dum. Fons agri Mylenſis mirandus. Longanus amnis. Thorax mons. Phalacrium promontorium. Fanum Dianæ Facelinæ, & Naulochus, opida. Melas amnis; qui & Facelinus. Stabula boum Solis. 294.

CAP. VI. *Bidius caſtellum. Tiſſa & Centuripæ opida. Cyamoſorus amnis. Agyrium opidum.* 308.

CAP. VII. *Enna urbs, Siciliæ umbilicus. Pergus ſive Perguſa lacus. Plutonia ſpecus. Aßôrus opidum. Chryſas amnis. Chryſæ fanum. Heræi ſive Junonii montes. Nympharum lucus.* 315.

CAP. VIII. *Capitium opidum. Herbita urbs. Imachara, Galaria, Symethus, Hadranum, opida. Hadrani fanum. Hadranius amnis. Opida, Hybla Maior, Magella, & Morgantia. Morgetes. Ergetium ſive Sergentium opidum.* 327.

CAP. VIIII. *Menæ ſive Menena urbs. Menenius fons; qui & Palicinus, & idem Lacus ſeu ſtagnum Palicorum, & Crateres Palicorum. Fanum Palicorum. Palice & Eryce opida. Eryces amnis.* 339.

CAP. X. *Capitoniana, Gelenſium Philoſophiana, Petiliana, Calloniana, Corconiana; loca incertæ condicionis. Opida, Callonia ſive Caulonia, Nonymna, Calviſiana, Meſopotamium, Hybla Minor ſive Héræa, Acræ, Acrillæ, Apollinis Libyſtini fanum, Ichana, Mutyca, Neetum, Caſmena, Bidis, Cacyrum, Echetla, Erbeſſus, Adryx, Meruſium, Talaria, Mactorium.* 348.

CAP. XI. *Maro mons. Gemelli colles. Nebrodes mons. Cratas ſive Acragas mons. Engyum & Petra, opida. Piciniana & Comitiana, incertæ condicionis loca. Erbeſſus urbs. Fons, cui oleum innatat. Vulcanius & Gonius montes. Sal Agrigentinus. Scaturigenes terram evomentes. Conchéus lacus. Motyum caſtellum. Ancyræ ſive Ancyrina, & Cotyrga, opida.* 364.

CAP. XII. *Triocala & Scirthæa, opida. Adrano vicus. Opida, Macella, Elcethium, Legum. Entella & Halicyæ urbes. Jetæ, Schera, & Longaricum, opida. Ad Olivam & Pirina, loca incertæ condicionis. Opida, Morgyna, Parôpus, Ameſtratus ſive Mutiſtratum. Nomæ, Apollonia, Galata, Noæ, Abacænum. Myconius mons.* 374.

CAP. XIII. *Tyracia, Tyracinæ, Ancylium, opida. Cabala, Cronium, loca. Opida, Arbela, Tabas, Jndara, Craſtus, Hippana. Opida incerti ſitus. Numerus univerſarum Sicilæ urbium.* 387.

CAP. XIIII. *Liparæorum inſulæ; quæ & Aeoliæ, & Vulcaniæ. item nonnullæ aliæ inſulæ, eidem ſeptemtrionali Siciliæ lateri objacentes.* 395.

CAP. XV. *Aegades inſulæ tres: quarum prima Phorbantia, ſive Bucinna; altera Aeguſa, ſive Capraria, eademque Aponiana; tertia Hiera, ſive Sacra, eademque Maritima. Polyphemi ſedes.* 417.

CAP. XVI. *Melita inſula: quæ eadem & Hyperia, Phæacum antiquiſſima ſedes; & item Ogygia, ſive Calypsûs inſula. divi Pauli ad eam naufragium. Gaulos inſula.* 425.

CAP. XVII. *De erroribus Vlyſſis.*

ITEM;

CAPVT. I. *De Sardiniâ.* 477.

CAP. II. *De Corſicâ.* 499.

Auctores

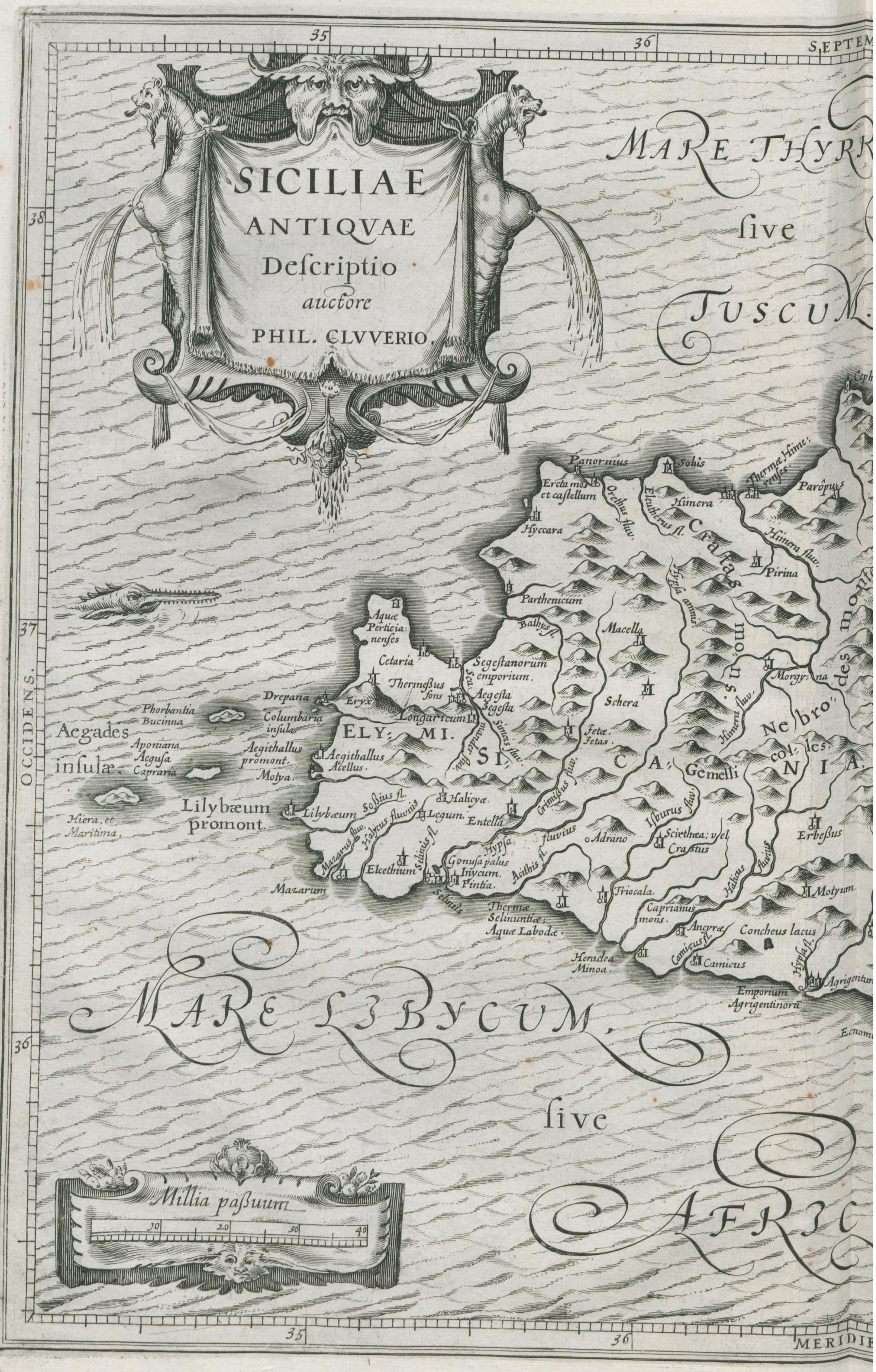
Auctores, quorum loci nonnulli corrupti emendantur, adſeruntur, vel indicantur.

Prior numerus paginam, poſterior lineam notat.

AEmilius Probus. 266, 50.
Antigonus. 345, 6.
Appianus. 89, 34. 396, 9.
Cicero. 167, 28. 189, 48. 214, 34. 287, 6. 291; 7, 22. 329, 24. 359, 25. 373, 53. 389, 36.
Conſtantinus Porphyrogenitus. 24; 47, 49, 51.
Didymus, Homeri ſcholiaſtes. 16, 56.
Diodorus. 89, 29. 125, 31. 151, 41. 211, 1. 219; 44, 54. 249, 34. 285, 30. 288, 18. 291, 14. 299, 9. 302, 9. 303, 52. 308, 56. 311; 5, 25. 326, 26. 330, 29. 338, 46. 339, 47. 340, 38. 352, 20. 353, 8. 397, 32. 380, 28. 386, 30. 390; 7, 22. 392, 35. 393, 50. 394, 6. 402, 3. 420, 21. 486, 50.
Dionyſius Halicarnaſſenſis. 36, 2. 243; 1, 4.
Eunapius. 70, 50.
Euſtathius. 2, 52. 8, 30. 67, 5. 400, 40.
Feſtus. 256, 14.
Heſychius. 328, 34.
Iſacius Tzetzes. 48, 44. 378; 7, 31.
Iſidorus. 202, 18. 398; 4, 8.
Livius. 144, 49. 151, 50. 152, 53. 153, 50. 154, 54. 171; 41, 55. 354, 40.
Marcianus Heracleenſis. 11, 12. 37, 34, & ſeq.
Martianus Capella. 49, 30. 477, 51. 501, 36.
Mela. 62, 31.
Ovidius. 120; 11, 18.
Pauſanias. 85, 28.
Plinius. 229, 14. 293, 53. 295, 15. 376, 28. 385, 38. 400, 23. 401, 50. 407, 18. 411, 16. 433, 19. 501, 30. 491, 10.
Plutarchus. 219, 49. 352, 39.
Polybius. 89, 29. 203, 53. 382, 25. 492, 4.
Procopius. 168, 13. 191, 32.
Proverbiorum Appendix Vaticana. 94, 31. 390, 57.
Ptolemæus. 124, 25. 184, 6. 196, 26. 213, 26. 229, 14. 264, 1. 279, 25. 284, 28. 325, 24. 335, 19. 352, 38. 356, 53. 374, 19. 383, 4. 491; 25, 45.
Scholia in Apollonium. 408, 39.
Scholia in Epigrammata Græca. 194; 38, 40.
Scholia in Pindarum. 193; 20, 24. 195; 32, 33, 38.
Scholia in Theocritum. 26, 28. 171; 16, 19, 20.
Scholia in Thucydidem. 42, 32.
Scylax. 23, 55. 125, 39. 127. 45.
Servius. 10, 20. 35; 31, 33. 96, 43. 111; 39, 42. 115, 38. 170; 31, 35. 185, 1. 256, 51. 262, 19. 412, 2.
Silius. 33, 14. 196, 24. 288, 10. 305, 51. 308, 33. 365, 33. 390, 48. 421; 36, 40. 444, 34.
Solinus. 76, 15. 202, 14. 265, 31.
Stephani epitomator. 31, 29. 39, 47. 89, 18. 120, 48. 148, 25. 134, 26. 152, 40. 198; 11, 12, 56. 229, 32. 230; 18, 30. 249, 49. 254, 8. 274, 44. 279, 30. 294, 3. 295, 16. 297, 12. 333, 33. 335, 55. 339, 30. 351, 47. 352, 47. 359, 33. 363; 13, 35. 383; 38, 45. 394, 18. 426, 6.
Strabo. 8, 10. 37, 28. 50, 46. 52, 37. 112, 14. 160, 14. 167, 37. 220, 39. 223, 30. 295, 16. 364, 42. 396, 55. 407, 5. 425, 45. 444, 2. 501, 27.
Suidas. 73, 21. 198. 24. 199, 8. 279, 2.
Vibius. 17, 12. 133, 26. 176, 47. 196. 28. 201, 42. 211; 46, 47. 226, 10. 230, 8. 266, 48. 269, 46. 305, 49. 376, 52.
Vlpianus. 330, 2.
Zonaras. 384, 7.

PHILIP.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

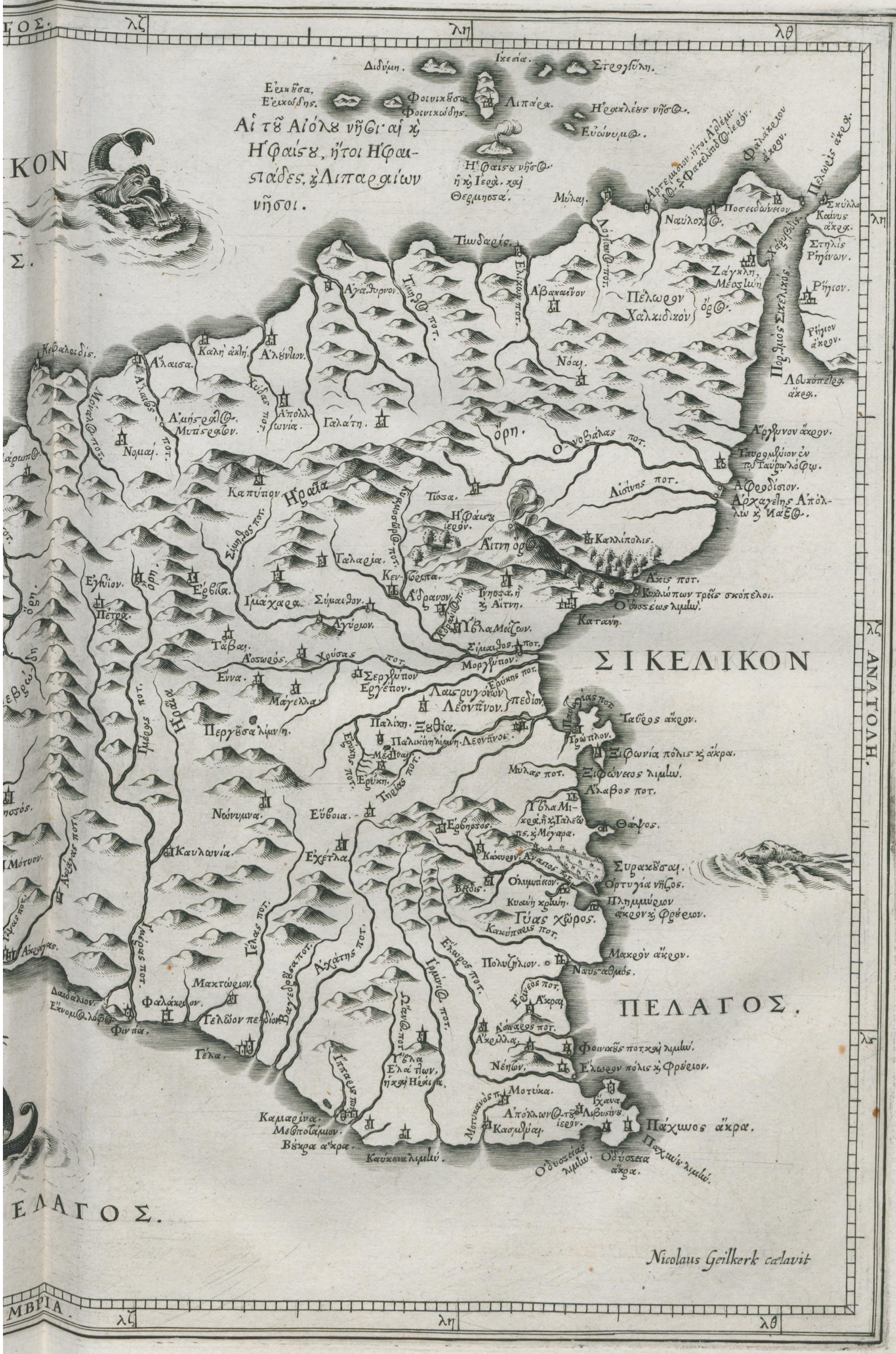

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ΣΙΚΕΛΙΑΣ
ΤΗΣ ΠΑΛΑΙΑΣ
ΤΥΠΟΣ,
ΦΙΛΙΠΠΟΥ τοῦ ΚΛΥΒΕΡΙΟΥ.
ΑΡΚΤΟΣ.
ΤΥΡΡΗΝΙΚΟΝ
ΠΕΛΑΓΟΣ.
ΔΥΣΜΗ.
ΛΙΒΥΚΟΝ
ΠΕΛΑΓ
ΜΕΣΗΜΒΡΙΑ.
Αἰγαδες
νῆσοι.
Αἰγῦσα.
Λιλυβαίον ἄκρον.
Δρέπανα.
Ἔρυξ.
Αἴγεσα.
Μοτύη.
Παρθενικόν.
Μάκελλα.
Σελινοῦς.
Ἡράκλεια
Μινώα.
Στάδιοι.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

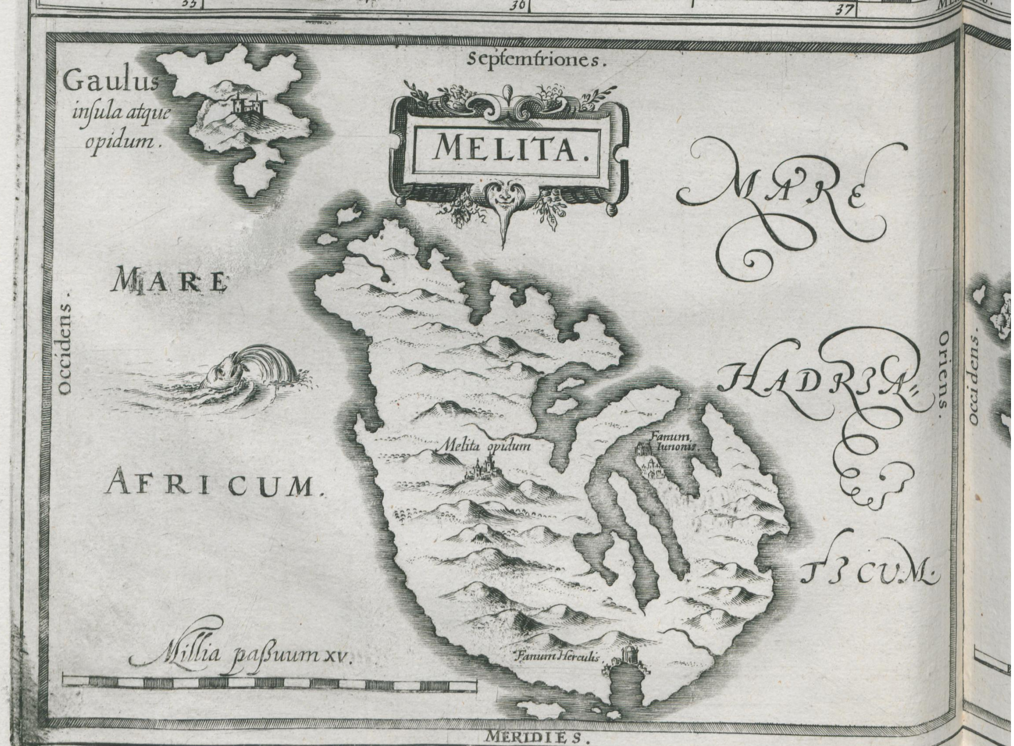

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

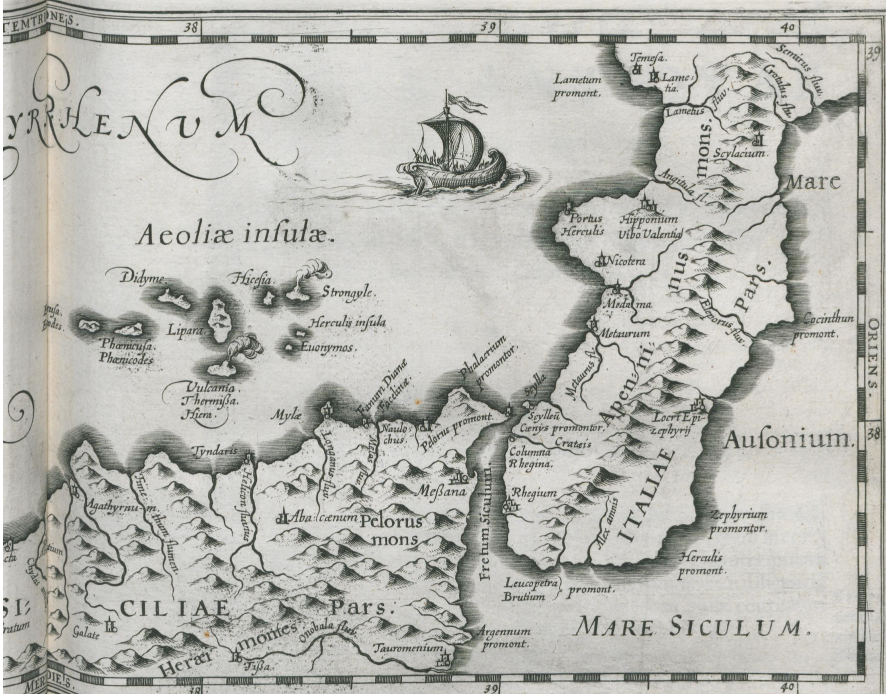
Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

PHILIPPI CLVVERI

SICILIAE ANTIQVAE

LIBER PRIMVS.

Quo, primùm univerſæ inſulæ varia nomina atque incolæ; dein ſitus, figura, magnitudo; tum orientale atque meridionale eius latera deſcribuntur.

* *
*

Capvt primvm.

Sicilia pars quondam Italiæ exiſtimata.

ITALIA omni, ab Alpibus ad fretum uſque Siculum, ſummâ, quantum in nobis fuit, curâ ac ſtudio deſcriptâ, haud incommodum nec alienum fuerit, primo poſthinc loco conterminam ei inſulam SICILIAM, anguſto freto diviſam, eâdem diligentiâ perſequi: utique, quum & ipſa pars quondam Italiæ continenti adhærens exiſtimata ſit. Virgilius, Aeneid. lib. III:

SICILIA *quondam peninſula exiſtimata.*

Hæc loca vi quondam & vaſtâ convulſa ruinâ
(Tantum ævi longinqua valet mutare vetuſtas.)
Diſſiluiſſe ferunt. quum protinus utraque tellus
Vna foret, venit medio vi pontus, & undis
Heſperium Siculo latus abſcidit; arvaque & urbeis,
Litore diductas, anguſto interluit æſtu.

Silius Italicus, lib. XIIII:

Auſoniæ pars magna jacet Trinacria tellus,
Vt ſemel, expugnante Noto & vaſtantibus undis,
Accepit freta, cœruleo propulſa tridente.
Namque per occultum cæcâ vi turbinis olim
Impactum pelagus laceratæ viſcera terræ
Diſcidit; &, medio perrumpens arva profundo,
Cum populis pariter convulſas tranſtulit urbeis.

Ovidius, Μεταμορφώσεων, lib. XV:

——— *Zancle quoque juncta fuiſſe*
Dicitur Italiæ; donec confinia pontus
Abſtulit; & mediâ tellurem reppulit undâ.

Valerius Flaccus, Ἀργοναυτικῶν lib. I:

——— *Quum Siculos Oenotria fineis*
Perderet; & mediis intrarent montibus undæ:

Claudianus, de raptu Proſerpinæ lib. I:

——— *Trinacria quondam*
Italiæ pars una fuit. ſed pontus & æſtus
Mutavêre ſitum. rapuit confinia Nereus
Victor, & abſciſſos interluit æquore monteis:
Parvaque cognatas prohibent diſcrimina terras.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Statius, Thebaid. lib. III:

——— It calmor ad auras,
Quantus Tyrrheni gemitus ſalis; aut ubi tentat
Enceladus mutare latus. procul igneus antris
Mons tonat. exundant apices. fluctusque Pelorus
Contrahit: & ſperat tellus abrupta reverti.

Mela, lib. II, cap. VII: *Sicilia, ut ferunt, aliquando continens, & Bruttio agro annexa: poſt freto maris abſciſſa eſt.* Seneca, in conſolatione ad Martiam: *Videbis primùm ipſam inſulam, ab Italiâ anguſto interciſam freto. quam continenti quondam cohæſiſſe, conſtat. ſubitum illò mare irrupit, &*

Heſperium Siculo latus abſcidit.

Feſtus Pompeius: *Rhegium ſignificare oportere, ait Verrius, id municipium, quod in Freto è regione Siciliæ eſt. quoniam id dictum eſt à rumpendo; quod eſt Græcè ῥαγῆναι.* Servius ad præſcriptum Virgilii locum: *Salluſtius dicit; Italiæ Siciliam conjunctam conſtat fuiſſe. ſed medium ſpatium aut per humilitatem obrutum eſt, aut per anguſtiam ſciſſum.* Iſidorus, Origin. lib. XIII, cap. XVIII: *Fretum Siciliæ, quod Rhegium dicitur, Salluſtius ex tali cauſâ vocari ſcribit, dicens; Italiæ olim Siciliam conjunctam fuiſſe: &, dum eſſet una tellus, medium ſpatium aut per humilitatem abruptum eſſe aquis, aut per anguſtiam ſciſſum, & inde Rhegium nominatum: quia Græcè abruptum hoc nomine nuncupatur.* Et lib. XIIII. cap. VI: *Salluſtius dicit, Italiæ conjunctam Siciliam fuiſſe. ſed medium ſpatium impetu maris diviſum, & per anguſtiam ſciſſum.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Sicilia, quondam Bruttio agro cohærens; mox, interfuſo mari, avulſa. Ab hoc dehiſcendi argumento Rhegium Græci nomen dedêre opido, in margine Italiæ ſito.* Solinus, cap. VIII: *Phlegræi campi, Circes domus, Tarracina inſula antè circumflua immenſo mari, nunc ævo nectente addita continenti: diverſamque fortunam à Rheginis experta; quos fretum medium à Siculis vi abſcidit.* Vitiatum hunc locum in Italiæ deſcriptione ita docui legendum: *Phlegræi campi: Tarracina: Circes domus; inſula antè, circumflua immenſo mari; nunc, ævo nectente, addita continenti.* Apud Martianum etiam Capellam corrupta leguntur iſta: *Phlegræi dehinc campi, habitatioque Circeia, Terracina prius inſula nunc juncta Rhegium, qui ab Sicilia continenti ſeparata, atque in compenſationem connexæ telluris in inſulam religata.* Ego in Italiæ deſcriptione ſic reſtituere conatus ſum: *Phlegræi campi. dehinc Tarracina, habitatioque Circeia; priùs inſula; nunc juncta continenti: ut ab Rhegio quondam Sicilia ſeparata.* Porrò Dionyſius, in orbis terrarum deſcriptione:

Τρινακίη δ' ἐπὶ τῇσιν, πέδον Αὐσονιήων
Ἐκτέταται.
Τῆς μὲν πρὸς βορέην ὀλοὴ ναύτῃσι κέλευθος,
Στεινή τε σκολιή τε καὶ ἄχειλος· ἧχι θάλασσα
Συρομένη μακρῇσι περιβρέμεται σπιλάδεσσιν,
Ἀονίῳ τμηθεῖσα πολυγλώχινι σιδήρῳ.

Id eſt:

Trinacia autem poſt has ſuper ſolum Auſonum
Extenta eſt.
Huius ad boream pernicioſa nautis via,
Anguſtaq; & obliqua & intractabilis: ubi mare
Tractum longos fremit circa ſcopulos,
Aonio ſciſſum multas cuſpides habente ferro.

Ad hæc ita Euſtathius: Ἡ Σικελία χερρόνησος ποτὲ ἦν, συνεχὴς κατὰ ἰσθμὸν τῇ τῶν Αὐσόνων γῇ. σεισμοῦ δέ τινος, ὡς εἰκὸς, ἐξαισίου συμπεσόντος, καὶ τοῦ ἰσθμοῦ διαχόντος, εἰσπεσεῖν φασι τὴν παρίσθμιον θάλασσαν, καὶ μεσολαβήσασαν θέσθαι νῆσον τὴν Σικελίαν, οὐ πολὺ διὰ τοῦτο τῆς χέρσου διέχουσαν. ὅθεν καὶ μῦθος φέρεται, τὸν Ποσειδῶνα, οἷα ἐπισαλεύοντα τοῖς σεισμοῖς, ἀποτεμεῖν τὸν ἰσθμὸν Ἀονίῳ πολυγλώχινι σιδήρῳ, καὶ παρεισαγαγεῖν τὴν ἑκατέρωθεν ζωννύουσαν αὐτὸν θάλασσαν· καὶ οὕτω νῆσον ποιῆσαι τὴν τέως χερρόνησον, χαριζόμενον Ἀκάσῳ [lege Ἰοκάσῳ· ut in Italiâ ad Rhegium opidum docui.] τῷ τοῦ Αἰόλου παιδὶ, ὡς ἂν ἔχοι ταύτην οἰκεῖν ἀσφαλῶς. ἀπὸ δὲ τῆς ῥηθείσης ῥήξεως καὶ τὸ ἐκεῖ λέγεται παρονομασθῆναι Ῥήγιον. Id eſt: *Sicilia olim peninſula erat, Italiæ per iſthmum cohærens. ingenti autem terræ motu facto, iſthmoq; diſciſſo, irrupiſſe æquor aiunt, quod iſthmum alluebat; cinctuq; ſuo inſulam effeciſſe Siciliam, haud longè à continenti disjunctam. undè fabula fertur; Neptunum, qui motibus terræ præeſt, abſcidiſſe iſthmum Aonio multas cu-*

ſpides

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ſpides habente ferro; & induxiſſe mare, quod iſthmum utrimque cingebat; atque ita ex peninſulâ effeciſſe inſulam: gratificantem Iocaſto, Aeoli filio; quò is ſecurè ac tutò inhabitare eam poſſet. Ceterùm à dictâ abruptione, id eſt, ἀπὸ τῆς ῥήξεως, *Rhegium illic quoque nomen accepiſſe volunt.* Strabo, lib. XI: Ὠνομάσθη δὲ Ῥήγιον, ὥς φησιν Αἰσχύλος, διὰ τὸ συμβὰν πάθος τῇ χώρᾳ ταύτῃ. ἀπορραγῆναι γὰρ ἀπὸ τῆς ἠπείρου τὴν Σικελίαν ὑπὸ σεισμῶν, ἄλλοι τε κἀκεῖνος εἴρηκεν·

Ἀφ᾽ οὗ δὴ Ῥήγιον κικλήσκεται.

Τεκμαίρονται δ᾽ ἀπὸ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην συμπτωμάτων, καὶ τῶν κατ᾽ ἄλλα μέρη τῆς Σικελίας, καὶ τὴν κατὰ Λιπάραν καὶ περὶ αὐτὴν νήσους, ἔτι δὲ τῶν κατὰ τὰς Πιθηκούσας, καὶ τὴν προσεχῆ περαίαν ἅπασαν, οὐκ ἀπεικὸς ὑπάρχειν καὶ τοῦτο συμβῆναι. νῦν μὲν οὖν ἀνεῳγμένων τούτων τῶν στομάτων, δι᾽ ὧν τὸ πῦρ ἀναφυσᾶται, καὶ μύδροι καὶ ὕδατα ἐκπίπτει, σπανιόν τι σείεσθαι φασὶ τὴν περὶ τὸν πορθμὸν γῆν. τότε δὲ πάντων ἐμπεφραγμένων τῶν εἰς τὴν ἐπιφάνειαν πόρων, ὑπὸ γῆς συνεχόμενον τὸ πῦρ καὶ τὸ πνεῦμα, σεισμοὺς ἀπεργάζετο σφοδρούς· μοχλευόμενοι δ᾽ οἱ τόποι πρὸς τὴν βίαν τῶν ἀνέμων ὑπεῖξάν ποτε· καὶ ἀναρραγέντες ἐδέξαντο τὴν ἑκατέρωθεν θάλατταν, καὶ ταύτην, καὶ τὴν μεταξὺ τῶν ἄλλων νήσων τῶν ταύτῃ· καὶ γὰρ ἡ Προχύτη καὶ αἱ Πιθηκοῦσαι ἀποσπάσματα τῆς ἠπείρου, καὶ αἱ Καπρέαι, καὶ ἡ Λευκωσία, καὶ αἱ Σειρῆνες, καὶ αἱ Οἰνωτρίδες· αἱ δὲ καὶ ἐκ τοῦ πελάγους ἀνέδυσαν, καθάπερ καὶ νῦν πολλαχοῦ συμβαίνει. τὰς μὲν γὰρ πελαγίας ἐκ βυθοῦ μᾶλλον ἀνενεχθῆναι πιθανόν· τὰς δὲ προκειμένας τῶν ἀκρωτηρίων, καὶ πορθμῷ διῃρημένας, ἐντεῦθεν ἀπερρωγέναι δοκεῖν εὐλογώτερον. Hoc eſt: *Rhegium nomen accepit, ut auctor eſt Aeſchylus, ab eo quod iſti loco accidit. motibus enim terræ Siciliam à continente abruptam, cùm alii, tùm ille adfirmat; -- Vnde Rhegium dictum eſt. Huic rei argumenta adducunt ab iis, quæ Aetnæ & aliis Siciliæ partibus accidunt, & item Liparæ, inſulisque circumjacentibus. ſed & Pithecuſas ac oppoſitam eis continentem habere, quibus probabile reddatur, Siciliæ hoc eveniſſe. Ac nunc quidem poſtquàm aperta ora ſunt, quibus ignis efflatur, maſſæq; ignitæ & aquæ egeruntur, rarò aiunt terram freto vicinam motu concuti. Olim verò, quum omnes forent exitus obturati, qui foras pertinerent, ignis ac ventus, à terrâ contenti, vehementeis ediderunt motus; quibus loca illa concuſſa & vi ventorum quaſi ſubruta, tandem conceſſerunt; perruptaque utrimque mare admiſerunt, cùm hoc, tùm quod ibi eſt inter reliquas inſulas. etenim Prochyta, Pithecuſæ, Capreæ, Leucoſia, Sirenes, & Oenotrides, partes ſunt continentis avulſæ. Nonnullæ etiam inſulæ ex ipſo mari emerſerunt: ſicuti etiam nunc multis in locis evenit. Quæ namque in alto ſitæ ſunt mari; eas, probabile eſt, ex profundo ſurſum eſſe egeſtas. at quæ ante promontoria jacent, ac freto à continente dirimuntur; eas, maximè credibile eſt, ab eâ eſſe abruptas.* Ergo, quod Salluſtius, &, hunc fortaſſe ſequutus, Seneca, *conſtare* liquidò adfirmarunt, Mela *ferri*, ait; Strabo verò quoſdam, diligentiùs ſeriúsq; rem examinanteis, exemplis tantùm aliarum inſularum & nonnullis rationibus probabile reddere voluiſſe, tradit. Argumenta, quibus eamdem rem hoc noſtro ſæculo probare voluit eximius Siciliæ auctor Thomas Fazellus, adducit iſta: *Huius quidpe loci ea procul inſpicientibus eſt natura, ut ſinus maris, non tranſitus, adpareat. quò quum navigatur, diſcedere ac ſejungi Siciliæ & Italiæ promontoria videntur, quæ juncta adparebant, & olim fuerant. Freti prætereà, quod inter Pelorum, Siciliæ promontorium, ac Scyllæum Italiæ vicinum opidum, interjacet, in mediis præſertim locis, nusquàm* LXXX *paſſus profunditas ipſa excedit; prout plumbeo* XXX *librarum perpendiculo probatum, & eius fundi ima area lapidoſa tota comperta eſt. Hæc autem modica maris tam ſævi & æſtuoſi altitudo, iſthmo ibi aliquando fuiſſe locum, manifeſto eſt indicio. Scopulos inſuper non paucos in hoc imo freti profundo Meſſanenſes ac Brutii, qui nauticam exercent, ſubaquaneos ſedato mari ſe vidiſſe pluries, adfirmant. Ex ipſius etiam Siciliæ parte, primùm terræ humilitas, deinde arenæ, per loca Peloro vicina paſſim jacentes, facilem eius rei conjecturam præbent. Contrà quoque ex ipſius continentis parte ſublime eſt ſaxum, ubi Scyllæum opidum ſitum eſt; locus, tùm poëtis celeber, tùm nautis maximè formidatus. quod ſaxum humilem à tergo, alluentibus undis, in formam cherſoneſi, tellurem habet; quam Anaxilas, Rheginorum tyrannus, erecto muro munivit; quo & ſibi navale ſtrueret, & piratis navigandi per euripum facultatem interciperet. Prealtæ quoque illæ atque præcipites Scyllæo marique proximo imminentes rupes ſignificare videntur, Siciliam fuiſſe ab Italiâ, ſive magno aliquo terræ motu ſive vi currentis recurrentiſque maris, diremtam. Quocircà arbitrandum eſt, vel fluctuum vel terræ motus vi clauſtra montium interrupta; ac deinde utriusque litora paullatim exeſa perpetuâ fluctuum colliſione fuiſſe, donec in hanc faucium latitudinem devênit, quæ nunc eſt. metuendumque fuiſſet, ne indies fieret latior largiorque*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

hiatus; niſi natura ſimul utrimque ac ſubterimpoſitæ præcelſæ duræque rupes faucium clauſtra coërcerent. A Scyllæo denique ad X V *paſſuum millia abeſt Italiæ vertex, extremumque promontorium Leucopetra, Spartivento à nautis hodiè dictum. ad cuius oram, contra Meſſanam, ſitum adhuc eſt Rhegium opidum, ab Aeolo conſenſu Herculis conditum. huic etenim nomen inditum fuiſſe, auctores omnes adfirmant, à ῥηγνύναι, verbo Græco, quod disrumpere ſignificat: eò nimirum, quòd ab iis locis dirupta Sicilia quondam fuerit. Neque verò, quod Græcorum auctoritate ſimul & Latinorum omnium definitum eſt, vanam eius perſvaſionem meretur.* Hiſce tot documentis addit inſuper & aliarum inſularum exempla, ex priſcorum monumentis producta, quibus, mehercules, non magis ille de Siciliæ ſuæ avulſione probat atque evincit, quàm priſci illius ſæculi homines apud Strabonem, loco ſuprà citato. Ipſe ſanè Strabo, quæ ſua eâ dè re fuerit ſententia, hiſce promit verbis: Πλὴν εἴτε διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν τοὔνομα τῇ πόλει γέγονεν, εἴτε διὰ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς πόλεως, ὡς ἂν βασίλειον τῇ Λατίνῃ φωνῇ προσαγορευσάντων Σαυνιτῶν, διὰ τὸ τοὺς ἀρχηγέτας αὐτῶν κοινωνῆσαι Ῥωμαίοις τῆς πολιτείας, καὶ ἐπιπολὺ χρήσασθαι τῇ Λατίνῃ διαλέκτῳ, πάρεστι σκοπεῖν ὁποτέρως ἔχει τἀληθές. Id eſt: *Verùm, ab hoc argumento id nominis urbi quæſitum ſit; an propter ſplendorem eius veluti Regiam adpellaverint Samnites, quorum principes Romanæ civitatis fuêre participes, Latinoque plurimùm uſi ſermone, in medio dijudicandum relinquo.* Hinc & illud lib. I: Οἱ δὲ καὶ τὴν Λέσβον τῆς Ἴδης ἀπερρωγέναι πεπιστεύκασι· καθάπερ τὴν Προχύτην, καὶ τὴν Πιθηκοῦσαν τοῦ Μισηνοῦ, τὰς δὲ Καπρέας τοῦ Ἀθηναίου, τὴν Σικελίαν δὲ τῆς Ῥηγίνης, τὴν Ὄσσαν δὲ τοῦ Ὀλύμπου. Hoc eſt: *Sunt, qui Leſbum ab Idâ abruptam credunt; ut Prochytam & Pithecuſam ab Miſeno, Capreas à Minervæ promontorio, à Rhegino agro Siciliam, Oſſam ab Olympo.* Quòd *ſcopulos*, Fazellus, *non paucos in hoc imo freti profundo Meſſanenſium Bruttiorumque nautas vidiſſe*, ait; idem non tantùm in anguſtis ſinubus atque fretis, ſed in ipſo paſſim magno Oceano obſervari, facilè ex noſtris, univerſum jam circumnavigantibus terrarum orbem, intellexeris nautis Belgicis. In *humilitate* verò *terræ* ad Pelorum, item in Scyllæi ſcopuli cervice ſeu iſthmo nihil video, quod non infinitis, non tantùm Italiæ, ſed aliarum etiam terrarum litoribus ſit commune. neque magis *præaltas atque præcipites* heic *Scyllæo marique proximo imminenteis* vidi *rupeis*, quàm innumeris aliis Italiæ in locis ad inferum hoc mare, adeóque in univerſo penè eius litore conſpexerim. Iam verò in *Rhegii* opidi vocabulo leve admodùm atque inane eſt documentum. quidpe licet jam tum Aeſchylus, qui circa annum ante natum Ieſum C C C C L X X X claruit, ἀπὸ τῆς ῥήξεως τοῦ ἰσθμοῦ, id eſt, ab *dirupti iſthmi* argumento id vocabuli ſive urbi, ſive, ante conditam urbem, promontorio inditum fuiſſe cenſuerit; tamen jam aliquot ſæculis ante eius ætatem ea res controverſa fuit. ſic enim Diodorus lib. IIII: Φασὶν οἱ παλαιοὶ μυθογράφοι, τὴν Σικελίαν, τὸ πρῶτον χερρόνησον οὖσαν, ὕστερον γενέσθαι νῆσον, διὰ τοιαύτας αἰτίας· Τὸν ἰσθμὸν κατὰ τὸ στενότατον ὑπὸ δυεῖν πλευρῶν θαλάττης προσκλυζόμενον ἀναρραγῆναι, καὶ τὸν τόπον ἀπὸ τούτου Ῥήγιον ὀνομασθῆναι· καὶ τὴν ὕστερον πολλοῖς ἔτεσι κτισθεῖσαν πόλιν τυχεῖν τῆς ὁμωνύμου προσηγορίας. ἔνιοι δὲ λέγουσι, σεισμῶν μεγάλων γενομένων, διαρραγῆναι τὸν αὐχένα τῆς ἠπείρου, καὶ γενέσθαι τὸν πορθμὸν διειργούσης τῆς θαλάττης τὴν ἤπειρον ἀπὸ τῆς νήσου. Ἡσίοδος δὲ ὁ ποιητὴς φησὶ τοὐναντίον, ἀναπεπταμένου τοῦ πελάγους, Ὠρίωνα προσχῶσαι τὸ κατὰ τὴν Πελωριάδα κείμενον ἀκρωτήριον, καὶ τὸ τέμενος τοῦ Ποσειδῶνος κατασκευάσαι, τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διαφερόντως. Id eſt: *Antiqui fabularum ſcriptores, Siciliam quondam peninſulam fuiſſe, perhibent: ex qua poſtmodùm inſula ſit facta hac ratione: Qua parte iſthmus in arctum maximè conſtrictus à duobus utrimque maris lateribus adluitur, disruptum fuiſſe: & locum inde Rhegii nomen accepiſſe. urbemque, multis annis poſt conditam, id cognominis ſortitam eſſe. Alii, magnis terræ concuſſionibus factum, aiunt, ut, cervice continentis diſciſſâ, fretum, quo continens ab inſulâ maris irruptione divulſa eſt, induceretur. At verò Heſiodus poëta contrarium ſtatuit. latius enim diffuſo illic mari, Pelorum promontorium, & templum in eo Neptuni, quod religioſè colunt incolæ, ab Orione aggerum molibus eductum eſſe.* Tantum ſcilicet abeſt, uti vel motu aliquo terræ, vel fluctuum vi diruptam aliquando fuiſſe Siciliam ab Italiâ crediderit Heſiodus; uti etiam è contrario, quum latiùs diffuſum foret hoc fretum, totam illam humum arenaceam atque depreſſam, in quam Pelorus per aliquot millia paſſuum in mare excurrit, ab Orione, ceu vallum quoddam ſive aggerem, aggeſtum, ſtatuerit. At Heſiodus C C C annis ante Aeſchylum fuit. Quòd ſi igitur jam tum Heſiodi ævo incerta atq; controverſa fuit omnis de Siciliæ avulſione

narra-

narratio; quid certi probare queas ex prædicti vel opidi vel promontorii *Rhegii* vocabulo, haud equidem video. Id ſanè ſatis commodè, quòd eam narrationem inter μυθολογικὰ τῶν παλαιῶν, id eſt, *inter fabulas priſcorum mortalium* Diodorus ponat. unde planè nihil certi colligere poſſis. De *freto Herculeo* ſive *Gaditano* ita tradit Plinius in proœmio libri III: *Proxima faucibus utrimque impoſiti montes coërcent clauſtra, Abila Africæ, Europæ Calpe; laborum Herculis metæ. quam ob cauſam indigenæ Columnas eius dei vocant: creduntque perfoſſas excluſa anteà admiſiſſe maria, & rerum naturæ mutaſſe faciem.* Valerius Flaccus, non ab Hercule perfoſſum hoc fretum, ſed à tempeſtatibus perruptum, tradit: eodemque tempore & Siciliam Italiæ fuiſſe avulſam. Verba eius Ἀργοναυτικῶν lib. I. leguntur iſta:

Aequore Trinacrio refugiq; à parte Pelori
Stat rupes horrenda fretis. quot in æthera ſurgit
Molibus, infernas totidem demiſſa ſub undas.
Has nimbi ventique domos & naufraga ſervat
Tempeſtas. Hinc in terras latumque profundum
Eſt iter. hinc olim ſoliti miſcere polumque
Infelixque fretum, (neque enim tunc Aeolus illis
Rector erat.) Libyâ quum rumperet advena Calpen
Oceanus: quum flens Siculos Oenotria fineis
Perderet; & mediis intrarent montibus undæ:
Intonuit donec pavidis ex æthere ventis
Omnipotens; regemque dedit, quem juſſa vereri
Sæva cohors in monte.

Satis ineptè, abſurdè, atque ridiculè utrumque adfirmatur. quid enim, ante eam ſive perfoſſionem ſeu diruptionem, toto eo ſpatio, quo nunc vaſtum illud eſt atque immenſum mare internum, Aſiam inter Africamque & Europam diffuſum, fuiſſe crediderís? Scilicet unam perpetuam immani altitudine vallem? Apage ſis cum nugis iſtis immanibus. Quidpe, ſi fretum Gaditanum anteà montibus ſeptum cluſumque fuit; quo, quæſo, tot ingentes Europæ pariter & Aſiæ Africæque amnes oſtio in mare ſeſe effuderunt Oceanum? Sed occurrit heic antiquus auctor Strato; de quo ita Strabo lib. I: Στράτων φησὶν οἴεσθαι, τὸν Εὔξεινον μὴ ἔχειν πρότερον τὸ κατὰ Βυζάντιον στόμα· τοὺς δὲ ποταμοὺς βιάσασθαι καὶ ἀνοῖξαι, τοὺς εἰς αὐτὸν ἐμβάλλοντας· εἶτ᾽ ἐκπεσεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὴν Προποντίδα καὶ τὸν Ἑλλήσποντον. τὸ δ᾽ αὐτὸ συμβῆναι καὶ περὶ τὴν καθ᾽ ἡμᾶς θάλατταν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὸν κατὰ στήλας ἐκραγῆναι πόρον, πληρωθείσης ὑπὸ τῶν ποταμῶν τῆς θαλάττης. Id eſt: *Strato ait, ſe exiſtimare, mare Euxinum non habuiſſe anteà exitum, qui eſt ad Byzantium. ſed flumina, quæ in id effunduntur, vi eum aperuiſſe. atque ita aquas in Propontidem & Helleſpontum irrupiſſe. Idem verò & noſtro mari accidiſſe. nam in eo quoque apud Columnas fretum perrupiſſe; mari ab fluminibus repleto.* Eamdem ſententiam & ipſe confirmat Strabo paullo pòſt, hiſce verbis: οὐκ ἀπίθανον, οὐδ᾽ εἰ τὴν ὅλην θάλατταν τὴν ἡμετέραν λίμνην πρότερον εἶναι συνέβαινε, πληρουμένην ὑπὸ τῶν ποταμῶν, ἐπιπλάσασαν ἐκπεσεῖν ἔξω, διὰ τῶν κατὰ τὰς στήλας στενῶν, ὡς ἐκ καταῤῥάκτων· ἐπαυξομένην δ᾽ ἀεὶ καὶ μᾶλλον τὴν θάλατταν σύῤῥουν γενέσθαι ὑπ᾽ αὐτῆς τῷ χρόνῳ, καὶ συνδραμεῖν εἰς μίαν ἐπιφάνειαν, ἐκθαλαττωθῆναι δὲ διὰ τὴν ἐπικράτειαν. Hoc eſt: *Neque enim abſurdum eſt, ſi vel totum mare noſtrum olim lacus fuit; qui à fluminibus impletus, turgente ſuperficie per anguſtias apud Columnas eruperit, veluti per cataractas: ac magis magisque auctus, cum mari ſucceſſu temporis confluxerit, in unamque concurrerit ſuperficiem; ac, naturâ maris prævalente, ipſe quoque eamdem induerit.* Vide quàm operoſis opus habeat argumentis, qui incredibilia perſvadere cupit. Ceu verò rerum natura non toto orbe terrarum certas jam inde ab ipſo rerum primordio omnibus fluminibus dederit exitus; ac quaſi ſtudio conſultâque operâ ingenteis paſſim inſeruerit terris ſinus, qui immanem illam vim aquarum, perpetuò defluentium, reciperent, magnoque mari commiſcerent. Quin etiam, quod longè magis mirêre, in interioribus Aſiæ terris eiusmodi comparavit immenſæ magnitudinis lacum, qui receptos ingenteis amneis non terris circumjacentibus ſuperfunderet; ſed per ſubterraneos ſpecus mirandis meatibus in mare Oceanum transmitteret. Verùm enimverò pervulgata hæc jam inde ab antiquiſſimis ſæculis opinio; omneis inſulas, continentibus objacenteis, avulſas quondam eis fuiſſe. Hinc etiam, præter

ſuprà memorata, iſtud Plinii, lib. II, cap. LXXXVIII: *Namque & hoc modo inſulas rerum natura fecit. avulſit Siciliam Italiæ, Cyprum Syriæ, Eubœam Bœotiæ.* Idem noſtro hoc ævo quidam de Britanniâ inſulâ pronuntiarunt. uti jam credere oporteat, etiam Cimbricum promontorium reliquis Septemtrionis terris avulſum eſſe; Oceanumque huc, ut in fretum Gaditanum, irrupiſſe, item Hiberniam Britanniæ fuiſſe connexam; Thulen, ſive Iſelandiam, cum Friſelandiâ Groniæ; Sardiniam Corſicæ; Corſicam Italiæ; Cretam Peloponneſo; Cernen ſive Minuthiam Aethiopiæ; Taprobanam Indiæ; Iaponiam Sinarum terræ. Verùm de re planè incertâ in neutram partem pluribus heic diſputare libet. ex ingenio ſuo quiſque demat vel addat fidem. Nobis tamen potior videtur ſententia doctiſſimi viri Mariani Valguarneræ: qui in libro, quem de primis Siciliæ Italiæque incolis nuperrimè conſcripſit, Siciliam aliquando Italiæ connexam fuiſſe, plurimis ſcitiſſimiſque negat argumentis. quorum præcipua, ex Italico ſermone in Latinum converſa, huc adponere haud pigeat. *Si utramque oram*, inquit, *Calabriæ pariter & Siciliæ, quà maximè inter ſe vicinæ ſunt iſtæ terræ, benè conſideres; facilè obſervabis, minimè eas potuiſſe inter ſe eſſe connexas. non enim tam anguſto ſpatio extimus iſte Siciliæ excurſus Italiæ eſt oppoſitus, uti oculo colligere liceat, facilè inſulam, propter aliquam ſupradictarum cauſarum, à continenti potuiſſe divelli. ſed per XX ampliùs millia paſſuum latus Sicilia opponit Italiæ; juxta quod fretum Meſſanenſe fertur, antequàm ex Tyrrheno mari in Adriaticum ſeſe exoneret. quod ſpatium, neceſſe eſt, uti omne fuerit diruptum, quò meatus freto aperiretur. Nec eſt, quòd extremo tantùm Pelori promontorio conjunctam fuiſſe Italiam adſeveres; rupturamque in eo ſolummodò factam: quia hoc totius huius tractus Italiæ eſt proximum. quidpe, ut ait Ovidius* Μεταμορφώσεων *lib. XV,*

—— Zancle quoque juncta fuiſſe
Dicitur Italiæ; donec confinia pontus
Abſtulit, & mediâ tellurem reppulit undâ.

At à Peloro aduſque Meſſanam millia ſunt XX. Imò Rhegium opidum, quod VI millia infra Meſſanam in latere Calabriæ poſitum eſt, præcipuum illi volunt eſſe huius ruptionis locum; ab eoque argumento id dictum, quòd ῥήγνυσθαι *Græcè ſignificat rumpere.* Καὶ τὸν τόπον, *inquit Diodorus,* ἀπὸ τούτου φασὶ Ῥήγιον ὀνομασθῆναι· καὶ τὴν ὕστερον πολλοῖς ἔτεσι κτισθεῖσαν πόλιν τυχεῖν τῆς ὁμωνύμου προσηγορίας. *id eſt: Atque locum inde nomen tuliſſe aiunt. ubi multis pòſt annis urbs condita idem cognomentum accepit. Totum igitur hoc terræ ſpatium diruptum fuerit, neceſſe eſt. id quod creditu perquàm difficile: quando tot per terræ orbem magnæ juxta atque parvæ conſpiciuntur peninſulæ; quarum iſthmi licet ſint anguſtiſſimi; tamen neque fluctibus adluentis utrimque maris, neque terræ aliquo motu, neque diluvii aquis, umquàm converti in inſulas potuerunt. Quare, quæſo, duo illi iſthmi, Peloponneſi & Thraciæ Cherſoneſi, quum haud latiores ſint XL ſtadiis, ſive paſſuum millibus V, numquàm potuère ſcindi? cur Tauricæ Cherſoneſi in Sarmatiâ iſthmus, prædictis iſtis etiam anguſtior, etiamnunc durat? item & alii, qui paſſim in mari interno viſuntur, hic duûm milliarium, ille unius, alius minoris etiam intervalli, cur numquàm per eiuſmodi vim fuère rupti? An una ſola Sicilia, per XX millium iſthmum Italiæ connexa, fatum hoc pati debuit, ceu fragili conſtans vitro? Sed quis porrò credat, tam pulcrum, tam abſolutum, tamque admirandum opus, cuiuſmodi eſt portus Meſſanenſis, quem Deus, omnium rerum ſummus artifex,* in circino, *ut inquit Eſaias, videtur* tornaviſſe, *caſu quodam ſuperaſſe tam ingentem vim, qualis oportet fuerit in eiuſmodi rupturâ? Tum abyſſus ille profunditatis, qui eſt in hoc freto, poteràtne violentiâ alicuius diruptionis inter utramque terram infundi? Sanè, nihil aliud heic fuit, niſi manus Dei omnium rerum potentis; qui tranſitum ab initio rerum fluxui maris noſtri atque refluxui ſtruere voluit, ubi divina eius ſapientia neceſſarium eſſe cenſuit. Haud equidem ego neſcius ſum eorum, quæ à phyſicis de inſularum generatione traduntur: nempe per vim terræ motuum cunctas vel à continenti eſſe avulſas, vel è profundo emerſiſſe. verùm iſti gentiles ſunt ſcriptores; aut gentilium ſcriptorum commentatores; ſui quiſque auctoris mentem ſequentes. At licet ad iſtum modum parva aliqua inſula ſit facta; tamen minimè ſequitur, idem de reliquis inſulis omnibus eſſe ſtatuendum: quæ non niſi à Deo, unà cum reliquis terris, à principio mundi fuère conditæ. E mari eſſe enatas, haud equidem negaverim: quando eodem modo univerſa quondam terra emerſit. nam primo creationis die* Spiritus Dei ferebatur ſuper aquas; *& tertio* dixit Deus, congregentur aquæ, quæ ſub cœlo ſunt, in locum unum; & adparebat arida: *id eſt,* terra. *At, poſt conditum denique exornatumque mundum vi quadam terræ motuum cœpiſſe inſulas aliam ſubinde atque aliam è mari adparere, ut fungi campeſtres (quamvis hi ſine aliquo*

Sicilia ab Italiâ avulſa eſſe minimè videtur.

terræ motu) è terrâ produci ſolent; id minimè concedo. Gentiles philoſophi, omnium rerum rationes reddi poſſe ſibi perſvadentes, quum contemplatione ſuâ ad illud omnipotentiæ divinæ in creatione mundi Fiat *non pervenerint; quid mirum, ſi ſæpenumerò erraſſe deprehendantur? Poſſem equidem documenta contra Fazellum proferre innumera, quibus oſtendatur, diruptionem huiusmodi tempore diluvii accidere haud potuiſſe; neque aquarum fluctus tantam terris vim intuliſſe. verùm diſputationi huic diutiùs immorari, nimis longum foret, neque neceſſarium. proinde ſufficiant rationes hactenus dictæ: certóq; ſtatuatur, Siciliam omni ævo fuiſſe inſulam, poſtquàm à Deo condita fuit.* Hactenus quàm peritiſſimè Valguarnera. cuius ſagaciſſimis argumentationibus hoc unum inſuper ego adjicio; quòd non opidum modò ἀπὸ τῆς ῥήξεως, id eſt, à prædictâ diruptione dictum fuerit Rhegium: ſed & ante opidum conditum, promontorium, VI millia paſſuum ultrà ſitum, eodem vocabulo fuit adfectum: ut in expoſitione huius oræ docui, in opere de Italiâ. Ruptura igitur iſtius iſthmi tanta fuerit, quanta ipſius freti patet longitudo: à Scyllâ ſcilicet (quod etiam vult Fazellus) ad Leucopetram uſque promontorium, vulgò nunc *Capo dell' armi* dictum; ſpatio millium XXXII. Hoc autem ſpatio quum complura flumina ex Apennini interioribus jugis in fretum delabantur; quis temerè crediderit, fonteis eorum, ſimulque illos, qui ex oppoſitâ Siciliæ parte defluunt, ante iſtam diruptionem fuiſſe nullos; eumdemque terræ motum, quo Sicilia Italiæ avulſa eſt, tandem eos aperuiſſe? De uno atque altero fortaſſis perſvaſeris: maximè, ſi calidos ab initio fuiſſe dixeris; ut in aliis etiam quibusdam inſulis, è mari enatis, accidit. at de compluribus numero frigidisque fontibus & fluminibus, minimè credibile eſt.

CAP. II.

De variis Siciliæ nominibus atque incolis.

NOmen inſulæ, antequàm SICILIA diceretur, fuit SICANIA. & ante hoc etiam THRINACIA, ſive TRINACIA: quod poſtmodùm Græci fecêre TRINACRIA; & hoc Latini verterunt TRIQVETRA. Eadem & SOLIS INSVLA, & CYCLOPVM TERRA dicitur Homero. *Siciliae varia nomina.* Polybius, ſub initium libri VI: Ἀπὸ Σικανῶν Σικανία ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, πρότερον Τρινακρία καλουμένη. id eſt; *Ab Sicanis Sicania dicta eſt inſula, antè Trinacria adpellata.* Diodorus lib. V: Ἡ γὰρ νῆσος τὸ παλαιὸν ἀπὸ μὲν τοῦ σχήματος Τρινακρία κληθεῖσα, ἀπὸ δὲ τῶν κατοικούντων αὐτὴν Σικανῶν Σικανία προσαγορευθεῖσα, τελευταῖον δὲ ἀπὸ τῶν Σικελῶν ὠνόμασται Σικελία. Id eſt; *Inſula namque olim à figurâ nomen habuit Trinacriæ: mox à Sicanis cultoribus Sicania dicta: tandem à Siculis, quorum univerſa gens ex Italiâ huc transgreſſa, Sicilia adpellata eſt.* Dionyſius Halicarnaſſenſis, Antiquitat. Romanar. lib. I: Οἱ δὲ Σικελοὶ ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διέβησαν ἐπὶ τὴν ἔγγιστα νῆσον. κατεῖχον δ' αὐτὴν Σικανοί, γένος Ἰβηρικόν, οὐ πολλῷ πρότερον συνοικισάμενοι, Λίγυας φεύγοντες· καὶ παρεσκευάσαν ἀφ' ἑαυτῶν Σικανίαν κληθῆναι τὴν νῆσον, Τρινακρίαν πρῶτον ὀνομαζομένην, ἀπὸ τοῦ τριγώνου σχήματος. Hoc eſt; *At Siculi ex Italiâ in proximam trajecerunt inſulam. Sicani tum eam tenebant, gens Hiſpanica; qui, pulſi ab Liguribus, paullo antè ibi ſedeis poſuerant: Sicaniamq; de ſuo nomine vocaverant, quæ priùs Trinacria dicebatur, à figurâ triangulâ.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Ante omneis celebritate Sicilia; Sicania Thucydidi dicta; Trinacria pluribus, aut Triquetra; à triangulâ ſpecie.* Solinus, cap. XI: *Sicilia, diffuſis promontoriis, triquetrâ ſpecie figuratur.* Servius ad Virgilii Aeneid. lib. III: *Trinacria; quæ Latinè Triquetra dicitur.* Lucretius, lib. I:

Quorum Acragantinus cum primis Empedocles eſt;
Inſula quem triquetris terrarum geſſit in oris;
Quam fluitans circùm magnis amfractibus æquor
Ionium glaucis adſpergit litus ab undis;
Anguſtoq; fretu rapidum mare dividit undis
Italiæ terrai oras à finibus eius.

Martianus Capella, Plinii epitomator, lib. VI: *Hinc Sicilia; quæ à Thucydide Sicania, à multis Trinacria, perhibetur: Trinacria; quòd tribus promontoriis triangula cenſeatur.* Iſidorus, lib. XIIII, cap. VI: *Sicilia à Sicano rege Sicania cognomitata eſt: deinde à Siculo,*

Itali fratre, Sicilia. primùm autem Trinacria dicta, propter tria ἄκρα, id eſt, promontoria. Trinacria enim Græcum eſt, quod Latinè Triquetra dicitur; quaſi in treis quadras diviſa. Mela, lib. II, cap. VII: *Ipſa ingens, & tribus promontoriis in diverſa procurrens, Græcæ literæ imaginem, quæ Delta dicitur, efficit.* Apollonii Rhodii ſcholiaſtes, in lib. IIII: Ἡ δὲ Σικελία ἐκαλεῖτο Τρινακρία τὸ πρότερον, διὰ τὸ τρεῖς ἄκρας ἔχειν. Id eſt: *Sicilia antè vocitata eſt Trinacria, quia tria habet promontoria.* Strabo lib. VI: Ἔστι δ' ἡ Σικελία τρίγωνος τῷ σχήματι· καὶ διὰ τοῦτο Τρινακρία μὲν πρότερον, Τρινακὶς δ' ὕστερον προσηγορεύθη, μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. τὸ δὲ σχῆμα διορίζουσι τρεῖς ἄκραι. Id eſt: *Sicilia figuram habet triangulam. eoq; Trinacria primùm, poſteà verò, ſono vocis concinniore, Trinacis nominata fuit. Figuram verò eius tres ἄκραι*, id eſt, *tria promontoria definiunt.* Ita equidem in cunctis Strabonis exemplaribus reperitur vox iſta Τρινακὶς perſcripta. ceterùm apud Dionyſium, in Orbis terræ deſcriptione, ita legitur:

> Τρινακίη δ' ἐπὶ τῇσιν ὑπὲρ πέδον Αὐσονιήων
> Ἐκτέταται, πλευρῇσιν ἐπὶ τρισὶν ἐστηκυῖα.

Hoc eſt:

> *Trinacia poſt has ſuper ſolum Auſonum*
> *Extenta eſt, latera ſuper tria ſtans.*

Ad quæ ita Euſtathius: Τὴν παρ' Ὁμήρῳ Θρινακίαν, Τρινακίαν οὗτός φησι, τουτέστι τὴν Σικελίαν· ἥτις ἐκτέταται, φησὶν, ἐπὶ τρισταῖς πλευραῖς ἐστηκυῖα, οἷα δηλονότι τρίγωνος οὖσα. καὶ ἔστιν οἷον ἐτυμολογία τοῦτο τῆς Τρινακίας, οἱονεὶ Τρινακρίας, ὅ ἐστι, τρία ἐχούσης ἄκρα· διὸ καὶ ὁ Λυκόφρων τρίδειρον νῆσον λέγει αὐτὴν, καὶ ὁ Πίνδαρος τριγλώχινα. *. *. Ὁ δὲ Γεωγράφος λέγει, ὅτι ἀπὸ Τρινακίας Θρινακία προσηγορεύθη, μετονομασθεῖσα εὐφωνότερον. Id eſt: *Quam Homerus Thrinaciam, hic Trinaciam vocat; id eſt, Siciliam: quæ extenditur, inquit, tria ſuper latera fulta; quia triangula eſt. atque hæc etymologia eſt Trinaciæ, quaſi* Τρινακρίας, id eſt, *tria promontoria habentis. unde etiam Lycophron triverticem eam vocat; & Pindarus tricuſpidem.* *. *. *Geographus autem ait, à Trinacia dictam eſſe Thrinaciam, voce concinniore.* Certè non concinnior erat vox Θρινακία, quàm Τρινακία· utique, quum literæ Θ longè difficilior ſit pronuntiatio, quàm literæ Τ. Quapropter ex ipſius Strabonis, quem heic citat Euſtathius, exemplaribus ſic corrigo: Ὅτι ἀπὸ Τρινακρίας Τρινακία προσηγορεύθη· id eſt: *Ab Trinacriâ dictam eſſe Trinaciam:* εὐφωνότερον ſcilicet, quia literæ caninæ moleſtus erat atque durus ſonus. Ipſum autem Strabonem ſcripſiſſe, non Τρινακὶς, ſed Τρινακία, cùm ex Dionyſii voce Τρινακίη patet, tùm ex præſcripto Euſtathii loco, ex Strabone deſumto. Neque verò Straboni cura erat terminationem vocabuli in κὶς κίδος oſtendere; ſed ſolam literæ ρ eliſionem. Apud Lycophronem in Alexandrâ hæc leguntur:

> Ὃς δὲ ποδηγῶν πόρθον Ἀγχίσου νόθον
> Ἄξει τρίδειρον νῆσον εἰς λῃκληρίαν,

Id eſt:

> *Qui germen Anchiſæ manu ducens ſpurium,*
> *In inſulam deducet triverticem margineam.*

Ad quæ ita Tzetzes: Νῆσον τρίδειρον τὴν Σικελίαν λέγει, ἣν καὶ Τρινακίαν καὶ Τρινακρίαν καλοῦσιν· τρία γὰρ ἀκρωτήρια ἔχει. Id eſt: *Inſulam triverticem vocat Siciliam, quam & Trinaciam & Trinacriam appellant. tria namque habet promontoria.* In uſu tamen fuiſſe etiam vocabulum ΤΡΙΝΑΚΙC, TRINACIS, ut perſcriptum eſt in Strabonis exemplaribus, equidem haud dubito; quando ΤΡΙΝΑΚΡΙΣ, TRINACRIS, quoque vocatur Ovidio & Tzetzæ. Ovidius Faſtorum lib. III:

> *Terra tribus ſcopulis vaſtum procurrit in æquor*
> *Trinacris; à poſitu nomen adepta loci.*

Tzetzes in Chiliadibus:

> Γαίῃ δ' ἐν Σικελῶν Τρινακρίδι χεῦμα λέλειπται
> Αἰνότατον.
> *In Siculorum terrâ Trinacride fluxus eſt reliquus*
> *Graviſſimus.*

At Homero, ut Euſtathius præſcripto loco monuit, dicitur per Θ literam, ΘΡΙΝΑΚΙΑ, THRINACIA. Verba Circes deæ ad Vlyſſem recitat poëta Odyſs. lib. XII. iſta:

Θρινακίην δ' ἐς νῆσον ἀφίξεαι, ἔνθα δὲ πολλαὶ
Βόσκοντ' Ἠελίοιο βόες καὶ ἴφια μῆλα.

Hoc eſt:

Thrinaciam autem ad inſulam pervenies; ubi multæ
Paſcuntur Solis boves, & pingues oves.

Ad quæ ita commentator poëtæ Euſtathius: Ὅτι ἐν τῇ Θρινακίῃ νήσῳ (ἔστι δὲ ἡ Σικελία) ἐβόσκοντο πολλαὶ Ἠελίοιο βόες καὶ ἴφια μῆλα. Id eſt. *In Thrinaciâ inſulâ, quæ eſt Sicilia, paſcuntur multæ Solis boves & pingues oves.* Hyginus, Fabulâ CXXV, de Vlyſſe: *In inſulam Siciliam ad Solis pecus ſacrum venerat.* Intellexiſſe autem poëtam Siciliam, patet ex ſequentibus eodem libro iſtis:

Αὐτὰρ ἐπεὶ πέτρας φύγομεν δεινήν τε Χάρυβδιν
Σκύλλην τ', αὐτίκ' ἔπειτα θεοῦ ἐς ἀμύμονα νῆσον
Ἱκόμεθ'· ἔνθα δ' ἔσαν καλαὶ βόες εὐρυμέτωποι,
Πολλὰ δ' ἴφια μῆλ' ὑπερίονος Ἠελίοιο,

Id eſt:

At poſtquàm petras effugimus horrendamque Charybdin
Et Scyllam, ſtatim deinde dei ad eximiam inſulam
Pervenimus: ubi erant pulcræ boves latis frontibus,
Multæque pingues oves ſupermeantis Solis.

Homerum poſteà imitati Apollonius & Cointus. quorum hic, Τρωϊκῶν lib. V, ita canit: Οἷος πε τὸ πάροιθε Διὸς στονόεντι κεραυνῷ
Ἐγκέλαδος δέδμητο κατ' ἀκαμάτοιο θαλάσσης,
Θρινακίης ὑπένερθεν, ὅλη δ' ὑπετύφετο νῆσος,

Id eſt:

Qualiter olim triſtifico Iovis fulmine
Enceladus conficiebatur in mari vaſto,
Subter Thrinaciam: unde tota inſula ſuccendebatur.

Siciliam eum intelligere, pòſt in Aetnæ montis explicatione patebit. De eâdem ita Apollonius, Ἀργοναυτικῶν V:

——— οἱ δ' ἀνέμοιο
Αὖτις ἐπαυρόμενοι, προτέρω θέον. ὦκα δ' ἄμειβον
Θρινακίης λειμῶνα, βοῶν τροφὸν Ἠελίοιο.

Hoc eſt: ——— *At illi ventum*
Rurſus ſecundum nacti, ultrà contendebant. celeriterq; pervenerunt
Thrinaciæ ad pratum; ubi Solis paſcebantur boves.

Apollodorus de Diis lib. I; de iiſdem Argonautis loquens: Μετὰ δὲ τὰς Σειρῆνας τὴν ναῦν Χάρυβδις ἐξεδέχετο καὶ Σκύλλα. *. Παραμειψάμενοι δὲ Θρινακίαν νῆσον, Ἡλίου βοῦς ἔχουσαν, εἰς τὴν Φαιάκων νῆσον Κέρκυραν ἧκον. Id eſt: *A Sirenibus navem Charybdis excepit & Scylla. *. Thrinaciam prætervecti, Phæacum inſulam Corcyram pervenerunt.* Ad Apollonii locum ita commentatur ſcholiaſtes: Τίμαιος Θρινακίαν φησὶ καλεῖσθαι τὴν Σικελίαν, ὅτι τρεῖς ἄκρας ἔχει. οἱ δὲ ἱστορικοὶ Θρίνακον φασὶν ἄρξαι τῆς Σικελίας. Hoc eſt: *Timæus Thrinaciam ait dictam Siciliam, ab eo, quòd treis habeat* ἄκρας, id eſt, *tria promontoria. At hiſtorici Thrinacum aiunt Siciliæ imperium obtinuiſſe.* Hinc etiam Stephani epitomator; Τρινακρία, inquit, ἡ Σικελία, παρὰ τὸ τρεῖς ἔχειν ἄκρας. *. ἐκλήθη δ' οὕτως, ἢ ὅτι τρεῖς ἄκρας ἔχει, ἢ ὅτι θρινακὶ ἐστὶν ὁμοία. πολλὰ δὲ ἀπὸ ὁμοιότητος χωρία προσηγόρευνται· Λύρνησσος, Βρεντήσιον, Σαρδώ. Σίβυλλα δὲ Τρίνακρον τὸν Ποσειδῶνος Σικελίας ἄρξαι φησίν.

Τρινακρίης νήσου, τὴν ἔκτισε Τρίνακρος ἥρως,
Υἱὸς ποντομέδοιο Ποσειδάωνος ἄνακτος.

Ὕστερον ἐκλήθη ἀπὸ Σικανοῦ [adde, Σικανία.] Id eſt: *Trinacria, Sicilia; quòd treis habeat* ἄκρας, id eſt, *tria promontoria. *. Adpellata autem ita, vel, quia tria habet promontoria, vel quòd tridenti eſt ſimilis. multa enim loca à ſimilitudine adpellationes acceperunt. ſic Lyrneſus, Brundiſium, Sardinia. At Sibylla ait Trinacrum Siciliæ imperium obtinuiſſe:*

Trinacriæ inſulæ, quam condidit Trinacrus heros,
Filius mari præfecti Neptuni regis.

Et Euſtathius, dicto loco in Dionyſium commentans: Ἄλλοι δέ φασιν, ὅτι Θρινακία λέγεται

διὰ τὸ ἐοικέναι θρινακι. ὅπερ ἀπᾳδει τῇ τῶν παλαιῶν δόξῃ. οὐ γὰρ δοκεῖ τοιούτου σχήματος εἶναι ἡ Σικελία. Σίβυλλα δέ φησιν ἀπὸ Τρινάκου βουκόλου κληθῆναι, εἰποῦσα,

——— ἣν ἔκτισε Τρινάκου ἥρως
Υἱὸς ποντομέδοιο Ποσειδάωνος.

Hoc eſt: *Alii ab eo dictam aiunt Thrinaciam, quòd ſimilis ſit thrinaci*, id eſt, *tridenti. quod equidem à veterum ſententiâ diſſonat. non enim talis figuræ videtur eſſe Sicilia. At Sibylla à Trinaco bubulco eam ſic adpellari ait, inquiens,*

——— Quam condidit Trinacus Heros
Filius mari præfecti Neptuni.

Vtroque modo ſcribi ruſticum iſtud inſtrumentum, θρίναξ & τρίναξ, auctores ſunt Heſychius, Svidas, atque Etymologus. Hinc etiam inſulæ nomen apud vetuſtiſſimos ſcriptores modò per θ, modò per τ notatum reperitur. Non à ruſtico iſto inſtrumento, ſed à viro quodam ſic adpellatam videri, infrà oſtendam. Stephanum quoq; ſcripſiſſe, Τρινακίης νήσου, & Τρίνακος ἥρως, certum eſt. ſic enim Servius etiam, in Virgilii Aeneid. lib. I: *Philoſtephanus* περὶ τῶν νήσων, *ſine* r *literâ Trinaciam appellat*, ὅτι Τρίνακος αὐτῆς πρῶτος ἐβασίλευσεν· id eſt, *quia Trinacus in eâ primus regnavit*. Ceterùm idem Servius ad Virgilii Aeneid. lib. III, neſcio quam ineptam ſtatuit inter duas iſtas voces *Trinacria* & *Trinacia*, diſtinctionem. *Trinacria*, inquit, *quæ Latinè Triquetra dicitur: quam multi Trinaciam dicunt; ſub hac differentiâ, ut, quotiescumque Sicilia vocatur, Thinacria totum per r* [fortè, *per geminum rr*] *dicatur; quotiens Sicula, per unum r; ut Trinacia cernitur*. Falſam hanc eſſe juxta atque ineptam diſtinctionem, patet ex auctorum locis præſcriptis. nec in ipſius Virgilii exemplaribus cunctis aliter legitur penultima ſyllaba, niſi cum r. ut dicto lib. III:

Præſtat Trinacrii metas luſtrare Pachyni

Et poſteà:

Tum procul è fluctu Trinacria cernitur Aetna.

Et ad eumdem modum ſæpiùs poſteà. Sic etiam Ovidius, Faſtor. lib. IIII, *Trinacrium* dixit *mare*; quod erat *Siculum*. Verba eius hæc ſunt:

Tunc lævâ Creten, dextrâ Pelopeïdas undas
Deſerit; & Veneri ſacra Cythera petit.
Hinc mare Trinacrium, candens ubi tingere ferrum
Brontes & Steropes Acmonidesque ſolent;
Aequoraq; Afra legit; Sardoaq; regna ſiniſtris
Reſpicit à remis; Auſoniamque tenet.

Et Silius, lib. XIIII:

At non æquus amat Trinacria Mulciber antra.

Et inter Græcos etiam Apollonius, dicto Ἀργοναυτ. lib. IIII, de Iſtro loquens:

Ἔνθα διχῆ τὸ μὲν ἔνθα μετ' Ἰονίην ἅλα βάλλει
Τῇδ' ὕδωρ, τὸ δ' ὄπισθε βαθὺν διὰ κόλπον ἵησι
Σχιζόμενος πόντου Τρινακρίου εἰσανέχοντα,

Hoc eſt:

Heic in duo ſciſſus capita, alterum in Ionium transmittit mare
Flumen; alterum poſteà in altum ſinum effundit
Trinacrii maris prominentem.

Quin ipſum inſulæ vocabulum Τρινακρία adjectivi erat generis; ut & Τρινακρὶς & Τρίγωνος· ac Latinorum *Triangula*, & *Triquetra*. unde illud Tzetzæ Γαίῃ δ' ἐν Σικελῶν Τρινακρίδι· id eſt, *In terrâ Siculorum Trinacride*. Nullâ igitur heic opus erat diſtinctione. Sic eadem Lycophroni dicta eſt Τρίδειρος, *trivertex*; Orpheo ac Pindaro Τριγλώχιν *tricuſpis*; Marciano Heracleenſi Τρίπλευρος, *trilatera*. Nonno Τρικάρηνος, *triceps*; & Τρίλοφος, *tricollis*; Claudiano *Triſulca*. Lycophronis locum jam anteà citavimus. Pindari poëma, ex quo id vocabulum deſumſit Euſtathius, deſideratur. Orphei in Argonauticis hæc ſunt:

Αὐτὰρ ἐπεὶ Λιλύβηον ἐπέσχομεν ἠχέτα πορθμόν,
Τριγλώχινά τε νῆσον ἐπέσχομεν Ἐγκελάδοιο,

Id eſt:

At ubi ad Lilybeium adpulimus, ſonans fretum;
Tricuſpidemq; inſulam tenuimus Enceladi.

Sic &c

Sic & Apollonius, Ἀργοναυτικῶν lib. IIII, τριγλώχινα dixit Peucen, in Iſtri fluminis oſtio inſulam; quam τρίγωνον, id eſt, *triangulam*, explicat ſcholiaſtes eius. Marcianus in Orbis circuitu:

Μία δ' ἐστὶν αὐτῶν Δωρικὴν ἀποικίαν
Ἔχουσα, Λιπάρα δ' ὄνομα, συγγενὴς Κνίδου
Ἐξ ἧς Σικελία νῆσος εὐτυχεστάτη·
Ἣν τὸ πρότερον μὲν ἑτερόγλωσσα βάρβαρα
Λέγουσι πλήθη κατανέμεσθαι Ἰβηρικά
Διὰ τὴν ἑτερόπλευρον δὲ τῆς χώρας φύσιν
Ὑπὸ τῶν Ἰβήρων Τρινακρίαν καλουμένην.

Sic equidem exemplaria Marciani vulgata habent. ceterùm vocabula vitiata ſic ego emendo: Ἑξῆς Σικελία νῆσος. & mox: Διὰ τήν γε τρίπλευρον. nam ἑτερόπλευρον, quod nullum eſt in Græcâ lingvâ vocabulum, ex illo præcedenti, ἑτερόγλωσσα, imperitus exſcriptor intulit. Totum autem locum ſic Latinè verto:

Vna earum eſt, quæ Doricam coloniam
Habet, Lipara nomine, cognata Cnidi.
Deinceps Sicilia eſt inſula feliciſſima:
Quam primùm alienigenas barbaros
Aiunt populos incoluiſſe Ibericos,
Ob trilateram regionis figuram
Ab Iberis Trinacriam dictam.

Nonnus, Διονυσιακῶν lib. II, ita canit:

Ἀλλὰ βαθυκρήμνοισι περισφίγγουσα κολώναις
Σικελίη τρικάρηνος ὅλον Τυφῶνα δεχέσθω.

Hoc eſt:

Sed profunda præcipitia habentibus conſtringens collibus,
Sicilia triceps totum Typhonem accipiat.

Et lib. VI; de Cerere loquens:

Καί τινα λάϊνον οἶκον ἐποπτεύουσα θεαίνη
Σικελίης τριλόφοιο, Πελωρίδα δύσατο πέτρην.

Id eſt:

Et quamdam lapideam domum conſpicata dea
Siciliæ tricollis, Peloridem ſubiit petram.

Claudianus, de raptu Proſerpinæ lib. I:

——— *Trinacria quondam*
Italiæ pars una fuit. ſed pontus & æſtus
Mutavêre ſitum. rupit confinia Nereus
Victor, & abſciſſos interluit æquore monteis:
Parvaq; cognatas prohibent diſcrimina terras.
Nunc illam, ſociâ ruptam tellure triſulcam,
Opponit natura muri.

Sed de *Trinacriæ*, ſive *Trinaciæ*, & *Triquetræ* vocabulis hoc loco ſat dictum. quæ peregrina eſſe deprehenduntur; illud à Græcis, ut innumeræ aliæ gentium terrarumque per totum orbem adpellationes; hoc à Latinis inventum: ipſis barbaris, Sicanis atque Siculis inuſitata.

Nunc de SICANIAE etiam ac SICILIAE nominibus dicendum eſt: item de incolis ipſius inſulæ; à quibus ea nomina accepit. Juſtinus, lib. IIII: *Siciliæ primò Trinacriæ nomen fuit. poſteà Sicania cognominata eſt. Hæc à principio patria Cyclopum fuit. quibus exſtinctis, Cocalus regnum inſulæ occupavit. poſt quem ſingulæ civitates in tyrannorum imperium conceſſerunt.* Solinus, cap. XI: *Gentem Cyclopum vaſti teſtantur ſpecus. Læſtrygonum ſedes adhuc ſic vocantur.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Scopuli tres Cyclopum. portus Vlyſſis. colonia Catana. flumina; Symethum, Terias. Intus; Læſtrygonii campi; opidum Leontini.* Silius lib. XIIII:

SICILIAE *varii incolæ.*

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum & Cyclopeia regna,
Vomere verterunt primùm nova rura Sicani.
Pyrene miſit populos, qui nomen, ab amne

Adſcitum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Adſcitum patrio, terræ impoſuère vacanti.
Mox Ligurum pubes, Siculo ductore, novavit
Poſſeſſis bello mutata vocabula regnis.

Thucydides, lib. VI: Ὠκίσθη δ' ἡ Σικελία ὧδε τὸ ἀρχαῖον, καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ξύμπαντα· Παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι. ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν, οὔτε ὁπόθεν εἰσῆλθον, ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν. ἀρκείτω δ' ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται, καὶ ὡς ἕκαστός πη γιγνώσκει περὶ αὐτῶν. Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶτοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι. Id eſt: *Habitata antiquitus Sicilia in hunc modum fuit; ac genteis has in univerſum habuit: Antiquiſſimi feruntur partem quamdam regionis tenuiſſe Cyclopes atque Læſtrygones. quorum ego neque genus, neque unde venerint, neque quò abierint, compertum habeo. ſufficiat, quod à poëtis memoratum eſt; quodque apud ſe quiſque de illis ſentit. Poſt hos Sicani primi demonſtrantur eam incoluiſſe.*

Cyclopes *primi Siciliæ cultores.*

Cyclopas tamen plerique auctorum antiquiſſimos huic inſulæ adſcripſerunt cultores. in quibus vetuſtiſſimus omnium Homerus in Odyſſ. lib. IX, Vlyſſem, è Lotophagorum inſulâ navigationem narrantem, introducens, ita canit:

Ἔνθεν δὲ προτέρω πλέομεν, ἀκαχήμενοι ἦτορ·
Κυκλώπων δ' ἐς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων
Ἱκόμεθ', οἵ ῥα, θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν,
Οὔτε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ' ἀρόωσιν·
Ἀλλὰ τάγ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,
Πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ' ἄμπελοι, αἵτε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει.
Τοῖσιν δ' οὔτ' ἀγοραὶ βουληφόροι οὔτε θέμιστες·
Ἀλλ' οἵγ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα
Ἐν σπέεσι γλαφυροῖσι. θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
Παίδων ἠδ' ἀλόχων. οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσι.

Hoc eſt:

Hinc ultrà navigavimus, triſtes corde;
Cyclopumque ad terram ſuperborum exlegumq;
Venimus. qui, diis freti immortalibus,
Neque plantant manibus plantam, neq; arant.
Sed hæc inſeminata atq; inarata omnia proveniunt;
Triticum, hordeum, atq; vites; quæ ferunt
Vinum magnis uvis: & ipſis Iovis imber incrementum dat.
Illis verò neq; conciones conſiliariæ ſunt, neq; jura.
Sed celſorum montium inhabitant cacumina,
In ſpeluncis cavis. jus autem dat unusquiſque
Liberis atq; uxoribus. neque ſe invicem curant.

Ad quæ ita commentator poëtæ Euſtathius: Ὅτι δὲ τοὺς Κύκλωπας Λεοντίνους οἱ ὕστερον ἐκάλεσαν, καὶ ὅτι λῃσταὶ ἦσαν, καὶ ἄγριοι, καὶ ὅτι πίων ἡ παρ' αὐτοῖς γῆ, ὡς καὶ ἡ πλείων τῆς Σικελίας, δῆλόν ἐστι. Φασὶ δὲ οἱ παλαιοὶ, καὶ ὅτι ὥσπερ Αἴολος ἐδυνάστευσε τῶν περὶ Λιπάραν νήσων, οὕτω καὶ Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες τῶν περὶ Λεοντίνην καὶ Αἴτνην, ἄξενοί τινες ὄντες. διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν πορθμὸν ἀπρόσπελαστα εἶναι τότε τοῖς πολλοῖς. Id eſt: *Poſterioris ævi ſcriptores adpellaſſe Leontinos Cyclopas, hosque fuiſſe latrones atq; feros, item pinguem eorum eſſe terram, ut plurima Siciliæ pars, id manifeſtum eſt. Aiunt autem veteres, ut Aeolus principatum obtinuit in Liparæis inſulis; ſic Cyclopas ac Læſtrygonas in Leontino agro atq; Aetnâ; homines inhoſpitales. quapropter etiam loca circa fretum inacceſſa pleriſque tunc fuiſſe.* Poſt Homerum, antiquus inter primos poëta Theocritus Syracuſanus, in Idyllio XI:

Οὕτω γοῦν ῥᾷστα διᾶγ' ὁ Κύκλωψ, ὁ παρ' ἡμῖν,
Ὠρχαῖος Πολύφαμος, ὅκ' ἤρατο τᾶς Γαλατείας.

Id eſt:

Sic apud nos Cyclops commodè vixit,
Priſcus ille Polyphemus, quum amaret Galateam.

Equidem haud ignoro, multa ſuper hiſce Cyclopibus aliiſque Gigantibus hac noſtrâ etiam ætate diſputaſſe multos: fuerit umquàm tale genus mortalium; necne. ac pleroſque negaſſe. Verùm eam rem jam dudum planam reddidit, præter alias terras,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

terras, maximè hæc noſtra Sicilia, exemplis quàm plurimis. quæ ex Fazello huc transſcripſiſſe, laboris fuerit pretium. Decad. I, lib. I, cap. VI; *Eryx*, inquit, *mons eſt in Siciliâ notiſſimus; mons Drepani hodiè vulgò nominatus. ad huius radices, quà orientem reſpicit, quum ruſtici quidam, anno Salutis* CIↃCCCXLII, *paſtorali caſæ fundandæ altiùs foderent; in antrum immenſum inciderunt. in quod ingreſſi, virum portentoſæ magnitudinis ſedentem deprehenderunt. cuius rei novitate conſternati, ex antro ocyus fugam in oppidum, quod ad verticem eſt, capeſſunt; civibusque, quid monſtri viderint, referunt. Erycini exciti, armati antrum petunt. ex quibus complures facibus incenſis ſpecum introgreſſi; monſtroque, quod, ut retulerant villici, in conſpectu habebant, tandem proximiores facti; hominem non vivum, ſed cadaver humanum proceræ ſtaturæ, in ſede poſitum, ſiniſtrâ manu baculo mali nautici inſtar innixum, nullâque ex parte corroſum, cognoſcunt. Tactu ſcipionis cortex confeſtim in cinerem ſolvitur, quo clava plumbea, quæ è terrâ ad manum uſque ſedentis aſcendebat, celabatur. tactu & cadaver æquè ſtatim corruit, & in pulverem verſum eſt; tribus ſolùm dentibus molaribus admirandæ magnitudinis, & anteriori cranii parte, aliquot modiorum Sicilienſium capace, incorruptis ac firmiſſimis relictis. Erycini, in rei fidem ac miraculum, denteis filo ferreo ad crucifixi pedeis, qui in medio templi Annuntiatæ eiusdem opidi pendebat, ſuſpenderunt. Hæc mihi omnia ſenatores Erycini opidi retulerunt. Meminit & exactè huius exempli Ioannes Bocacius, lib.* IIII, *cap.* LXVIII, *de Genealogiâ deorum. Mazarenum in Siciliâ mediterraneum ac recens eſt opidum. in cuius agro, cui Gibilo eſt nomen, paſſus fermè mille ad meridiem recedente, Ioannes à Brachiis fortibus, opidi comes, quum, anno Salutis* CIↃIↃXVI, *ad vineæ, quam ibi ſibi plantaverat, tutelam, domum fabricari juſſiſſet; fundamentisq; cæmentarii foſſam pararent; in cadaver hominis, ſtaturæ cubitorum circiter viginti, ligonibus impingunt. Famâ tantæ rei ad opidum relatâ, Ioannes uxorq; eius Aemilia, quæ tum uterum geſtabat, ac opidani ferè omnes, ad Gibilum procurrunt; ibiq; cadaver procerum, ac caput eius, dolii inſtar, conſpexerunt ſtupidi. Aemilia verò, miraculi horrore perculſa exanimataq;, abortum patitur. Imperiti deinde homines quum rudiùs cadaver adtrectaſſent; illicò in pulverem abiit; molaribus dumtaxat integris repertis: quorum quilibet unciarum quinque pondus æquabat. Rem hanc Antonius Moncata, Adrani comes, eiusque ſoror germana Aemilia ipſa, non vulgari fide & nobilitate commendati, anno Salutis* CIↃIↃXLVI, *menſe Septembri, ad opidum Caltanixettæ, prout ipſi viderant, mihi enarrarunt: teſteisq; molares denteis oſtenderunt. Teſtatur id demum pictura reperti gigantis, in ædibus, quas ſibi decedente Ioanne marito in eo Caltanixettæ opido Aemilia magnificè ſtruxit, in murum relata. Melillis inter Leontinum & Syracuſas opidulum in Hyblæis montibus mari prominet. à quo non multo infrà, ad montium radices, ubi perennis eſt fons, S. Coſmani hodiè nomine notus, frequentia vix credendæ proportionis gigantum ſunt ſepulcra. è quibus ab antiquitatis ſtudioſis & molares eorum dentes & ingentia oſſa quotidiè effodiuntur. Illorum dentium plureis Petrus Paulus, principatus vir honeſtus, & harum rerum ſtudioſiſſimus, dono mihi dedit: quos ad rei indicium curioſiſſimè adſervo. eſt autem eorum quilibet ponderis unciarum circiter quatuor. Hyccara Sicanorum pervetuſtum opidum, Carinis hodiè dictum,* XII *paſſuum millia à Panormo ad occidentem abeſt. in eius agro mons eſt, in occidentem vergens, mons Longus adpellatus: ad cuius radices antrum eſt immenſum, à Piraino nomen adeptum, ab opido* III *paſſuum millia diverſum. in quo plura ſunt gigantum monumenta. unde & maxima eorum oſſa ac dentes eximiæ admirationis frequenter eruuntur. Huius rei teſtes ſunt Hyccarenſes ipſi ſimul & Panormitani. teſtis & locupletiſſimus ſum ego: qui os humeri latiſſimum & penè monſtruoſum exinde apud me habeo. In agro Panormitano fons eſt inſignis, Maris dulcis cognomento notiſſimus, meridiei obverſus,* III *fermè paſſuum millia ab urbe refugiens. ſuprà quem in ipsâ montis rupe ſpecus eſt, longitudinis cubitorum plùs minùs* LX, *latitudinis* XX. *in quâ Paulus Leontinus, nitrum confecturus, dum terram pecuinam in nitrariis decoquendam, anno Salutis* CIↃIↃXLVII *effodit: in cadaver hominis, vaſtitate moleq; gigantei corporis immane, cubitorumq; ferè* XVIII, *membris omnibus inconpactum diſſolutumque, fortuitò illapſus eſt. Ad cuius famam Panormitani viſendi ſtudio exciti, capitis membrorumque omnium admiratione obſtupuerunt. Ea ſubinde dum Paulus ſatis imprudenter attrectat; in pulverem, præter mandibulam, verſa ſunt omnia. Præerat eo anno Panormo Simeon Valguarnera, quem Capitaneum vulgus adpellat. ad eum mandibulam in rei fidem deferunt. Ex quâ dum denteis excutere tentant; in cinerem & ea transabiit; molaribus ſolùm, ob duritiem, immotis. Horum ſinguli unciarum propè quatuor pondus conficiebant: noſtris ſimiles; ſubalbi, effigiati, & carie prorſus carentes. quorum duo, mihi à Simeone Piliono donati, in rei tùm fidem tùm memoriam Chriſtianis ac ethnicis hominibus, qui tale genus hominum vix fuiſſe credunt, exhibendi, in arcâ magno ſtudio habentur.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Syracuſæ urbs eſt hodiè in Siciliâ. in eâ anno Salutis CIƆIƆXLVIII *quum Georgius Adornus, Genuenſis, eques Ioannita, claſſis tum ordinis ſui præfectus, hiemaret; venatum aliquando in agrum Syracuſanum egreſſus eſt. Qui dum venationi ſtudet; canis, in venatu ſolers & ſagax, os ſpeluncæ ſubterraneæ & latebroſæ naribus & ungvibus ſcrutatus, caudâ & latratu venatores advocabat. Equites, qui cum Georgio aderant, prædam rati, equis citatis accurrunt. ſed ubi oſtium ingentis ſpecus ſolùm vident; eo relicto, venationem retro proſequuntur. Poſtridiè verò Georgius, remigum manu adſumtâ, ad ſpecum eamdem, aurea veterum numiſmata, quorum ibi thecas crebrò reperiri contigerat, quæſiturus, regreditur. Speluncæ ore vix patefacto; ſcalis, quas ibi in vivo ipſo lapide exciſas, aditum monſtranteis, offenderat, in antrum profundum deſcendit; ingreditur; cuncta explorat: tandemque, pro ſperatis nummis, cadaver hominis cubitorum* XX *reperit. quod ubi membratim mirabundus ſtupensque examinat; pars capitis, coſtæ, & crura, cæteris partibus in putrem cinerem ventumq; ſolutis, ex attrectantium manibus ſola integra decidère. quæ pro miraculo Georgius quàm primùm omnia, præter duas molas, ad Ioannem Homodeum, militiæ magiſtrum, Melitam transmiſit. Calatraſis non longè ab Entellâ arx eſt, cuius præfecto, anno Salutis* CIƆIƆL *defuncto dum coloni in templo tumulum perfodiunt; in ædiculam teſtudinatam incidunt; & in eâ cadaver hominis cubitorum circiter* XXII *reperiunt. cuius ſtaturâ primùm ſtupefacti; mox, ut ferè fit, in riſum jocosq; ſoluti, eius caput, quod* X *fermè pedum circuitum metiebatur, pro ſcopo aut ſigno erectum, ſaxorum jactibus inceſſunt. quo comminuto, dentibus ſolùm ſalvatis, quidquid ſuperfuit, terræ reddiderunt. Petralia Inferior recens eſt mediterraneum opidum. in eius agro Bilicino dum Bartolus Petralienſis, Artalis Curtius, & Nicolaus Cameratenſis, pluresq; alii cæmentarii, anno Salutis* CIƆIƆLII, *Suſannæ Gonzagæ, opidi dominæ, Petri Cardonæ, Goliſani comitis, uxori, horrea exſtruunt; in plura gigantum ſepulcra, lapidibus quadratis incluſa, caſu pervaſerunt: in quibus pleraq; cadavera,* VIII *cubitos proceritate ſuperantia, invenerunt. è quibus Suſanna, ut nobilitate inſignis, ita liberalitate conſpicua, mandibulam unam cum duobus molaribus, duarum fermè quolibet unciarum, Panormum dono mihi miſit. quorum omnium nihil adhuc apud me periit. Sed non eſt heic ulteriùs immorandum. nam ſi ſingula gigantum cadavera, paſſim in Siciliâ caſu hactenus eruta, recenſeam; & dies & inſtituti ratio me deficiet: quum ex his abundè, & fuiſſe in rerum naturâ gigantes, & Siciliam habitaſſe, jam probatum ſit.*

Reſtat igitur, uti quæramus, unde tam immanibus corporibus in hanc inſulam primùm pervenerint Cyclopes ſive gigantes iſti. Id verò nimio plùs quàm incertum eſt: quum jam tum antiquus cum primis rerum auctor Thucydides, loco ſuprà ſcripto, adfirmet, ſeſe eorum οὔτε τὸ γένος ἔχειν εἰπεῖν, οὔτε ὁπόθεν εἰσῆλθον, ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν· id eſt, *neque genus eorum, neque unde venerint, nec quò abierint, compertum habere*. Vnde etiam illud Philoſtrati, in Heroicis, in Proteſilao: Δίεισι δὲ ταῦτα Ὅμηρος, ἀποτεμὼν τοῦ λόγου, καὶ ἀναθεὶς Ὀδυσεῖ μᾶλλον. δι' ὃν Κυκλώπων τε αὐτῷ ἐπενοήθη γένος, οὐδαμοῦ τῆς γῆς φύντος· Λαιστρυγόνες τε ἀνετυπώθησαν, οὓς οὐδεὶς οἶδεν ὅπου γενόμενοι. Id eſt: *Percurrit hæc Homerus; Troicum abſcindens ſermonem; Vlyſſique potiùs eum dedicans. propter quem Cyclopum ab eo excogitatum eſt genus; quum nusquàm terrarum fuerint: expreſſique Læſtrygones; quos nemo, ubi umquàm fuerint, novit.* ELISAE tamen, Iavanis filii, Iapheti nepotis, Noachi pronepotis, fuiſſe poſteros; ac primis ſtatim poſt terrarum inundationem temporibus, poſt confuſionem ad Babylonem primævæ lingvæ, in gentium per omnem terrarum orbem diſperſione, in inſulam hanc trajeciſſe; prolixâ ac doctiſſimâ exſequitur diſſertatione ſagaciſſimi animi vir Marianus Valguarnera, in ſupradicto libro de primis Siciliæ Italiæque cultoribus. ubi Græcos eos fuiſſe, Aeolici ſive Pelaſgici generis, oſtendit. Ego verò miror, nihil tale neque Thucydidem neque alium quemquam ex vetuſtiſſimis diſpexiſſe auctoribus. quidpe Diodorus, cuius verba infrà videbimus, ultimas omnium in Siciliam colonias deduxiſſe, tradit, Græcos. & Thucydes, ut infrà patebit, primos ait Græcorum Chalcidenſeis in Siciliâ condidiſſe *Naxum*. quod tandem anno à Troiano bello CCCCXLVIII factum, ſuo loco monſtrabitur. *Trinacriam* ſanè (quod & ipſum urget doctiſſimus Valguarnera) ante *Sicanorum* adventum nominatam fuiſſe inſulam, tradit Thucydides; &, hunc haud dubiè ſequuti, reliqui omnes. qui etiam ἀπὸ τῶν τριῶν ἄκρων, id eſt, *à tribus promontoriis*, in quæ inſula triangulâ ſpecie excurrit, ita nuncupatam interpretantur. At quibus ita dicta fuerit; ipſis indigenis, an Græcis in Græciâ illius ævo hominibus; non addit Thucydides. Græcis verò fuit vulgare, exteris gentibus terrisque è ſuâ lingvâ imponere vocabula.

Cuius

Cuius rei, præter innumera, quæ in monumentis eorum exſtant, exempla, locupletiſſimus teſtis eſt Ioſephus, antiquitat. Iudaic. lib. I, cap. VI, his verbis: Καὶ τῶν ἐθνῶν ἔνια μὲν διασώζει τὰς ὑπὸ τῶν κτισάντων κειμένας προσηγορίας· ἔνια δὲ καὶ μετέβαλον. ἃ δὲ καὶ πρὸς τὸ σαφέστερον εἶναι δοκοῦν τοῖς παροικοῦσι τρόπον ἔλαβον. Ἕλληνες δ' εἰσὶν οἱ τούτου καταστάντες αἴτιοι. ἰσχύσαντες γὰρ ἐν τοῖς ὕστερον, ἰδίαν ἐποιήσαντο καὶ τὴν πάλαι δόξαν, καλλωπίσαντες τὰ ἔθνη τοῖς ὀνόμασι πρὸς τὸ συνετὸν αὐτοῖς, καὶ κόσμον θέμενοι πολιτείας ὡς ἂν ἀφ' αὐτῶν γεγονόσιν. Hoc eſt: *Gentium nonnullæ adhuc ſervant derivatam ab ſuis conditoribus adpellationem: quædam verò mutaverunt. aliæ in familiarem accolis & notiorem vocem ſunt verſæ; Græcis potiſſimùm talis nomenclaturæ auctoribus. hi quidpe poſterioribus ſæculis veterem locorum gloriam ſibi uſurpaverunt; dum genteis nominibus ſibi notis inſigniunt; dumque, tamquàm ad ſuum genus pertinerent, mores quoque proprios in illas invehunt.* Quòd ſi verò, ipſis Siciliæ inſulæ incolis Cyclopibus ſive gigantibus adpellatam fuiſſe *Trinacriam*, credere libeat: dubium tamen atque ambiguum etiam tum manet, utrum ἀπὸ τῶν τριῶν ἄκρων dicta ſit τρινακρία· an verò ab rege aliquo ſeu principe inſulæ Trinaco *Trinacia*, ſive per θ à Thrinaco *Thrinacia*; ut antiquiſſimus huius inſulæ memorator habet Homerus. Nam, quòd ἀπὸ τῆς ὁμοιότητος τῆς θρίνακος ſive τρίνακος, id eſt, *à ſimilitudine tridentis* denominatam voluerunt nonnulli poſterioris ſæculi grammatici; id jam dudum ipſe grammaticus Euſtathius riſit; ut ſuprà oſtenſum eſt. Nugæ pariter ſunt, quòd Marcianus Heracleenſis ab Sicanis, Ibericâ ſive Hiſpanicâ gente, dictam Trinacriam tradit; ut ſuprà citatum. Verùm hactenus ſufficiat veterum ſcriptorum de antiquiſſimis huius inſulæ incolis ac nomine oſtendiſſe mentem.

Cæterùm Thucydides, loco ſuprà ſcripto, Παλαιότατοι μὲν, inquit, λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι. id eſt; *Antiquiſſimi feruntur partem quamdam regionis incoluiſſe Cyclopes atque Læſtrygones.* Sic equidem & Plinio, ut ſuprà citatum, & Solino, in Siciliâ circa Leontinos, quæ urbs nunc vulgò vocatur *Lentini*, retulerunt LAESTRYGONES. quibus accedit & Didymus; in Odyſſ. lib. x ita commentans: Φασὶ δὲ τοὺς Λαιστρυγόνας κατεσχηκέναι τὴν τῶν Λεοντίνων περὶ Σικελίαν χώραν. Hoc eſt: *Aiunt autem Læſtrygonas Leontinorum in Siciliâ quomdam tenuiſſe agros.* Sed & Tzetzes, ad Lycophronis commentans verba; quæ ſunt de Vlyſſis erroribus in Alexandrâ huiusmodi:

LAESTRYGONES in Siciliâ nulli.

Ὃς ὄψεται μὲν τοῦ μονογλήνου στέγας
Χάρωνος, οἴνης τῷ κρεωφάγῳ σκύφον
Χερσὶ προτείνων τοὐπιδόρπιον ποτόν.
Ἐπόψεται δὲ λείψανον τοξευμάτων
Τοῦ κηραμύντου πευκέως Παλαίμονος.

Hoc eſt:

Qui videbit, primùm unoculi tecta
Leonis, vini carnivoro ſcyphum
Manu porrigens, cœnæ potum:
Deinde videbit ſagittarum reliquias,
Alexicaci tediferi Palæmonis.

Ad quæ ita Tzetzes: Λείψανον τοξευμάτων τοὺς Λαιστρυγόνας λέγει. τούτους γὰρ Ἡρακλῆς κατετόξευσεν, ἡνίκα ἤλαυνε τὰς βοῦς τοῦ Γηρυόνου ἐπιχειροῦντος αὐτῷ πολεμεῖν. λείψανον δὲ λέγει τοὺς ὑπολοίπους τῶν ἀναιρεθέντων. Λαιστρυγόνες δὲ εἰσὶν οἱ νῦν ἐν Σικελίᾳ Λεοντῖνοι. Id eſt: *Reliquias ſagittarum Læſtrygonas vocat. hos enim Hercules ſagittis confecit, quum boves ageret Geryonis; qui bellum ei movere auſus fuerat. Reliquias autem vocat eos, qui interemtis ſuperſtites fuêre. Læſtrygones verò ſunt, qui nunc in Siciliâ Leontini dicuntur.* Idem Lycophron poſteà:

Ἄλλοι δ' ἐνοικήσουσι Σικανῶν χθόνα
Πλαγκτοὶ μολόντες, ἔνθα Λαομέδων τρίπλας
Ναύταις ἔδωκε φοινοδάμαντος κόρας,
Ταῖς κητοδόρποις συμφοραῖς δεδηγμένος,
Τηλοῦ προθεῖναι θηρσὶν ὠμησταῖς βοράν,
Μολόντας εἰς γῆν ἕσπερον Λαιστρυγόνων.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Hoc eſt:

Alii Sicanorum inhabitabunt terram,
Errones eò delati; ubi treis Laomedon
Nautis dedit Phœnodamantis filias,
Balænam paſcentibus ſtimulatus cladibus,
Procul exponendas feris crudelibus,
Profectis in occidentalem Læſtrygonum terram.

Opida intelligit, in extimis verſus occidentem Siciliæ partibus, *Erycem*, *Aegeſtam*, & *Entellam*; ut ſuo loco oſtendetur. Tzetzes, ad iſta poëtæ verba commentans, Λαιστρυγόνες, inquit, οἱ νῦν Λεοντῖνοι. εἰσὶ δὲ ἐν Σικελίᾳ, ὡς ληροῦσιν, ὑπάρχοντες ἀνθρωποφάγοι, διὰ τὸ ἀνελεῖν τοὺς Ὀδυσσέως ἑταίρους. οὐ γὰρ ἦσαν εἰθισμένοι ξένους ἀποδέχεσθαι. Id eſt: *Læſtrygones, qui nunc Leontini. Sunt autem in Siciliâ, ut nugantur, humanâ veſcentes carne; quia Vlyſſis interemerunt ſocios. non enim ſoliti erant peregrinos recipere.* At in Italiâ eos poſuiſſe ipſum Homerum, in Formiano litore, haud ita procul à Circæo monte, in eo opere, quod de Italiâ conſcripſimus, oſtenſum eſt: pluribusque documentis oſtendetur infrà, ad finem huius de Siciliâ commentationis; ubi Vlyſſis errores enarrabo. Diodorus equidem, lib. IIII, eamdem Herculis pugnam tribuit Siciliæ: ſed cum Sicanis, non cum Læſtrygonibus, congreſſum tradit.

PHAEACES *in Siciliâ.*

De *Cyclopibus* quæritur, quam inſulæ partem tenuerint: & qui reliqui illi fuerint mortales, Cyclopum in eâdem inſulâ contermini. Ipſe Homerus vicinos eis facit Φαίακας, PHAEACES, Odyſſeæ lib. VI, his verbis:

——— Αὐτὰρ Ἀθήνη
Βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε·
Οἳ πρὶν μέν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
Ἀγχοῦ Κυκλώπων, ἀνδρῶν ὑπερηνορεόντων·
Οἵ σφεας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
Ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής·
Εἷσεν δ' ἐν Σχερίῃ ἑκὰς ἀνδρῶν ἀλφηστάων·
Ἀμφὶ δὲ τεῖχος ἔλασσε πόλει, καὶ ἐδείματο οἴκους,
Καὶ νηοὺς ποίησε θεῶν, καὶ ἐδάσσατ' ἀρούρας.
Ἀλλ' ὁ μὲν ἤδη κηρὶ δαμεὶς Ἄϊδόσδε βεβήκει·
Ἀλκίνοος δὲ τότ' ἦρχε.

Id eſt: ——— *At Minerva*
Ibat ad Phæacum populum atq; urbem:
Qui anteà habitabant in ſpecioſâ Hyperiâ,
Prope Cyclopas, viros ſuperbienteis.
Qui eos prædabantur; quum viribus forent potiores.
Hinc eos deduxit Nauſithous, deo ſimilis;
Collocavitq; in Scheriâ, procul ab hominibus ingenioſis.
Vrbemq; muro munivit, & domos ædificavit:
Templaq; ſtruxit deorum, & agros diviſit.
Sed hic, fato domitus, ad inferos jam deſcenderat.
Alcinous verò tunc imperabat.

HYPERIA, *Phæacum antiqua ſedes.*

Quæ iſta fuerit Ὑπέρεια HYPERIA, oſtendunt commentatores Homeri, Didymus & Euſtathius, aliique grammatici. Didymus: Ὑπέρεια· οἱ μὲν τὴν ἐν Σικελίᾳ Καμάριναν· οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ τὴν ἡμῖν γινωσκομένην. ἄλλοι δὲ, ὅτι ἡ νῆσος πρότερον πλησίον τῆς τῶν Κυκλώπων χώρας. Id eſt: *Hyperia. alii Siciliæ aiunt eſſe urbem Camarinam: alii confictum ſic vocabulum ab eo, quòd ultra nobis cognitam terram ſitus ſit locus. alii inſulam priùs fuiſſe putant, prope Cyclopum terram.* Euſtathius: Τὴν δὲ Ὑπέρειαν, πόλιν Σικελίας τινὲς φασι, τὴν ὕστερον Καμάριναν· οἱ δὲ νῆσον πλησίον τῆς τῶν Κυκλώπων χώρας. Σημείωσαι δὲ, ὅτι οὐ συντρέχειν δοκοῦσι τῷ ποιητῇ οἱ τὴν Ὑπέρειαν νῆσον λέγοντες. πῶς γὰρ ἂν νησιῶται ὄντες οἱ ἐν αὐτῇ, ὑπὸ Κυκλώπων ἐβλάπτοντο, οἷς νῆες οὐκ ἦσαν κατὰ τὴν Ὁμηρικὴν ἱστορίαν. Hoc eſt: *Hyperiam quidam Siciliæ urbem aiunt eſſe, quæ poſteà Camarina dicta. alii verò inſulam volunt prope Cyclopum terram. Nota autem, quòd minimè cum poëtâ conſentire videntur, qui Hyperiam inſulam eſſe dicunt. quidpe ſi inſulani fuêre eius incolæ, quomodò à Cyclopibus infeſtari potuerunt; ut quibus, ſecundùm Homeri traditionem, naves fuêre nullæ?* Omnino abſurdum

eſt iſtud

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

eſt iſtud apud Didymum πρότερον. Ego ex Euſtathio corrigendum cenſeo in hunc modum: οἱ μὲν τὴν ἐν Σικελίᾳ ὕστερον Καμαρίναν. *. ἄλλοι δὲ, ὅτι ἦν νῆσος, πλησίον τῆς τῶν Κυκλώπων χώρας. Id eſt: *Alii eam dicunt eſſe Siciliæ urbem, quæ poſtmodùm Camarina dicta. alii inſulam, Cyclopum terræ vicinam.* Apud Stephani epitomatorem ita legitur: Ὑπέρεια, πηγὴ Μεσσηΐδος, καὶ πόλις Σικελική. id eſt: *Hyperia, fons Meſeidis; & item urbs Sicula.* Hinc etiam Heſychius: Ὑπέρεια, ἡ τῶν Φαιάκων πόλις καὶ κρήνη. id eſt: *Hyperia; Phæacum urbs & fons.* fortaſſis heic interiit ultima vox Μεσσηΐδος. Svidas ſimpliciter ſcripſit, Ὑπέρεια, ὄνομα κρήνης. hoc eſt: *Hyperia; nomen fontis.* Qui tamen & ipſe haud dubiè, unà cum Stephano atque Heſychio, intellexit fontem illum Meſeidis, Homero Iliad. lib. VI celebratum. At apud Vibium tamen Sequeſtrum, in catalogo paludum, hæc leguntur verba: *Camarina nunc, ante Heſperie dicta; Syracuſis propinqua.* Vbi legendum eſſe, *Hyperie*, ſuprà ſcripti Didymi Euſtathiique loci apertè indicant. De *Camarinâ palude*, unde nomen urbs traxit, ſuo loco dicetur. Exſtat verò eodem nomine hodiéque, unà cum tenuibus urbis antiquæ veſtigiis, in meridionali inſulæ latere, L millia à Pachyno promontorio, quod vulgò nunc eſt *Capo Paſſaro*, diſſita. Illa Vibii verba, *Syracuſis propinqua*, ne te moveant. ſic ſcilicet & in catalogo fluminum dixit, *Chryſas; Syracuſis, ex monte Hereo.* & mox: *Elorus, Syracuſarum; à quo civitas.* ac deinde: *Taurominius, inter Syracuſas & Meſſanam.* Quum tamen ab *Eloro*, vulgò *Abiſo* nunc dicto, ad Syracuſas XL ſint millia, hinc verò ad *Chryſam*, vulgò *Datáino* adpellatum, XXXIII; inter Syracuſas autem & Meſſanam, C. Porrò apud Euſtathium, in commentariis ad Odyſſ. lib. X leguntur iſta: Ἄλλοι δὲ περὶ Σικελίαν καὶ Ἰταλίαν πεπλανῆσθαι τὸν Ὀδυσσέα εἰπόντες, οὐ μόνον τοὺς Κύκλωπας οἴδασι, Λεοντίνους καλουμένους, ἀλλὰ καὶ Λωτοφάγους παρὰ τῷ ποιητῇ φασὶν εἶναι τοὺς νῦν Ἀκραγαντίνους· οἱ δὲ τοὺς Καμαριναίους. *Alii verò, qui circa Siciliam atque Italiam Vlyſſem erraſſe aiunt; non tantùm Cyclopas intelligunt eos, qui nunc vocantur Leontini; ſed & Lotophagos poëtæ aiunt eſſe eos, qui nunc dicuntur Agrigentini; alii vero Camarinenſeis.* Quàm ritè iſti ex Homeri hiſtoriâ navigationem Vlyſſis ab Agrigentino agro ad Cyclopas & inſulæ latus orientale deduxerint, hinc verò ad Aeoliam inſulam, ſeptemtrionali lateri objacentem; haud equidem video. Potior ſanè eſt Polybii ac Strabonis ſententia. qui, haud dubiè antiquiores ſequuti auctores, Lotophagos iſtos Homeri in Meningi ponunt, Syrtis minoris ad Africam inſulâ, vulgò hodiè *Le Gerbe* dictâ. unde profectus Vlyſſes, non ad Leontinorum fineis, aut Aetnam montem, ſed ad Pachynum adpulit promontorium: ut poſteà in erroribus eius certis documentis oſtendam.

Quòd autem ſupradicti auctores Vlyſſem ad Aetnam & Leontinos perveniſſe tradiderunt; eóque ad radices eius montis *treis Cyclopum ſcopulos & Vlyſſis portum* nominavit Plinius: id eò factum puto, quòd hunc tractum Cyclopas incoluiſſe, apud antiquiores legerant ſcriptores. Ego verò hinc colligo, omne ferè inſulæ hoc latus ad Pachynum uſque promontorium, ſive ad Camarinenſium uſque fineis, tenuiſſe Cyclopas, Phæacibus conterminos. Hinc etiam illud Theocriti, in Idyllio VII:

Ἆρά γέ πα τῆνον τὸν ποιμένα, τὸν ποκ' Ἀνάπῳ,
Τὸν καρτερὸν Πολύφαμον, ὃς ὤρεσι λᾶας ἔβαλλε
Τοῖον νέκταρ ἔπεισε κατ' αὔλια ποσσὶ χορεῦσαι;

Hoc eſt:

Num paſtorem illum olim ad Anapum,
Fortem illum Polyphemum, qui in montibus ſaxa torquebat,
Tale nectar movit, ut per ſtabula pedibus ſaltaret?

Ad Aetnam eos poſuit Euripides quoque, poëta antiquiſſimus, in fabulâ, quæ Cyclops inſcribitur, ubi Silenus ita Vlyſſem adloquitur:

Ἤδη δὲ Μαλέας πλησίον πεπλευκότας,
Ἀπηλιώτης ἄνεμος ἐμπνεύσας δορὶ,
Ἐξέβαλεν ἡμᾶς τήνδ' ἐς Αἰτναίαν πέτραν,
Ἵν' οἱ μονῶπες ποντίου παῖδες θεοῦ,
Κύκλωπες οἰκοῦσ' ἄντρ' ἔρημ', ἀνδροκτόνοι.
Τούτων ἑνὸς ληφθέντες ἐσμὲν ἐν δόμοις
Δοῦλοι. καλοῦσι δ' αὐτὸν, ᾧ λατρεύομεν,
Πολύφημον.

Id eſt:

Iam prope Maleam naviganteis
Subſolanus ventus, adſpirans ad navem,
Impulit nos ad hanc Aetnæam rupem;
Vbi monoculi filii marini dei
Cyclopes habitant antra vaſta, homicidæ.
Horum unius capti ſumus in ædibus
Servi. vocant autem eum, cui ſervimus,
Polyphemum.

Tum & Latini poëtæ. in quibus Tibullus, lib. IIII, carm. I, ita canit:

Non valuit Cyclops cœptos avertere curſus.
Ceſſit & Aetnææ Neptunius incola rupis,
Victa Maroneo fœdatus lumina Baccho.

Statius, Thebaid. lib. VI:

Quale vaporiferâ ſaxum Polyphemus ab Aetnâ
Lucis egente manu, tamen in veſtigia puppis
Auditæ, juxtaque inimicum exegit Vlyſſem.

Et Virgilius, Aeneid. lib. III; ubi Achæmenides, unus ex Vlyſſis ſociis, ad Aetnam montem à fugientibus relictus, ita Aeneam, in navi ſtantem, è litore adloquitur:

Nam qualis quantusq; cavo Polyphemus in antro
Lanigeras claudit pecudes, atq; ubera preſſat;
Centum alii curva hæc habitant ad litora vulgò
Infandi Cyclopes, & altis montibus errant.
. * . * . * .
At genus è ſilvis Cyclopum & montibus altis
Excitum, ruit ad portus, & litora complent.
Cernimus adſtanteis necquidquam lumine torvo
Aetnæos fratres, cœlo capita alta ferenteis,
Concilium horrendum: quales cum vertice celſo
Aëriæ quercus, aut coniferæ cypariſſi
Conſtiterant.

Et inter geographos Strabo, lib. I: Ἔλαβεν οὖν Ὅμηρος παρὰ τῆς ἱστορίας τὰς ἀρχάς. καὶ γὰρ τὸν Αἴολον δυναστεῦσαί φησι τῶν περὶ τὴν Λιπάραν νήσων, καὶ τῶν περὶ τὴν Αἴτνην καὶ Λεοντίνην Κύκλωπας καὶ Λαιστρυγόνας, ἀξένους τινάς· διὸ καὶ τὰ περὶ τὸν πορθμὸν ἀπροσπέλαστα εἶναι τοῖς τότε. Id eſt: *Accepit ergo Homerus principia ſuæ poëſeos ex hiſtoriâ. nam & Aeolum Liparæis inſulis imperaſſe, atque loca circa Aetnam & Leontinum agrum tenuiſſe Cyclopas & Læſtrygonas, homines inhoſpitaleis, tradit: ideóq; loca freto vicina illius temporis hominibus fuiſſe inacceſſa.* Et in Latinis Mela, lib. II, cap. VII: *Montium Eryx maximè memoratur, ob delubrum Veneris, ab Aeneâ conditum: & Aetna; quæ Cyclopas olim tulit: nunc adſiduis ignibus flagrat.* Sic & oratorum princeps Cicero, in Verrinâ V: *Cyclops alter, multo importunior. hic enim totam inſulam obtinebat: ille Aetnam ſolam & eam Siciliæ partem tenuiſſe dicitur.* Atque in hoc maximè inſulæ latus illa Homeri congruunt, de fertilitate Cyclopum agri, Odyſſeæ IX:

Κυκλώπων δ' ἐς γαῖαν ὑπερφιάλων ἀθεμίστων
Ἱκόμεθ', οἵ ῥα, θεοῖσι πεποιθότες ἀθανάτοισιν,
Οὔτε φυτεύουσι χερσὶ φυτὸν, οὔτ' ἀρόωσιν·
Ἀλλὰ τάγ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,
Πυροὶ καὶ κριθαὶ, ἠδ' ἄμπελοι, αἵτε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει.

Hoc eſt:

Cyclopum ad terram ſuperborum exlegumque
Venimus. qui, diis freti immortalibus,
Neque plantant manibus plantam, neque arant.
Sed hæc inſeminata atque inarata omnia proveniunt;
Triticum, hordeum atque vites; quæ ferunt
Vinum magnis uvis: ipſis verò Iovis imber incrementum dat.

Quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Quæ quamvis de universâ inſulâ intelligi poſſint; tamen nulla eius pars lætior eſt dicto latere orientali. Hinc etiam Diodorus, lib. v; Ἐν δὲ τῷ Λεοντίνῳ, inquit, πεδίῳ, καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τόπους τῆς Σικελίας μέχρι τοῦ νῦν φύεσθαι τοὺς ἀγρίους ὀνομαζομένους πυρούς. id eſt: *In Leontino agro, aliisq; Siciliæ locis compluribus, etiamnunc triticum naſci ferunt, quod agreſte vocant.*

Iam verò, quia ἐν μέρει τινὶ, id eſt, in *parte quadam* inſulæ tantùm, eâque exiguâ, habitarunt Cyclopes; juxtaque eos Phæaces, & ipſi exigua gens; ut quàm univerſam poſtmodùm una Corcyra inſula, haud perinde magna, recepit: quæritur, quinam mortales reliquum Siciliæ incoluerint. Id planè incertum eſt: quum eâ de re nihil antiqui prodant auctores. Fuiſſe tamen heic quoque Gigantum genus, patet ex ſuprà memoratis oſſibus, quæ ad Erycem montem, in extremâ verſus occidentem inſulæ parte, & prope Panormum urbem ſuperiori ſæculo reperta fuêre; & heic etiamnunc reperiuntur; teſte Valguarnerâ: qui ipſe nonnulla eruit. Vniverſa igitur inſula quondam genus tulit Gigantum: qui in diverſos populos ſive familiarum corpora fuêre diviſi. ex quibus memorantur antiquis ſcriptoribus CYCLOPES ſupradicti, atque PHAEACES. Hos poſtquàm jam antiquiſſimis temporibus, à Cyclopibus pulſos, ex hac inſulâ in Corcyram deduxit Nauſithous; ut ſuprà intellectum: ſedeis eorum occupaſſe pulſores, haud dubium eſt.

GIGANTES *omnem olim tenuêre Siciliam.*

Reſtat nunc, uti de habitationibus ac vivendi conſuetudinibus Cyclopum ceterorumque per Siciliam gigantum diſpiciamus, quales eæ fuerint. De his ita Homerus dicto Odyſſ. lib. IX:

CYCLOPVM *vivendi genus.*

Τοῖσιν δ' οὔτ' ἀγοραὶ βουληφόροι οὔτε θέμιστες·
Ἀλλ' οἵγ' ὑψηλῶν ὀρέων ναίουσι κάρηνα,
Ἐν σπέσσι γλαφυροῖσι. θεμιστεύει δὲ ἕκαστος
Παίδων ἠδ' ἀλόχων· οὐδ' ἀλλήλων ἀλέγουσι.

Hoc eſt:

Illis verò neque conciones conſiliariæ ſunt, neque jura.
Sed celſorum montium inhabitant cacumina,
In ſpeluncis cavis. jus autem dat unusquisque
Liberis atque uxoribus. neque ſe invicem curant.

Strabo, lib. XIII: Εἰκάζει δὲ Πλάτων, μετὰ τοὺς κατακλυσμοὺς τρία πολιτείας εἴδη συνίστασθαι· πρῶτον μὲν τὸ ἐπὶ τὰς ἀκρωρείας, ἁπλοῦν τε καὶ ἄγριον· *. *. Ταύτας δὲ διαφορὰς ὑπογράφειν φησὶ τὸν ποιητὴν ὁ Πλάτων· τῆς μὲν πρώτης πολιτείας παράδειγμα τιθέντα τὸν τῶν Κυκλώπων βίον, αὐτοφυεῖς νεμομένων καρποὺς, καὶ τὰς ἀκρωρείας κατεχόντων ἐν σπηλαίοις τισίν. Hoc eſt: *Plato conjicit, poſt terrarum inundationem treis exſtitiſſe vitæ degendæ formas. primam in ſummis montium cacuminibus, ſimplicem & agreſtem.* Mox: *Hæc Plato diſcrimina ait ab Homero notari. atque eum pro exemplo primæ formæ poſuiſſe Cyclopum vitam: qui fructus ſponte natos carperent; inque ſummis montibus ac ſpeluncis habitarent.* Euripides in dictâ fabulâ, quæ Cyclops inſcribitur, tale colloquium inter Vlyſſem inſtituit, ad litus Siciliæ adpellentem, & inter Silenum, qui captivus Polyphemo ſerviebat:

Οδ. Τίς δ' ἥδε χώρα, καὶ τίνες ναίουσί νιν;
Σιλ. Αἰτναῖος ὄχθος Σικελίας ὑπέρτατος.
Οδ. Τείχη δὲ ποῦ 'στι καὶ πόλεως πυργώματα;
Σιλ. Οὐκ ἔστ'. ἔρημοι πρῶνες ἀνθρώπων, ξένε.
Οδ. Τίνες δ' ἔχουσι γαῖαν; ἢ θηρῶν γένος;
Σιλ. Κύκλωπες ἄντρ' ἔχοντες, οὐ στέγας δόμων.
Οδ. Τίνος κλύοντες; ἢ δεδήμευται κράτος;
Σιλ. Νομάδες. ἀκούει δ' οὐδὲν οὐδεὶς οὐδενός.
Οδ. Σπείρουσι δ', ἢ τῷ ζῶσι, Δήμητρος στάχυν;
Σιλ. Γάλακτι καὶ τυροῖσι, καὶ μήλων βορᾷ.
Οδ. Βρομίου δὲ πῶμ' ἔχουσιν ἀμπέλου ῥοάς;
Σιλ. Ἥκιστα. τοιγὰρ ἄχαρον οἰκοῦσι χθόνα.
Οδ. Φιλόξενοι δὲ, χ' ὅσιοι περὶ ξένους;
Σιλ. Γλυκύτατά φασι τὰ κρέα τοὺς ξένους φορεῖν.
Οδ. Τί φῄς; βορᾷ χαίρουσιν ἀνθρωποκτόνῳ;
Σιλ. Οὐδεὶς μολὼν δεῦρ' ὅστις οὐ κατεσφάγη.

Id eſt:

VI. *Quæ hæc eſt terra? & quinam eam habitant?*
Sil. *Aetnæus eſt tumulus Siciliæ altiſſimus.*
VI. *Mœnia verò ubi ſunt, & urbis turres?*
Sil. *Nullæ ſunt. tumuli iſti ſine hominibus ſunt, hoſpes.*
VI. *Quinam verò hanc habent terram? eſtne aliquod genus ferarum?*
Sil. *Cyclopes; antra habentes, non tecta domorum.*
VI. *Cui parent? an populare eſt imperium?*
Sil. *Vagi ſunt paſtores. nec ullus ullâ in re alteri paret.*
VI. *Seminantne ſpicas Cereris? aut unde vivunt?*
Sil. *Lacte, & caſeis, & pecudum eſu.*
VI. *Bacchine potum habent ex fluxu vitis?*
Sil. *Minimè. ingratam enim ei habitant terram.*
VI. *Suntne hoſpitales, ac pii in hoſpites?*
Sil. *Dulciſſimas dicunt carnes hoſpites ferre.*
VI. *Quid ais? delectanturne voratione cæſorum hominum?*
Sil. *Nemo venit huc, qui non interfectus ſit.*

Et apud Virgilium, Aeneid. lib. III, Achæmenides è litore Troianos, ut ſuprà dictum, ita adloquitur:

Heic me, dum trepidi crudelia limina linquunt,
Immemores ſocii vaſto Cyclopis in antro
Deſeruêre. Domus ſanie dapibusq; cruentis
Intus opaca, ingens. * . * . * .
Centum alii curva hæc habitant ad litora vulgò
Infandi Cyclopes, & altis montibus errant.

Ad hæc Servius ita: *Curva hæc habitant ad litora vulgò. ne tantùm in montibus eſſe putarentur.* Ex quibus verbis docti quidam hoc ævo Siculi auctores elicere conantur, habitaſſe Cyclopas urbeis in litore poſitas: &, inter alias, maximè Syracuſas, Panormum, & quæ paullum à mari recedit, Leontinos. nam nullas eos neque ædificaſſe neque incoluiſſe urbeis, contra Homerum, aliosque veteres ſcriptores pariter omneis negant exemplis gigantum Aſiaticæ terræ, ex ſacris libris productis. Quin abſurdum putant, poſtquàm Babylonis urbis turrisque in eâ ingentis ſtructioni interfuiſſent primi illi Siciliæ à Babylone deducti coloni, voluiſſe eos in ſpecubus degere. His ego exempla contrà adducere poſſum nonnullarum gentium; quarum aliæ ſine urbibus, aliæ prorſus ſine omni domo degerunt. De Germanis Tacitus, in libro, quem de eâ gente conſcripſit; *Nullas*, inquit, *Germanorum populis urbeis habitari, ſatis notum eſt: ne pati quidem inter ſe junctas ſedeis.* Et ſub finem eiusdem libri, de Fennis, Germanicâ natione: *Fennis mira feritas, fœda paupertas. non arma, non equi, non penates. victui herba, veſtitui pelles, cubile humus. ſola in ſagittis ſpes: quas, inopiâ ferri, oſſibus aſperant. idemq; venatus viros pariter ac feminas alit. paſſim enim comitantur, partemq; prædæ petunt. nec aliud infantibus ferarum imbriumq; ſuffugium, quàm ut in aliquo ramorum nexu contegantur. huc redeunt juvenes; hoc ſenum receptaculum. id beatius arbitrantur, quàm ingemere agris, illaborare domibus; ſuas alienasq; fortunas ſpe metuq; verſare.* Seneca, in libro de Providentiâ divinâ: *Omneis conſidera genteis, in quibus Romana pax deſinit. Germanos dico, & quidquid circa Iſtrum vagarum gentium occurſat. perpetua illos hiems, triſte cœlum premit; malignè ſolum ſterile ſuſtentat: imbrem culmo aut fronde defendunt.* De Sarmatis Mela, lib. II, cap. I: *Ob ſæva hiemis admodùm adſiduæ, demerſis in humum ſedibus, ſpecus aut ſuffoſſa habitant.* De eâdem gente Virgilius, Γεωργικῶν lib. III:

Ipſi in defoſſis ſpecubus ſecura ſub altâ
Otia agunt terrâ: congeſtaq; robora totasq;
Advolvêre focis ulmos, igniq; dedêre.

Xenophon, de Expedit. Cyri lib. IIII, de frigidis Armeniæ partibus: Αἱ δ' οἰκίαι ἦσαν κατάγειοι· τὸ μὲν στόμα ὥσπερ φρέατος, κάτω δ' εὐρεῖαι· αἱ δ' εἴσοδοι τοῖς μὲν ὑποζυγίοις ὀρυκταί, οἱ δ' ἄνθρωποι κατὰ κλίμακας κατέβαινον. ἐν δὲ ταῖς οἰκίαις ἦσαν αἶγες, βόες, οἶες, ὄρνιθες, καὶ τὰ ἔκγονα τούτων. Id eſt: *Domicilia erant ſubterranea: quorum oſtium ſimile putei ori; inferiora autem lata. introitus eorum pro jumentis effoſſi: homines per ſcalas deſcendebant, erantque in iis capræ, boves, oves, aves, & quæ his procreata.* Sed antiqua iſta mittamus.

quot

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

quot ac quantæ gentes, non in extero Orbe tantùm, quem Americam vocamus; nec in Africâ, aut Aſiâ; ſed in noſtrâ etiam Europâ, versùs orientem, ſeptemtrionem, & occidentem, iiſdem moribus etiamnunc vivunt? Atqui harum gentium pariter omnium primi conditores à Babylone in ſuas quiſque profecti fuêre terras. Cur igitur & ipſi modum ædificandarum inhabitandarumque urbium, quem ad Babylonem didicerant, in ſuas quiſque terras non detulerunt? Certè, quidquid tandem rationis habuerint, maxima pars mortalium antiquiſſimum illum, à primo mortalium Adamo inſtitutum, etiam multis ſæculis poſt aquarum inundationem obſervavêre morem; de quo ita Ovidius, Μεταμορφώσεων lib. I:

Tum primùm ſubière domos. domus antra fuerunt;
Et denſi frutices, & junctæ cortice virgæ.

Et Iuvenalis, Satyrâ VI:

Credo pudicitiam Saturno rege moratam
In terris, viſamq; diu: quum frigida parvas
Præberet ſpelunca domos; ignemq;, laremq;,
Et pecus & dominos communi clauderet umbrâ.

Quid igitur vetat, quo minùs idem de Cyclopibus iſtis antiquiſſimis Siciliæ cultoribus credam vetuſtiſſimis auctoribus? Planè nihil. Servii equidem mens in præſcriptis verbis quæ fuerit, ambiguum eſt. at ubi *centum illi alii, curva habitantes ad litora*, fuerint Cyclopes; patet diſertè ex ſequentibus poëtæ verbis;

At genus è ſilvis Cyclopum & montibus altis
Excitum ruit ad portus, & litora complent.

Nempe, quum ipſius Aetnæ montis radices, harumque antra, (quæ tamen crebris Aetnæ incendiis obruta obſtructaque nunc latent) ad mare accedant; nihil mirum, ſi *ad litora* Cyclopas *habitaſſe* dixit poëta. Solinus, cap. XI, *Gentem*, inquit, *Cyclopum vaſti teſtantur ſpecus*. Habitationes ſcilicet ſive domos Cyclopum intellexit & ipſe; non ſepulcra; ut vult doctiſſimus Valguarnera. aliàs quidpe dicturus erat, *vaſta oſſa*, vel *vaſta cadavera*, in ſpecubus reperta. Vnde enim ſepulcra eſſe conjectaſſet, niſi ex oſſibus? Verùm de habitationibus Cyclopum jam ſatis ſuperque dictum puto. ad reliqua pergamus.

Cyclopum cæterorumq; per Siciliam Gigantum genus quomodò tandem omne & quando interierit, incertum eſt. Poſt hos primi Σικανοὶ SICANI inſulam tenuiſſe memorantur. Iuſtinus, lib. IIII: *Cyclopibus exſtinctis, Cocalus regnum inſulæ occupavit.* Hunc *Sicanorum* fuiſſe regem, poſteà patebit. Hinc Silius, lib. XIIII, *terram vacantem* occupaſſe Sicanos ait his verbis: SICILIAE *varii incolæ.*

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum & Cyclopeia regna,
Vomere verterunt primùm nova rura Sicani.
Pyrene miſit populos, qui nomen, ab amne
Adſcitum patrio, terræ impoſuêre vacanti.
Mox Ligurum pubes, Siculo ductore, novavit
Poſſeſſis bello mutata vocabula regnis.
Nec res dedecori fuit, aut mutaſſe pudebat
Sicanum Siculo nomen. Mox accola Minos
Duxerat Eteretum non fauſta ad bella cohorteis,
Dædaleam repetens pennam: qui fraude nefandâ
Poſtquàm perpetuas judex conceſſit ad umbras
Cocalidum inſidiis, feſſo Minoia turba
Bellandi ſtudio, Siculis ſubſedit in oris.
Miſcuerunt Phrygiam prolem Troianus Aceſtes,
Troianusque Elymus.

Thucydides lib. VI: Ὠκίσθη δὲ ἡ Σικελία ὧδε τὸ ἀρχαῖον, καὶ τοσάδε ἔθνη ἔσχε τὰ ξύμπαντα. Παλαιότατοι μὲν λέγονται ἐν μέρει τινὶ τῆς χώρας Κύκλωπες καὶ Λαιστρυγόνες οἰκῆσαι· ὧν ἐγὼ οὔτε γένος ἔχω εἰπεῖν, οὔτε ὁπόθεν εἰσῆλθον, ἢ ὅποι ἀπεχώρησαν. ἀρκείτω δὲ ὡς ποιηταῖς τε εἴρηται, καὶ ὡς ἕκαστός πῃ γιγνώσκει περὶ αὐτῶν. Σικανοὶ δὲ μετ' αὐτοὺς πρῶτοι φαίνονται ἐνοικισάμενοι, ὡς μὲν αὐτοί φασι, καὶ πρότεροι, διὰ τὸ αὐτόχθονες εἶναι· ὡς δὲ ἡ ἀλήθεια εὑρίσκεται, Ἴβηρες ὄντες, καὶ ἀπὸ τοῦ Σικανοῦ ποταμοῦ, τοῦ ἐν Ἰβηρίᾳ, ὑπὸ Λιγύων ἀναστάντες. καὶ ἀπ' αὐτῶν Σικανία τότε ἡ νῆσος ἐκαλεῖτο, πρότερον Τρινακρία καλουμένη. οἰκοῦσι δὲ ἔτι καὶ νῦν τὰ πρὸς ἑσπέραν τῆς Σικελίας. Ἰλίου

δὲ ἁλι-

δὲ ἁλισκομένου, τῶν Τρώων τινὲς, διαφυγόντες Ἀχαιοὺς, πλοίοις ἀφικνοῦνται πρὸς τὴν Σικελίαν· καὶ ὅμοροι τοῖς Σικανοῖς οἰκήσαντες, ξύμπαντες μὲν Ἔλυμοι ἐκλήθησαν, πόλεις δ' αὐτῶν Ἔρυξ καὶ Ἔγεστα. προσξυνῴκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ Φωκέων τινὲς, τῶν ἀπὸ Τροίας, τότε χειμῶνι ἐς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα ἐς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες. Σικελοὶ δ' ἐξ Ἰταλίας (ἐνταῦθα γὰρ ᾤκουν) διέβησαν ἐς Σικελίαν, φεύγοντες Ὀπικοὺς, ὡς μὲν εἰκὸς, καὶ λέγεται, ἐπὶ σχεδιῶν, τηρήσαντες τὸν πορθμὸν, κατιόντος τοῦ ἀνέμου, τάχα ἂν δὲ καὶ ἄλλως πως ἐσπλεύσαντες. εἰσὶ δὲ καὶ νῦν ἔτι ἐν τῇ Ἰταλίᾳ Σικελοί· καὶ ἡ χώρα ἀπὸ Ἰταλοῦ, βασιλέως τινὸς Ἀρκάδων [rectiùs, vt manuſcripta habent exemplaria, Σικελῶν· hoc enim Servius legit; ut infrà patebit.] τοὔνομα τοῦτο ἔχοντος, οὕτως Ἰταλία ἐπωνομάσθη. ἐλθόντες δὲ ἐς τὴν Σικελίαν, στρατὸς πολὺς, τούς τε Σικανοὺς κρατοῦντες μάχῃ, ἀπέστειλαν πρὸς τὰ μεσημβρινὰ καὶ ἑσπέρια αὐτῆς, καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι, καὶ τὰ κράτιστα τῆς γῆς ᾤκησαν ἔχοντες, ἐπεὶ διέβησαν, ἔτη ἐγγὺς τριακόσια πρὶν Ἕλληνας ἐς Σικελίαν ἐλθεῖν. ἔτι δὲ καὶ νῦν τὰ μέσα καὶ τὰ πρὸς βορρᾶν τῆς νήσου ἔχουσιν. ᾤκουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν, ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἀπολαβόντες, καὶ τὰ ἐπικείμενα νησίδια, ἐμπορίας ἕνεκεν, τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεισέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω, Μοτύην καὶ Σολόεντα καὶ Πάνορμον ἐγγὺς τῶν Ἐλύμων συνοικίσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχίᾳ τε πίσυνοι τῇ τῶν Ἐλύμων, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδὼν Σικελίας ἀπέχει. Βάρβαροι μὲν οὖν τοσοίδε Σικελίαν καὶ οὕτως ᾤκησαν. Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ, Νάξον ᾤκισαν. Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχομένου ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ᾤκισε, Σικελοὺς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου, ἐν ᾗ νῦν οὐκέτι περικλυζομένῃ ἡ πόλις ἡ ἐντός ἐστιν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προστειχισθεῖσα, πολυάνθρωπος ἐγένετο. Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδεῖς ἐκ Νάξου ὁρμηθέντες ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθείσας, Λεοντίνους τε, πολέμῳ τοὺς Σικελοὺς ἐξελάσαντες, οἰκίζουσι, καὶ μετ' αὐτοὺς Κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ Καταναῖοι ἐποιήσαντο Εὔαρχον. Κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λάμις, ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἄγων, ἐς Σικελίαν ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακίου τε ποταμοῦ Τρώτιλόν τι ὄνομα χωρίον οἰκίσας, καὶ ὕστερον αὐτόθεν τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐς Λεοντίνους ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας, καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσὼν, καὶ Θάψον οἰκίσας, αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς Θάψου ἀναστάντες, Ὕβλωνος βασιλέως Σικελοῦ προδόντος τὴν χώραν, καὶ καθηγησαμένου, Μεγαρέας ᾤκισαν, τοὺς Ὑβλαίους κληθέντας. καὶ ἔτη οἰκήσαντες πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια, ὑπὸ Γέλωνος τυράννου Συρακουσίων ἀνέστησαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ χώρας. πρὶν δὲ ἀναστῆναι, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκίσαι, Πάμμιλον πέμψαντες ἐς Σελινοῦντα κτίζουσι· καὶ ἐκ Μεγάρων, τῆς μητροπόλεως οὔσης αὐτοῖς ἐπελθὼν, ξυγκατῴκισε. Γέλαν δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἔντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους ἀγαγόντες κοινῇ ἔκτισαν, ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ τὴν Συρακουσῶν οἴκησιν. καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ τοὔνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον, οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, καὶ ὃ πρῶτον ἐτειχίσθη, Λίνδιοι καλεῖται. νόμιμα δὲ Δωρικὰ ἐτέθη αὐτοῖς. Ἔτεσι δὲ ἐγγύτατα ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μετὰ τὴν σφετέραν οἴκησιν Γελῷοι Ἀκράγαντα ᾤκισαν. Ζάγκλη δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης, τῆς ἐν Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς πόλεως, λῃστῶν ἀφικομένων ᾠκίσθη· ὕστερον δὲ ἀπὸ Χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλῆθος ἐλθὸν ξυγκατενείμαντο τὴν γῆν. ὕστερον δὲ αὐτοὶ μὲν ὑπὸ Σαμίων καὶ ἄλλων Ἰώνων ἐκπίπτουσιν, οἱ Μήδους φεύγοντες προσέβαλον Σικελίᾳ. τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας, Ῥηγίνων τύραννος, οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκβαλὼν, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ξυμμίκτων ἀνθρώπων οἰκίσας, Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος ἀντωνόμασε. Καὶ Ἱμέρα ἀπὸ Ζάγκλης ᾠκίσθη ὑπὸ Εὐκλείδου καὶ Σίμου καὶ Σάκωνος. καὶ Χαλκιδεῖς μὲν οἱ πλεῖστοι ἦλθον ἐς τὴν ἀποικίαν, ξυνῴκησαν δὲ αὐτοῖς καὶ ἐκ Συρακουσῶν φυγάδες, στάσει νικηθέντες, οἱ Μυλητίδαι καλούμενοι. καὶ φωνὴ μὲν μεταξὺ τῆς τε Χαλκιδέων καὶ Δωρίδος ἐκράθη, νόμιμα δὲ τὰ Χαλκιδικὰ ἐκράτησεν. Ἄκραι δὲ καὶ Κάσμεναι ὑπὸ Συρακουσίων ᾠκίσθησαν· Ἄκραι μὲν ἑβδομήκοντα ἔτεσι μετὰ Συρακούσας, Κάσμεναι δὲ ἐγγὺς εἴκοσι μετὰ Ἄκρας. Καὶ Καμάρινα τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακουσίων ᾠκίσθη, ἔτεσιν ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Συρακουσῶν κτίσιν. Τοσαῦτα ἔθνη Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων Σικελίαν ᾤκει. Hoc eſt : *Habitata antiquitus Sicilia in hunc modum fuit, ac genteis has in univerſum habuit: Antiquiſſimi feruntur partem quamdam regionis tenuiſſe Cyclopes atq. Læſtrygones. quorum ego neq. genus, neq. unde venerint, nec quò abierint, compertum habeo. ſufficiat, quod à poëtis memoratum eſt; quodq. apud ſe quisq. de illis ſentit. Poſt hos Sicani primi demonſtrantur incoluiſſe : atque eſſe, ut quidem ipſi prædicant, illis priores; quando indigenæ eſſe cenſentur. ſed, ut veritas comperitur, quum Iberi eſſent, à Sicano, Iberiæ flumine, Ligures eos ejecerunt. & ab eis tunc dicta Sicania inſula, quæ priùs Trinacria appellabatur. incolunt verò etiam nunc loca Siciliæ ad occaſum vergentia. Cæterùm, capto Ilio, quidam Troianorum, qui Achæos fugiebant, navibus in Siciliam applicuerunt: & collocatis juxta Sicanos ſedibus, in univerſum Elymi appellati ſunt. urbesq. eorum fuère Eryx & Fgeſta. His alii coloni acceſſerunt Phocenſium nonnulli; eorum ſcilicet, qui à Troiâ tunc in Libyam primùm tempeſtate delati, mox è Libyâ in Siciliam transmiſère: Siculi autem ex Italiâ, (heic namq. habitavère) fugientes Opicos, in eamdem inſulam trajecerunt,*

jecerunt, ut & credibile eſt & fama fertur, ratibus; obſervato, quum ventus poſuiſſet, freto: fortè etiam aliter transvecti. Sunt autem etiamnunc in Italiâ Siculi: ipſaque regio ab Italo quodam, Siculorum rege, hoc habente nomen, ſic eſt cognominata. Hi magno cum exercitu in Siciliam transgreſſi, victis prœlio Sicanis, & in parteis, quæ meridiem occaſumque ſpectant, compulſis; effecerunt, ut pro Sicaniâ vocaretur inſula Sicilia: optimaque eius quæque loca tenuerunt, ex quo eò transierunt, annis propè trecentis ante Græcorum in Siciliam adventum. & nunc etiam mediterranea eius atque ad ſeptemtriones vergentia obtinent. Phœnices prætereà circa omnem habitarunt Siciliam, occupatis extremis ad mare partibus, parvisque inſulis eidem objacentibus, negotiandi cum Siculis gratiâ. At poſtquàm permulti Græcorum illuc cum navibus trajecerunt; relictis plerisq;, Motyam, & Soluntem, ac Panormum finitima Elymis opida, ſedibus ibi poſitis, unà incoluerunt; freti cùm Elymorum ſocietate, tùm quia exiguo inde ad Carthaginem trajectu Sicilia diſtat. Tot igitur numero barbari atque in hunc modum habitavêre Siciliam. Græcorum autem primi Chalcidenſes, ex Eubœâ claſſe profecti, duce coloniæ Theocle, Naxum condiderunt. Inſequenti anno Archias, Heraclidarum unus è Corintho, Syracuſas condidit; expulſis priùs Siculis ex eâ inſulâ, in quâ non ampliùs mari circumflua urbs ſita eſt interior. nam ea, quæ extra inſulam eſt, diu pòſt communita populoque frequentata eſt. Verùm Theocles atque Chalcidenſes, è Naxo profecti, ſeptimo poſt conditas Syracuſas anno, Leontinos, ejectis bello Siculis, condunt; ac dehinc Catanam; cuius conditorem Catanenſes conſtituerant Euarchum. Per idem tempus Lamis quoque coloniam deducens à Megaris, in Siciliam vênit; & ſuper flumen Pantacium locum quemdam nomine Trotilum condidit. Hinc verò digreſſus, quum aliquantulo tempore in Leontinis unà cum Chalcidenſibus rempublicam adminiſtraſſet, ab eisdem exactus eſt. Thapſo conditâ quum vitâ deceſſiſſet, cæteri è Thapſo migraverunt. & Hyblone, rege Siculo, qui regionem prodiderat, duce, Megarenſeis condiderunt, qui Hyblæi ſunt dicti. Poſt CCXLV *annos, quàm eum locum inhabitare cœperunt, à Gelone, Syracuſanorum rege, urbe & agro pulſi ſunt. Sed antequàm pellerentur, centum poſtquàm illic habitare cœpiſſent annis, miſſo Pammilo, Selinuntem condiderunt. Is à Megaris, metropoli eorum, ſuperveniens, unà cum ipſis habitavit. Gelam verò Antiphemus è Rhodo & Entimus è Cretâ, ſuam uterque coloniam ducentes, ſimul condiderunt, anno* XLV *poſt Syracuſas conditas; impoſito à flumine Gelâ urbi vocabulo: quum locus, ubi nunc urbs ſita eſt, quique primus fuit communitus, Lindii vocatur. Leges autem Doricæ impoſitæ iis fuêre. Anno propè centeſimo octavo à ſuæ urbis primordio, Acragantem condiderunt Geloi. Zancle ab initio à prædonibus Cumæis, quæ urbs Chalcidica eſt in Opicis, inhabitata eſt. poſtmodùm verò Chalcidenſes pariter & alii Eubœi eò profecti, eam regionem incoluerunt. Hos poſteà Samii & alii nonnulli Iones, Medos fugientes in Siciliam profecti, ejecerunt. Samios haud ita multo pòſt Anaxilaus, Rheginorum tyrannus, ejecit: urbemque promiſcuis hominibus frequentatam, à ſuâ quondam patriâ Meſſanam adpellavit. Himeram porrò Zanclæi condiderunt, ducibus Euclide, Simo, & Sacone. in quam coloniam venerunt plurimi Chalcidenſium. cohabitaveruntque iis Syracuſanorum exſules, à contrariâ factione pulſi, qui Myletidæ vocantur. Atque apud hos lingva quidem inter Chalcidicam & Doricam media, cæterùm leges Chalcidicæ obtinuerunt. Acras & Caſmenas Syracuſani condiderunt: Acras quidem* LXX *annis poſt Syracuſas; Caſmenas verò annis circiter* XX *poſt Acras. Iidem Syracuſani & Camarinam condiderunt,* CXXXV *fermè annis poſt Syracuſas conditas. Atque hæ ferè ſunt gentes, cùm barbaræ tùm Græcæ, quæ Siciliam incoluêre.* Hactenus Thucydides. cuius narrationis compendium refert Pauſanias in Eliacis. Σικελίαν δὲ, inquit, ἔθνη τοσάδε οἰκεῖ· Σικανοί τε καὶ Σικελοὶ καὶ Φρύγες· οἱ μὲν ἐξ Ἰταλίας διαβεβηκότες ἐς αὐτὴν, Φρύγες δὲ ἀπὸ τοῦ Σκαμάνδρου ποταμοῦ καὶ χώρας τῆς Τρῳάδος. Οἱ δὲ Φοίνικες καὶ Λίβυες στόλῳ ἀφίκοντο ἐς τὴν νῆσον κοινῷ, καὶ ἄποικοι Καρχηδονίων εἰσί. Τοσαῦτα μὲν ἐν Σικελίᾳ ἔθνη βάρβαρα. Ἑλλήνων δὲ Δωριεῖς τε ἔχουσιν αὐτὴν, καὶ Ἴωνες, καὶ τοῦ Φωκικοῦ καὶ τοῦ Ἀττικοῦ γένους ἑκατέρου μοῖρα οὐ πολλή. Id eſt: *Siciliam hæ gentes incolunt: Sicani, Siculi, Phryges: illi ex Italiâ, Phryges à Scamandro flumine ac Troade profecti. At Phœnices atque Libyes communi claſſe in eam venerunt; Carthagínienſiumque ſunt coloni. Atque hi quidem in Siciliâ barbari ſunt populi. cæterùm è Græcis Dorienſes eamdem incolunt & Iones; tum Phocici atque Attici generis portiones haud perinde magnæ.* Eiusdem narrationis quaſi indicem Scylax in compendiario illo interni maris circuitu refert: Ἐν δὲ Σικελίᾳ, inquit, ἔθνη βάρβαρα τάδε ἐστίν· Ἔλυμοι, Σικανοὶ, Σικελοὶ, Φοίνικες, Τρῶες. οὗτοι μὲν βάρβαροι· οἰκοῦσι δὲ καὶ Ἕλληνες. Id eſt: *In Siciliâ gentes barbaræ ſunt iſtæ: Elymi, Sicani, Siculi, Phœnices, Troiani. Atque hi quidem ſunt barbari. præter eos verò etiam Græci eam incolunt.* Malè vulgò legitur ἐδωοί. Cæterùm à Thucydide in nonnullis diſcrepant alii auctores. *Siculos* barbaros Latium primò incoluiſſe &

portio-

portionem quamdam Etruriæ maritimæ, belloque à Pelaſgis ſimul & Aboriginibus fuiſſe impetitos, ſuprà ſuo loco è Dionyſio Halicarnaſſenſi demonſtratum eſt: Idem igitur auctor, lib. I. ita tradit: Οἱ δὲ Σικελοὶ (οὐ γὰρ ἔτι ἀντέχειν οἷοί τε ἦσαν) ὑπό τε Πελασγῶν καὶ Ἀβοριγίνων πολεμούμενοι, τέκνα καὶ γυναῖκας καὶ χρημάτων ὅσα χρυσὸς ἢ ἄργυρος ἦν, ἀνασκευασάμενοι, μεθιένται αὐτοῖς ἁπάσης τῆς γῆς. τραπόμενοι δὲ διὰ τῆς ὀρεινῆς ἐπὶ τὰ νότια, καὶ διεξελθόντες ἅπασαν Ἰταλίαν τὴν κάτω, ἐπειδὴ πανταχόθεν ἀπηλαύνοντο, σὺν χρόνῳ κατασκευασάμενοι σχεδίας ἐπὶ τῷ πορθμῷ, καὶ φυλάξαντες κατιόντα τὸν ῥοῦν, ἀπὸ τῆς Ἰταλίας διέβησαν ἐπὶ τὴν ἐγγιστα νῆσον. κατεῖχον δ' αὐτὴν Σικανοὶ, γένος Ἰβηρικὸν, οὐ πολλῷ πρότερον συνοικισάμενοι, Λίγυας φεύγοντες· καὶ παρεσκεύασαν ἀφ' ἑαυτῶν Σικανίαν κληθῆναι τὴν νῆσον, Τρινακρίαν πρῶτον ὀνομαζομένην, ἀπὸ τοῦ τριγώνου σχήματος. ἦσαν δὲ οὐ πολλοὶ ἐν μεγάλῃ αὐτῇ οἰκήτορες, ἀλλ' ἡ πλείων τῆς χώρας ἔτι ἦν ἔρημος. καταχθέντες οὖν εἰς αὐτὴν Σικελοὶ, τὸ μὲν πρῶτον ἐν τοῖς ἑσπερίοις μέρεσιν ᾤκησαν· ἔπειτα καὶ ἄλλῃ πολλαχῇ· καὶ τοὔνομα ἡ νῆσος ἐπὶ τούτων ἤρξατο Σικελία καλεῖσθαι. τὸ μὲν οὖν Σικελικὸν γένος οὕτως ἐξέλιπεν Ἰταλίαν· ὡς μὲν Ἑλλάνικος ὁ Λέσβιός φησι, τρίτῃ γενεᾷ πρότερον τῶν Τρωϊκῶν. δύο γὰρ ποιεῖ στόλους Ἰταλικοὺς διαβάντας εἰς Σικελίαν· τὸν μὲν πρότερον Ἐλύμων· οὕς φησιν ὑπὸ Οἰνώτρων ἐξαναστῆναι· τὸν δὲ μετὰ τοῦτον ἔτει πέμπτῳ γενόμενον, Αὐσόνων, Ἰάπυγας φυγόντων. βασιλέα δὲ τούτων ἀποφαίνει Σικελόν· ἀφ' οὗ τοὔνομα τοῖς τε ἀνθρώποις καὶ τῇ νήσῳ τεθῆναι· ὡς δὲ Φίλιστος ὁ Συρακούσιος ἔγραψε, χρόνος μὲν τῆς διαβάσεως ἦν ἔτος ὀγδοηκοστὸν πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου· ἔθνος δὲ τὸ διακομισθὲν ἐξ Ἰταλίας οὔτε Σικελῶν, οὔτ' Αὐσόνων οὔτ' Ἐλύμων, ἀλλὰ Λιγύων, ἄγοντος αὐτοὺς Σικελοῦ. τοῦτον δ' εἶναί φησιν υἱὸν Ἰταλοῦ, καὶ τοὺς ἀνθρώπους, ἐπὶ τούτου δυναστεύοντος, ὀνομασθῆναι Σικελούς. ἐξαναστῆναι δὲ ἐκ τῆς ἑαυτῶν τοὺς Λιγύας ὑπό τε Ὀμβρικῶν καὶ Πελασγῶν. Ἀντίοχος δὲ ὁ Συρακούσιος χρόνον μὲν οὐ δηλοῖ τῆς διαβάσεως, Σικελοὺς δὲ τοὺς μεταναστάντας ἀποφαίνει, βιασθέντας ὑπό τε Οἰνώτρων καὶ Ὀπικῶν στρατῶν, ἡγεμόνα τῆς ἀποικίας ποιησαμένους . . . . . . Θουκυδίδης δὲ Σικελοὺς μὲν γράφει τοὺς ἀπαναστάντας· Ὀπικοὺς δὲ τοὺς ἐκβαλόντας· τὸν δὲ χρόνον πολλοῖς ἔτεσι τῶν Τρωϊκῶν ὕστερον. Τὰ μὲν δὴ περὶ Σικελῶν λεγόμενα, τῶν ἐξ Ἰταλίας μετενεγκαμένων τὴν οἴκησιν εἰς Σικελίαν, ὑπὸ τῶν λόγου ἀξίων, τοιάδε ἐστίν· Hoc eſt: *At Siculi, Pelaſgis ſimul & Aboriginibus bello impares, liberis ac conjugibus cum auro & argento ſublatis, totam regionem eis ceſſerunt. verſique per montana ad meridiem, & peragratâ omni inferiore Italiâ, quum undique pellerentur, tandem paratis ad fretum ratibus, & obſervato ſecundo æſtu, ex Italiâ trajecerunt in proximam inſulam. Sicani tum eam tenebant, gens Hiſpanica; qui pulſi ab Liguribus, paullo antè ibi ſedeis poſuerant; Sicaniamque de ſuo nomine vocaverant, quæ priùs Trinacria dicebatur, à figurâ triangulâ. Horum numerus haud magnus erat pro inſulæ amplitudine; pleriſq. agris ſine cultu jacentibus. Huc igitur devecti Siculi, primùm parteis ad occidentem verſas coluère: deinde & pleræſque alias. mutatoque nomine inſula vocari cœpit Sicilia. Atque ita Siculum genus reliquit Italiam; ut Hellanicus Lesbius auctor eſt, ante bellum Troianum ætate tertiâ. duas quidpe tradit migrationes in Siciliam ex Italiâ: priorem Elymorum; quos ait ſedibus ſuis ejectos ab Oenotris: alteram anno poſt quinto, Auſonum, Iapygas fugientium. horum regem dicit Siculum; à quo nomen ſit inditum genti ſimul & inſulæ. At Philiſtus Syracuſanus ſcribit, trajeciſſe illos anno* LXXX *ante bellum Troianum: gentem verò transvectam ex Italiâ nec Siculos, nec Auſonas fuiſſe, nec Elymos; verùm Ligures, duce Siculo. hunc, Itali filium, impoſuiſſe nomen ſuum ſubditis. Ligures autem è ſuis agris pulſos eſſe Pelaſgorum & Vmbrorum vi. Antiochus Syracuſanus, quando migratum ſit, non indicat. tantùm dicit, Siculos fuiſſe eos, qui migrarunt, vi exactos ab Oenotrorum Opicorumq. copiis; ducemq. ſibi conſtituiſſe* [interiit nomen.] *Thucydides eos, qui migrarunt, vocat Siculos; qui expulerunt, Opicos. ſed multis annis poſt Troianum bellum. Hæc ſunt, quæ præcipui ſcriptores de Siculorum ex Italiâ in Siciliam migratione tradiderunt.* Hellanici verborum partem citat Conſtantinus imperator, de Thematibus imperii orientalis lib. II, in themate Siciliæ. Ἔσχε δὲ τὴν ἱστορίαν, [ſcribe αἰτίαν] τοῦ καλεῖσθαι Σικελία ἀπὸ ἱστορίας τοιαύτης, καθὼς ὁ γραμματικὸς Στέφανος γράφει· Σικελία ἡ νῆσος Σικανία πρότερον ὠνομάζετο· εἶτα Σικελία ἐκλήθη, ὥς φησιν Ἑλλανικὸς, ἱερείων τῆς Ἥρας β· Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ χρόνῳ, καὶ Αὔσονες ὑπὸ τῶν Ἰαπύγων ἐξ Ἰταλίας ἀνέστησαν, ὧν ἦρχε Σικελός· καὶ διαβάντες εἰς τὴν νῆσον τήν τε [ſcribe τὴν τότε] Σικανίαν καλουμένην, περὶ τὴν Αἴτναν καθιζόμενοι, ᾤκουν αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτῶν Σικελὸς, βασιλείαν ἐγκαταστησάμενος· καὶ ἐντεῦθεν ὁρμώμενος ὁ Σικελὸς οὗτος . . . . * . . . πάσης ἤδη τῆς νήσου τότε ταύτης Σικελίας καλουμένης ἀπὸ τοῦ Σικελοῦ τούτου, ὃς καὶ ἐν αὐτῇ ἐβασίλευσεν. Hoc eſt: *Nomen autem Siciliæ ortum eſt ab huiusmodi hiſtoriâ, ut Stephanus grammaticus ſcribit: Sicilia inſula Sicania priùs nominabatur. deinde Sicilia adpellata eſt; ut Hellanicus tradit in lib.* II *de Sacerdotibus Iunonis: Eodem tempore etiam Auſones ab Iapygibus ex Italiâ detruſi ſunt; quibus præerat Siculus. Hi transgreſſi in inſulam, quæ tunc Sicania dicebatur, ſedibus cir-*

bus circa Aetnam poſitis, eam incoluerunt unà cum Siculo rege ſuo, regnum illic ſtabiliente. Atq; hinc profectus Siculus, [deſunt pauca quædam] *quæ tum ab hoc Siculo vocata eſt Sicilia; quidpe qui & regnum in eâ obtinuit.* Hæc Conſtantinus è Stephano. quibus addit continuò iſta: Καὶ Μένιππος δὲ ταῦτά φησιν· Ἐλθόντες εἰς Σικελίαν στρατὸς πολὺς ἐξ Ἰταλίας, τούς τε Σικανοὺς κρατήσαντες μάχῃ, ἀπέστειλαν εἰς τὰ μεσημβρινὰ καὶ τὰ ἑσπέρια μέρη αὐτῆς, καὶ ἀντὶ Σικανίας Σικελίαν τὴν νῆσον ἐποίησαν καλεῖσθαι. Id eſt: *Menippus verò hæc tradit: Profecti in Siciliam cum ingenti exercitu ex Italiâ, Sicanis prœlio ſuperatis, ad meridionales & occidentales eius parteis eos delegarunt; &, ut pro Sicaniâ vocaretur inſula Sicilia, effecerunt.* Dionyſius dicto libro infrà; de Aeneæ erroribus: Γενόμενοι δὲ κατὰ Σικελίαν, κατάγονται τῆς νήσου περὶ τὰ καλούμενα Δρέπανα· ἔνθα περιτυγχάνουσι τοῖς σὺν Ἐλύμῳ καὶ Αἰγέστῳ προεξελθοῦσιν ἐκ τῆς Τροίας. οἱ ᾤκησαν περὶ ποταμὸν λεγόμενον Κριμισὸν, ἐν γῇ Σικανῶν, πρὸς φιλίαν λαβόντες παρ' αὐτῶν τὸ χωρίον, διὰ τὴν Αἰγέστου συγγένειαν, γενομένου τε καὶ τραφέντος ἐν Σικελίᾳ. * . * . Τὸ μὲν δὴ σὺν Ἐλύμῳ καὶ Αἰγέστῳ Τρωϊκὸν ἐν τούτοις κατέμεινε τοῖς χωρίοις, καὶ διετέλεσαν Ἔλυμοι καλούμενοι. πρόσθεν γὰρ κατὰ τὴν ἀξίωσιν Ἔλυμος, ἀπὸ τοῦ βασιλικοῦ γένους ὤν. ἀφ' οὗ τὴν κλῆσιν οἱ σύμπαντες ἔλαβον. Id eſt: *Vt ventum eſt ad Siciliam, adpulerunt ad eam inſulæ partem, ubi ſunt Drepana. Heic fortefortunà incidunt in Elymi & Aegeſti ſocios: qui, priores à Troiâ profecti, habitabant circa Crimiſum flumen; à Sicanis in partem agrorum admiſſi, propter Aegeſti cognationem & amicitiam: qui in eâ inſulâ natus educatusq; fuerat.* Pòſt paullo: *Hæ igitur fuerunt ſedes Troianorum, qui cum Aegeſto atq; Elymo profugerunt. appellatique ſunt in univerſum Elymi, quòd huius ob regium genus maior eſſet dignitas.* Diodorus lib. v: Ἡ δὲ Σικελία τὸ παλαιὸν ἀπὸ μὲν τοῦ σχήματος Τρινακρία κληθεῖσα, ἀπὸ δὲ τῶν κατοικησάντων αὐτὴν Σικανῶν Σικανία προσαγορευθεῖσα, τελευταῖον δὲ ἀπὸ τῶν Σικελῶν, τῶν ἐκ τῆς Ἰταλίας πανδημεὶ περαιωθέντων ὠνόμασται Σικελία. περὶ δὲ τῶν κατοικησάντων ἐν αὐτῇ πρώτων Σικανῶν, ἐπειδή τινες τῶν συγγραφέων διαφωνοῦσιν, ἀναγκαῖόν ἐστι συντόμως εἰπεῖν. Φίλιστος μὲν γάρ φησιν, ἐξ Ἰβηρίας αὐτοὺς ἀποικισθέντας κατοικῆσαι τὴν νῆσον, ἀπό τινος Σικανοῦ ποταμοῦ, κατ' Ἰβηρίαν ὄντος, τετευχότας ταύτης τῆς προσηγορίας. Τίμαιος δὲ τὴν ἄγνοιαν τούτου τοῦ συγγραφέως ἐλέγξας, ἀκριβῶς ἀποφαίνεται τούτους αὐτόχθονας εἶναι. πολλὰς δὲ αὐτοῦ φέροντος ἀποδείξεις τῆς τούτων ἀρχαιότητος, οὐκ ἀναγκαῖον ἡγούμεθα περὶ τούτων διεξιέναι. οἱ δ' οὖν Σικανοὶ τὸ παλαιὸν κωμηδὸν ᾤκουν, ἐπὶ τῶν ὀχυρωτάτων λόφων τὰς πόλεις κατασκευάζοντες διὰ τοὺς λῃστάς. οὐ γὰρ ἦσαν ὑπὸ μίαν ἡγεμονίαν βασιλέως τεταγμένοι, κατὰ πόλιν δὲ ἑκάστην εἷς ἦν ὁ δυναστεύων. καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἅπασαν τὴν νῆσον κατῴκουν, καὶ τὴν χώραν ἐργαζόμενοι τὰς τροφὰς εἶχον· ὕστερον δὲ τῆς Αἴτνης ἐν πλείοσι τόποις ἀναφυσήματα πυρὸς ἀνιείσης, καὶ πολλοῦ κατὰ τὴν χώραν ῥυέντος πυρὸς, συνέβη διαφθαρῆναι τὴν γῆν ἐπὶ πολὺν τόπον. ἐπ' ἔτη δὲ πλείω τοῦ πυρὸς ἐπινεμομένου πολλὴν χώραν, φοβηθέντες, τὰ μὲν πρὸς ἕω κεκλιμένα τῆς Σικελίας, ἐξέλιπον, εἰς δὲ τὰ πρὸς δυσμὰς νεύοντα μετῴκησαν. τὸ δὲ τελευταῖον, πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον ἐκ τῆς Ἰταλίας τὸ τῶν Σικελῶν ἔθνος πανδημεὶ περαιωθὲν εἰς τὴν Σικελίαν, τὴν ὑπὸ τῶν Σικανῶν ἐκλειφθεῖσαν χώραν κατῴκησαν. ἀεὶ δὲ τῇ πλεονεξίᾳ προβαινόντων τῶν Σικελῶν, καὶ τὴν ὅμορον πορθούντων, ἐγένοντο πόλεμοι πλεονάκις αὐτοῖς πρὸς τοὺς Σικανοὺς, ἕως συνθήκας ποιησάμενοι συμφώνους, ὅρους ἔθεντο τῆς χώρας. ὕστεραι δ' ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων ἐγένοντο κατὰ τὴν Σικελίαν ἀξιόλογοι, καὶ πόλεις παρὰ θάλασσαν ἐκτίσθησαν. ἀναμιγνύμενοι δ' ἀλλήλοις, καὶ διὰ πλῆθος τῶν καταπλεόντων Ἑλλήνων, τήν τε διάλεκτον αὐτῶν ἔμαθον, καὶ ταῖς ἀγωγαῖς συντραφέντες, τὸ τελευταῖον τὴν βάρβαρον διάλεκτον ἅμα καὶ τὴν προσηγορίαν ἠλλάξαντο, Σικελιῶται προσαγορευθέντες. Id eſt: *Sicilia antiquitus à figurâ Trinacria dicta eſt: poſteà à Sicanis cultoribus Sicania: & tandem à Siculis, quorum univerſa gens ex Italiâ in eam trajecit, Sicilia. De Sicanis, primis Siciliæ incolis, quum ſcriptores nonnulli ſententiis varient; ut breviter aliquid diſſeramus, neceſſum eſt. Philiſtus quidem ex Hiſpaniâ per coloniæ deductionem translatos in poſſeſſionem terræ veniſſe, adfirmat; à Sicano quodam Hiſpaniæ flumine id nominis ſortitos. At Timæus, ignorantiam iſtius ſcriptoris redarguens, indigenas eſſe, liquidè probéque oſtendit. qui quia multas ad demonſtrandam eorum antiquitatem rationes adfert, haud neceſſarium arbitramur eaſdem heic recenſere. Cæterùm Sicani olim vicatim habitabant, urbeis in collibus, ut quisque naturâ munitiſſimus erat, ſibi propter latronum incurſus exſtruentes. non enim ſub unius regis imperium redacti erant; ſed unumquodq; opidum ſuum habebat principem. Ac primitus equidem univerſam incolebant inſulam, & ex terræ cultu victum ſibi comparabant. poſteà verò quàm pluribus in locis Aetna flammas exhalare cœpit; multumq; ignis in vicinam regionem effunderetur: tellus ad tractum haud modicum vaſtabatur. quumq; ad complureis annos per regionem incendium graſſaretur; incolæ, ſubacti metu, deſertis orientalibus inſulæ partibus, in occidentaleis transmigrarunt. Poſt multas deniq; ætates Siculorum gens, ex Italiâ cum familiis univerſis in Siciliam transgreſſa, relictum à Sicanis agrum occupavit. Qui, dum, cupiditate plus adquirendi ſubinde ad ulteriora graſſantes, finitimorum agros populantur, bella ſæpenumerò cum Sicanis gerunt.*

 donec

donec mutuo fœderum conſenſu certos agrorum fineis ſtatuêre. Vltimas hinc in Siciliam colonias miſerunt Græci illuſtreis. à quibus urbes ad mare conditæ ſunt. Per commercia verò horum Græcorum, & qui frequentes eò navigabant, factum eſt, uti & lingvam eorum diſcerent illi, & eumdem vitæ morem adepti, tandem barbaram etiam loquelam ſimul & nomen ipſum mutarent; Siculi dehinc adpellati. Strabo, lib. VI; de Syracuſarum ortu & incremento potentiâque loquens: Ἦσαν γὰρ τῶν βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι, τινὲς δ' ἐκ τῆς περαίας ἐπῄεσαν. οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἴων οἱ Ἕλληνες ἅπτεσθαι· τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ ἴσχυον· ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ καὶ Σικανοὶ καὶ Μόργητες, καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆσον· ὧν ἦσαν καὶ Ἴβηρες· οὕσπερ πρῶτον φησὶ τῶν βαρβάρων Ἔφορος λέγεσθαι τῆς Σικελίας οἰκιστάς. καὶ τὴν Μοργάντιον δὲ εἰκὸς ὑπὸ τῶν Μοργήτων ᾠκίσθαι. ἐπελθόντες δὲ Καρχηδόνιοι, καὶ τούτους οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες, καὶ τοὺς Ἕλληνας. Hoc eſt: *Quidpe ex barbaris alii tunc erant incolæ, alii ex oppoſitâ terrâ invadebant. & Græci non ſinebant quemquam oram maritimam attingere: nec tamen ipſi è mediterraneis illos ejicere valebant. manebantq; ad ea tempora, Siculi, Sicani, Morgetes, & alii nonnulli, qui inſulam incolebant. in quibus fuêre & Hiſpani: quos Ephorus ait primos tradi de barbaris inſulam inhabitaſſe. ac Morgantium à Morgetibus conditum eſſe, probabile eſt. At poſtquàm Carthaginienſes ſupervênere; nullum neque barbaros neq; Græcos infeſtandi finem fecerunt.* Haud dubiè Ephorus, aut à quibus id habuit ille, ipſos intellexerunt cum aliis auctoribus *Sicanos*; qui, ex Hiſpaniâ profecti, primi poſt Cyclopas atq; Læſtrygonas inſulæ huius incolæ dicuntur. Cæterùm Solinus cap. XI: *Sicaniæ*, inquit, *diu ante Troiana bella Sicanus rex nomen dedit; advectus cum ampliſſimâ Iberorum manu. Poſt Siculum, Neptuni filium, in hanc plurimi Corinthiorum, Argivorum,Ilienſium, Dorienſium, Cretenſium, confluxerunt.* Deeſſe nonnulla videntur de Siculorum nominis commutatione. Martianus Capella, lib. VI: *Hinc Sicilia memoranda; quæ à Thucydide Sicania, à multis Trinacria perhibetur. Sicania, à Sicano rege; qui cum Ibericâ manu in eamdem terram ante bella Troiana pervênit. dehinc Siculus, Neptuni filius: à quo nomen eidem commutatum.* Iſidorus, lib. XIIII, cap. VI: *Sicilia à Sicano rege Sicania cognôminata eſt. deinde à Siculo, Itali fratre, Sicilia.* Scholia in Idyllium I Theocriti: Δημήτριος ὁ Καλατιανός φησι τοῦ Βριάρεω, ἑνὸς τῶν Κυκλώπων, παῖδας γενέσθαι Σικανὸν καὶ Αἴτνην, ἀφ' ἧς τὸ ὄνομα [τῷ ὄρει·] Id eſt; *Demetrius Calatianus tradit, Briarei, unius ex Cyclopibus, liberos fuiſſe Sicanum atq; Aetnam; à qua nomen [monti.]*

Sic ſcilicet prædicti auctores circa originem conditoreſque nominum ac gentium *Sicaniæ Siciliæq;* variant. Thucydides, antiquus in primis ſcriptor, ut qui CCCC ampliùs ante Ieſum natum annis ſcripſit, & poſt hunc Philiſtus, ipſe Siculus, horumque haud dubiè ſententiam ſequutus Latinus poëta Silius, SICANOS ab Iberiæ ſive Hiſpaniæ amne dictos profectoſque, tradunt. cum quibus ſenſiſſe videtur & Ephorus. & apud Stephani epitomatorem hæc leguntur: Δηρά, γῆ Ἰβηρίας, ἧς ὁ Σικανὸς ποταμός· οἱ οἰκήτορες, Δηραῖοι. id eſt; *Dera, regio Hiſpaniæ; cuius amnis Sicanus. incolæ, Derenſes.* Et poſteà: Σικάνη, πόλις Ἰβηρίας, ὡς Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. τὸ ἐθνικὸν, Σικάνιος. hoc eſt; *Sicane, opidum Hiſpaniæ; auctore Hecatæo, in Europâ. gentilitium, Sicanius.* At horum neutrum, neq; regionis neque opidi, vocabulum in Hiſpaniâ apud alium quempiam auctorem reperias. Quod illud tamen fuerit flumen, ſatis apertè oſtendit Silius, hiſce verſibus:

SICANI, *Siciliæ incolæ; à quibus ipſa inſula* SICANIA *dicta.*

Pyrene miſit populos; qui nomen, ab amne
Adſcitum patrio, terræ impoſuêre vacanti.

Hinc Servius, ad Virgilii Aeneid. lib. VIII; *Sicani*, inquit, *ſecundùm nonnullos, populi ſunt Hiſpaniæ, à fluvio Sicori dicti.* Hic fluvius à Pyrenæo monte in Iberum amnem defluit. At è diverſo certos ſuos haud dubiè habuerunt auctores, Solinus, Martianus, atque Iſidorus; ex quorum ſententiâ non à flumine, ſed *à rege*, coloniæ duce & auctore, Sicanorum gentem denominatam tradiderunt. Ibericam ſive Hiſpanicam eis fuiſſe originem, etiam Dionyſius adſerit, haud dubiè è Thucydidis opinione; quia à Liguribus quoque pulſos adfirmat. Verùm Ligures umquàm Hiſpaniæ parteis tenuiſſe, nuſquàm aliàs traditum memini. eóque ſuſpicor, *Iberiam* heic antiquiſſimis Græcorum ſcriptoribus, è quibus id hauſit Thucydides, intellectam fuiſſe latè illam ſumtam; ſub qua etiam Gallia veniebat: ut Germaniæ lib. I, cap. II, docui. in Galliâ autem inter Rhodanum & Alpeis jam antiquiſſimis temporibus incoluit pars Ligurum; ut in introitu Italiæ antiquæ oſtenſum eſt. At ſi Hiſpanorum fuêre colonia *Sicani*, ſive ab amne ſive ab rege aliquo ſic dicti; quæritur, utrum mari, an verò terrâ migrationem iſtam ex Hiſpaniâ in Siciliam fecerint? Navibus

non

non adveniſſe, patebit ex eo, quòd neque Hiſpani in Hiſpaniâ, neque Sicani in Siciliâ, rei nauticæ operam dederunt, antequàm Græci in has regiones colonias ſuas deduxerunt. Terreſtri itinere ad fretum usque eos perveniſſe, ipſe voluit Thucydides, dum inquit, διέβησαν ἐς Σικελίαν, ὡς λέγεται, ἐπὶ σχεδιῶν, τηρήσαντες τὸν πορθμὸν, κατιόντος τοῦ ἀνέμου· id eſt; *trajecerunt in Siciliam, ut fertur, navigiis extemporaneis ſive ratibus, obſervato, quum ventus poſuiſſet, freto.* At terrâ quî potuêre, longinquo illo totius Galliæ Italiæque tractu, per genteis validiſſimas, *Ligures, Tyrrhenos, Vmbros, Siculos, Auſonas, Opicos, Oenotros,* in Siciliam usque penetrare? nam hos populos ante bellum Troianum tenuiſſe Italiam, in deſcriptione huius regionis oſtenſum eſt. Potior itaque fortè fuerit Timæi, Siculi itidem ſcriptoris, ſententia; qui contra τὴν ἄγνοιαν ſive *ignorantiam* Philiſti ἀκριβῶς καὶ πολλοῖς ἀποδείξεσιν, id eſt, *liquidò, exactè, probéque, & multis documentis* oſtendit, indigenas fuiſſe primosque Siciliæ incolas *Sicanos*. quod & ipſos jam ante Thucydidem prædicaſſe Sicanos, ipſemet loco præſcripto teſtis eſt Thucydides. Addit Diodorus, eodem libro anteà; Τοὺς δὲ κατοικοῦντας αὐτὴν τὸ παλαιὸν Σικανοὺς αὐτόχθονας εἶναι, φασὶν οἱ νομιμώτατοι τῶν συγγραφέων. id eſt; *Sicanos, vetuſtiſſimos inſulæ cultores, indigenas eſſe, ſcriptorum tradunt probatiſſimi.* Quapropter vereor, ne illa Thucydidis ἀλήθεια ex ſimilitudine vocabulorum *Sicoris* & *Sicanorum* ſive ab ipſo ſive ab alio quopiam ante eum ſcriptore, vanè fabuloséque, pro ingenio ac more gentis, quæſita ſit. Attamen, quia de Cyclopibus jam antè probatum, primos hos fuiſſe inſulæ cultores; poſt hos tandem tenuiſſe eam Sicanos, certum eſt. Ex Cyclopum eos genere prognatos voluit antiquus cum primis ſcriptor Demetrius Calatianus. quaſi vaſta illa priſcorum Cyclopum proceritas in iis defecerit. Aliunde, poſt *exſtinctos Cyclopas,* in *vacantem terram* novos immigraſſe colonos ſi credas; proximos conterminosque è continenti eam occupaſſe populos, certum eſt. nam agros inſulæ tam feraces neglexiſſe conterminas Italiæ genteis, donec ex Hiſpaniâ tandem novi venerint coloni, minimè credibile eſt. At illud ſi ſtatuatur; multis ante Troianum bellum ſæculis eam migrationem factam, neceſſum eſt. quidpe Auſones iſta Italiæ loca, Siciliæ contermina, incoluerunt, donec circa annum ante bellum Troianum CCCCXXX (ut ex Dionyſio docui in Italiæ deſcriptione) eos expulerunt Oenotri. qui perpetuò eadem tenuerunt etiam poſt Troiam captam. Apud Virgilium equidem, Aeneid. lib. VIII leguntur iſta:

Primus ab ætherio vênit Saturnus Olympo,
Arma Iovis fugiens, & regnis exſul ademtis.
Is genus indocile ac diſperſum montibus altis
Compoſuit; legesque dedit: Latiumq; vocari
Maluit; his quoniam latuiſſet tutus in oris.
Tunc manus Auſoniæ & gentes vênere Sicanæ:
Sæpius & nomen poſuit Saturnia tellus.
Tum reges, aſperq; immani corpore Tibris:
A quo pòſt Itali fluvium cognomine Tibrim
Diximus. amiſit verum vetus Albula nomen.

Ad quæ ita commentatur Servius: *Sicani, ſecundùm nonnullos, populi ſunt Hiſpaniæ, à fluvio Sicori dicti. Hi, duce Siculo, venerunt ad Italiam; & eam tenuerunt, excluſis Aboriginibus. mox ipſi pulſi ab illis, quos antè pepulerant, inſulam vicinam Italiæ occuparunt; & eam Sicaniam à gentis nomine, Siciliam verò à ducis nomine dixerunt. quamquàm Thucydides dicat, de Siciliâ Italum regem veniſſe, & ab eo eſſe Italiam adpellatam.* Atqui Thucydides, loco ſuprà ſcripto, verbis quàm diſertiſſimis tradit, Siculos ex Italiâ primùm in Siciliam veniſſe. quamquàm dicat etiam tum ſuâ ætate in eâ regione, quæ ab Italo vocabatur Italia, Siculorum nonnullos agere. Malè itaque atque improbè contra omnium reliquorum ſcriptorum ſententiam tota iſta de Sicanorum Siculorumque nominibus compilata eſt hiſtoria grammatico Servio. Ipſe poëta poëticâ heic uſus eſt licentiâ, *Sicanorum* nomen uſurpans pro vocabulo *Siculorum*; qui ante Aborigines Latium incoluêre. Sic & præcedenti libro, qui eſt VII:

Inſequitur nimbus peditum; clypeataq; totis
Agmina denſantur campis, Argivaque pubes,
Auruncæq; manus, Rutuli, veteresque Sicani.

Quamquàm ne Siculi quidem Aeneæ temporibus ampliùs Italiam incoluerunt. uſusque hac etiam in re poëticâ licentiâ Virgilius; quâ res præteritæ pariter atque futuræ pro præſentibus ponuntur. Apud Plinium, lib. III, cap. V, quòd in Latio legantur *Sicani*; vocabulum id eſt opidanorum, à neſcio quo opido derivatum: niſi mendum in eo lateat. Sed de *Sicanorum* origine primâque ſede, quia res planè incerta eſt, in prolixum trahere diſputationem piget. ſufficiat, ex hactenus dictis vetuſtiſſimos atque primos poſt Cyclopum genus inſulæ cultores eos cognoviſſe. Homerus quòd poſt Troianum etiam bellum Cyclopas in Siciliâ & Vlyſſis cum iis congreſſum recenſuit, poëtarum id fecit prædicto more, præterita ceu præſentia fingens.

SICVLI *ex Italiâ in Sicaniam profecti: à quibus inſula nomen* SICILIA.

At de *Sicanis* poſtquàm ſatis dictum, de SICVLIS nunc dicendum eſt. Hos *Auſones* fecit, teſtibus Dionyſio ac Stephano, Hellanicus; duce *Siculo* ex Iapygiâ, Italiæ regione, in Sicaniam inſulam transgreſſos. Huic adſenſiſſe videtur Plato; in epiſtolâ ad Dionis propinquos atque amicos ita ſcribens: Ἥξει δὲ, ἐάνπερ τῶν εἰκότων γίγνηταί τι καὶ ἀπεικότων, σχεδὸν εἰς ἐρημίαν τῆς Ἑλληνικῆς φωνῆς Σικελία πᾶσα, Φοινίκων ἢ Ὀπικῶν μεταβαλοῦσα εἴς τινα δυναστείαν καὶ κράτος. Id eſt; *Quantum ex infelicibus præſagiis fas eſt portendere, univerſa Sicilia in Græcæ linguæ oblivionem lapſura videtur; ad Phœnicum vel Opicorum devoluta poteſtatem dominationemque.* Vbi treis ſuâ ætate in inſulâ ponit genteis; *Græcos*, *Phœnicas*, ſive *Pœnos*, & *Opicos*: quorum vocabulo ſine controverſiâ intellexit *Siculos*; quando hos nullos nominat. Id autem haud dubiè eâ ratione ei factum, quòd, unà cum Hellanico, *Siculos* exiſtimavit origine *Auſonas*; hos verò, unà cum Ariſtotele in Πολιτικῶν lib. VII, atque Antiocho apud Strabonem lib. VI, eosdem quos *Opicos*; ut in Italiâ oſtenſum eſt. At è diverſo Philiſtus apud Dionyſium, loco ſuprà ſcripto, *Siculos* fecit *Ligures*; pulſos Italiâ à Pelaſgis atque Vmbris; duceque *Siculo*, Itali filio, anno ante bellum Troianum LXXX in Siciliam transgreſſos. cuius opinionem etiam Silius poëta amplexus eſt. Alii adeò vetuſtam hanc inſulæ fecêre adpellationem, uti originem eius *Neptuni* neſcio cui *filio Siculo* adfinxerint. Eorum errorem ſive ἄγνοιαν, qui Siculorum genti Liguſticam tribuerunt originem, parum probaſſe Dionyſium, ex ſuprà ſcripto loco ſatis diſertè patet. Idem auctor, eodem lib. I, ex Antiocho Syracuſano, qui Thucydide fuit multo prior, de Siculorum genere ita tradit: Ἀντίοχος δὲ ὁ Συρακούσιος, συγγραφεὺς πάνυ ἀρχαῖος, ἐν Ἰταλίας οἰκισμῷ τοὺς παλαιοτάτους οἰκήτορας διεξιὼν, ὡς ἕκαστοί τι μέρος αὐτῆς κατεῖχον, Οἰνώτρους λέγει πρώτους τῶν μνημονευομένων ἐν αὐτῇ κατοικῆσαι, εἰπὼν ὧδε· Ἀντίοχος Ξενοφάνεως τάδε συνέγραψε περὶ Ἰταλίας ἐκ τῶν ἀρχαίων λόγων τὰ πιστότατα καὶ σαφέστατα· Τὴν γῆν ταύτην, ἥτις νῦν Ἰταλία καλεῖται, τὸ παλαιὸν εἶχον Οἴνωτροι. ἔπειτα διεξελθὼν ὃν τρόπον ἐπολιτεύοντο, καὶ ὡς βασιλεὺς αὐτοῖς Ἰταλὸς ἀνὰ χρόνον ἐγένετο, ἀφ' οὗ ὠνομάσθησαν Ἰταλοί· τούτου δὲ τὴν ἀρχὴν Μόργης διεδέξατο, ἀφ' οὗ Μόργητες ἐκλήθησαν· καὶ ὡς Σικελὸς ἐπιξενωθεὶς Μόργητι, ἰδίαν πράττων ἀρχὴν διέστησε τὸ ἔθνος· ἐπιφέρει ταυτί· Οὕτω δὲ Σικελοὶ καὶ Μόργητες ἐγένοντο καὶ Ἰταλιῆτες, ἐόντες Οἴνωτροι. Id eſt: *Antiochus Syracuſanus, perantiquus ſcriptor, in Italiæ colonis, vetuſtiſſimos eius incolas percenſens, & quæ loca ſingulis occupata ſint, ait, Oenotros primos omnium, quorum exſtet memoria, terram eam habitaſſe. Verba ipſius hæc ſunt: Antiochus Xenophanis filius, è vetuſtis monumentis hæc, quæ fide erant digniſſima certiſſimaque, de Italiâ conſcripſit: Terram hanc, quæ nunc Italia dicitur, olim tenuerunt Oenotri. Deinde commemoratis eorum moribus ac reipublicæ formâ, & quòd regnum tandem ad Italum devolutum ſit; à quo, mutato nomine, dicti ſint Itali: Morgetemque huic ſucceſſiſſe; à quo Morgetes ſint vocati: & quòd Siculus, à Morgete hoſpitio exceptus, proprium principatum in eâ gente conſtituerit: tandem hæc verba ſubjicit; Sic facti ſunt Siculi, & Morgetes, & Itali: quum eſſent Oenotri.* Nempe *Italiam* heic Antiochum intellexiſſe eam, quæ ad Siculum pertinens fretum, inter Lametinum Scylleticumque tum comprehendebatur ſinus, ſæpiùs in Italiâ oſtenſum eſt. Hinc igitur etiam Plinius, lib. III, cap. V: *A Silaro regio tertia & ager Lucanus Brutiusque incipit: nec ibi rarâ incolarum mutatione. tenuerunt eam Pelaſgi, Oenotri, Itali, Morgetes, Siculi; Græciæ maximè populi.* Addit, *maximè*; quia Siculi non Græci erant generis. Dionyſius eodem libro infrà: Ἀντίοχος γὰρ ὁ Συρακούσιος, οὗ καὶ πρότερον ἐμνήσθην, φησὶ, μόργητος ἐν Ἰταλίᾳ βασιλεύοντος, (ἦν γὰρ τότε Ἰταλία ἡ ἀπὸ Τάραντος ἄχρι Ποσειδωνίας παράλιος·) ἐλθεῖν πρὸς αὐτὸν ἄνδρα φυγάδα ἐκ Ῥώμης. λέγει δὲ ὧδε· Ἐπεὶ γὰρ Ἰταλὸς κατεγήρα, μόργης ἐβασίλευσεν. ἐπὶ τούτου γὰρ ἀνὴρ ἀφίκετο ἐκ Ῥώμης φυγάς· Σικελὸς

ὄνομα αὐτῷ. Id eſt: *Antiochus Syracuſanus, cuius jam anteà facta mentio, ait, Morgete in Italiâ regnante, (Italia autem tum erat ea ora, quæ à Tarento Poſidoniam usque protenditur) veniſſe ad eum quemdam Romanum exſulem. Verba eius hæc ſunt: Poſtquàm Italus conſenuit, Morges illius loco regnavit. Huius tempore Româ venit vir quidam profugus, nomine Siculus.* Sub initium verò eiusdem libri, τὴν ἡγεμόνα, inquit, γῆς καὶ θαλάσσης ἁπάσης πόλιν, ἣν νῦν κατοικοῦσι Ῥωμαῖοι, παλαιότατοι τῶν μνημονευομένων λέγονται κατασχεῖν βάρβαροι Σικελοὶ, ἔθνος αὐθιγενές. χρόνῳ δὲ ὕστερον Ἀβοριγῖνες αὐτὴν παραλαμβάνουσι, πολέμῳ μακρῷ τοὺς ἔχοντας ἀφελόμενοι. Hoc eſt: *Vrbem terræ marisq; totius principem, quam nunc Romani habitant, primi in omni memoriâ tenuiſſe feruntur barbari Siculi, gens indigena. Aliquanto pòst, pulſis longo bello antiquis dominis, Aborigines eam occuparunt.* Idem poſteà repetit, initio libri II. Non tantùm urbem *Romam*, ſed etiam quod poſteà dictum eſt *Priſcum Latium*, ſimulq; proximæ Etruriæ magnam eos tenuiſſe partem maritimam, longo percenſet ſermone dicto lib. I. Tandem Aboriginum ſimul & Pelaſgorum armis pulſos, inferiorem petiiſſe Italiam, atque inde in Siciliam transfretaſſe, ibidem enarrat. Huc jam congruit, quod Thucydides loco ſuprà ſcripto tradit, *Siculos ex Italiâ, fugienteis Opicorum vim, in Siciliam trajeciſſe*: & prædictus Antiochus, præſcripto loco apud Dionyſium; *Siculos fuiſſe Italiâ exactos Oenotrorum Opicorumque copiis.* quidpe *Opici* tunc habitabant Campaniam ad Silarum usque amnem: hinc verò ad fretum usque Siculum *Oenotri*; qui & *Itali*, & *Morgetes* tum adpellabantur promiſcuè. A Morgete itaque, Oenotrorum rege, quum Siculorum ſive dux ſive rex unà cum gente ſuâ hoſpitio receptus eſſet, Oenotrorum quoque gentem ſuo imperio ſubjicere haud dubiè conatus eſt. quam rem indignè ferentes Oenotri, ſuis ſedibus, priſcæ illius Italiæ finibus, eos excedere compulerunt. Illi πανδημεὶ, ut ait Diodorus, id eſt, *universâ cum gente, ſeu univerſis cum familiis* in Siciliam trajecerunt. cui haud obſcurè adſentitur Dionyſius quoque, dicto lib. I, his verbis: Τὸ μὲν οὖν Σικελικὸν γένος οὕτως ἐξέλιπεν Ἰταλίαν. id eſt: *Atque ita Siculum genus reliquit Italiam.* Erravit itaque heic quoque Thucydides; qui loco ſuprà perſcripto, (modò is mendo careat) ſuâ adhuc ætate Siculos quosdam Italiam incoluiſſe tradit. quod omnium aliorum ſcriptorum de his oris nequaquàm admittunt hiſtoriæ. Transierunt autem in Siciliam Siculi τρίτῃ γενεᾷ πρότερον τῶν Τρωϊκῶν, id eſt, *ante bellum Troianum ætate tertiâ*, ut ex Hellanico adnotavit loco ſuprà ſcripto Dionyſius; id eſt, ut idem Dionyſius in ætates ſingulas XXVII annos computat, anno LXXXI, ſive, ἔτει ὀγδοηκοστῷ πρὸ τοῦ Τρωϊκοῦ πολέμου, hoc eſt, *anno* LXXX *ante Troianum bellum*; ut ibidem ex Philiſto transſcripſit Dionyſius. id eſt, anno ante natum Ieſum CIↃCCLXXII. à quo tempore ad hanc noſtram ætatem, per annos CIↃCIↃIↃCCCXCI, ipſa inſula vocitata eſt SICILIA. quamquàm rudiori Siculorum pariter atque Italorum vulgo adpelletur CICILIA. Thucydides heic jam iterum erraſſe deprehenditur; dum transiſſe Siculos tradit ἔτεσι ἐγγὺς τριακοσίοις πρὶν Ἕλληνας ἐς Σικελίαν ἐλθεῖν· id eſt; *annis propemodùm* CCC *antè, quàm Græci in Siciliam venerunt.* hi enim annis CCCCXLVIII poſt Troiam captam eò pervenêre; ut mox oſtendam. cui numero ſi CCC annos demas; CXLVIII annis poſt Troiam captam Siculi in inſulam trajeciſſe, ex Thucydidis ſententiâ inveniuntur.

SICVLI *quando ex Italiâ in Siciliam commigrarunt.*

Cum Hellanico atque Philiſto ſenſiſſe videtur Diodorus. quidpe AEOLI *filios* ſtatim poſt bellum Troianum Sicanis ſimul atque Siculis imperitaſſe, tradit dicto lib. V poſteà. Ὁ δ᾽ Αἴολος οὗτος, inquit, ἐστὶ πρὸς ὃν μυθολογοῦσι τὸν Ὀδυσσέα κατὰ τὴν πλάνην ἀφικέσθαι. υἱοὺς δ᾽ αὐτοῦ γενέσθαι τὸν ἀριθμὸν ἕξ· Ἀσύοχον, καὶ Ξοῦθον, καὶ Ἀνδροκλέα, πρὸς δὲ τούτοις Φεραίμονα, Ἰοκάστην, καὶ Ἀγάθυρνον. πάντας δὲ τούτους διά τε τὴν τοῦ πατρὸς δόξαν, καὶ διὰ τὰς ἀρετὰς μεγάλης ἀποδοχῆς τυχεῖν. τούτων δὲ Ἰοκάστης μὲν τῆς Ἰταλίας ἀντεχόμενος ἐβασίλευσε τῆς παραλίας, μέχρι τῶν κατὰ τὸ Ῥήγιον τόπων. Φεραίμων δὲ καὶ Ἀνδροκλῆς ἐδυνάστευσαν τῆς Σικελίας ἀπὸ τοῦ πορθμοῦ μέχρι τῶν κατὰ τὸ Λιλύβαιον τόπων. ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν πρὸς ἕω κεκλιμένα μέρη κατῴκουν Σικελοὶ, τὰ δὲ πρὸς δυσμὰς Σικανοί. ταῦτα δὲ τὰ ἔθνη πρὸς ἄλληλα διεφέροντο· τοῖς δ᾽ Αἰόλου πᾶσι τοῖς προειρημένοις ἑκουσίως ὑπήκουε, διά τε τὴν τοῦ πατρὸς Αἰόλου διαβεβοημένην εὐσέβειαν, καὶ διὰ τὴν αὐτῶν ἐκείνων ἐπιείκειαν. ἐβασίλευσε δὲ καὶ Ξοῦθος τῆς περὶ τοὺς Λεοντίνους χώρας· ἥτις ἀπ᾽ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν χρόνου Ξουθία προσαγορεύεται. Ἀγάθυρνος δὲ βασιλεύσας τῆς νῦν ὀνομαζομένης Ἀγαθυρνίτιδος χώρας, ἔκτισε πόλιν τὴν ἀπ᾽ αὐτοῦ κληθεῖσαν Ἀγάθυρνον. Ἀσύοχος δὲ τῆς Λιπάρας εἶχε τὴν ἡγεμονίαν. Πάντες δὲ οὗτοι μιμησάμενοι τὴν τοῦ πατρὸς εὐσέβειάν τε καὶ δικαιοσύνην, μεγάλης ἐτύγχανον ἀποδοχῆς.

AEOLI *filii Siciliæ imperarunt.*

ἐπὶ πολλὰς δὲ γενεὰς τῶν ἐγγόνων διαδεχομένων τὴν δυναστείαν, τὸ τελευταῖον οἱ ἀπ' Αἰόλου γεγονότες βασιλεῖς κατὰ τὴν Σικελίαν διελύθησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ μὲν Σικελοὶ τοῖς ἀρίστοις τῶν ἀνδρῶν τὰς ἡγεμονίας ἐνεχείριζον· οἱ δὲ Σικανοὶ περὶ τῆς δυναστείας διαφερόμενοι, πρὸς ἀλλήλους ἐπολέμουν ἐπὶ πολλοὺς χρόνους. Hoc eſt: *Aeolus iſte eſt, ad quem in oberratione ſuâ Vlyſſem perveniſſe fabulantur. Filios autem eius fuiſſe ſex numero: Aſtyochum, Xuthum, Androclem, Pheræmonem, Iocaſten, & Agathyrnum. qui omnes ob patris virtutes atque gloriam magnos hominum favores ſunt adepti. Iocaſtes maritimas Italiæ oras ad Rhegium usque ſuæ ditionis fecit. Pheræmon & Androcles Siciliæ regiones à freto ad Lilybæum usque obtinebant. Huius alioquin inſulæ terras ad ortum Solis ſpectanteis Siculi, ad occaſum Sicani incolebant. inter quos populos ingens hactenus diſſenſio erat. at Aeoli filiis ultro, ob celebrem parentis in deos pietatem & ipſorum modeſtiam, parebant. Xuthus porrò Leontinorum terram, Xuthiam ab eo dictam, rexit. & Agathyrnus eius agri, qui nunc Agathyrnenſis vocatur, rex exſiſtens, opidum de ſuo nomine Agathyrnum condidit. Aſtyochus Liparæ dominium obtinuit. Omnes itaque, pietatem genitoris imitati, magnam ſibi laudem comparavêre. quumque ad multas ætates per ſucceſſionem Aeoli progenies principatum geſſiſſet, tandem, ad regium dominatum evecta, in Siciliâ defecit. Poſt hos Siculi ad optimum quemque imperium detulerunt. Sicani verò de ſummâ rerum diſceptantes, ad longum tempus civile inter ſe bellum geſſerunt.* At Euſtathius, Dionyſii περιηγητοῦ commentator, Iocaſtem non Italiæ partem, ſed ipſam inſulam tenuiſſe, neſcio ex quibus veterum monumentis tradit. Ἡ Σικελία, inquit, χερρόνησος ποτὲ ἦν συνεχὴς κατὰ ἰσθμὸν τῇ τῶν Αὐσόνων γῇ. σεισμοῦ δέ τινος, ὡς εἰκὸς, ἐξαισίου συμπεσόντος, καὶ τοῦ ἰσθμοῦ διαχόντος, εἰσπεσεῖν φασι τὴν παρίσθμιον θάλασσαν, καὶ μεσολαβήσασαν θέσθαι νῆσον τὴν Σικελίαν, οὐ πολὺ διὰ τοῦτο τῆς χέρσου διέχουσαν. ὅθεν καὶ μῦθος φέρεται, τὸν Ποσειδῶνα, οἷα ἐπιστατοῦντα τοῖς σεισμοῖς, ἀποτεμεῖν τὸν ἰσθμὸν Ἀονίῳ πολυγλώχινι σιδήρῳ, καὶ παρεισαγαγεῖν τὴν ἑκατέρωθεν ζωννύουσαν αὐτὸν θάλασσαν· καὶ οὕτω νῆσον ποιῆσαι τὴν τέως χερρόνησον, χαριζόμενον Ἰοκάστῳ, τῷ τοῦ Αἰόλου παιδὶ, ὡς ἂν ἔχοι ταύτην οἰκεῖν ἀσφαλῶς. Hoc eſt: *Sicilia olim peninſula erat; cohærens per iſthmum Italiæ. ingenti autem terræ motu facto, iſthmoque diſciſſo, irrupiſſe æquor aiunt, quod iſthmum adluebat; cinctuque ſuo inſulam effeciſſe Siciliam, haud procul à continenti disjunctam. unde fabula fertur, Neptunum, qui motibus terræ præeſt, abſcidiſſe iſthmum Aonio multas cuſpides habente ferro; & induxiſſe mare, quod iſthmum utrimque cingebat: atque ita ex peninſulâ effeciſſe inſulam; gratificantem Iocaſto, Aeoli filio, quò is ſecurè ac tutò eam inhabitare poſſet.* Sed anteà etiam Sicani, οὐκ ἦσαν ὑπὸ μίαν ἡγεμονίαν βασιλέως τεταγμένοι, κατὰ πόλιν δὲ ἑκάστην εἷς ἦν ὁ δυναστεύων· id eſt; *non ſub unius regis imperium redacti erant; ſed unumquodque opidum ſuum habebat principem.*: ut auctor eſt idem Diodorus, loco ſuprà ſcripto. Talis fuit *Buta*, paullo ante bellum Troianum; eidem Diodoro lib. IV memoratus; ubi Herculis circa omnem Siciliam deſcribit peregrinationem. Τοῦ δ' Ἡρακλέους, inquit, πλησιάσαντος τοῖς κατὰ τὸν Ἔρυκα τόποις, προεκαλέσατο αὐτὸν Ἔρυξ εἰς πάλην, υἱὸς μὲν ὢν Ἀφροδίτης καὶ Βούτα, τοῦ τότε βασιλεύοντος τῶν τόπων. Id eſt; *Hercules ubi ſubjectos Eryci monti agros contigit, ab Eryce, Veneris & Butæ, eius tunc loci reguli, filio, ad luctæ certamen provocatur.* Tales fuerint & VI illi alii Sicanorum duces; de quibus ita paullo pòſt idem auctor: Τότε δ' ὁ Ἡρακλῆς ἐγκυκλούμενος τὴν Σικελίαν, καὶ καταντήσας εἰς τὴν νῦν οὖσαν τῶν Συρακουσίων πόλιν, καὶ πυθόμενος τὰ μυθολογούμενα κατὰ τὴν τῆς Κόρης ἁρπαγὴν, εὐθὺς ἔθυσέ τε ταῖς θεαῖς μεγαλοπρεπῶς, καὶ εἰς τὴν Κυάνην τὸν καλλιστεύοντα τῶν ταύρων καθαγιάσας, κατέδειξε θύειν τοὺς ἐγχωρίους κατ' ἐνιαυτὸν τῇ Κόρῃ, καὶ πρὸς τῇ Κυάνῃ λαμπρῶς ἄγειν πανήγυρίν τε καὶ θυσίαν. αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν βοῶν διὰ τῆς μεσογείου διεξιὼν, καὶ τῶν ἐγχωρίων Σικανῶν μεγάλαις δυνάμεσιν ἀντιταξαμένων, ἐνίκησεν ἐπιφανεῖ παρατάξει, καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν. ἐν οἷς μυθολογοῦσί τινες καὶ στρατηγοὺς ἐπιφανεῖς γεγενῆσθαι τοὺς μέχρι τοῦ νῦν ἡρωϊκῆς τιμῆς τυγχάνοντας, Λευκάσπιν, καὶ Πεδιακράτην, καὶ Βουφονᾶν, καὶ Καυχατᾶν, ἔτι δὲ Κυγαῖον καὶ Κρυτιδᾶν. μετὰ δὲ ταῦτα διελθὼν τὸ Λεοντῖνον πεδίον, τὸ μὲν κάλλος τῆς χώρας ἐθαύμασε, πρὸς δὲ τοὺς τιμῶντας αὐτὸν οἰκείως διαθέμενος, ἀπέλιπε παρ' αὐτοῖς ἀθάνατα μνημεῖα τῆς ἑαυτοῦ παρουσίας· ὧν ἴδιόν τι συνέβη γενέσθαι περὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀγυρναίων. Id eſt; *Tunc Hercules, Siciliâ in orbem perluſtratâ, locum, ubi nunc Syracuſanorum eſt urbs, ingreſſus, ubi de raptu Proſerpinæ cognovit; ſolennia deabus ſacra obtulit; & præſtantiſſimo in Cyane immolato tauro, anniverſarium ſacrificii ritum feſtâ ſolennitate juxta Cyanen peragendi incolas docuit. Hinc per mediterranea cum bobus iter habens; Sicanos, magnis ſe copiis objicienteis, inſigni prælio fudit, plurimosq; interemit. inter quos ſpectatæ virtutis duces, quibus heroicus adhuc cultus defertur, Leucaſpis, Pediacrates, Buphonas, Cauchates, Cygæus & Crytidas, fuiſſe perhibentur. Inde per Leontinum pergens campum, pulcritudinem eius admiratur: &, ob exhibitos ſibi honores, ſingulari homines*

favore

favore complexus, æterna ſuæ illic præſentiæ monimenta reliquit. Peculiare autem quidpiam illi apud Agyrinenſium urbem obvênit. Verùm hæc de Hercule meritò inter μυθολογικὰ primi ævi recenſenda ſunt. quorum apud alias quoque genteis pariter omneis reperiuntur ſimilia. Nomina iſtorum ducum ſive heroum in Græcum poſtmodò vertêre ſermonem Græci inſulæ cultores: vel etiam ipſi Sicani; poſtquàm univerſa inſula, ut auctor eſt loco ſuprà ſcripto Diodorus, in Græcam lingvam tranſiit. nam à Cyclopibus, ceu Græcæ originis mortalibus, ut quidam volunt, accipere ea Sicani minùs potuêre; quando illis *exſtinctis* demum in *terram vacantem* ſucceſſiſſe hos, tradunt ſcriptores. Nec ſanè, ſi ab illis accepiſſent, integram in iis Græcorum formationem ſervaturi erant: ſed, ut ubique fit, in barbaram formam detorſiſſent. niſi hos quoque Græcâ uſos lingvâ etiam ante Græcorum colonias deductas fingere libeat. Sed ipſe Diodorus, lib. v, ut ſuprà relatum, auctor eſt, πολλαῖς γενεαῖς, id eſt, *multis ætatibus* antequàm Siculi ex Italiâ in Siciliam transgrederentur, Sicanos, ob gravia Aetnæ montis incendia ſponte orientalibus inſulæ partibus relictis, in occidentaleis ſeceſſiſſe; illaſque tandem occupaſſe cultoribus vacuas novos advenas Siculos. Minimè igitur illa de Hercule fabula in mediterraneos Syracuſanorum agros Leontinosque & Agyrinenſeis congruit; quum jam tunc nulli heic fuerint Sicani. Cæterùm è diverſo Thucydides atque Menippus Siliuſque tradunt, Siculos vi atque armis ex orientalibus pepuliſſe in occidentaleis meridionaleisque parteis Sicanos. Cum Diodoro tamen ſenſiſſe videtur Dionyſius; *haud perinde magnum Sicanorum pro terræ amplitudine numerum incoluiſſe inſulam* adfirmans; *pleriſque agris ſine cultu jacentibus.* quamquàm & ipſe haud modicè memoriâ lapſus deprehendatur, ἑσπέρια μέρη, id eſt, *occidentales parteis* primùm occupaſſe Siculos, tradens. Inter omneis tamen convenit, univerſam tandem ſubjeciſſe ſibi inſulam Siculos; etiam Sicanos, meridionales occidentalesque parteis colenteis. Id quando demum factum ſit, minùs certum eſt. Ante Troianum bellum non eſſe factum, patet ex prædicti Butæ imperio. ſed & Cocali è regno; cuius regia fuit *Camicus*, prope *Agrigentum*; quæ urbs vulgò nunc incolis dicitur *Gergenti*. Stephani epitomator: Κάμικος, πόλις Σικελίας, ἐν ᾗ Κώκαλος ἦρχεν, ὁ Δαιδάλου. [deeſſe puto ξενοδόχος· non enim Dædali fuit filius Cocalus] Χάραξ δὲ Ἴνυκον ταύτην φησίν. Id eſt; *Camicus, urbs Siciliæ, in quâ Cocalus imperavit, Dædali hoſpes. Charax verò hanc Inycum vocat.* Pauſanias in Achaicis, de eodem Dædalo loquens: Καταγνωσθεὶς δὲ ἀδικεῖν ὑπὸ τοῦ Μίνω, καὶ ἐς δεσμωτήριον ὁμοῦ τῷ παιδὶ ἐμβληθεὶς, ἐκδιδράσκει τε ἐκ Κρήτης, καὶ ἐς Ἴνυκον Σικελῶν πόλιν, ἀφικνεῖται παρὰ Κώκαλον, καὶ πολέμου παρέσχε τοῖς Σικελοῖς αἰτίαν πρὸς τοὺς Κρῆτας, ὅτι ἐξαιτοῦντος Μίνω μὴ προέδοιτο αὐτὸν ὁ Κώκαλος. Hoc eſt; *A Minoe poſteà capitalis fraudis damnatus, & è vinculis unà cum filio elapſus, Inycum, Siculorum opidum, evaſit ad Cocalum. atque ea fuit Siculis cum Minoe bellandi cauſa; quòd, poſcente Minoe Dædalum ſibi dedi, Cocalus recuſaſſet.* Sed omnem de Minoe ac Dædalo hiſtoriam prolixo perſequitur ſermone Diodorus lib. IIII. unde præcipua, quæ ad hunc locum faciant, decerpere, operæ fuerit pretium. Διαδρὰς δὲ, inquit, εἰς τὴν Κρήτην ὁ Δαίδαλος, καὶ διὰ τὴν ἐν τῇ τέχνῃ δόξαν θαυμαζόμενος, φίλος ἐγένετο Μίνωος τοῦ βασιλέως. κατὰ δὲ τὸν παραδεδομένον μῦθον, Πασιφάης τῆς Μίνωος γυναικὸς, ἐρασθείσης τοῦ ταύρου, μηχάνημα ποιήσας ὡμοιωμένον βοῒ, συνήργησε τῇ Πασιφάῃ πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν. μυθολογοῦσι γὰρ, πρὸ τούτων τῶν χρόνων Μίνωα κατ' ἐνιαυτὸν συνήθως καθιεροῦν τὸν κάλλιστον τῶν γινομένων ταύρων τῷ Ποσειδῶνι, καὶ θύειν τοῦτον τῷ θεῷ. γινομένου δὲ τότε ταύρου κάλλει διαφέροντος, ἕτερον τῶν ἡττόνων ταύρων θῦσαι. τὸν δὲ Ποσειδῶνα, μηνίσαντα τῷ Μίνωϊ, ποιῆσαι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ Πασιφάην ἐρασθῆναι τοῦ ταύρου. διὰ δὲ τῆς τούτου φιλοτεχνίας τὴν Πασιφάην, μιγεῖσαν τῷ ταύρῳ, γεννῆσαι τὸν μυθολογούμενον Μινώταυρον. * . * . τὸν δὲ Δαίδαλον, πυθόμενον τὴν ἀπειλὴν τοῦ Μίνωος, διὰ τὴν κατασκευὴν τῆς βοὸς, φασὶ φοβηθέντα τὴν ὀργὴν τοῦ βασιλέως, ἐκ τῆς Κρήτης ἐκπλεῦσαι, συνεργούσης τῆς Πασιφάης, καὶ πλοῖον δούσης πρὸς τὸν ἔκπλουν. μετὰ δὲ τούτου τὸν υἱὸν Ἴκαρον φυγόντα κατενεχθῆναι πρός τινα νῆσον πελαγίαν, πρὸς ἣν τὸν Ἴκαρον παραβόλως ἀποβαίνοντα, πεσεῖν εἰς θάλασσαν, καὶ τελευτῆσαι· ἀφ' οὗ καὶ τὸ πέλαγος Ἰκάριον ὀνομασθῆναι, καὶ τὴν νῆσον Ἰκαρίαν κληθῆναι. τὸν δὲ Δαίδαλον, ἐκ τῆς νήσου ταύτης ἐκπλεύσαντα, κατενεχθῆναι τῆς Σικελίας πρὸς χώραν, ἧς βασιλεύοντα Κώκαλον ἀναλαβεῖν τὸν Δαίδαλον, καὶ διὰ τὴν εὐφυΐαν καὶ δόξαν ποιήσασθαι φίλον ἐπὶ πλεῖον. * . * . Δαίδαλος οὖν παρὰ τῷ Κωκάλῳ καὶ τοῖς Σικανοῖς διέτριψε πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην ὑπερβολῇ. * . * . Μίνως δὲ, ὁ τῶν Κρητῶν βασιλεὺς θαλαττοκρατῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ πυθόμενος τὴν Δαιδάλου φυγὴν εἰς τὴν Σικελίαν, ἔγνω στρατεύειν ἐπ' αὐτήν. Παρασκευασάμενος δὲ δύναμιν ναυτικὴν ἀξιόλογον,

ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κρήτης, καὶ κατῆρε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ἀπ' ἐκείνου Μίνωαν καλουμένην. ἀποβιβάσας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ πέμψας ἀγγέλους πρὸς Κώκαλον τὸν βασιλέα, ἐζήτει τὸν Δαίδαλον εἰς τιμωρίαν. ὁ δὲ Κώκαλος εἰς σύλλογον προσκαλεσάμενος, καὶ πάντα ποιήσειν ἐπαγγειλάμενος, ἐπὶ τὰ ξένια παρέλαβε τὸν Μίνωα. λουομένου δ' αὐτοῦ, Κώκαλος μὲν παρακατασχὼν πλείω χρόνον ἐν τῷ θερμῷ τὸν Μίνωα διέφθειρε, καὶ τὸ σῶμα ἀπέδωκε τοῖς Κρησὶ, πρόφασιν ἐνεγκὼν τοῦ θανάτου, διότι κατὰ τὸν λουτρῶνα ὀλισθήσας καὶ πεσὼν εἰς τὸ θερμὸν ὕδωρ, ἐτελεύτησε . * . * . Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν Σικελίαν Κρῆτες μετὰ τὴν Μίνωος τελευτὴν ἐστασίασαν διὰ τὴν ἀναρχίαν. τῶν δὲ νεῶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κώκαλον Σικανῶν ἐμπυρωθεισῶν, τὴν μὲν εἰς τὰς πατρίδας ἐπάνοδον ἀπέγνωσαν· κρίναντες δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ κατοικεῖν, οἱ μὲν ἐνταῦθα πόλιν ᾤκισαν, ἣν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Μίνωαν ὠνόμασαν· οἱ δὲ διὰ τῆς μεσογείου πλανηθέντες καὶ καταλαβόμενοι χωρίον ὀχυρὸν, ἔκτισαν πόλιν, ἣν ἀπὸ τῆς ἐν τῇ πόλει ῥεούσης πηγῆς ὠνόμασαν Ἔγγυον. ὕστερον δὲ κατὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν Μηριόνου τοῦ Κρητὸς προσενεχθέντος τῇ Σικελίᾳ, προσεδέξαντο τοὺς καταπλεύσαντας Κρῆτας, διὰ τὴν συγγένειαν, καὶ τῆς πολιτείας μετέδωκεν. Hoc eſt: *Dædalus in Cretam elapſus, quum in magnâ propter artis gloriam admiratione eſſet, in regis quoque Minois amicitiam venit. Quum autem, ut tritus fabularum ſermo habet, uxor Minois Paſiphaë tauri amore inſaniret, machinâ vaccæ inſtar conſtructâ, ad explendam Paſiphaæ libidinem operam locavit. Narrant enim, ſolenne fuiſſe anteà Minoi, pulcherrimum ex omni armento taurum Neptuno conſecratum offerre. quum verò inſigniter formoſus tum fortè exſtitiſſet, deteriorem eius loco victimam Deo factum eſſe. quo facto Neptunum, Minoi iratum, conjugem regis infatuaſſe amore tauri. quæ per artificium Dædali tauro ſuppoſita, celebrem in fabulis Minotaurum peperit.* Et poſteà: *At verò Dædalum aiunt, ubi de minis regis, quòd vaccam condidiſſet, inaudivit, iram Minois veritum, auxilio reginæ, quæ navigium ei ad fugam ſuppeditaverat, clam ex inſulâ diſceſſiſſe; fugæ comite adſumto Icaro. cum hoc ad inſulam quamdam, in alto mari ſitam, delatum eſſe. in quam ubi temerè exſcenſum parat juvenis, in mare delapſum interiiſſe: à quo & Icarium mare & inſula Icaria denominata fuit. Dædalum verò, relictâ hac inſulâ, in Siciliam transmiſiſſe; eoq; loci adpuliſſe ubi Cocalus imperabat. hunc, benignè Dædalum ſuſceptum, ingenio & celebritate viri adductum, præcipuum ſibi amicum feciſſe.* Ac deinde: *Dædalus itaq; multum temporis apud Cocalum atq; Sicanos conſumſit: & apud omneis ob excellentiam artis in magnâ fuit auctoritate atque honore ſingulari.* Mox: *Ceterùm Minos, rex Cretenſium, qui mari tum potens erat, quum de Dædali in Siciliam fugâ cognoviſſet; bellum inſulæ faceſſere decrevit. Cum magnâ itaque & inſtructiſſimâ claſſe profectus, ad eam Agrigentini agri urbem adpulit, quæ inde Minoa vocatur. Expoſitis copiis, per nuncios, ad Cocalum miſſos, Dædalum ad ſupplicium expoſcit. Cocalus, vocato ad colloquium Minoë, omnia ſe facturum promittens, hoſpitalibus eum officiis demulcet. quumque balneum ingreſſus eſſet; nimis diu in thermis detentum, caloris æſtu hominem ſuffocavit. cadavere Cretenſibus reddito, hanc morti cauſam prætexuit, quòd ex lubrico in fervidas aquas caſu mortem oppetiſſet.* Paullo pòſt: *Cæterò Cretenſes, à Minoë in Siciliam traducti, quum ſine rege eſſent, ſeditionem inter ſe excitarunt. At deſperato in patriam reditu, quòd naves eorum à Sicanis, Cocali ſubditis, incenſæ eſſent; in Siciliâ habitare decreverunt. Pars ergo urbem condunt, quam à regis nomine Minoam vocarunt. pars, mediterraneis peragratis, munitum nacti locum, opidum, à ſcaturiente illic fonte Engyum denominatum, ædificarunt. Poſt Troiæ dehinc excidium, Merionem, in Siciliam ejectum cum Cretenſibus, quòd gentiles eſſent, in civitatis communionem ſuſceperunt.* Caſum Minois breviter ſic recenſet Tzetzes in Chiliadibus:

Ὁ Δαίδαλος δ' εἰς Κάμικον σώζεται Σικελίας.
Τοῦτον καὶ Μίνως ἐκζητῶν ἦλθεν εἰς Σικελίαν.
Ὑπὸ τῶν θυγατέρων δὲ θνήσκει τῶν τοῦ Κωκάλου,
Ζέμα θερμὸν περιχεθεὶς, καὶ παραυτίκα ψύξας.

Hoc eſt:

Dædalus in Camicum evadit Siciliæ.
Hunc & Minos inſequens venit in Siciliam.
Vbi à filiabus occiditur Cocali;
Aeſtu calido circumfuſus, ſtatimq; frigefactus.

CRETENSES *in Siciliâ.* Hac igitur occaſione CRETENSIVM nonnulli facti ſunt Siciliæ incolæ. quod Silius etiam tradit, & item Solinus. Huius verba ex cap. XI jam anteà citavimus iſta: *Sicaniæ diu ante Troiana bella Sicanus rex nomen dedit; advectus cum ampliſſimâ Iberorum manu. Poſt Siculum, Neptuni filium, in hanc plurimi Corinthiorum, Argivorum, Ilienſium, Dorienſium, Cretenſium, confluxerunt.* Silius lib. XIIII ita canit:

Poſt dirum Antiphatæ ſceptrum & Cyclopeia regna,
Vomere verterunt primùm nova rura Sicani.
Pyrene miſit populos; qui nomen, ab amne
Adſcitum patrio, terræ impoſuêre vacanti.
Mox Ligurum pubes, Siculo ductore, novavit
Poſſeſſis bello mutata vocabula regnis.
Nec res dedecori fuit, aut mutaſſe pudebat
Sicanum Siculo nomen. Mox accola Minos
Duxerat Eteretum non fauſta ad bella cohorteis;
Dædaliam repetens pennam. qui fraude nefandâ
Poſtquàm perpetuas judex conceſſit ad umbras,
Cocalidum inſidiis; feſſo Minoïa turba
Bellandi ſtudio, Siculis ſubſedit in oris.

Ἐτεοκρῆτας equidem memorat in Cretâ populos Homerus, Odyſſ. lib. XIX; & item Marcianus Heracleenſis in Περιηγήσει; & Diodorus lib. V. at *Eteretes* mihi lecti ſunt nulli. Proinde vocem iſtam *Eteretum* ita emendo;

Duxerat & Cretum non fauſta ad bella cohorteis.

Corruptum vocabulum hoc eſſe, ne mirum ſit: quando & mox infrà *Ennæis* legitur vitiata vox pro *Aetnæis*; ut infrà ſuo loco oſtendetur: & ſuprà etiam eſt *Sicano*, pro *Sicani*. Scio equidem alios heic legere;

——— *Mox accola Minos,*
Dux Eteocretum non fauſta ad bella cohortans,
Dædaleam repetit pennam.

At hi nimis multa commutant; orationemque non modò imperfectam, ſed & parum aptam reddunt. Minoem anno XII ante bellum Troianum in Siciliâ interiiſſe, in Euſebii Chronico adnotatum reperio; ubi ita ſcriptum: Μίνως ἐπὶ Σικελίαν στρατεύσας διὰ Δαίδαλον, ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων. Quæ ita interpretatur Hieronymus: *Minos in Siciliâ adversùm Dædalum arma capiens, à filiabus Cocali occiditur.* Sub hoc igitur tempus Sicilia novos iſtos ex Cretâ colonos accepit. At è diverſo Strabo, neſcio quos auctores ſequutus, Cretenſeis tradit poſt mortem Cocali, relictâ Siciliâ, in Italiâ ſedeis poſuiſſe. Verba eius lib. VI, ubi de origine Tarentinæ urbis tractat, hæc ſunt: Ἧκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθενίαι· καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς οἵ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρῆτες, οἱ προκατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναί φασι τοὺς μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, τὴν ἐν Καμικοῖς παρὰ Κωκάλῳ συμβᾶσαν, ἀπάραντας ἐκ Σικελίας, κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουν δεῦρο παρωσθέντας· ὧν τινας ὕστερον πεζῇ περιελθόντας τὸν Ἀδρίαν μέχρι Μακεδονίας, Βουδέους προσαγορευθῆναι. Ἰάπυγας δὲ λεχθῆναι πάντας φασὶ, μέχρι τῆς Δαυνίας, ἀπὸ Ἰάπυγος, ὃν ἐκ Κρήσσης γυναικὸς Δαιδάλῳ γενέσθαι φασὶ, καὶ ἡγήσασθαι τῶν Κρητῶν. Id eſt: *Huc itaque adpulſi cum Phalantho Partheniæ, à Barbaris ſimul & Cretenſibus, qui loca iſta occupaverant, recepti ſunt. Hi fuiſſe feruntur, qui cum Minoë in Siciliam navigaverant, quo in Camicis apud Cocalum vitâ functo, è Siciliâ diſceſſerant: tempeſtatibusque huc adacti fuêre. quorum nonnulli Adriaticum ſinum terreſtri itinere circumgreſſi usque ad Macedoniam proceſſiſſe, ac nomen Budeorum tuliſſe feruntur. Iapygas autem dictos tradunt omneis illos, ad Dauniam usq., ab Iapyge; qui, ut ferunt, Dædalo è Creſſâ muliere natus, ductor Cretenſium fuit.* Non tantùm contraria hæc narratio illis, quæ à Diodoro, Silio, & Solino referuntur; ſed etiam eâ parte haud modicè abſurda, ubi ductor navigantium è Siciliâ Cretenſium dicitur fuiſſe Iapyx, filius Dædali; cuius causâ & rege ſuo & patriâ privati erant. At apud Herodotum, antiquiſſimum rerum auctorem, hæc leguntur: Λέγεται γὰρ Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλουμένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πρασίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον. τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἑλεῖν οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεστῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. Hoc eſt: *Aiunt Minoem, quum, Dædalum veſtigans, in Sicaniam, quæ nunc Sicilia dicitur, perveniſſet; vi eius vitæ allatâ, occubuiſſe. interjecto autem deinde tempore, omneis Cretenſeis, exceptis Polichnitenſibus & Praſiis, divinitus inſtinctos, cum magnâ claſſe in Sicaniam trajeciſſe, & quinquennio obſediſſe opidum Camicum. ad extremum verò, quum neque expugnare eam poſſent, neque diutiùs manere; quòd fame enecarentur; eâ relictâ, abiiſſe.* Quò locorum abiverint, non addit. Haud dubiè tamen, in Cretam rediiſſe, intellexit.

Adeò

Adeò jam antiquiſſimis illis Herodoti temporibus hæc de Cretenſium in Siciliâ colonis narratio incerta atque controverſa fuit. Cæterùm apud Iuſtinum, lib. IIII, ſic ſcriptum eſt: *Siciliæ primò Trinacriæ nomen fuit. poſteà Sicania cognominata eſt. Hæc à principio patria Cyclopum fuit. quibus exſtinctis, Cocalus regnum inſulæ occupavit. Poſt quem ſingulæ civitates in tyrannorum imperium conceſſerunt: quorum nulla terra feracior fuit. Horum ex numero Anaxilaus juſtitiâ cum cæterorum crudelitate certabat.* Compendium hoc eſt omnium hactenus enarratarum rerum nimis compendiarium; eóque ſatis vitioſum. neque enim ſtatim poſt Cyclopas exſtinctos Cocalus rex fuit; neque toti inſulæ imperitavit; ne toti quidem, ſi Diodoro credimus, Sicanorum genti, in occidentaleis inſulæ parteis à Siculis compulſæ: neque poſt Cocalum continuò exortæ ſunt Græcorum in ſingulis civitatibus tyrannides; ex quarum numero fuit Meſſana, Anaxilai imperio ſubjecta. Ipſe Trogus, cuius epitomator eſt Iuſtinus, haud dubiè omnia iſta longè aliâ pleniorique ſerie enarraverat. De Græcorum coloniis antequàm dicamus, de Elymis primùm ſermo expediendus erit.

HELYMI *ſive* ELYMI.

Ἔλυμοι, ELYMI, ſive, uti alii ſcribunt, cum adſpiratione, Ἕλυμοι, HELYMI, Hellanico apud Dionyſium, ut ſuprà intellectum eſt, traduntur priùs ſedeis habuiſſe in Italiâ: atque inde ab Oenotris, anno ante bellum Troianum LXXXVI pulſos in Siciliam trajeciſſe. E diverſo ipſe Dionyſius, & cum eo Thucydides, Lycophron, Pauſanias, Virgiliusque & Silius ac Solinus, Troiâ captâ eos deducunt *Troianos*. Thucydidem, Pauſaniam, Silium, atque Solinum jam anteà audivimus. Apud Lycophronem Alexandra ita vaticinatur:

Ἄλλοι δ᾽ ἐνοικήσουσι Σικανῶν χθόνα
Πλαγκτοὶ μολόντες, ἔνθα Λαομέδων τριπλᾶς
Ναύταις ἔδωκε Φοινοδάμαντος κόρας,
Ταῖς κητοδόρποις συμφοραῖς δεδηγμένος,
Τηλοῦ προθεῖναι θηρσὶν ὠμησταῖς βορὰν,
Μολόντας εἰς γῆν ἕσπερον Λαιστρυγόνων
Ὅπου συνοικεῖ δαψιλὴς ἐρημία.
Αἱ δ᾽ αὖ παλαιστοῦ μητέρος Ζηρυνθίας,
Σηκὸν μέγαν δείμαντο δωτίνην θεᾷ,
Μόρον φυγοῦσαι καὶ μονοικήτους ἕδρας.
Ὧν δὴ μίαν Κριμισσὸς, ἐνδαλθεὶς κυνὶ,
Ἔζευξε λέκτροις ποταμός· ἡ δὲ δαίμονι
Τῷ θηρομίκτῳ σκύλακα γεννάιον τεκνοῖ
Τριῶν συνοικιστῆρα καὶ κτίστην τόπων·
Ὃς δὴ ποδηγῶν πόρθον Ἀγχίσου νόθον
Ἄξει τρίδειρον νῆσον εἰς ληκτηρίαν,
Τῶν Δαρδανείων ἐκ τόπων ναυσθλούμενον.
Αἰγέστα τλῆμον· σοὶ δὲ δαιμόνων φραδαῖς
Πένθος μέγιστον, καὶ δι᾽ αἰῶνος πάτρας
Ἔσαι, πυρὸς ῥιπαῖσιν ἠθαλωμένης.

Id eſt:

Alii Sicanorum inhabitabunt terram;
Errones eò delati: ubi treis Laomedon
Nautis dedit Phœnodamantis filias,
Balænam paſcentibus ſtimulatus cladibus,
Procul exponendas feris crudelibus,
Progreſſas in occidentalem Læſtrygonum terram;
Vbi larga viſitur ſolitudo.
Illæ porrò matri Luctatoris, Zerinthiæ,
Templum exſtruxère magnum, donum deæ;
Mortem quum effugiſſent, & ſedeis ſolitarias.
Harum unam Crimiſſus, adſimilatus cani,
Lecto junxit fluvius: cui illa
Semifero generoſum parit catulum,
Trium fundatorem & conditorem locorum.
Qui germen Anchiſæ manu ducens ſpurium

In in-

In inſulam deducet tricollem margineam,
Dardaniis ex locis navi advectum.
O miſera Aegeſta! cui deorum decretis
Luctus erit maximus & perpetuus,
Ob patriam ignis jactibus combuſtam.

Ad quæ ita commentatur Tzetzes: Φοινοδάμας τις Τρὼς συνεβούλευε τοῖς Τρωσὶν ἐκθεῖναι τὴν Ἡσιόνην τῷ κήτει, εὐλαβούμενος περὶ τῶν θυγατέρων αὐτοῦ τῶν τριῶν, μὴ αὐτὰς ἐκθῶσι. καὶ ἔπεισε τοῦτο πεποιηκέναι. ὁ δὲ Λαομέδων, μηνιῶν τῷ Φοινοδάμαντι, ἔδωκε τὰς θυγατέρας ἐκείνου ναύταις ἐν Σικελίᾳ, θηρίοις βοράν. οὗ γενομένου, κατὰ γνώμην Ἀφροδίτης ἐσώθησαν. ὧν τῇ μιᾷ κυνὶ ὁμοιωθεὶς ὁ Κριμισὸς ποταμὸς ἐμίγη. καὶ ἐγέννησε τὸν Αἰγέστην· ὃς ἔκτισε τρεῖς πόλεις ἐν Σικελίᾳ, τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ Αἰγέστην, καὶ Ἔρυκα, καὶ Ἔντελλαν. ὅστις Αἰγέστης ἐλθὼν εἰς Δαρδανίαν, νόθον Ἀγχίσου παῖδα, Ἔλυμον καλούμενον, ἤγαγεν εἰς Σικελίαν. Hoc eſt: *Phænodamas quidam Troianus, ſuaſit Troianis, uti Heſionem ceto exponerent; cavens tribus filiabus ſuis, ne ipſæ exponerentur. perſuaſitque, uti id facerent. At Laomedon, iratus Phænodamanti, nautis in Siciliâ dedit filias illius, feris pro pabulo objiciendas. Hæ in Siciliam delatæ, Veneris ope ſervantur. Quarum unam Crimiſſus amnis, cani ſimilis factus, compreſſit: progenuitque ex eâ Aegeſtem; qui treis in Siciliâ condidit urbeis; unam, quam de nomine ſuo dixit Aegeſtam; alteram, Erycem; tertiam, Entallam. Idem Aegeſtes, in Dardaniam profectus, nothum Anchiſæ filium, nomine Elymum, in Siciliam deduxit.* Apud Virgilium etiam, Aeneid. lib. v, ubi Aeneas à Carthagine ad Siciliam adpellit, hæc ſunt:

Hæc ubi dicta, petunt portus; & vela ſecundi
Intendunt Zephyri; fertur cita gurgite claſſis:
Et tandem læti notæ advertuntur arenæ.
At procul excelſo miratus vertice montis
Adventum, ſociasq; rateis, occurrit Aceſtes;
Troia Crimiſo conceptum flumine mater
Quem genuit. * . * .
Hoc Helymus facit, hoc ævi maturus Aceſtes
Hoc puer Aſcanius; ſequitur quos cætera pubes.

Ad quæ ita Servius: *Hoc Elymus facit. Primus Troianorum; qui dicitur in Siciliâ condidiſſe, Aſcam,* [lege *Erycem*] *Entellam, Egeſtam. Alii dicunt eum poſt incenſum Ilium cum Aceſte in Siciliam veniſſe; eique participem fuiſſe. alii Anchiſæ nothum filium habuiſſe,* [lege *fuiſſe*] *Helymum regem, in Siciliâ genitum, Erycis fratrem fuiſſe dicunt.* Lege; *alii Erycis fratrem fuiſſe dicunt.* At è diverſo Dionyſius Aceſten, ſive Aegeſtum, in inſulâ natum educatumque tradit; Helymo tamen regium genus attribuens. Hi igitur HELYMI, ſive ELYMI, extremas versùs occidentem Siciliæ oras tenuêre & opida *Aegeſtam, Erycem, & Entellam,* circa *Crimiſum flumen,* quod vulgari nunc vocabulo accolis dicitur *Belici*; ut ſuo loco latiùs explicabitur.

Cæterùm Thucydides, loco ſuprà perſcripto, PHOCENSIUM etiam quosdam cum Elymis Troianis in Siciliâ habitaſſe, tradit. Προσξυνῴκησαν, inquit, αὐτοῖς καὶ Φωκέων τινές, τῶν ἀπὸ Τροίας τότε χειμῶνι εἰς Λιβύην πρῶτον, ἔπειτα εἰς Σικελίαν ἀπ' αὐτῆς κατενεχθέντες· id eſt; *Alii eis deinde coloni acceſſerunt Phocenſium nonnulli; eorum ſcilicet, qui à Troiâ tunc in Libyam primùm tempeſtate abrepti, mox inde in Siciliam delati fuêre.* At hos Troianos fuiſſe, duce Aeneâ, qui partem eorum apud Aegeſtum atque Elymum in Siciliâ reliquit, quum inde Italiam peteret; teſtis eſt cum Virgilio Dionyſius. lib. I, de Aeneâ loquens: Κατάγονται τῆς νήσου περὶ τὰ καλούμενα Δρέπανα· ἔνθα περιτυγχάνουσι τοῖς σὺν Ἐλύμῳ καὶ Αἰγέστῳ προεξελθοῦσιν ἐκ τῆς Τροίας, οἳ ᾤκησαν περὶ ποταμὸν λεγόμενον Κριμισόν, ἐν γῇ Σικανῶν, πρὸς φιλίαν λαβόντες παρ' αὐτῶν τὸ χωρίον, διὰ τὴν Αἰγέστου συγγένειαν, γενομένου τε καὶ τραφέντος ἐν Σικελίᾳ, κατὰ τοιόνδε τι πάθος· Τῶν προγόνων αὐτοῦ τις ἀνὴρ ἐπιφανής, ἐκ τοῦ Τρωϊκοῦ γένους ὤν, Λαομέδοντι διάφορος γίνεται, καὶ αὐτὸν ὁ βασιλεύς, ἐπ' αἰτίᾳ δή τινι λαβών, κτείνει, καὶ γένος αὐτοῦ τὸ ἄρρεν ἅπαν, ὑπὸ δέους, μήτι πρὸς αὐτῶν πάθῃ· τὰς δὲ θυγατέρας, παρθένους ἔτι οὔσας, ἀποκτεῖναι μὲν οὐκ εὐπρεπὲς ἐνόμισε, Τρωσὶ δὲ συνοικούσας περιϊδεῖν, οὐκ ἀσφαλές, δίδωσι δ' αὐτὰς ἐμπόροις, ὡς προσωτάτω κελεύσας ἀπάγειν. ταύταις ἀπιούσαις συνεκπλεῖ μειράκιόν τι τῶν ἐπιφανῶν, κρατούμενον ἔρωτι τῆς ἑτέρας, καὶ γαμεῖ τὴν παιδίσκην ἀχθεῖσαν εἰς Σικελίαν· καὶ γίνεται αὐτοῖς παῖς, ἐν Σικελοῖς διατρίβουσιν, Αἴγεστος ὄνομα· ὃς ἤθη καὶ γλῶσσαν τὴν τῶν ἐπιχωρίων ἐκμαθών, ἐπειδὴ τοὺς γονεῖς αὐτῷ τελευτῆσαι συνέβη, βασιλεύοντος ἐν Τροίᾳ Πριάμου, κάθοδον αὐτῷ δοθῆναι διαπράττεται· καὶ συνδιενέγκας τὸν πρὸς τοὺς Ἀχαιοὺς πόλεμον, ἁλισκομένης τῆς πόλεως, ἀπέπλει

PHOCENSES in Siciliâ Thucydidi.

ἀπέπλει πάλιν εἰς Σικελίαν, σὺν Ἐλύμῳ ποιησάμενος τὴν φυγὴν ἐν τρισὶ ναυσίν. ἐντυχὼν δ' αὐτοῖς Αἰνείας, φιλοφρονεῖται αὐτοὺς, καὶ κατασκευάζεται αὐτοῖς πόλεις Αἴγεσταν καὶ Ἔλυμα [ſcribendum Ἔρυκα, infrà ſuo loco docebitur] καί τινα καὶ μοῖραν τῆς ἑαυτοῦ στρατιᾶς ἐν τοῖς πολίσμασιν ὑπολείπεται· ὡς μὲν ἐγὼ εἰκάζω, γνώμῃ ἑκουσίῳ χρησάμενος, ἵνα τοῖς ὑπὸ καμάτων βαρυνομένοις, ἢ καὶ ἄλλως θαλάττῃ ἀχθομένοις, ἀναπαύσεις γίνοιντο, καὶ καταγωγαὶ ἀσφαλεῖς· ὡς δέ τινες γράφουσι τοῦ ναυτικοῦ μειωθέντος αὐτῷ, διὰ τὴν ἔμπρησιν, ἣν ἐποιήσαντο τῶν γυναικῶν τινες, ἀχθόμεναι τῇ πλάνῃ, τὸν οὐκέτι δυνάμενον συμπλεῖν ὄχλον ἐκ τῶν κατακεκαυμένων νεῶν, ἀνάγκῃ καταλιπών. Hoc eſt: *Adpulerunt ad eam inſulæ partem, ubi ſunt Drepana. Heic fortefortunà incidunt in eos, qui cum Elymo & Aegeſto priores à Troiâ profecti erant, habitabantque circa Crimiſum flumen, in Sicanorum terrâ; à quibus in partem agrorum admiſſi propter Aegeſti cognationem & amicitiam; qui caſu quodam in Siciliâ natus educatusque fuerat. Nam regnante Laomedonte, quidam ex ipſius maioribus, vir è Troianâ ſtirpe nobilis, orto inter ipſum & regem diſſidio, à rege ob crimen neſcio quod captus atque necatus fuerat; & cum eo omnes melioris ſexus liberi; ne quis ultor injuriæ tandem exſiſteret. at filias, adhuc virgines, occidere indignum ratus; nec tamen tutum, elocari eas Troianis civibus; dedit negotiatoribus, cum mandatis, ut asportarentur in terras longinquiſſimas. Has abeunteis adoleſcens quidam, nobili genere natus, in eâdem navi comitatur, amore alterius captus. puellamque advectam in Siciliam duxit conjugem. Ex his parentibus Aegeſtus apud Siculos genitus eſt. qui lingvam & mores eius regionis edoctus, poſt obitum parentum à Priamo rege impetravit reditum in priſtinam patriam. Ibi quum toleraſſet cum ſuis civibus bellum Achaicum; poſtquàm hoſtes urbe potiti ſunt, navigavit rursùm in Siciliam; unà cum Elymo fugiens tribus navibus. In hos viros poſtquàm incidit Aeneas; complexus eſt eos comiter. conditisque in eorum gratiam Aegeſtâ & Eryce opidis; partem ſui exercitus in iis reliquit; ut ego equidem conjecto, ſuâ ſponte atque conſilio; ut labore, aut certè marinis jactationibus feſſi, loco tuto quieſcerent: ut verò nonnulli ſcribunt; detrimento claſſis, navibusque aliquot, feminarum operâ, ob diuturnum errorum tædium, incenſis, coactus turbam illic relinquere, quam, poſt exuſtas ſuas, reliquæ naves capere non poterant.* Hinc etiam puto Scylacem præter *Elymos* in barbaris Siciliæ gentibus nominaſſe *Troas*. Ἐν δὲ Σικελίᾳ, inquit, ἔθνη βάρβαρα τάδε ἐστίν· Ἔλυμοι, Σικανοὶ, Σικελοὶ, Φοίνικες, Τρῶες. id eſt; *Barbaræ in Siciliâ gentes ſunt iſtæ: Elymi, Sicani, Siculi, Phœnices, Troës.*

THESSALI *in Siciliâ Straboni.*

At apud Strabonem, lib. VI, THESSALORVM etiam nonnulli in Siciliâ locantur; adeóque Aegeſtæ urbis conditores. Τὴν Αἴγεσταν, inquit, κτισθῆναι φασὶν ὑπὸ τῶν μετὰ Φιλοκτήτου διαβάντων εἰς τὴν Κροτωνιᾶτιν, καθάπερ ἐν τοῖς Ἰταλικοῖς εἴρηται, παρ' αὐτοῦ σταλέντων εἰς τὴν Σικελίαν μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωός. Id eſt: *Aegeſtam conditam ferunt ab iis, qui cum Philoctete in Crotonienſem agrum venerunt, ſicut in Italicis dictum eſt; miſſis ab eo in Siciliam cum Aegeſto Troiano.* Dixit eodem libro ſuprà, his verbis: Κτίσμα δ' ἐστὶ Πετηλία Φιλοκτήτου, φυγόντος τὴν Μελίβοιαν κατὰ στάσιν. Φιλοκτήτου δ' ἐστὶ καὶ ἡ παλαιὰ Κρίμισα, περὶ αὐτοὺς τοὺς τόπους. Ἀπολλόδωρος δ' ἐν τοῖς περὶ νεῶν τοῦ Φιλοκτήτου μνησθεὶς, λέγειν τινάς φησιν, ὡς εἰς τὴν Κροτωνιᾶτιν ἀφικόμενος, Κρίμισαν ἄκραν οἰκίσαι, καὶ Χώνην πόλιν ὑπὲρ αὐτῆς, ἀφ' ἧς οἱ ταύτῃ Χῶνες ἐκλήθησαν· παρ' αὐτοῦ δέ τινες σταλέντες εἰς Σικελίαν περὶ Ἔρυκα μετὰ Αἰγέστου τοῦ Τρωὸς, Αἴγεσταν τειχίσαι. Hoc eſt: *Petelia condita eſt à Philoctete; qui Melibœâ ob ſeditionem profugit. Philoctetæ opus eſt & vetus Crimiſa, eodem tractu. Apollodorus in commentariis de navibus, factâ Philoctetis mentione, quosdam ait dicere, eum, quum in Crotonienſem perveniſſet agrum, Crimiſam arcem condidiſſe, & urbem Chonen ſuper eam; unde Chonibus in hac regione nomen. miſſos item ab eo quosdam in Siciliam ad Erycem montem cum Aegeſto Troiano, Aegeſtam communiviſſe.* Vrbs iſta Melibœa fuit Theſſaliæ; teſte ipſo Strabone, in lib. IX. & Servius in Virgilii Aeneid. lib. III: *Ducis Melibœi Philoctetæ; à Melibœâ, civitate Theſſaliæ; de qua fuit.* At ſanè, niſi ab eodem Aegeſti patre *Crimiſo*, nobili Troiano, adpellatum in Italiâ fuiſſe *Crimiſam* arcem dicas; malè iſta Apollodori hiſtoria cum illâ Lycophronis, Virgilii, ac Dionyſii narratione congruet: planéque hæc de Theſſalis, Philoctetæ ſociis, cum Aegeſto in Siciliam ad condendam Aegeſtam urbem miſſis, ex ſimilitudine vocabulorum conficta eſſe adparebunt. Hæc igitur de Phocenſibus Græcis atque Theſſalis in Siciliâ colonis minùs certa ſunt.

At *ultimæ* tandem in Siciliam veniſſe narrantur certis jam pluribusque auctoribus GRAECORVM *coloniæ*: annis poſt Troiam captam CCCCXLVIII. quod ex Thucydidis maximè colligo ſuprà ſcriptâ hiſtoriâ. Quidpe primos ait Græcorum Chalcidenſeis, duce Theocle, *Naxum* in hac inſulâ condidiſſe. inſequenti autem

tem anno Archiam Corinthium *Syracuſas*. & per idem tempus Lamin Megarenſem primò *Troilum* in eâdem inſulâ condidiſſe; mox *Thapſum*. Lami defuncto, Thapſi incolas, Hyblone, rege Siculorum, duce, *Megarenſeis* condidiſſe, qui *Hyblæi* dicti. annis inde CCXLV pulſos eâ urbe & agris fuiſſe à Gelone, Syracuſanorum rege. hic rex factus eſt Olympiadis LXXII anno II; ut auctor eſt Pauſanias in Eliacis: ſive, ut Euſebius in Chronico, Olympiadis LXXIII anno II: ſeu, ut Diodorus lib. XI, Olympiadis LXXIIII anno I. nam Olympiadis LXXV anno III obiiſſe Gelonem narrat, VI annos imperio functum. à quo anno ad bellum Troianum IↃCCIIII numerantur anni. quibus ſi CCXLV illos demas; manebunt CCCCLXVIIII. quorum poſtremis XIII prædicta opida in Siciliâ condita fuêre. Sed de Naxo diſertum exſtat teſtimonium Euſebii: apud quem ad Olympiadis XI annum primum ita ſcriptum eſt: Ἐν Σικελίᾳ Νάξος ἐκτίσθη· id eſt; *In Siciliâ Naxus condita eſt*. Hoc eſt, ut ipſe tempora computat, anno à Troiâ captâ CCCCXLVI. nam à Troiâ captâ ad primam Olympiadem annos facit CCCCVI. At verò ex Dionyſii Halicarnaſſenſis computatione, quâ etiam complures uſi ſunt Romani auctores, annus conditæ Naxi fuerit à Troiâ captâ CCCCXLVIII. illi enim à Troiano bello ad Romæ urbis ortum, quæ condita fuit Olympiadis VII anno I, faciunt annos CCCCXXXII. Anno igitur CCCCXLVIII à Troiâ captâ primæ Græcorum in Siciliam deductæ ſunt coloniæ. Apud Strabonem, lib. VI, in deſcriptione Siciliæ, ingens eſſe librarii mendum, ex modò dictis manifeſtum eſt: Πόλεις δ' εἰσὶν, inquit, κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν πορθμὸν, Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον, καὶ Κατάνη, καὶ Συράκουσαι· αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ Συρακούσων ἐκλελοίπασι, Νάξος καὶ Μέγαρα. Φησὶ δὲ ταύτας Ἔφορος πρώτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας ἐν Σικελίᾳ καὶ τῇ γενεᾷ μετὰ Τρωϊκά. Id eſt: *Vrbes Siciliæ in eo latere quod fretum conficit, ſunt Meſſana, Tauromenium, Catana, Syracuſæ. quæ verò inter Catanam & Syracuſas fuêre, interierunt; Naxus ſcilicet & Megara. Ephorus tradit, has primas in Siciliâ urbeis Græcanicas fuiſſe, ætate poſt bellum Troianum*. Pergit hinc ex eodem Ephoro de Theocle, Naxi conditore, eadem referre, quæ Thucydides. At corrupta eſſe poſtrema iſta verba, orationemque imperfectam eſſe, ſatis per ſe adparet. quorſum enim particula καὶ antè τῇ γενεᾷ; & cur numerus ætatis non additus? Communis plerorumque auctorum Græcorum ſingularum ætatum computatio quum ſit XXX annorum; facilè ex ſuprà ſcripto CCCCXLVIII annorum numero conjecerim, ſcriptum fuiſſe apud Strabonem ex Ephoro πεντικαιδεκάτῃ γενεᾷ, id eſt, *ætate* XV. unde poſteà librarii incuriâ factum καὶ τῇ γενεᾷ. Apud Marcianum quoque Heracleenſem, in Orbis terrarum deſcriptione, ubi idem numerus XV ætatum perſcriptus erat, totus locus de Græcorum in Siciliam deductis coloniis opidisque inibi conditis, vitiatus in vulgatis exemplaribus legitur in hunc modum:

GRAECORVM *coloniæ in Siciliâ.*

——— Εἶθ' Ἑλληνικὰς
Ἔσχε πόλεις, ὡς φασὶν ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν
Δεκάτῃ γενεᾷ. μετὰ ταῦτα Θεοκλέους στόλον
Παρὰ Χαλκιδέων λαβόντος· ἦν δ' οὗτος γένει
Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν· καὶ συνῆλθον, ὡς λόγος,
Ἴωνες, εἶτα Δωριεῖς οἰκήτορες.
Στάσεως δ' ἐν αὐτοῖς γενομένης, οἱ Χαλκιδεῖς
Κτίζουσιν Ἄξον, οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ὕλαν.
Τὸ δ' ἐπὶ Ζέφυρον τῆς Ἰταλίας οἱ Δωριεῖς
Κατέσχον. Ἀρχίας δὲ τούτους προσλαβὼν
Ὁ Κορίνθιος, μετὰ Δωριέων κατῴκισεν
Ἀπὸ τῆς ὁμόρου λίμνης λαβούσας τοὔνομα
Τὰς νῦν Συρακούσας παρ' αὐτοῖς καλουμένας.
Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξου Λεοντῖ,
Ἣ τὴν θέσιν τ' ἔχουσα Ῥηγίου πέραν.
Ἐπὶ τοῦδε πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ
Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλίπολις ἔσχεν ἀποικίαν.
Πάλιν δ' ἀπὸ τούτων δύο πόλεις Εὐβοϊκαὶ
Μύλαι κατῳκίσθησαν ἐπικαλούμεναι.
Εἶθ' Ἱμέρα, καὶ Ταυρομένιον ἐχομένη,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Εἰσὶ δὲ πᾶσαι Χαλκιδεῖς αὗται πόλεις
Τὰς Δωρικὰς ἢ πάλιν ἀναγκαῖον φράσαι.
Μεγαρεῖς Σελινοῦντ᾽ οἱ Γελῷοι δ᾽ ἔκτισαν.
Ἀκράγαντα, Μεσσήνην δ᾽ Ἴωνες ἐκ Σάμου.
Συρακούσιοι δὲ τὴν Μακαρίνην λεγομένην.
Αὐτοὶ δὲ ταύτην ἦραν ἐκ βάθρων πάλιν
Πρὸς ἓξ ἔτη καὶ πετταράκοντ᾽ ᾠκημένην.
Αὗται μόνον εἰσὶν αἱ πόλεις Ἑλληνίδες.
Τὰ δὲ λοιπὰ βάρβαρ᾽ ἐστὶ τῶν πολισμάτων.

Ego ex universâ harum coloniarum urbiumque hiſtoriâ ſimul & chorographiâ, quæ in ſingulis poſteà adſeretur, ita recenſeo:

——— Εἶθ᾽ Ἑλληνικὰς
Ἔσχε πόλεις, ὥς φασιν, ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν
Δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ πέντε· Θεοκλέους στόλον
Παρὰ Χαλκιδέων λαβόντος· ἦν δ᾽ οὗτος γένει
Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν· καὶ συνῆλθον, ὡς λόγος,
Ἴωνες, εἶτα Δωριεῖς οἰκήτορες.
Στάσεως δ᾽ ἐν αὐτοῖς γενομένης, οἱ Χαλκιδεῖς
Κτίζουσι Νάξον, οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ὕβλαν.
Τὸ δ᾽ ἐπὶ Ζέφυρον τῆς Ἰταλίας οἱ Δωριεῖς
Κατέσχον. Ἀρχίας δὲ τούτους προσλαβὼν
Ὁ Κορίνθιος, μετὰ Δωριέων κατῴκισεν
Ἀπὸ τοῦ ὁμόρου λίμνης λαβούσας τοὔνομα
Τὰς νῦν Συρακούσας παρ᾽ αὐτοῖς καλουμένας.
Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξου Λεοντῖνοί τε καὶ
Ἡ τὴν θέσιν τ᾽ ἔχουσα Ῥηγίου πέραν,
Ἐπὶ τοῦδε πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ,
Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλίπολις, ἔσχον ἀποικίας.
Πάλιν δ᾽ ἀπὸ τούτων δύο πόλεις Εὔβοια
Καὶ Μύλαι κατῳκίσθησαν ἐπικαλούμεναι.
Εἶθ᾽ Ἱμέρα, καὶ Ταυρομένιον ἐχομένη.
Εἰσὶ δὲ πᾶσαι Χαλκιδεῖς αὗται πόλεις.
Τὰς Δωρικὰς δὲ πάλιν ἀναγκαῖον φράσαι.
Μεγαρεῖς Σελινοῦντ᾽ οἱ Γελῷοι δ᾽ ἔκτισαν
Ἀκράγαντα, Μεσσήνην δ᾽ Ἴωνες ἐκ Σάμου·
Συρακούσιοι δὲ τὴν Καμαρίνην λεγομένην.
Αὐτοὶ δὲ ταύτην ἦραν ἐκ βάθρων πάλιν
Πρὸς ἓξ ἔτη καὶ πετταράκοντ᾽ ᾠκημένην.
Αὗται μόνον εἰσὶν αἱ πόλεις Ἑλληνίδες.
Τὰ δὲ λοιπὰ βάρβαρ᾽ ἐστὶ τῶν πολισμάτων.

Hoc eſt:

——— *Poſt hæc Græcas*
Habuit urbeis; ut ferunt, poſt bella Troiana
Quintâ decimâ ætate; Theocle claſſem
A Chalcidenſibus accipiente. erat autem hic genere
Athenienſis. conveneruntque, ut fama eſt,
Iones Dorienſesque coloni.
Seditione autem inter eos ortâ, Chalcidenſes
Condiderunt Naxum, Megarenſes verò Hyblam.
At quod Italiæ à Zephyro objacet, Dorienſes
Occuparunt. Hos Archias adſumens
Corinthius, cum Dorienſibus condidit eas
Quæ ab contermino ſtagno accepêre nomen,
Nuncque Syracuſæ ipſis dicuntur.
Poſt hæc à Naxo Leontini, &

Quæ ex adverſo Rhegii ſita eſt
Ad fretum hoc Siculum
Zancle, Catana, Callipolis, accepêre colonias.
Rurſus verò ab his duæ urbes, Eubœa
Et Mylæ dictæ, conditæ fuerunt.
Dein Himera, & contermina Tauromenium.
Sunt igitur omnes hæ urbes Chalcidenſes.
Nunc Doricas etiam enarrare oportet.
Megarenſes Selinuntem, Gelenſes autem condiderunt
Agrigentum; Meſſanam verò Iones ex Samo:
At Syracuſani eam, quæ Camarina dicitur.
Ipſi autem hanc ſuſtulerunt è fundamentis rursùm
Sex & quadraginta annis pòſt, quàm condita fuit.
Hæ igitur ſolummodò ſunt urbes Græcanicæ.
Reliqua opida ſunt barbarica.

Minimè poſt primas Græcorum in Siciliâ conditas urbeis Theocles tandem cum claſſe supervênit: ſed ipſe dux fuit primæ coloniæ; teſte Thucydide, loco ſuprà ſcripto; teſte item Ephoro apud Strabonem: cuius verba poſtmodùm in Naxi urbis expoſitione producemus. Alias itaq; ſubinde atque alias Græcorum colonias omnem occupaſſe inſulæ oram maritimam, ex Thucydide ſimul & Diodoro, Marciano, ac Strabone intellectum eſt. Strabonis verba ex lib. VI ſuprà citata fuêre iſta: Οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἴων οἱ Ἕλληνες ἅπτεσθαι. τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ ἴσχυον· ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ, καὶ Σικανοὶ, καὶ Μόργητες, καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆσον. id eſt; *Græci non ſinebant quemquam oram maritimam attingere. barbaros tamen è mediterraneo ejicere omnino non valebant. manebantq; ad ea tempora Siculi, Sicani, Morgetes, & nonnulli alii, inſulam incolentes.* Fortè *Elymos* intellexit in aliis iſtis. In univerſum poſteà uno nomine dictos fuiſſe SICVLOS, è Diodoro didicimus. Ὕστατοι δὲ, inquit, ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων ἐγένοντο κατὰ τὴν Σικελίαν ἀξιόλογοι, καὶ πόλεις παρὰ θάλασσαν ἐκτίσθησαν. ἀναμιγνύμενοι δ' ἀλλήλοις, καὶ διὰ πλῆθος τῶν καταπλεόντων Ἑλλήνων, τήν τε διάλεκτον αὐτῶν ἔμαθον, καὶ ταῖς ἀγωγαῖς συντραφέντες, τὸ τελευταῖον τὴν βάρβαρον διάλεκτον ἅμα καὶ τὴν προσηγορίαν ἠλλάξαντο, Σικελιῶται προσαγορευθέντες. Hoc eſt: *Vltimæ hinc coloniæ Græcorum miſſæ fuêre in Siciliam illuſtres; urbesq; ad mare ſunt conditæ. Per commercia verò horum Græcorum, ſimulq; eorum, qui frequentes eò navigabant, effectum eſt, uti & lingvam eorum addiſcerent illi, &, eodem vitæ more adſumto, tandem barbaram etiam lingvam ſimul & nomen ipſum mutarent; Siceliotæ dicti.* In univerſum Σικελιῶται ſunt dicti, qui ſinguli anteà erant *Sicani*, *Siculi*, *Morgetes*, *Elymi*, ac *Græci*. Atque ſic deniq; univerſa inſula Græca facta eſt. Sed diſcrimen tamen feciſſe Græcos inter ſe & indigenas genteis *Siculos Sicanos*que & reliquos; hos ΣΙΚΕΛΟΥ͂Σ, id eſt, ut Romani formarunt, SICVLOS; ſe verò ipſos ΣΙΚΕΛΙΩ͂ΤΑΣ, id eſt, Romano ore, SICILIENSES, vocantes; teſtatur Conſtantinus imperator, Themat. imperii orient. lib. II, themate Siciliæ. Τῶν δὲ νησιωτῶν, inquit, οἱ μὲν ἰθαγενεῖς πάλαι Λίγυες ἐξ Ἰταλίας, Σικελοὶ λέγονται· οἱ δὲ ἐπήλυδες Ἕλληνες, εἰσὶ Σικελιῶται, ὡς Ἰταλιῶται. id eſt; *Inſulanorum qui ſunt indigenæ, quondam Ligures ex Italiâ profecti, dicuntur Siculi: advenæ autem Græci ſunt Siceliotæ; ut Italiotæ.* Sed hæc ex Stephano grammatico habuit Conſtantinus: quem exiguo antè citavit. quidpe apud epitomatorem Stephani hæc leguntur: Σικελία ἡ χώρα καὶ ἡ νῆσος. τὸ ἐθνικὸν Σικελοὶ καὶ Σικελιῶται. καὶ οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ οἰκιστοῦ καὶ ἀρχηγέτου τῆς χώρας, ἀφ' οὗ καὶ ἡ χώρα· οἱ δὲ ἐπιγενόμενοι, καὶ τὴν χώραν εὑρόντες προσκεκλημένην, ἐπωνομάσθησαν, ὡς ἀπὸ τῆς Φθίας Φθιῶται, οὕτως [ἀπ'] Ἰταλίας καὶ Σικελίας, Ἰταλιῶται, καὶ Σικελιῶται. Hoc eſt: *Sicilia; regio atque inſula. gentilitium, Siculi & Siceliotæ. atque illi quidem ab conditore ac principe regionis; à quo & ipſa regio. advenæ autem, qui terram ſic adpellatam invenerunt, denominati ſunt, ut à Phthiâ Phthiotæ, ſic ipſi ab Italiâ & Siciliâ, Italiotæ & Siceliotæ.* Vtroſque Græcos advenas unâ eâdemque operâ innuere voluit, ſimul illos qui Italiæ oram obſederunt coloniis ſuis, ſimulque hos, qui Siciliam occuparunt. nam utraque tellus à dictis Græcis colonis MAGNA GRAECIA adpellata fuit. Strabo, ſub introitum libri VI, de Italicis Græcis loquens: καὶ δὴ ἐπὶ τοσοῦτον ηὔξηντο, ὥς τε τὴν μεγάλην Ἑλλάδα ταύτην ἔλεγον καὶ τὴν Σικελίαν. id eſt: *Adeóque eorum crevit potentia, ut iſta regio ſimulque Sicilia Magnæ Græciæ nomine cenſerentur.* Hinc etiam illud Vlyſſis ad Cyclopem, apud Euripidem in fabulâ, quæ hoc nomine inſcribitur;

Diſcrimen inter ΣΙΚΕΛΟΥ͂Σ & ΣΙΚΕΛΙΩ͂ΤΑΣ, *id eſt, inter* SICVLOS & SICILIENSES.

SICILIA MAGNAE GRAECIAE *pars.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

——— Γῆς γὰρ Ἑλλάδος μυχοὺς
Οἰκεῖς, ὑπ' Αἴτνῃ τῇ πυρισφάκτῳ πέτρᾳ.

Id eſt:

——— *Terræ enim Græciæ receſſus*
Habitas, ſub Aetnâ, igniferâ rupe.

PHOENICUM *colonia in Sicilia.*

Sed ante Græcorum in Siciliam adventum PHOENICES quoq; nonnulli unà cum Siculis atq; Sicanis parteis inſulæ incoluerunt. de quibus ita Thucydidem, dicto lib. VI, loquentem introduximus: Ὤικουν δὲ καὶ Φοίνικες περὶ πᾶσαν μὲν τὴν Σικελίαν, ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἀπολαβόντες, καὶ τὰ ἐπικείμενα νησίδια, ἐμπορίας ἕνεκεν, τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς. ἐπειδὴ δὲ οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεισέπλεον, ἐκλιπόντες τὰ πλείω, Μοτύην, καὶ Σολόεντα, καὶ Πάνορμον, ἐγγὺς τῶν Ἐλύμων συνοικίσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχίᾳ τε πίσυνοι τῇ τῶν Ἐλύμων, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδὼν Σικελίας ἀπέχει. Βάρβαροι μὲν οὖν τοσοίδε Σικελίαν καὶ οὕτως ᾤκησαν. Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ, Νάξον ᾤκισαν. Id eſt: *Phœnices præterea circa omnem habitabant Siciliam, occupatis extremis ad mare partibus, parviſq; inſulis ei objacentibus; negotiandi cum Siculis causâ. At poſtquàm permulti Græcorum illuc cum navibus trajecerunt; relictis pleriſq;, Motyam & Soluntem ac Panormum, finitima Elymis opida, ſedibus ibi poſitis unà incoluerunt; freti cùm Elymorum ſocietate, tùm quia exiguo inde ad Carthaginem trajectu Sicilia diſtat. Tot igitur numero barbari atque in hunc modum incoluêre Siciliam. Græcorum autem primi Chalcidenſes, ex Eubœâ claſſe profecti, duce coloniæ Theocle, Naxum condiderunt.* At quia ambiguum eſt vocabulum hoc Φοίνικες, quod modò pro *Phœnicibus*, Aſiaticâ gente, modò pro horum colonis *Pœnis* ſive *Carthaginienſibus* paſſim apud rerum auctores poſitum reperitur: quæſtio hinc exorta eſt, utrum iſti Thucydidis in Siciliâ Φοίνικες intelligendi ſint in Africâ *Pœni*; an verò *Phœnices* in Aſiâ. Marcianus Heracleenſis, ſatis antiquus auctor (quidpe qui CIↃXL annis, ut ipſe fatetur, poſt Troiam captam, CLX circiter annis ante natum Ieſum, ad Nicomedem, Bithyniæ regem, περιήγησιν ſuam ſcripſit) diſertè, *Carthaginienſeis* fuiſſe, teſtari videtur, eos, qui opida illa Thucydidi memorata, Soluntem, Panormum, atq; Motyam, prope Elymos condiderunt. Verba eius, poſt ſuprà memoratas Græcorum colonias in Siciliâ urbeisque, hæc ſunt:

Αὗται μόνον εἰσὶν αἱ πόλεις Ἑλληνίδες·
Τὰ δὲ λοιπὰ βάρβαρ' ἐστὶ τῶν πολισμάτων,
Καρχηδονίων ἐντειχισάντων τοὺς τόπους.

Id eſt:

Hæ tantùm ſunt urbes Græcanicæ.
Reliqua opida ſunt barbarica;
Loca à Carthaginienſibus communita.

Cui conſentire videtur Pauſanias, dicto loco in Eliacis. Οἱ δὲ Φοίνικες, inquit, καὶ Λίβυες στόλῳ ἀφίκοντο κοινῷ, καὶ ἄποικοι Καρχηδονίων εἰσίν· id eſt; *Phœnices atq; Libyes communi claſſe in eam venerunt: Carthaginienſiumque ſunt coloni.* Verùm Phœnicas Aſiaticos intellexiſſe Thucydidem, diſertiſſimis verbis teſtatur Diodorus, auctor Siculus, in lib. V. Κατὰ τὴν Λιβύην, inquit, κεῖται μὲν πελαγία νῆσος, ἀξιόλογος μὲν τῷ μεγέθει, κειμένη δὲ κατὰ τὸν Ὠκεανόν· ἀπέχει δὲ πλοῦν ἀπὸ τῆς Λιβύης ἡμερῶν πλειόνων, κεκλιμένη πρὸς τὴν δύσιν. * . * . Κατὰ μὲν οὖν τοὺς παλαιοὺς χρόνους ἀνεύρετος ἦν, διὰ τὸν ἀπὸ τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐκτοπισμόν· ὕστερον δ' εὑρέθη διὰ τοιαύτας αἰτίας· Φοίνικες ἐκ παλαιῶν χρόνων συνεχῶς πλέοντες κατ' ἐμπορίαν, πολλὰς μὲν κατὰ τὴν Λιβύην ἀποικίας ἐποιήσαντο, οὐκ ὀλίγας δὲ καὶ τῆς Εὐρώπης ἐν τοῖς πρὸς δύσιν κεκλιμένοις μέρεσιν. τῶν δ' ἐπιβολῶν αὐτοῖς κατὰ νοῦν προχωρουσῶν, πλούτους μεγάλους ἤθροισαν, καὶ τῶν ἐκτὸς Ἡρακλείων στηλῶν ἐπεβάλοντο πλεῖν, ἣν Ὠκεανὸν ὀνομάζουσι. καὶ πρῶτον μὲν ἐπ' αὐτοῦ τοῦ κατὰ στήλας πόρου πόλιν ἔκτισαν ἐπὶ τῆς Εὐρώπης, ἣν οὖσαν χερρόνησον προσηγόρευσαν Γάδειρα. Hoc eſt: *Iuxta Africam permagna quædam in vaſto Oceani pelago inſula jacet, complurium dierum navigatione ab Africâ in occidentem versùs poſita.* Et paullo pòſt: *Ceterùm olim, propter remotiorem à reliquo terrarum orbe ſitum, incognita fuit. ſed hac tandem occaſione reperta: Phœnices à vetuſtiſſimis inde temporibus frequenteis mercaturæ gratiâ navigationes inſtituerunt. quo factum, ut multarum in Africâ coloniarum, nec paucarum in his Europæ partibus, quæ ad occidentem vergunt, auctores fierent. Quumque incepta ex animi ſententiâ cederent; magnis ditati opibus, extra quoq; columnas Herculis in mare Oceanum excurrerunt. Ac primùm juxta ipſum quod ad columnas eſt fretum, in Europâ poſuêre urbem: quam, quia in peninſulâ erat ſita, Gadeis nuncuparunt.* Et eodem libro poſteà; de argenti metallis in Pyrenæis montibus loquens:

Τῆς

τῆς δὲ τούτου χρείας ἀγνοουμένης παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις, τοὺς Φοίνικας φασὶν, ἐμπορίαις χρωμένους, καὶ τὸ γεγονὸς μαθόντας, ἀγοράζειν τὸν ἄργυρον μικρᾶς τινος ἀντιδόσεως ἄλλων φορτίων. διὸ δὴ τοὺς Φοίνικας μετακομίζοντας εἴς τε τὴν Ἑλλάδα καὶ τὴν Ἀσίαν, καὶ τἄλλα πάντα ἔθνη, μεγάλους περιποιήσασθαι πλούτους. ἐπὶ τοσοῦτο δὲ τοὺς ἐμπόρους διατεῖναι τῇ φιλοκερδίᾳ, ὥστε ἐπειδὰν, καταγομένων τῶν πλοίων, περιττεύῃ πολὺς ἄργυρος, ἐκκόπτειν τὸν ἐν ταῖς ἀγκύραις μόλιβδον, καὶ ἐκ τοῦ ἀργύρου τὴν ἐκ τοῦ μολίβδου χρείαν ἀλλάττεσθαι. διόπερ ἐπὶ πολλοὺς χρόνους οἱ Φοίνικες διὰ τῆς τοιαύτης ἐμπορίας ἐπὶ πολὺ λαβόντες χρόνον αὔξησιν, ἀποικίας πολλὰς ἀπέστειλαν, τὰς μὲν εἰς Σικελίαν καὶ τὰς συνέγγυς ταύτῃ νήσους, τὰς δὲ εἰς τὴν Λιβύην, καὶ Σαρδόνα, καὶ τὴν Ἰβηρίαν. Id eſt: *Eius uſus quum incompertus eſſet incolis; Phœnicas aiunt mercatores, re cognitâ, exiguæ permutatione mercis illud redemiſſe; eiusque in Græciam Aſiamque & cunctas genteis alias transportatione magnas ſibi comparaſſe opes: atque eò quæſtus ſtudio provectos; ut, quum, refertis navibus, multum adhuc argenti ſupereſſet, plumbo in ancoris exciſo, argento eius uſum explerent. Ex hac igitur negotiatione per multum temporis opulentiores facti Phœnices, multis pòſt annis colonias non paucas in Siciliam & vicinas ei inſulas, in Africam item & Sardiniam, Hiſpaniamque miſerunt.* Carthaginienſeis quidem extra columnas Herculis ſive fretum Gaditanum mercimonii causâ navigaſſe, auctor eſt Plinius, lib. II, cap. LXVII, his verbis: *Hanno, Carthaginis potentiâ florente, circumvectus à Gadibus ad finem Arabiæ, navigationem eam prodidit ſcripto. ſicut ad extera Europæ noſcenda miſſus eodem tempore Himilco.* De Himilcone teſtis etiam eſt Feſtus Avienus, in deſcriptione oræ maritimæ. Verùm merceis ſuas in Græciam atque Aſiam vænum deportaſſe Carthaginienſeis, nusquàm legitur. proinde de Aſiaticâ gente Phœnicibus, ſtudio mercaturæ vetuſtiſſimo pleriſque auctoribus celebratiſſimis, illa Diodori verba intelligenda ſunt. In eamdem mentem de Phœnicum coloniis ſcribit & Strabo lib. XVII: Κτίσμα δ' ἐστὶν ἡ Καρχηδὼν τῆς Διδοῦς, ἀγαγούσης ἐκ Τύρου λαόν. οὕτω δ' εὐτυχὴς ἡ ἀποικία τοῖς Φοίνιξιν ὑπῆρξε καὶ αὕτη, καὶ ἡ μέχρι τῆς Ἰβηρίας τῆς τε ἄλλης καὶ τῆς ἔξω στηλῶν, ὥστε καὶ τῆς Εὐρώπης ἔτι νῦν τὴν ἀρίστην νέμονται Φοίνικες κατὰ τὴν ἤπειρον, καὶ τὰς προσεχεῖς νήσους· τήν τε Λιβύην κατεκτήσαντο πᾶσαν, ὅσην μὴ νομαδικῶς οἷόν τ' ἦν οἰκεῖν. Id eſt: *Carthaginem condidit Dido, à Tyro colonis eò deductis. Atque adeò benè Phœnicibus ceſſit cùm hæc colonia, tum ea, quam in Hiſpaniam miſerunt, ſimulque ea quæ extra columnas poſita eſt; ut ad hæc usq; tempora optimam Europæ partem, cùm in continenti complura loca, tùm adjacenteis inſulas incolant; Africamq; ſibi omnem ſubjecerint, quam incertis ſedibus vagantes homines habere haud poterant.* Vrbem *Tarteſſum* intelligit in Hiſpaniæ continenti, & inſulas ei objacenteis *Gymneſias*. ſic enim lib. III: Πρὸς μὲν δὴ τὸ χεῖρον ἀπὸ τῆς τοῦ Ταρτάρου μυθοποιίας αἰνίττοιτό τις ἂν τὴν τόπων μνήμην τῶν περὶ Ταρτησσόν. πρὸς δὲ τὸ βέλτιον ἐκ τούτων· ἥ τε γὰρ Ἡρακλέους στρατεία μέχρι δεῦρο προελθοῦσα καὶ τῶν Φοινίκων, ὑπέγραφεν αὐτῷ πλοῦτόν τινα καὶ ῥαθυμίαν τῶν ἀνθρώπων· οὗτοι γὰρ Φοίνιξιν οὕτως ἐγένοντο ὑποχείριοι, ὥς τε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρδιτανίᾳ πόλεων, καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ' ἐκείνων νῦν οἰκεῖσθαι. Hoc eſt: *Ergo ex minùs commodè dictis, nempe Tartari figmento, exiſtimârit aliquis, Tarteſſum Homero notam fuiſſe. rectiùs autem ex his: Nempe & Herculis & Phœnicum expeditio, huc progreſſa, ſignificavit Homero opes & ſocordiam hominum. ita enim in poteſtatem Phœnicum venerunt, ut pleræque Turditaniæ urbes, atq; his contermina loca, etiamnunc ab iis habitentur.* Et eodem libro infrà; de *Gymneſiis* ſive *Balearibus inſulis* loquens: Σφενδονῆται ἄριστοι λέγονται. καὶ τοῦτ' ἤσκησαν, ὥς φασι, διαφερόντως, ἐξότου Φοίνικες κατέσχον τὰς νήσους. Id eſt: *Funditores ſunt optimi. aiuntque, eam artem eos magnoperè ſummoq; cum ſtudio exercuiſſe, ex quo tempore Phœnices eas inſulas occuparunt.* De *Gadibus* autem, extra fretum inſulâ atque urbe, haud multo pòſt ita: Περὶ δὲ τῆς κτίσεως τῶν Γαδείρων τοιαῦτα λέγεται· μέμνηνται Γαδιτανοὶ χρησμοῦ τινος, ὅντινα γενέσθαι φασὶ Τυρίοις, κελεύοντα ἐπὶ τὰς Ἡρακλέους στήλας ἀποικίαν πέμψαι. Id eſt: *De Gadium conditu talia feruntur: Memorant Gadani oraculum, Tyriis datum, quo jubebantur ad columnas Herculis coloniam mittere.* Ex hactenus igitur citatis quàm clariſſimè patet, eosdem *Phœnicas Tyrios*, qui Gadeis & Tarteſſum Gymneſiarumq; inſularum urbeis condiderunt, etiam in Siciliam, negotiandi cum Siculis gratiâ, colonias, jam ante Græcorum in eam inſulam adventum, deduxiſſe. Huc jam adde, quæ Diodorus tradit dicto lib. V, his verbis: Τῆς Σικελίας ἐκ τοῦ κατὰ μεσημβρίαν μέρους νῆσοι πρόκεινται πελάγιοι· καὶ τούτων ἑκάστη πόλιν ἔχει καὶ λιμένας δυναμένους τοῖς χειμαζομένοις σκάφεσι παρέχεσθαι τὴν ἀσφάλειαν· καὶ πρώτη μέν ἐστιν ἡ προσαγορευομένη Μελίτη, τῶν Συρακουσῶν ἀπέχουσα σταδίους ὀκτακόσια, καὶ λιμένας ἔχει πολλοὺς καὶ διαφόρους ταῖς εὐχρηστίαις· τοὺς δὲ κατοικοῦντας ταῖς οὐσίαις εὐδαίμονας· τεχνίτας τε γὰρ ἔχει παντοδαποὺς ταῖς ἐργασίαις, κρατίστους δὲ τοὺς ὀθόνια ποιοῦντας τῇ τε λεπτότητι καὶ τῇ μαλακότητι διαπρεπῆ· τάς τε οἰκίας ἀξιολόγους καὶ κατεσκευασμένας φιλοτίμως γείσοις καὶ κονιάμασι περιττότερον.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

τερον. ἔστι δὲ νῆσος αὕτη Φοινίκων ἄποικος, οἱ ταῖς ἐμπορίαις διατείνοντες μέχρι τοῦ κατὰ τὴν δύσιν ὠκεανοῦ, καταφυγὴν εἶχον ταύτην, εὐλίμενον οὖσαν, καὶ κειμένην πελαγίαν. δι' ἣν αἰτίαν οἱ κατοικοῦντες αὐτὴν εὐχρηστούμενοι κατὰ πολλὰ διὰ τοὺς ἐμπόρους, ταχὺ τοῖς τε βίοις ἀνέδραμον, καὶ ταῖς δόξαις ηὐξήθησαν. μετὰ δὲ ταύτην τὴν νῆσον ἐστὶν ἑτέρα, τὴν μὲν προσηγορίαν ἔχουσα Γαῦλος, πελαγία δὲ καὶ λιμέσιν εὐκαίροις κεκοσμημένη, Φοινίκων ἄποικος. Hoc eſt: *Siciliæ à meridie inſulæ medio in pelago objectæ ſunt, quarum quælibet urbem habet & portus, qui tutos navibus tempeſtate jactatis receptus præbent. Prima vocatur Melita; IↃCCC ſtadia à Syracuſis diſſita; portubusque admodùm commodis inſtructa. Incolæ opibus abundant. variorum enim operum artifices habet: inter quos excellunt, qui lintea inſigni ſubtilitate ac mollitie texunt. Domus illic ſunt perpulcræ, ſuggrundiis & albario opere magnificenter exornatæ. Ceterùm inſula hæc eſt colonia Phœnicum. qui, quum negotiationes ſuas ad Oceanum usque occidentalem extenderent, refugium in hanc inſulam, ob portum commoditatem & in profundo mari ſitum, habebant. quæ cauſa fuit, ut loci eius habitatores mercatorum beneficio ſtatim & opibus augerentur & nomine inclareſcerent. Poſt hanc altera eſt, quæ Gaulus adpellatur, in alto pelago & ipſa; portuumq; commoditate præſtans; à Phœnicibus primùm frequentata.* Eoſdem eum intelligere *Phœnicas*, qui, à Tyro profecti, Gadeis condiderunt, ex ſitu *Melitæ inſulæ*, quæ vulgò nunc dicitur *Malta*, maximè claret. nam Carthago Gadibus erat propinquior, quàm Melita. nihil igitur hoc receptaculo, ultra Carthaginem ſito, opus habebant Carthaginienſes. At Tyriis Phœnicibus, à Tyro ad Columnas & Gadeis navigantibus, in medio erat ſita itineris curſu. Atque hoc jam eſt, quod Thucydides ait, τοὺς Φοίνικας περὶ πᾶσαν οἰκεῖν τὴν Σικελίαν, ἄκρας τε ἐπὶ τῇ θαλάσσῃ ἀπολαβόντες καὶ τὰ ἐπικείμενα νησίδια, ἐμπορίας ἕνεκεν τῆς πρὸς τοὺς Σικελούς· id eſt; *Phœnicas habitare circa omnem Siciliam, occupatis extremis ad mare partibus, inſulisque parvis ei objacentibus, negotiandi causâ cum Siculis.* Et ipſe Diodorus, loco ſuprà ſcripto: Διόπερ ἐπὶ πολλοὺς χρόνους οἱ Φοίνικες, διὰ τῆς τοιαύτης ἐμπορίας ἐπὶ πολὺ λαβόντες χρόνον αὔξησιν, ἀποικίας πολλὰς ἀπέστειλαν, τὰς μὲν εἰς Σικελίαν καὶ τὰς σύνεγγυς ταύτῃ νήσους, τὰς δὲ εἰς τὴν Λιβύην, καὶ Σαρδόνα, καὶ τὴν Ἰβηρίαν. hoc eſt; *Ex qua negotiatione per multum temporis opulentiores facti Phœnices, multis poſteà annis colonias non paucas in Siciliam & vicinas ei inſulas, in Africam item & Sardiniam Hiſpaniamque miſerunt.* Sed & ſcholiaſtes Thucydidis, verbis ſatis diſertis, quamvis hodiè ſint mutila, τῶν Φοινίκων in Siciliâ originem non à Carthagine deducit; ſed ex ipsâ Phœniciâ. Ὁμοῦ μὲν, inquit, διὰ τοὺς Ἐλύμους, ὄντας φίλους, καὶ οἰκοῦντας αὐτόθι, ὅπως συμμαχοῖντο· ὁμοῦ δὲ διὰ Καρχηδονίους, οἵτινες ἐκ Φοινίκης ὄντες τοὐνέκαθεν, τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Σικελίας . . . . . [deeſt aliquid.] Hoc eſt: *Simul ob Elymos, qui amici eorum erant, & circa eadem loca habitabant; uti ſibi auxiliarentur: ſimulq; ob Carthaginienſeis, qui originem ducentes è Phœniciâ, meridionalibus Siciliæ partibus* [fortè, *haud procul aberant:* vel *oppoſiti erant.*] Colonias autem cùm in Siciliam, tùm in Melitam atque Gaulum Phœnices deduxiſſe ſub idem tempus, quo in Hiſpaniam atq; Gadeis, id eſt, poſtquàm ex argenti Pyrenaici mercimonio opulentiores facti; patet ex ſuprà ſcriptis Diodori verbis. Gadeis autem ante Homeri ætatem fuiſſe conditas, Strabonis eſt ſententia dicto lib. III.

HOMERI *ætas.*

Ὅμηρος, inquit Herodotus in vitâ eius, γέγονε τῶν Τρωϊκῶν ὕστερον ἔτεσιν ἑκατὸν ἑξηκονταοκτώ. id eſt; *Homerus* CLXVIII *poſt Troianum bellum annis exſtitit.* Quod heic Herodotus ait τῶν Τρωϊκῶν ὕστερον, plerique rerum ſcriptores dicunt ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν, & ἀπὸ τῆς ἁλώσεως τῆς Τροίας, ſive τοῦ Ἰλίου· item, μετὰ τὰ Τρωϊκά, μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας, ſive Ἰλίου· id eſt; *A bello Troiano; à Troiâ captâ,* ſive *ab Ilio capto:* item, *poſt Troianum bellum; poſt captam Troiam; poſt captum Ilium.* Non eſt igitur, quòd CLXVIII illos annos Herodoti velis numerare à primo Troianæ expeditionis anno; quando hæc computatio nemini auctorum, quod equidem meminerim, uſitata eſt. Hinc Agellius, lib. XVII, cap. XXI, *De Homero,* inquit, *& Heſiodo inter omneis ferè ſcriptores conſtitit, ætatem eos egiſſe vel iſdem ferè temporibus, vel Homerum aliquanto antiquiorem: utrumque tamen ante Romam conditam vixiſſe, Silviis Albæ regnantibus; annis poſt bellum Troianum, ut Caſſius in primo annalium de Homero atq; Heſiodo ſcriptum reliquit, plus centum atque ſexaginta; ante Romam autem conditam, ut Cornelius Nepos in primo Chronicorum de Homero dixit, annis circiter centum & ſexaginta.* A captâ Troiâ ad Romam conditam CCCCXXXII numerantur anni; ut ſuprà dictum. his CLXVIII illos poſt captam Troiam, & item CLX ante Romam conditam ſi demas; vixiſſe Homerus CIIII annos deprehenditur. nam numerum iſtum CLX annorum de exitu eius intelligendum eſſe, patet ex Solino; qui cap. XLIII, *Smyrna,* inquit, *unde præcipuè nitet, Homero vati patriâ exſtitit: qui*

poſt

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

poſt Ilium captum anno ducenteſimo ſeptuageſimo ſecundo humanis rebus exceſſit; Agrippâ Silvio, Tiberini filio, Albæ regnante; anno ante Vrbem conditam centeſimo ſexageſimo. Anni igitur inter Siculorum in Sicaniam inſulam trajectum & nativitatem Homeri ſunt CCLVIII. quo temporis ſpatio Phœnices in Siciliam & Melitam Gaulumque & Gadeis inſulas colonias ſuas deduxerint. Ex ſuprà ſcriptis Strabonis verbis, quæ ſunt lib. XVII, diſertè patet, poſt felicem tandem conditæ Carthaginis ſucceſſum miſiſſe Tyrios colonias in alias quoque regiones; *Hiſpaniam* ſcilicet, *Gadeis, Balearides inſulas*, &, quas Diodorus addit, in *Siciliam* atque *Sardiniam*. Carthaginis itaque ortus diſpiciendus eſt. Hic varius à variis traditur auctoribus. nos præcipua colligemus. Euſebius in Chronico; anno ante captum Ilium XXXI: [τούτῳ τῷ ἔτει] Καρχηδόνα φησὶ Φίλιστος κτισθῆναι ὑπὸ Ἐζώρου καὶ Καρχηδόνος, τῶν Τυρίων. id eſt; [*Hoc anno*] *Carthaginem* [ſive *Carchedonem*] *ait Philiſtus conditam ab Ezoro & Carchedone, Tyriis.* At Appianus, in exordio ſtatim rerum Punicarum; Καρχηδόνα, inquit, τὴν ἐν Λιβύῃ, Φοίνικες ᾤκισαν, ἔτεσι πεντήκοντα πρὸ ἁλώσεως Ἰλίου. οἰκισταὶ δ' αὐτῆς ἐγένοντο Ζῶρός τε καὶ Καρχηδών· ὡς δὲ Ῥωμαῖοι καὶ αὐτοὶ Καρχηδόνιοι νομίζουσι, Διδώ, γυνὴ Τυρία, ἧς τὸν ἄνδρα κατέκαινε Πυγμαλίων, Τύρου τυραννεύων. Id eſt: *Carthaginem in Africâ Phœnices condiderunt, annis* L *ante captum Ilium. Conditores fuêre Xorus & Carchedon: ut autem Romani ipſique Carthaginienſes exiſtimant, Dido, mulier Tyria; cuius maritum Pygmalion, Tyri tyrannus, interfecerat.* Prædictus Euſebius; anno poſt captam Troiam CXXXVI: Καρχηδὼν ἐκτίσθη ὑπὸ Καρχηδόνος τοῦ Τυρίου· ὡς ἄλλοι, ὑπὸ Διδοῦς, τῆς ἐκείνου θυγατρός, μετὰ τὰ Τρωϊκὰ ἔτεσι ρλγ. hoc eſt; *Carthago condita eſt ab Carchedone Tyrio: ut verò alii, à Didone, illius filiâ, poſt Troianum bellum annis* CXXXIII. Ita equidem legitur hæc annorum ſumma apud Euſebium; quamquàm reperiantur anni omni numero CXXXVI. Ibidem in Latinâ Hieronymi verſione anno XXXI pòſt, id eſt, à Troiâ captâ anno CLXVII: *Carthago, ſecundùm nonnullos, condita à Didone. Alii ſuprâſcriptum tempus vindicant.* Ioſephus, contra Appionem: Ἐν τούτοις [Φοινίκων γράμμασι] γέγραπται, ὅτι ἐν Ἱεροσολύμοις ᾠκοδομήθη ναὸς ὑπὸ Σολομῶντος τοῦ βασιλέως, ἔτεσι θᾶττον ἑκατὸν τεσσαράκοντα καὶ τρισὶ καὶ μησὶν ὀκτὼ τῆς κτίσαι Τυρίους Καρχηδόνα. Id eſt: *In his* [*Phœnicum literis*] *ſcriptum eſt, in Hieroſolymis conditum eſſe templum à Salomone rege, annis* CXLIII *&* VIII *menſibus priùs, quàm Tyrii Carthaginem condiderint.* Templum Salomonis colligitur ædificatum CLXVI annis poſt captam Troiam. quibus ſi addas CXLIII, erit Carthaginis annus CCCIX à Troiâ captâ. Solinus; cap. XXX: *Carthagini auctor eſt à Tyro populus. Sed quæ ſuper Carthagine veraces libri prodiderunt, hoc loco reddam. Vrbem iſtam, ut Cato in oratione ſenatoriâ autumat, quum rex Hiarbas rerum in Libyâ potiretur, Eliſſa* [fortè *Dido*] *mulier exſtruxit, domo Phœnix; & Carthadam dixit: quod Phœnicum ore exprimit civitatem novam. mox, ſermone verſo in morem Punicum, & hæc Eliſſa, & illa Carthago dicta eſt. quæ poſt annos ſeptingentos triginta ſeptem exciditur, quàm fuerat exſtructa. deinde à C. Graccho colonis Italicis data; & Iunonia ab eo dicta: aliquantisper ignobilis, humili & languido ſtatu; demum in claritatem ſecundæ Carthaginis, interjectis centum & duobus annis, M. Antonio & P. Dolobellâ conſulibus, enituit; alterum poſt urbem Romam terrarum decus.* Anni IↃCCXXXVII & CII in univerſum ſunt IↃCCCXXXVIIII. qui numerus incidit in annum poſt Troiam captam CCCXXIII. nam à Troiâ captâ ad conditam Romam anni, ut ſuprà dixi, ſunt CCCCXXXII. à Româ conditâ ad conſulatum M. Antonii & P. Dolabellæ, quo anno I. Cæſar, V conſul, Idibus Martiis interfectus eſt, ſunt anni CCCCVII. Prædictus Hieronymus, anno à captâ Troiâ CCCXXXII: *Carthaginem hac ætate quidam conditam putant. Alii, ut ſuprà memoravimus.* Iuſtinus, lib. XVIII: *Condita eſt Carthago* LXXII *annis antè, quàm Roma.* id eſt; poſt Troiam captam anno CCCLX. Dionyſius Halicarnaſſenſis, lib. I; ubi de conditu Romæ diſſerit: Τίμαιος μὲν ὁ Σικελιώτης, οὐκ οἶδ' ὅτῳ κανόνι χρησάμενος, ἅμα Καρχηδόνι κτιζομένῃ γενέσθαι φησὶν, ὀγδόῳ καὶ τριακοστῷ πρότερον ἔτει τῆς πρώτης Ὀλυμπιάδος. Id eſt: *Timæus Siculus, neſcio qua regulâ uſus, id ſimul cum Carthagine conditâ factum tradit, anno ante primam Olympiadem* XXXVIII: id eſt, poſt Troiam captam CCCLXX. Velleius, lib. I: *Hoc tractu temporum, ante annos* V *&* LX, *quàm urbs Roma conderetur, ab Eliſſa Tyriâ, quam quidam Dido autumant, Carthago conditur.* id eſt; poſt Troiam captam anno CCCLXVI. At eodem libro infrà, *Carthago*, inquit, *diruta eſt, quum ſtetiſſet annis* CLXVII, *C. Cornelio Lentulo, L. Mummio, conſulibus.* Secundùm hanc computationem condita fuerit anno poſt exciſum Ilium CCCLXXV. Sed uſitatum eſt Velleio in computationibus temporum errare.

CARTHAGO *quando condita.*

errare. At, quo faciliùs hactenus de Carthaginis ortu dicta intelligantur, univerſos numeros in tabulam ac ſub unum oculi conſpectum conjiciamus. Carthaginem igitur conditam tradidêre varii auctores variis hiſce temporibus:

Ante bellum Troianum:

Appianus	*anno*	L.
Philiſtus		XXXI.

Poſt bellum Troianum:

Euſebius	*anno*	CXXXVI.
Hieronymus		CLXVII.
Phœnices		CCCVIIII.
Solinus		CCCXXIII.
Hieronymus		CCCXXXII.
Iuſtinus		CCCLX.
Velleius		CCCLXVI.
Timæus		CCCLXX.
Velleius		CCCLXXI.

Quòd ſi Carthago ante bellum Troianum condita fuit; ut voluerunt Philiſtus & Appianus: Phœnices certè ſub eamdem & ipſi ætatem colonias in Siciliam deduxêre, qua Siculi eam invasêre. Sin verò ipſis Phœnicibus credendum; quorum fides potiſſima eſſe debebat; ut qui Carthaginem coloniam misêre: Phœnices illi in Siciliam venêre CXXX annis antè, quàm Græci primas colonias eò deduxêre. Sed falſa heic jam erit opinio Strabonis; qui ante Homerum, id eſt, ante annum poſt Troiam captam CCLXXII, Tarteſſum, Phœnicum coloniam, conditam opinatur. Sanè, ut verum fatear; quidquid tu vel ego de ortu Carthaginis diſputemus, res planè manſura eſt in incerto; quando nulli duo, nedum plures, inter ſe conſentiunt ſcriptores antiqui. Ac Strabonis mera erat atque lubrica conjectatio, niſi ſimul pro ipſo ſimulque pro Philiſto & Appiano facere videretur magnum illud documentum, quod eſt in Phœnodamantis, Crimiſi, nobilis Troiani, filiabus; quæ, à Laomedonte rege mercatoribus traditæ, in Siciliam avectæ fuêre. Δίδωσι αὐτὰς, inquit Dionyſius, dicto lib. I, ἐμπόροις, ὡς προσωτάτω κελεύσας ἀπάγειν. ταύτας ἀπιούσαις συνεκπλεῖ μειράκιόν τι τῶν ἐπιφανῶν, κρατούμενον ἔρωτι τῆς ἑτέρας, καὶ γαμεῖ τὴν παιδίσκην, ἀχθεῖσαν εἰς Σικελίαν. id eſt; *Dedit eas mercatoribus, præcipiens iis, uti abſportarent in terras longinquiſſimas. Has abeunteis adoleſcens quidam, nobili genere natus, in eâdem navi comitatur; alterius amore captus. puellamque, in Siciliam advectam, ducit conjugem.* Et Lycophron, in Alexandrâ:

Ἄλλοι δ' ἐνοικήσουσι Σικανῶν χθόνα,
Πλαγκτοὶ μολόντες, ἔνθα Λαομέδων τριπλᾶς
Ναύταις ἔδωκε Φοινοδάμαντος κόρας,
Τηλοῦ προθεῖναι θηρσὶν ὠμησταῖς βορὰν,
Μολόντας εἰς γῆν ἕσπερον Λαιστρυγόνων.

Hoc eſt:

Alii Sicanorum inhabitabunt terram;
Errones eò delati, ubi treis Laomedon
Nautis dedit Phœnodamantis filias,
Procul exponendas feris crudelibus,
Progreſſas in occidentalem Læſtrygonum terram.

Ad quæ ita Tzetzes: ὁ δὲ Λαομέδων, μηνιῶν τῷ Φοινοδάμαντι, ἔδωκε θυγατέρας ἐκείνου ναύταις ἐν Σικελίᾳ, θηρίοις βορὰν. hoc eſt; *Laomedon, iratus Phœnodamanti, treis eius filias dedit nautis Sicilienſibus, feris pro pabulo exponendas.* En; quos Dionyſius vocat ἐμπόρους, id eſt, *mercatores*, Tzetzes, ex antiquorum monumentis haud dubiè hanc promens hiſtoriam, adpellat ναύτας ἐν Σικελίᾳ, id eſt, *nautas, qui in Siciliâ verſantur*; ſive *nautas Sicilienſeis*: non autem Σικελοὺς, *Siculos*. Hi igitur *nautæ* ſive *mercatores Sicilienſes* ſanè nulli

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

nulli alii fuêre, quàm Φοίνικες, ut inquit Thucydides, τῆς ἐμπορίας ἕνεκεν, τῆς πρὸς τοὺς Σικελοὺς, ἄκρας τῆς Σικελίας καὶ τὰ ἐπικείμενα νησίδια οἰκοῦντες· id eſt; *Phœnices, negotiandi cum Siculis gratiâ extremas Siciliæ parteis, inſulasq; parvas eidem objacenteis incolentes*. At illud de Phœnodamantis filiabus ante Troianum bellum factum eſt. Hæc igitur hiſtoria ſi non eſt fictitia; certè Carthago, ut Philiſti atque Appiani eſt opinio, ante bellum Troianum fuit condita. protinusque ſub idem tempus in Siciliam quoque coloniæ à Phœnicibus & in Melitam Gaulumque inſulas deductæ fuêre.

Ἐπειδὴ δὲ, ut inquit loco ſuprà ſcripto Thucydides, οἱ Ἕλληνες πολλοὶ κατὰ θάλασσαν ἐπεσέπλεον, ἐκλιπόντες [οἱ Φοίνικες] τὰ πλείω, Μοτύην καὶ Σολόεντα καὶ Πάνορμον, ἐγγὺς τῶν Ἐλύμων ξυνοικίσαντες ἐνέμοντο, ξυμμαχίᾳ τε πίσυνοι τῇ τῶν Ἐλύμων, καὶ ὅτι ἐντεῦθεν ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδὼν Σικελίας ἀπέχει. id eſt; *Poſtquàm permulti Græcorum illuc cum navibus trajecerunt, plerisque relictis, Motyam, Soloentem, atque Panormum, ſedibus ibi poſitis, unà incoluerunt; freti, cùm Elymorum ſocietate, tùm quòd exiguo illinc in Carthaginem trajectu Sicilia diſtat*. Primos Græcorum anno poſt Troiam captam CCCCXLVIII trajeciſſe in inſulam, ſuprà oſtenſum eſt. ab eo igitur tempore Græci cum Phœnicibus armis perpetuò contenderunt ſuper Siciliâ; donec omni eos orâ maritimâ, quam anteà tenuerant, pellerent; exceptis prædictis opidis, *Solento, Panormo*, & *Motya*. quorum hoc, olim inter Lilybæum ac Drepanum ſitum, totum interiit: reliqua duo hodiéque exſtant; vulgò *Palermo* & *Sólanto* dicta. Hinc illud Strabonis, dicto lib. VI: Ἦσαν τῶν βαρβάρων οἱ μὲν ἔνοικοι, τινὲς δ' ἐκ τῆς περαίας ἐπήεσαν. οὐδένα δὲ τῆς παραλίας εἴων οἱ Ἕλληνες ἅπτεσθαι, τῆς δὲ μεσογαίας ἀπείργειν παντάπασιν οὐκ ἴσχυον· ἀλλὰ διετέλεσαν μέχρι δεῦρο Σικελοὶ, καὶ Σικανοὶ, καὶ Μόργητες, καὶ ἄλλοι τινὲς νεμόμενοι τὴν νῆσον. Id eſt: *Barbarorum alii tum erant incolæ, alii ex oppoſitâ terrâ invadebant. & Græci quidem non ſinebant quemquam oram maritimam attingere; ex mediterraneis tamen omnino eos ejicere non valebant. manebantque ad ea tempora Siculi, Sicani, Morgetes, & alii nonnulli, qui inſulam incolebant*. Præter nominatos *Siculos, Sicanos* atque *Morgetes*, *alios* illos *nonnullos* intelligit *Phœnicas* atque *Elymos*: *immigranteis* autem *ex oppoſitâ continenti, Carthaginienſeis*. qui auxilio quum venirent contra Græcos conſangvineis ſuis *Phœnicibus*; cum his συνῴκισαν, ut inquit Thucydides, id eſt, κοινῇ ᾤκισαν, *unà condiderunt*, ſive *unà incolis frequentarunt Motyam, Solentum Panormum*; ἐγγὺς τῶν Ἐλύμων, *prope Elymos*: quorum opida fuêre Entella, Aegeſta, Eryx. ubi ἐλάχιστον πλοῦν Καρχηδὼν τῆς Σικελίας ἀπεῖχεν, id eſt, *exiguo trajectu Carthago ab Siciliâ diſtabat*. Hinc jam illud Pauſaniæ in Eliacis; ubi perperam *Pachynum* nominat *promontorium*, quod erat *Lilybæum*. Ἔστι δὲ, inquit, κατὰ τὴν ἄκραν ἐν Συκελίᾳ, τὴν τετραμμένην ἐπὶ Λιβύης καὶ Νότου, καλουμένην δὲ Πάχυνον, Μοτύη πόλις· οἰκοῦσι δὲ Λίβυες ἐπ' αὐτῇ καὶ Φοίνικες. * . Οἱ δὲ Φοίνικες καὶ Λίβυες στόλῳ ἀφίκοντο κοινῷ, καὶ ἄποικοι Καρχηδονίων εἰσίν. Id eſt: *Ad Pachynum, Siciliæ promontorium, quod in Africam & auſtrum vergit, urbs eſt Motya; quam Afri ac Phœnices habitant*. Et mox: *Phœnices atque Afri communi claſſe in inſulam venerunt: Carthaginienſiumque ſunt colonia*. En; κοινῷ στόλῳ, inquit; id eſt, *communi claſſe*. ergo non unam ſolam gentem Pœnorum Carthaginienſium intellexit; ſed binos populos; Phœnicas ſcilicet ex Aſiâ, & Pœnos ſive Carthaginienſeis ex Libyâ, ſive Africâ. Quamquàm non κοινῷ στόλῳ ἐς νῆσον ἀφίκοντο, id eſt, non *communi claſſe in inſulam* uno eodemque tempore *pervenerunt*: ſed κοινῷ στόλῳ συνῴκισαν, id eſt, *communibus copiis communique expeditione condiderunt*, ſive *incolis frequentarunt* prædictas urbeis. Potior tamen jam tum videtur fuiſſe pars in eis à Carthagine miſſi coloni. hinc enim τῶν Καρχηδονίων ἀποικίαι, id eſt, *Carthaginienſium coloniæ* fuerunt dictæ. Atque hæc tandem ratio eſt, cur ſuprà dictus Marcianus Heracleenſis in Orbis circuitu ita ſcripſit:

CARTHAGINENSIUM *prima in Siciliâ arma & coloniæ.*

Τὰ δὲ λοιπὰ βάρβαρ' ἐστὶ τῶν πολισμάτων,
Καρχηδονίων ἐντειχισάντων τοὺς τόπους.

Id eſt:

Reliqua opida ſunt barbarica;
Loca à Carthaginienſibus communita.

Erraviſſe heic videtur Antiochus Syracuſanus; *Motyam* à Gnidiis conditam adfirmans. qua de re ita ſcribit Pauſanias in Phocicis: Οἱ δὲ Λιπαραῖοι οὗτοι Κνιδίων μὲν ἦσαν ἄποικοι. τῆς δὲ ἀποικίας ἡγεμόνα γενέσθαι φασὶν ἄνδρα Κνίδιον· ὄνομα δέ εἶναί οἱ Πένταθλον, Ἀντίοχος Ξενοφάνους Συρακούσιος ἐν τῇ Σικελιώτιδι συγγραφῇ φησί. λέγει δὲ καὶ ὡς ἐπὶ Παχύνῳ τῇ ἄκρᾳ τῇ ἐν Σικελίᾳ κτίσαντες πόλιν, αὐτοὶ μὲν ἐκπίπτουσιν ὑπὸ Ἐλύμων καὶ Φοινίκων πολέμῳ πιεσθέντες· τὰς

νήσους

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

νήσους δὲ ἔχον ἐρήμους ἔτι οἱ ἀναστήσαντες τοὺς ἐνοικοῦντας· ἃς καὶ κατὰ τὰ ἔπη τὰ Ὁμήρεια Αἰόλου καὶ ἐς ἡμᾶς ἔτι ὀνομάζουσιν. Hoc eſt: *Liparenſes Cnidiorum colonia fuerunt. cuius ducem hominem Cnidium Pentathlum nomine fuiſſe, Antiochus Syracuſanus, Xenophanis filius, in Sicilienſi hiſtoriâ ſcriptum reliquit. Ait etiam, Cnidios ex eâ urbe, quam ad Pachynum Siciliæ promontorium condiderant, ab Elymis ac Phœnicibus bello pulſos, inſulas vacuas tenuiſſe, ejectis prioribus colonis; quæ ex Homericis verſibus ad hanc noſtram ætatem usque Aeoli nuncupantur.* Omnino mihi perſvadeo, intellexiſſe Antiochum Motyam, apud Lilybæum promontorium ſitam. nam eâdem de causâ Pauſanias etiam, loco ſuprà ſcripto, dixiſſe videtur, οἰκοῦσιν ἐπὶ αὐτῇ Λίβυες καὶ Φοίνικες· id eſt; *inhabitant eam Afri atque Phœnices:* non verò ᾤκισαν αὐτήν, id eſt, *condiderunt eam*. neque alia heic umquàm urbs memoratur antiquis auctoribus. nam Lilybæum opidum poſtmodùm à Carthaginienſibus conditum fuit; Motyâ à Dionyſio dirutâ. Verùm enimverò, quamcumque urbem intellexerit Antiochus; certè Diodorus hiſtoriam iſtam de Pentathlo & Cnidiis longè aliter refert. Verba eius, lib. v, ſunt hæc: Μετὰ δὲ ταῦτα πολλοῖς ἔτεσιν ὕστερον, πάλιν τῶν νήσων ἐξερημουμένων ἀεὶ καὶ μᾶλλον, Κνίδιοί τινες καὶ Ῥόδιοι δυσαρεστήσαντες τῇ βαρύτητι τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν βασιλέων, ἔγνωσαν ἀποικίαν ἐκπέμπειν. διόπερ προστησάμενοι σφῶν αὐτῶν ἡγεμόνα Πένταθλον τὸν Κνίδιον, κατὰ τὴν πεντηκοστὴν Ὀλυμπιάδα. οἱ δὲ οὖν περὶ τὸν Πένταθλον πλεύσαντες τῆς Σικελίας εἰς τοὺς κατὰ Λιλύβαιον τόπους, κατέλαβον Αἰγεσταίους καὶ Σελινουντίους διαπολεμοῦντας πρὸς ἀλλήλους. πεισθέντες δὲ τοῖς Σελινουντίοις συμμαχεῖν, πολλοὺς ἀπέβαλον κατὰ τὴν μάχην, ἐν οἷς ἦν αὐτὸς ὁ Πένταθλος. διόπερ οἱ περιλειφθέντες, ἐπειδὴ κατεπολεμήθησαν οἱ Σελινούντιοι, διέγνωσαν ἀπιέναι πάλιν ἐπ᾽ οἴκου. ἑλόμενοι δὲ ἡγεμόνας τοὺς οἰκείους τοῦ Πεντάθλου, Γόργον καὶ Θέστορα καὶ Ἐπιθερσίδην, ἀπέπλεον διὰ τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πελάγους. προσπλευσάντων δ᾽ αὐτῶν τῇ Λιπάρᾳ, καὶ φιλοφρόνως ἀποδοχῆς τυχόντων, ἐπείσθησαν κοινῇ μετὰ τῶν ἐγχωρίων κατοικῆσαι τὴν Λιπάραν, ὄντων ἀπ᾽ Αἰόλου περιλελειμμένων ὡς πεντακοσίων. Id eſt: *Multos poſt annos quum iterum magis magisq; à cultoribus inſulæ deſtituerentur, accidit, ut Cnidiorum Rhodiorumque nonnulli, aſperitatem regum Aſiaticorum pertæſi, coloniæ deducendæ conſilium inirent. Creato igitur ad hoc duce Pentathlo Cnidio, in Siciliam transvecti, ad Lilybæum adpulerunt, Olympiade* L. *Bellum tum fortè Aegeſtani ac Selinuntii inter ſe gerebant. In ſocietatem igitur Selinuntiorum pellecti, multos in prœlio, & inter hos Pentathlum ipſum, amiſerunt. Victis itaque bello Selinuntiis, ſuperſtites domum reverti cogitabant. ducibusque è propinquis Pentathli, Gorgo ac Theſtore & Epitherſide, delectis, per Tyrrhenum mare curſum inſtituebant. Ad Liparam ergo delati, quum per benignè exciperentur, facilè, ut habitandi cum incolis quorum vix* IↃ *ab Aeolo ſuperſtites erant, perſvaſi fuerunt.* Illa Antiochi vera ſi foret hiſtoria; colligere inde daretur, Olympiade demum L, id eſt, circa annum ante natum Ieſum IↃLXXX, Carthaginienſeis unà cum Phœnicibus Sicilienſibus prædictas treis urbeis condidiſſe, vel jam anteà conditas incolis frequentaſſe. ambigua quidpe eſt vox illa Thucydidis συνοικίζειν, utrumque ſignificans. neque ex alio quopiam ſcriptore rem ipſam inveſtigare datur. nec vocabula quidem Græca in reliquis duabus, Πάνορμος & Σολόεις, quidquam certi adſtruunt; quando, vulgatiſſimo, ut ſupra oſtenſum, gentis more, accolæ Carthaginienſium Græci vocabula Punica in ſuam lingvam convertiſſe potuerunt.

Cæterò, poſtquàm dictas colonias Carthaginienſes unà cum Phœnicibus Sicilienſibus in Siciliâ conſtituerunt, factum inde eſt id, quod proximè perſcripto ſermoni ſubjungit Strabo his verbis: Ἐπελθόντες δὲ Καρχηδόνιοι, καὶ τούτους [τοὺς βαρβάρους] οὐκ ἐπαύσαντο κακοῦντες, καὶ τοὺς Ἕλληνας. ἀντεῖχον δ᾽ ὅμως οἱ Συρακούσιοι. hoc eſt: *Supervenientes Carthaginienſes, nullum neque barbaros neque Græcos infeſtandi finem fecêre. quamquàm Syracuſani adversùm eos perduraverunt.* Et Iuſtinus lib. IIII: *Sicilia à principio patria Cyclopum fuit. quibus exſtinctis, Cocalus regnum inſulæ occupavit. poſt quem ſingulæ civitates in tyrannorum imperium conceſſerunt: quorum nulla terra feracior fuit.* Et mox: *Imperium Siciliæ etiam Carthaginienſes tentavêre: diuque variâ victoriâ cum tyrannis dimicatum.* Item lib. XVIII; de Carthagine loquens: *Condita eſt urbs hæc* LXXII *annis antè, quàm Roma. cuius virtus, ſicut bello clara fuit, ita domi ſtatus variis diſcordiarum caſibus agitatus eſt.* Exiguo pòſt: *Quum in Siciliâ diu feliciter dimicaſſent, translato in Sardiniam bello, amiſſâ maiore exercitus parte, gravi prœlio victi ſunt. Propter quod ducem ſuum Mazeum, cuius auſpiciis & Siciliæ partem domuerant, & adversùs Afros magnas res geſſerant, cum parte exercitus, quæ ſuperfuerat, exſulare juſſerunt. Quam rem ægrè ferentes milites.* Poſteà: *conſcenſis navibus, armati ad urbem veniunt.* Mox: *Prohibitis commeatibus, obſeſſâque urbe, in ſummam deſperationem*

rationem Carthaginienſeis adduxerunt. Tandem: *Poſt paucos deinde dies Carthaginem [Mazeus] capit. evocatoq; populo ad concionem, exſilii injuriam queritur; belli neceſſitatem excuſat. contentumque victoriâ ſuâ, punitis auctoribus miſerorum civium, injurioſi exſilii omnibus ſe veniam dare, dicit. Atque ita decem ſenatoribus interfectis, urbem legibus ſuis reddidit. Nec multo pòſt ipſe adfectati regni accuſatus, duplicis & in filio & in patriâ parricidii pœnas dedit. Huic Mago imperator ſucceſſit. cuius induſtriâ & opes Carthaginienſium & imperii fines & bellicæ gloriæ laudes creverunt.* Eiusdem hiſtoriæ epitomen recenſens Paulus Oroſius, lib. IIII, cap. VI, ita concludit: *Poſt paucos dies urbem ipſam cepit. Qui, quum, interfectis plurimis ſenatoribus, cruentè dominaretur, occiſus eſt. Hæc temporibus Cyri, regis Perſarum, geſta ſunt. Poſt hæc verò Himilco, rex Carthaginienſium, quum in Siciliâ bellum gereret; repentè horribili peſte exercitum amiſit.* Cyrus, ut unanimo omnes teſtantur conſenſu Chronologi, regnum Perſarum adeptus eſt Olympiadis LV anno I: id eſt, ante natum cœli terrarumque Dominum anno IↃLVIIII; XX annis pòſt, quàm Carthaginienſes prædictas treis colonias in Siciliam deduxêre. regnavitque annos XXX. Hinc Polybius, lib. III, Γίνονται τοιγαροῦν, inquit, συνθῆκαι Ῥωμαίοις καὶ Καρχηδονίοις πρῶται κατὰ Λεύκιον Ἰούνιον Βροῦτον καὶ Μάρκον Ὡράτιον, τοὺς πρώτους κατασταθέντας ὑπάτους μετὰ τὴν τῶν βασιλέων κατάλυσιν. Id eſt: *Primum ergo fœdus inter Romanos atque Carthaginienſeis ictum eſt L. Iunio Bruto & M. Horatio, primis poſt reges exactos conſulibus.* Et in ipſius fœderis verbis: Ἐὰν Ῥωμαίων τις εἰς Σικελίαν παραγίνηται, ἧς Καρχηδόνιοι ἐπάρχουσιν. hoc eſt: *Si quis Romanorum in eam Siciliæ partem venerit, quæ imperio Carthaginienſium paret.* Is annus fuit urbis Romæ CCXLV: ante natum Ieſum, IↃVIII. Quæ poſthinc Carthaginienſes in Siciliâ, moxque Romani geſſerint, ad finem huius operis ſummatim enarrabo; ubi loca, in quibus ea geſta, antè explicata apertaque fuerint.

De cætero apud Diodorum, lib. V, ut ſuprà citatum nobis fuit, ita equidem perſcriptum eſt: Ὕστεραι δ᾽ ἀποικίαι τῶν Ἑλλήνων ἐγένοντο κατὰ τὴν Σικελίαν ἀξιόλογοι, καὶ πόλεις παρὰ θάλασσαν ἐκτίσθησαν. ἀναμιγνύμενοι δ᾽ ἀλλήλοις, καὶ διὰ πλῆθος τῶν καταπλεόντων Ἑλλήνων, τήν τε διάλεκτον αὐτῶν ἔμαθον, καὶ ταῖς ἀγωγαῖς συντραφέντες, τὸ τελευταῖον τὴν βάρβαρον διάλεκτον ἅμα καὶ τὴν προσηγορίαν ἠλλάξαντο, Σικελιῶται προσαγορευθέντες. Hoc eſt: *Vltimas colonias in Siciliam deduxêre Græci illuſtreis: à quibus urbes ad mare conditæ ſunt. Per commercia verò & multitudinem Græcorum huc navigantium, factum eſt, ut & lingvam Græcorum diſcerent, & eumdem vitæ morem adepti, barbaram etiam loquelam ſimul & nomen mutarent, Siculi adpellati.* At hoc non ita intelligendum eſt, quaſi jam inde nullus alius, præter Græcum, in Siciliâ remanſerit ſermo. quidpe Apuleio, qui CC circiter annis poſt Diodorum, ſub Antonino Pio imperatore, ſcripſiſſe colligitur, TRILINGVES vocantur SICVLI, in Μεταμορφώσεων lib. XI. Lunam introducit, per ſomnium ſeſe hiſce verbis alloquentem: *Me primigenii Phryges Peſſinuntiam nominant deûm matrem. hinc autochthones Attici, Cecropiam Minervam: illinc fluctuantes Cyprii, Paphiam Venerem: Cretes ſagittiferi, Dictynnam Dianam: Siculi trilingves, Stygiam Proſerpinam.* Scilicet, quia tribus diverſis utebantur lingvis, *Siculâ*, *Græcâ*, & *Phœniciâ*, ſive *Punicâ*. Ex Diodori tamen præſcriptis verbis colligo, plurimum fuiſſe apud univerſos Græcæ loquelæ uſum: quum Siculi & Phœnices, ſive Pœni, Græcam vulgò addiſcerent; Græci verò raro Siculam & Punicam. cuius rei ſimile exemplum legitur apud Strabonem, in lib. III, de *Turditanis*, Hiſpanicâ gente. Οἱ μέντοι Τουρδιτανοὶ, καὶ μάλιστα οἱ περὶ τὸν Βαῖτιν, τελέως εἰς τὸν Ῥωμαίων μεταβέβληνται τρόπον, οὐδὲ τῆς διαλέκτου τῆς σφετέρας ἔτι μεμνημένοι· Λατῖνοί τε οἱ πλεῖστοι γεγόνασι, καὶ ἐποίκους εἰλήφασι Ῥωμαίους· ὥστε μικρὸν ἀπέχουσι τοῦ πάντες εἶναι Ῥωμαῖοι. Id eſt: *Turditani, maximè qui ad Bætin ſunt, planè Romanos mores adſumſerunt; ne ſermonis quidem vernaculi memores. ac pleriq; facti ſunt Latini; & colonos acceperunt Romanos. parumque abeſt, quin omnino Romani ſint facti.* Atqui heic etiam fuêre Phœnices; lingvam ſuam vernaculam plerique ſervantes, quamvis Romanam edocti. Idem auctor paullo antè: Οὗτοι γὰρ Φοίνιξιν οὕτως ἐγένοντο ὑποχείριοι, ὥστε τὰς πλείους τῶν ἐν τῇ Τουρδιτανίᾳ πόλεων καὶ τῶν πλησίον τόπων ὑπ᾽ ἐκείνων νῦν οἰκεῖσθαι. id eſt: *Ita enim in poteſtatem Phœnicum venerunt, ut pleræque Turditaniæ urbes & vicina loca etiamnunc ab iis habitentur.* Aliud huius rei exemplum eſt apud Q. Curtium, lib. VII, in Branchidis, Aſiaticâ gente. *Mores*, inquit, *patrii nondum exoleverant: ſed jam bilingves erant; paulatim à domeſtico externoque ſermone degeneres.*

SICVLI TRILINGVES.

Atque hactenus de variis Siciliæ inſulæ nominibus & incolis ſat dictum. In tranſitu hinc ad alia obiter notetur Tzetzis haud modicus error. qui, in commentariis

ad

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ad Alexandram Lycophronis, Siciliam alio nomine *Drepanum* vocatam, falſò tradit: quum antiqui ſcriptores opidum intellexerint eo vocabulo, in extremis verſùs ſolis occaſum oris ſitum; non ipſam inſulam: ut latiùs ſuo loco patebit.

Cap. III.

De ſitu, figurâ, & magnitudine Siciliae.

Sicilia igitur, ut ſuprà dictum, figurâ eſt τρίγωνος, id eſt, *triangula*; ſive τρίπλευρος, *trilatera*, ſeu *triquetra*. unde etiam Τρινακρία Græcis vocitata fuit, à *tribus promontoriis*, in quæ univerſa excurrit. Hanc eius faciem Syracuſani, qui caput quondam fuêre totius inſulæ, *tribus cruribus* indicare voluerunt, variè variis in numiſmatibus expreſſis. quorum unius exemplar huc adponere conſilium eſt; quò res faciliùs rectiúſque intelligatur.

Hanc figuram, *tribus* conſtantem *cruribus*, ipſos puto Siculos linguâ ſuâ adpellaſſe τὸ Τρίσκελον. hinc enim haud dubiè illud ſuum deſumſit Hyginus, Μυθολογικῶν cap. CCLXXVI, quod eſt de maximis interni maris inſulis; *Sicilia, in triſcelo poſita, in circuitu ſtadia* XXXDLXX. At alii literæ Δ inſulam adſimilarunt. Mela, lib. II, cap. VII: *Ipſa ingens, & tribus promontoriis in diverſa procurrens, Græcæ literæ imaginem, quæ* Δέλτα *dicitur, efficit.* Idem innuit & Diodorus, lib. I. Ὁ δ' οὖν Νεῖλος κατὰ τὴν Αἴγυπτον εἰς πλείω μέρη σχιζόμενος, ποιεῖ τὸ καλούμενον ἀπὸ τοῦ σχήματος Δέλτα. τούτου δὲ τὰς μὲν πλευρὰς καταγράφει τὰ τελευταῖα τῶν ῥευμάτων, τὴν δὲ βάσιν ἀναπληροῖ τὸ δεχόμενον πέλαγος τὰς ἐκβολὰς τοῦ ποταμοῦ, * . * . Τὸ δ' οὖν Δέλτα τῇ Σικελίᾳ τῷ σχήματι παραπλήσιον ὑπάρχει. Hoc eſt: *Nilus in Aegypto, in plureis alveos ſciſſus, efficit Delta, quod à figurâ ſic nominatur. Huius latera extremi fluminis alvei deſcribunt; baſin verò abſolvit mare, quod oſtia fluminis excipit.* Et exiguo pòſt: *Delta ſpecie ſimilis eſt Siciliæ.*

Trium Siciliæ promontoriorum nomina atque ſitus.

Cæterò trium promontoriorum nomina atq; ſitus plures adnotaverunt ſcriptores. Scholiaſtes Apollonii, ad Ἀργοναυτικῶν lib. IIII: Σικελία δὲ ἐκαλεῖτο Τρινακρία τὸ πρότερον, διὰ τὸ τρεῖς ἄκρας ἔχειν, Πάχυνον, Λιλύβαιον, Πέλωρον. id eſt; *Sicilia antè Trinacria vocitata eſt, quòd tria habeat promontoria, Pachynum, Lilybæum, Pelorum.* Tzetzes, ad Lycophronis Alexandram: Νῆσον τρίδειρον τὴν Σικελίαν λέγει, ἣν καὶ Τρινακίαν καὶ Τρινακρίαν καλοῦσι· τρία γὰρ ἀκρωτήρια ἔχει, Λιλύβαν, [lege Λιλύβαιον] Πάχυνον, καὶ Πελωρίδα. hoc eſt: *Triverticem inſulam adpellat Siciliam, quæ & Trinacia ac Trinacria vocatur; quia tria habet promontoria; Lilybæum, Pachynum, Peloridem.* Et poſtea: Τρία δὲ ἀκρωτήρια Σικελίας, Πάχυνος, Πελωρὶς, καὶ Λιλύβαιον. id eſt: *Tria ſunt Siciliæ promontoria; Pachynus, Peloris, & Lilybæum.* Servius, ad Virgilii Aeneid. lib. I: *Trinacrio: Græcum eſt; quòd tria* ἄκρα *habeat, id eſt, promontoria; Lilybæum, Pachynum, Pelorum.* Iſidorus, Origin. lib. XIIII, cap. VI: *Sicilia, priùs Trinacria dicta, propter tria* ἄκρα, *id eſt, promontoria; Pelorum, Pachynum, & Lilybæum.* Dionyſius, de Situ orbis:

Τρινακίη δ' ἐπὶ τῇσιν, ὑπὲρ πέδον Αὐσονιήων
Ἐκτέταται, πλευρῇσιν ἐπὶ τρισὶν ἐστηκυῖα.
Ἄκραι δέ οἱ, Πάχυνός τε, Πελωρίς τε, Λιλύβη τε.
Ἀλλ' ἤτοι Λιλύβη μὲν ἐπὶ ῥιπὴν Ζεφύροιο
Εἰσανέχει, Πάχυνος δὲ πρὸς αὐγὰς, αὐτὰρ ἐπ' ἄρκτους
Ἠνεμόεσσα Πελωρὶς, ἐς Αὐσονίην ὁρόωσα.

Id eſt:

Id eſt:

Trinacia autem poſt has ſuper ſolum Auſonum
Extenta eſt, latera ſuper tria fulta.
Promontoria verò ei ſunt, Pachynus, Peloris, & Lilybe.
Lilybe ad flatum Zephyri
Vergit; Pachynus ad orientem; ad ſeptemtriones
Ventoſa Peloris, in Auſoniam ſpectans.

Strabo, lib. VI: Τὸ δὲ σχῆμα [τῆς νήσου] διορίζουσι τρεῖς ἄκραι. Πελωριὰς μὲν ἡ πρὸς τὴν Καινὺν καὶ τὴν στηλίδα τὴν Ῥηγίνων ποιοῦσα τὸν πορθμόν· Πάχυνος δὲ ἡ ἐκκειμένη πρὸς ἕω, καὶ τῷ Σικελικῷ κλυζομένη πελάγει, βλέπουσα πρὸς τὴν Πελοπόννησον καὶ τὸν ἐπὶ Κρήτης πόρον. τρίτη δ' ἐστὶν ἡ προσεχὴς τῇ Λιβύῃ, βλέπουσα πρὸς αὐτὴν ἅμα καὶ τὴν χειμερινὴν δύσιν, Λιλύβαιον. * . * . Ποσειδώνιος δέ, τοῖς κλίμασιν ἀφορίζων τὴν νῆσον, καὶ πρὸς ἄρκτον μὲν τὴν Πελωρίδα, πρὸς νότον δὲ Λιλύβαιον, πρὸς ἕω δὲ τὸν Πάχυνον τίθησιν. Hoc eſt: *Figuram inſulæ tria definiunt promontoria: Peloris; quæ cum Cæny & columnâ Rheginorum fretum efficit: Pachynus, qui, in orientem converſus, Siculo alluitur mari, & in Peloponneſum Cretenſemque trajectum proſpicit. tertium eſt Lilybæum, Africæ conterminum; in eam ſimul & in occaſum hibernum proſpectans.* Et paullo pòſt: *Poſidonius verò, climatibus eam definiens, Peloridem ſeptemtrionibus, Lilybæum auſtro, Pachynum ortui opponit.* Mela, lib. II, cap. VII: *Pachynum vocatur, quod Græciam ſpectat: Lilybæum, quod Africam: Pelorum, quod, in Italiam vergens, Scyllæ adverſum eſt.* Solinus, cap. XI: *Sicilia, diffuſis promontoriis, triquetra ſpecie figuratur. Pachynus adſpectus in Peloponneſum & meridianam plagam dirigit: Pelorus adverſam veſpero Italiam videt: Lilybæum in Africam extenditur.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Ipſius Triquetræ promontorium Pelorus vocatur, adverſus Scyllam vergens in Italiam: Pachynum in Græciam;* CCCCXL *millia ab eo diſtante Peloponneſo: Lilybæum in Africam;* CLXXX *millium intervallo à Mercurii promontorio: & à Caralitano Sardiniæ* CXX. Martianus Capella, lib. VI: *Trinacria perhibetur, quòd tribus promontoriis triangula cenſeatur. quidpe unum, quod à Pachyno in Peloponneſum in meridiem verſum ſpectat, quadringentis quadraginta millibus à Græciâ disparatur: Pelorus autem occaſum Italiamque inſpicit, quæ freto mille quingentis paſſibus ſeparatur: Lilybæum Africæ fines videt in centum octoginta millibus.* Mirum dictu, quàm corrupta conturbataque ſint pleraque geographica Martiani. Cur iſta adpoſita eſt vox *unum*; quum non ſequatur poſteà vox *alterum*; nec deinde *tertium*? Atqui illud ipſum *unum*, ſive quod primo loco memorat, erat *Pachynum*. quomodò igitur *unum à Pachyno in Peloponneſum ſpectat*; id eſt, promontorium à promontorio? Item, quomodò *Pelorus Italiam ſimul & occaſum inſpicit*; quum Italia ei ab ortu adverſa ſit? Ego ſic legerim: *Quidpe Pachynum, quod in Peloponneſum & meridiem ſpectat, quadringentis quadraginta millibus à Græciâ disparatur: Pelorus autem adverſam occaſui Italiam inſpicit; quæ freto mille quingentûm paſſuum ſeparatur: Lilybæum Africæ fineis videt, in centum octoginta millibus.* Hæc omnia partim à Plinio, partim à Solino, ut pleraque alia, mutuatum eſſe Martianum, clarum eſt. eóque magis miror, commentatores eius ne hunc quidem laborem ei impendiſſe, uti cum illorum exemplaribus contuliſſent. De cætero nomina vulgaria dictis promontoriis nunc hæc ſunt: P E L O R V S vocatur *Capo di Faro*: ab ipſo freto; quod vulgò accolis dicitur *Lo Faro*. item, *Capo della Torre di Faro*: à ſpeculâ, quæ in promontorio ſita eſt. P A C H Y N V S adpellatur *Capo di Páſſalo*; &, variante liquidâ, *Páſſaro*. L I L Y B A E V M dicitur *Capo di Marſalla*: ab opido adpoſito *Marſalla*; quod antiquum illud eſt *Lilybæum*. item, vetuſto illo vocabulo, at miſerè detorto, *Capo Boéo*.

Super ſitu ſingulorum promontoriorum variaſſe ſententiis auctores, ex ſuprà citatis locis liquet. *Pelorum* Poſidonius ac Dionyſius ſeptemtrionibus objiciunt: Solinus & Martianus Italiæ ab occaſu faciunt adverſum. *Pachynum* Poſidonius, Dionyſius, ac Strabo, ortui opponunt: Solinus ac Martianus ortui hiberno; inter ortum æquinoctialem ſive Peloponneſum atque meridiem. *Lilybæum* Dionyſius zephyro, id eſt, occaſui adverſum facit: Strabo ait, in occaſum hibernum ſimulque in Africam ſpectare; id eſt inter occaſum hibernum & meridiem: Mela etiam & Plinius ac Solinus Martianusque in Africam dirigunt: Poſidonius in meridiem, ſive auſtrum. His adde, quæ Strabo eodem loco tradit: τῶν δὲ πλευρῶν, ἃς ἀφορίζουσιν αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσι κοῖλαι μετρίως· ἡ δὲ τρίτη κυρτή, ἡ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

καθήκουσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μεγίστη ἐστίν. Id eſt: *Laterum, quæ tribus his promontoriis terminantur, duo ſunt concava mediocriter; tertium à Lilybæo ad Pelorum curvum eſt; idemque longiſſimum.* Et poſteà: Ἀπὸ δὲ τοῦ Λιλυβαίου τὴν ἐπὶ Πελωριάδα πλευρὰν ἀνάγκη λοξοῦσθαι πρὸς ἕω, καὶ βλέπειν πρὸς τὸ μεταξὺ τῆς ἑσπέρας καὶ τῆς ἄρκτου· πρὸς ἄρκτον μὲν ἔχουσαν τὴν Ἰταλίαν, πρὸς δύσιν δὲ τὸ Τυῤῥηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Αἰόλου νήσους. Hoc eſt: *Latus, quod à Lilybæo eſt ad Pelorum, neceſſe eſt incurvari versùs ortum, & reſpicere eam mundi regionem, quæ eſt inter ſeptemtriones & occaſum: ut ad ſeptemtriones versùs habeat Italiam objectam, ad occaſum verò mare Tuſcum & Aeoli inſulas.* Hanc Siciliæ faciem Ptolemæi diſertè refert tabula. ubi etiam Lilybæum promontorium inter occaſum hibernum & meridiem ad Mercurii promontorium & Carthaginem versùs deducitur. Inſulæ tamen Aeoliæ rectiùs in eâdem ab ſeptemtrionibus dicto Siciliæ lateri objiciuntur. Nam falſam hanc eſſe univerſæ inſulæ faciem, jam dudum cùm alii hoc noſtro ſæculo, tùm egomet, totam pede meo circumgreſſus inſulam, diligenti curâ obſervavi. *Lilybæum* igitur promontorium in zephyrum, ut tradit Dionyſius, ſive in occaſum æquinoctialem vergit. *Pachynum*, ut auctor eſt cum Martiano Solinus, inter Peloponneſum ſive ortum & meridiem in ortum tendit hibernum. *Pelorum* inter ſeptemtriones & ortum æſtivum versùs id excurrit Italiæ litus, quod eſt inter Scyllam & Cænym promontorium, VI millium paſſuum. Hinc eſt, quòd alii ſeptemtrionibus, alii ortui id fecêre adverſum: alii item Scyllæ, alii Cæny. Eumdem ferè ſitum & ipſe vindicare inſulæ voluit Strabo, dicto loco poſteà. Ὅμως δ᾽ οὖν, inquit, ἐν τοῖς τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένη, ἡ Πελωριὰς ἀρκτικωτάτη λέγοιτ᾽ ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥς τε τὴν ἐπιζευγνυμένην αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυνον ἐκκεῖσθαι πρὸς ἄρκτον βλέπουσαν, ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν καὶ πρὸς τὸν πορθμόν. δεῖ δ᾽ ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἠϊὼν παρεγκλίνει προϊοῦσιν ἀπὸ Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας καὶ τὸν Πάχυνον. * . ἡ δ᾽ ἀπὸ Παχύνου πρὸς Λιλύβαιον, ἑσπεριωτέρα δὲ τῆς Πελωριάδος, ἱκανῶς ἂν καὶ αὐτὴ δόξοι τὸ ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἑσπέραν. βλέποι δ᾽ ἂν ἅμα πρός τε τὴν ἕω καὶ πρὸς νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυζομένη, τῇ δ᾽ ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ, τοῦ πρὸς τὰς Σύρτεις διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. Quæ verba ita vertit prior interpres: *Tamen in Siciliæ ſitu ad Italiam, ad auſtrum vergentem benè diceretur, quòd Pelorum magis, quàm alii anguli, ad ſeptemtrionem ſpectat. Adjunctum igitur ab eo ad Pachynum ad orientem latus excurrere dicimus, ad arcton ſpectans. Latus autem etiam ad euripum efficiet. Capienda verò quædam parva eſt inflexio ad ortus hibernos. ſic enim litus illud inclinat; ſi à Catanâ Syracuſas versùs ad Pachynum proceſſeris.* * . *Quid à Pachyno ad Lilybæum? Is enim magis quàm Pelorus ad occaſum expoſitus ſatis eſt.* • *Idem etiam à meridionali ſigno ad occaſum ſatis appareret. ſpectaret & pariter ad ortum & ad auſtrum; hinc à mari Siculo aſperſus, hinc à Libyco, quod à Carthaginienſi pelago pervenit ad Syrtes.* At longè meliùs poſterior interpres, in hanc ſententiam: *Sed tamen, quando Sicilia Italiæ comparata ad auſtrum eſt ſita, Pelorum omnium angulorum eius maximè versùs ſeptemtrionem ſpectare, dici non malè poteſt: ut linea inde ad Pachynum perducta, versùs orientem poſita, reſpicere intelligatur ſeptemtrionem, cuius latus ad fretum pertingit. oportet autem eam nonnihil converti ad hibernum ortum. ſic enim litus inclinare deprehendes, à Catanâ Syracuſas & Pachynum proficiſcens. At linea ad Lilybæum ducta, magis, quàm Pelorus, occaſum versùs ſita, ſatis commodè videtur dici à puncto meridiano versùs occaſum pertinere: ſimulque & ad auroram & ad auſtrum reſpicere, quum ab unà parte Siculo alluatur mari, ab alterâ Africo, quod à Carthaginienſium finibus ad Syrtes tendit.* Corrupta eſſe haud uno loco iſta auctoris verba, doctiſſimus eius commentator Cauſabonus monuit. & pro illis in principio vocibus, ἐν τοῖς κειμένη, reſtituendum cenſuit, οὔσης κειμένης, vel ἐν τούτοις κειμένης· hoc, inquiens, *ſenſu: Verumtamen, quantum licet in hac rerum difficultate.* & addidit: *Sed videtur hic totus locus graviùs laborare; & meliorum codicum opem valdè deſiderare.* Meliores codices, quàm quibus uſus eſt is, ex cuius codice, cum pluribus in Italiâ manuſcriptis collato, ſua deſumſit Caſaubonus, vix reperias. Proinde ego totum locum ita reſtituere ex ingenio meo coner: Ὅμως δ᾽ οὖν, ὄντως τῆς Σικελίας τῇ Ἰταλίᾳ πρὸς νότον κειμένης, ἡ Πελωριὰς ἀρκτικωτάτη λέγοιτ᾽ ἂν καλῶς τῶν τριῶν γωνιῶν, ὥς τε τὴν ἐπιζευγνυμένην ἀπ᾽ αὐτῆς ἐπὶ τὸν Πάχυνον, ἐκκεῖσθαι πρὸς ἄρκτον βλέπουσαν. ποιήσει δὲ τὴν πλευρὰν τὴν πρὸς τὸν πορθμόν. δεῖ δ᾽ ἐπιστροφὴν μικρὰν λαμβάνειν ἐπὶ χειμερινὰς ἀνατολάς· οὕτω γὰρ ἡ ἠϊὼν παρεγκλίνει προϊοῦσιν ἀπὸ Κατάνης ἐπὶ τὰς Συρακούσας

καὶ τὸν

Siciliae ſitus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

καὶ τὸν Πάχυνον. * . ἡ δ᾽ ἀπὸ Παχύνου πρὸς Λιλύβαιον, τὸ ἑσπεριώτερον τῆς Πελωριάδος, ἱκανῶς ἂν καὶ αὐτὴ δόξοι ἀπὸ τοῦ μεσημβρινοῦ σημείου πρὸς τὴν ἑσπέραν βλέπειν. βλέποι δ᾽ ἂν ὁ Πάχυνος ἅμα πρός τε τὴν ἕω καὶ πρὸς νότον, τῇ μὲν ὑπὸ τοῦ Σικελικοῦ πελάγους κλυζόμενος, τῇ δ᾽ ὑπὸ τοῦ Λιβυκοῦ, τοῦ πρὸς τὰς Σύρτεις διήκοντος ἀπὸ τῆς Καρχηδονίας. Hoc eſt: *Verumtamen, quum Sicilia, Italiæ comparata, ad auſtrum verſùs ſit ſita; Pelorum omnium eius angulorum maximè eſſe ſeptemtrionale, haud malè dici poteſt: ut linea inde ad Pachynum ducta, verſùs ſeptemtriones ſpectet; latusque, quod fretum contingit, efficiat. Oportet autem eam nonnihil converti ad ortum hibernum. ſic enim litus inclinare deprehendes, ubi à Catanâ ad Syracuſas & Pachynum proficiſcaris.* * . *Linea verò à Pachyno ducta ad Lilybæum, quod magis occiduum eſt quàm Pelorum, ſatis commodè & ipſa videtur dici à puncto meridiano verſùs occaſum ſpectare. Pachynus autem ſimul ad ortum ſimulque ad auſtrum reſpexerit; hinc à Siculo, inde ab Africo perfuſus mari, quod à Carthaginienſium finibus ad Syrteis pertinet.* Inſerui ὁ Πάχυνος· quia de nullâ aliâ re intelligi poſſunt ſequentia.

Latera inſulæ quod attinet; ſeptemtrionale, quod eſt à Lilybæo ad Pelorum, perexiguâ convexitate incurvatur; crebris intercurrentibus promontoriis. orientale, inter Pelorum & Pachynum, modicâ inflectitur concavitate; cuius medium eſt ad oſtium Simæthi amnis, vulgò nunc *La Iaretta* dicti. auſtrinum, inter Pachynum & Lilybæum, rectâ ferè protenditur lineâ; niſi quà & ipſum uno atque altero promontorio in mare prominet.

Trium Siciliæ laterum forma.

Porrò intervallo inter Pachynum & Peloponneſum rectè Plinius, & hunc ſequutus Martianus, millia numeraverunt CCCCXL. tot enim ſunt ad proximum Peloponneſi promontorium, quod olim *Chelonites*, nunc vulgò *Capo di Torneſo* vocatur. Strabo, dicto lib. VI, Δίαρμα δ᾽ ἐστὶν, inquit, ἀπὸ τοῦ Παχύνου πρὸς τὸ στόμα τοῦ Ἀλφειοῦ στάδιοι ͵δ. id eſt: *Trajectus à Pachyno ad oſtium Alphei ſtadiorum eſt* IIIICIↃ. hoc eſt, millium paſſuum IↃ. Hoc etiam non malè. nam, quum à dicto Chelonite promontorio ad oſtium Alphei, verſùs ortum hibernum tendentibus, ſint millia plus minus XL; Straboni rotundo IIIICIↃ numero uti placuit. A Lilybæo ad Africæ promontorium, quod Mercurii cognominatur, vulgò nunc *Capo Buono* vocatum, Plinius cum epitomatore ſuo Martiano ponit millia CLXXX: totidemque circiter refert Ptolemæi tabula. at reverâ ſunt haud ampliùs C. Strabo, dicto loco, Ἔστι δὲ, inquit, καὶ ἀπὸ Λιλυβαίου τοὐλάχιστον δίαρμα ἐπὶ Λιβύην χίλιοι καὶ πεντακόσιοι περὶ Καρχηδόνα. hoc eſt: *Breviſſimus à Lilybæo in Africam trajectus ad Carthaginis tractum eſt ſtadiorum* CIↃIↃ. id eſt, millium CLXXXVII paſſuum IↃ. Totidem ſtadia refert & lib. II. ubi non περὶ Καρχηδόνα ait; ſed omnino πρὸς τῇ Καρχηδόνι, id eſt, *ad Carthaginem*. Hinc ſcilicet error Plinio Ptolemæoque natus; quòd priores illi, ex quibus iſti geographica ſua deſumſêre trajectum breviſſimum à Lilybæo ad Carthaginem usque cenſuerint: ipſi verò id de proximo promontorio Mercurii intellexerunt. Sic & vetus itinerarium maritimum: *A Lilybæo inſula, quæ adpellatur Maritima, ſtadia* CCC. *A Maritimâ inſulâ trajectus in Africam ſtadia* IↃCCCC. Stadia CIↃCC conficiunt millia paſſuum CL; ſi VIII ſtadia in ſingula milliaria computes, more antiquiorum ſcriptorum: ſin verò, more poſteriorum, VII ſtadia cum dimidio ſingulis milliaribus tribuas; millia paſſuum erunt CLX. At numeri iſti in itinerario fortè corrupti fuerint; quando à Lilybæo ad inſulam Maritimam, quæ vulgò nunc vocatur *Marétamo*, XXV circiter ſunt millia tantùm. certè paullo pòſt, cum Strabone conſentiens auctor Itinerarii, *A Lilybæo*, inquit, *de Siciliâ in Carthaginem ſtadia* CIↃIↃ. Cæterùm ab eodem Lilybætano promontorio ad proximum Sardiniæ promontorium Caralitanum millia apud Plinium leguntur CXX. at Ptolemæus habet CCXX: ac totidem hodiéque cenſentur. certum igitur eſt, in Plinii exemplaribus interiiſſe alterum C. De Pelori ab Italiâ diſtantiâ pòſt dicemus; ubi de freto, quod eſt Siciliam inter & Italiam, agetur.

Nunc ſingulorum laterum longitudo totiusq; inſulæ magnitudo indicentur. Diodorus, lib. V: Ἔστι δ᾽ αὐτῆς ἡ περίμετρος σταδίων ὡς τετρακισχιλίων τριακοσίων ἑξήκοντα. τῶν γὰρ τριῶν πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς Πελωριάδος ἐπὶ Λιλύβαιον ὑπάρχει σταδίων χιλίων ἑπτακοσίων· ἡ δ᾽ ἀπὸ Λιλυβαίου μέχρι Παχύνου, τῆς Συρακουσίας χώρας, σταδίων χιλίων καὶ πεντακοσίων. ἡ δ᾽ ἀπολειπομένη σταδίων χιλίων ἑκατὸν τεσσαράκοντα. Id eſt: *Ambitus eius eſt ſtadiorum* IIIICIↃCCCLX. *unum quidpe latus de tribus, quod à Peloriade, ad Lilybæum protenditur, ſtadiorum eſt* CIↃIↃCC. *quod à Lilybæo*

Singulorum Siciliæ laterum longitudo.

ad Pachynum, Syracuſani agri promontorium, ſtadiorum CIↃIↃ. *reliquum hinc ſtadiorum* CIↃCXL. Ita equidem ſingulorum laterum numeri in Diodori exemplaribus adnotati leguntur. at in unum computati ſummam efficiunt ſtadiorum haud ampliùs IIIICIↃCCCXL. ubi XX è Diodori præmiſsâ ſummâ deſiderantur. Cæterùm ſtadia CIↃIↃCC ſunt millia CCXII, paſſus IↃ: ſtadia CIↃIↃ, millia CLXXXVII, paſſus IↃ: ſtadia CIↃCXL, millia CXLII, paſſus IↃ. Aliter paullo iſta refert Strabo, dicto lib. VI. Τῶν δὲ πλευρῶν, inquit, ἃς ἀφορίζουσι αἱ τρεῖς ἄκραι, δύο μὲν εἰσὶ κοῖλαι μετρίως, ἡ δὲ τρίτη κυρτὴ, ἡ ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου καθήκουσα πρὸς τὴν Πελωριάδα, ἥπερ μεγίστη ἐστὶ, σταδίων χιλίων καὶ ἑπτακοσίων, ὡς Ποσειδώνιος εἴρηκε, προσθεὶς καὶ εἴκοσι· τῶν δ᾽ ἄλλων, ἡ γ᾽ ἐπὶ Πάχυνον ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου μείζων τῆς ἑτέρας· ἐλαχίστη δὲ ἡ τῷ πορθμῷ καὶ τῇ Ἰταλίᾳ προσεχὴς, ἡ ἀπὸ τῆς Πελωριάδος ἐπὶ τὸν Πάχυνον, σταδίων ὅσον χιλίων ἑκατὸν καὶ τριάκοντα. τὸν δὲ περίπλουν ὁ Ποσειδώνιος σταδίων τετρακοσίων ἐπὶ τοῖς τετρακισχιλίοις ἀποφαίνει. Hoc eſt: *Laterum, quæ dictis tribus promontoriis terminantur, duo ſunt mediocriter concava: tertium, quod à Lilybæo ad Peloriadem protenditur, convexum eſt; idemque longiſſimum, ſtadiorum* CIↃIↃCC; *ut Poſidonius ait; qui* XX *inſuper adjecit. de reliquis id, quod à Lilybæo ad Pachynum pertinet, altero maius eſt: minimum omnium eſt id, quod freto & Italiæ objacet, à Peloriade ad Pachynum tendens, ſtadiorum circiter* CIↃCXXX. *Circuitum autem Poſidonius pronuntiat ſtadiorum* IIIICIↃCCCC. Ergo alterum latus, quod eſt inter Lilybæum & Pachynum, ſtadiorum erit CIↃICL; id eſt millium CXCIII, paſſuum IↃCCL. Stadia autem CIↃIↃCCXX ſunt millia CCXV. & ſtadia CIↃCXXX ſunt millia CXLI, paſſus CCL. De circuitu ita ſcribit Plinius, dicto lib. III, cap. VIII: *Sicilia circuitu patet, ut auctor eſt Agrippa,* IↃCXVIII *millibus paſſuum.* At Poſidonii IIIICIↃCCCC ſtadia conficiunt millia paſſuum IↃL: & Diodori ſtadia IIIICIↃCCCLX ſunt millia IↃXLV. De ſingulorum laterum longitudine ita tradit Plinii prædictus epitomator Martianus, lib. VI: *Ipſa autem promontoria inter ſe terreno itinere diſparantur ſic: A Peloro Pachynum millia ſeptuaginta ſex. inde Lilybæum, ducenta. inde Pelorum, centum quadraginta tria.* At ipſe Plinius dicto capite poſteà; *Terreno,* inquit, *itinere à Peloro Pachynum* CLXVI *millia paſſuum. inde Lilybæum* CC *millia. inde Pelorum* CLXX. Apud utrum correctiores ſint numeri, haud facilè dixerim. apud utrumque certè falsò latus inter Pachynum ac Lilybæum maioris ſit longitudinis, quàm illud, quod eſt inter Lilybæum & Pelorum. Rectiùs ex Poſidonii deſcriptione Strabo. qui etiam aliam ex Romanorum quadam chorographiâ addit deſcriptionem eodem loco his verbis: Ἐν δὲ τῇ χωρογραφίᾳ μείζω λέγεται τὰ διαστήματα, κατὰ μέρος διῃρημένα μιλιασμῷ. ἐκ δὲ Πελωριάδος εἰς Μύλας κέ· τοσαῦτα δὲ καὶ ἐκ Μυλῶν εἰς τὴν Τυνδαρίδα· εἶτα εἰς Ἀγάθυρνον λ· καὶ τὰ ἴσα εἰς Ἄλαισαν· καὶ πάλιν ἴσα εἰς Κεφαλοίδιον. εἰς δ᾽ Ἱμέραν ποταμὸν ιή· εἶτ᾽ εἰς Πάνορμον λέ· β δὲ καὶ λ εἰς τὸ τῶν Αἰγεστέων ἐμπορεῖον. λοιπὰ δὲ εἰς Λιλύβαιον λή. ἐντεῦθεν δὲ κάμψασι ἐπὶ τὸ συνεχὲς πλευρὸν, εἰς μὲν τὸ Ἡράκλειον [lege τὴν Ἡράκλειαν] οέ· ἐπὶ δὲ τὸ Ἀκραγαντῖνον ἐμπορεῖον κ· καὶ ἄλλα κ εἰς Καμάριναν· εἶτ᾽ ἐπὶ Πάχυνον ν. ἔνθεν πάλιν κατὰ τὸ τρίτον πλευρὸν, εἰς μὲν Συρακούσας λς΄· εἰς δὲ Κατάνην ξ· εἶτ᾽ εἰς Ταυρομένιον λγ΄. εἶτ᾽ εἰς Μεσσήνην λ. πεζῇ δὲ ἐκ μὲν Παχύνου εἰς Πελωριάδα ρξη· ἐκ δὲ Μεσσήνης εἰς Λιλύβαιον τῇ Οὐαλερίᾳ ὁδῷ λε. Id eſt: *At in chorographiâ intervalla ponuntur maiora, membratim diſtincta in milliaria. A Peloro ad Mylas, millia paſſuum* XXV. *totidem à Mylis Tyndaridem. hinc Agathyrnum* XXX. *Alæſam totidem. aliaq;* XXX *inde Cephalœdium. tum ad Himeram flumen* XVIII. *hinc Panormum* XXXV. *ad emporium Aegeſtenſium* XXXII. *indeq; ad Lilybæum* XXXVIII. *Hinc, flexo curſu ad contiguum latus, Heracleam usque* LXXV. *Ad Agrigentinum emporium* XX. *aliaque* XX *Camarinam. inde ad Pachynum* L. *Hinc in tertio latere Syracuſas usq;* XXXVI. *Catanam inde* LX. *tum Tauromenium* XXXIII. *Meſſanam* XXX. *At terreſtri itinere à Pachyno ad Pelorum millia paſſuum* CLXVIII. *à Meſſanâ Lilybæum, viâ Valeriâ,* XXXV. Vltimum hunc numerum eſſe vitiatum, manifeſtum eſt; quando rectâ lineâ à Meſſanâ Lilybæum usque, quod vulgò nunc *Marſalla* vocari dixi, ducenta ampliùs ſunt millia paſſuum. quapropter ſcripſiſſe Strabonem puto σλε, id eſt, CCXXXV. Hæc autem VALERIA VIA nulla alia fuit, quàm qua etiamnunc à Meſſanâ per Mylas, Tyndaridem, Cephalœdin, Thermas, Panormum, & Drepanum itur Lilybæum usque, itinere CCXL circiter millium paſſuum. quam viam Tabula refert itineraria. De cætero apud Strabonem ſumma lateris prioris eſt millium CCLXV; alterius, CLXV; tertii CLIX. unde totius inſulæ circuitus millia conficit IↃLXXXVIIII. ubi XXXVIIII millia Poſidonii computationem excedunt. quamquàm

VALERIA VIA.

quàm plerorumque intervallorum numeri ſunt falſi; ut ſuo loco infrà atque ordine adparebit. Omiſſum quòd ſit intervallum inter Meſſanam & Pelorum, neſcio cuius negligentiæ adſcribendum ſit; ipſius Chorographi, an Strabonis; vel potiùs huius exſcriptoris. Certè particula δὲ, quæ eſt in hiſce vocibus, ἐκ δὲ Πελωριάδος, deſiderari aliquid, ſatis apertè indicat. quamquàm doctiſſimus huius auctoris commentator Caſaubonus legendum cenſuerit, ἔκ γε. Sed quia hodiéque à Meſſanâ Mylas usque millia paſſuum numerantur XXIIII; facilè ſuſpicer, hoc intervallum per errorem ſumſiſſe Strabonem. Sanè à Peloro ad Mylas millia ſunt XXXV. Porrò Ptolemæi Siciliam ſi circummetiaris; à Peloro ad Lilybæum millia invenies paſſuum circiter CCLXV: à Lilybæo ad Pachynum, CLVI: à Pachyno ad Pelorum, CLXV. unde ambitus totius inſulæ fit millium paſſuum IↃLXXXVI. Apud Aethicum coſmographum ita legitur: *A Peloro in Pachynum millia paſſuum* CXLVIIII. *à Pachyno in Lilybæum millia paſſuum* CLXXIIII. Scriptum priore loco fuiſſe CLXVIIII, ex Strabonis ſimul CLXVIII, & Plinii CLXVI, colligo. ex univerſis verò numeris conjicio, apud Martianum quoque, ut Plinii epitomatorem, non *ſeptuaginta ſex*, ſed *ſexaginta ſex* ſcriptum fuiſſe. ac fortè haud integris verbis: ſed notis tantùm; ut apud Plinium. At apud Oroſium lib. I, cap. II, eadem verba ita leguntur: *Hæc habet à Peloro in Pachynum millia paſſuum* CLVIIII: *à Pachyno in Lilybæum*, CLXXVII. Sed priore loco, in aliis exemplaribus eſt CXLVIIII. Solinus neſcio unde hauſerit iſta, fine capitis XI, quo Siciliam deſcribit: *Omnis ambitus huius inſulæ clauditur ſtadiorum tribus millibus*. id eſt, millibus paſſuum CCCLXXV: vel, ſi poſteriorum computationem ſequi malis, millibus CCCC. Ne mendum librariorum exiſtimes; en ab Solino haud dubiè idem mutuatus Iſidorus, Origin. lib. XIIII, cap. VI, *Omnis*, inquit, *ambitus eius clauditur ſtadiorum trium millium*. Heic tamen ſcribendum, ut apud Solinum, *tribus millibus*. Hactenus de ambitu inſulæ ſingulorumque eius laterum longitudine antiqui auctores. Ex Tabulâ itinerariâ, item ex Itinerario maritimo nihil addere libuit; quia partim mutila, partim corrupta deprehenduntur. in contextu tamen operis ſingula ſuo loco excutientur. In noſtri ſæculi ſcriptoribus ita tradit Cl. Marius Aretius Syracuſanus, in Siciliæ deſcriptione: *Ambitus, haud indiligenter factâ menſione*, IↃCXVI *milliaribus definitur. à Peloro ad Pachynum* CL. *hinc* CCIIII *ad Lilybæum. rurſum ad Pelorum* CCLXII. Poſt hunc verò Thomas Fazellus, itidem Siculus, Sicularum rer. decad. I, lib. I, cap. I: *Septemtrionale latus* CCLXXXI, *meridionale* CLXXXIII, *orientale* CLX *paſſuum millia metiuntur. Ita Siciliæ litoralis ora* IↃCXXIIII *paſſuum millia in circuitu continet, hoc ordine: A Peloro ad Meſſanam paſſ. m.* XII. *à Meſſanâ ad Tauromenium* XXX. *à Tauromenio ad Catanam* XXX. *à Catanâ ad Auguſtam, ſinum Megaricum*, XXX. *ab Auguſtâ ad Syracuſas.* XVIII. *à Syracuſis ad Elorum* XXIIII. *ab Eloro ad Pachynum* XVI. *à Pachyno ad PuZallum* XX. *à PuZallo ad Camerinam, quæ jacet, totidem. à Camerinâ ad Terranovam* XVIII. *à Terranovâ ad Gelam, nunc Alicatam*, XVIII. *ab Alicatâ ad Agrigentinum frumenti emporium* XXV. *ab Agrigentino emporio ad Heracleam, quæ ad Caput album jacet*, XX. *ab Heracleâ ad Thermas, nunc Saccam*, XX. *à Saccâ ad Selinuntem, Terram hodiè pulicum, quæ jacet*, XVIII. *à Selinunte ad MaZaram* XII. *à Mazarâ ad Lilybæum promontorium & urbem, nunc Marſalam*, XII. *à Marſalâ ad Drepanum*, XVIII. *à Drepano ad Aegitharſum promontorium, Caput S. Viti hodiè dictum*, XVIII. *à capite S. Viti ad Caſtrum ad mare, Segeſtanorum olim emporium*, XVII. *à Caſtro maris ad arcem S. Cathaldi, quæ Elymæ ſubeſt*, XII. *ab Elymâ ad Hyccaram, nunc Carini murum*, XII. *à Carini ad Motyam, Portum hodiè Galli*, VIIII. *à Portu Galli ad Panormum totidem. à Panormo ad Solentum* XII. *à Solento ad Thermas Himerenſeis* XII. *à Thermis ad Himeram urbem, quæ defecit*, VI. *ab Himerâ ad Cephalœdin* XVIII. *à Cephalœdi ad Tuſam arcem.* XVIII. *à Tuſâ ad Aleſam, nunc Caroniam*, XII. *à Caroniâ ad Aquas dulceis, quæ Aluntio ſubſunt*, XII. *ab Aquis dulcibus ad Agathyrſum, quæ ad Caput Orlandi jacet*, XVIII. *ab Agathyrſo ad Brolum arcem* VI. *à Brolo ad Pactas* XII. *à Pactis ad Tyndaridem, quæ jacet*, VI. *à Tyndaride ad Mylas* XVIII. *à Mylis ad Divetum arcem* XVIII. *à Diveto ad Falacrium promontorium, hodiè Raſiculmum*, VI. *à Raſiculmo ad Pelorum, unde auſpicati ſumus*, XII. *Siciliæ itaque litoralis menſura ea eſt, quam diximus.* nempe millium paſſuum IↃCXXIIII. Sed ſingulas veterum juxtà & recentium auctorum computationes in tabulâ ſimul cognoſcere, curæ ſit pretium.

Variæ auctorum de Siciliæ circuitu ſententiæ.

Latere ſeptemtrionali, à Peloro ad Lilybæum:

Diodorus	*millia paſſuum*	CCXII, *paſſus* IↃ.
Poſidonius		CCXV.
Plinius		CLXX.
Martianus		CXLIII.
Chorographus		CCLXV.
Ptolemæus		CCLXV.
Aretius		CCLXII.
Fazellus		CCLXXXI.

Latere meridionali, à Lilybæo ad Pachynum:

Diodorus	*millia paſſuum*	CLXXXVII, *paſſus* IↃ.
Strabo		CXCIII, *paſſus* IↃCCL.
Plinius		CC.
Martianus		CC.
Chorographus		CLXV.
Ptolemæus		CLVI.
Aethicus		CLXXIIII.
Aretius		CCIIII.
Fazellus		CLXXXIII.

Latere orientali, à Pachyno ad Pelorum:

Diodorus	*millia paſſuum*	CXLII, *paſſus* IↃ.
Strabo		CXLI, *paſſus* CCL.
Plinius		CLXVI.
Martianus		CLXVI.
Chorographus		CLVIIII.
Ptolemæus		CLXV.
Aethicus		CXLVIIII.
Aretius		CL.
Fazellus		CLX.

Totius inſulæ ambitus:

Diodoro	*millia paſſuum*	IↃXLV; *vel* IↃXLII, *paſ.* IↃ.
Poſidonio		IↃL.
Agrippæ		IↃCXVIII.
Chorographo		IↃLXXXVIIII.
Ptolemæo		IↃLXXXVI.
Solino		CCCLXXV; *vel* CCCC.
Iſidoro		CCCLXXV; *vel* CCCC.
Aretio		IↃCXVI.
Fazello		IↃCXXIIII.

Verus genuinusq; inſulæ ambitus.

Ego verò inſulam pede meo, ut antè dixi, totam uno certo æquoque greſſu circumiens, ambitum eius diligentiſſimâ curâ obſervavi per loca maritima, quorum vocabula vulgaria ſunt iſta:

A Peloro

A Peloro ad Lilybæum, M. P. CCLV; ſic:

Capo di Faro;	Pelorum promontorium	
Capo Raſiculmo;	Falacrium prom.	M. P. XI.
Divéto		VI.
Milazzo;	Mylæ	XVIII.
Mela		V.
Olivéro fiume		XII.
S. Maria di Tíndari;	Tyndarium	I.
Patti		VI.
Fiume di S. Angelo		XI, *paſs.* IↃCCL.
Brolo		---- *paſs.* CCL.
Fiume di Naſo		I, *paſs.* IↃ.
Capo d' Orlando		VI. *paſs.* IↃ.
Fiume di Zaputto		III.
Torre nuova ſotto S. Marco		I.
Roſamarini fiume		I.
Furiáno		X.
Carónia;	Calacta	VIIII.
Pettinío;	Alæſa	XII.
Toſa		VI.
Celaſú;	Cephalœdium	XII.
Rocella		X.
Términi;	Thermæ	XIII.
Trábbia		IIII.
Sólanto;	Solentum	X.
Palermo;	Panormus	X.
Fóndaco nuovo		X.
Nucilla		V.
Sala		III.
Ponte di Iati		IIII.
Alcamo		VIII.
La Méndola		V.
Pípiſga		II.
Fóndaco nuovo		V.
Trápani;	Drepanum	XV.
Capo Teóro		VIIII.
Marſalla;	Lilybæum	VIIII.

A Lilybæo ad Pachynum, M. P. CXC; ſic:

Marſalla;	Lilybæum	
Mazára;	Mazarum	XII.
Caſtel Veteráno		X.
Partáno		V.
Belíce fiume;	Crimiſus fl.	II.
Cárabi fiume		XII.
Sciacca;	Thermæ	VI.
Molíno di Verdura		VI.
Fiume di Caltabellotta		I.
Mayhazuólo fiume		III.
Plátani fiume;	Halycus fl.	II.
Monte Allegro		IIII.
Fiume delle Canne		IIII.
Siculiano		I.
Gergénti;	Agrigentum	XVIII.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Monte Chiaro		XII.
Licata ;	Phintia	XII.
Falconára		VII.
Terra nuova ;	Gela	XII.
Drillo fiume		V.
Torre di Camarína,		XIII.
Santa Cruce		VII.
Mauli fiume		VI.
Scícali		VII.
Spaccafurno		XIIII.
Capo Páſſaro ;	Pachynum	X.

A Pachyno ad Pelorum M. P. CLIIII; ſic:

Capo Páſſalo ;	Pachynum	
Abiſo fiume ;	Elorus fl.	XII.
Fóndaco ſott' Avola		XII.
Caſíbili fiume ;	Cacyparis fl.	VI.
Alféo fiume ;	Anapus fl.	X.
Saraguſa ;	Syracuſæ	II.
La Colonna, & l'Iſola delli Manghiſi,		VII.
Fóndaco della fico		I.
Marcellino fiume		III.
Fiume di Santo Iuliano		I.
Lentíni ;	Leontini	X.
La Iaretta fiume ;	Simæthus fl.	X.
Catánia ;	Catana	VIII.
Niceti		VI.
Iaci fiume ;	Acis fl.	II.
Iaci caſtello		II.
Fiume freddo ;	Aſines fl.	XV.
Cántara fiume ;	Onobala fl.	II.
Caſtel Schiſo		I.
Taormina ;	Tauromenium	II.
S. Aleſſio ;	Argennum promont.	V.
Savóca fiume		I.
Scaletta		XII.
Meſſina ;	Meſſana	XII.
Capo di Faro ;	Pelorus	XII.

SICILIAE *univerſæ ambitus.*

Totius igitur inſulæ ambitus terreno itinere erit millium paſſuum IↃC. Sciendum autem, à Meſſanâ per Panormum & Lilybæum ad Agrigentum usque milliaria eſſe paullo minora iis, quæ ab Agrigento ad Pachynum & inde Meſſanam usque numerantur. hæc Neapolitani regni milliaribus ſunt ſimilia: minora autem iis, quæ per Latium, Sabinos, Vmbriam, & Etruriam, omnium totius Italiæ longiſſima protenduntur. illa verò veterum Romanorum millia paſſuum ſeu lapides exæquant: eóque cum Itinerariis Romanis congruere etiamnunc pleraque intervalla deprehenduntur: quemadmodùm & illa, quibus totius Galliæ Cisalpinæ inter Alpeis & Apenninum itinera hodiéq; dimenſa ſunt. Cæterùm magnitudinem Siciliæ Thucydides, lib. VI, ita indicavit: Σικελίας περίπλους μέν ἐστιν ὁλκάδι οὐ πολλῷ τινι ἔλασσον ἢ ὀκτὼ ἡμερῶν. id eſt: *Siciliæ ambitus haud ita multo minor octo dierum circumnavigatione onerariæ navi patet.*

SICILIA *omnium interni maris inſularum maxima.*

Omnium interni maris inſularum eſſe maximam, & vulgò nunc notum eſt, & jam dudum antiqui adnotarunt ſcriptores. Strabo, libro II; de inſulis interni maris loquens: Νῆσοι δ' εἰσὶν ἐν μὲν τῇ παραλίᾳ τῇ κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος μέχρι τῆς Λιγυστικῆς συχναὶ, μέγισται δὲ Σαρδὼ καὶ Κύρνος, μετά γε Σικελίαν· αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστι μεγίστη. Id eſt: *Inſulæ eius in orâ quidem Tyrrheni maris ad Liguriam usque ſunt frequentes.*

quentes. inter quas Sardinia & Corſica ſunt maximæ poſt Siciliam. hæc quidpe reliquarum noſtri maris omnium eſt maxima. Conſtantinus imperator, Thematum imperii orientalis lib. II, themate Siciliæ: Νῆσός ἐστι μεγίστη καὶ ἐπιφανεστάτη ἡ Σικελία . * . * . μεγίστη δ' αὐτὴ μαρτυρεῖται τῶν ἑπτὰ, καθά φησιν Ἀλέξιος ὁ κωμικός·

Τῶν ἑπτὰ νήσων, ἃς δέδειχεν ἡ φύσις
Θνητοῖς μεγίστας, Σικελία μὲν, ὡς λόγος,
Ἐστὶ μεγάλη, καὶ δευτέρα Σαρδὼ, τρίτη
Κύρνος, τετάρτη δὲ ἡ Διὸς Κρήτη τροφὸς,
Εὔβοια πέμπτη στενοφυής, ἕκτη Κύπρος,
Λέσβος δὲ τάξιν ἑβδόμην λαχοῦσ' ἔχει.

Id eſt: *Sicilia inſula maxima & celeberrima eſt.* Et poſteà: *Maximam autem eſſe inſulam è ſeptem, Alexius comicus teſtatur his verſibus:*

In ſeptem inſulis, quas indicavit natura
Mortalibus maximas, Sicilia, ut fama fertur,
Eſt magna; ſecunda ab hac Sardiniâ; tertia
Corſica; quarta Iovis nutrix Creta;
Quinta Eubœa anguſta; ſexta Cyprus;
At Lesbus ordinem ſortita eſt ſeptimum.

Erravit igitur Scylax, in interni maris περίπλῳ· ubi ita ſcribit: μεγίστη Σαρδὼ, δευτέρα Σικελία, τρίτη Κρήτη, τετάρτη Κύπρος, πέμπτη Εὔβοια, ἕκτη Κύρνος, ἑβδόμη Λέσβος. Hoc eſt: *Maxima eſt Sardinia; ſecunda Sicilia, tertia Creta, quarta Cyprus, quinta Eubœa, ſexta Corſica, ſeptima Lesbus.* Sed & Diodorus erraſſe videbatur, ubi inquit, lib. V; Σαρδὼ νῆσος, τῷ μὲν μεγέθει παραπλήσιος τῇ Σικελίᾳ· id eſt, ut interpres eius vertit; *Sardinia inſula, Siciliam magnitudine adæquans.* Verùm minimè hoc voluiſſe Diodorum; ſed intellexiſſe, *Sardiniam ferè exæquare magnitudine Siciliam*, patet ex verbis eius haud ita multo pòſt perſcriptis. De Gymneſiis ſive Balearibus ad Hiſpaniam inſulis loquens; Τούτων δὲ, inquit, ἡ μείζων μεγίστη πασῶν ἐστι μετὰ τὰς ἑπτὰ νήσους, Σικελίαν, Σαρδὼ, Κύπρον, Κρήτην, Εὔβοιαν, Κύρνον, Λέσβον. id eſt: *Harum maior omneis magnitudine excedit, poſt ſeptem inſulas, Siciliam, Sardiniam, Cyprum, Cretam, Eubœam, Corſicam, Lesbum.* Hactenus igitur de figurâ, ſitu, & magnitudine Siciliæ dictum.

CAPVT IIII.

De Siculi ſoli naturâ ac fertilitate.

VT cœli Siculi ſumma eſt temperies ac ſalubritas; ſic ſoli inſignis ibidem conſpicitur fertilitas: quamquàm univerſa inſula uno ſolo perpetuoque ſaxo conſtare videtur. quod etiam in pluribus eius partibus, maximè verò ad meridiem & occidentem, ſine aliquo glebæ tegumento apertum jacet. unde & illud Lycophronis in Alexandrâ:

Ἄλλοι δ' ἐνοικήσουσι Σικανῶν χθόνα
Πλαγκτοὶ μολόντες, ἔνθα Λαομέδων τρισσὰς
Ναύταις ἔδωκε Φοινοδάμαντος κόρας,
Ταῖς κητοδόρποις συμφοραῖς δεδηγμένος,
Τηλοῦ προθεῖναι θηρσὶν ὠμησταῖς βορὰν,
Μολόντας εἰς γῆν ἕσπερον Λαιστρυγόνων,
Ὅπου στυγνοικεῖ δαψιλὴς ἐρημία.

Hoc eſt:

Alii Sicanorum inhabitabunt terram,
Errones eò delati; ubi treis Laomedon
Nautis dedit Phœnodamantis filias,
Balænam paſcentibus ſtimulatus cladibus,
Procul exponendas feris crudelibus pabulum,
Progreſſas in occidentalem Læſtrygonum terram;
Vbi larga viſitur ſolitudo.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Ad quæ ita Tzetzes: Ὁ Λαομέδων, μηνιῶν τῷ Φοινοδάμαντι, ἔδωκε τὰς θυγατέρας ἐκείνου ναύταις ἐν Σικελίᾳ θηρίοις βορὰν· οὗ γινομένου, κατὰ γνώμην Ἀφροδίτης ἐσώθησαν. ὧν τῇ μιᾷ κυνὶ ὁμοιωθεὶς ὁ Κριμισσὸς ποταμὸς ἐμίγη· καὶ ἐγέννησε τὸν Αἰγέστην· ὃς ἔκτισε τρεῖς πόλεις ἐν Σικελίᾳ, τὴν ἀφ' ἑαυτοῦ Αἰγέστην, καὶ Ἔρυκα, καὶ Ἔντελλαν. Hoc eſt: *Phænodamanti iratus Laomedon, filias eius nautis dedit, uti in Siciliâ feris devorandas objicerent. quo facto, Veneris ope ſervantur. quarum unam Crimiſſus fluvius, cani adſimilatus, compreſſit: genuitq; ex eâ Aegeſtem. qui treis in Siciliâ condidit urbeis; Aegeſtam, ab nomine ſuo, & Erycem, atque Entallam.* Certè hodiéque in extremâ hac inſulæ versùs occidentem parte magna conſpicitur ſolitudo. Quamquàm verè de Siculis hodiè dici poſſit, quod olim de Germanis pronuntiavit graviſſimus rerum ſcriptor Tacitus, in libro, quem de eâ gente conſcripſit: *Nec enim cum ubertate & amplitudine ſoli labore contendunt*. multaque nunc deſerta & vepretis dumetiſque obſita jacent: quæ ſi colerentur, haud minùs ingenium ſuum cultoribus probarent, quàm quæ ſunt fertiliſſima. Verùm incolis universa inſula longè minùs nunc frequentatur, quàm olim, quum à potentiſſimis Meſſanenſium, Taurominitanorum, Catanenſium, Leontinorum, Syracuſanorum, Camarinenſium, Agrigentinorum, Selinuntiorum, Aegeſtanorum, Himerenſium, aliorumque in mediterraneo civitatibus habitarentur. nunc enim, præter Panormum, Meſſanam, & Catanam, reliqua opida nihil celebre habent; pleriſque in ruinis jacentibus: ita, uti nunc δαψιλὴς ἐρημία, id eſt, *larga ſolitudo* per univerſam conſpiciatur inſulam. Fertilitatem autem eius complures olim adnotarunt auctores. Euſtathius, in Homeri Odyſſeæ lib. IX: Ὅτι δὲ τοὺς Κύκλωπας Λεοντίνους οἱ ὕστερον ἐκάλεσαν, καὶ ὅτι λῃσταὶ ἦσαν καὶ ἄγριοι, καὶ ὅτι πίων ἡ παρ' αὐτοῖς γῆ, ὡς καὶ ἡ πλείων τῆς Σικελίας, δῆλόν ἐστιν. Hoc eſt: *Poſterioris ævi homines Cyclopas adpellaſſe Leontinos, latroneſque eos fuiſſe & immaneis, terramque eorum eſſe pinguem, ut & plurima Siciliæ pars, in manifeſto eſt.* Solinus, cap. XI: *Quidquid Sicilia gignit, ſive ſoli ſive hominis ingenio, proximum eſt iis, quæ optima dicantur.* Iſidorus, Origin. lib. XIIII, cap. VI: *Sicilia, frugum fertilis, ac primùm terris omnibus commiſſis ſeminibus aratro proſciſſa.* Fortè rectiùs; *ac prima terrarum omnium commiſſis ſeminibus aratro proſciſſa.* ſic quidpe Cicero, in Verrem lib. III: *Vetus eſt hæc opinio; quæ conſtat ex antiquiſſimis Græcorum literis atq; monumentis; inſulam Siciliam eſſe totam Cereri & Liberæ conſecratam. hoc cùm cæteræ gentes ſic arbitrantur, tùm ipſis Siculis tam perſvaſum eſt, ut animis eorum inſitum atq; innatum eſſe videatur. nam & natas eſſe has in his locis deas, & fruges in eâ terrâ repertas arbitrantur.* Et item Diodorus, lib. V: Οἱ ταύτην οὖν κατοικοῦντες Σικελιῶται παρειλήφασι παρὰ τῶν προγόνων, ἀεὶ τῆς φήμης ἐξ αἰῶνος παραδεδομένης τοῖς ἐγχωρίοις, ἱερὰν ὑπάρχειν τὴν νῆσον Δήμητρος καὶ Κόρης. ἔνιοι δὲ τῶν ποιητῶν μυθολογοῦσι κατὰ τὸν τοῦ Πλούτωνος καὶ Περσεφόνης γάμον ὑπὸ Διὸς ἀνακαλυπτήρια τῇ νύμφῃ δεδόσθαι ταύτην τὴν νῆσον. τοὺς δὲ κατοικοῦντας αὐτὴν τὸ παλαιὸν Σικανούς, αὐτόχθονας εἶναι φασὶν οἱ νομιμώτατοι τῶν συγγραφέων, καὶ τάς τε προειρημένας θεὰς ἐν ταύτῃ πρώτως φανῆναι, καὶ τὸν τοῦ σίτου καρπὸν ταύτην πρώτην ἀνεῖναι, διὰ τὴν ἀρετὴν τῆς χώρας. περὶ ὧν καὶ τὸν ἐπιφανέστατον τῶν ποιητῶν μαρτυρεῖν, λέγοντα,

Ἀλλὰ τά γ' ἄσπαρτα καὶ ἀνήροτα πάντα φύονται,
Πυροὶ καὶ κριθαί, ἠδ' ἄμπελοι, αἵ τε φέρουσιν
Οἶνον ἐριστάφυλον, καί σφιν Διὸς ὄμβρος ἀέξει.

Ἔν τε γὰρ τῷ Λεοντίνῳ πεδίῳ, καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τόπους τῆς Σικελίας μέχρι τοῦ νῦν φύεσθαι τοὺς ἀγρίους ὀνομαζομένους πυρούς. καθόλου δὲ πρὸ τῆς εὑρέσεως τοῦ σίτου, ζητουμένου κατὰ ποίαν τῆς οἰκουμένης γῆν πρῶτον ἐφάνησαν οἱ προειρημένοι καρποί, εἰκός ἐστιν ἀποδίδοσθαι τὸ πρωτεῖον τῇ κρατίστῃ χώρᾳ. καὶ τὰς θεὰς δὲ ταύτας εὑρούσας ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις, ὁρᾶν ἐστι μάλιστα τιμωμένας παρὰ τοῖς Σικελιώταις. Hoc eſt: *Incolæ huius inſulæ Siculi à maioribus per traditionem, tot ſæculis continuatam, acceperunt, inſulam Cereri & Liberæ eſſe dicatam. Nonnulli verò poëtarum fabulantur, in Plutonis & Proſerpinæ nuptiis hanc pro anacalyptris* [ſic exhibita ſponſæ munera vocant; quum retectâ primùm facie in virorum conſpectum prodit,] *novæ nuptæ à Iove donatam eſſe. Sicanos autem, vetuſtiſſimos inſulæ cultores, indigenas eſſe, probatiſſimi ſcriptorum tradunt: deaſque prædictas in hac omnium primùm ſeſe oſtendiſſe; primaſque ob ſoli bonitatem heic fruges proveniſſe. quæ præſtantiſſimus etiam poëtarum ſuo teſtimonio confirmat, ſic dicens:*

Sed hæc inſeminata inarataq; omnia proveniunt,
Triticum & ordeum, atque vites, quæ ferunt
Vinum magnis uvis; & ipſis Iovis imber incrementum dat.

In Leontinis enim campis, aliisq; Siciliæ locis compluribus, etiamnunc triticum naſcitur, quod agreſte vocant. Sanè, ſi, quanam orbis regione, frumento nondum invento, primæ fruges adparuerint, quæratur; primas optimæ terræ deferri, omnino probabile eſt. ideóque & deas illas, frugum repertrices, in Siciliâ adprimè coli, videre eſt. Hinc ita Ovidius, Faſtor. lib. III:

Prima Ceres, homine ad meliora alimenta vocato,
Mutavit glandes utiliore cibo.
Illa jugo tauros collum præbere coëgit.
Tunc primùm ſoles eruta vidit humus.

Et mox:

Terra tribus ſcopulis vaſtum procurrit in æquor
Trinacris; à poſitu nomen adepta loci:
Grata domus Cereri.

Et Appuleius, Μεταμορφώσεων lib. VI; ubi Pſyche adloquitur Cererem: *Per ego te frugiferam tuam dextram iſtam deprecor; per lætificas meſſium cerimonias; per tacita ſacra ciſtarum; & per famulorum tuorum draconum pinnata curricula, & glebæ Siculæ ſulcamina.* Atque hanc Siculi ſoli fertilitatem tribus illis ariſtis indicare voluerunt Syracuſani in nummo, cuius typum ſuperiori capiti inſeruimus. De eâdem autem fertilitate etiam poëta Silius ita cecinit, lib. XIIII:

Multa ſolo virtus: jam reddere ſemen aratris;
Iam monteis umbrare oleâ; dare nomina Baccho;
Cornipedemque citum lituis generaſſe ferendis;
Nectare Cecropias Hyblæo accendere ceras.

De *melle* etiam & *caſeo* prædictus Appuleius, Μεταμορφώσεων lib. I: *Aeginenſis quidam ſum, Aetnæo melle, vel caſeo, & huiuscemodi cauponarum mercibus per Theſſaliam diſcurrens.* Sed de melle Siculo plura poſteà in Hyblæ urbis expoſitione. Pecorum eamdem terram fuiſſe fœcundam, antiquiſſimus etiam poëta Pindarus indicare voluit in Olympior. odâ I, his verbis de Hierone rege canens:

Θεμιστεῖον ὃς ἀμφέπει
Σκᾶπτον ἐν πολυμάλῳ
Σικελίᾳ. Id eſt:
Iuſtum qui regit
Sceptrum in divite pecoris
Siciliâ.

Hinc etiam princeps poëtarum Homerus, Diodoro paullo antè citatus, eodem Odyſſeæ lib. IX poſteà, ita introducit Vlyſſem de Polyphemi ad Aetnam habitatione narrantem:

Ἔνθα δ' ἐπ' ἐσχατιῇ σπέος εἴδομεν ἄγχι θαλάσσης,
Ὑψηλὸν, δάφνῃσι κατηρεφές· ἔνθα δὲ πολλὰ
Μῆλ' ὄϊές τε καὶ αἶγες ἰαύεσκον.

Id eſt:

Heic in extremâ parte ſpeluncam vidimus prope mare
Excelſam, lauris denſam; ubi multa
Pecora ovesq; & capræ quieſcebant.

Hinc item *Solis boves* in eâ ſtabulari idem finxit poëta, Odyſſeæ lib. XII; ut ſuprà cap. II oſtenſum eſt. Verùm de ubertate huius inſulæ omnium diſertiſſimè Strabo, lib. VI, ita ſcribit: Τὴν δὲ τῆς χώρας ἀρετὴν θρυλουμένην ὑπὸ πάντων, οὐδὲν χείρω τῆς Ἰταλίας ἀποφαινομένων, τί δεῖ λέγειν; σίτῳ δὲ, καὶ μέλιτι, καὶ κρόκῳ, καὶ ἄλλοις τισὶ, κἂν ἀμείνω τις φαίη· πρόσεστι δὲ καὶ τὸ ἐγγύθεν· ὡσανεὶ γάρ μέρος τι τῆς Ἰταλίας ἐστὶν ἡ νῆσος· καὶ ὑποχορηγεῖ τῇ Ῥώμῃ, καθάπερ ἐκ τῶν Ἰταλικῶν ἀγρῶν, ἕκαστα εὐμαρῶς καὶ ἀταλαιπώρως. καὶ δὴ καὶ καλοῦσιν αὐτὴν ταμεῖον τῆς Ῥώμης· κομίζεται γὰρ τὰ γιγνόμενα πάντα, πλὴν ὀλίγων, τῶν αὐτόθι ἀναλισκομένων, δεῦρο. ταῦτα δ' ἐστὶν οὐχ οἱ καρποὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ βοσκήματα, καὶ δέρματα, καὶ ἔρια, καὶ τὰ τοιαῦτα. Hoc eſt: *Cæterùm Siciliæ præſtantiam, ab omnibus prædicatam, qui eam Italiæ non cedere pronunciant, quid attinet dicere? Certè frumento, melle, croco, aliisque quibusdam rebus, vel anteire eam Italiæ dixeris. Accedit & propinquitas: quum veluti pars Italiæ ſit hæc inſula; Romæque ſuppeditet omnia ex facili & absque magno labore, haud ſecus atque Italici agri. Atque adeò penus Romæ adpellatur Sicilia; quòd omnes eius proventus, paucis demtis, qui ibi abſumuntur, Romam comportantur: non fruges dumtaxat; ſed & pecora, pelles, lanæ, & id genus*

alia. Et lib. II: Μέγισται δ' ἡ Σαρδὼ καὶ Κύρνος, μετά γε τὴν Σικελίαν· αὕτη δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν καθ' ἡμᾶς ἐστι μεγίστη καὶ ἀρίστη. id eſt: *Maximæ ſunt Sardinia & Corſica, poſt Siciliam. hæc quidpe omnium in noſtro mari eſt maxima atque optima.* Hinc & Cicero, in Verrem lib. II: *Ita ad omneis res Siciliâ provinciâ ſemper uſi ſumus, ut, quidquid ex ſe poſſet efferre, id non apud eos naſci, ſed domi noſtræ conditum putaremus. Quando illa frumentum, quod deberet, non ad diem dedit? quando id, quod opus eſſe putaret, non ultro pollicita eſt? quando id, quod imperaretur, recuſavit? Itaque ille M. Cato Sapiens cellam penariam reipublicæ noſtræ, nutricem plebis Romanæ, Siciliam nominavit. Nos verò experti ſumus Italico maximo difficillimoq; bello, Siciliam nobis non pro penariâ cellâ, ſed pro ærario illo maiorum vetere ac referto fuiſſe. nam, ſine ullo ſumtu noſtro, coriis, tunicis, frumentoq; ſuppeditato, maximos exercitus noſtros veſtivit, aluit, armavit.*

SICILIA *cella penaria atq; ærarium reip. Romanæ. item, nutrix plebis Rom.*

SICVLORVM *luxus.*

Atque hac ſoli ſui ubertate in tantas acti ſunt Siculi delicias, in tantamque luxuriam, uti Σικελικὴ τράπεζα, id eſt, *Sicula menſa*, in proverbium abiverit. Svidas: Σικελικὴ τράπεζα· ἐπὶ τῶν πάνυ πολυτελῶν καὶ τρυφηλῶν. id eſt: *Sicula menſa. de ſumtuoſis admodùm atq; delicatis.* Athenæus lib. XII: Διαβόητοι δέ εἰσιν ἐπὶ τρυφῇ καὶ αἱ τῶν Σικελῶν τράπεζαι. id eſt: *Celebres ſunt ob delicias & Siculorum menſæ.* Lucianus in dialogo Simili & Polyſtrati: Καὶ τράπεζαι ὑπὲρ τὰς ἐν Σικελίᾳ. id eſt: *Ac menſæ Siculis lautiores.* Plato Πολιτειῶν lib. III: Συρακουσίαν δ', ὦ φίλε, τράπεζαν καὶ Σικελικὴν ποικιλίαν ὄψου, ὡς ἔοικας, οὐκ αἰνεῖς. hoc eſt: *Syracuſanam, amice, menſam & Siculam in obſoniis varietatem non videris adprobare.* Plautus in Rudente:

Ei erat hoſpes, par illius, Siculus, ſenex
Sceleſtus, Agrigentinus, urbis proditor:
Is illius laudare infit formam virginis,
Et aliarum itidem, quæ eius erant mulierculæ.
Infit lenoni ſvadere, ut ſecum ſimul
Eat in Siciliam. ibi eſſe homines voluptarios
Dicit: poteſſe ibi fieri eum divitem:
Ibi eſſe quæſtum maximum meretricibus.

Plato, in epiſtolâ ad Dionis propinquos & amicos: Καὶ τὸν ἐπίλοιπον βίον ζῆν ἠθέλησε διαφερόντως τῶν πολλῶν Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελιωτῶν, ἀρετὴν περὶ πλείονος ἡδονῆς τῆς τε ἄλλης τρυφῆς ἠγαπηκώς. Id eſt: *Conſtituit reliquam vitam inſtituere ſingulari quadam atque eximiâ ratione, præter plerorumq; Italicorum Siculorumq; hominum conſvetudinem; virtutem nimirum amplexando, voluptate cæteriſq; deliciis repudiatis.* Syracuſæ autem urbs quia omnium Sicularum fuit princeps & opulentiſſima, Συρακουσία inde dicta eſt τράπεζα, id eſt, *Menſa Syracuſana*; ut loco antè ſcripto habet Plato. Svidas: Συρακουσία τράπεζα· ἡ πολυτελής. ἐδόκουν γὰρ οἱ Σικελιῶται ἁβροδίαιτοι εἶναι μᾶλλον πάντων. hoc eſt: *Syracuſana menſa; pro ſumtuoſâ. Siculi enim omnium lautiſſimi ſunt habiti & delicatiſſimi.* Athenæus, prædicto lib. XII poſteà: Διαβόητοι δ' εἰσὶ περὶ τρυφὴν Σικελιῶταί τε καὶ Συρακούσιοι, ὡς Ἀριστοφάνης φησὶν ἐν Δαιταλεῦσιν·

Ἀλλ' οὐ γὰρ ἐμάθετε ταῦτα ἐμοῦ πέμποντος·
Ἀλλὰ μᾶλλον πίνειν, ἔπειτ' ᾄδειν κακῶς
Συρακουσίων τράπεζαν Συβαρίτιδάς τ' εὐωχίας.

Id eſt: *Luxu quoque celebres ſunt Siculi & Syracuſani; ut Ariſtophanes in Epulonibus ait;*

Atqui hæc quidem me duce non didiciſtis.
Verùm bibere potiùs. deinde male canere,
Syracuſanorum menſam, Sybariticaq; convivia.

Atque hactenus de variis Siciliæ nominibus atque incolis, item de ſitu eius, figurâ, & magnitudine, de ſoli naturâ & fertilitate, dictum eſt.

CAP. V.

Fretum Siculum; & Charybdis.

SItu inſulæ, figurâ, atq; magnitudine demonſtratis, ordo nunc poſcebat, ut ſingula eius loca, quæ veteribus memorantur auctoribus, explicarentur. Verùm id antequàm fiat, *Fretum*, quo Sicilia ab Italiâ ſubmovetur, exponendum eſt.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

FRETVM Siculum.

Ab Italiæ igitur continente & Brutio litore, breviſſimo in Siciliam trajectu, navigatur FRETVM SICVLVM, compluribus auctoribus memoratum. Frontinus, Stragemat. lib. I, cap. VII, exemplo I: *L. Cæcilius Metellus per Siculum fretum tranſmiſit*. Tacitus, Annal. lib. I: *Opido Rheginorum, qui Siculum fretum accolunt, clauſa*. Inſcriptio antiqua: *Votum in Siculo freto ſuſceptum ſolvit*. Marcianus Heracleenſis in Orbis terrarum deſcriptione:

Ἐπὶ τοῦδε πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ
Ζάγκλη. Id eſt:
Ad fretum ſita Siculum
Zancle.

Ariſtoteles in Mirandis: Ὁ πορθμὸς ὁ μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας. id eſt; *Fretum, quod eſt inter Siciliam & Italiam*. At Ciceroni, in III de Naturâ deorum SICILIENSE dicitur *fretum*; in his verbis: *Quid Chalcidio euripo in motu identidem reciprocando putas fieri poſſe conſtantius? quid freto Sicilienſi?* Platoni, in epiſtolâ ad Dionis propinquos & amicos vocatur ὁ περὶ τὴν Σκύλλαν· id eſt, ut Cicero Latinè exprimit, SCYLLAEVM FRETVM; à conterminâ Scyllâ. Ἐδόκει δὴ, inquit Plato, χαλεπαίνειν μὲν οὐ δεῖν ἐμὲ Διονυσίῳ μᾶλλον ἢ ἐμαυτῷ τε καὶ τοῖς βιασαμένοις ἐλθεῖν ἐμὲ τὸ τρίτον εἰς τὸν πορθμὸν τὸν περὶ τὴν Σκύλλαν. Id eſt: *Cauſa mihi videbatur, cur potiùs de me ipſo & de his, qui me ſuis conſiliis per vim adegerunt, ut tertiò in fretum Scyllæum venirem, conquerer, quàm de Dionyſio*. Cicero, in Oratione pro P. Sextio: *Ne Scyllæo illo æris alieni in freto ad columnam adhæreſceret, in tribunatus portum perfugerat*. Adludit ad Columnam, quæ in Rheginorum agro ad hoc fretum poſita erat. Sed & apud Athenæum, lib. VII, Σκυλλαῖος πορθμὸς vocatur. Τοῦτον, inquit, [τὸν λάτον] κατὰ τὴν Ἰταλίαν κράτιστον εἶναι φησὶν Ἀρχέστρατος, λέγων οὕτως·

SCYLLÆVM fretum.

Τὸν δὲ λάτον τὸν κλεινὸν ἐν Ἰταλίῃ πολυδένδρῳ
Ὁ Σκυλλαῖος ἔχει πορθμός.

Id eſt: *Latum in Italiâ optimum eſſe, tradit Archeſtratus, his verbis:*
Latum verò nobilem in Italiâ ſilvoſâ
Scyllæum habet fretum.

THYRRENVM, ſive ETRVSCVM & TVSCVM fretum.

Lycophroni Τυρσηνικὸς vocatur πορθμὸς, id eſt, FRETVM TYRRHENVM; id eſt, ut Romani ſuâ linguâ adpellaverunt, TVSCVM, ſeu ETRVSCVM. Lycophronis verſus hic eſt:

Στενήν τε πορθμοῦ συνδρομὴν Τυρσηνικοῦ.
Anguſtumq; freti Tyrrheni concurſum.

ADRIATICVM fretum.

Scilicet quia hoc Tyrrhenum mare Siculo ſive Adriatico confunditur. Hinc etiam Oroſio, lib. I, cap. II, ADRIATICVM vocatur *Fretum*. *Sicilia*, inquit, *ob oriente cingitur mari Adriatico, à meridie mari Africo; ab occidente & ſeptemtrione habet mare Tyrrhenum; à boreâ usque ſubſolanum, fretum Adriatiuum, quod dividit Tauromenitanos Siciliæ & Brutios Italiæ*. Apollonius, Ἀργοναυτικῶν lib. IIII, μιξοδίας adpellat ἁλὸς, id eſt, *vias maris inter ſe commixtas*. quia veluti per portam heic ex Tyrrheno tranſitur in Adriaticum ſive Siculum mare; quæ in eâ inter ſe concurrunt & commiſcentur. Verba poëtæ hæc ſunt:

Οἱ δ᾽ ἀχέοντες ὄμβροι, τὰς μὲν λίπον, ἄλλα δ᾽ ὄπαζον
Κύντερα μιξοδίῃσιν ἁλὸς ῥαισήρια νηῶν.
Τῇ μὲν γὰρ Σκύλλης λισσὴ προὐφαίνετο πέτρη,
Τῇ δ᾽ ἄμοτον βοάασκεν ἀναβλύζουσα Χάρυβδις.

Id eſt:

At illi triſtes animo, relinquebant illas. alia verò ſequebantur
Maiora in commixtione viarum maris mala, naveis vaſtantia.
Hinc enim Scyllæ læve ſeſe oſtendebat ſaxum;
Illinc indeſinenter boabat è profundo erumpens Charybdis.

Ad quæ ita ſcholiaſtes: Μιξοδίαν καλεῖ τὸν τόπον, καθ᾽ ὃν ἦν ἡ Σκύλλη καὶ ἡ Χάρυβδις, διὰ τὸ ἀντικρὺ εἶναι ἀλλήλων. Id eſt: *Viarum commixtionem vocat locum, ubi erat Scylla & Charybdis; quia ſibi invicem oppoſitæ ſunt*. Rectiùs, ut dixi, quia per haſce anguſtias ex Tyrrheno in Siculum ſive Ionium tranſitur mare. ſic quidpe Manilio, Ἀστρονομικῶν lib. IIII, diſertè vocatur PORTA Ionii maris, in his verſibus:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Læva freti cædunt Hiſpanas æquore genteis;
Teque in vicinis hærentem, Gallia, terris;
Italiæque urbes dextram inſinuantis in undam,
Vſque ad canes, Scylla, tuos, avidamque Charybdim:
Ac ubi ſe primùm portâ mare fudit ab illâ,
Enatat Ionio, laxasque vagatur in undas:
Et priùs in lævâ ſe fundens circuit omnem
Italiam, atq. Adriam comitatur nomine pontum,
Eridanique bibit fluctus. ſecat æquore lævum
Illyrium; Epirumque lavat, claramque Corinthum;
Et Peloponneſi patulas circumvolat oras.

RHEGIVM fretum. At Salluſtio, ſi Iſidoro credimus, dictum fuit FRETVM RHEGIVM. Verba Iſidori, Origin. lib. XIII, cap. XVIII, ſunt hæc: *Fretum adpellatum eſt, quòd ibi ſemper mare ferveat. nam fretum eſt anguſtum & quaſi fervens mare, ab undarum fervore nominatum; ut Gaditanum, vel Siculum. nam freta dicta Varro ait, quaſi fervida; id eſt, ferventia & motum ferv oris habentia. Fretum Siciliæ, quod Rhegium dicitur, Salluſtius ex tali causâ vocari ſcribit, dicens; Italiæ olim Siciliam conjunctam fuiſſe; &, dum eſſet una tellus, medium ſpatium aut per humilitatem abruptum eſt aquis, aut per anguſtiam ſciſſum: & inde* Ῥήγιον *nominatum, quia Græcè abruptum hoc nomine nuncupatur.* Eadem hæc verba de freto Siciliæ, refert & Monachus Autiſſiodurenſis in Chronico ſuo: ſed ex Iſidoro, non Salluſtio, deſumta; ut patet ex præcedentibus. At ſanè ſummo jure ipſum fretum vocari poterat *Rhegium*; quia hoc ſpatio antè fuerat, ut tradiderunt veteres, iſthmus, quem mare perrupiſſe dicitur. *CHARYBDIS fretum.* Porrò Thucydidi idem vocatur CHARYBDIS; ut mox infrâ videbimus.

Deſcribit autem *Fretum Siculum* Strabo ita lib. VI: Πελωριὰς μὲν ἄκρα, ἡ πρὸς τὴν Καῖνυν καὶ τὴν Στηλίδα, τὴν Ῥηγίνων, ποιοῦσα τὸν πορθμόν. id eſt; *Pelorum promontorium, quod cum Cæny & Rheginorum Columnâ fretum efficit.* Mela lib. II, cap. VII: *Sicilia, ut ferunt, aliquando continens & agro Brutio annexa; pòſt freto maris Siculi abſciſſa eſt. Id anguſtum & anceps, alterno curſu modò in Thuſcum modò in Ionium pelagus perfluit; atrox, ſævum, & Scyllæ Charybdisque ſævis nominibus inclytum. Scylla ſaxum eſt; Charybdis mare* [adde, *vorticoſum:*] *utrumque noxium adpulſis.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Sicilia, quondam Brutio agro cohærens, mox interfuſo mari avulſa, XII M in longitudinem freto, in latitudinem autem M IↃ paſſus juxta Columnam Rheginam.* Et anteà, cap. V: *Columna Rhegina: Siculum fretum; ac duo adverſa promontoria, ex Italiâ Cænys, ex Siciliâ Pelorum, XII ſtadiorum intervallo:* id eſt, M IↃ paſſuum. Polybius, lib. I: Τὸ δὲ εἰς τὰς ἄρκτους κεκλιμένον ἀκρωτήριον ὁρίζει μὲν τοῦ πορθμοῦ τὸ πρὸς δύσει μέρος, ἀπέχει δὲ τῆς Ἰταλίας ὡς δέκα δύο στάδια, προσαγορεύεται δὲ Πελωριάς. id eſt: *At quod in ſeptemtriones vergit promontorium, fretum ab occaſu terminans, diſtansque ab Italiâ ad XII ſtadia, Pelorias dicitur.* Diodorus, lib. IIII: Ὁ δ' οὖν Ἡρακλῆς καταντήσας ἐπὶ τὸν πορθμὸν κατὰ τὸ στενότατον τῆς θαλάττης, τὰς μὲν βοῦς ἐπεραίωσεν εἰς τὴν Σικελίαν, αὐτὸς δὲ ταύρου κέρως λαβόμενος διενήξατο τὸν πόρον, ὄντος τοῦ διαστήματος σταδίων ιγ, ὥς Τίμαιος φησίν. Hoc eſt: *Ad fretum tandem Hercules, quà arctiſſimum eſt mare, delatus, boves in Siciliam transmiſit; tauri cornu adprehenſo ſimul enatans, per intervallum, ut Timæus tradit, ſtadiorum XIII.* id eſt, paſſuum CIↃIↃCXXV. Et Scylax, in Περίπλῳ· Κατὰ δὲ Ῥήγιον ἐστὶ Σικελία νῆσος, ἀπὸ τῆς Εὐρώπης ἀπέχουσα στάδια ιβ' ἐς Πελωριάδα ἀπὸ Ῥηγίου. id eſt: *Iuxta Rhegium eſt Sicilia inſula ab Europâ diſtans ſtadia XII ad Pelorum à Rhegio.* Fortè rectiùs ἀπὸ τῆς ἠπείρου, id eſt, *ab continente.* Non tamen ab Rhegio opido ad Pelorum promontorium erant numeranda XII iſta ſtadia, id eſt, CIↃIↃ paſſus: ſed à Peloro ad Cænym, Rhegini agri promontorium. quidpe inter Pelorum & Rhegium millia ſunt circiter XVIII. At inter dicta promontoria, quorum illud in Italiâ vulgò nunc dicitur *Coda della volpe*, hoc verò in Siciliâ, *Capo della torre di Faro*, hodiéque numerantur paſſus CIↃIↃ. quamquàm re verà, ut egomet, bis fretum hoc transmittens, oculis meis adnotavi, ſunt paullo plures. Falſus igitur eſt Iſidorus, prædicto Origin. lib. XIII, cap. XVIII; ubi, *Eſt autem*, inquit, *arctiſſimum trium millium ſpatio, Siciliam ab Italiâ dividens.* Falſus item Thucydides, ſub initium lib. VI. Ἐν εἴκοσι, inquiens, σταδίων μάλιστα μέτρῳ τῆς θαλάσσης διείργεται τὸ μὴ ἤπειρος εἶναι. id eſt; *Viginti fermè ſtadiorum intercapidine prohibetur,*

betur, quo minùs ſit continens. Falſus item è diverſo eſt Strabo; intervallum hoc VI ſtadiis paullo longius tradens lib. VI, & VII ſtadiorum lib. II. Verba eius lib. VI hæc ſunt: Ἀπὸ δὲ Καίνυος μέχρι τοῦ Ποσειδωνίου, τῆς Ῥηγίνων στηλίδος, τοῦ πορθμοῦ διήκει στενωπὸς ὅσον ἑξαστάδιος, μικρῷ δὲ πλέον τὸ ἐλάχιστον διαπέραμα. ἀπὸ δὲ Στηλίδος ἑκατὸν εἰς Ῥήγιον, ἤδη τοῦ πορθμοῦ πλατυνομένου, προϊοῦσι πρὸς τὴν ἔξω καὶ πρὸς ἕω θάλατταν, τὴν τοῦ Σικελικοῦ πελάγους καλουμένου. Id eſt: *A Cæny ad Poſidonium usque, quæ columna eſt Rheginorum, freti anguſtus protenditur meatus,* VI *circiter ſtadiorum longitudine. paullo verò longior eſt breviſſimus trajectus. A Columnâ Rhegium usque ſtadia ſunt* C; *freto jam dilatato, quà ad externum navigatur mare; quod, orientem ſpectans, Siculum adpellatur.* Libro autem II hæc leguntur: Τὸ δὲ ἑῷον τοῦ πελάγους πλευρὸν ἡ Σικελία ἐστὶ, καὶ οἱ ἑκατέρωθεν αὐτῆς πορθμοὶ, ὁ μὲν πρὸς τῇ Ἰταλίᾳ ἑπταστάδιος, ὁ δὲ πρὸς τῇ Καρχηδόνι χιλίων καὶ πεντακοσίων σταδίων. Id eſt: *Orientale huius maris latus eſt Sicilia & freta ab utrâq; eius parte; quorum alterum ad Italiam* VII *eſt ſtadiorum; alterum ad Carthaginem* CIϽIϽ. Ab Strabone haud dubiè mutuatus eſt Apollonî Rhodii ſcholiaſtes ad lib. IIII iſta: Ἡ Σικελία ἀντικρὺ κεῖται τῆς Ἰταλίας. ἔστι δὲ τούτων μέσος πορθμὸς, διέχων σταδίους ἑπτὰ, ἀπὸ Σικελίας εἰς Ἰταλίαν. Id eſt: *Sicilia ex adverſo Italiæ ſita eſt. in medio eſt fretum, diſtans ab Siciliâ ad Italiam* VII *ſtadiis.* At longè falſiſſimus eſt Homerus, Odyſſeæ lib. XII ita canens:

Οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει
Ὀξείῃ κορυφῇ . * . * .
Τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει, Ὀδυσσεῦ,
Πλησίον ἀλλήλων· καί κεν διοϊστεύσειας.

Hoc eſt:

Sunt autem duo ſcopuli: quorum alter altum cœlum attingit
Acuto vertice . * . * .
Alterum verò ſcopulum humiliorem videbis, Vlyſſes,
Propè adinvicem. ac ſanè jaculo attigeris.

Homerum fortè ſequutus Romanus poëta Silius, haud minùs incredibilia tradit lib. XIIII, his verbis:

Sed ſpatium, quod diſſociat conſortia terræ,
Latratus, fama eſt, (ſic arcta intervenit unda)
Et matutinos volucrum transmittere cantus.

Atqui latratus undarum, quæ circa Scyllam & alios ante Brutium litus ſcopulos ingentem perpetuumque illiſu ſuo fragorem reddunt, etiam in arctiſſimo ſpatio id prohiberent. Cæterùm longitudo freti apud Plinium, loco ſuprà ſcripto legitur XII *millium paſſuum.* At, quum & Scylla & Charybdis, quæ Meſſanæ urbi ſubeſt, & ipſum adeò Rhegium, VI ampliùs millia ultra Meſſanam ſitum, ad fretum cum præſcriptis auctoribus collocent complures alii ſcriptores; numerus iſte veræ longitudini longè impar eſt: ſiquidem à Scyllâ ſcopulo, ſive Scyllæo opido, quod vulgò nunc incolis dicitur *Sciglio*, ad Rhegium usque ſunt millia XX. unde manifeſtè adparet, numerum in Plinii exemplaribus eſſe vitiatum. Et teſtatur id ſatis diſertè divus Hieronymus, in tractatu de locis Hebraicis. ubi totum Plinii locum his verbis inſeruit; *Rhegium civitas Siciliæ maritima, vinginti millia paſſuum à promontorio Peloro ſecreta; cuius nomen Græcè interpretatur discretio; eò, quòd hæc Siciliæ pars quondam Brutio agro Italiæ cohærens, mox interfuſo mari ſit avulſa, quindecim paſſuum in longitudine freto, in latitudine autem duorum modò, juxta Columnam regiam. in quo freto eſt ſcopulus Scylla; item Charybdis, mare verticoſum: ambo clara ſævitiâ.* Quamquàm hæc etiam à librariis miſerè partim mutilata partim immutata ſunt. ſic quidpe ex Hieronymo transſcripſit Beda in tractatum de nominibus locorum in Apoſtolorum actis: *Rhegium, civitas Siliæ maritima, viginti millibus paſſuum à Peloro promontorio ſecreta: cuius nomen Græcè interpretatur diruptio; eò, quòd hæc Siciliæ pars quondam Brutio agro Italiæ cohærens, mox interfuſo mari ſit avulſa, quindecim millia paſſuum in longitudine freto, in latitudine autem mille quingenta, juxta Columnam regiam. in quo freto eſt ſcopulus Scylla; item Charybdis, mare verticoſum: ambo ſævitiâ clara.* Sed hæc etiam ex parte corrupta. Ego ex omnibus ſimul tribus auctoribus, inter ſe collatis, ita legendum cenſuerim: *Cuius nomen Græcè interpretatur diruptio; eò, quòd Sicilia, pars quondam Italiæ, Brutio agro cohærens, mox interfuſo mari ſit avulſa,* XV *millium paſſuum in longitudinem freto, in latitudinem*

FRETI *longitudo.*

tudinem autem mille quingentûm paſſuum, juxta Columnam Rheginam. in quo freto eſt ſcopulus Scylla; item Charybdis, mare vorticoſum: ambo clara ſævitiâ. Numeravit autem Plinius XV millia à Scyllâ usque ad Charybdim; utrimque paullum ſpatii addens, quò uterque locus freto includeretur. At Strabo, dicto lib. VI, ſpatium quod eſt inter Columnam Rheginam, ſive Cænym promontorium, & ipſum Rhegium non extra fretum ait eſſe; ſed fretum heic jam eſſe dilatatum. Sed uti ad veram genuinamque freti longitudinem penetremus, *Charybdis* antè explicanda erit.

CHARYBDIS igitur quàm plurimis celebratur auctoribus. Homerus dicto Odyſſeæ lib. XII; ubi Circe Vlyſſi, fretum navigaturo, monita dat:

CHARYBDIS.

Οἱ δὲ δύω σκόπελοι, ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει
Ὀξείῃ κορυφῇ . * . * . * .
Τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει, Ὀδυσσεῦ,
Πλησίον ἀλλήλων· καί κεν διοϊστεύσειας.
Τῷ δ' ἐν ἐρινεός ἐστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς.
Τῷ δ' ὑπὸ δῖα Χάρυβδις ἀναρροιβδεῖ μέλαν ὕδωρ.
Τρὶς μὲν γάρ τ' ἀνίησιν ἐπ' ἤματι, τρὶς δ' ἀναροιβδεῖ.

Id eſt:

Sunt autem duo ſcopuli: quorum alter cælum altum attingit
Acuto vertice . * . * . * .
Alterum verò ſcopulum humiliorem videbis, Vlyſſes,
Propè adinvicem. ac ſanè jaculo attigeris.
In hoc caprificus eſt ingens, foliis florens:
Sub hac diva Charybdis abſorbet nigram aquam.
Ter enim egerit quotidiè, terque abſorbet.

Et eodem libro poſteà; ubi Vlyſſes navigationem ſuam per fretum narrat:

Ἡμεῖς δὲ στεινωπὸν ἀνεπλέομεν γοόωντες·
Ἔνθεν μὲν γὰρ Σκύλλ', ἑτέρωθι δὲ δῖα Χάρυβδις
Δεινὸν ἀνερροίβδησε θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ.
Ἤτοι ὅτ' ἐξεμέσειε, λέβης ὣς ἐν πυρὶ πολλῷ,
Πᾶσ' ἀναμορμύρεσκε κυκωμένη, ὑψόσε δ' ἄχνη
Ἄκροισι σκοπέλοισιν ἐπ' ἀμφοτέροισιν ἔπιπτεν.
Ἀλλ' ὅτ' ἀναβρόξειε θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ,
Πᾶσ' ἔντοσθε φάνεσκε κυκωμένη· ἀμφὶ δὲ πέτρη
Δεινὸν ἐβεβρύχει, ὑπένερθε δὲ γαῖα φάνεσκε
Ψάμμῳ κυανέῃ.

Hoc eſt:

Nos autem anguſtum illum locum tranſibamus lugentes.
Ab alterâ enim parte erat Scylla; ab altera diva Charybdis
Horrendùm abſorbebat maris ſalſam aquam.
Et quando evomeret, ſicut lebes in igne multo,
Tota immurmurabat conturbata; in altumq; adſpergo
Summis ſcopulis utrimque ruebat.
Quando verò abſorbebat maris ſalſam aquam,
Tota intus adparebat percita: circúmq; petram
Horrendum intonabat. infrà autem terra adparebat
Arenâ nigrâ.

Orpheus in Argonauticis:

Δὴ τότ' ὑπὲρ πρώρης ὀλοὸν περιέζεεν ὕδωρ
Νειόθεν· ἐκ μυχάτου δὲ βυθοῦ ῥοίβδησε Χάρυβδις
Κύματι καχλάζοντι, καὶ ἱστίον ἄκρον ἵκανε.
Νῆα δ' ἄρ' αὐτόθι κατέσχεν ῥόος· οὐδέ μιν εἴα
Προπροθέειν, οὐδ' αὐτίκα ἀναδύσεσθαι ὀπίσω.
Κοίλῳ ἐπὶ λυγρῷ δὲ περιστροφάδην ἀλάληκτο.

Hoc

Hoc eſt:

Tunc circùm proram pernicioſa æſtuabat unda
Ex imo fundo: altoque torrente fremebat Charybdis;
Fluctuque reſonanti antennas invadebat.
Navem heic detinebat æſtus; neque eam ſinebat
Vlteriùs progredi, nec ſtatim retrocedere.
Sed immani gurgite in orbem circumverſabat.

Apollonius, in Ἀγοναυτικῶν lib. IIII:

Νῦν ἢ παρὰ Σκύλλης σκόπελον μέγαν, ἠδὲ Χάρυβδιν,
Δεινὸν ἐρευγομένην, δέχεται ὁδός.

Id eſt:

Nunc prope Scyllæ ingentem ſcopulum, atque Charybdin
Horrendùm eructantem, via inſtituenda eſt.

Et paullo pòſt:

Μηδὲ σύ γ' ἠὲ Χάρυβδιν ἀμηχανέοντας ἐάσῃς
Ἐσβαλέειν, μὴ πάντας ἀναβρώξασα φέρῃσιν·
Ἠὲ παρὰ Σκύλλης στυγερὸν κευθμῶνα νέεσθαι.

Id eſt:

Tu ne in Charybdim ignaros ſinas
Incidere, ne cunctos abſorbeat;
Neve prope Scyllæ triſtificas latebras accedere.

Virgilius, Aeneid. lib. III:

Dextrum Scylla latus, lævum implacata Charybdis
Obſidet; atque imo barathri ter gurgite vaſtos
Sorbet in abruptum fluctus, rurſusq; ſub auras
Erigit alternos, & ſidera verberat undâ.

Et eodem libro poſteà:

Contrà juſſa movent Heleni, Scyllam atq; Charybdin
Inter utramq; viam, lethi diſcrimine parvo,
Ne teneant curſus.

Et Aeneid. lib. VIII:

Quid Syrtes aut Scylla mihi, quid vaſta Charybdis
Profuit?

Ovidius, Μεταμορφώσεων lib. XIIII:

Scylla latus dextrum, lævum irrequieta Charybdis
Infeſtat. vorat hæc raptas revomitq; carinas.

Et Faſtorum lib. IIII:

Effugit ad Syrteis; & te Zanclæa Charybdis,
Et vos Niſæi, naufraga monſtra, canes.

Item, Triſtium lib. V, eleg. II:

Hinc ego dum muter, vel me Zanclæa Charybdis
Devoret; atq; ſuis ad Styga mittat aquis.

Et Ponticorum lib. IIII, eleg. X:

Nec potes infeſtis conferre Charybdin Achæis;
Ter licet epotet, ter vomat illa fretum.

In epiſtolâ Medeæ ad Iaſonem:

Aut nos Scylla rapax canibus miſiſſet edendos.
Debuit ingratis Scylla nocere viris.
Quæq; vomit totidem fluctus totidemq; reſorbet,
Nos quoque Trinacriæ ſuppoſuiſſet aquis.

Amorum lib. II, eleg. XVI:

Nec quas ſubmerſis ratibus ſervata Charybdis
Fundit, & effuſas ore receptat aquas.

Hinc & A. Sabinus, in epiſtolâ Vlyſſis ad Penelopen:

Illum non avidis canibus Niſeia virgo
Fregit; non tumidis torta Charybdis aquis.

Iuvenalis, Satyrâ xv: ——— *In mare nemo*
Hunc abicit, ſævâ dignum verâque Charybdi.

Catullus, de Nuptiis Pelei & Thetidis:
Quænam te genuit ſolâ ſub rupe leæna?
Quod mare conceptum ſpumantibus exſpuit undis?
Quæ Syrtis, quæ Scylla vorax, quæ vaſta Charybdis?

Tibullus, lib. iv, ad Meſſallam; de Vlyſſe loquens:
Illum, inter geminæ nantem confinia mortis,
Nec Scylla ſævo conterruit impetus ore,
Quum canibus rapidas inter freta ſerperet undas:
Nec violenta ſuo conſumſit more Charybdis;
Vel ſi ſublimis fluctu conſurgeret imo;
Vel ſi interrupto nudaret gurgite pontum,

Propertius, lib. ii, eleg. xvi:
Crede mihi; nobis miteſcet Scylla; nec umquàm
Alternas revomet vaſta Charybdis aquas.

Et lib. iii, eleg. xi:
Scyllaque, & alternâ ſæva Charybdis aquâ

Hyginus μυθολογικῶν cap. cxxv; quod eſt de Vlyſſis erroribus: *Ad Charybdin perlatus; quæ ter die abſorbebat, terque eructabat aquas.. eam monitu Tireſiæ prætervectus eſt.* Mela, ſuprà dicto lib. ii, cap. vii; de Freto loquens: *Id anguſtum & anceps; alterno curſu modò in Tuſcum modò in Ionium perfluit, atrox, ſævum, & Scyllæ Charybdisque ſævis nominibus inclytum. Scylla ſaxum eſt; Charybdis mare vorticoſum: utrumque noxium adpulſis.* Plinius, lib. iii, cap. viii: *In eo freto eſt ſcopulus Scylla; item Charybdis, mare vorticoſum: ambo clara ſævitiâ.* Iſidorus, lib. xiii, cap. xviii: *Eſt autem [fretum] arctiſſimum trium millium ſpatio, Siciliam ab Italiâ dividens; fabuloſis infame monſtris, quibus hinc inde Scylla & Charybdis oſtenditur. Charybdis dicta, quòd gurgitibus occultis naveis abſorbeat. eſt enim mare vorticoſum: & inde ibi laniata naufragia profundo emergunt. Ter autem in die erigit fluctus; & ter abſorbet. nam accipit aquas, ut vomat; vomit, ut rurſus accipiat..* Rectiùs apud Monachum Autiſſiodurenſem, qui totum hunc locum in Chronicon ſuum transſcripſit, *profundo immerguntur.* Idem Iſidorus lib. xiiii, cap. vi: *Sicilia; in cuius freto Scylla eſt & Charybdis; quibus navigia aut abſorbentur aut colliduntur.* Abſorbentur Charybdi; colliduntur Scyllâ. Servius, ad præſcriptum priorem locum Virgilii in Aeneid. lib. iii: *Scylla in Italia eſt; Charybdis in Sicilia.* & mox: *Charybdis, in Siciliæ parte poſita, femina fuit voraciſſima, ex Neptuno & Terrâ genita: quæ quia boveis Herculis rapuit, fulminata à Iove eſt, & in mare præcipitata. unde naturam priſtinam ſervat. nam ſorbet univerſa, quæ prehendit, &, ſecundùm Salluſtium, ea circa Tauromenitanum egerit litus. De hac Cicero in Philippicis ait; Charybdis, quæ ſi fuit animal, fuit unum.* & exiguo pòſt: *Trahentem. Salluſtius: Quòd fortè inlata naufragia ſorbens gurgitibus occultis millia ſexaginta Tauromenitana ad litora trahit. Ergo & ſorbet, & trahit, & detrahit Salluſtio.* Integra Ciceronis verba ſunt hæc in Philippicâ ii: *Quæ Charybdis tam vorax? Charybdim dico? quæ ſi fuit, animal fuit unum.*

CHARYBDIS *quid.*

Cæterùm, quid propriè Græcis notaverit vocabulum Χάρυβδις, CHARYBDIS, oſtendit Strabo lib. vi: Ὀρόντης ἐν τῇ Συρίᾳ, inquit, καταδὺς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιν, ἀνατέλλει πάλιν ἐν μ σταδίοις. Id eſt: *Orontes in Syriâ abſorptus hiatu, qui inter Apameam & Antiochiam dicitur Charybdis, poſt* xl *ſtadia rurſum emergit.* Ergo Χάρυβδις nihil aliud eſt, quàm *hiatus terræ vel vorticoſi maris, quo aquæ abſorbentur.* Hinc Iſidorus, prædicto lib. xiii, cap. xviii: *Charybdis dicta, quòd gurgitibus occultis naveis abſorbeat.* Et Tzetzes ad Lycophronis Alexandram: Χάρυβδις, τοῦ ὕδατος ἀναῤῥοίβδησις. id eſt; *Charybdis, aquæ abſorbitio.* Heſychius: Χάρυβδις, χάσμα θαλάσσης, ἢ καταιγίς. Χάρυβδις, ἡ ἀναπινομένη θάλασσα. id eſt; *Charybdis, hiatus maris, ſive procella. Charybdis, mare abſorptum.* Svidas: Χάρυβδις, ἡ ἀναπινομένη θάλασσα περὶ τὰ Γάδειρα, καὶ πάλιν ῥαγδαίως ἐπαναστρέφουσα. εἴρηται δὲ παρὰ τὸ εἰς χάος καὶ ὄλεθρον κατάγειν. Id eſt: *Charybdis, mare abſorptum circa Gadeis, ac rurſum cum impetu remeans. dicitur autem ab eo, quòd in hiatum atque exitium trahat.* Eadem hæc verba referunt Favorinus & Etymologus; niſi, quòd pro ῥαγδαίως habeant ῥαγδαιοτέρως, id eſt, *maiori cum vi atque impetu;* & pro παρὰ, mendosè πᾶν. addunt verò inſuper iſta: οἱονεὶ εἰς χάος

βαῖνον

βαῖνον· id eſt; *quaſi in hiatum deſcendens*. At verior ἐτυμολογία iſta; Εἰς χάος ῥοίβδησις· id eſt; *In hiatum* ſeu *gurgitem abſorbitio*. Didymus, Homeri ſcholiaſtes, ad Odyſſ. lib. XII ita deſcribit: Χάρυβδις, θαλάσσης βάθος ἀναπλωτικόν· id eſt; *Charybdis, gurges, quo mare abſorbetur*. Et ita Euſtathius etiam, ad eumdem poëtæ locum: Φέρεται δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις καὶ ὅτι Χάρυβδις θαλάσσης βάθος ἐστὶν ἀναπλωτικὸν [lege ut apud Didymum ἀναπωτικόν.] ᾧ συλλαλεῖ καὶ ὁ μεταβολεὺς Δημοσθένης, εἰπὼν, ὅτι τῷ φυτῷ ὑπέκειτο ἡ ὀνομαζομένη μὲν Χάρυβδις, αὐτὸ δὲ τοῦτο ἄμπωτις πελάγους βιαιοτάτη, καὶ αὖθις πλημμύρα. Hoc eſt: *Aiunt veteres, Charybdim eſſe gurgitem, quo mare abſorbetur. cui rei etiam adſentitur interpres Demoſthenes; dum ait, ſub arbore ſitam fuiſſe Charybdim; hanc verò eſſe maris abſorbitionem violentiſſimam; rurſumque eiusdem inundationem*. Vetus gloſſarium: Χάρυβδις, *vorago*.

Cæterùm in ipſo *Freto Siculo* fuiſſe hanc *Charybdim*, ex ſuprà ſcriptis auctorum locis intelleximus. Ovidius verò locum eius in freto indicare voluit certum, dum *Zanclæam* cognominat; id eſt, *Meſſanenſem*. ſic enim Tzetzes ad Lycophronem: Ἡ Χάρυβδις καὶ ἡ Σκύλλα πλησίον εἰσίν· ἡ μὲν γὰρ Χάρυβδις περὶ Μεσσήνην ἐστὶ, ἡ δὲ Σκύλλα περὶ τὸ Ῥήγιον. id eſt: *Charybdis & Scylla vicinæ inter ſe ſunt. Charybdis enim eſt circa Meſſanam; Scylla verò circa Rhegium*. Et poſteà: Σκύλλα περὶ τὸ Ῥήγιον τῆς Σικελίας· ἧς πλησίον καὶ ἡ Χάρυβδις, περὶ Μεσσήνην. id eſt: *Scylla eſt circa Rhegium, Siciliæ opidum: eique contermina eſt Charybdis, circa Meſſanam*. Svidas equidem περὶ τὰ Γάδειρα, id eſt, *ad Gadeis* Charybdim collocat: & ita ex ipſo transſcripſerunt Favorinus & Etymologus. verùm hoc eo errore à Svidâ factum puto; quòd antiquis auctoribus ſæpiſſimè utrumque fretum, tam Gaditanum quàm Siculum, ſimpliciter ſine cognomento memoretur. ubi ille, quum legeret Charybdim eſſe in freto, in Gaditano eam eſſe, conjecit. Sed de noſtrâ hac in Siculo freto Charybdi omnium quàm exactiſſimè Strabo lib. VI, poſt memoratam Meſſanam, ita ſcribit: Δείκνυται καὶ ἡ Χάρυβδις μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως ἐν τῷ πορθμῷ βάθος ἐξαίσιον, εἰς ὃ καὶ αἱ παλίρροιαι τοῦ πορθμοῦ κατάγουσιν εὐφυῶς τὰ σκάφη τραχηλιζόμενα μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης. καταποθέντων δὲ καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἠϊόνα τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος τούτου Κοπρίαν. Id eſt: *Monſtratur & Charybdis paullo ante urbem in freto, profunditas quædam horrenda; in quam freti æſtus ob naturam loci facilè abripiunt navigia inverſa, cum circumagitatione & fluctus procellâ ingenti. quorum abſorptorum diſſolutorumque fragmenta ad litus devolvuntur Tauromenitanum: quod ab hoc argumento Sterquilinium adpellatur*. Eadem hæc in ſuos commentarios transſcripſit Euſtathius, ad dictum Homericæ Odyſſeæ lib. XII. Seneca Epiſt. LXXIX. *Charybdis an reſpondeat fabulis, perſcribi mihi deſidero. Et ſi fortè obſervaveris; fac nos certiores, utrum uno tantum vento agatur in vortices, an omnis tempeſtas æquè mare illud contorqueat: & an verum ſit, quidquid illo freti turbine abreptum eſt, per multa millia trahi conditum, & circa Tauromenitanum litus emergere*. Noſtri verò ſæculi ſcriptor Siculus, Thomas Fazellus, Sicular. rer. decad. I, lib. II, cap. I, in eamdem ſententiam ſcripſit his verbis: *Charybdis, ex parte Siciliæ, paullo ſupra Meſſanam, & à Scyllâ paſſuum millia* XV *ad meridiem diſcreta, mare ferventiſſimum, profundum, immenſum, ac ſævum eſt. quum namque fretum hoc duobus promontoriis geminoque litore coarctetur; parvo primùm, mox, ſenſim paullatimque ad meridiem aperientibus ſeſe anguſtiis, latioris maris intervallo dilatatur. quumque non procul abſit à curvato litore, quod Meſſanæ portum complectitur; maris aquæ in profundum ſemper per circumductiones & vortices declinantes, & modò in abruptum barathrum abeunte freto, modò cum impetu & fluctuum colliſorum fragore ſupinâ facie reſiliente mari, vaſtum hiatum & immenſam voraginem conficientes, occurrunt. quæ inundationes mirum in modum per gyros & contrarios curſus navigia & obvia quæque abſorbent, ut ne naufragium quidem ullum ibi natans adpareat. ſimul etenim, ſubſidentibus aquis, in mare navigia rapiuntur, & ad interna vi ſpiritus pertrahuntur: quumq; pari impulſu circùm undique agitentur; ad ima ferri, neceſſe eſt. Abſorptarum autem diſſolutarumque navium fragmenta per multa paſſuum millia ad Tauromenitanum & vicinum usque litus ductu ſubaquaneo adpelluntur: ubi tandem Charybdis ipſa, quæ abſorbuerat, revomit; prout uſu ferè quotidiano experimur, & Salluſtius & Strabo memoriæ prodiderunt. Hunc locum, omnino periculoſiſſimum & naufragiis infamem, Charybdim Græci adpellarunt: quod rapidè cadere lib.* IV *interpretatur Thucydides. à noſtris verò Calopharum, quod Latinè bonum ſive pulcrum lumen eſt, hodiè etiam vocatur; ob id, quòd ad proximum Brachium S. Rainerii, curvum litus, altera ſit ſpecula, quæ cautum præternavigaturis contra vicinæ Charybdis minas lumen prærigit*. Hæc ſanè Fazellus videtur ad Strabonis magis ſententiam verbis ampliaſſe, quàm quòd CHARYBDIS *ubi*.

rem ipſam edoctus ita fuerit. At longè aliter eâ de re ſenſit Homerus, in prædicto Odyſſeæ lib. XII; ubi ita canit:

Τὸν δ᾽ ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει, Ὀδυσσεῦ,
Πλησίον ἀλλήλων, καί κεν διοϊστεύσειας.
Τῷ δ᾽ ἐν ἐρινεός ἐστι μέγας φύλλοισι τεθηλώς.
Τῷ δ᾽ ὑπὸ δῖα Χάρυβδις ἀναῤῥοιβδεῖ μέλαν ὕδωρ.

Id eſt:

Alterum verò ſcopulum humiliorem videbis, Vlyſſes,
Propè adinvicem. & ſanè jaculo attigeris.
In hoc caprificus eſt magna, florentibus foliis.
Subque eâ diva Charybdis nigram abſorbet aquam.

Et eodem libro poſteà; ubi narrat, quâ ratione Vlyſſes ab Freto ad Solis ſtatim inſulam, id eſt Siciliam, pervenerit; atque inde, poſt mactatos à ſociis comeſtosque Solis boves, tempeſtate per vaſtum æquor jactatus, tandemque ad Charybdim rejectus ſit. ubi ita canit:

Αὐτὰρ ἐγὼ διὰ νηὸς ἐφοίτων, ὄφρ᾽ ἀπὸ τοίχους
Λῦσε κλύδων τρόπιος· τὴν δὲ ψιλὴν φέρε κῦμα·
Ἐκ δέ οἱ ἱστὸν ἔαξε ποτὶ τρόπιν. αὐτὰρ ἐπ᾽ αὐτῷ
Ἐπίτονος βέβλητο βοὸς ῥινοῖο τετευχώς.
Τῷ δ᾽ ἄμφω συνέεργον ὁμοῦ τρόπιν ἠδὲ καὶ ἱστόν.
Ἑζόμενος δ᾽ ἐπὶ τοῖς, φερόμην ὀλοοῖς ἀνέμοισιν.
Ἔνθ᾽ ἤτοι Ζέφυρος μὲν ἐπαύσατο λαίλαπι θύων·
Ἦλθε δ᾽ ἐπὶ Νότος ὦκα, φέρων ἐμῷ ἄλγεα θυμῷ,
Ὄφρ᾽ ἔτι τὴν ὀλοὴν ἀναμετρήσαιμι Χάρυβδιν.
Παννύχιος φερόμην· ἅμα δ᾽ ἠελίῳ ἀνιόντι
Ἦλθον ἐπὶ Σκύλλης σκόπελον δεινήν τε Χάρυβδιν,
Ἡ μὲν ἀνεῤῥοίβδησε θαλάσσης ἁλμυρὸν ὕδωρ.
Αὐτὰρ ἐγὼ ποτὶ μακρὸν ἐρινεὸν ὑψόσ᾽ ἀερθείς,
Τῷ προσφὺς ἐχόμην, ὡς νυκτερίς· οὐδέπη εἶχον
Οὔτε στηρίξαι ποσὶν ἔμπεδον, οὔτ᾽ ἐπιβῆναι.
Ῥίζαι γὰρ ἑκὰς ἦσαν, ἀπήωροι δ᾽ ἔσαν ὄζοι,
Μακροί τε μεγάλοι τε, κατεσκίαον δὲ Χάρυβδιν.
Νωλεμέως δ᾽ ἐχόμην, ὄφρ᾽ ἐξεμέσειεν ὀπίσσω
Ἱστὸν καὶ τρόπιν αὖτις. ἐελδομένῳ δέ μοι ἦλθεν
Ὄψ᾽· ἦμος δ᾽ ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορῆθεν ἀνέστη,
Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν,
Τῆμος δὴ τά γε δοῦρα Χαρύβδιος ἐξεφαάνθη.
Ἧκα δ᾽ ἐγὼ καθύπερθε πόδας καὶ χεῖρε φέρεσθαι.
Μέσσῳ δ᾽ ἐνδούπησα παρὲξ περιμήκεα δοῦρα.
Ἑζόμενος δ᾽ ἐπὶ τοῖσι διήρεσα χερσὶν ἐμῇσι.
Σκύλλην δ᾽ οὐκ ἔτι εἶασε πατὴρ ἀνδρῶν τε θεῶν τε
Εἰσιδέειν. οὐ γάρ κεν ὑπέκφυγον αἰπὺν ὄλεθρον.
Ἔνθεν δ᾽ ἐννῆμαρ φερόμην. δεκάτῃ δέ με νυκτὶ
Νῆσον ἐς Ὠγυγίην πέλασαν θεοί, ἔνθα Καλυψὼ
Ναίει ἐϋπλόκαμος.

Hoc eſt:

At ego per navim incedebam, donec latera
Solvebat vis tempeſtatis carinæ; quam inermem ferebat fluctus.
Evulſum enim malum fregerat usque ad fundum. cæterùm ſuper ipſo
Lorum revinctum erat, bovis è corio factum.
Hoc utrumq; colligavit, carinam ſimul & malum.
Sedens autem ego ſuper hæc ferebar pernicioſis ventis.
Ac tunc ſanè Zephyrus quidem ceſſavit turbine ſævire:
Supervênit autem protinus Notus, dolores animo meo ferens;
Donec rurſus ad pernicioſam diverterer Charybdin.
Totâ nocte ferebar. ſimul autem Sole oriente
Veni ad Scyllæ ſcopulum horrendamq; Charybdin:

Quæ

Quæ abſorpſit maris aquam ſalſam.
At ego ad altam caprificum altè levatus,
Huic implicitus tenebar, veluti veſpertilio: neque uſpiam potui
Vel ſtabilire pedem firmiter, vel adſcendere.
Radices quidpe longè erant; diſtanteſq́ erant rami,
Longinqui, ingenteſq́: obumbrabantq́ Charybdin.
Indeſinenter autem tenebam; donec evomeret retrorſum
Malum atque carinam denuò. cupientique mihi èvenit
Serò tandem. nempe quando ad cœnam judex è foro ſurgit,
Indicatis multis litibus litigantium virorum;
Tunc tandem hæc ligna è Charybdi adparebant.
Ego verò ſenſim me pedibus manibusque deſuper demittebam.
At in medio cecidi cum ſonitu extra oblonga ligna.
Sedens autem ſuper ea remigavi manibus meis.
Scyllam verò haud ampliùs permiſit pater hominumq́ deûmq́
Conſpicere. neque enim effugere potuiſſem ſævam mortem.
Hinc autem novem diebus ferebar. ac decimâ demum nocte
Inſulam in Ogygiam me adpulerunt dii: ubi Calypſo
Habitat pulcricoma.

Ergo ſecundùm Homeri ſententiam *Charybdis* ſub ipſo eſt Peloro promontorio. eaque eodem loco eodemque gurgitis ore navigia rurſum egerit, quo abſorbet. At hoc manifeſtò falſum eſſe, ipſa ratio quotidianaque eiusmodi in hiatibus ac vorticibus docet experientia. Homerum haud ſatis gnarum fuiſſe huius freti, vel inde patet, quod Pelorum promtorium ait eſſe *ſcopulum*: eumque ad teli jactum ab Scyllâ diſſitum. item, quòd fluctus, à Charybdi in ſublime egeſtos, verberare tradit circumjectos ſcopulos. *Caprificus* equidem heic frequens eſt: at paullo interiùs ab ipſo Pelori extimo litore remota.

Ego ſanè, quum *Charybdis* noſcendæ gratiâ aliquot dies Meſſanæ ſubſiſterem; & ex hominibus eius loci, maximè verò nautis, non Siculis modò & Italis, ſed & Belgis, Britannis, & Gallis, qui hoc fretum frequentes navigant, diligentiùs eam rem ſciſcitarer: nihil omnino certi ab ipſis perdiſcere potui. adeò ſcilicet totum negotium omnibus obſcurum & incognitum erat. Tandem tamen reperi, *Charybdin*, quæ incolis patriis vocabulis dicitur *Calofáro* & *La Rema*, ſub prædictâ ad Meſſanenſem portum pharo eſſe mare rapidè fluens atque in vertices actum: quod non τρὶς ἐπ᾽ ἤματι, ut tradit Homerus, id eſt, *ſingulis diebus ter*, abſorbet ingenti gurgite revomitque aquas; ſed quoties vehementiori ventorum flatu fretum concitatur; maximè verò auſtro. unde etiam illud Silii, lib. XIIII:

Auſoniæ pars magna jacet Trinacria tellus,
Vt ſemel, expugnante Noto & vaſtantibus undis,
Accepit freta, cæruleo propulſa tridente.

Et item iſtud Iuvenalis, in Satyrâ V:

Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo. nam dum ſe continet Auſter;
Dum ſedet, & ſiccat madidas in carcere pennas;
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.

Item Senecæ, Conſolat. ad Marciam cap. XVII: *Illa fabuloſa Charybdis, quàm diu ab auſtro vacat, quieta eſt. at ſi quid inde ventus ſpiravit, hiatu magno profundoque ſorbet navigia.* Etenim, quum longè impetuoſior velociorq; ſit undarum fluxus ab ſeptemtrionibus in auſtrum, quàm hinc refluxus versùs ſeptemtriones; ſi quando vehementiores flatus ab auſtro exoriantur; ea ſcilicet geminata & ſibi invicem obvia in anguſto freto vis, hinc venti, illinc fluxus, ita aquas comprimit & inter ſe collidit, ut in ſublime evehantur; rurſumque ingenti ſuâ mole ac pondere in imum dehiſcant: non tamen in tantùm, uti *interrupto nudetur gurgite pontus*; ut ait Tibullus, loco ſuprà ſcripto; Homeri haud dubiè imitatus iſtud: — Ὑπένερθε δὲ γαῖα φάνεσκε ψάμμῳ κυανέῃ· id eſt; *Infrà terra adparebat Arenâ nigrâ.* Qua de re ita eum reprehendit ſcholiaſtes eius Euſtathius: Τὸ μέν τοι τὴν Χάρυβδιν εἰς τὸ παντελὲς ἀναπίνεσθαι, ὡς καὶ τὴν ἄμμον ἢ τὰς ὑποκρήμνους πέτρας φαίνεσθαι, εἶτ᾽ αὖθις πάλιν ἀνιέναι, οὐδεὶς ἱστόρησεν ἀληθὲς εἶναι· πλασθῆναι δὲ ἄλλως

δὲ ἄλλως αὐτὸ ὑποτοπάζεται ἀπὸ ἀμπώτιων γινομένων ἀλλαχοῦ. Hoc eſt: *Charybdin quidem ita prorſus abſorberi, uti etiam arena & prærupta ſaxa adpareant, rurſumque egeri, nemo eſt, qui verum eſſe tradiderit. at fictum tamen ſuſpicantur ab æſtus reciprocationibus, quæ alibi fiunt.* Cæterùm, priusquàm primi illi fluctus deſidant, jam alii eâdem vi attolluntur. unde fit, uti navigia intra ſe deprehenſa & concluſa demergant abripiantque. quæ tandem in Taurominitanum litus deferuntur: non equidem per ſubaquaneos aliquos ſpecus; ſed vehementioris fluxus è ſeptemtrionibus in meridiem provolutione. quia hucusque fluxus refluxusque freti ab Vaticano Italiæ promontorio per LXX fermè millia paſſuum ſeſe extendit. Id verò periculi minoribus tantùm navigiis, quibus pleraque Italia Siciliaque utitur, vocantque vulgò *barcas* ſive *felúcas*, evenire adfirmabant nautæ noſtri Germani atque Britanni. ſuas autem naveis maiores impediri quidem eiusmodi vehementioribus fluctibus, quo minùs commodè progredi queant: at periculi nihil ineſſe. nec uno tantùm loco, nempe ſub prædictâ turri ſeu pharo ad Meſſanam id accidere; ſed etiam ſub ipſo extimo Pelori excurſu. ubi ad latus eius auſtrinum perpetuus & immenſæ altitudinis ſub ipſo arenoſo litore mihi monſtratus eſt gurges. In quem locum quum nuper, auſtro flante, Panormitana incidiſſet triremis; in orbem circumactam ac penè abſorptam fuiſſe, vixque ingenti omnium remigum, quibus inſtructiſſima erat, adniſu periculum evaſiſſe, narrarunt mihi Meſſanæ quidam Hollandi, qui eâdem triremi vecti fuerant. Atque huc fortaſſe reſpexit Homerus, quum ſub ipſo Pelori ſcopulo Charybdim eſſe traderet. quem etiam ſequutus videtur Latinus poëta Ovidius, in poëmate in Ibin conſcripto, his verſibus:

Vt quos Scylla vorax Scyllæque adverſa Charybdis
Dulichiæ pavidos eripuêre rati.

Et item ſcholiaſtes Apollonii, ad Ἀργοναυτικῶν lib. IIII. ita commentans: Τῶν δὲ τριῶν τῆς Σικελίας ἀκρωτηρίων ἀφορᾷ πρὸς Ἰταλίαν ἡ Πελωρίς. ὑπόκειται δὲ αὐτῇ Χάρυβδις. id eſt: *Ex tribus Siciliæ promontoriis Italiam ſpectat Pelorus; ſub quo ſita eſt Charybdis.* De iis montibus poterat inaudiviſſe videri Homerus, qui Meſſanæ pariter & Charybdi ſimulque Peloro, licet huic à longinquo, imminent; niſi hi non χθαμαλώτεροι, id eſt, *humiliores*, verùm multo ſublimiores eſſent Scyllæ ſcopulo. Sed eadem haud dubiè ratio fuit Thucydidi, antiquiſſimo juxtà & graviſſimo rerum auctori, cur non unum certum locum, ſed totum fretum vocaret *Charybdin*. Verba namque eius lib. IIII hæc ſunt: Εἰ γὰρ κρατήσειαν τῷ ναυτικῷ, τὸ Ῥήγιον ἤλπιζον, πεζῇ τε καὶ ναυσὶν ἐφορμοῦντες, ῥᾳδίως χειρώσεσθαι, καὶ ἤδη ἰσχυρὰ τὰ πράγματα γίγνεσθαι. ξύνεγγυς γὰρ κειμένου τοῦ τε Ῥηγίου ἀκρωτηρίου τῆς Ἰταλίας, τῆς τε Μεσσήνης τῆς Σικελίας, τοῖς Ἀθηναίοις τε οὐκ ἂν εἶναι ἐφορμεῖν καὶ τοῦ πορθμοῦ κρατεῖν. Ἔστι δὲ ὁ πορθμὸς, ἡ μεταξὺ Ῥηγίου θάλασσα καὶ Μεσσήνης· ᾗπερ βραχύτατον Σικελία τῆς ἠπείρου ἀπέχει. καὶ ἔστιν ἡ Χάρυβδις κληθεῖσα τοῦτο· ᾗ Ὀδυσσεὺς λέγεται διαπλεῦσαι. διὰ στενότητα δὲ καὶ ἐκ μεγάλων πελαγῶν, τοῦ τε Τυρσηνικοῦ καὶ τοῦ Σικελικοῦ, ἐσπίπτουσα ἡ θάλασσα ἐς αὐτὸ, καὶ ῥοώδης οὖσα, εἰκότως χαλεπὴ ἐνομίσθη. Hoc eſt: *Sperabant enim, ſi claſſe viciſſent, terrâ marique aggreſſos ſe Rhegio potituros; ac res ſuas jam potentiores futuras. &, quum propinqua inter ſe ſint, Rhegium Italiæ promontorium & Meſſana Siciliæ opidum; ſe non permiſſuros, ut ingrederentur Athenienſes, fretumque obtinerent. Eſt autem fretum, mare inter Rhegium atque Meſſanam; quà breviſſimo intervallo Sicilia diſtat à continente. Et hoc illud eſt, quod Charybdis adpellatum fuit. quà Vlyſſes fertur transnavigaſſe. Haud abs re autem ſæva exiſtimata eſt; quum rapidè cadat per anguſtias magnorum pelagorum, Tyrrheni ac Siculi.* En, ut diſertè claréque totnm *fretum*, id eſt, *fauceis*, ſive, ut Apollonius vocat μιξοδίαν, ſeu, quemadmodùm Manilius, *portam Tyrrheni Siculique maris*, Thucydides adpellat *Charybdin*. à quo locum eum mutuatus eſt Eunapius in vitâ Porphyrii: quamquàm verba eius poſtmodùm corrupta fuerunt. ſic quidpe hodiè in vulgatis exemplaribus leguntur: Διαπλεύσας εἰς Σικελίαν τὸν πορθμὸν [καὶ τὴν] Χάρυβδιν, ᾗπερ Ὀδυσσεὺς ἀναπλεῦσαι λέγεται, πόλιν μὲν οὔτε ἰδεῖν ὑπέμενεν, οὔτε ἀνθρώπων ἀκοῦσαι φωνῆς. συντείνας δὲ ἐπὶ Λιλύβαιον ἑαυτὸν (τὸ δὲ ἐστὶ τῶν τριῶν ἀκρωτηρίων τῆς Σικελίας τὸ πρὸς Λιβύην ἀνατεῖνον καὶ ὁρῶν) ἔκειτο καταστένων καὶ ἀποκαρτερῶν, τροφήν τε οὐ προσιέμενος. Quæ ita vertit interpres: *Transmiſit in Siciliam, trajecto freto ad Charybdim, quà Vlyſſes enavigaſſe perhibetur; quòd neque Romam jam in oculis ferebat, neque voces hominum ampliùs admittebat. Inde Lilybæum contendit, quod unum eſt è tribus Siciliæ promontoriis, Aſiam versùs porrectum atque reſpiciens: ubi jacuit, in ſuſpiriis vitam trahens, & inediâ ſe macerans, cibique*

CHARYBDIS *eſt totum fretum, fluxum refluxumq; maris patiens.*

nihil

nihil admittens. At geminus heic eſt & ſatis turpis error. primò enim non animadverſum, priora illa verba de *freto Charybdi* è Thucydidis, ut dixi, hiſtoriâ eſſe deſumta: nec opus habere incluſis iſtis duabus vocibus [καὶ τὴν]; quæ imperitè à ſciolo, quiſcumque is fuerit, grammatico inſerta ſunt. tum reliqua perperam de urbe Româ intellecta ſunt; quum ſenſus totius loci hic ſit: *Transgreſſus in Siciliam per fretum Charybdim, quà Vlyſſes enavigaſſe perhibetur, neque urbem ullam videre ſuſtinuit, neque hominum vocem audire: Lilybæumque progreſſus, quod unum è tribus Siciliæ promontoriis in Africam protenditur eamq́ reſpicit; in ſuſpiriis jacuit; inediâ ſe macerans, nihilque cibi admittens*. Sed ad fretum à diverticulo, quò digreſſi ſumus, revertamur. Pauſanias in Eliacis ita ſcriptum reliquit: Μεσσηνίους, τοὺς ἐπὶ τῷ πορθμῷ, κατὰ ἔθος δή τι ἀρχαῖον καθ᾽ ἔτος πέμποντας εἰς Ῥήγιον χορὸν παίδων πέντε ἀριθμὸν καὶ τριάκοντα, καὶ διδάσκαλόν τε ὁμοῦ τῷ χορῷ, καὶ ἄνδρα αὐλητὴν, ἐς ἑορτήν τινα τῶν Ῥηγίνων ἐπιχώριον, κατέλαβεν αὐτοὺς ποτὲ συμφορὰ μηδένα ὀπίσω τῶν ἀποσταλέντων σφίσιν ἀποσωθῆναι, ἀλλὰ ἡ ναῦς, ἡ ἄγουσα τοὺς παῖδας, ἠφανίσθη σὺν αὐτοῖς κατὰ τοῦ βυθοῦ. ἔστι γὰρ δὴ ἡ κατὰ τοῦτον θάλασσα τὸν πορθμὸν θαλάσσης χειμεριωτάτη πάσης. οἵ τε γὰρ ἄνεμοι ταράσσουσιν αὐτὴν, ἀμφοτέρωθεν τὸ κῦμα ἐπάγοντες, ἐκ τοῦ Ἀδρίου καὶ ἐξ ἑτέρου πελάγους, ὃ καλεῖται Τυρσηνόν. ἤν τε καὶ ἀνέμων ἀπῇ πνεύματα, ὁ δὲ καὶ τηνικαῦτα ὁ πορθμὸς κίνησιν βιαιοτάτην αὐτὸς ἐξ αὑτοῦ καὶ ἰσχυρὰς παρέχεται παλιρροίας· θηρία τε τοσαῦτα ἐς αὐτὸν τὰ ἀθροιζόμενά ἐστιν, ὡς καὶ τὸν ἀέρα τὸν ὑπὲρ τῆς θαλάσσης ταύτης ἀναπίπλασθαι τῶν θηρίων τῆς ὀσμῆς· ὡς σωτηρίας γε ἐκ τοῦ πορθμοῦ μηδὲ ἐλπίδος τι ὑπολείπεσθαι ναυαγῷ. Εἰ δὲ ἐνταῦθα συνέπεσε καὶ Ὀδυσσεῖ διαφθαρῆναι τὴν ναῦν, ἄλλως μὲν οὐκ ἄν τις πείθοιτο ἐκνήξασθαι ζῶντα ἐς τὴν Ἰταλίαν αὐτόν· τὸ δὲ ἐκ τῶν θεῶν εὐμενὲς ἐπὶ παντὶ ἐργάζεται ῥᾳστώνην. Hoc eſt: *Quum Meſſenii, qui ad fretum habitant, pro veteri conſvetudine, quam ſingulis annis obſervant, Rhegium* XXXV *puerorum chorum mitterent, cumque his chori magiſtrum & tibicinem, ad agitandum ſolenne Rheginis feſtum; contigit, ut, nave cum vectoribus abſorptâ, perierint omnes, nec quiſquam ad ſuos ex eâ calamitate ſalvus redierit. Eſt enim fretum hoc omnium aliorum pelagorum maximè procelloſum. ſiquidem venti id concitant; utrimque fluctus, hinc ex Adriatico, illinc ex Tyrrheno mari, invehentes. quin & quum venti poſuêre, ea eſt influentis ac refluentis pelagi ex ſeſe concitatio, tamque gravis belluarum magnâ copiâ innatantium odor, ut naufragis nulla ſalutis reliqua fiat ſpes. Quòd ſi navem hoc in freto Vlyſſes fregiſſet; non ille quidem in Italiam incolumis enataſſet. verùm deorum benignitas in omnibus allevationem adfert*. En; quamvis Meſſanenſium pueri *Charybdim* illam ſub Meſſanâ transjecerint, Rhegium petentes; tamen heic nullam nominat Pauſanias; ſed naturam eius, unà cum Thucydide, univerſo tribuit freto. Sic & Didymus, prædicto loco, ad Odyſſeæ lib. XII, non ad Meſſanam, veluti certum aliquem hiatum, ponit Charybdin; ſed in prædictâ Thyrreni Adriaticique maris μιξοδίᾳ. Χάρυβδις, inquit, θαλάσσης βάθος ἀναποτικόν. ἔστι δὲ μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πελάγους. id eſt: *Charybdis, profunditas, qua mare abſorbetur*. Et clariùs Euſtathius, ad eumdem poëtæ locum: Φέρεται δὲ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις, ὅτι Χάρυβδις θαλάσσης βάθος ἐστὶν ἀναποτικὸν, μεταξὺ τοῦ Ἀδρίου καὶ τοῦ Τυῤῥηνικοῦ πελάγους. ᾧ συλλαλεῖ καὶ ὁ μεταβολεὺς Δημοσθένης, εἰπὼν, ὅτι τῷ φυτῷ ὑπέκειτο ἡ ὀνομαζομένη μὲν Χάρυβδις, αὐτὴ δὲ τοῦτο ἄμπωτις τοῦ πελάγους βιαιοτάτη, καὶ αὖθις πλημμύρα. Id eſt: *Aiunt veteres, Charybdim eſſe profunditatem, qua mare abſorbetur, inter Adriaticum Thyrrenumq́ pelagus. cui rei etiam adſentitur interpres Demoſthenes; dum ait ſub arbore ſitam fuiſſe Charybdim, quæ nihil aliud ſit, quàm vehementiſſimum maris defluxum atque refluxum*. Sed omnium optimè Ioannes Tzetzes in Chiliadibus:

Ἡ Σκύλλα καὶ ἡ Χάρυβδις εἰσὶ τῆς Σικελίας.
Ἀλλ᾽ ἡ μὲν Σκύλλα πέφυκε τι τῶν ἀκρωτηρίων,
Πάνυ δεινὸν καὶ δύσπορθμον ἕρμασι τε καὶ πέτραις,
Καὶ θαλασσίοις δὲ θηρσὶ, βλάπτουσιν οὐ μετρίως.
Ἡ Χάρυβδις δὲ ῥεῦμα τι δεινόν ἐστιν ἐκεῖσε,
Λέβητος δίκην συστροφαῖς δεινῶς ἀνακαχλάζων.
Δεινὴν δ᾽ αὐτὴν ἐργάζονται τὴν Χάρυβδιν τὸ ῥεῦμα
Οἱ ποταμοὶ, ὁ Σένων τε ὁμοῦ καὶ ὁ Ἀδρίας.
Εἰς πέλαγος Ἰόνιον εἰσβάλλοντες καὶ ἄμφω.
Ἄλλοι δὲ τρία λέγουσιν, ἃ σοι πελάγη φράσω,
Ποιεῖν δεινὴν τὴν Χάρυβδιν, ἐπαύξοντα τὸ ῥεῦμα.
Ἐκ μὲν δυσμῶν τὸ Τυρσηνὸν, ὁ στενότατον ὑπάρχον·
Ἐκ νότου δὲ τὸ Σικελικὸν ὁμοῦ καὶ τὸ τῆς Κρήτης·

Ἐκ τοῦ βορρᾶ ἑώας τε πάλιν τὸ τοῦ Ἀδρίου·
Ὃ πέλαγος Ἰόνιον καλεῖται τοῦ Ἀδρίου.
Εἰς γὰρ στενὸν τὸ Τυρσηνὸν πέλαγος κεκλεισμένον
Τὸ πνεῦμα, καὶ ὠθούμενον ἐκ πελαγῶν τῶν ἄλλων,
Μὴ ἔχον δὲ διέκπνευσιν, δεινῶς στροφοδινεῖται,
Μορμύρον δίκην λέβητος πυρὶ τεθερμασμένου.

Hoc eſt:

Scylla atque Charybdis ſunt ad Siciliam.
Scylla fuit quoddam promontorium,
Valdè periculoſum, & ob ſcopulos ac petras trajectu difficile,
Simulque ob marinas feras, haud modicè noxias.
Charybdis autem grave illic eſt malum,
Lebetis inſtar vorticibus ſævè obſtrepens.
Sævam autem eam reddunt fluxu
Flumina, Seno ſimul & Adria,
Ambo in mare Ionium erumpentes.
Alii verò tria maria aiunt, quæ tibi dicam,
Facere ſævam Charybdin; quæ exaugent æſtum.
Ab occaſu Tyrrhenum; quod anguſtiſſimum eſt;
Ab auſtro Siculum ſimul & Creticum:
A ſeptemtrionibus & ortu Adriaticum;
Quod Ionium vocatur.
In anguſtum igitur Tyrrhenum mare concluſus
Ventus, ab aliisque pelagis impulſus,
Efflationemque nullam habens: vehementer in turbinem circumagitur,
Strepitum edens cacabi inſtar igne excalefacti.

Hinc ἠνεμόεσσα dicitur Πελωρὶς Dionyſio, orbis terræ deſcriptori; id eſt, *Ventoſa Peloris*. Quæ autem iſtæ ſint Tzetzis nugæ de *Senone & Adria fluminibus*, in Italia oſtenſum eſt. cæterùm, quamvis duo heic nominet quaſi diverſa maria, *Siculum*, ſive *Creticum*; & *Adriaticum*, ſive *Ionium*: tamen unum dumtaxat mare fretum à meridie contingit; quod & *Siculum*, & *Adriaticum*, & *Ionium* vocatur. cum hoc ab ſeptemtrionibus in ipſo freto concurrit *Tyrrhenum*. At multo peius de his nugatur frater eius, Iſacius Tzetzes, Lycophronis ſcholiaſtes. Verba poëtæ hæc ſunt:

Τοὺς δ᾽ ἀμφὶ Σύρτιν καὶ Λιβυστικὰς πλάκας,
Στενήν τε πορθμοῦ συνδρομὴν Τυρσηνικοῦ,
Καὶ μιξόθηρος ναυτιλοφθόρους σκοπὰς,
Ἁρπυογούνων κλώμακάς τ᾽ ἀηδόνων
Πλαγχθέντας, ὠμόσιτα δαιταλωμένους,
Πρόπαντας ᾅδης πανδοκεὺς ἀγρεύσεται)
Λώβαισι παντοίαισιν ἐσπαραγμένους,
Ἕνα φθαρέντων ἄγγελον λιπὼν φίλων,
Δελφινόσημον κλῶπα Φοινίκης θεᾶς.

Id eſt:

Alios circa Syrtin & Libyæ æquora,
Anguſtumque freti Tyrrheni concurſum,
Et ſemiferæ naufragas ſpeculas,
Aviformiumq; ſcopulos luſciniarum
Vagatos, crudeliterq; laceratos,
Orcus omneis capax capiet,
Cladibus omnigenis excruciatos;
Vnum ex perditis amicis nuncium relinquens,
Delphini ſignum gerentem, Phœniciæ furem deæ.

Ad quæ ita Iſacius Tzetzes: Τοὺς περὶ τὸν Ὀδυσσέα λέγει. περὶ γὰρ τὴν Λιβύην ἐκπεσόντες ἐπλανῶντο. δύο δέ εἰσι Σύρτεις· ἐν Λιβύῃ ἡ μὲν μείζων, ἡ δὲ μικρὰ Σύρτις ἡ Χάρυβδις. ἔστι δὲ ὄνομα τόπου θαλάσσης περὶ Μεσσήνην καὶ Λιβύην, ἔνθα ὁ Τυῤῥηνὸς Ἀδρίᾳ συμβάλλων δεινὴν ἐργάζεται τὴν Χάρυβδιν. Ἀδρίας δὲ καὶ Σένων ὀνόματα ποταμῶν ῥεόντων εἰς τὸν Ἰόνιον κόλπον. γράφεται δὲ καὶ Λιγυστικάς. οἰκοῦσι δὲ οἱ Λιγυστῖνοι μετὰ τῶν Τυρσηνῶν. στενὴν δὲ πορθμοῦ συνδρομὴν λέγει, ἐπειδὴ ὁ πορθμὸς μέσος.

μέσος κεῖται τοῦ Ἀδριατικοῦ καὶ Τυρσηνικοῦ πελάγους· τοῦ μὲν λήγων, τοῦ δὲ ἀρχόμενος. τὸ δὲ Τυρσηνικὸν πέλαγος μεταξὺ Ῥηγίου καὶ Μεσσήνης κεῖται. Λιβυστικὸν καὶ Λιγυστικὸν τὸ αὐτό ἐστιν. Id eſt: *De Vlyſſis ſociis loquitur. hi enim tempeſtate abrepti circa Libyam errarunt. Duæ autem ſunt Syrtes: maior in Libyâ; minor verò eſt Charybdis. Eſt autem nomen loci in mari circa Meſſanam & Libyam; ubi Tyrrhenus cum Adriâ concurrens, ſævam efficiunt Charybdim. Adria autem & Seno nomina ſunt fluminum, in Ionium ſinum defluentium. Scribitur verò etiam* Λιγυστικὰς πλάκας· id eſt, *Liguriæ æquora. incolunt enim Ligures juxta Tyrrhenos. Anguſtum autem freti concurſum dicit, quia fretum hoc in medio Adriatici Tyrrheniq; maris ſitum eſt; hinc deſinens, illinc incipiens. Tyrrhenum autem mare inter Rhegium & Meſſanam protenditur. Libycum & Liguſticum unum idemque eſt.* O quantum nugarum! Quis geographiæ adeò imperitus eſſe poteſt, uti ignoret, utramque Syrtim eſſe ad Africam? Quis iſte & qualis poteſt eſſe Charybdis locus circa Meſſanam ſimul & Africam? Libyam item, ſive Africam, eamdem eſſe cum Liguriâ, quis umquàm ſomniaverit? Tum verò non Tyrrhenum mare, ſed ipſum fretum inter Rhegium Meſſanamque collocandum erat. Sed nugas has & delirantis grammatici ſomnia mittamus. Prædictus Euſtathius, eodem loco, ὅτι δὲ, inquit, τὸ κατὰ τὴν Χάρυβδιν πλάσμα τοῦ ποιητοῦ ἄμπωτιν καὶ ταύτην ὑποβάλλει νοεῖν, οὐκ ἔστιν ἀμφιβαλεῖν. id eſt: *Figmentum poëtæ de Charybdi fluxum refluxumq; maris innuere, non eſt dubitandum.* Svidas: Πρίσκος δὲ λέγει περὶ Χαρύβδεως· Παραπλέουσι δὲ τὴν Σικελίαν πρὸς τῇ Μεσσήνῃ κατὰ τὸν πορθμὸν τῆς Ἰταλίας, ἐν ᾧπερ ἡ Χάρυβδις, πνευμάτων ἐπιλαβόντων δυσαῶν, αὐτοῖς ἀνδράσι κατέδυσαν. ὅτι Χάρυβδις καὶ Σκύλλα ἐν στενῷ τόπῳ κειμένη, ὑποδέχεται τὰ τοῦ Ὠκεανοῦ ῥεύματα, καὶ τοὺς παραπλέοντας βυθίζει. Locum eſſe corruptum in principio atq; mutilum, tum iſta, καὶ Σκύλλα, imperitiſſimi ſcioli eſſe improbiſſimum gloſſematium, cuivis patet. Senſus tamen hic fuerit: *Priſcus de Charybdi ita narrat: Præternavigantes Siciliam versùs Meſſanam per fretum Italiæ, in quo Charybdis eſt, quum venti inciderent procelloſi, unà cum vectoribus ſubmerguntur. Quidpe Charybdis loco in anguſto poſita, Oceanique fluxus excipiens, trajicientes demergit.* Ex hactenus igitur dictis, maximè verò è Thucydidis ſuprà ſcriptis verbis, clarè patet, Charybdin nihil aliud eſſe, quàm fretum hoc, fluxum refluxumq; maris patiens, ventiſque vehementioribus concuſſum. unde hodiéque apud accolas eius antiquum illud Græcorum vocabulum τὸ Ῥεῦμα, quod *fluxum* ſignificat, quamvis corruptum, durat. quidpe non unius tantùm loci illius ſub pharo Meſſanenſi, ſed totius freti fluxum & refluxum patriâ lingvâ vocant *La Rema*. Ille igitur Homeri verſus, quem ipſe Charybdis ſuæ ſub Pelori ſcopulo ac caprifico gurgiti ſeu voragini adfinxit, de toto intelligendus eſt freto.

> Τρὶς μὲν γάρ τ᾽ ἀνίησιν ἐπ᾽ ἤματι, τρὶς δ᾽ ἀναροιβδεῖ
>
> *Ter egerit ſingulis diebus, terque reſorbet.*

Quamquàm id non ter ſingulis diebus fiat; licet hoc eius vocabulo poſtmodùm uſi ſint ſuprà ſcripti auctores, Virgilius, Ovidius, Hyginus, Servius, Iſidorus: ſed bis tantùm. qua in re jam olim Polybius Homerum correxit; teſte Strabone. cuius verba lib. I hæc ſunt: Τὸ δὲ, Τρὶς μὲν γάρ τ᾽ ἀνίησιν, ἀντὶ τοῦ Δὶς, γραφικὸν μᾶλλον εἶναι [φησὶν ὁ Πολύβιος] ἁμάρτημα, ἢ ἱστορικόν. Id eſt: *Illud verò, Ter egerit, quòd pro Bis ſit poſitum, exſcriptoris ait Polybius potiùs factum errore, quàm hiſtoriæ ignoratione.* Et ipſe Strabo, eod. lib. poſteà: Ἀπὸ δὲ τῶν ἀμπώτεων καὶ τῶν πλημμυρίδων ἡ Χάρυβδις αὐτῷ μεμύθευται, οὐδ᾽ αὐτὴ παντάπασιν Ὁμήρου πλάσμα οὖσα, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῶν ἱστορουμένων περὶ τὸν Σικελικὸν πορθμὸν διεσκευασμένη. εἰ δὲ, δὶς τῆς παλιρροίας γινομένης καθ᾽ ἑκάστην ἡμέραν καὶ νύκτα, ἐκεῖνος τρὶς εἴρηκε,

> Τρὶς μὲν γάρ τ᾽ ἀνίησιν ἐπ᾽ ἤματι, τρὶς δ᾽ ἀναροιβδεῖ·

λέγοιτ᾽ ἂν καὶ οὕτως. οὐ γὰρ κατ᾽ ἄγνοιαν τῆς ἱστορίας ὑποληπτέον γενέσθαι τοῦτο, ἀλλὰ τραγῳδίας χάριν καὶ φόβου, ὃν ἡ Κίρκη πολὺν τοῖς λόγοις προστίθησιν, ἀποτροπῆς χάριν, ὥστε καὶ τὸ ψεῦδος παραμίγνυσθαι. * . * . Ἴσως δ᾽ ἄν τις καὶ ἀπὸ τῆς ὥρας τεκμήραιτο, ὅτι ὑπαινίττεταί πως τὸ ἀληθές· μᾶλλον γὰρ ἐφαρμόττοι πρὸς τὸ δὶς γίνεσθαι τὴν παλίρροιαν, κατὰ τὸν συνάμφω χρόνον, τὸν ἐξ ἡμέρας καὶ νυκτὸς, ἢ τὸ τρὶς, τοσοῦτον χρόνον μεῖναι τὰ ναυάγια ὑποβρύχια, ὀψὲ δὲ ἀναβληθῆναι ποθοῦντι καὶ συνεχῶς προσισχομένῳ τοῖς κλάδοις.

> Νωλεμέως δ᾽ ἐχόμην, ὄφρ᾽ ἐξεμέσειεν ὀπίσω
>
> Ἱστὸν καὶ τρόπιν αὖθις· ἐελδομένῳ δέ μοι ἦλθεν
>
> Ὄψ᾽· ἦμος τ᾽ ἐπὶ δόρπον ἀνὴρ ἀγορῆθεν ἀνέστη,
>
> Κρίνων νείκεα πολλὰ δικαζομένων αἰζηῶν,
>
> Καὶ τότε δή μοι δοῦρα Χαρύβδιος ἐξεφαάνθη.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Πάντα γὰρ ταῦτα χρόνου τινὸς ἔμφασιν ἀξιολόγου δίδωσι, καὶ μάλιστα τὸ τὴν ἑσπέραν ἐπιτεῖναι, καὶ μὴ κοινῶς εἰπόντα, ἡνίκα ὁ δικαστὴς ἀνίσταται, ἀλλ' ἡνίκα κρίνων νείκεα πολλὰ, ὥστε βραδύναι πλέον τι. Hoc eſt: *Ab fluxu verò & refluxu fabulam Charybdis confinxit. quæ tamen ne ipſa quidem omnino commentum eſt Homeri: ſed ex iis adornata, quæ de freto Siculo narrantur. Quòd autem, quum bis ſingulis diebus æſtus reciprocatio fiat, ille ter id fieri dixit, hoc verſu;*

Ter enim egerit ſingulis diebus, terque reſorbet:

id quoque ſic dici poterat. non enim, ignoratione hiſtoriæ id factum, ſuſpicandum eſt; ſed tragicæ amplificationis gratiâ, & metus incutiendi. nam Circe in oratione ſuâ multum terroris addit, avertendi hominem causâ: itaque mendacium etiam admiſcet. Et exiguo pòſt: *Sanè ex ipſo temporis ſpatio colligere licet, Homerum veritatem ſub involucro ſignificaſſe. nam quòd tanto tempore ſub aquis morata ſunt naufragii fruſta, ſeróque tandem ejecta deſideranti & continenter ramis adhærenti; id magis quadrat eò, quòd bis ſingulis diebus ac noctibus fiat æſtus reciprocatio, quàm quòd ter.*

Indeſinenter autem tenebam; donec evomeret retrorſum
Malum & carinam denuò. deſideranti autem mihi advênit
Serò tandem. nempe quando ad cœnam judex è foro ſurgit,
Multis judicatis litibus litigantium virorum;
Tunc tandem mihi ligna è Charybdi adparuerunt.

Hæc enim omnia non exiguum tempus innuunt: maximè, quòd veſperam intendi jam cœpiſſe ait; neque ſimpliciter dicit, Quando judex ſurgit; ſed addit, Dijudicatis multis litibus: ut, moratum illic aliquamdiu, intelligatur. Nam ἅμα ἠελίῳ ἀνιόντι, id eſt, *ſimul cum exoriente Sole*, ait poëta, eum ad Charybdin perveniſſe.

Verùm licet multa ὑπερβολικῶς ad exaggerandam rem Homerus & alii de hoc freto, ſive de Scyllâ in eo & Charybdi confinxerint; tamen re verâ locus per ſe ſatis eſt formidabilis, periculoſus, &, ut Mela ait, *adpulſis noxius*; ubi gravior tempeſtas mare concitet. quidpe in tantis anguſtiis vento æſtuque, ut dixi, concurrentibus, facilè navigia vel fluctibus obrui ſubmergique, vel Scyllæ ſcopulo ac reliquis ſaxis juxtà ſitis impingi collidique poſſunt. Iuſtinus lib. IIII: *Nec mirum ſi fabuloſa eſt loci huius antiquitas, in quem res tot coiêre miræ. primùm, quòd nusquàm aliàs tam torrens fretum, nec ſolùm citato impetu, verùm etiam procul videntibus. undarum porrò in ſe concurrentium tanta pugna eſt, ut alias, veluti terga danteis, in imum deſidere, alias quaſi victriceis in ſublime ferri videas; nunc heic fremitum ferventis æſtus, nunc illic gemitum in voraginem deſidentis exaudias. Hinc igitur fabulæ Scyllam & Charybdim peperêre: hinc latratus auditus: hinc monſtri credita ſimulacra; dum navigantes, magnis vorticibus pelagi deſidentis exterriti, latrare putant undas, quas ſorbentis æſtus vorago conlidit. Iam ipſa Italiæ Siciliæque vicinitas, jam promontoriorum altitudo ipſa ita ſimilis eſt, ut, quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit; credentibus, coëuntibus in ſe promontoriis, ac rurſum diſcedentibus, ſolida intercipi abſumique navigia. Neque hoc ab antiquis in dulcedinem fabulæ compoſitum; ſed metu & admiratione tranſeuntium. ea eſt enim procul inſpicientibus natura loci, ut ſinum maris, non tranſitum putes: quò quum acceſſeris; diſcedere ac ſejungi promontoria, quæ anteà juncta fuerant, arbitrêre.* Scholiaſtes Apollonii, ad Ἀργοναυτικῶν lib. IIII: Τῶν δὲ τριῶν τῆς Σικελίας ἀκρωτηρίων ἀφορᾷ πρὸς Ἰταλίαν ἡ Πελωρίς· ὑπόκειται δὲ αὐτῇ Χάρυβδις· ἡ δὲ Σκύλλα ἐν τῇ Ἰταλίᾳ ἀντικρὺ ταύτης. ἀκρωτήριον δέ ἐστιν ἡ Σκύλλα, ἐξέχον εἰς θάλασσαν, ὁμοίωμα καὶ πρόσωπον ἔχον γυναικός. κάτω δὲ τοῦ ἀκρωτηρίου εἰσὶ πέτραι πολλαὶ καὶ μεγάλαι, ἔχουσαι κοίλους τόπους καὶ σπήλαια, ἐν οἷς θαλάσσια θηρία μένουσιν. ὅσα μὲν οὖν τῶν πλοίων, τὰς πέτρας ἐκκλίνοντα, ὑπὸ τοῦ κλύδωνος εἰς τὴν Χάρυβδιν ἀπωθῶσιν, ἀναρροφοῦνται ὑπ' αὐτῆς, συγκαταφερόμενα τῇ θαλάσσῃ· ὅσα δ' αὖ ὑπὸ τῆς ἐν Χαρύβδει θαλάσσης εἰς τὰς πέτρας τῆς Σκύλλης ὑφάλους καὶ τραχείας οὔσας ἀπωθῶσι, συγκατακλᾶται καὶ διαφθείρεται. εἶτα ἐξιόντες θαλάσσιοι κύνες, καὶ ἕτερα διάφορα θηρία, ἐσθίουσι τοὺς ἐκ τῶν νεῶν ἄνδρας. Hoc eſt: *Ex tribus Siciliæ promontoriis Italiam ſpectat Pelorus; ſub quo Charybdis ſita eſt. huic verò adverſa eſt in Italiâ Scylla. Eſt autem Scylla promontorium in mare prominens, ſimulacrum & faciem habens mulieris. ſub hoc autem promontorio multa ac magna ſunt ſaxa, cavos locos & antra habentia, in quibus feræ marinæ degunt. Quæcumque igitur navigia, declinatis ſaxis, in Charybdim à fluctibus compellantur, abſorbentur ab ipsâ, ſimul cum mari circumagitata. quæcumque verò viciſſim à mari, quod eſt apud Charybdin, in aſpera & ſub undis latentia Scyllæ ſaxa detruduntur, confringuntur comminuunturque. mox prodeuntes marini canes & cæteræ variæ feræ, vectores devorant.*

Cæterùm cauſam fluxus refluxusque in freto Siculo innuere videtur Iuſtinus, dicto lib. IIII, in his verbis: *Eadem cauſa etiam Aetnæ montis perpetuos igneis facit. nam aquarum ille concurſus, raptum ſecum ſpiritum in imum fundum trahit; atque ibi ſuffocatum tamdiu tenet, donec, per ſpiramenta terræ diffuſus, nutrimenta ignis incendat.* Non tantùm attrahi ſpiritum à Charybdi, ſed etiam efflari, Lycophron auctor eſt his verſibus: *Cauſa æſtus in Siculo freto.*

Ὡς μὴ καταβρώξῃ νιν ἐν ῥόχθοις κλύδων,
Χάρυβδιν ἐκφυσῶσαν ἑλκύσας βυθῷ.

Id eſt:

Ne ipſum devoret inter fluctus æſtus,
Charybdin è gurgitibus efflantem trahens.

In eamdem ſententiam Euſtathius ad Odyſs. lib. XII: Ὁ δὲ Κίλιξ ποιητὴς, τοπογραφῶν τε ἅμα ἐν παραβολῇ καὶ μυθικῶς αἰτιολογῶν τὸ κατὰ τὴν Χάρυβδιν, Ἰονίου τε καὶ Τυρσηνικοῦ πόντου μέσην κεῖσθαι αὐτὴν ἱστορεῖ. καὶ πνεύματι δὲ ὑπογαίῳ τυφωνικῷ αὐτήν φησιν ἀνακυκᾶσθαι κατά τινα δῆθεν ὁμοιότητα τοῦ ἐν Σικελίᾳ Αἰτναίου πυρός, οἷα τοῦ μυθικοῦ Τυφῶνος, ὥσπερ τῇ Αἴτνῃ καὶ τοῖς κατὰ Χάρυβδιν τόποις ὑποκειμένου· ἵνα, καθὰ ἐν Ἰλιάδι Ζεὺς ὑπὸ Τυφωεῖ γαῖαν τινὰ ἱμάσσει πνεύματι δηλαδὴ ἐλαυνομένην σφοδρῷ, οὕτω καὶ ἡ Χάρυβδις ὁμοίῳ τινὶ πνεύματι λαύρῳ κάτωθεν κατὰ πάθος ἀμπώσεως ἀναταρασσομένη, πάσχῃ ἅπερ ἡ ποίησις τερατεύεται. Hoc eſt: *At Cilix poëta, locum Charybdis per comparationem deſcribens, rationemque ſimul eius reddens ex fabulis; ſitam ait eſſe in medio Ionii Tyrrhenique maris; & ſpiritu quodam ſubterraneo ac procelloſo conturbari, ad ſimilitudinem ſcilicet Aetnæi ignis in Siciliâ, qui fabuloſo adfingitur Typhoni, ſub Aetnâ & locis Charybdi conterminis ſito. ut, quemadmodùm in Iliade Iupiter ſub Typhæo terram verberat, vehementi agitatam ſpiritu; ſic & Charybdis, ſimili quodam ſpiritu multo infernè in æſtu maris commota, patiatur ea, quæ poëſis monſtrificè de eâ confingit.* Verùm eamdem huius in freto Siculo fluxus refluxusque rationem eſſe, quam magni Oceani, Ariſtoteles innuit in Mirandis. Ὁ πορθμὸς, inquit, ὁ μεταξὺ Σικελίας καὶ Ἰταλίας αὔξεται καὶ φθίνει ἅμα τῷ Σεληνίῳ. id eſt: *Fretum inter Siciliam & Italiam unà cum Lunâ intumeſcit & ſubſidit.* Et diſertiùs Strabo lib. I: Διὰ δὲ τοῦτο καὶ τοὺς εὐρίπους ῥοώδεις εἶναί [φησιν ὁ Ἐρατοσθένης,] μάλιστα δὲ τὸν κατὰ Σικελίαν πορθμόν· ὅν φησιν ὁμοιοπαθεῖν ταῖς κατὰ τὸν Ὠκεανὸν πλημμυρίσι τε καὶ ἀμπώτεσι. δίς τε γὰρ μεταβάλλειν τὸν ῥοῦν ἑκάστης ἡμέρας καὶ νυκτὸς, καθάπερ τὸν Ὠκεανὸν, δὶς μὲν πλημμυρεῖν, δὶς δὲ ἀναχωρεῖν. Τὴν μὲν οὖν πλημμυρίδα δεῖ ὁμολογεῖν, τὴν ἐκ τοῦ Τυρρηνικοῦ πελάγους εἰς τὸ Σικελικὸν καταφερομένην, ὡς ἂν ἐκ μετεωροτέρας ἐπιφανείας, ὃν δὴ καὶ καλιόντα ὀνομάζεσθαι· ὁμολογεῖν δ᾽ ὅτι καὶ κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν ἄρχεταί τε καὶ παύεται, καθ᾽ ὃν αἱ πλημμυρίδες, (ἄρχεται μὲν γὰρ περὶ τὴν ἀνατολὴν τῆς Σελήνης καὶ τὴν δύσιν· λήγει δὲ, ὅταν συνάπτῃ τῇ μεσουρανήσει ἑκατέρᾳ, τῇ τε ὑπὲρ γῆς, καὶ τῇ ὑπὸ γῆν). τῇ τε ἀμπώτει τὸν ἐναντίον ἐξιόντα καλεῖσθαι, ταῖς μεσουρανήσεσι τῆς Σελήνης ἀμφοτέραις ἐναρχόμενον, καθάπερ αἱ ἀμπώτεις, ταῖς δὲ συνάψεσι ταῖς πρὸς τὰς ἀνατολὰς καὶ δύσεις παυόμενον. Hoc eſt: *Ob eamdem autem cauſam euripos quoque fluxuoſos eſſe ait Eratoſthenes; maximè Siculum fretum: quod eodem, quo Oceanus, modo agitari dicit. bis enim ſingulis diebus ac noctibus mutare fluctum; quemadmodùm Oceanus bis inundat, biſque in ſe remeat. Exundationem quidem, aquis è Tyrrheno mari in Siculum tamquàm è ſublimiori ſuperficie delatis, fieri fatendum eſt; eamque æſtum deſcendentem nominari. fatendum item, eodem eum tempore incipere ac deſinere, quo maris adfluxus (incipit enim oriente atque occidente Lunâ; deſinit, quum ea ad medium cœli ſive ſupra ſive infra terram adplicat) eumque è contrario abeuntem æſtum vocari; qui utroque Lunæ ad medium cœli adpulſu incipit, ſicut maris reſorbitio; & ceſſat Lunâ oriente vel occidente.* Verùm de his jam ſatis abundéque dictum exiſtimo.

Reſtat nunc, uti longitudinem freti, quod ſuprà promiſimus, tandem indicemus. Iſidorus, Origin. lib. XIII, cap. XVIII: *Fretum adpellatum eſt, quòd ibi ſemper mare ferveat. nam fretum eſt anguſtum & quaſi fervens mare, ab undarum fervore nominatum; ut Gaditanum, vel Siculum. nam freta dicta Varro ait, quaſi fervida; id eſt, ferventia & motum fervoris habentia.* Ipſe Varro, de Latinâ lingvâ lib, VI: *Dictum fretum à ſimilitudine ferventis aquæ; quòd in fretum ſæpe concurrat æſtus, atque effervescat.* An igitur *Freti* etiam *Siculi* eadem cenſenda eſt longitudo, qua acceſſus receſſusque ſuprà dictæ Charybdis ſeſe extendit; nempe à Vaticano, ut diximus, Italiæ promontorio ad Tauromenium uſq; Siciliæ opidum, per millia paſſuum fermè LXX? Haud puto ita accepiſſe veteres: ſatiſque id adparet ex eo, quòd Plinius, loco ſuprà ſcripto, longitudinem eius XV millium tantùm adnotavit. Rectiùs itaque Mela, lib. I, cap. I:

Anguſtias Oceani, introitumque venientis, nos fretum, Græci πορθμὸν *adpellant*. De *freto* loquitur *Gaditano*. Hinc Plinius, in proœmio lib. III: *Terrarum orbis univerſus in treis dividitur partes; Europam, Aſiam, Africam. Origo ab occaſu Solis & Gaditano freto; quà irrumpens Oceanus Atlanticus, in maria interiora diffunditur.* ⁎. *Quindecim millia paſſuum in longitudinem, quas diximus, fauces Oceani patent, quinque millia in latitudinem; à vico Mellariâ Hiſpaniæ ad promontorium Africæ Album; auctore Turannio Gracculo juxtà genito. T. Livius ac Nepos Cornelius latitudinis tradiderunt, ubi minimum,* VII *millia paſſuum; ubi verò plurimum,* X *millia. Tam modico ore tam immenſa æquorum vaſtitas panditur. Nec profunda altitudo miraculum minuit. frequentes quidpe tæniæ candicantis vadi carinas territant. quâ de causâ Limen interni maris multi eum locum adpellavêre.* Et Plinii epitomator Solinus, cap. XXVI: *Gaditanum fretum à Gadibus dictum. Atlanticus æſtus in noſtrum mare diſcidium orbis immittit. nam Oceanus, ab occaſu Solis irrumpens, lævo latere Europam radit, Africam dextro; ſciſſisque Calpe & Abilâ montibus, inter Mauros funditur & Hiſpaniam: ac freto iſti, cuius* XV *millia paſſuum efficit longitudo, latitudo vix ſeptem, quodam oſtio aperit limen interni æquoris*. Legendum cenſeo; *freto iſto*, ⁎, *veluti quodam oſtio*. niſi legere malis; *freti iſtius*, *, *quodam oſtio*: quod minùs congruum. Noſtri igitur etiam *freti Siculi* longitudo intra *anguſtias*, ſive *limen*, ſeu *oſtium*, ſive, ut Manilius vocat, *portam Siculi Tuſcique maris* cenſenda eſt: nimirum in Italiæ latere à Scyllâ promontorio ad promontorium usque Leucopetram, millium paſſuum XXVIIII; in latere verò Siciliæ, à Peloro promontorio ad promontorium, quod ſub *Itála* opido è regione Leucopetræ prominet, millium XXVII. Quidpe anguſtiæ freti ab ſeptemtrionibus Peloro & Scyllâ, ab auſtro Leucopetrâ & Italenſi promontorio includuntur. Summa igitur FRETI SICVLI *longitudo* eſt XXVIII circiter millium paſſuum. *latitudo* verò, ubi minimum, inter Pelorum & Cænym, quod vulgò nunc *Coda della Volpe* dicitur, mille quingentos paſſus, ubi plurimum, inter Italenſe promontorium & Leucopetram, XII millia patet.

FRETI *Siculi longitudo & latitudo.*

CAPVT VI.

Trium Siciliæ promontoriorum forma. Pelorum promontorium. Neptuni templum. Meſſana urbs; quæ anteà Zancle. Pelorias ſive Pelorus mons, qui & Neptunius: & in hoc Specula. Chalcidicus mons. Eunes ſive Senes locus ſeu mons. Fauces Mylenſes & Tauromenitanæ. Argennum & Drepanum promontoria.

SEd tempus eſt, freto relicto in ipſam regredi inſulam; ſingulaque eius loca, quæ veterum celebrata ſunt auctorum monumentis, exponere. Primùm igitur ora dicatur maritima: atque ante alia id inſulæ latus, quod, in ortum Solis converſum, Peloro Pachynoque finitur promontoriis. Quamquàm haud abs re nec incommodum fuerit, pauca quædam in univerſum de trium inſulæ promontoriorum formâ præmittere.

Trium Siciliæ promontoriorum forma.

Ipſæ equidem tres ἄκραι, à quibus inſula nomen *Trinacriæ* accepit, Latinis auctoribus *promontoria* dicuntur pariter omnibus: at vocabulo minùs proprio: quidpe quum *promontorium* propriè ſit mons longiùs â reliquâ orâ in mare prominens; illæ verò Siciliæ tres ἄκραι loca ſunt depreſſa, & litore plano apertoque; humo *Pelorus* arenaceâ; *Pachynus* & *Lilybæum*, ſaxeâ. Penuriâ id alius vocabuli, an per errorem à Latinis factum ſit, etiamnunc ambigo. primi certè Græci per vocabulum ἄκραι non *promontoria* heic intellexerunt; ſed tria illa *extrema* ſive *extremitates* inſulæ, longiùs in mare protenſas. quare rectiùs Pindarus, ut ſuprà cap. II adnotatum, τριγλώχινα dixit inſulam, id eſt, *tricuſpidem*, quàm Lycophron τρίδειρον, *triverticem*, & Nonnus τρικάρηνον, *tricipitem*, & τρίλοφον, *tricollem*. Malè profectò, ac magis poëticè, quàm hiſtoricè de Cæny ac Peloro cecinit Homerus, Odyſſeæ lib. XII, his verbis:

Οἱ δ᾽ δύω σκόπελοι· ὁ μὲν οὐρανὸν εὐρὺν ἱκάνει
Ὀξείῃ κορυφῇ, νεφέλη δέ μιν ἀμφιβέβηκε
Κυανέη· τὸ μὲν οὔποτ᾽ ἐρωεῖ, οὐδέποτ᾽ αἴθρη
Κείνου ἔχει κορυφὴν, οὔτ᾽ ἐν θέρει, οὔτ᾽ ὀπώρῃ.

• * • * • * •

Τὸν

Τὸν δ' ἕτερον σκόπελον χθαμαλώτερον ὄψει, Ὀδυσσεῦ,
Πλησίον ἀλλήλων· καί κεν διοϊστεύσειας.

Hoc eſt:

Sunt autem duo ſcopuli. quorum alter altum attingit cælum
Acuto vertice; nubesque eum circumdat
Atra: quæ numquàm recedit: neque umquàm ſerenitas
Illius occupat verticem; neque æſtate neque autumno.
Alterum verò ſcopulum humiliorem videbis, Vlyſſes,
Propè adinvicem. ac ſanè jaculo attigeris.

Ab Homero hauſiſſe videntur eumdem errorem alii poſtmodùm auctores. in quibus Ovidius Faſtor. lib. III ita canit:

Terra tribus ſcopulis vaſtum procurrit in æquor
Trinacris.

Nonnus, Διονυσιακῶν lib. II:

Ἀλλὰ βαθυκρήμνοισι περισφίγγουσα κολώναις
Σικελίη τρικάρηνος ὅλον Τυφῶνα δεχέσθω.

Id eſt:

At profunda præcipitia habentibus conſtringens collibus
Sicilia triceps totum Typhonem accipiat.

Et lib. XIII:

Οἵ τε δόμους ἐδάσαντο παρ' ὀφρυόεντι Πελώρῳ

Hoc eſt:

Quique domos partiti ſunt prope clivoſum Pelorum.

Et inter hiſtoricos Iuſtinus lib. IIII: *Iam ipſa Italiæ Siciliæque vicinitas, jam promontoriorum altitudo ipſa ita ſimilis eſt, ut quantum nunc admirationis, tantum antiquis terroris dederit, credentibus, coëuntibus in ſe promontoriis, ac rurſum diſcedentibus, ſolida intercipi abſumique navigia.* Certè nec *ſcopulus* heic in Pelori ἄκρα nec *altitudo* ulla: ſed planâ, ut antè dixi, depreſſâque & arenoſâ humo in mare ea excurrit. Atque de *arenâ* quidem inaudiverat Silius poëta; quamvis perperam *celſitudinem* ei cum reliquis adſcripſerit. ſic enim lib. XIIII ait:

Celſus arenoſâ tollit ſe mole Pelorus.

Non eos intellexiſſe Homerum ſcopulos ſive monteis, qui interiùs, ad V millia paſſuum à Pelori extremo remoti, hinc ad Meſſanam & Tauromenium Siculumque æquor, illinc ad Tuſcum mare protenduntur, patet ex eo, quod χθαμαλώτερον, id eſt, *humiliorem* hunc Siciliæ ſcopulum ait eſſe Scyllæ ſcopulo; quum tamen hoc illi longè ſublimiores: quidpe qui inter altiſſima totius inſulæ juga computentur; ut poſteà oſtendetur. Atque iſta Pelori arenoſa humilitas cauſam fabulæ præbuit, quam Diodorus refert lib. IIII his verbis: Φασὶν οἱ παλαιοὶ μυθογράφοι, τὴν Σικελίαν, τὸ πρῶτον χερρόνησον οὖσαν, ὕστερον γενέσθαι νῆσον, διὰ τοιαύτας αἰτίας. Τὸν ἰσθμὸν κατὰ τὸ στενότατον ὑπὸ δυοῖν πελαγῶν θαλάττης προσκλυζόμενον ἀναρραγῆναι, καὶ τὸν τόπον ἀπὸ τούτου Ῥήγιον ὀνομασθῆναι. *. Ἡσίοδος δὲ ὁ ποιητής φησι τοὐναντίον, ἀναπεπταμένου τοῦ πελάγους, Ὠρίωνα προσχῶσαι τὸ κατὰ τὴν Πελωριάδα κείμενον ἀκρωτήριον. Id eſt: *Antiqui fabularum ſcriptores, Siciliam quondam peninſulam fuiſſe perhibent: ex qua poſtmodùm inſula ſit facta hac ratione: Qua parte iſthmus in arctum maximè conſtrictus à duobus utrimque maris lateribus adluitur, disruptum fuiſſe: & locum inde Rhegii nomen accepiſſe.* * . *At Heſiodus poëta contrarium ſtatuit. latiùs quidpe diffuſo iſthic mari, promontorium quod apud Peloriadem ſitum eſt, ab Orione aggerum molibus eductum eſſe.* Sed ex hoc loco disertè liquet, non ipſum extremum humilis arenoſæque terræ excurſum, ſive, ut Heſiodus adpellavit, τὸ χῶμα, id eſt, *aggerem*, qui unà cum Cæny Italiæ promontorio anguſtias freti conficit, dictum propriè fuiſſe antiquiſſimis mortalibus *Pelorum*; ſed prædicta illa altiſſima juga: quæ etiam ab hoc altitudinis magnitudiniſque argumento id nominis acceperunt; ut mox oſtendam. Cæterùm in Lilybæo promontorio adſimiliter erravit Priſcianus; ſive is fuerit Rhemnius Fannius, Dionyſii, Orbis terrarum deſcriptoris, interpres; ita de tribus inſulæ promontoriis loquens:

Procurrens Pachyno longè, clauſtriſque Pelori,
Exterrensq. rateis Lilybæi cautibus aſpris.
Eminet ad Zephyrum Lilybe.

In Pachyno item Virgilius, Aeneid. lib. III:

Hinc altas cauteis projectaque ſaxa Pachyni
Radimus.

Et eodem libro anteà:

Præſtat Trinacrii metas luſtrare Pachyni.

Et item Claudianus, de Raptu Proſerpinæ lib. I:

——— *Caput inde Pachyni*
Reſpicit Ionias protentis rupibus oras.

Vtrumque poëtam eminens & ſublime intellexiſſe promontorii ſaxum, non verò præruptum eius & altum ſub maris fluctibus litus; patet è vocabulis, *meta* & *caput*. neque verò præternavigans Aeneas tam propè accedere in mari ſibi ignoto auſus fuiſſet, uti dignoſcere potuiſſet altitudinem litoris abrupti infra undas. Sed veram trium promontoriorum faciem ipſe jam olim obſervavit prædictus poëta Ovidius, alio loco; ubi *tribus lingvis* in mare excurrere inſulam dixit. Verba eius ſunt Μεταμορφώσεων lib. XIII iſta: ——— *Intrant*

Sicaniam. tribus hæc excurrit in æquora lingvis.
E quibus imbriferos verſa eſt Pachynos ad auſtros:
Mollibus expoſitum zephyris Lilybæon: ad arctos
Aequoris expertes ſpectat boreamq; Peloros.

Sed hæc de uniuerſorum trium promontoriorum formâ dixiſſe ſufficiat. nunç ad inſtitutum ordinem pergo.

PELORVM *promontorium.*

Fretum igitur Siculum ſtringitur *duobus promontoriis; ex Italiâ Cæny, è Siciliâ Peloro:* ut cum Plinio complureis alios ſuprà audivimus auctores. PELORVM promontorium nunc vulgò accolis dicitur *Capo di Faro*; à freto, quod vulgò vocatur *Lo Faro*: & *Capo della torre di Faro*; à turri ſeu pharo, quæ ad dirigendos navium curſus in eo excitata eſt. Antiquum illud vocabulum unde ei inditum, oſtendere voluit Mela, lib. II, cap. VII. *Pelorum*, inquit, *quod, in Italiam vergens, Scyllæ adverſum eſt. Cauſa nominis Pelorus gubernator, ab Annibale ibidem conditus. quem idem vir, profugus ex Africâ, ac per ea loca Syriam petens, quia procul intuenti videbantur continua eſſe litora & non pervium pelagus, proditum ſe arbitratus, occiderat.* Et Val. Maximus, lib. VIIII, cap. VIII: *Itaque minùs miror, apud trucem & ſævum Annibalis animum defenſionis locum innoxio gubernatori non fuiſſe. quem, à Petiliâ claſſe Africam repetens, freto adpulſus, dum tam parvo ſpatio Italiam Siciliamque inter ſe diviſas non credit, velut inſidioſum curſus rectorem interemit. poſteáque, diligentiùs inſpectâ veritate, tunc abſolvit, quum eius innocentiæ nihil ultra ſepulcri honorem dari potuit. Igitur anguſti atque æſtuoſi maris alto è tumulo ſpeculatrix ſtatua tam memoriæ Pelori, quàm Punicæ temeritatis ultrà citráque navigantium oculis expoſitum indicium eſt.* Apud Melam etiam ſcribendum exiſtimarem, *profugus ex Italiâ, ac per ea loca Africam petens*; ni ex Livii libro XXXIII conſtaret, Annibalem, quum Romanorum legati eum apud Carthaginienſeis accuſatum veniſſent, Carthagine Tyrum, Syriæ urbem, navi profugiſſe. Verùm rei falſæ ne conſtans quidem ſibi ipſi atque concors ſatisque apta ab auctoribus adfingi potuit hiſtoria. quid enim à Petiliâ, quod opidum ad Scylacium ſinum hodiè *Belcaſtro* dici, in Italiæ opere oſtendi, Africam & Carthaginem petenti tranſitio fuit per fretum Siculum? quid item ex Africâ à Carthagine in Syriam ad Tyrum naviganti? An verò Annibal, per XVII annos in Italiâ maximè verò in Lucanis ac Brutiis moratus, ignorare potuit, Siciliam ab Italiâ maris anguſto freto eſſe diviſam? Nugæ ſanè, ac mera otioſorum ludibundorumque hominum figmenta. Ne tamen ſuſpiceris, aliud quoddam Brutiorum ad Inferum ſive Tuſcum mare nominaſſe Valerium opidum; Servius quoque idem nominavit, ad hos Virgilii in Aeneid. lib. III verſus:

Aſt ubi digreſſum Siculæ te admoverit oræ
Ventus; & anguſti rareſcent clauſtra Pelori.

Vbi ita Servius: *Pelorum, promontorium Siciliæ eſt, ſecundùm Salluſtium; dictum à gubernatore Annibalis, illic ſepulto: qui fuerat occiſus per regis ignorantiam, quum ſe eius dolo propter anguſtias freti crederet eſſe deceptum, veniens de Petiliâ. quamquàm legerimus, etiam antè Pelorum dictum.* Solviſſe à Petiliâ Annibalem, etiam ex Livii hiſtoriâ perſpicitur. is quidpe lib. XXX, *Annibal*, inquit, *jam hoc ipſum præſagiens animo, præparaverat antè naveis. Itaque inutili militum turbâ præſidii ſpecie in opida Brutii agri dimiſſâ, quod roboris in*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

exercitu erat, in Africam transvexit; multis Italici generis, quia, in Africam ſequuturos abnuentes, conceſſerant in Iunonis Laciniæ delubrum, inviolatum ad eum diem, in templo ipſo fœdè interfectis. Videlicet templum id XXIIII haud amplius à Petiliâ aberat paſſuum millia.

Sed STATVA illa SPECVLATRIX, ſive TVRRIS PELORI, cuius fuerit originis atque uſus, Strabo maximè oſtendit, lib. III; ubi de Columnis Herculis ad fretum Gaditanum ita diſſerit: Τὸ δὲ τὰς νησίδας ἢ τὰ ὄρη μὴ φάσκειν ἐοικέναι στήλαις, ἀλλὰ ζητεῖν ἐπὶ τῶν κυρίως λεγομένων στηλῶν, τοὺς τῆς οἰκουμένης ὅρους, ἢ τῆς στρατείας τῆς Ἡρακλέους, ἔχει μέν τινα νοῦν. ἔθος γὰρ παλαιὸν ὑπῆρξε τὸ τίθεσθαι τοιούτους ὅρους, καθάπερ οἱ Ῥηγῖνοι τὴν στηλίδα ἔθεσαν, τὴν ἐπὶ τῷ πορθμῷ κειμένην, πυργίον τι· καὶ ὁ τοῦ Πελώρου λεγόμενος πύργος ἀντίκειται ταύτῃ τῇ στηλίδι· καὶ οἱ Φιλαίνων λεγόμενοι βωμοὶ, κατὰ μέσην πως τὴν μεταξὺ τῶν Σύρτεων γῆν· καὶ ἐπὶ τῷ ἰσθμῷ Κορινθιακῷ μνημονεύεται στήλη τις ἱδρυμένη πρότερον. Id eſt: *Quòd autem dicunt, inſulas iſtas aut monteis non referre columnarum formam; & quòd quæruntur columnæ propriè ſic dictæ, quæ ſint terminus Orbis terrarum, & expeditionis Herculeæ meta: id ſanè ratione haud caret. quidpe vetuſti fuit moris, huiusmodi ponere limites: quemadmodùm Rhegini columnæ loco ad fretum poſuêre turriculam; cui oppoſita eſt turris, quæ vocatur Pelori. quales item ſunt Philænorum aræ, in medio ferè terræ, quæ eſt intra Syrteis. qualis item in iſthmo Corinthiaco memoratur poſita antiquitus columna.* Strabo igitur de illo Annibalici gubernatoris *ſepulcro* ſeu *tumulo* aut nihil audivit, aut ſaltem nihil credidit. At neque Polybius, qui ipſo bello Annibalico vixit, paulloque pòſt hiſtoriam ſuam edidit, quidquam de iſthac vocabuli origine adnotavit lib. I, ubi Pelorum promontorium memorat, in narratione primi belli Punici. Certum igitur eſt, quod Servius ait, *etiam ante* Annibalicum bellum *dictum* fuiſſe *Pelorum*. Imò ipſum illud ingens montium jugum, quod hinc Meſſanæ, ut dixi, & freto, illinc Tuſco mari imminet, dictum antiquiſſimis huius inſulæ Græcis cultoribus fuit Πελωρὶς & Πελωριάς· â Græcâ haud dubiè voce πέλωρ, quæ *ingens & immane monſtrum* ſignificat: unde derivativum eſt πέλωρος, id eſt, *ingens, immanis, immenſus,* & *monſtroſus*. A magnitudinis itaque & altitudinis argumento dictum montium jugum id nominis ſortitum eſt. *Statua* autem illa *ſpeculatrix*, ſive *Turris Pelori* nulli alii jam antiquiſſimis temporibus, unà cum adversâ *Statuâ* ſeu *Columnâ* ſive *Turri Rheginâ*, poſita fuit uſui, quàm uti fretum transmittenbus litus atque locum commonſtrarent, quò naves eſſent adpellendæ. Hinc etiam ipſa *Pelori turris* TRAIECTVS alio nomine vocitata eſt. ſic enim habet Antonini Itinerarium:

STATVA *ſpeculatrix, ſive* TVRRIS *Pelori.*

TRAIECTVS *freti.*

Conſentia		*Conſentia*	
Ad fl. Sabatum	XVIII.	*Ad Sabatum fl.*	XVIII.
Ad Turrîs	XVIII.	*Ad Turres*	XVIII.
Ad fl. Angitulam	XIII.	*Vibona*	XXI.
Nicotera	XXV.	*Nicotera*	XVIII.
Ad Mallias	XXIIII.	*Ad Mallias*	XXIIII.
Ad Columnam	XIIII.	*Ad Columnam*	XIIII.

Trajecto	
Meſſana	XII.
Tamaritio palmarum	XX.
Per Tauromenium Naxo	XV.
Acio	XXIIII.
Catina	IX.

Numerantur autem hodiéque ab ipſo Pelori extimo excurſu & eius turri, quæ vulgò *Faro* vocatur, ad Meſſanam usque XII millia paſſuum: quamquàm re verà haud ampliùs ſint XI. Eodem igitur ſitu, quo nunc dicta turris eſt, olim etiam *ſtatuam* illam *ſpeculatricem* fuiſſe, patet ex Strabonis ſimul loco præſcripto & Antonini iſto itinere. Valerius Maximus *in alto tumulo* poſuit; quia cum reliquis ſuprà memoratis auctoribus Pelori excurſum putavit eſſe montem.

De cætero notandum eſt, ipſum promontorii vocabulum plerumque maſculino genere dici PELORVS. Ovidius dicto μεταμορφώσεων lib. XIII:

—— *Spectat boreamq; Pelorus.*

Silius

Silius, dicto lib. XIIII:

Celſus arenoſâ tollit ſe mole Pelorus.

Plinius, lib. III, cap. VIII: *Ipſius Triquetræ promontorium Pelorus vocatur, adverſùs Scyllam vergens in Italiam.* Et poſteà: *Tyndaris colonia. opidum Mylæ. &, unde cœpimus, Pelorus.* Solinus cap. XI: *Pelorus adverſam veſpero Italiam videt.* Martianus lib. VI: *Pelorus adverſam occaſui Italiam inſpicit.* Et ita Straboni quoque, dicto lib. III, ac Ptolemæo, in deſcriptione Siciliæ, Πέλωρος ἄκρα, id eſt, *Pelorus promontorium.* Et Apollonii ſcholiaſtes, ad Ἀργοναυτικῶν lib. IIII: Σικελία δὲ ἐκαλεῖτο Τρινακρία τὸ πρότερον, διὰ τὸ τρεῖς ἄκρας ἔχειν, Πάχυνον, Λιλύβαιον, Πέλωρον. id eſt; *Sicilia antè Trinacria vocata eſt, quòd tria habeat promontoria, Pachynum, Lilybæum, Pelorum.* Alioquin verò pleriſque Græcis auctoribus dicitur Πελωρὶς & Πελωριὰς, PELORIS & PELORIAS. Dionyſius, Orbis terrarum deſcriptor:

Ἄκραι δέ οἱ, Πάχυνός τε Πελωρίς τε Λιλύβη τε.

Promontoria ſunt ei, Pachynus, Peloris, & Lilybe.

Tzetzes ad Lycophronem: τρία γὰρ ἀκρωτήρια ἔχει, Λιλύβαιον, Πάχυνον, Πελωρίδα. Hoc eſt: *Tria enim habet promontoria; Lilybæum, Pachynum, Peloridem.* Apollonii ſcholiaſtes, ad dictum lib. IIII: Τῶν τριῶν ἀκρωτηρίων ἀφορᾷ πρὸς Ἰταλίαν ἡ Πελωρίς· hoc eſt: *E tribus promontoriis Italiam ſpectat Peloris.* Polybius, dicto lib. I: Τὸ δ' εἰς τὰς ἄρκτους κεκλιμένον ἀκρωτήριον προσαγορεύεται Πελωριάς· id eſt; *Quod in ſeptemtriones vergit promontorium, vocatur Pelorias.* Diodorus dicto lib. IIII: Ἡσίοδος δέ φησιν, Ὠρίωνα προσχῶσαι τὸ κατὰ τὴν Πελωριάδα κείμενον ἀκρωτήριον. id eſt: *Heſiodus ait, Orionem aggerum molibus eduxiſſe promontorium, quod ad Peloriadem ſitum eſt.* Et lib. V: Τῶν δ' τριῶν πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ τῆς Πελωριάδος ἐπὶ Λιλύβαιον ὑπάρχει σταδίων χιλίων ἑπτακοσίων. hoc eſt: *E tribus lateribus id quod à Peloriade ad Lilybæum protenditur, ſtadiorum eſt* CIↃIↃCC. Straboni etiam lib. VI, in deſcriptione Siciliæ, dicitur recto caſu ἡ Πελωριὰς, & obliquis, τὴν Πελωριάδα, & τῆς Πελωριάδος. unde mihi dubium eſt: an ipſe Strabo eodem libro anteà, in deſcriptione Cænys Italiæ promontorii, quod Peloro eſt adverſum, ſcripſerit τὴν Πελωρίδα. Cæterò Græcas haſce vocabuli formationes Latini quoque nonnumquàm ſunt imitati. Cicero, in Verrem lib. V: *Faciliùs fuerit ad Oceanum pervenire, quam ad Peloridem accedere.* Mela, lib. II, cap. VII: *Inter Lilybæum & Pelorida, Panormus & Himera.* Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

Iamque Peloriaden, Lilybæaque, jamq; Pachynon
Luſtrarat, terræ cornua prima ſuæ.

Ipſe tamen Cicero, eodem libro poſteà, *Pelorum verſùs navigabant*, atque *ad Pelori litus pervenerat*, & *adpulſis ad Pelorum navibus*, dixit. Sic Solinus paucis in verbis utroq; uſus eſt vocabulo, dicto cap. XI. *Pachynus*, inquit, *adſpectus in Peloponneſum & meridianam plagam dirigit: Pelorus adverſam veſpero Italiam videt: Lilybæum in Africam extenditur. inter quæ Pelorias præſtat.*

Porrò Pelorus quia anguſtiori lingva ſeu cuſpide in mare excurrit, quàm reliqua duo promontoria, hinc Virgilius, dicto Aeneid. lib. III, ait

——— *Anguſti rareſcent clauſtra Pelori.*

Et eodem libro poſteà:

Ecce autem Boreas, anguſtâ à ſede Pelori
Miſſus, adeſt.

LACVS mirandi in Peloro.

Naturam ſoli in Peloro ita deſcribit Solinus, loco proximè dicto: *Inter quæ Pelorias præſtat, ſoli temperamento egregio; quòd neque humido in lutum madefiat, neque fatiſcat in vagum pulverem ſiccitate. Ea ubi retrorſum recedit, & in latitudinem panditur, treis lacus obtinet. quorum unus quòd piſcium copioſus eſt, non equidem ad miraculum duxerim; ſed, quòd ei proximus, condenſis arbuſtis inter virgultorum opaca feras nutriat, & admiſſis venatibus per terrenos tramites, quibus pedeſtreis acceſſus excipit, duplicem piſcandi venandique præbeat voluptatem, numeratur inter eximia. tertium ara adprobat; quæ, in medio poſita, brevia dividit à profundis. quà ad eam pergitur, aqua crurum tenus pervenit: quod ultrà eſt, nec explorari licet nec attingi: &, ſi fiat, qui id auſſus fuerit, malo plectitur; quantamque ſui partem ingurgitaverit, tantam it perditum. Ferunt, quemdam in hæc alta, quàm longiſſimam poterat, jeciſſe lineam. eam ut reciperet, dum merſo brachio niſum adjuvat, cadaver manum factam.* LACVS hi etiamnum exſtant, ſalſis aquis: quas per ſubterraneos meatus mare immittere creditur. Lacuum qui minor, à Pelori extimo excurſu ad teli jactum remotus,

motus, piſcibus ſcatet. proxima autem ei virgulta, denſa atque opaca, lepores, attagines atque perdices magnâ copiâ nutriunt. Proximus hinc lacus hiberno tantùm tempore ſtagnat. Tertius, in quo quondam ara conſecrata, hodiéque tetro ſuo odore proximanteis abigit.

NEPTVNI templum.

ARA iſta cui deorum dearumve fuerit conſecrata, equidem neſcio; niſi *Neptuno* ſuſpicari liceat. nam TEMPLVM in Peloro fuiſſe NEPTVNI antiquiſſimum, Heſiodus vetuſtiſſimus apud Diodorum eſt auctor. Dicto lib. IIII ita ſcribit Diodorus: Ἡσίοδος δὲ ὁ ποιητής φησι, ἀναπεπταμένου τοῦ πελάγους, Ὠρίωνα προσχῶσαι τὸ κατὰ Πελωριάδα κείμενον ἀκρωτήριον, καὶ τὸ τέμενος τοῦ Ποσειδῶνος κατασκευάσαι, τιμώμενον ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων διαφερόντως. Id eſt: *Heſiodus poëta ait, latiùs illic diffuſo mari, Orionem promontorium, quod apud Peloriadem ſitum eſt, aggerum molibus eduxiſſe; templumque Neptuni in eo exſtruxiſſe, quod religioſiſſimè ab incolis colitur.* Apud Ciceronem ac Livium quòd *Pelori* vocabulum legitur tamquàm opidi alicuius, id mendum eſt librariorum pro *Helori* opidi nomine; ut ſuo loco oſtendetur.

PELORITANA ORA.

Cæterùm Peloro monti ſubjectum litus eidem Solino dicitur PELORITANA ORA; à Peloro promontorio ad Onobalam amnem, qui vulgò eſt *Cantara*. *Peloritana*, inquit, *ora habitatur coloniâ Tauromeniâ.* Hæc nunc vulgò vocatur *Taormina*; ut pòſt oſtendetur.

MESSANA urbs; quæ anteà ZANCLE

Poſt XII ab extimo Pelori excurſu millia paſſuum ſequitur in dictâ orâ Peloritanâ MESSANA *urbs*, antè ZANCLE dicta. nunc vulgari vocabulo eſt *Meſſina*; omnium totius inſulæ principatum ſibi vindicans. Memoratur antiquis auctoribus, Herodoto, Thucydidi, Polybio, Marciano Heracleenſi, I. Cæſari, Ciceroni, Ovidio, Straboni, Melæ, Plinio, Silio, Diogeni Laërtio, Pauſaniæ, Solino, Stephano, Feſto, Oroſio, Aethico, Nonno, Euſthatio, & Itinerariis Romanis. Græcis ſcriptoribus dicitur Μεσσήνη, MESSENE. unde *opidani* Μεσσήνιοι, MESSENII. At in nummo antiquo, qui Syracuſis mihi exhibitus fuit, Græcis etiam literis erat ΜΕΣΣΑΝΑ; unde Latinorum eſt MESSANA. & inde in aliis nummis compluribus *opidani* ΜΕΣΣΑΝΙΟΙ, id eſt, MESSANII. Sed & illa Peloponneſi urbs, Μεσσήνη, unde hæc Sicula nomen accepit, Damageto in epigrammate dicitur Μεσσάνα, hoc verſu: Οὔτ' ἀπὸ Μεσσάνας, οὔτ' Ἄργοθεν εἰμὶ παλαιστάς.

Neque à Meſſanâ, neq; ab Argo ſum luctator.

Et ita Latino etiam poëtæ Statio, in Achilleid. lib. III:

Murorum tormenta Pylos Meſſanaq; tradunt.

Apud Stephani epitomatorem ita legitur: Μεσσήνη, καὶ χώρα, καὶ πόλις· Στράβων ὀγδόῃ. χώρα δὲ ἡ Μεσσηνία, καὶ Μέσση, κατὰ συγκοπήν, ἢ Μέση καὶ Μεσήνη, ὥς τινες. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη Μεσήνη, τῆς Σικελίας· καὶ χώρα Μεσήνη, δι' ἑνὸς σ, ὑπὸ τῶν δύο ποταμῶν αὐτοῦ μεσαζομένη, ὡς Ἀσίνιος Κουάδρατός φησιν. Hoc eſt: *Meſſene, regio & urbs Straboni lib.* VIII. *regio autem dicitur Meſſenia; & Meſſe, per ſyncopen: ſive Meſe, & Meſene; ut quidam ſcribunt. Eſt & alia Meſene, in Siciliâ: & item regio Meſene unico ſ; in medio duorum fluminum illic poſita; ut Aſinius Quadratus tradit.* Hæc erat Aſiæ: illa Strabonis Peloponneſi. Sed ut hæc Peloponneſi Μεσσήνη, ſic iſta Siciliæ quoque urbs promiſcuè, modò gemino modò ſimplici apud ſcriptores reperitur σ ſcripta. In antiquis tamen nummis omnibus geminato, ut antè dixi, σσ legitur Μεσσάνα & Μεσσανίων. atque ita apud Latinos conſtanter *Meſſana*. Mela, lib. II, cap. VII: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illuſtria; Meſſanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracuſas.* Solinus, cap. IX: *Opidum Meſſana Rhegio Italiæ oppoſitum eſt.* Plinius, dicto lib. III, cap. VIII: *A Peloro, opidum Meſſana.* Et ſic aliquoties Ciceroni vocatur in Verrinis. Hinc opidani ſunt Feſto Pompeio MESSANENSES; ut infrà videbimus. At ἀπὸ τῆς Ζάγκλης, id eſt, à *Zancle*, Græcis auctoribus pariter omnibus ſunt Ζαγκλαῖοι, ZANCLAEI. De hoc urbis nomine ita tradit Herodotus, lib. VII: Ὁ δὲ Κάδμος οἴχετο ἐς Σικελίην· ἔνθα μετὰ Σαμίων ἔσχε τε καὶ κατοίκησε πόλιν Ζάγκλην, τὴν ἐς Μεσσήνην μεταβαλοῦσαι τοὔνομα. Id eſt: *Cadmus in Siciliam conceſſit. ubi unà cum Samiis tenuit atque incoluit urbem Zanclen; quæ mutato nomine dicitur Meſſene.* Hinc mirâ brevitate hiſtoriarumque confuſione Plinius, loco proximè dicto: *Zanclæi Meſſeniorum in Siculo freto.* Originem vocabuli ſimul & urbis variam tradidêre auctores. Epitomator Stephani: Ζάγκλη, πόλις Σικελίας· Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. οἱ μὲν ἀπὸ Ζάγκλου γηγενοῦς, ἢ ἀπὸ κρήνης Ζάγκλης· οἱ δὲ διὰ τὸ ἐκεῖ Κρόνον τὸ δρέπανον ἀποκρύψαι, ᾧ τὰ τοῦ πατρὸς ἀπέκοψεν αἰδοῖα. Νίκανδρος ἐν τῷ δεκάτῳ Σικελίας·

καὶ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Καί τοι καὶ Ζάγκλης ἐδάη δρεπανηΐδος ἄστυ.

τὸ γὰρ δρέπανον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν. Id eſt: *Zancle urbs Siciliæ; auctore Hecatæo, in Europâ. Hanc alii à Zanclo terrigenâ, vel à fonte Zancle; alii inde dictam volunt, quòd Saturnus ibi falcem abſcondiderit, qua patris pudenda præſecuerat.* Nicander, de Siciliâ lib. x:

Quamvis & Zancles falcatæ combuſſit urbem.

Nam falcem Siculi zanclon vocant. Tzetzes ad Lycophronis Alexandram: Τὸ δὲ δρέπανον παρὰ Σικελοῖς ζάγκλον καλεῖται. Id eſt; *Falx Siculis zanclon dicitur.* Euſtathius ad Odyſſeæ lib. XII: Μεσσήνη, ἐν τῷ κατὰ Σικελίαν κόλπῳ τοῦ Πελωρίδος, πόλις μεγάλη, κτίσμα Πελοποννησίων Μεσσηνίων, ἡ ποτὲ καλουμένη Ζάγκλη, διὰ ἣν ἔχει σκολιότητα· ζάγκλιον γὰρ παρὰ τοῖς ἐκεῖ τὸ σκολιόν· ὅθεν καὶ ζάγκλον τὸ δρέπανον. Id eſt: *Meſſene, urbs magna in Siciliâ ad Pelori ſinum; opus Peloponnenſium Meſſeniorum: olim Zancle dicta, ab eâ, quam habet, curvitate. quidpe curvum huius regionis hominibus dicitur zanclion. unde etiam falx vocatur zanclon.* Sed hæc è Strabone; quem pòſt videbimus. Hinc igitur Silius, lib. XIIII:

Nec Zanclæa gerunt obſcuram mœnia famam;
Dextera quam tribuit poſito Saturnia telo.

Et Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

Quique locus curvæ nomina falcis habet.

Idem tradit antiquus in primis rerum auctor Thucydides, lib. VI; ubi etiam varios urbis recenſet cultores. Ζάγκλη δὲ, inquit, τὴν μὲν ἀρχὴν ἀπὸ Κύμης, τῆς ἐν Ὀπικίᾳ Χαλκιδικῆς πόλεως, λῃστῶν ἀφικομένων ᾠκίσθη· ὕστερον δὲ ἀπὸ Χαλκίδος καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλῆθος ἐλθὸν ξυγκατενείμαντο τὴν γῆν· καὶ οἰκισταὶ Περιήρης καὶ Κραταιμένης ἐγένοντο αὐτῆς, ὁ μὲν ἀπὸ Κύμης, ὁ δὲ ἀπὸ Χαλκίδος. ὄνομα δὲ τὸ μὲν πρῶτον Ζάγκλη ἦν ὑπὸ τῶν Σικελῶν κληθεῖσα, ὅτι δρεπανοειδὲς τὸ χωρίον τὴν ἰδέαν ἐστὶ, τὸ δὲ δρέπανον οἱ Σικελοὶ ζάγκλον καλοῦσιν. ὕστερον δὲ αὐτοὶ μὲν ὑπὸ Σαμίων καὶ ἄλλων Ἰώνων ἐκπίπτουσιν, οἱ, Μήδους φεύγοντες, προσέβαλον Σικελίᾳ. τοὺς δὲ Σαμίους Ἀναξίλας, Ῥηγίνων τύραννος, οὐ πολλῷ ὕστερον ἐκβαλὼν, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς ξυμμίκτων ἀνθρώπων οἰκίσας, Μεσσήνην ἀπὸ τῆς ἑαυτοῦ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος ἀντωνόμασε. Hoc eſt: *Zancle ab initio à piratis Cumæis, quæ civitas Chalcidica eſt in Opicis, inhabitata fuit. poſtmodùm verò Chalcidenſium & reliquæ Eubœæ multitudo eò profecti regionem eam incoluerunt. cuius coloniæ duces fuère Perieres atque Cratæmenes, alter è Cumis, è Chalcide alter. Vocabatur autem primùm urbs ab Siculis Zancle; quia ſpeciem falcis locus is habet. falcem enim Siculi zanclon adpellant. Cæterùm illos poſteà Samii & nonnulli alii Iones, Medos fugientes in Siciliam profecti, ejecerunt. Samios haud ita multo pòſt Anaxilaus, Rheginorum tyrannus, ejecit: urbemque hinc hominibus cum ipſis permixtis frequentatam, à patriâ, ex qua antiquam originem trahebat, Meſſenen adpellavit.* Paullo aliter hæc refert Pauſanias, in Meſſenicis. Ἑάλω δὲ, inquit, ἡ Εἶρα, καὶ ὁ πόλεμος ὁ δεύτερος Λακεδαιμονίων καὶ Μεσσηνίων τέλος ἔσχεν, Ἀθηναίοις ἄρχοντος Αὐτοσθένους, ἔτει πρώτῳ τῆς ὀγδόης τε καὶ εἰκοστῆς Ὀλυμπιάδος. * . * . Μαντικλος δὲ ἐκέλευε Μεσσήνης μὲν καὶ τοῦ Λακεδαιμονίων ἔχθους λαβεῖν λήθην, πλεύσαντας δὲ ἐς Σαρδὼ, κτήσασθαι μεγίστην τε νῆσον καὶ εὐδαιμονίᾳ πρώτην. Ἐν τοσούτῳ δὲ Ἀναξίλας πρὸς τοὺς Μεσσηνίους ἀπέστειλεν ἐς Ἰταλίαν καλῶν· ὁ δὲ Ἀναξίλας ἐτυράννει μὲν Ῥηγίου, τέταρτος δὲ ἀπόγονος ἦν Ἀλκιδαμίδου. μετῴκησε δὲ Ἀλκιδαμίδας ἐκ Μεσσήνης ἐς Ῥήγιον μετὰ τὴν Ἀριστοδήμου τοῦ βασιλέως τελευτήν. Οὗτος οὖν ὁ Ἀναξίλας τοὺς Μεσσηνίους μετεπέμπετο· ἐλθοῦσι δὲ ἔλεγεν, ὡς Ζαγκλαῖοι διάφοροι μέν εἰσιν αὐτῷ, χώραν δὲ εὐδαίμονα καὶ πόλιν ἐν καλῷ τῆς Σικελίας ἔχουσιν· ἃ δὴ σφίσιν ἐθέλειν, ἔφη, συγκατεργασαμένοις δοῦναι. Προσιεμένων δὲ τὸν λόγον, οὕτως Ἀναξίλας διεβίβασεν ἐς Σικελίαν αὐτούς. Ζάγκλην δὲ τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς κατέλαβον λῃσταὶ, καὶ ἐν ἐρήμῳ τῇ γῇ τειχίσαντες ὅσον περὶ τὸν λιμένα ὁρμητήριον πρὸς τὰς καταδρομὰς καὶ ἐς τοὺς ἐπίπλους ἐχρῶντο. ἡγεμόνες δὲ ἦσαν αὐτῶν Κραταιμένης Σάμιος, καὶ Περιήρης ἐκ Χαλκίδος. Περιήρει δὲ ὕστερον καὶ Κραταιμένει καὶ ἄλλους ἐπαγαγέσθαι τῶν Ἑλλήνων ἔδοξεν οἰκήτορας. Τότε δὲ τοὺς Ζαγκλαίους ὅ τε Ἀναξίλας ναυσὶν ἀνταναγομένους ἐνίκησε, καὶ οἱ Μεσσήνιοι μάχῃ πεζῇ. Ζαγκλαῖοι δὲ κατὰ γῆν τε ὑπὸ Μεσσηνίων καὶ ναυσὶν ἅμα ἐκ θαλάσσης ὑπὸ Ῥηγίνων πολιορκούμενοι, καὶ ἁλισκομένου σφίσιν ἤδη τοῦ τείχους, ἐπί τε βωμοὺς θεῶν καὶ πρὸς τὰ ἱερὰ φεύγουσιν. * . * . Μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη τοὺς Ζαγκλαίους ἀνίστασαν ἀπὸ τῶν βωμῶν, καὶ ὅρκους δόντες, καὶ αὐτοὶ παρ' ἐκείνων λαβόντες, ᾤκησαν ἀμφότεροι κοινῇ· ὄνομα δὲ τῇ πόλει μετέθεσαν Μεσσήνην ἀντὶ Ζάγκλης καλεῖσθαι. Ταῦτα δὲ ἐπὶ τῆς Ὀλυμπιάδος ἐπράχθη τῆς ἐννάτης καὶ εἰκοστῆς, Μιλτιάδου παρ' Ἀθηναίοις ἄρχοντος. Id eſt: *Captâ Irâ, finem habuit Meſſeniorum & Lacedæmoniorum ſecundum bellum; gerente Athenis ſupremum magiſtratum Autoſthene; anno primo Olympiadis* XXVIII. Et mox: *At Manticlus, neque Meſſenes neque injuriarum, quas à Lacedæmoniis accepiſſent, memoriam retinendam cenſet: verùm eſſe primo quòque tempore in Sardiniam, magnam & copiis omnibus adfluentem inſulam, transmit-*

ten-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

tendum. Intereà Anaxilas ad Meſſenios miſit, qui in Italiam eos accerſerent. Rhegii hic tyrannidem, quartus ab Alcidamidâ, obtinebat. commigraverat verò Alcidamidas Rhegium poſt Ariſtodemi regis mortem. Ad Anaxilam itaque eius accerſitu venêre Meſſenii. quos ille docuit, perpetuum ſibi eſſe cum Zanclæis bellum. poſſidere illos uberem ac luculentum agrum, urbemq; valdè opportuno Siciliæ loco. quòd ſi ſecum hoſteis confeciſſent, hæc ſe illis traditurum. Hanc conditionem quum acciperent, traduxit eos Anaxilas in Siciliam. Zanclen ab initio prædones tenuerunt. locum enim vacuum circa portum immuniverunt; è quo in mare involare poſſent, rurſumque à marinis excurſionibus eò ſeſe recipere. Horum verò duces fuêre Cratæmenes Samius, & Chalcidenſis Perieres. hi & alios poſtmodùm è Græcis colonos adſciſcendos duxerunt. At tunc quidem Zanclæos Anaxilas navali, terreſtri prœlio Meſſenii fudêre. qui quum poſteà terrâ hinc à Meſſeniis, illinc mari à Rheginis obſiderentur; magnâ jam parte murorum dejectâ, ad aras & deorum delubra confugerunt. Ac tandem: *Ab aris itaque excitarunt Zanclæos: fideq; datâ & acceptâ, unà urbem incoluerunt. mutato verò nomine, pro Zancle Meſſenen adpellarunt. Hæc geſta ſunt Olympiade* XXVIIII; *Miltiade Athenis ſummum magiſtratum obtinente.* Ipſum Anaxilam *Samios* ad Zanclen occupandam accerſiſſe, auctor eſt Herodotus, lib. VI: Μίλητος μὲν νυν, inquit, Μιλησίων ἠρήμωτο. Σαμίων δὲ τοῖσί τι ἔχουσι, τὸ μὲν ἐς τοὺς Μήδους ἐκ τῶν στρατηγῶν τῶν σφετέρων ποιηθὲν, οὐδαμῶς ἤρεσκε· ἐδόκεε δὲ μετὰ τὴν ναυμαχίην αὐτίκα βουλευομένοισι, πρὶν ἤ σφι ἐς τὴν χώρην ἀπικέσθαι τὸν τύραννον Αἰάκεα, ἐς ἀποικίην ἐκπλέειν, μηδὲ μένοντας Μήδοισί τε καὶ Αἰάκεσι δουλεύειν. Ζαγκλαῖοι γὰρ οἱ ἀπὸ Σικελίας, τὸν αὐτὸν χρόνον τοῦτον πέμποντες ἐς τὴν Ἰωνίην ἀγγέλους, ἐπεκαλέοντο τοὺς Ἴωνας ἐς Καλὴν ἀκτὴν, βουλόμενοι αὐτόθι πόλιν κτίσαι Ἰώνων. ἡ δὲ Καλὴ αὕτη ἀκτὴ καλεομένη ἐστὶ μὲν Σικελῶν, πρὸς δὲ Τυρσηνίην τετραμμένη τῆς Σικελίης. Τουτέων ὦν ἐπικαλεομένων, οἱ Σάμιοι μοῦνοι Ἰώνων ἐστάλησαν, σὺν δέ σφι Μιλησίων οἱ ἐκπεφευγότες. ἐν ᾧ τοιόνδε δή τι συνήνεικε γενέσθαι· Σάμιοι γὰρ κομιζόμενοι ἐς Σικελίην, ἐγένοντο ἐπὶ Λοκροῖσι τοῖσι Ἐπιζεφυρίοισι, καὶ Ζαγκλαῖοι, αὐτοί τε καὶ ὁ βασιλεὺς αὐτέων, τῷ οὔνομα ἦν Σκύθης, περιεκατέατο, πόλιν Σικελῶν ἐξελεῖν βουλόμενοι. Μαθὼν δὲ ταῦτα ὁ Ῥηγίου τύραννος Ἀναξίλεως, τότε ἐὼν διάφορος τοῖσι Ζαγκλαίοισι, συμμίξας τοῖσι Σαμίοισι, ἀναπείθει ὡς χρεὼν εἴη Καλὴν μὲν ἀκτὴν, ἐπ' ἣν ἔπλεον, ἐᾶν χαίρειν, τὴν δὲ Ζάγκλην σχεῖν, ἐοῦσαν ἐρήμην ἀνδρῶν. πειθομένων δὲ τῶν Σαμίων, καὶ σχόντων τὴν Ζάγκλην, ἐνθαῦτα οἱ Ζαγκλαῖοι, ὡς ἐπύθοντο ἐχομένην τὴν πόλιν ἑωυτῶν, ἐβοήθεον αὐτῇ. * . * . Σάμιοι δὲ ἀπαλλαχθέντες Μήδων, ἀπονητὶ πόλιν καλλίστην Ζάγκλην περιεβαλέατο. Hoc eſt: *Ac Miletus quidem Mileſiis ita deſolata eſt. Cæterùm Samiis, qui aliquid habebant, adeò id, quod ſui duces erga Medos fecerant, non probabatur, ut, inito ſecundùm pugnam navalem conſilio, viſum eis ſit, priusquàm eò tyrannus Aeaces veniret, in coloniam aliquò concedere, ne manentes Medis ſimul ſervirent & Aeaci. Per hoc idem tempus Zanclæi in Siciliâ, miſſis in Ioniam, qui Iones ad condendam in Pulcro litore urbem ſolicitarent (eſt autem Pulcrum litus Siculorum, in eâ Siciliæ parte, quæ in Tyrrheniam vergit.) ſoli ex Ionibus Samii cum iis qui effugêre Mileſiis eò conceſſerunt. Qui dum, in Siciliam tendentes, ad Locros Epizephyrios pervenerunt, Zanclæi unà cum rege ſuo, nomine Scythe, urbem quamdam Siculorum oppugnabant. Id quum audiſſet Anaxilaus, Rhegii tyrannus, quòd erat Zanclæorum hoſtis, adiens Samios, ſvaſit, ſatius eſſe, ut Pulcrum litus, quò navigabant, valere ſinerent; & Zanclen occuparent, viris vacuam. Samii perſvaſi Zanclam occuparunt. Id Zanclæi quum audiviſſent, urbi ſuæ ſuppetias ferunt*, Et poſteà: *Samii itaque, à Medis liberati, Zanclam pulcerrimam urbem nullo negotio adepti ſunt.* At alios rurſum huius urbis conditores facit Strabo lib. VI. Ἡ δὲ Μεσσήνη, inquit, τοῦ Πελωριάδος ἐν κόλπῳ κεῖται, καμπτομένης ἐπιπολὺ πρὸς ἕω, καὶ μασχάλην τινὰ ποιούσης· ἀπέχει δὲ τοῦ μὲν Ῥηγίου δίαρμα ἑξηκοντασταδίον, τῆς δὲ Στηλίδος πολὺ ἔλαττον. κτίσμα δ' ἐστὶ Μεσσηνίων, τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, παρ' ὧν τοὔνομα μετήλλαξε, Ζάγκλη πρότερον καλουμένη, διὰ τὴν σκολιότητα τῶν τόπων (ζάγκλιον γὰρ ἐκαλεῖτο τὸ σκολιόν·) Ναξίων οὖσα πρότερον κτίσμα, τῶν πρὸς Κατάνῃ. Hoc eſt: *Meſſene in ſinu poſita eſt Pelori, valdè ad orientem versùs inflexi, ac veluti axillæ ſpeciem efficientis. Abeſt à Rhegio ſtadiorum* LX *trajectu. multo verò propiùs à Columnâ. Condita fuit à Meſſeniis Peloponneſiis: qui etiam nomen eius mutarunt. nam anteà dicebatur Zancle, à locorum curvitate, (curvum quidpe adpellabatur zanclion) quum primò eſſet opus Naxiorum, qui apud Catanam habitabant.* Cum Strabone ſentit Marcianus Heracleenſis, in Περιηγήσει, his verſibus:

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξου Λεοντῖνοι τε καὶ
Ἡ τὴν θέσιν τ' ἔχουσα Ῥηγίου πέραν,
Ἐπὶ τοῦ δὲ πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ,
Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλίπολις, ἔχον ἀποικίας.

Hoc

Hoc eſt:

Poſt hæc à Naxo Leontini, &
Quæ ex adverſo Rhegii ſita eſt,
Ad fretum Siculum,
Zancle, Catana, Callipolis, accepêre colonias.

Ita ſcilicet præſcripti auctores ſuper Meſſanæ ſive Zanclæ conditoribus atque colonis inter ſe ſententiis haud modicè diſcrepant. Thucydides ait, primos eam urbem tenuiſſe piratas Cumæos ex Opicorum terrâ, id eſt, à Cumâ Italicâ. hos pulſos fuiſſe à Chalcidenſibus & aliis Eubœæ inſulæ populis; ducibus Cratæmene & Priere. At è diverſo Pauſanias hos ait primos fuiſſe illos urbis habitatores piratas: & ab iis alios poſtmodùm nonnullos Græcorum adſcitos colonos. Marcianus verò cum Strabone non ex Eubœâ, ſed ab Naxo Siciliæ profectos fuiſſe iſtos Chalcidenſeis, tradunt. nam ipſi Naxii fuerunt Chalcidenſes, ex Eubœâ profecti; ut infrà docebo. Rurſum Thucydides ac Pauſanias ſcribunt, Samios ab Anaxilao fuiſſe ejectos, auxiliantibus novis colonis Meſſeniis. at Herodotus, ab Anaxilao Samios invitatos fuiſſe ad occupandam urbem, adfirmat. Verùm tamen potuit idem rex & auctor priùs fuiſſe iis occupandæ novæ ſedis, & item poſteà, exorto inter eos diſſidio, bello eos infeſtaſſe. Primi autem urbis conditores cultoreſque, ſive Cumani ex Italiâ, ſeu Chalcidenſes ex Eubœâ ſive à Naxo, quum fuerint Græci; haud injuriâ mireris, vocabulum novæ urbi non ab his Græcum, ſed ab Siculis inditum fuiſſe Siculum. Vnde non tantùm ſuſpicari, ſed certo documento colligere licet, jam ante Græcorum in eum locum migrationem, urbem fuiſſe à Siculis & habitatam & conditam. Stephani epitomator, loco ſuprà ſcripto, ἀπὸ Ζάγκλου τοῦ γηγενοῦς, id eſt, *ab Zanclo terrigenâ*, ſive *Terræ filio*, id nominis eam accepiſſe. ex quo argumento origo eius longè antiquiſſima colligitur. A Zanclo verò rege indigenâ conditam fuiſſe & denominatam regnatamque, Diodorus quoque, auctor inter primos gravis & Siculus, tradidit lib. IIII; ita de Orione ſcribens: Λέγεται τοῦτον, σώματος μεγέθει καὶ ῥώμῃ πολὺ τῶν μνημονευομένων ἡρώων ὑπερέχοντα, φιλοκυνήγον γενέσθαι, καὶ κατασκευάσαι μεγάλα ἔργα διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ φιλοδοξίαν· κατὰ μὲν γὰρ τὴν Σικελίαν κατασκευάσαι Ζάγκλῳ, τῷ τότε βασιλεύοντι τῆς, τότε μὲν ἀπ' αὐτοῦ Ζάγκλης, νῦν δὲ Μεσσήνης ὀνομαζομένης, ἄλλα τε, καὶ τὸν λιμένα προσχώσαντα, τὴν ὀνομαζομένην Ἀκτὴν ποιῆσαι. Id eſt: *Fertur hic proceritate corporis ac robore omneis, qui celebrantur, heroas exceſſiſſe; venationisq. fuiſſe ſtudioſus: &, quum viribus polleret, gloriæque eſſet avidiſſimus; res magnas perpetraſſe. quidpe in Siciliâ Zanclo, qui rex fuit eius urbis, quæ ab ipſo tunc dicebatur Zancle, nunc verò Meſſene vocatur, cùm alia perfeciſſe, tùm portum, quem Acten, hoc eſt, litus, vocant, jactis molibus exſtruxiſſe.* Hæc quamvis ſint fabuloſa, tamen ſummam urbis vetuſtatem innuunt. *Litus* autem heic intelligitur curvum, quod, vulgò *Brachium S. Rainerii* dictum, portum includit. Atque â *curvitate* huius portus nomen accepiſſe urbem, non à rege aliquo Zanclo; quum ζάγκλιον Siculis fuerit *curvum*, & ζάγκλον *falx*; quis dubitet?

Primi igitur *Zanclen* urbem condidêre Siculi; ſub ipſum haud dubiè ex Italiâ in Siciliam adventum: ut in quem locum primò è navibus vel ratibus egreſſi fuerunt: quò tutum haberent receptum, ſi fortè à Sicanis repellerentur. At divus Hieronymus, interpres Chronici Euſebiani, ad annum ante bellum Troianum IↃLXXVII hoc de ſuo inſeruit: *Hoc tempore in Siciliâ Meſſana, quæ & Mamertina, conditur.* Hoc ſi verum; certè jam non Siculi, ſed Sicani primi fuerint Zancles conditores. quibus pulſis, tandem Siculi occupaverint. Verùm ex quàm bono idoneoque auctore habuerit hoc Hieronymus, equidem neſcio; utique, quum nullus neque Græcus neque Latinus tale quid tradat ſcriptor: niſi illud Heſiodi apud Diodorum de Orione & Zanclo rege intellexerit. Atque hac jam ratione Meſſana omnium Sicularum urbium fuerit vetuſtiſſima.

Poſtmodùm ex Italiâ Cumanorum nonnulli, piraticam exercentes, eam, pulſis Siculis, occuparunt; ut auctor eſt Thucydides, loco ſuprà ſcripto. Hos poſteà Chalcidenſes, ut idem teſtis eſt, duce Periere Chalcidenſi & Cratæmene Cumæo, ex Eubœâ inſulâ profecti ejecerunt. At, quia ipſa urbs Cumæ in Italiâ à Chalcidenſibus & Cumæis, ut auctor eſt Strabo lib. V, ex Eubœâ profectis, condita fuit; haud veri ſit ſimile, poſteriores Chalcidenſeis voluiſſe conſangvineos ſuos ſede ſuâ pellere: nec probabile eſt, Cumæos Italicos, quorum civitas καθ' ἐκείνους τοὺς χρόνους,

ut

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ut inquit Dionyſius lib. VII, περιβόητος ἦν ἀνὰ τὴν ὅλην Ἰταλίαν, πλούτου τε καὶ δυνάμεως ἕνεκα, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν, id eſt, *per omnem Italiam divitiarum, potentiæ, cæterorumque opum nomine erat celebris*, paſſuros fuiſſe, civeis ſuos ab advenis pelli. Veriſimilior itaque fuerit Marciani ac Strabonis ſententia, qui à Naxo, Siciliæ urbe, profectos Chalcidenſeis Zanclen colonis novis frequentaſſe, tradunt: nempe, Siculis inde pulſis. His Chalcidenſibus haud dubiè poſtmodùm ἔδοξεν καὶ ἄλλους ἐπαγαγέσθαι τῶν Ἑλλήνων οἰκήτορας, id eſt, *viſum eſt, alios inſuper è Græcis adſciſcere colonos*: nimirum, quum ipſi tenendo contra pulſos Siculos loco impares forent. Venerunt igitur ἀπὸ Χαλκίδος, ut inquit Thucydides, καὶ τῆς ἄλλης Εὐβοίας πλῆθος, id eſt, *ab Chalcide & aliis Eubœæ inſulæ locis multitudo*, ducibus Periére Chalcidenſi & Cratæmene Cumæo; ut idem tradit Thucydides. nam Samium fuiſſe Cratæmenem, ut vult Pauſanias, minimè probabile eſt; quando ipſi poſteà Samii eâ urbe Chalcidenſeis ejecerunt, inſtinctu Anaxilai, Rheginorum tyranni, circa Olympiadem LXXI; id eſt, circa annum ante natum Chriſtum CCCCXCIV. quidpe circa hoc tempus Darius, Perſarum rex, Miletum expugnavit. Mox, diſſidio fortè, ut dixi, inter Anaxilaum ac Samios orto, quum Meſſenii, à Lacedæmoniis bello victi, relictâ patriâ novas ſedeis quærerent, ab Anaxilao invitati, conjunctis copiis Zanclen occuparunt; urbiſque nomen antiquum in Meſſenes, patriæ ſuæ, vocabulum mutarunt; ſub Anaxilai imperium redacti: non quidem Olympiade XXVIIII; ut tradit Pauſanias: ſed circa Olympiadem LXXIII. ſic enim Diodorus lib. XI: Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Φαίδωνος Ὀλυμπιὰς μὲν ἤχθη ἕκτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα, ἐτελεύτησε δὲ Ἀναξίλας, ὁ Ῥηγίου καὶ Ζάγκλης τύραννος, δυναστεύσας ἔτη δεκαοκτώ. τὴν δὲ τυραννίδα διεδέξατο Μίκυθος, πιστευθεὶς ὥστε ἀποδοῦναι τοῖς τέκνοις τοῦ τελευτήσαντος, οὖσι νέοις τὴν ἡλικίαν. Id eſt: *Athenis ſummum magiſtratum gerente Phædone Olympias acta eſt* LXXVI: *qua deceſſit è vitâ Anaxilaus, Rhegii & Zancles tyrannus, quum dominatum* XVIII *annos obtinuiſſet. Tyrannidem hinc adiit Micythus, gubernator fiduciarius; hac condicione creatus, uti defuncti liberis, nondum ætate confirmatis, dominium paternum reſtitueret.* Dominatum ſcilicet Rhegii XVIII annos obtinuit: Zancles ſive Meſſanæ imperium pôſt adeptus eſt. Mendum potiùs eſſe exſcriptorum Pauſaniæ in τῆς ὀγδόης καὶ εἰκοστῆς, & τῆς ἐνάτης καὶ εἰκοστῆς, quàm ipſius auctoris errorem; quis non crediderit? Ac fortè ipſe ſcripſit, ἑξηκοστῆς, id eſt, *ſexageſimæ*. quod additis præcedentibus numeris propiùs ad genuinum dictarum rerum tempus accedit. At Marciani Heracleenſis maximus heic deprehenditur error; qui Meſſenen à Samiis hoc nominis unà cum novis colonis accepiſſe innuit, his verſibus:

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξου Λεοντῖνοί τε καὶ
Ἣ τὴν θέσιν τ' ἔχουσα Ῥηγίου πέραν,
Ἐπὶ τοῦ δὲ πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ,
Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλίπολις, ἔχον ἀποικίας.
Πάλιν δ' ἀπὸ τούτων δύο πόλεις, Εὔβοια
Καὶ Μύλαι κατῳκίσθησαν ἐπικαλούμεναι.
Εἶθ' Ἱμέρα, καὶ Ταυρομένιον ἐχομένη.
Εἰσὶ δὲ πᾶσαι Χαλκιδεῖς αὗται πόλεις.
Τὰς Δωρικὰς δὲ πάλιν ἀναγκαῖον φράσαι.
Μεγαρεῖς Σελινοῦντ' οἱ Γελῷοι δ' ἔκτισαν
Ἀκράγαντα, Μεσσήνην δ' Ἴωνες ἐκ Σάμου.

Hoc eſt:

Poſt hæc à Naxo Leontini, &
Quæ ex adverſo Rhegii
Ad fretum Siculum ſita eſt,
Zancle, & Catana, & Callipolis, accepêre colonias.
Rurſus verò ab his duæ urbes, Eubœa
Et quæ Mylæ dictæ, conditæ fuêre.
Dein Himera, & contermina Tauromenium.
Sunt igitur omnes iſtæ urbes Chalcidenſes.
Nunc Doricas etiam enarrare oportet.
Megarenſes Selinuntem, Gelenſes verò condiderunt
Agrigentum, Meſſenem autem Iones ex Samo.

Mylas, quod opidum nunc vulgò dicitur *Milazzo*, à Meſſeniis ſive Meſſanenſibus fuiſſe conditas pôſt ſuo loco oſtendetur. Ipſam verò Meſſanam tenuerunt per CC

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

annos, ad Agathoclis uſque, Syracuſanorum regis, exitum. tunc enim Italici generis populi eam occuparunt. qua de re ita ex Alſii cuiuſdam hiſtoriâ refert Pompeius Feſtus: *Mamers Mamertis facit; id eſt, lingvâ Oſcâ, Mars Martis. unde & Mamertini in Siciliâ dicti, qui Meſſanæ habitant. Mamertini autem adpellati ſunt hac de causâ: Quum toto Samnio gravis incidiſſet peſtilentia, Sthennius Mettius, eius gentis princeps, convocatâ civium ſuorum concione, expoſuit, ſe vidiſſe in quiete præcipientem Apollinem, ut, ſi vellent eo malo liberari, Ver ſacrum voverent; id eſt, quæcumque vere proximo nata eſſent, immolaturos ſibi. Quo facto levatis, poſt annum viceſimum deinde eiusdem generis inceſſit peſtilentia. Rurſum itaq; conſultus Apollo, reſpondit: Non eſſe perſolutum ab iis votum; quòd homines immolati non eſſent. quos ſi expuliſſent; certè fore, ut eâ clade liberarentur. Itaque ii juſſi patriâ decedere, quum in parte eâ Siciliæ conſediſſent, quæ nunc Tauromenitana dicitur; fortè laborantibus bello novo Meſſanenſibus, auxilio venerunt ultro: eosq; ab eo liberarunt. Provinciales id ob meritum eorum ut gratiam referrent; & in ſuum corpus communionemque agrorum invitarunt eos, & nomen acceperunt unum, ut dicerentur Mamertini; quòd, conjectis in ſortem XII deorum nominibus, Mamers fortè exierat; qui linguâ Oſcorum Mars ſignificatur. cuius hiſtoriæ auctor eſt Alſius, libro primo belli Carthaginienſis.* Eamdem vocabulo *Mamertinorum* originem adſtruens Diodorus, Samnitas fuiſſe eos natione, haud obſcurè indicat: quamquàm occupatæ ab iis urbis Meſſanæ modum longè alium unà cum Polybio refert. Libro XX bis tradit, Agathoclem, Syracuſanorum tyrannum, in acie contra Carthaginienſeis habuiſſe μισθοφόρους Σαμνίτας καὶ Τυῤῥηνοὺς καὶ Κελτούς, id eſt, *mercenarios milites Samnitas, Hetruſcos, & Gallos.* libro autem XXI, memorato Agathoclis interitu, ſic ſcribit: Ἠναγκάσθησαν οἱ Συρακούσιοι, δόντες ὁμήρους τοῖς Φοίνιξιν υ΄, διαλύσασθαι τὸν πόλεμον, καὶ καταγαγεῖν τοὺς φυγάδας. τῶν δὲ μισθοφόρων ἀτιμαζομένων ἐν ταῖς ἀρχαιρεσίαις, συνέβη στάσεως πληρωθῆναι τὴν πόλιν. Διαστάντων οὖν ἐν τοῖς ὅπλοις τῶν τε Συρακουσίων καὶ τῶν μισθοφόρων, οἱ πρεσβύται διαπρεσβευσάμενοι καὶ πολλὰ δεηθέντες ἀμφοτέρων, μόγις κατέπαυσαν τὴν ταραχήν, ἐπὶ τὸ τοὺς μισθοφόρους ἐν τακτῷ χρόνῳ τὰς ἑαυτῶν κτήσεις ἀποδομένους ἀπελθεῖν ἐκ Σικελίας. Τούτων δὲ κυρωθέντων, οἱ μὲν ξένοι κατὰ τὰς ὁμολογίας ἐκλιπόντες τὰς Συρακούσας, καὶ παραγενηθέντες ἐπὶ πορθμόν, ὑπεδέχθησαν ὑπὸ τῶν Μεσσηνίων, ὡς ἂν φίλοι καὶ σύμμαχοι. ὑπὸ δὲ τῶν πολιτῶν φιλοφρόνως ἀναληφθέντες εἰς τὰς οἰκίας, νυκτὸς ἐφόνευσαν τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ τὰς τούτων γυναῖκας γήμαντες, κατέσχον τὴν πόλιν· ἐκάλεσαν δὲ ταύτην Μαμερτίνην, ἀπὸ τοῦ Ἄρεως, διὰ τὸ τοῦτον κατὰ τὴν ἐκείνων διάλεκτον Μάμερτον καλεῖσθαι. Hoc eſt: *Coacti ſunt Syracuſani, traditis CCCC obſidibus, bellum cum Pœnis diſſolvere, & reducere exſules. Quum verò mercenarii in electione magiſtratuum honore ſuo fraudarentur; evênit, uti ſeditione urbs repleretur. dumque correptis armis ita diſſident Syracuſani & conductitii milites; ſeniores, miſſâ legatione, vix multis apud utroſque precibus obtinuerunt, ut à tumultu deſiſterent; eâ equidem condicione, ut mercenarii conſtituto tempore, diſtractis facultatibus, Siciliâ excederent. His ita ratificatis, peregrini ex compacto Syracuſis emigrarunt. ad fretumque progreſſi, à Meſſanenſibus ut amici ac ſocii in urbem admittuntur. Ibi humaniter ab opidanis in ædeis recepti, noctu hoſpites obtruncant. ductiſque illorum uxoribus, ſuæ poteſtatis urbem faciunt. quam Mamertinam vocarunt, à Marte; qui illorum lingvâ Mamertus dicitur.* Eamdem & Silius poëta innuit nominis originem, lib. XIIII, his verſibus:

> *Incumbens Meſſana freto, minimumq; revulſâ*
> *Diſcreta Italiâ, atque Oſco memorabilis ortu.*

Samnites Oſcâ uſos fuiſſe in Samnio ſuo lingvâ, nusquàm hactenus diſpexi. Partem verò eorum, C. Sempronio Atratino & Q. Fabio Vibulano Romæ Coss. CIV annis ante Agathoclis tyrannidem, in eam migrare cœpiſſe regionem, quam, pulſis Græcis ac Oſcis, à *Capuâ* ſive *Campuâ* urbe *Campaniam* dixêre; in Italiæ opere ſatis abundéque oſtenſum eſt. De *peſtilentiâ* igitur iſtâ ſi quid verum; certè in Campaniâ, non in Samnio, Samnites Campanos adflixit. Atque hinc rectè prædicti *Mamertini* Polybio atque Straboni vocantur *Campani*. Polybius, lib. I: Μεσσήνην δὲ Καμπανοὶ, παρὰ Ἀγαθοκλεῖ μισθοφοροῦντες, καὶ πάλαι περὶ τὸ κάλλος καὶ τὴν λοιπὴν εὐδαιμονίαν τῆς πόλεως ὀφθαλμιῶντες, ἅμα τῷ λαβεῖν καιρὸν εὐθὺς ἐπιχείρησαν παρασπονδεῖν. Παρεισελθόντες δ᾽ ὡς φίλοι, καὶ κατασχόντες τὴν πόλιν, οὓς μὲν ἐξέβαλον τῶν πολιτῶν, οὓς δ᾽ ἀπέσφαξαν. πράξαντες δὲ ταῦτα, τὰς μὲν γυναῖκας καὶ τὰ τέκνα τῶν ἠκληρηκότων, ὡς ποθ᾽ ἡ τύχη διένειμε παρ᾽ αὐτὸν τὸν τῆς παρανομίας καιρὸν ἑκάστοις, οὕτως ἔσχον· τοὺς δὲ λοιποὺς βίους καὶ τὴν χώραν μετὰ ταῦτα διελόμενοι κατεῖχον, ταχὺ καὶ ῥᾳδίως καλῆς χώρας καὶ πόλεως ἐγκρατεῖς γενόμενοι. Hoc eſt: *Meſſanam Campani, ſub Agathocle merentes, quum jam dudum eius opidi pulcritudini ac reliquæ felicitati oculos adjeciſſent, ubi primùm occaſio eſt oblata, per fidem cir-*

cumvenire ſunt adorti. ſubdolè namque, ſpecie amicorum, ingreſſi, urbis potiti, civeis partim jugularunt. Quibus rebus ita patratis; uxores quidem & liberos infelicium Meſſanenſium, prout cuique ipſo ſceleris admiſſi tempore ſors cecidiſſet, retinent: opes verò ac mox agrum quoque ipſum, viritim inter ſe diviſum, occupant. atque ita brevi ac facili negotio opimâ regione atque urbe potiti ſunt. Et paullo pòſt: Οἱ δὲ Μαμερτῖνοι (τοῦτο γὰρ τοὔνομα κυρώσαντες οἱ Καμπανοὶ τῆς Μεσσήνης προσηγόρευσαν σφᾶς αὐτούς) ἕως μὲν συνεχρῶντο τῇ τῶν Ῥωμαίων συμμαχίᾳ, τῶν τὸ Ῥήγιον κατασχόντων, οὐ μόνον τῆς ἑαυτῶν πόλεως καὶ χώρας ἀσφαλῶς κατεκράτουν, ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς Συρακούσης, οὐχ ὡς ἔτυχε, παρηνώχλουν τοῖς τε Καρχηδονίοις καὶ τοῖς Συρακουσίοις, καὶ πολλὰ μέρη τῆς Σικελίας ἐφορολόγουν. Id eſt: Mamertini, (hoc namque ſibi nomen Campani, occupatâ Meſſanâ, indiderunt.) quàm diu Romanorum, qui Rhegium occupaverant, ſocietate atq; auxilio ſunt uſi; & opidum & agros ſuos ſecuri poſſederunt. neque id ſolùm: verùm etiam de finitimâ ditione negotium & Carthaginienſibus & Syracuſanis non leve faceſſerunt. multas quin etiam Siciliæ parteis ſtipendium penſitare coëgerunt. Hinc Strabo lib. VI: Ἐπῴκισαν δ' ὕστερον τὴν Μεσσήνην Μαμερτῖνοι, Καμπανῶν τι φῦλον· οἱ τοσοῦτον ἐπεκράτησαν παρὰ τοῖς Μεσσηνίοις, ὥστ' ἐπ' ἐκείνοις ὑπῆρξεν ἡ πόλις. καλοῦσι δὲ Μαμερτίνους μᾶλλον ἅπαντες αὐτοὺς ἢ Μεσσηνίους. Id eſt: Poſteà temporis Mamertini, Campanorum quædam gens, Meſſanam colonis frequentarunt. qui apud Meſſanenſes adeò invaluerunt, uti ſub ſuam poteſtatem redegerint urbem. incolæque ab omnibus Mamertini potiùs adpellantur, quàm Meſſanenſes. Falſum heic puto Diodorum, qui ipſam urbem ait *Mamertinam* adpellatam fuiſſe: licet eâ in re ſequutus eum ſit divus Hieronymus in Chronico Euſebii, loco ſuprà citato. quidpe omnibus aliis ſcriptoribus conſtanter ipſa urbs antiquo memoratur vocabulo MESSANA; quod ad hanc usque diem durat, mutatâ unâ vocali vulgò *Meſſina* dicta: cives verò ſeu incolæ MAMERTINI. eodem ſcilicet MAMERTINI, *Meſſanæ incolæ.* modo, ut in Etruriâ quondam in viâ Flaminiâ urbs erat proprio nomine *Falerii*; opidani verò *Faliſci*; & item omnis eorum ager *Faliſcus*. Præter Polybii, Strabonis, ac Feſti teſtimonia, aliorum etiam ſcriptorum auctoritas adducatur. Sed Ciceronis, qui id frequenter ita uſurpat in Verrinis, ſingula loca citare, ſupervacaneum nec commodum fuerit. Plinius igitur, lib. IIII, cap. VII: *A Peloro*, inquit, *opidum Meſſana, civium Romanorum, qui Mamertini vocantur.* Paul. Oroſius, lib. IIII, cap. VII: *Anno ab Vrbe conditâ* CCCCLXXXIII, *Appio Claudio, Q. Fabio, conſulibus, Mamertinis, quorum Meſſana nobilis Siciliæ civitas erat, auxilia contra Hieronem, Syracuſanorum regem, & Pœnorum copias, Hieroni junctas, Ap. Claudium conſulem cum exercitu misère Romani.* Epitomator T. Livii, lib. XVI: *Origo Carthaginienſium & primordia urbis referuntur. contra quos & Hieronem, regem Syracuſanorum, auxilium Mamertinis ferendum cenſuit ſenatus.* Eumenius, in Gratiarum actione ad Conſtantinum Auguſtum: *Fuit amica Maſſilia: protegi ſe maieſtate Romanâ gratulabatur. imputavère ſe origine fabuloſâ in Siciliâ Mamertini.* L. Florus, lib. II, cap. II: *Sed ecce, ultro ipſis* [Romanis] *viam pandentibus fatis, nec occaſio defuit* [occupandæ Siciliæ] *quum de Pœnorum impotentiâ fœderatæ Siciliæ civitas Meſſana quereretur.* I. Cæſar, de Bello civili lib. II: *L. Naſidius, ab Cn. Pompeio cum claſſe navium* XV *L. Domitio Maſſilienſibusque ſubſidio miſſis, freto Siciliæ, imprudente atque inopinante Curione, provehitur. adpulſisq; Meſſanam navibus, atque inde principum ac ſenatus fugâ factâ, ex navalibus eorum unam deducit.* Et lib. III: *Iisdem ferè temporibus Caſſius cum claſſe in Siciliam venit. & cum eſſet Cæſaris claſſis diviſa in duas parteis, & dimidiæ parti præeſſet P. Sulpicius prætor Liboque ad fretum, dimidiæ M. Pomponius ad Meſſanam; priùs Caſſius ad Meſſanam navibus advolavit, quàm Pomponius de eius adventu cognoſceret.* Mela, lib. II, cap. VII. *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illuſtria; Meſſanam, Taurominium, Catinam, Syracuſas.* Solinus, cap. XI: *Opidum Meſſana Rhegio Italia oppoſitum eſt.* Ac ipſe ſanè Diodorus, ſuprà dicto lib. IIII: Τῆς τότε Ζάγκλης, νῦν δὲ Μεσσήνης ὀνομαζομένης. id eſt; *Eius, quæ tunc Zancle, nunc verò Meſſene vocatur.* Sed & vinum, quod in Mamertinorum agro gignebatur, nomen inde habuit *Mamertinum*; etiam Strabonis, Plinii, & Athenæi ævo. Strabo, dicto proximè loco: Εὐοίνου τε σφόδρα τῆς χώρας οὔσης, οὐ Μεσσήνιον καλοῦσι τὸν οἶνον, ἀλλὰ Μαμερτῖνον, τοῖς ἀρίστοις ἐνάμιλλον ὄντα τῶν Ἰταλικῶν. hoc eſt: *Et quum admodùm ferax vini ſit ager; vinum inde non Meſſanium dicitur, ſed Mamertinum, quod cum Italicorum vinorum optimo quôque certet.* Plinius, lib. XIIII, cap. VI; quod eſt de vinis generoſis. *Quartum curriculum publicis obtinuêre à divo Iulio (is enim primus auctoritatem his tribuit; ut in epiſtolis eius adparet.) Mamertina, circa Meſſanam in Siciliâ genita. Eſt in eâdem Siciliâ &*

Taurominitanis honos; lagenis pro Mamertinis plerumque ſubditis. Athenæus, lib. I: Μαμερτῖνος οἶνος ἔξω μὲν τῆς Ἰταλίας γίνεται· καὶ γινόμενος ἐν Σικελίᾳ καλεῖται Ἰωταλῖνος. Id eſt: *Mamertinum vinum extra Italiam provenit. natum verò in Siciliâ, Iotalinum vocatur.* Alia exemplaria habent Πωταλῖνος. Sed interpretes fecêre Ἰταλικός· ſcilicet, quia Mamertini Italici erant generis. Atque hæc de origine Meſſanæ, urbis omni ævo celeberrimæ, deque variis eius incolis ſint dicta.

Cæterùm verba è Stephani epitomatore ſuprà allata ſunt iſta: Ζάγκλη, πόλις Σικελίας· οἱ μὲν ἀπὸ Ζάγκλου γηγενοῦς, ἢ ἀπὸ κρήνης Ζάγκλης, οἱ δὲ διὰ τὸ ἐκεῖ Κρόνον τὸ δρέπανον ἀποκρύψαι, ᾧ τὰ τοῦ πατρὸς ἀπέκοψεν αἰδοῖα. Id eſt: *Zancle, urbs Siciliæ. hanc alii à Zanclo terrigenâ, vel à fonte Zancle, alii inde dictam volunt, quòd Saturnus ibi falcem abscondiderit, qua patris pudenda amputavit.* Hic ZANCLE *fons* memoratur quoque Nonno, Διονυσιακῶν lib. VI, additâ etiam portus Meſſanenſis egregiâ deſcriptione; ubi ita canit de Cerere:

ZANCLE fons.

Καί τινα λάϊνον οἶκον ἐποπτεύουσα θεαίνη
Σικελίης τριλόφοιο Πελωρίδα δύσατο πέτρην
Ἀδριάδας παρὰ θῖνας· ὅπη χύσις ἄστατος ἅλμης
Εἰς δύσιν ἑλκομένη περικάμπτεται ἴκελος ἅρπῃ
Εἰς λίβα πεμπομένου Βορειόθεν ἀγκύλον ὕδωρ·
Καὶ κυανὴν ὅθι πυκνὰ ῥόος χυτλώσατο κούρην,
Κρηναίῳ στροφάλιγγι χέων ὀπτήριον ὕδωρ,
Γείτονα κόλπον ὄπωπεν ἰσοστατέοντα μελάθρῳ
Λαϊνέης ὀρόφοιο περιστέφθεντα καλύπτρῃ,
Ὃν φύσις ἐθείγκωσε χαραδραίῳ πυλεῶνι,
Λάϊνον ἱστὸν ἔχοντα μεμηλότα γείτοσι νύμφαις.

Hoc eſt:

Et quamdam lapideam domum conſpicata dea
Siciliæ tria cacumina habentis, Peloridem ſubiit petram,
Adriatica apud litora; ubi fluctus mobilis ſalſi maris,
In occaſum tractus, flectitur inſtar falcis,
In Africum mittens ex boreâ curvatam aquam;
Et cæruleam ubi crebrò fluctus perfudiſſet puellam,
Fontali vertigine fundens adſpectabilem aquam:
Vicinum ſinum adſpexit æqualem domui
Lapidei tecti circumcoronatum tegumento,
Quem natura circumvallavit confragoſo ſinu,
Lapideum inſtrumentum textorium habentem, quòd curæ erat vicinis nymphis.

Fontem hunc quem intellexerint Stephanus atque Nonnus, vel potiùs ii, à quibus eius mentionem acceperunt illi, incertum eſt. nam *Meſſanenſeis, qui anteà aquarum uſu, quas ex puteis aut fontibus exiguis hauriebant, ſuſtentabantur, ſuâ ætate aquam à Cammari pago, duobus fermè paſſuum millibus ad meridiem ab urbe diſſito, perfoſſis duobus montibus, per ſubterraneos cuniculos in urbem adduxiſſe,* teſtatur Fazellus, Sicular. rer. decad. I. lib. II, cap. II.

Cæterùm urbi imminet ingens illud montium jugum, quod à Taurominitanâ regione ad mare usque Tuſcum ſeſe extendit. Nomen ei fuit antiquiſſimis temporibus Πελωρὶς, ſive Πελωριάς, & Πέλωρος, id eſt, Latinis literis, PELORIS, PELORIAS, & PELORVS: unde etiam ſubjectum ei litus *Peloritana* dicebatur *ora*; ut ſuprà oſtenſum eſt. Idem verò jugum alio nomine, ab ſuppoſito ei in Pelori humili excurſu Neptuni celeberrimo templo, NEPTVNIVS MONS dicebatur. Solinus, cap. XI: *Eminet* [Sicilia] *montibus Aetnâ & Eryce.* Et paullo pòſt: *Sunt & alii montes duo; Nebrodes & Neptunius. E Neptunio ſpecula eſt in pelagus Tuſcum & Adriaticum.* SPECVLA iſta fortè fuerit eodem ſitu, ubi etiamnunc turris haud parvæ reliquiæ exſtant, in ſublimi inter altiſſimos monteis vertice, à ſiniſtrâ parte viæ, qua Mylas itur à Meſſanâ.

NEPTVNIVS mons, idem qui Pelorus.

SPECVLA in Neptunio ſive Peloro monte.

Porrò partes Neptunii montes videntur fuiſſe τὸ Χαλκιδικὸν ὄρος, CHALCIDICVS MONS, & αἱ Εὖνεις EVNES, ſive αἱ Σεύνεις SENES, pluralis numeri vocabulo. Polybius, lib. I: Καρχηδόνιοι δὲ τῇ μὲν ναυτικῇ δυνάμει περὶ Πελωριάδα στρατοπεδεύσαντες, τῷ δὲ πεζῷ στρατεύματι περὶ Σεύνεις καλουμένας, ἐνεργῶς προσέκειντο τῇ Μεσσήνῃ. * Ὁ δὲ Ἱέρων, ἀναζεύξας ἐκ τῶν Συρακουσῶν, ἐποιεῖτο τὴν πορείαν ἐπὶ τὴν προειρημένην πόλιν· κα-

CHALCIDICVS mons.

στρατοπεδεύσας δὲ ἐκ θατέρου μέρους περὶ τὸ Χαλκιδικὸν ὄρος καλούμενον, ἀπέκλεισε καὶ ταύτης τῆς ἐξόδου τοὺς ἐν τῇ πόλει. Hoc eſt: *Carthaginienſes cum navalibus copiis apud Peloriadem, cum terreſtribus apud Senes, quas vocant, caſtra ponunt; & obſidioni Meſſanæ naviter incumbunt. Hiero verò Syracuſis movens, Meſſanam versùs iter inſtituit. quumque ab alterâ parte propter Chalcidicum montem locaſſet caſtra; hoc quoque exitu opidanos prohibuit.* Diodorus, lib. XXIII, de iisdem Pœnis & Hierone rege: Ἀμφοτέρων δὲ τὰς δυνάμεις ἀγαγόντων ἐπὶ τὴν Μεσσήνην, Ἱέρων μὲν ἐπὶ τοῦ λόφου καλουμένου Χαλκιδικοῦ, κατεστρατοπέδευσεν· οἱ δὲ Καρχηδόνιοι τῇ πεζῇ στρατιᾷ παρενέβαλον εἰς τὰς καλουμένας Εὐνεῖς, τῇ δὲ ναυτικῇ κατέσχον τὴν ἄκραν τὴν καλουμένην Πελωριάδα. Hoc eſt: *Quum igitur utrique copias adversùs Meſſanam duxiſſent; Hiero in Chalcidico monte caſtra poſuit: Carthaginienſes verò terreſtri exercitu conſederunt in Eunis, quas vocant; nautico Peloriadem promontorium occuparunt.* Id nominis haud dubiè mons ille accepit ab Chalcidenſibus Meſſanæ incolis. Apud Stephani epitomatorem ita legitur: Ἑλλάνικος, ἱερείων Ἥρας δευτέρῳ· Θεοκλῆς ἐκ Χαλκίδος μετὰ Χαλκιδέων καὶ Ναξίων ἐν Σικελίᾳ πόλεις ἔκτισε. καλοῦνται δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ κώμῃ τῆς Σικελίας Χαλκιδεῖς· οὗτοι δ᾽ ἄποικοί εἰσιν ἐξ Εὐβοίας. ἔστι καὶ Χαλκιδικὸν ὄρος Σικελίας, ὡς Πολύβιος πρώτῳ. Id eſt: *Hellanicus, de Sacerdotibus Iunonis lib.* II; *Theocles à Chalcide cum Chalcidenſibus & Naxiis profectus, in Siciliâ urbeis condidit. Vocantur & ii, qui in vico Siciliæ ſunt, Chalcidenſes. Hi autem colonia ſunt ex Eubœâ profecta.* Nomen τῆς κώμης, id eſt, *vici*, non adpoſuiſſe eum, miror. eóque ſuſpicor, vocem eſſe adulterinam. Priora ſanè verba ita legenda ſunt: Θεοκλῆς ἐκ Χαλκίδος μετὰ Χαλκιδέων τὴν Ναξίων ἐν Σικελίᾳ πόλιν ἔκτισεν. id eſt: *Theocles cum Chalcidenſibus ab Chalcide profectus, Naxiorum in Siciliâ urbem condidit.* Id ita tradunt Thucydides, Marcianus Heracleenſis, atque Strabo; quos ſequenti capite videbimus. Cætera igitur ita lego: Καλοῦνται δὲ καὶ οἱ ἐν τῇ Μεσσήνῃ τῆς Σικελίας Χαλκιδεῖς. id eſt; *Sed & ii, qui Siciliæ Meſſenem incolunt, Chalcidenſes vocantur.* Reliqua hinc verba de utriſque intelligenda ſunt. utrique enim ab Eubœæ inſulæ urbe Chalcide profecti fuerunt. Porrò ex ſuprà ſcriptis Polybii Diodorique verbis liquet, *Chalcidicum montem* fuiſſe adpellata ea juga, quæ urbi à meridie ſive occaſu hiberno imminent: quà Syracuſas versùs itur. *Eunes* verò ſive *Senes* (utrum namque vocabulum magis genuinum ſit, incertum eſt) ſive locus ſeu mons, ab occaſu fuit æſtivo; quà Mylas & Panormum Lilybæumque itur: unde Pœni cum claſſe profecti erant.

EVNES *ſive* SENES *locus.*

Eiſdem duobus itineribus in eodem Peloro ſive Neptunio jugo binæ FAVCES, ſive *anguſti transitus*, Appiano memorantur, Bellor. civil. lib. V. Μύλας δ᾽ ἔτι, inquit, καὶ τὰ ἐκ Μυλῶν ἐπί τε Ναυλόχους καὶ Πελωριάδα [expunge, quod ſequitur heic, adulterinum καὶ] παράλια ἅπαντα φρουραὶ Πομπηΐου κατεῖχον. ἐκράτει δὲ καὶ τῶν στενῶν ἑκατέρων ὁ Πομπήϊος, ἀμφί τε τὸ Ταυρομένιον καὶ περὶ Μύλας, καὶ παρόδους τῶν ὀρῶν ἀπετείχιζε, καὶ τὸν Καίσαρα ἐκ Τυνδαρίδος ἐς τὸ πρόσθεν ἰόντα ἠνώχλει, μὴ συμπλεκόμενον. Ἀγρίππου δὲ νομισθέντος ἐπιπλεῖν, ἐς Πελωριάδα μετεπήδησεν, ἐκλιπὼν τὰ στενὰ περὶ Μύλας. καὶ ὁ Καῖσαρ αὐτά τε κατέσχε καὶ Μυλῶν, καὶ Ἀρτεμισίου πολίχνης βραχυτάτης. ψευδοῦς δὲ τῆς Ἀγρίππου δόξης φανείσης, ὁ Πομπήϊος ἡσθεὶς τῶν στενῶν ἀφῃρημένος, καὶ Τισιηνὸν ἐκάλει μετὰ τοῦ στρατοῦ· Τισιηνῷ δ᾽ ὁ Καῖσαρ ὑπαντῶν, καὶ διημάρτανε τῆς ὁδοῦ περὶ ὄρος τὸ Μυκώνιον, ἔνθα ἄσκηνος ἐνυκτέρευσεν. Id eſt: *Mylas adhuc, & omnem hinc ad Naulochos Peloriademque versùs oram maritimam Pompeii tenebant præſidia. fauceis quoque utraſque, tùm Tauromenitanas tùm Mylenſeis, Pompeius occuparat; & montanos calleis muris interſepiit: & Cæſarem à Tyndaride procedentem infeſtabat, abſtinentem à prælio. Quum verò Agrippam adpulſurum crederet, ad Peloriadem transcurrit; deſertis faucibus Mylenſibus. quas mox Cæſar occupavit, unà cum ipſis Mylis & Fano Dianæ. Sed ubi opinio de Agrippæ adventu evanuit; Pompeius, cognito amiſſas eſſe fauceis, Tiſienum accivit cum exercitu. Ei Cæſar obviam progreſſus, aberravit à viâ circa Myconium montem; ubi ſine tentorio pernoctavit. Poſt hæc Palæſtenorum agrum vaſtavit: & Lepidus factus ei eſt obviam, frumenta colligens. moxque ambo Meſſanam obſederunt.* Ex his locis *Tyndaris* hodiéque vocatur *S. Maria di Tindari*; & *Mylæ*, *Milazzo*: *Templum* verò *Dianæ* fuiſſe ad os *Nociti* fluminis, & *Naulochum* ad *Malſuriti* oſtium, pòſt ſuo loco oſtendetur. Pompeii autem exercitum, quem Tiſienus ad Pelorum versùs vel Naulochum ducere debebat, Meſſanæ, Lepidum verò ad Taurominium fuiſſe, ex præcedenti Appiani eodem libro narratione liquidò patet. FAVCES igitur MYLENSES in dicto Neptunio monte ſunt eæ, per quas à Meſſanâ versùs Mylas ad litus usque & Malſuriti amnis oſtium VII millium paſſuum itinere transitur. FAVCES verò TAVROMINITANAE ſunt ad caſtellum,

FAVCES *Mylenſes.*

 cui

FAVCES *Taurominitanæ.*

cui vulgare nunc vocabulum *S. Aleſſio*; V millia paſſuum ab ipsâ urbe Taurominio: ubi anguſtiſſimo breviſſimoque tranſitu veluti per portam tranſitur promontorium, quod vulgò nunc ab impoſito caſtello dicitur *Capo di S. Aleſſio*; olim autem erat Ἄργεννον ἄκρον, id eſt, ARGENNVM PROMONTORIVM. Ptolemæus in

ARGENNVM *promontorium.*

deſcriptione Siciliæ: Ταυρομένιον κολώνια, Ἄργεννον ἄκρον, Μεσσήνη. Id eſt: *Tauromenium colonia*; *Argennum promontorium*; *Meſſana*. Ex ſitu autem, quem ei tribuit in tabulâ Ptolemæus, ſatis clarè liquet, eſſe idem promontorium, quod nunc *Capo di S. Aleſſio* vocatur. nam licet in dictâ tabulâ ad X millia ferè eſt intervallum inter Tauromenium & Argennum promontorium; divi verò Alexii promontorium V tantùm millia ab Tauromenio diſtat: tamen nullum aliud hoc tractu eſt promontorium: Ptolemæo autem haud rarum, à vero ſitu aberrare. Cæterò apud Plinium ita legitur, lib. III, cap. VIII: *Opidum Meſſana*; *promontorium Drepanum*; *colonia Taurominium*. Hoc DREPANVM PROMONTORIVM aut corrupto eſt vocabulo ex illo *Argenno*, aut certè id eſt promontorium, quod ſub *Itála* opido unà cum Leucopetrâ Italiæ promontorio Fretum Siculum ab auſtro terminat.

DREPANVM *promontorium.*

CAP. VII.

Taurominium colonia. Naxus. Onobala fluvius; qui & Taurominius. Fanum Veneris. Ara & ſtatua Apollinis ducis. Aſines amnis. Copria litus. Marmor Taurominitanum.

ARgennum igitur promontorium proximè ſequitur celebris itidem urbs, Græcis Ταυρομένιον & Ταυρομένειον, Latinis aliàs TAVROMENIVM, aliàs TAVROMENIA, & plerumque TAVROMINIVM dicta. vulgò nunc incolis vocatur *Taormina*. *Opidani* inde ſunt Græcis Ταυρομενῖται, *Tauromenitæ*; at Latinis TAVROMINITANI, ſive TAVROMENITANI. Sed anteà, quum proximo loco eſſet ſita urbs, dicebatur Νάξος, NAXVS. unde *opidani* Νάξιοι, NAXII. Memorantur ipſi & urbs priſcis auctoribus, Marciano Heracleenſi, Ciceroni, Ovidio, Diodoro, Straboni, Plinio, Silio, Plutarcho, Appiano, Ptolemæo, Athenæo, Euſebio, Porphyrio, Iamblicho, Solino, Feſto, Priſciano, Apollonii ſcholiaſtæ, Itinerariis Romanis, Martiano Capellæ, Vibio Sequeſtro, Conſtantino imperatori. Mela, lib. II, cap. VII: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illuſtria; Meſſanam, Taurominium, Catanam, Megarida, Syracuſas*. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Meſſana; promontorium Drepanum: colonia Taurominium; quæ anteà Naxos*. Et mox, de Aetnâ loquens: *Favilla Taurominium & Catanam usque pervenit fervens*. Et Martianus, lib. VI: *Favilla Taurominium Catinamque reſpergit*. Solinus, cap. XI: *Peloritana ora habitatur colonia Tauromeniâ; quam priſci Naxum vocabant*. Vibius Sequeſter, in Catalogo amnium: *Taurominius, inter Syracuſas & Meſſanam: à quo opidum Taurominium. quod opidum aliter Euſebo neora dicitur*. Puto legendum, *Euſebio Naxos dicitur*. Stephani epitomator: Νάξος, πόλις Σικελίας. id eſt; *Naxus, opidum Siciliæ*. Poſteà verò: Ταυρομένιον, πόλις Σικελίας. id eſt; *Tauromenium, opidum Siciliæ*. Ptolemæus, in deſcriptione Siciliæ: Ταυρομένιον κολώνια, Ἄργεννον ἄκρον, Μεσσήνη. Id eſt: *Tauromenium colonia; Argennum promontorium, Meſſana*. Scholiaſtes Apollonii, ad Ἀργοναυτικῶν lib. IIII; de Aetnâ monte loquens: Περὶ Ταυρομένιον οὖν ἀκούεσθαί φασι βροντῇ παραπλήσιον ψόφον. id eſt: *Circa Tauromenium crepitum eius exaudiri aiunt tonitrus ſimilem*. Priſcianus, lib. II bis: *A Taurominio Taurominitanus*. Conſtantinus imperator, Themat. imperii orientalis lib. II, themate Siciliæ: Ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους τήν τε Συράκουσαν, καὶ τὸ καλούμενον Ταυρομένειον. id eſt: *Vrbes habet inſignes, Syracuſam & Tauromenium*. Antonini itinerarium:

TAVROMINIVM *urbs.*

Trajecto	
Meſſana	XII.
Tamaritio Palmarum	XX.
Per Tauromenium Naxo	XV.
Acio	XXIIII.
Catina	IX.

In Tabu-

In Tabulâ quoque itinerariâ, quamvis turbato illic itinere, vocabulum obliqui caſus legitur *Tauromenio*. Vni Ovidio, Faſtor. lib. IIII, metri causâ dicitur Ταυρόμενον, hoc verſu:

Himeraque & Didymen Agrigentaque Tauromenonq;.

Sed & uni Solino, loco proximè ſcripto, dicitur *Tauromenia*. Cæterùm de opidanis ita Stephani epitomator: Ταυρομένιον, πόλις Σικελίας· ὁ πολίτης, Ταυρομενίτης, καὶ Ταυρομένιος. Id eſt: *Tauromenium, opidum Siciliæ. opidanus, Tauromenita, & Tauromenius.* Athenæus, lib. II & IIII: Τίμαιος ὁ Ταυρομενίτης. Id eſt; *Timæus Tauromenita*. Et lib. V: Φιλέας ὁ Ταυρομενίτης. *Phileas Tauromenita*. Atque ita in antiquo nummo, quem mox infrà adponam, eſt genitivus pluralis Doricus Ταυρομενιτᾶν, id eſt, *Tauromenitarum*. Straboni lib. VI dicitur ἡ Ταυρομενία· id eſt, *Tauromenia terra*.

Vocabuli ſimul & urbis originem docet Diodorus lib. XIIII. Ἐπ' ἄρχοντος, inquit, Ἀθήνησι Φορμίωνος, Ὀλυμπιὰς ἤχθη ἐννενηκοστὴ καὶ ἕκτη· Ἱμίλκων δὲ Μάγωνα μὲν τὸν ναύαρχον ἀπέστειλε μετὰ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, προστάξας παραπλεῖν ἐπὶ τὸν λόφον τὸν καλούμενον Ταῦρον. τοῦτον δὲ κατειληφότες ἦσαν Σικελοὶ, συχνοὶ μὲν τὸ πλῆθος ὄντες, ἡγεμόνα δὲ οὐκ ἔχοντες. τούτοις γὰρ τὸ μὲν πρότερον Διονύσιος ἐδεδώκει τὴν τῶν Ναξίων χώραν· τότε δ' ὑπ' Ἱμίλκωνος πεισθέντες ἐπαγγελίαις, τὸν λόφον κατελάβοντο. ὀχυροῦ δ' ὄντος τούτου, καὶ τότε καὶ μετὰ τὸν πόλεμον ᾤκουν αὐτὸν, τεῖχος περιβαλόμενοι· καὶ τὴν πόλιν, διὰ τὸ μεῖναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ταῦρον ἀθροισθέντας, Ταυρομένιον ὠνόμασαν. Id eſt: *Supremum Athenis magiſtratum obtinente Phormione, Olympias agebatur* XCVI. *Himilco verò Magonem nauarchum cum inſtructâ claſſe miſit; collem, qui Taurus vocatur, præternavigare jubens. Occupaverant hunc Siculi, magno quidem numero, ſed absque certo duce. His pridem Naxiorum terram Dionyſius conceſſerat. ſed tunc Himilconis adducti promiſſis, collem hunc inſederant. quem, quòd naturâ munitus eſſet, non modò tunc, ſed etiam poſt bellum, muro circumdatum incoluerunt: urbemque à manſione in Tauro nuncuparunt Tauromenium.* Verùm horum oblitus, ut videtur, Diodorus poſteà, ita è diverſo tradit lib. XVI: Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Κηφισοδότου, Ἀνδρόμαχος ὁ Ταυρομενίτης, Τιμαίου μὲν, τοῦ τὰς ἱστορίας συγγράψαντος, πατὴρ ὢν, πλούτῳ δὲ καὶ ψυχῆς λαμπρότητι διαφέρων, ἤθροισε τοὺς ἐκ τῆς Νάξου, τῆς κατασκαφείσης ὑπὸ Διονυσίου, περιλειφθέντας. οἰκίσας δὲ τὸν ὑπὲρ τῆς Νάξου λόφον, τὸν ὀνομαζόμενον Ταῦρον, καὶ μείνας κατ' αὐτὸν πλείω χρόνον, ἀπὸ τῆς ἐπὶ τοῦ Ταύρου μονῆς ὠνόμασε Ταυρομένιον. ταχὺ δὲ τῆς πόλεως ἐπίδοσιν λαμβανούσης, οἱ μὲν οἰκήτορες μεγάλους περιεποιήσαντο πλούτους, ἡ δὲ πόλις, ἀξιόλογον ἀξίωμα περιποιησαμένη, τὸ τελευταῖον ἐν τῷ καθ' ἡμᾶς βίῳ Καίσαρος ἀναστήσαντος τοὺς Ταυρομενίτας ἐκ τῆς πατρίδος, Ῥωμαίων ἀποικίαν ἐδέξατο. Hoc eſt: *Athenis ſummum gerente magiſtratum Cephiſodoto, Andromachus Tauromenita, Timæi, qui hiſtorias conſcripſit, pater, vir opibus & animi ſplendore excellens, quod exſulum Naxi, quam Dionyſius exciderat, reliquum erat, hinc inde congregans, collem, qui Tauri nomine Naxo imminebat, habitandum illis dedit. & quia ad longum temporis ſpatium illic ſubſiterat, à manendo, quod Græcis eſt* μένειν, *in Tauro, Tauromenium nuncupavit. quumque ſubitis opidum hoc incrementis bearetur, factum eſt, uti & incolæ ingenteis opes & urbs dignitatem ampliſſimam ſibi compararet. Noſtrâ tandem ætate, translatis per Cæſarem è patriâ Tauromenitis, Romanorum coloniam accepit.* Sed poſterior hæc potior eſt narratio; quam Plutarchus etiam in vitâ Timoleontis refert. Καὶ κατήχθησαν, inquit, εἰς Ταυρομένιον τῆς Σικελίας, ὑποδεχομένου καὶ καλοῦντος αὐτοὺς ἔτι πάλαι προθύμως Ἀνδρομάχου, τοῦ τὴν πόλιν ἔχοντος καὶ δυναστεύοντος. οὗτος ἦν πατὴρ Τιμαίου τοῦ ἱστορικοῦ· καὶ πολὺ κράτιστος τῶν τότε δυναστευόντων ἐν Σικελίᾳ γενόμενος, τῶν τε ἑαυτοῦ πολιτῶν ἡγεῖτο νομίμως καὶ δικαίως, καὶ πρὸς τοὺς τυράννους φανερὸς ἦν ἀεὶ διακείμενος ἀπεχθῶς καὶ ἀλλοτρίως. Hoc eſt: *Tauromenium Siciliæ opidum adpulerunt; excipiente eos propensè, à quo erant jam pridem accerſiti, principe illius opidi Andromacho. Pater hic Timæi hiſtorici fuit; longè omnium, qui tunc dominabantur in Siciliâ, optimus. Is civeis ſuos legitimo & juſto imperio habebat. neque diſſimulabat, omnibus tyrannis infeſtum ſe eſſe & alienum.* At longè aliam nominis originem adfert Vibius Sequeſter, loco proximè citato. ubi, *ab amne Taurominio opidum Taurominium* denominatum, adfirmat. Non opidum à flumine, ſed hoc ab illo nomen traxiſſe, vel inde patet, quòd etiamtum Auguſti Cæſaris temporibus flumen id dicebatur *Onobala*; ut paullo pòſt oſtendam. Et ſitum eſt Tauromenium in arduo aſperrimoque & adſcenſu difficili monte, ab unâ parte mare Siculum deſpiciens, ab alterâ longè excelſiores rupeis ſuſpiciens. cui monti nomen erat TAVRVS. Conditum igitur fuit in hoc Tauro monte *Tauromenium* opidum ab Andromacho, Olympiadis CIII anno III; ante natum Ieſum anno CCCLXVI. hoc quidpe anno ſummum Athenis geſſit magi- TAVRVS *mons.*

ſtratum

ſtratum Cephiſodotus. At Strabo lib. VI, neſcio quos ſequutus auctores, à Zanclæis tradit fuiſſe conditum. Οἰκεῖται δ᾽ ἱκανῶς, inquit, ἡ Μεσσήνη· μᾶλλον δ᾽ ἡ Κατάνη· ἧττον δ᾽ ἀμφοῖν τὸ Ταυρομένιον. καὶ ἡ Κατάνη δ᾽ ἐστὶ Ναξίων κτίσμα· Ταυρομένιον δὲ τῶν ἐν Ὕβλῃ Ζαγκλαίων. Hoc eſt: *Meſſana ſatis frequens eſt incolis. minùs tamen, quàm Catana. utrâque minùs Tauromenium. Catana à Naxiis eſt condita: Tauromenium verò à Zanclæis, qui Hyblæ erant.* At idem Strabo, eodem libro anteà, Naxum longè alio, quàm cæteri auctores, ponit ſitu. Πόλεις δ᾽ εἰσὶ, inquit, κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν πορθμὸν, Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον, καὶ Κατάνη, καὶ Συράκουσαι. αἱ δὲ μεταξὺ Κατάνης καὶ Συρακουσῶν ἐκλελοίπασι, Νάξος καὶ Μέγαρα. Hoc eſt: *Vrbes eo in latere, quod fretum efficit, ſunt, Meſſana, Tauromenium, Catana, Syracuſæ. quæ verò inter Catanam & Syracuſas fuêre, interierunt; Naxus & Megara.* Verùm, præter ſuprà ſcriptos auctores, Strabonis errorem coarguit antiquus in primis & gravis rerum ſcriptor Thucydides; cuius ætate *Naxus* etiamtum exſtitit. Is lib. VI ita ſcribit: Μετὰ δὲ τοῦτο Ἀλκιβιάδης τῇ αὑτοῦ νηῒ διαπλεύσας ἐς Μεσσήνην, καὶ λόγους ποιησάμενος περὶ ξυμμαχίας πρὸς αὐτοὺς, ὡς οὐκ ἔπειθεν, ἀλλ᾽ ἀπεκρίναντο, πόλει μὲν ἂν οὐ δέξεσθαι, ἀγορὰν δ᾽ ἔξω παρέξειν, ἀπέπλει ἐς τὸ Ῥήγιον. καὶ εὐθὺς ξυμπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς ἐκ πασῶν οἱ στρατηγοὶ, παρέπλεον ἐς Νάξον. Ναξίων δὲ δεξαμένων τῇ πόλει, παρέπλεον ἐς Κατάνην. καὶ ὡς αὐτοὺς οἱ Καταναῖοι οὐκ ἐδέχοντο (ἐνῆσαν γὰρ αὐτόθι ἄνδρες τὰ Συρακουσίων βουλόμενοι) ἐκομίσθησαν ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμόν. καὶ αὐλισάμενοι, τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον. Id eſt: *Poſt hæc Alcibiades Meſſanam ſuâ navi transvectus, apud Meſſanenſeis de ſocietate ineundâ verba fecit. ubi non perſvadet, reſpondentibus illis, in urbem quidem ſe nequaquàm recepturos, forum tamen rerum venalium extrà præbituros; trajecit Rhegium. & confeſtim impletis ſexaginta ex omni numero navibus, duces Naxum trajecerunt. à Naxiis poſtquàm intra urbem recepti erant, Catanam navigant. ſed quum à Catanenſibus non reciperentur (erant quidpe illic, qui Syracuſanorum rebus ſtudebant.) ſubierunt Teriam flumen. ubi ſtationem eo die quum habuiſſent, poſtridiè Syracuſas navigarunt.* Eamdem Athenienſium navigationem & Diodorus eodem ordine refert lib. XIII. Certum igitur jam eſt, prope Taurum montem, in quo poſteà conditum Tauromenium, fuiſſe Naxum: nempe ab eâ montis parte, quæ ad Catanam & Syracuſas versùs vergit; ut ex ſuprà ſcripto Antonini itinere patet. in quo *à Meſſanâ per Tauromenium ad Naxum* XXXV ponuntur millia paſſuum. ex quo numero quum XXX millia & antiquus auctor Strabo, & hodierni tribuant incolæ intervallo, quod eſt inter Meſſanam & Tauromenium; V hinc reliqua manent ad veteris usque Naxi ſitum: qui ex eo intervallo deprehenditur fuiſſe apud flumen, quod vulgari nunc adpellatione incolis dicitur *Fiume freddo*, id eſt, *Flumen Frigidum*. Errant itaque haud modicè noſtri ſæculi ſcriptores, qui, ſequuti Fazellum, antiquam Naxum eodem ſitu fuiſſe tradunt, ubi nunc caſtellum conſpicitur, vulgari vocabulo *Lo Schiſo* dictum, in promontorio duobus millibus à Tauromenio poſitum. quod illi ex veterum ædificiorum ruinis, quæ illic exſtant, probare ſe poſſe arbitrantur. PORTVM heic quondam fuiſſe, uti etiamnunc eſt, *Tauromenitanorum*, omnino ego cenſeo. Citra flumen Frigidum, id eſt, ad ſiniſtram eius ripam fuiſſe Naxum poſitam, patet ex Plinii deſcriptione; quæ talis eſt dicto lib. III, cap. VIII: *Colonia Taurominium; quæ anteà Naxos. flumen Aſines. mons Aetna. Scopuli tres Cyclopum. Portus Vlyſſis. colonia Catana.* Sed maximè ex hisce Thucydidis verbis, lib. IIII: Μεσσήνιοι δ᾽ ἐν τούτῳ πανδημεὶ κατὰ γῆν καὶ ταῖς ναυσὶν ἅμα ἐστράτευσαν ἐπὶ Νάξον, τὴν Χαλκιδικὴν, ὅμορον οὖσαν· καὶ τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ τειχήρεις ποιήσαντες τοὺς Ναξίους, ἐδῄουν τὴν γῆν· τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ, ταῖς μὲν ναυσὶ περιπλεύσαντες κατὰ τὸν Ἀκεσίνην ποταμὸν, τὴν γῆν ἐδῄουν, τῷ δὲ πεζῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐσέβαλον. Id eſt: *Meſſeniorum interim omnis populus terrâ pariter ac navibus adverſus Naxum Chalcidicam, finitimam urbem, proficiſcitur. Ac primo quidem die intra muros repulſis Naxiis, agrum populabantur. poſtridiè verò circumnavigantes ad Aceſinem amnem, agrum inde vaſtant; peditatu opidum oppugnante.* Quamquàm unâ ſyllabâ κε hic Thucydidis fluvius variet ab illo *Aſine* Plinii; tamen unum eumdemque eſſe, ex utriusque deſcriptione clariſſimè patet. Vtrum verò vocabulum correctius ſit, *Aceſines*, an *Aſines*, equidem dubito. apud Vibium tamen idem legitur *Aſinius*, in Catalogo amnium. *Aſinius*, inquit, *Catinæ, in litore Taurominitano defluit.* Quomodò Catanæ flumen in Taurominitano litore eſſe poſſit, quum Taurominium à Catanâ, quæ vulgò nunc eſt *Catánia*, millia diſſita ſit XXX ampliùs, equidem neſcio. At confudiſſe heic Vibium Catanenſis agri flumen *Acium* cum Taurominitano *Aſinio*, mox infrà patebit. In Thucydidis exemplaribus ve-

NAXVS *urbs.*

PORTVS *Tauromenitanorum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

reor, ne corruptum illud ſit Ἀκεσίνης· quo nomine flumen vocatur Perſarmeniorum, in Euphratem defluens, Procopio Perſicar. rer. lib. I: & item aliud Tauroſcytharum, Plinio lib. IIII, cap. XII: item Indorum aliud, eidem Plinio lib. VI, cap. XX. Eſt igitur vetus ille in Siciliâ Ἀσίνης, ASINES, ſive ASINIVS *fluvius* idem, qui hodiè vulgò accolis vocatur *Fiume freddo*, V millibus paſſuum ab Tauromenio in mare Siculum frigidiſſimis copioſiſſimisque aquis defluens. ASINES *ſive Aſinius fl.*

Inter fluvium Frigidum & Tauromenium, duobus milliaribus ab hoc, uno ab illo, alius eſt amnis, vulgò accolis nunc *Cántara* dictus, priore iſto longè maior. hic ille eſt, qui Appiano Ὀνοβάλας, ONOBALA, Vibio verò TAVROMINIVS adpellatur. Appiani verba, Civil. bellor. lib. V, ſunt iſta: Ἐλθὼν δ' ὁ Καῖσαρ ἐπὶ τὸ Ταυρομένιον προσέπεμψε μὲν, ὡς ὑπαξόμενος αὐτό· οὐ δεξαμένων δὲ τῶν φρουρῶν, παρέπλει τὸν ποταμὸν τὸν Ὀνοβάλαν, καὶ τὸ ἱερὸν τὸ Ἀφροδίσιον, καὶ ὡρμίσατο ἐς τὸν Ἀρχηγέτην, ἀξιῶν τὸν θεὸν, ὡς χάρακα θησόμενος ἐνταῦθα, καὶ ἀποπειράσων τοῦ Ταυρομενίου. Hoc eſt: *Tauromenium delatus Cæſar, præmiſit, qui deditionem poſcerent. quum verò præſidiarii eum non admitterent, præternavigato flumine Onobalâ & Veneris fano, ad Archegetam adpulit; precatus Deum, poſitis ibi caſtris oppugnaturus Tauromenium.* Quum nullus alius ſit inter Frigidum ſive Aſinem fluvium & Taurominium opidum amnis, niſi quem hodiè *Cántaram* vocari dixi; extra controverſiam eſt, hunc eſſe iſtum *Onobalam* Appiani: eumdemque dictum *Taurominium*, quia proximè opidum Taurominium, à III ſcilicet millibus, fluebat. ONOBALA *fl. qui & Taurominius.*

Cæterò Ἀφροδίσιον iſtud, id eſt, VENERIS TEMPLVM ſive FANVM ad dextram fuiſſe ripam Onobalæ, Ἀπόλλωνος verò ἀρχηγέτου βωμὸν καὶ ἀγαλμάτιον, id eſt, APOLLINIS DVCIS ARAM & PARVAM STATVAM citra Aſinis lævam ripam atque veteris Naxi locum, neceſſe eſt; quando duo iſti amnes vno tantùm exiguo inter ſe diſtant milliari. *Aram* iſtic fuiſſe dicti Apollinis, ex Thucydide diſco. qui ſub initium libri VI, enarratis antiquiſſimis inſulæ incolis barbaris, Βάρβαροι μὲν οὖν, inquit, τοσοίδε Σικελίαν καὶ οὕτως ᾤκησαν. Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ, Νάξον ᾤκησαν, καὶ Ἀπόλλωνος ἀρχηγέτου βωμὸν, ὅστις νῦν ἔξω τῆς πόλεώς ἐστιν, ἱδρύσαντο· ἐφ' ᾧ, ὅταν ἐκ Σικελίας θεωροὶ πλεύσωσι, πρῶτον θύουσι. Hoc eſt: *Barbaræ igitur tot numero gentes atque ad hunc modum Siciliam incoluerunt. Cæterùm Græcorum primi Chalcidenſes, ex Eubœâ claſſe profecti cum Theocle coloniæ ductore, Naxum condiderunt, & aram Apollinis ducis, quæ nunc extra urbem viſitur, exſtruxerunt: ubi, quoties è Siciliâ ſolvunt, oraculum petituri, primùm ſacrificant.* At de *ſtatuâ* Appianus verbis proximè perſcriptis hæc continuò ſubnectit: Ὁ δὲ Ἀρχηγέτης Ἀπόλλωνος ἀγαλμάτιόν ἐστιν, ὃ πρῶτον ἐστήσαντο Ναξίων οἱ εἰς Σικελίαν ἀπῳκισμένοι. id eſt: *Archegeta eſt Apollinis parva ſtatua, quam primùm dedicarunt Naxii coloni, miſſi in Siciliam.* Erravit igitur jam iterum Fazellus, Archegetæ templum ad ipſam urbem Tauromenium fuiſſe, ex quibusdam veteris ædificii veſtigiis conjiciens. Sed peius erravit Goltzius, *Andromachum, Tauromenii conditorem*, adfirmans, *Archagetæ ſignum ſecum à Naxo extuliſſe, templumque ipſi apud Tauromenitanos exſtruxiſſe. quod etiam numiſmata ipſorum & ſymbolo & nomine teſtari* ait. Horum numiſmatum unius typos huc adpoſuiſſe, operæ ſit pretium. VENERIS *fanum.* APOLLINIS *ducis ara & ſtatua.*

At potuêre Tauromenitani etiam extra novæ ſuæ urbis mœnia coluiſſe Archagetam apud Naxi locum: ubi ara atque ſtatua eius cùm Thucydidis tùm Auguſti, &, poſt hunc etiam, Adriani imperatoris & Appiani temporibus fuit ſita. Cæterùm Ἀρχηγέτης, ſive, Doricâ dialecto, Ἀρχαγέτας dicebatur Ἀπόλλων, quia coloniæ in Si-

ciliam

ciliam deducendæ fuerat *dux & auctor*. ſic enim apud Pindarum eſt, Pythior. odâ v; ubi de Cyreneſi coloniâ, è Therâ inſulâ in Africam deductâ, loquitur poëta:

Ὁ δ' Ἀρχαγέτας δῶκεν Ἀπόλλων
Θῆρας αἰνῷ φόβῳ,
Ὄφρα μὴ ταμίᾳ
Κυράνας ἀτελὴς
Γένοιτο μαντεύμασιν.

Id eſt:

Dux & auctor dedit Apollo
Feras gravi metui;
Vt ne moderatori
Cyrenes irritus
Foret in oraculis.

Ad quæ ita ſcholiaſtes: Ὁ δὲ τῆς ἀποικίας ἀρχηγέτης Ἀπόλλων τοὺς θῆρας εἰς φυγὴν παρώρμησεν, ὅπως ἂν μὴ τῷ βασιλεῖ τῆς Κυρήνης, τῷ Βάττῳ, ἀτελὴς γένοιτο καὶ ἀνοικισθῇ ἡ Κυρήνη. καὶ τοῦτο αὐτὸ συνᾴδων ὁ Δίδυμος, οὕτως ἀποδίδωσιν· Ἐπεὶ ὁ Ἀπόλλων ἔχρησεν οἰκίσαι τὴν Κυρήνην, αἴτιος ἐγένετο τοῦ φυγεῖν τοὺς θῆρας. Hoc eſt: *Coloniæ auctor & ductor Apollo, feras in fugam abegit, ne regi Cyrenes Batto irrita foret atque deſerenda Cyrene. Atque hoc, cum eo conſentiens, Didymus ita reddidit: Poſtquàm Apollo oraculo ſuo juſſit condere Cyrenen, effecit ſimul, uti feræ aufugerent.* Quia igitur idem Apollo auctor per oraculum fuerat Theocli & Chalcidenſibus novæ in Siciliam deducendæ coloniæ Naxi; aram ei & ſtatuam, quamprimùm ad inſulam adpulerunt, in litore eius ad ſiniſtram Aſinis fluvii ripam excitarunt.

V E N E R I S *fani* mentio quoque fit in Vaticanâ adpendice Proverbiorum, ab omnis eruditionis ſimulque integritatis rariſſimo exemplo, Andreâ Schotto, nuper editâ. ubi ita legitur: Γέρρ' ἀμαξιαῖα. Γέρρα Σικελοὶ λέγουσι τὰ ἀνδρῷα καὶ γυναικεῖα αἰδοῖα. ἦν δὲ ἐν Σικελικῇ Μάξῳ τέμενος ἐπιθαλάσσιον Ἀφροδίτης, ἐν ᾧ μεγάλα αἰδοῖα ἀνέκειτο. Quæ ita equidem illic verſa ſunt: *Gerræ plauſtrales. Siculi Gerras vocabant virorum mulierumque pudenda. Erat autem in Siciliæ litore fanum Veneris, ubi talia dedicata.* Addidit verò in commentationibus prædictus Schottus; *Quid Maxia, adhuc quæro. Gerras Siculas etiam Auſonius celebrat, & Plautus.* Scilicet, quia ſequebatur vox Μάξῳ, legendum ſuſpicatus eſt, Γέρρα Μαξιαῖα. Verùm legendum eſſe, ἐν Σικελικῇ Νάξῳ, & hinc Γέρρα Ναξιακὰ, quàm manifeſtiſſimè ex ſuprà adlatis liquet. Σικελικὴν autem hanc adpellarunt Νάξον, quia & alia complura erant loca eodem nomine. Integra igitur proverbii verba ſic ſcribenda: Γέρρα Ναξιακά. Γέρρα Σικελοὶ λέγουσι τὰ ἀνδρῷα καὶ γυναικεῖα αἰδοῖα. ἦν δὲ ἐν Σικελικῇ Νάξῳ τέμενος ἐπιθαλάσσιον Ἀφροδίτης, ἐν ᾧ μεγάλα αἰδοῖα ἀνέκειτο. Id eſt: *Gerra Naxiaca. Siculi gerra vocabant virorum mulierumque pudenda. Erat autem ad Siciliæ Naxum Veneris fanum in litore, in quo præmagna pudenda dedicata.* Corruptionem iſtis verbis puto peperiſſe aliud Græcorum proverbium, quod apud Apoſtolium eſt, Ῥήματα ἀμαξιαῖα, id eſt, *Verba plauſtralia.* Sed illud apud Svidam quoque legitur ita: Γέρρα παρὰ Σικελοῖς τὰ γυναικεῖα καὶ ἀνδρεῖα αἰδοῖα. id eſt; *Gerra Siculis ſunt muliebria ac virilia pudenda.* Hinc & Etymologus: Γέρρα λέγεται τὰ γυναικεῖα αἰδοῖα παρὰ Σικελοῖς. id eſt: *Gerra dicuntur Siculis pudenda muliebria.* Heſychius & Favorinus: Γέρρα, τὰ γυναικεῖα καὶ ἀνδρῷα αἰδοῖα. id eſt: *Gerra, muliebria & virilia pudenda.* Hinc illud Auſonii, in epiſtolâ ad Symmachum, quæ Idyllio XI præfixa: *Miſi itaque ad te frivola, gerris Siculis vaniora.* Quo genere id vocabulum Auſonius formatum voluerit, equidem neſcio. at Plautus certè & Cœlius feminini eſſe generis voluerunt. Plautus, in Aſinariâ:

— *Videlicet Solon eſt,*
Leges ut conſcribat, quibus ſe populus teneat. gerræ.
Qui ſeſe parêre adparent huius legibus, profectò
Numquàm bonæ frugi ſient: dies noctesque potent.

Nonius Marcellus: *Gerræ, nugæ, ineptiæ. & ſunt Gerræ faſcini, qui ſic in Naxo inſulâ Veneris ab incolis adpellantur. Plautus, Aſinariâ: Gerræ, qui ſeſe parêre adparent huius legibus profectò. Idem: Hic aderis, credo, congerro meus. ut colluſor meus; qui easdem exercet nugas. Cœlius, Portitore: Cur depopulator? Gerræ.* Rectè heic Marcellus *faſcinos* interpretatur, quæ αἰδοῖα dicebantur Græcis. at in eo erravit, quòd non Siciliæ opido, ſed uni è Cycladum inſularum *Naxo* id *templum Veneris*, in quo gerræ erant dedi-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

catæ, tribuerit. Ad Siciliæ Naxum fuiſſe iſtos faſcinos, cùm ſuprà citatus proverbii commentator Græcus, tùm Auſonius & Svidas & Etymologus, quadruplicatâ auctoritate confirmant. His adde & Pompeii Feſti auctoritatem; cuius hæc ſunt verba: *Gerræ, crates vimineæ. Athenienſeis, quum Syracuſas obſiderent, & crebrò gerras poſcerent, irridentes Siculi, gerras clamitabant. unde factum eſt, ut gerræ pro nugis & contemtu dicantur.* In Siciliâ natum hoc proverbium, fatetur Feſtus; quamquàm veram eius primamque originem ignoraverit.

Cæterùm *Veneris* hoc *templum* quando & à quibus prope Naxum fuerit conditum, nusquàm adnotatum reperio. *Apollinis Archegetæ aram & ſtatuam* unà cum ipsâ urbe Naxo à primâ Græcorum in Siciliam deductâ coloniâ fuiſſe erectas, ſuprà è Thucydide intelleximus. Cum hoc Strabo etiam conſentit ſuper ipſius urbis conditoribus, dicto lib. VI: ubi, enarratis loco proximè ſcripto urbibus; φησὶ δὲ ταύτας Ἔφορος, inquit, πρώτας κτισθῆναι πόλεις Ἑλληνίδας ἐν Σικελίᾳ πεντεκαιδεκάτῃ γενεᾷ μετὰ τὰ Τρωϊκά. τοὺς γὰρ πρότερον δεδιέναι τὰ λῃστήρια τῶν Τυῤῥηνῶν, καὶ τὴν ὠμότητα τῶν ταύτῃ βαρβάρων, ὥστε μηδὲ κατ' ἐμπορίαν πλεῖν· Θεοκλέα δ' Ἀθηναῖον παρενεχθέντα ἀνέμοις εἰς τὴν Σικελίαν, κατανοῆσαι τήν τε οὐδένειαν τῶν ἀνθρώπων καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς· ἐπανελθόντα δὲ, Ἀθηναίους μὲν μὴ πεῖσαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ συχνοὺς παραλαβόντα, καὶ τῶν Ἰώνων τινὰς, ἔτι δὲ Δωριέων, οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῦσαι. τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδέας κτίσαι Νάξον, τοὺς δὲ Δωριέας Μέγαρα· αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ' εἰσίν. Hoc eſt: *Ephorus primas haſce in Siciliâ Græcanicas fuiſſe urbeis tradit, ætate poſt bellum Troianum* XV. *priores quidpe Græcos Tuſcorum latrocinia & incolentium barbarorum feritatem adeò reformidaſſe, uti ne mercaturæ quidem faciundæ gratiâ eò navigaverint. Theoclem verò Athenienſem ab inſtituto curſu ventis eò abreptum, cùm hominum vilitatem & inertiam tùm ſoli bonitatem adnotaſſe. quumq́, domum reverſus, Athenienſibus, uti coloniam eò mitterent, non perſvaderet; adſcito magno Eubœam incolentium Chalcidenſium numero, item Ionum Dorienſiumq́, quorum maior pars Megarenſes erant, in Siciliam navigaſſe. ac Chalcidenſeis quidem Naxum, Dorienſeis Megara condidiſſe. Verùm urbes iſtæ haud ampliùs exſtant.* Et Marcianus Heracleenſis, in Orbis deſcriptione:

—— εἶθ' Ἑλληνικὰς
Ἔσχε πόλεις, ὥς φασιν, ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν
Δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ πέντε· Θεοκλέους στόλον
Παρὰ Χαλκιδέων λαβόντος· ἦν δ' οὗτος γένει
Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. καὶ συνῆλθον, ὡς λόγος,
Ἴωνες, εἶτα Δωριεῖς οἰκήτορες.
Στάσεως δ' ἐν αὐτοῖς γενομένης, οἱ Χαλκιδεῖς
Κτίζουσι Νάξον, οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ὕβλαν.

Hoc eſt: —— *Poſt hæc Græcas*
Habuit urbeis; ut ferunt, poſt bella Troiana
Quintâ decimâ ætate; Theocle claſſem
A Chalcidenſibus accipiente. erat autem hic genere
Athenienſis. convenerunt q́, ut fama eſt,
Iones Dorienſesque coloni.
Seditione autem inter eos exortâ, Chalcidenſes
Condiderunt Naxum, Megarenſes verò Hyblam.

Theoclem cum Chalcidenſibus ex Eubœâ inſulâ in Siciliam profectum, condidiſſe Naxum Olympiadis XI anno I, poſt Troianum bellum anno CCCCXLVIII, ante natum Ieſum IↃCCXXXVI, ſuprà cap. II demonſtratum eſt. Stetit igitur ea urbs annis CCCXXXIII; donec à Dionyſio, Syracuſanorum tyranno, everteretur, Olympiadis CXIV anno II, Euclide ſummum Athenis gerente magiſtratum. ſic enim Diodorus lib. XIIII: Ἀθήνησι μὲν ἦν ἄρχων Εὐκλείδης, * . * . *, Διονύσιος δὲ, ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἐπειδὴ τὴν πρὸς Καρχηδονίους εἰρήνην ἐποιήσατο, τῆς δὲ κατὰ τὴν πόλιν στάσεως ἀπήλλακτο, τὰς ὁμόρους τῶν Χαλκιδέων πόλεις ἔσπευδεν προσαγαγέσθαι. αὗται δ' ἦσαν, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι. τούτων δ' ἐπεθύμει κυριεῦσαι διὰ τὸ συνορίζειν αὐτὰς τῇ Συρακούσῃ, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς ἔχειν πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς δυναστείας. * . * . * . Μετὰ δὲ ταῦτα Προκλῆς, ὁ τῶν Ναξίων ἀφηγούμενος, ἐπαγγελιῶν μεγέθει πεισθεὶς, παρέδωκε τὴν πατρίδα τῷ Διονυσίῳ. ὃς τὰς δωρεὰς ἀποδιδοὺς τῷ προδιδόντι, καὶ τοὺς συγγενεῖς αὐτῷ χαρισάμενος, τὴν πόλιν ἐξηνδραποδίσατο. καὶ τὰς μὲν κτήσεις ἐφῆκε τοῖς στρατιώταις διαρπάσαι, καὶ τὰ τείχη καὶ τὰς οἰκίας κατέσκαψε. * . Τὴν μὲν οὖν τῶν Ναξίων χώραν Σικελοῖς τοῖς ὁμοροῦσιν ἐδωρήσατο. Hoc eſt: *Euclide ſummum Athenis magiſtratum gerente, Dionyſius, Syracuſanorum tyrannus, poſt-*

quàm

quàm pacem cum Carthaginienſibus fecerat, ſeditionisq; urbanæ tumultus pacaverat, vicinas Chalcidenſium urbeis ditioni ſuæ adjicere properavit. Erant autem, Naxus, Catana, & Leontini. His ideò potiri cupiebat, quod & contermina Syracuſis eſſent, & magnam amplificandi imperii commoditatem ipſi præſtarent. Haud multo pòſt: *Poſteà etiam Procles, Naxiorum ductor, magnitudine promiſſorum adductus, patriam Dionyſio prodidit. qui, præmiis proditori exſolutis, & cognatis inſuper conceſſis, reliquam civium multitudinem ſervituti addixit; horum fortunas militibus diripiendas tradidit; murosq; & ædificia deſtruxit. * . agrumq; Naxiorum finitimis Siculis donavit.* Anno demum XXXVII pòſt Andromachus, ut ſuprà oſtenſum, Timæi hiſtorici pater, exſulum quod reliquum fuit hinc inde congregans, urbem his in proximo Tauro monte condidit Tauromenium, quam illi inhabitarunt per CCCXL circiter annos; donec ab Auguſto Cæſare, ipſis neſcio quò translatis, COLONIA *Romanorum* eò deducta fuit; teſte ſuprà citato Diodoro, in lib. XVI: & item Plinio ac Solino, locis ſuprà ſcriptis. Inter præcipuas hinc ſemper ad noſtram hanc usque ætatem connumerata fuit inſulæ urbeis. unde etiam illud Conſtantini Porphyrogennetæ, in Themat. imperii orient. lib. II themate Siciliæ: Ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους, τήν τε Συράκουσαν, καὶ τὸ καλούμενον Ταυρομένιον, καὶ τὴν Ἀκράγαντα, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις, τὰς μὲν ἠρημωμένας, τὰς δὲ κρατουμένας παρὰ τῶν Σαρακηνῶν. Id eſt: *Habet urbeis præcipuas, Syracuſam, Tauromenium, & Agrigentum; & cæteras, quæ partim deſolatæ, partim à Saracenis occupatæ ſunt.* Atque hæc ſunt, quæ de origine ac variâ fortunâ Naxiorum ſive Taurominitanorum apud antiquos auctores adnotata leguntur.

COPRIA, *ſive Sterquilinium, litus Taurominitanum.*

De cætero *litus Taurominitanum* dictum fuit olim STERQVILINIVM, Græcis accolis Κοπρία, COPRIA. cuius adpellationis cauſam tradit Strabo lib. VI, in deſcriptione urbis Meſſanæ. Δείκνυται δὲ, inquit, καὶ ἡ Χάρυβδις, μικρὸν πρὸ τῆς πόλεως, ἐν τῷ πορθμῷ, βάθος ἐξαίσιον, εἰς ὃ αἱ παλίρροιαι τοῦ πορθμοῦ κατάγουσιν εὐφυῶς τὰ σκάφη, τραχηλιζόμενα μετὰ συστροφῆς καὶ δίνης μεγάλης. καταποθέντων δὲ καὶ διαλυθέντων τὰ ναυάγια παρασύρεται πρὸς ἠϊόνα τῆς Ταυρομενίας, ἣν καλοῦσιν ἀπὸ τοῦ συμπτώματος τούτου Κοπρίαν. Hoc eſt: *Monſtratur & Charybdis, paullo ante urbem in freto, profunditas quædam prodigioſa; in quam freti æſtus ob naturam loci facilè abripiunt navigia inverſa, cum circumagitatione & fluctus procellâ ingenti. quorum abſorptorum & diſſolutorum fragmenta ad litus devolvuntur Taurominitani agri. quod ab hoc argumento* Κοπρία, id eſt, *Sterquilinium vocatur.* Hinc Latinus Pacatus, in panegyrico, Theodoſio imperatori dicto: *Noſter ille pirata, quidquid undecumq; convenerat, id, nobis ſibiq; periturum, in illam ſpecus ſui Charybdim congerebat. Charybdim loquor? quæ, quum plena navigia ſorbuerit, dicitur tamen rejectare naufragia, & contortas fundo rateis Taurominitanis litoribus exponere.* Et Silius, lib. XIIII:

Et qui correptas ſorbentem verticis hauſtu,
Atque iterum è fundo jaculantem ad ſidera puppeis,
Taurominitanâ cernunt de ſede Charybdim.

Seneca, epiſtolâ LXXVIIII: *Charybdis an reſpondeat fabulis, perſcribi mihi deſidero. &, ſi fortè obſervaveris, fac nos certiores, an verum ſit, quidquid illo freti turbine abreptum eſt, per multa millia trahi conditum, & circa Tauromenitanum litus emergere.* Servius, ad Virgilii Aeneid. lib. III: *Charybdis ſorbet univerſa, quæ prehendit; &, ſecundùm Salluſtium, ea circa Tauromenitanum egerit litus.* Et exiguo pòſt; *Salluſtius: Quòd fortè inlata naufragia ſorbens gurgitibus occultis millia ſexaginta Tauromenitana ad litora trahit.* Quum XXX, ut anteà dictum, ſint millia paſſuum à Meſſanâ ad Tauromenium; hunc numerum è Salluſtii hiſtoriis transſcripſiſſe Servium, haud dubium eſt.

MARMOR *Taurominitanum.*

Porrò ad idem Tauromenitanum litus quum nobiliſſimum totius Siciliæ ſimul & Italiæ ſit marmor varii coloris in Peloro monte; Hiero, Syracuſanorum rex, in ſtupendâ illâ domo veriùs quàm navi ſuâ eo uſus eſt. Athenæus lib. V: Ἦν δὲ καὶ βαλανεῖον τρίκλινον πυρίας χαλκᾶς ἔχον τρεῖς, καὶ λουτῆρα πέντε μετρητὰς δεχόμενον, ποικίλον τοῦ Ταυρομενίτου λίθου. Id eſt: *Inerat prætereà & balneum, cum caldariis tribus æneis, & ſolio è Tauromenitano lapide vario; quod metretas capiebat quinque.* Abruptum litus quum ſit inter ipſum Taurominium & Savocam amnem, ſcopuloſque objectos in æquore habeat, hinc ita Iuvenalis poëta, in Satyrâ V:

Mullus erit domino, quem miſit Corſica; vel quem
Taurominitanæ rupes.

Cæterùm in ſuprà perſcripto Antonini itinere locus memoratur inter Meſſanam & Taurominium TAMARITIVM PALMARVM; hoc itineris ordine:

A Trajecto

A Traiecto	
Meſſana	XII.
Tamaritio palmarum	XX.
Per Tauromenium Naxo	XV.

Corruptum eſſe iſtud loci nomen, minimè dubitandum. quid enim tam commune eſſe poteſt *palmis* cum frutice humili *tamarice*, uti huic ab illis cognomentum ſit quæſitum? Equidem haud ignoro, eum, qui Antonini itinerarium ſuperiori anno unà cum Ptolemæo edidit, atque in eo omnia vocabula pro libitu ſuo in accuſativos caſus redegit, correxiſſe eas voces in *Tamaricium ſive Palmas*. verùm hæc divinatio potiùs quædam fuerit fortuita, quàm quòd certis è documentis ita ſcribendum diſpexerit. ego verò vereor, uti ea correctio probior ſit illâ, quàm ſequenti mox loco adhibuit; ubi per ſummam hiſtoriarum imperitiam, extritâ præpoſitione *Per*, ſcripſit *Tauromenium Naxon*. ſcilicet, quia, Plinii & Solini inductus verbis, *Naxum* & *Tauromenium* unum eumdemque locum eſſe cenſuit. Poterat tamen apud Antoninum ſcriptum fuiſſe, *Tamaricum & Palmarum*. quo caſu ipſe id ſcripſerit Antoninus, incertum eſt; quando barbari poſtmodùm eius exſcriptores per omneis ferè caſus vocabula in dicto Itinerario variaverunt; ut & in Tabulâ itinerariâ. Cæterùm locus ipſe ex intervallis, X millium à Tauromenio & XX à Meſſanâ, ad Niſi amnis oſtium fuiſſe deprehenditur.

CAP. VIII.

Aetna mons. Templum Vulcani.

POſt Taurominium & Onobalam Aſinemque amneis ſequitur AETNA MONS; Catanæ urbi & omni huic litori imminens. Memoratur auctoribus innumeris. tanta ſcilicet eius, ob magnitudinem & incendia, omni ævo fuit celebritas. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Taurominium; quæ anteà Naxos. flumen Aſines. mons Aetna; nocturnis mirus incendiis. crater eius patet ambitu ſtad. XX. favilla Taurominium & Catanam usque pervenit fervens: fragor verò ad Maronem & Gemellos colleis. Scopuli tres Cyclopum. Portus Vlyſſis. colonia Catana.* Mela, lib. II, cap. VII: *Montium Eryx maximè memoratur, ob delubrum Veneris, ab Aeneâ conditum: & Aetna; quæ Cyclopas olim tulit, nunc adſiduis ignibus flagrat.* Ptolemæus, in deſcriptione Siciliæ: Ὄρη δὲ ὀνομαστὰ ἐν τῇ νήσῳ ἥ τε Αἴτνη καὶ ὁ Κρατᾶς. id eſt: *Montes in hac inſulâ celebres ſunt Aetna & Cratas.* Catullus, poëmate LXVIII:

> *Quum tantum arderem, quantum Trinacria rupes.*

Ovidius, Triſtium lib. V, eleg. II:

> *Vel rapidæ flammis urar patienter in Aetnæ.*

Strabo, lib. VI: Ὑπέρκειται δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἡ Αἴτνη, καὶ τῶν περὶ τοὺς κρατῆρας παθῶν πλεῖστον κοινωνεῖ· καὶ γὰρ οἱ ῥύακες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτω καταφέρονται· καὶ τὰ περὶ τοὺς εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύληται, τὸν Ἀμφίνομον καὶ τὸν Ἀναπίαν· οἳ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀράμενοι διέσωσαν ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. Id eſt: *Aetna mons maximè Catanæ ſupernè imminet: eorumque, quæ crateres montis efficiunt, potiſſimam partem urbs ea percipit. nam & ignis fluxus fervidi proximè in Catanenſem agrum deferuntur; & facinus piorum filiorum, Amphinomi & Anapiæ, qui ingruente eiusmodi malo parentes, humeris ſublatos, eripuerunt, iſti loco adſignatur.* Et eodem libro poſteà: Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα, ἡ μικρὸν ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἴτνη, τοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη, καὶ παραπέμπουσα. ἐντεῦθεν γὰρ ἄρχει τῆς ἀκρωρείας. Ἔστι δὲ ψιλὰ τὰ ἄνω χωρία καὶ τεφρώδη, καὶ χιόνος μεστὰ τοῦ χειμῶνος· τὰ κάτω δὲ δρυμοῖς καὶ φυτείαις διείληπται παντοδαπαῖς. Ἔοικε δὲ λαμβάνειν μεταβολὰς πολλὰς τὰ ἄκρα τοῦ ὄρους διὰ τὴν νομὴν τοῦ πυρός, τοτὲ μὲν εἰς ἕνα κρατῆρα συμφερομένου, τοτὲ δὲ σχιζομένου. καὶ τοτὲ μὲν ῥύακας ἀναπέμποντος, τοτὲ δὲ φλόγας καὶ λιγνύς, ἄλλοτε δὲ καὶ μύδρους ἀναφυσῶντος. ἀνάγκη δὲ τοῖς πάθεσι τούτοις τούς τε ὑπογείους πόρους συμμεταβάλλειν, καὶ τὰ στόμια ἐνίοτε πλείω κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν τὴν πέριξ. Οἱ δ᾽ οὖν νεωστὶ ἀναβάντες, διηγοῦντο ἡμῖν, ὅτι καταλάβοιεν ἄνω πεδίον ὁμαλόν, ὅσον εἴκοσι σταδίων τὴν περίμετρον, κλειόμενον ὀφρύϊ τεφρώδει, τειχίου τὸ ὕψος ἐχούσῃ, ὥστε δεῖν καθάλλεσθαι τοὺς εἰς τὸ πεδίον προελθεῖν βουλομένους. ὁρᾶν τε τὸ μέσον βουνὸν τεφρώδη τὴν χρόαν, οἵαπερ καὶ ἡ ἐπιφάνεια καθεωρᾶτο τοῦ πεδίου. ὑπὲρ δὲ τοῦ βουνοῦ νέφος ὄρθιον διανεστηκὸς εἰς ὕψος, ὅσον διακοσίων ποδῶν, ἠρεμοῦν, (εἶναι γὰρ καὶ νηνεμίαν·) εἰκά-

ζειν δὲ καπνῷ· δύο δὲ τολμήσαντας προελθεῖν εἰς τὸ πεδίον· ἐπεὶ δὲ θερμοτέρας ἐπέβαινον τῆς ἄμμου καὶ βαθυτέρας, ἀναστρέψαι, μηδὲν ἔχοντας περιττότερον φράζειν τῶν φαινομένων τοῖς πόρρωθεν ἀφορῶσι. νομίζειν δ' ἐκ τῆς τοιαύτης ὄψεως, πολλὰ μυθεύεσθαι, καὶ μάλιστα οἷα φασί τινες περὶ Ἐμπεδοκλέους, ὅτι καθάλλοιτο εἰς τὸν κρατῆρα, καὶ καταλίποι τοῦ πάθους ἴχνος, τὴν ἐμβάδων τὴν ἑτέραν, ἃς ἐφόρει χαλκᾶς· εὑρεθῆναι γὰρ ἔξω, μικρὸν ἄπωθεν τοῦ χείλους τοῦ κρατῆρος, ὡς ἀνερριμμένην ὑπὸ τῆς βίας τοῦ πυρός· οὔτε γὰρ προσιτὸν εἶναι τὸν τόπον, οὔθ' ὁρατόν· εἰκάζειν τε μηδὲ καταρριφῆναί τι δύνασθαι ἐκεῖσε, ὑπὸ τῆς ἀντιπνοίας τῶν ἐκ βάθους ἀνέμων, καὶ τῆς θερμότητος, ἣν προαπαντᾶν εὔλογον πόρρωθεν πρὶν, ἢ τῷ στομίῳ τοῦ κρατῆρος προσπελάσαι· εἰ δὲ καταρριφθείη, φθάνοι ἂν διαφθαρὲν πρὶν ἀναρριφῆναι πάλιν, ὁποῖον παρελήφθη πρότερον. Τὸ μὲν οὖν ἐκλείπειν ποτὲ τὰ πνεύματα καὶ τὸ πῦρ, ἐκλειπούσης ποτὲ τῆς ὕλης, οὐκ ἄλογον. οὐ μὴν ἐπὶ τοσοῦτόν γε, ὥστ' ἀντὶ τῆς τοσαύτης βίας, ἐφικτὸν ἀνθρώπῳ γενέσθαι τὸν πλησιασμόν. Ὑπέρκειται δ' ἡ Αἴτνη, μᾶλλον μὲν τῆς κατὰ τὸν πορθμὸν καὶ τὴν Καταναίαν παραλίας, ἀλλὰ καὶ τῆς κατὰ τὸ Τυρρηνικὸν πέλαγος καὶ τὰς Λιπαραίων νήσους. Νύκτωρ μὲν οὖν καὶ φέγγη φαίνεται λαμπρὰ ἐκ τῆς κορυφῆς, μεθ' ἡμέραν δὲ καπνῷ καὶ ἀχλύϊ κατέχεται). Hoc eſt: *Centuripis propinquum eſt opidum Aetna, cuius ſuprà meminimus; excipiens ac deducens eos, qui montem Aetnam volunt conſcendere. hinc enim mons in altum ſeſe attollere incipit. Superiora loca nuda ſunt, & cineribus tecta, ac per hiemem nivis plena. inferiora nemoribus & omnis generis plantis ſunt conſita. Adparet autem montis ſummitates variè mutari, ob ignis graſſationem. qui aliàs in unum colligitur craterem, aliàs in plureis ſcinditur parteis: & nunc rivos liquoris igniti emittit, nunc flammas & fuliginem: interdum etiam maſſas efflat. quibus accidentibus, neceſſe eſt comitari etiam mutationem meatuum, qui ſub terrâ ſunt, & nonnunquàm in circumjectâ ſuperficie plura aperiri ora. Cæterùm, qui nuper Aetnam conſcenderunt, narravêre nobis, in ſummo inveniſſe ſe planum æquumq; campum, ambitu circiter* XX *ſtadiorum, incluſum ſupercilio ciner oſo, quod muri haberet altitudinem; ita, ut deſiliendum eſſet inde in campum progredi volentibus. ac vidiſſe ſe collem in huius medio, cinericeo & ipſum colore; qualis & ſuperficies campi cernebatur. ſupra collem nubem erectam ſtetiſſe, in altum ad* CC *pedes ſeſe efferentem; immotam (fuiſſe enim tunc tranquillam ſine ventis tempeſtatem) & fumo ſimilem. ac duos ex ipſis, auſos in campum progredi, quum in calidiore ac profundiore arenâ veſtigia poſuiſſent, revertiſſe; neque quidquam amplius iis, quæ eminus conſpiciebantur, habuiſſe, quod narrarent. hoc autem ex ſpectaculo, ſeſe cenſere, multas fabulas eſſe petitas; maximè qualis à nonnullis de Empedocle narratur: eum nimirum deſiliiſſe in craterem; ac veſtigium ſui caſus reliquiſſe alterum calceorum, quos geſtabat æreos. hunc enim foris fuiſſe repertum, haud procul à labro crateris; ſcilicet ſurſum ignis vi ejectum. etenim locum illum neq; adiri poſſe, neque conſpici: & conjecturam ſe facere, ne injici quidem poſſe eò quidquam, ob adverſum ventorum ex profundo flatum & calorem; quem, conſentaneum ſit, procul occurrere, antequàm ad os crateris adpropinquetur. quòd ſi quid tamen omnino injiceretur: multo antè eius formam corruptum iri, qua erat injectum, quàm ipſum rurſus ejiceretur. Cæterò non abſurdum eſſe, deficiente aliquando materiâ, ſpiritus quoque & ignem aliquamdiu ceſſare. at eam intermiſſionem tantam non eſſe, uti contra iſtam vim mortalium aliquis propiùs accedere queat. Imminet autem Aetna mons maximè quidem oræ maritimæ, quæ ad fretum & Catanenſem eſt agrum; ſed etiam tamen illi, quæ eſt ad Tyrrhenum mare & Liparenſium inſulas. Cæterùm noctu quidem clari etiam à vertice fulgores eduntur: interdiu verò fumo & caligine obtinetur.* Solinus, cap. XI: *Eminet* [Sicilia] *montibus Aetnâ & Eryce. Vulcano Aetna ſacer eſt; Eryx Veneri. In Aetnæ vertice hiatus duo ſunt, crateres nominati; per quos eructatus erumpit vapor, præmiſſo priùs fremitu: qui per æſtuanteis cavernarum latebras longo mugitu intra terræ viſcera devolvitur; nec antè ſe flammarum globi attollunt, quàm interni ſtrepitus antecedant. Mirum hoc eſt. nec illud minus, quod in illâ ferventis naturæ pervicaciâ miſtas ignibus niveis profert; &, licet vaſtis exundet incendiis, apricâ canitie perpetuò brumalem detinet faciem. ita, invictâ in utroque violentiâ, nec calor frigore mitigatur, nec frigus calore diſſolvitur.* Claudianus, de raptu Proſerpinæ lib. I:

Aetnæos apices ſolo cognoſcere viſu,
Non aditu tentare, licet. Pars cætera frondet
Arboribus; teritur nullo cultore cacumen.
Nunc vomit indigenas nimbos, piceaq; gravatum
Fœdat nube diem; nunc motibus aſtra laceſſit
Terrificis; damniſque ſuis incendia nutrit.
Sed quamvis nimio fervens exuberet æſtu;
Scit nivibus ſervare fidem: pariterque favillis
Dureſcit glacies, tanti ſecura vaporis,

Arcano

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Arcano defenſa gelu; fumoque fideli
Lambit contiguas innoxia flamma pruinas.
Quæ ſcopulos tormenta rotent? quæ tanta cavernas
Vis glomeret? quo fonte ruat Vulcanius ignis?

Silius Italicus lib. XIIII:

At non æquus amat Trinacria Mulciber antra.
Nam Lipare, vaſtis ſubter depaſta caminis,
Sulfureum vomit exeſo de vertice fumum:
Aſt Aetna eructat tremefactis cautibus igneis.
Incluſi gemitus pelagique imitata furorem,
Murmure per cæcos tonat inrequieta fragores
Nocte dieque ſimul; fonte & Phlegethontis ut atro
Flammarum exundat torrens; piceaq; procellâ
Semiambuſta rotat liquefactis ſaxa cavernis.
Sed quamquàm largo flammarum exæſtuat intus
Turbine, & adſiduè ſubnaſcens profluit ignis;
Summo cana jugo cohibet (mirabile dictu)
Vicinam flammis glaciem, æternoque rigore
Ardentes horrent ſcopuli: ſtat vertice celſi
Collis hiems; calidâque nivem tegit atra favillâ.

Hanc Aetnæ deſcriptionem uterque poëta à Virgilio mutuati ſunt; Virgilius autem à Pindaro. qua de re ita ſcribit Agellius, lib. XVII, cap. X: *Quum Pindari, veteris poëtæ, carmen, quod de naturâ atque flagrantiâ montis eius compoſitum eſt, æmulari vellet; eiusmodi ſententias & verba molitus eſt, ut Pindaro quoque ipſo, qui nimis opimâ pingvique eſſe facundiâ exiſtimatus eſt, inſolentior hoc quidem in loco tumidiorque ſit. Atque, uti vosmet ipſos eius, quod dico, arbitros faciam, carmen Pindari, quod eſt ſuper monte Aetnâ, quantulum eſt mihi memoriæ, dicam.*

Τᾶς ἐρεύγονται μὲν ἀπλά-	*Cuius eructantur inac-*
του πυρὸς ἁγνόταται	*ceſſi ignis puriſſimi*
Ἐκ μυχῶν παγαί· ποταμοὶ	*Ex penetralibus fontes. fluvii*
Δ᾽ ἁμέραισι μὲν προχέοντι ῥόον καπνοῦ	*Verò interdiu quidem effundunt vorticem fumi*
Αἴθων᾽, ἀλλ᾽ ἐν ὄρφναισι πέτρας	*Ardentem: ſed noctu ſaxa*
Φοίνισσα κυλινδομένα φλὸξ ἐς βαθεῖ-	*Rutila volutata flamma in profun-*
αν φέρει πόντου πλάκα σὺν πατάγῳ·	*dam defert maris planitiem cum vehementi ſtrepitu.*
Κεῖνο δ᾽ Ἁφαίστοιο κρουνοὺς ἑρπετὸν	*Illud autem Vulcani gurgites reptile*
Δεινοτάτους ἀναπέμ-	*Valde horrendos eje-*
πει· τέρας μὲν θαυμάσιον προσιδέ-	*ctat: prodigium quidem admirabile adſpe-*
σθαι, θαῦμα δὲ καὶ παριόν-	*ctu; miranda verò res & iis, qui ab iis, qui tranſie-*
των ἀκοῦσαι.	*runt, id audiunt.*

Audite nunc Virgilii verſus: quos inchoaſſe eum veriùs dixerim, quàm perfeciſſe:

Portus ab acceſſu ventorum immotus, & ingens
Ipſe; ſed horrificis juxtà tonat Aetna ruinis:
Interdumque atram prorumpit ad æthera nubem,
Turbine fumantem piceo & candente favillâ;
Attollitque globos flammarum, & ſidera lambit:
Interdum ſcopulos avulſaque viſcera montis
Erigit eructans; liquefactaque ſaxa ſub auras
Cum gemitu glomerat; fundoque exæſtuat imo.

Iam principio Pindarus, veritati magis obſequutus, id dixit, quod res erat, quodquè iſtic uſu veniebat, quodquè oculis videbatur; interdiu fumare Aetnam, noctu flammigare. Virgilius autem dum in ſtrepitu ſonituque verborum conquirendo laboravit, utrumq; tempus, nullâ discretione factâ, confudit. Atque ille Græcus quidem, fonteis imitus ignis eructare, & fluere amneis fumi, & flammarum fulva & tortuoſa volumina in plagas maris ferre, quaſi quosdam igneos angveis, luculentè dixit. at hic noſter, atram nubem, turbine piceo & favillâ fumantem, ῥόον καπνοῦ αἴθωνα *interpretari volens, craſſè & immodicè congeſſit. globos quoque flammarum, quod ille* κρουνοὺς *dixerat, duriter &* ἀκύρως *traſtulit. item, quod ait, ſidera lambit; vacanter hoc etiam accumulavit & inaniter. neque non id quoque inenarrabile eſt & propemodùm inſenſibile, quòd*

nubem atram fumare dixit turbine piceo & favillâ candente: non enim fumare ſolent, neque atra eſſe, quæ ſunt candentia: niſi ſi candente dixit pervulgatè & impropriè pro ferventi favillâ; non pro igneâ & relucenti. nam candens ſcilicet eſt à candore dictum, non à calore. Quòd ſaxa autem & ſcopulos eructari & erigi, eosdemq; ipſos ſtatim liquefieri & gemere atque glomerari ſub auras dixit; hoc nec à Pindaro ſcriptum, nec umquàm fando auditum; & omnium, quæ monſtra dicuntur, monſtruoſiſſimum eſt. Eadem hæc verba quum Macrobius quoque, ex Agellio deſumta, referat Saturnalior. lib. v. cap. xvii, paucas quasdam voces heic ex eo corrigere libuit. Virgilii locus eſt in Aeneid. lib. iii.

AETNA *mons unde dictus.*

Cæterùm de nomine *Aetnæ* ita tradit Iſidorus, lib. xiiii, cap. viii: *Mons Aetna ex igne & ſulphure dictus; unde & Gehenna.* At cuius gentis lingvâ? nam Græcis *ignis* dicitur πῦρ, *ſulfur* autem θεῖον. vocem verò *Gehenna* eſſe Hebraicam, quis neſcit? An igitur etiam *Aetnæ* nomen eſt Hebraicum? Sic, credo, hunc grammaticum ſenſiſſe; quum alia etiam innumera gentium, fluminum, & urbium vocabula ad ineptiſſimas redigat originationes. Ab *incendiis* tamen ſive ab *ardendo*, quod eſt αἴθειν, dictum eſſe, quaſi Αἰθίνη, poſterioris exiſtimaſſe videntur ſæculi homines; quibus non per τ, ut antiquis auctoribus, ſed per θ ſcribitur Αἴθνη, *Aethna*: quod etiam in Tabulâ reperitur Itinerariâ; & item in Antonini Itinerario. quamvis in huius plerisque exemplaribus hodiè inveniatur ſimplici vocali *Ethna*. Vulgari nunc adpellatione accolis dicitur *Monte Gibello*; & contractè, *Mongibello*. Situs autem eſt ad mare Siculum; promontorio abrupto id contingens. eſtque formâ rotundus; paullatim in ſummum deſinens cacumen: nec ulli alii jugo jungitur. ambitu ad radices c occupat millia paſſuum. adſcenſus ad os usque ſive fauceis, quà brevior eſt via, per Lingvam groſſam & Randatium opida, xx millia, quà longior & facilior, à Catanâ & vicinis locis, xxx habet. Sed, quamvis coram in ſingula fuerim curioſus; tamen, ne alienæ diligentiæ ac labori manus injeciſſe videar, ea in medium huc adponere eſt conſilium, quæ à Thomâ Fazello ac Petro Bembo, qui olim ipſi in montem adſcenderunt, ſcripto edita ſunt; ut in promtu ſint cognoſcendi cupidis. Fazellus itaque, Sicular. rer. decad. i, lib. ii, cap. iiii, ita ſcribit: *Adſcenditur, quà longior & facilior via eſt, per Catanam millibus paſſuum* xxx. *quà & nos anno Salutis* CIↃIↃXLI, VI *Kalend. Auguſti inſcendimus. Porrò adſcenſus in treis ab accolis regiones dividitur; pedemontanam, nemoroſam, & apertam. Pedemontana regio à Catanâ & litorali orâ paſſuum millia* XII *ad cœnobium divi Nicolai de Renis attollitur. Ad radices circumquaque opidis & urbibus, Catanâ, Tauromenio, Caltabiano, Lingvagroſſâ, Caſtroleone, Francavillâ, Rocellâ, Randatio, Bronte, Adrano, Paternione, & Mottâ, nobilitatur. Incolitur prætereà, quà meridiem & occaſum ſpectat, plurimis & magnis pagis, qui communi vocabulo Catanenſium vineæ adpellantur. Soli camporumque facie tota fermè hæc regio tophaceâ eſt, aſperrimisque ac combuſtis lapidibus horrida; quos ab initio & ævi quoque ſucceſſu Aetnæus ignis, recenteis ſuper veteribus adjiciens, evomuit. Verùm ex concoctis iis lapidibus, quos Catanenſes barbarâ voce xaras adpellant, quum natura pingve aliquid habeant, temporis vi confractis & in fruſta deciſis, velut ex crematis lignis, arenoſi fiunt cineres & præpingves; qui feraciſſimam reddunt tellurem. Hinc tota amœna eſt, & vinetorum domeſticarumque omnis generis arborum multitudine ac ſingulari virtute fœcunda. Spatioſi quoque tractus, qui ſunt in eâ, lætiſſimas ferunt ſegetes. Adeò prætereà pabuloſa adparet, ut pecuariis, niſi ex auribus frequenter ſangvis extrahatur, ipſa ſatietas ſit periculo. Fonteis habet circumquaque perenneis, & perpetua flumina; licet ignis egeſtaque molium fluenta multos fonteis & involverint & obruerint penitus. Terminatur hæc demum regio, ut diximus, ad divi Nicolai de Renis monaſterium. Proxima hinc, quæ media eſt ſilveſcens,* x *circiter millibus paſſuum ſcanditur. In eâ, cœnobio egreſſis, xaræ & lapides molares nigri & horridi ad lævam ſtatim occurrunt: quos anno Salutis* CIↃIↃXXXVII *exundans incendium per propinqua loca profudit. Subinde nemus ſequitur, abietibus, fagis, pinetisq; frequens, vaſtum, arduum atq; invium propè viatori iter præbens: quidpe in quo nulla humano pede trita ſemita adpareat. Per hoc nemus, cœlum ipſum tangens, perq; invia loca iter intendimus. ubi omnia vaſta, muta, & adeò deſerta erant, ut vel ipſa ſolitudo inſvetos terruerit animos. Tota hæc regio extremâ aquarum penuriâ laborat. in eâ aliquot vidimus ora, in fornacis maximæ rotunditatem, ex quibus aliquando fluenta eruperunt ignea, cinerum lapillorumq; ſqualentium congerie cincta. plurimos prætereà nemoroſos & editos offendimus colleis; quorum cacumina voragines, licet ſilveſcenteis, exhibebant. eos veterem eſſe materiam, ex*

viſceri-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

viſceribus montis olim proditam; poſtremi profluvii hiatus, qui ſimilem ferè formam enatasq; recens habebat arbores, arguebat. Adſcendit ea regio paſſuum millia ferè XII. quæ per hiemem tota nivibus obſita, extremisq; frigoribus riget. per æſtatem quoq; nullâ ſui parte nec canitie nec gelu caret. quod equidem admiratione dignum eſt; quum vertex incendia propè ſempiterna jugi flammarum eructatione inter niveis ipſas pariat, enutriat, ac continuet. Hanc regionem per aliquot paſſuum millia ingreſſis, mons ingens, Aetnæ veluti progenies, à fronte nobis occurrit; quem Dorſum aſini patriâ linguâ monticolæ adpellant. quo ad dextram relicto, falcato itinere per duo fermè milliaria progreſſis, mons alter, cui à frumento nomen eſt, ad lævam impendens adparuit. Inter hos monteis vallem ſubivimus. quæ quum aquarum eſſet indiga; equos, præ ſiti langventeis, nivibus, quæ ſub arenis ubique latebant, effoſſis refecimus. Vnde quum clivus & ad eius verticem ædificii effigies eminus nobis occurrerent; leni eò adſcenſu provecti, veſtigium vetuſtiſſimi fornicis lateritium totum deprehendimus. heic itaq;, tametſi audax & temerarium ac rariſſimo vix antè exemplo cognitum facinus non ignoraremus, præcipitante veſperâ ſub dio noctem ſolicitam ducere coacti, ingentem lignorum, quæ in eum uſum cauti è ſilvâ convexeramus, ſtrue incenſâ, pyram exſtruximus. deinde raptim cœnati, inter noctis tenebras æternos illos ac terribileis ſummi verticis igneis, qui ad paſſus propè CC ſupra nos emicabant, liquidò intuiti ac diſtinctim contemplati, irrepente paullatim ſomno opprimimur. Illuſcente verò duos viæ comites, qui frigore inter ſoporem penè abriguerant, ſemimortuos offendimus; equosq;, diſruptis noctu vinculis, per montis declivia ad loca temperatiora ſalutem ſibi quæſiviſſe. Amiſſis equis reliquum iter, ad faſtigium uſque, pedibus confici oportuit. Duce igitur prævio in parvam vallem deſcendimus: quam, quòd ex liquefactis in alto nivibus decurrens ibi ſtagnet aqua, ſummaq; totius montis ſubſit tumulo, Lacum adpellant. Inde ad lævam deflexi, jugum ipſum invadimus. cuius adſcenſu maximè arduo, & hinc ſalebris impedientibus illinc profundis arenis retardantibus pedesq; noſtros retro quandoq; referentibus perdifficili, quum IↃ paſſuum vix ſit altitudinis, duæ fermè horæ nobis conſumtæ ſunt. tandem, ſuperato vertice, anhelantes aliquantiſper in ſpondâ conſedimus. Heic Sol ſubter nos mundo oriri viſus eſt. hinc Siciliam omnem contemplati ſumus. fretum & univerſa Calabriæ ora adeò ſub oculis jacebant, ut manu poſſe tangi viderentur. Calabriæ montes, non litorales ſolùm, ſed mediterranei etiam, quin imò & Neapolitani, vicinæque inſulæ, non temerè ſereno tum cœlo æſtimati ſunt. Hoc itaque jocundo adſpectu aliquamdiu refocillati, ulteriùs ad ea, quorum ſtudio inſanum hunc laborem ſubieramus, perluſtranda perreximus. Ibiq; in primis planities, arenis paſſim ſtrata, crebrisq; interſecta rimis, è quibus exilis fumus exibat, oblata eſt. in cuius medio hiatus maximus & vorago ingens, Crater à veteribus adpellatus, ambitu paſſuum millium fermè quatuor patet: qui, ſuperiori ore latiſſimus, paullatim ad profundum usque ſe coarctat. ex eo nebuloſa incendia tanta exhalabant, ut ab interiori adſpectu impediremur. Cæterùm quum ea non continuè, ſed per intervalla quædam erumperent; captatâ interſtitiorum occaſione, reptantium more ad crateris labium prolapſis, profunditus intuendi copia fuit. Nihil tamen ne tum quidem, præter horrendam voraginis formam, & latera eius exeſa, ac diverſis rictibus ignivomis depicta, & ſulphureâ in cruſtatione delibuta, cernere potuimus. Quum verò renovatum incendium vireis reſumſiſſet; inter fumum ipſum flammas modò craſſas modò puras exſpirari animadvertimus. Sed, remiſſâ poſt materiâ, caligineque ceſſante, iterum intentiùs & oculis & auribus in hiatum dimiſſi, ſimul atque, inſtar immenſæ ollæ, igni maximo adpoſitæ, ſubterraneum in eo ſonitum bullienteisque fervores ac gementeis intus cavernas percepimus; timor ſimul nos horrorque adeò vehemens invaſit, ut, veluti jam jam diſſipandi, repentè ora retulerimus; exſecratique veſanum itineris conſilium, confeſtim, quà adſcenderamus, ſimus regreſſi. In eâ altiſſimâ montis ſuperficie, totâque eius plagâ, nullas vidimus xaras lapidesve molareis; quidpe qui tam altè inſcendere vel vi extolli ob materiæ gravitatem nequeant. quæ interim inferiùs vel novos hiatus ſibi aperit, vel è veteribus erumpit. Ex unico verò & eo immenſo verticis cratere vel ignis ipſe, vel fumoſa caligo, vel cinis, vel aliud huiusmodi leve genus efflatur. ex quo etiam anno Salutis CIↃIↃLIIII, quo hoc opus in manibus verſatur, conſumtâ jam materiâ, nihil emergit. Neque quiſpiam hæc noſtra legens reprehendat, ſi aliqua ex parte à Strabone, Plinio, & aliis auctoribus, qui de Aetnâ ſcripſerunt, diſſentiant: quum, & ipſo Strabone teſte & rei uſu adprobante, facies hæc montis ſuperior mutationem ab igne frequenter recipiat. nam aliquando illius vertex flammarum globos evomit; igniti interdum fluunt rivi; quandoq; flamma, fumo caligineque obducta, ardenteis eructat lapides, nunc demittitur, nunc verò incrementa ſuscipit. idcircò priſca quædam in hunc usque permanent diem; plura ſunt immutata; pleraq; recens edita. nam & anno Salutis CIↃIↃXXXVII cacumen montis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ſupremum, quod ſupernus ei erat vertex, in voraginem ipſam decidit, & ambitus factus eſt, amplior, & Aetna demiſſior. Perluſtrato ita montis vertice, & eius ignibus exploratis, lapillos ſubnigros, ſulphuris incruſtationem habenteis, quos crater emiſerat, nobiſcum ferentes, Catanam ſumus regreſſi. Hactenus Fazelli verba. ex quibus adparet, non falſa eſſe ea, quæ tantoperè apud Strabonem fieri poſſe negarunt illi, qui propiùs ad craterem accedere non auſi fuerunt. Nunc Bembum etiam audiamus: qui à Taurominio per Randatium opidum adſcendit. Is igitur in dialogo, quem de hoc monte conſcripſit, ita tradit: *Ipſa Aetna radices ſuas ferè in orbem deducit; niſi ſicubi orientem & meridiem verſùs promiſſo clivo paullisper extenditur. Cœlebs degit; &, nullius montis dignata conjugium, caſtè intra ſuos terminos continetur. Circuitur non minùs quàm centum millibus paſſuum. adſcenditur ferè per viginti, quà brevior via. Imi colles ac omnis radicum ambitus per opida & per vicos frequens incolitur: Baccho, Pallade, Cerere feraces terræ, armentorum omnis generis ſuprà quàm credas feraciſſima. Heic amœniſſima loca circumquaque: heic fluvii perſonantes; heic obſtrepentes rivi; heic gelidiſſimæ fontium perennitates; heic prata in floribus ſemper & omni vernâ die: ut facilè quilibet puellam Proſerpinam hinc fuiſſe raptam putet. heic arborum multijugæ ſpecies; & ad umbram creſcentium, & ad fœcunditatem. Medius mons, nunc variis arboribus latè ſilveſcit, & præcipuè pinis & fagis; maximam in magnitudinem multitudinemque creſcentibus; nunc nudo latere arabiles in plagas extenditur; & ſæpe usq; ad imum deſcendit: frumentis adeò fœcundus, ut credita nonnunquàm centuplam ſegetem cultoribus ferat.* Et poſteà: *Superior itaque montis pars (nam jam de iis, quæ infrà ſunt, diximus) usque ad ſummum cacumen nuda, variam faciem oſtendit. nam alibi ſemiherboſi tractus ſunt, interſurgentibus tophis; qui etiam in pedemontanâ regione paſſim viſuntur: alibi per ſumma ora exundans incendium ſaxis fluentibus, totas plagas occupavit: alibi arenarum campi magnam in longitudinem & latitudinem extenduntur. In ſupremo crateres duo ſunt. quorum alterum, qui quidem inferior eſt, ipſi vidimus, in putei rotunditatem anguſtum, emiſſis veluti geminâ ſpondâ circumquaque ſaxis, tùm exuſtis tùm verſicoloribus. atque hunc lapidea planities ambitu anguſto continet. Quò ut primùm inſcendimus, ſulfureis ſtatim nebulis & fœtenti fumo, veluti è fornace percuſſi ora, penè retulimus gradum. mox, increſcente audaciâ, quà ventus perflabat, paullatim ingreſſi, craterem ipſum tetigimus manu. Effundebatur inde, tamquàm ex camino, fumus; non intermiſſâ exhalatione. is tamen etiam ſciſſâ per longa incendia montis cute, ventis intus furentibus, qui eo die vehementes fuerunt, multis in locis ſibi faciebat exeundi viam. interdum quoque, repentè ipſis ſub pedibus exſiliens, manere nos uno in loco non permittebat. Quin etiam illud accidit, ut, quem locum maximè contemplabamur, quòd erat ſaxis, nuper effuſis & adhuc ignem & ſulfur retinentibus, incruſtatus; per hunc, qua parte conceſſerat in rimam, ſubitò effluxerit igneus rivus; ac pedes ipſos inter emiſſa ex rivo ſaxa urentia proſilirent. quorum duo quum refrixiſſent, quæ manu capi poterant, Meſſanam deportavimus ſulfuris partem ſervantia, cætera ſubnigra. Sed illa planities, de qua modò dixi, ita tamen perurebat ipſa, ut admotæ ſolo manus, niſi extemplò retuliſſes, offenderentur. pedes duplici calceamento, ita propter adſcenſus difficultatem comparato, tuebamur. Ab eo cratere, quem dixi, mons per fundæ jactum inſurgit, adſcenſu difficillimo; partim ſalebris impedientibus, partim tardantibus arenis: & clivus ſtatim etiam omnibus ex partibus impendebat. Is univerſi corporis vertex ſummus eſt: &, tamquàm in urbem arx domina, ſic ille in montem prominatur. Ab eius inſcenſu detinuère nos potentiſſima vis ventorum & exhalantes fumi. Itaque de illo referre quidem aliud nihil poſſum, niſi quæ ab Vrbano monacho accepimus poſteà, Meſſanæ quum eſſet; homo ille quidem ſpectatæ fidei, atque harum rerum cupientiſſimus ſciſcitator. is enim paucos ante nos dies per ſummam tranquillitatem totum verticem perluſtraverat. Aiebat igitur ille, verticem illum eſſe ab ingenti cratere occupatum, ambitu circiter* XXIIII *ſtadiorum: eumq; non usque in imum deſcendere eodem hiatu; ſed alvum ſibi intus paullatim adſtringere, eatenus, quoad in eius medio ad evomenda montis incrementa ſatis amplo ore foraminatur. tùm eſſe in ſummâ montis coronâ parvum tramitem, ubi pedes firmentur. ex eo ſi quis declinaverit; aut in craterem obrui, aut è monte deturbari. ſtetiſſe tamen ſeſe ibi, dum barathrum exploraret. Eructaſſe tum montem magno ſtrepitu incendia caliginoſa & urenteis petras, ſupra os, quantum ſagittâ quis mitteret, inſurgenteis. atque eum, veluti corpus vivens, non perflaſſe ſemper: ſed, emiſſâ ſemel animâ, ceſſaſſe diuculè, dum reſpiraret. tum ſe copiam intuendi habuiſſe, quæ vellet. mox reſpiraſſe iterum atque iterum pari intervallo usquequaque. Intereà ingemere intus cavernas auditas; intremere etiam tonitruis montem ſub pedibus, magno & formidoloſo iis, qui aderant, horrore. ex quo illud mirum videtur, quòd, qui*

tum

tum ſtrepitus per tranquillitatem ſentiebantur, eorum à nobis nihil auditum ſit in tantâ ferociâ ventorum. Et aliquanto pòſt: *Pleno jam partu maturior eſt omnis fœtus, quicumque in Aetnæ matris utero coaleſcit, niſu parientis expellitur & ejectatur, quacumque priùs rimam invenerit, aut viam ſibi paraverit vi ſuâ. ſæpe tamen exit ex eo cratere, quem ipſi vidimus: numquàm ex ſuperiore; quòd vel eò inſcendere gravis materia non queat; vel, quia inferiùs alia ſpiramenta ſunt, non ſit opus. Deſpumant igitur flammis urgentibus ignei rivi, pigro fluxu totas delambentes plagas. Ii, paullatim recedente calore, priorem ſibi naturam repoſcentes, in lapidem indureſcunt, fragilem ſanè; flammis enervantibus, &, ſi contrectas, putrem. Stat ea confluvies, veluti glacies, concreta; usquedum alteri deſcendant rivi. ii namque non ſupra-fluunt; ſed, inter montis arenoſam cutem & priora concreta fluenta inſinuantes ſeſe, curſum ſibi medium quærunt. Sic, quæ priùs induruerant, quia friabilia ſunt, ut dixi, novis incendiis cedentia crepant; & in parteis disjecta proſiliunt, quacúmque unda deurgens interfluit. deinde conglaciantem eam altera ſubit illuvies: atque ipſa tantumdem facit. tum altera item, & altera. non enim continuato fluxu mons, ſed per intermiſſos ſpiritus, ut ſuprà commemoravimus, eructatur. atque itaque, noviſſimis ſemper vincentibus, multiplicatoque in immenſum incendio, ex igneis fluminibus facti lapides altiſſimo congeſtu magnam montis partem occuparunt. atque ii quò recentiùs fluxêre, eò nigriores ſunt & firmiores: ætate & palleſcunt & reſolvuntur. Inde ego eſſe arenarum plagas omneis, quæ circa cacumen viſuntur, exiſtimo. Materies omnis aridiſſima eſt; atque ideò minùs multo, quàm vivi lapides, ponderoſa: ſcabra adeò, ut brevi morâ, tamquàm à limâ, conſcendentium calcei exedantur. Ea infra parvum craterem circumversùs totum montem complexa eſt; & tumulum eum, in quo maior crater eſt, ſuſtinet. Demittitur inde alicubi per intervalla imum in montem obliquis fluxibus; quâque Catana jacet, usque in mare: lata ſæpe, quà viſus patet: horrendum ſanè ſpectaculum; modò alveis hiantibus, modò impendentibus ripis.* Exiguo pòſt: *Reptare per eas crepidines, quas dixi, duobus millibus paſſuum, neceſſe eſt, quemvis craterem viſuros. reliquum iter in equis conficitur. Reptationis eius labor, haud facilè credas, quàm durus eſt, quámque indigens virentis genu. quidpe, quia, degravante viatore, temerè ingeſti lapides concedunt: &, in adſcenſu maximè arduo, ni probè poſueris pedem, dimoto uno, tota congeries devolvitur, & in te ipſum ruit. adde, quòd, etiamſi in plano cecideris, lædunt ſcabritie ſuâ. & manus crebro contactu, niſi contexeris, atteruntur. Ex ſummo vertice contemplari totam inſulam licet. termini eius longè eſſe multo minùs videntur, quàm ſunt. Brutia ora ita tibi ſub oculis jacet, ut eò poſſe trajicere penè quidem jactu lapidis putes. Serenâ tempeſtate Neapolitani etiam tractus æſtimantur. Nivibus per hiemem ferè totus mons canet. cacumen neque per æſtatem viduatur.* Hactenus Bembus: qui ante Fazellum montem conſcendit. Cæterùm figura Aetnæ eſt procul inſpicientibus à meridie, quà à Pachyno Syracuſas, Leontinos & Catanam itur, ea, quam in tabulâ chorographicâ expreſſimus: fumusque è duobus crateribus perpetuò iis montis regionibus, quas conſignavimus, emergit ſereno cœlo candidiſſimus, inſtar nubis. ignes nulli adparent, niſi maiori aliquo incendio erumpente. Lapides inde ejectos per LX millia paſſuum ab utrâq; Catanæ urbis parte viâ publicâ invêni, qua à Leontinis itur Taurominium; maximè verò ad ipſam Catanam in radicibus Aetnæ littoreis, quà Taurominium itur. ubi, ſpecie magnarum aſperarumque rupium, ſpectaculum transeuntibus præbent fœdum, triſte, atque horrendum. Fertilitatem autem & amœnitatem ad eumdem montem conſpexi tantam, quantam nullibi aliàs in totâ inſulâ. Sed de fertilitate horum locorum, ſimulque de lapidibus ita antiquus tradit auctor Strabo, dicto lib. VI: *AETNAE fertilitas.*

Ὅταν τῷ Ποσειδῶνι φαίνηται τὸ περὶ τὸ ὄρος, καταπεφροῦται πολλῷ βάθει τὰ Καταναίων χωρία. ἡ μὲν οὖν σποδὸς λυπήσασα πρὸς καιρὸν, εὐεργετεῖ τὴν χώραν χρόνοις ὕστερον. εὐάμπελον γὰρ παρέχεται καὶ χρηστόκαρπον, τῆς ἄλλης οὐχ ὁμοίως οὔσης εὐοίνου. τάς τε ῥίζας ἐκφέρει τὰ κατατεφρωθέντα χωρία· πιαίνειν δ' ἐπὶ τοσοῦτον τὰ πρόβατα φασὶν, ὥστε πνίγεσθαι· διόπερ ἐκ τῶν ὤτων ἀφαιροῦσιν αἷμα δι' ἡμερῶν μ ἢ ν, καθάπερ τοῦτο καὶ κατὰ τὴν Ἐρειθύαν συμβαῖνον εἰρήκαμεν. ὁ δὲ ῥύαξ εἰς πῆξιν μεταβάλλων, ἀπολιθοῖ τὴν ἐπιφάνειαν τῆς γῆς ἐφ' ἱκανὸν βάθος, ὥστε λατομίας εἶναι χρείαν τοῖς ἀνακαλύψαι βουλομένοις τὴν ἐξαρχῆς ἐπιφάνειαν. τακείσης γὰρ ἐν τοῖς κρατῆρσι τῆς πέτρας, εἶτ' ἀναβληθείσης, τὸ ὑπερχυθὲν τῆς κορυφῆς ὑγρὸν, πηλός ἐστι μέλας, ῥέων κατὰ τῆς ὀρεινῆς· εἶτα πῆξιν λαβὼν, γίνεται λίθος μυλίας, τὴν αὐτὴν φυλάττων χρόαν, ἣν ῥέων εἶχε· καὶ ἡ σποδὸς δὲ καιομένων τῶν λίθων ὡς ἀπὸ τῶν ξύλων γίνεται· καθάπερ οὖν τὸ πήγανον τῇ ξυλίνῃ σποδῷ τρέφεται, τοιοῦτον ἔχειν οἰκείωμα πρὸς τὴν ἄμπελον εἰκὸς τὴν Αἰτναίαν σποδόν. Id eſt: *Quando Neptuno viſum eſt incendia fieri, profundis cineribus ager Catanenſis obtegitur. Qui*

cinis quum aliquamdiu ſit moleſtus, poſteà temporis regionem beneficio adficit. quidpe reddit eam vinetis lætam ac bonæ frugis feracem; quum reliquum agri non ita præſtet vini productione. radiceſque efferunt ſic oppleta loca, quibus adeò pingveis reddi perhibent oveis, uti rumpantur. itaque quadrageſimo quôque aut quinquageſimo die ſangvinem detrahunt ex auribus: quod etiam apud Erithyam fieri diximus. Cæterùm egeſtæ ex Aetnæ incendio materiæ fluxus ita concreſcit, ut ad juſtam altitudinem ſoli ſuperficiem in lapidem convertat. quam qui nudare velint, opus habeant lapides ſcindere. Etenim ſaxo in crateribus ſive faucibus colliquato, ac deinde ſurſum egeſto, humor vertici ſuperfuſus cœnum eſt nigrum, per montem deorſum fluens: deinde, ubi concrevit, lapis fit molaris; eodem ſervato, quem fluens habebat, colore. Sed & cinis ita fit aduſtis lapidibus, ut fit crematis lignis. Sicut ergo ruta cinere ligneo aliter, ita ſimilem eſſe Aetnæo cineri cum vitibus adfinitatem, credibile eſt. De iiſdem lapidibus ita Corn. Severus in poëmate de Aetnâ:

Quin etiam variè quædam ſine nomine ſaxa
Toto monte liquant. illis cuſtodia flammæ
Vera tenaxque data eſt. ſed maxima cauſa molaris
Illius incendî lapidis ſibi vindicat Aetna.
Quem ſi fortè manu teneas, & robore cernas;
Nec ſervare putes ignem nec ſpargere poſſe.
Sed ſimul ac ferro quæras, reſpondet, & ictu
Scintillat calor.
Quin etiam externum nil iis color ipſe reſolvit;
Non odor aut levitas. putris magis ille magiſq;
Vna operis facies, eadem perq; omnia terra eſt.

AETNAE *montis varia incendia.*

Haud abs re fuerit, hoc loco indicare, quæ incendia Aetnæ quibus temporibus facta fuerint. Vetuſtiſſima ante bellum Troianum & Siculorum ex Italiâ in hanc inſulam tranſitum, adnotantur Diodoro, lib. V: Καὶ τὸ μὲν πρῶτον ἅπασαν τὴν νῆσον κατῴκουν οἱ Σικανοὶ, καὶ τὴν χώραν ἐργαζόμενοι τὰς τροφὰς εἶχον. ὕστερον δὲ τῆς Αἴτνης ἐν πλείοσι τόποις ἀναφυσήματα πυρὸς ἀνιείσης, καὶ πολλοῦ κατὰ τὴν χώραν ῥυέντος πυρὸς, συνέβη διαφθαρῆναι τῆς γῆς ἐπὶ πολὺν τόπον. ἐπ' ἔτη δὲ πλείω τοῦ πυρὸς ἐπινεμομένου πολλὴν χώραν, φοβηθέντες, τὰ μὲν πρὸς ἕω κεκλιμένα τῆς Σικελίας ἐξέλιπον, εἰς δὲ τὰ πρὸς δυσμὰς νεύοντα μετῴκησαν. τὸ δὲ τελευταῖον πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον ἐκ τῆς Ἰταλίας τὸ τῶν Σικελῶν ἔθνος πανδημεὶ περαιωθὲν εἰς τὴν Σικελίαν, τὴν ὑπὸ τῶν Σικανῶν ἐκλειφθεῖσαν χώραν κατῴκησαν, Id eſt: *Ac primò equidem univerſam inſulam incolebant Sicani; & ex terræ cultu victum ſibi comparabant. poſteà verò quàm pluribus in locis flammas Aetna exhalare cœpit, multumque ignis in vicinam regionem effunderetur; tellus ad tractum haud modicum vaſtabatur. quumque ad complureis annos per regionem incendium graſſaretur; incolæ, ſubacti metu, deſertis orientalibus inſulæ partibus, in occidentaleis transmigrarunt. Poſt multas denique ætates Siculorum gens, ex Italiâ cum univerſis familiis in Siciliam transgreſſa, relictum à Sicanis agrum occupavit.*

Thucydides, fine libri III: Ἐρρύη δὲ περὶ αὐτὸ τὸ ἔαρ τοῦτο ὁ ῥύαξ τοῦ πυρὸς ἐκ τῆς Αἴτνης, ὥσπερ καὶ τὸ πρότερον· καὶ γῆν τινα ἔφθειρε τῶν Καταναίων, οἳ ὑπὸ τῇ Αἴτνῃ τῷ ὄρει οἰκοῦσιν, ὅπερ μέγιστόν ἐστιν ὄρος ἐν τῇ Σικελίᾳ. λέγεται δὲ πεντηκοστῷ ἔτει ῥυῆναι τοῦτο μετὰ τὸ πρότερον ῥεῦμα· τὸ δὲ ξύμπαν τρὶς γεγενῆσθαι τὸ ῥεῦμα, ἀφ' οὗ Σικελία ὑπὸ Ἑλλήνων οἰκεῖται. Hoc eſt: *Per idem ver profluvium ignis ex Aetnâ monte, omnium Siciliæ maximo, emanavit, quemadmodùm aliàs; & aliquantulum agri Catanenſium vaſtavit, ſub ipſo Aetnâ incolentium. Fertur autem profluvium hoc quinquageſimo à ſuperiore emanaſſe anno. omni numero verò ter exſtitiſſe, ex quo Siciliam Græci incolere cœperunt.* Illud quod ſuâ ætate adnotavit, Olympiadis LXXXVIII anno II factum eſt; Athenis ſummum gerente magiſtratum Euclide; ut ex ipſius videre eſt hiſtoriâ, cum Diodori libro XII collatâ: id eſt, anno ante natum Ieſum CCCCXXVII. Medium igitur incendium factum eſt Olympiadis LXXV anno IV; id eſt, ante natum Chriſtum anno CCCCLXXVII. Græcos verò poſt Troianum demum bellum in Siciliam veniſſe, Olympiadis XI anno I, id eſt, anno ante natum Ieſum IↃCCXXXVI, ſuprà cap. II oſtenſum eſt. Apud Cedrenum hæc leguntur: Ὁ Ξέρξης οὗτος, Αἴγυπτον παραλαβὼν, καὶ εἰς Ἀθήνας ἐλθὼν, ζεύξας τὸν Ἑλλήσποντον, ἐνέπρησεν αὐτάς. ἐν δὲ Ῥώμῃ Πορτίλα τις παρθένος ἐπὶ διαφθορᾷ καταγνωσθεῖσα, ζῶσα κατωρύγη· καὶ νόμοι ἐν Ῥώμῃ ἀπὸ Ἑλλάδος διὰ δώδεκα βιβλίων ἐπέμφθησαν. Ἐν τούτοις τοῖς χρόνοις ἐρράγη ἐν Σικελίᾳ τὸ Αἰτναῖον ὄρος, καὶ ἐξῆλθε πῦρ. καὶ σεισμῶν γινομένων, ἡ πρὸς Λοκροῖς Ἀταλάντη σχισθεῖσα, νῆσος ἐγένετο. Id eſt: *Xerxes, Aegypto in poteſtatem ſuam redactâ, Athe-*

nas

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

nas juncto ponte Helleſponto perveniens, urbem incendit. Romæ Portilla quædam virgo, inceſti damnata, viva defoſſa fuit. Leges duodecim tabularum è Græciâ Romam allatæ ſunt. His temporibus Aetna mons Siciliæ ruptus eſt, ignemque edidit. Et terræ motibus Atlanta à Locris abrupta, inſula facta eſt. Hæc ita generatim & minùs exactè computata. nam Lex duodecim tabularum Romæ propoſita fuit anno III Olympiadis LXXXII. Xerxes verò in Græciam tranſiit Olympiadis LXXV anno I. Secundum igitur illud à Græcorum in Siciliam commigrationem incendium intellexit. Quòd ſi id voluit cum Oroſio, quod ſub Artaxerxe rege factum; multo magis turbatoriè iſta ſcripſit.

At Diodorus, lib. XIIII, in rebus geſtis anni I Olympiadis XCVI, id eſt, anni ante natum Ieſum CCCXCVI, ita tradit: Προσφάτως δὲ πυρὸς ἐκραγέντος ἐκ τῆς Αἴτνης μέχρι τῆς θαλάττης, οὐκέτι δυνατὸν ἦν τὴν πεζὴν στρατιὰν συμπαράγειν παραπλεούσαις ταῖς ναυσίν· ἐφθαρμένων γὰρ τῶν παρὰ τὴν θάλατταν τόπων ὑπὸ τοῦ καλουμένου ῥύακος, ἀναγκαῖον ἦν τὸ πεζὸν στρατόπεδον περιπορεύεσθαι τὸν τῆς Αἴτνης λόφον. Hoc eſt: *At quia ignem ad maritimam usque oram eructaverat Aetna; terreſtris exercitus non ampliùs ita duci poterat, ut nauticum ad litus comitantem haberet. maritimis enim tractibus flammantis Aetnæ profluvio exuſtis corruptiſque, neceſſitas pedeſtre agmen montem circumire coëgit.* Hoc ſcilicet eſt illud, de quo antè dixi, magnarum aſperarumque rupium fœdum, triſte, horrendumque ſpectaculum: quod in hanc diem, licet viâ patefactâ, difficilem ſatis tranſitum exhibet. De eodem incendio ſic refert Oroſius lib. II, cap. XVIII; commemoratis Artaxerxis & Cyri, Darii filiorum, rebus geſtis: *His deinde temporibus graviſſimo motu terræ concuſſa Sicilia, inſuper exæſtuantibus Aetnæ montis ignibus favilliſque calidis, cum detrimento plurimo agrorum villarumque, vaſtata eſt. Tunc etiam Atalante civitas, Locris adhærens, terræ contigua, repentino maris impetu abſciſſa atque in inſulam deſolata eſt.* Iſte verò Artaxerxes imperium Perſarum ſuſcepit Olympiadis XCIII anno IIII; tenuitque annis XLIII.

Iul. Obſequens, in Prodigiis: *Gn. Cæpione, C. Lælio, Coss. mons Aetna ignibus abundavit.* Conſules hi fuêre anno ab urbe Româ conditâ, IↃCXIII; ante natum Ieſum CXL.

Idem auctor, paullo pôſt: *Servio Flacco, Q. Calpurnio, Coss. mons Aetna maioribus ſolito arſit ignibus.* Et Oroſius, lib. V, cap. VI: *Ser. Fulvio Flacco, Q. Calpurnio Piſone, conſulibus, in Siciliâ mons Aetna vaſtos igneis eructavit ac fudit: qui, torrentum modo per prona præcipites, proxima quæque corripientibus exuſsêre flammis; longinquiora autem, favillis calidis cum vapore gravi latè volitantibus, torruerunt. quod Siciliæ ſemper vernaculum genus monſtri non portendere malum adſolet, ſed inferre.* Annus hic fuit ab Vrbe conditâ IↃCXVIII; ante natum Ieſum CXXXV.

Idem Obſequens: *M. Aemilio, L. Aurelio, Coss. Aetna mons terræ motu igneis ſuper verticem latè diffudit.* Oroſius, dicto lib. V, cap. X: *M. Aemilio, L. Oreſte, conſulibus, Aetna, vaſto tremore concuſſa, exundavit igneis globis.* Annus hic Vrbis fuit IↃCXXVII; ante natum Chriſtum CXXVI.

Idem Oroſius, eiusdem libri cap. XIII: *Eodem tempore Aetna mons ultra ſolitum exarſit; &, torrentibus igneis ſuperfuſis latèq; circumfluentibus, Catanam urbem fineiſque eius oppreſſit; ita ut tecta ædium, calidis cineribus præuſta & prægravata, corruerent. cuius levandæ cladis cauſâ Senatus* [Romanus] X *annorum vectigalia Catanenſibus remiſit.* Factum id anno Vrbis. IↃCXXXI, inter conſulatum Q. Cæcilii Metelli & T. Quinctii Flaminii, & conſulatum Q. Fabii Maximi Allobrogici; ut patet ex præcedenti conſequentique capite: id eſt, ante natum Ieſum anno CXXII. quo anno conſules Romæ fuêre, Cn. Domitius Aenobarbus & C. Fannius Strabo. Ita intra XVIIII annorum ſpatium quater Aetna exarſit.

Hinc poſteà Petronius Arbiter, in Satyrico ſuo, de incendio, quod bellum inter Cæſarem & Pompeium Magnum præceſſit:

Armorum ſtrepitu cœlum furit; & tuba Martem
Sideribus tremefacta ciet. jamq; Aetna voratur
Ignibus inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
Ecce inter tumulos atque oſſa carentia buſtis
Vmbrarum facies diro ſtridore minantur.
Fax ſtellis comitata novis incendia ducit;
Sangvineoq; recens deſcendit Iupiter imbre.
Hæc oſtenta brevi ſolvit deus. exuit omneis

Quidpe

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Quidpe moras Cæſar; vindictæque actus amore,
Gallica projecit; civilia ſuſtulit arma.

Cæterùm Virgilius, Γεωργικῶν lib. I; ubi portenta enumerat, quæ mortem C. Iul. Cæſaris præceſſerant:

--- *Quoties Cyclopum effervere in agros*
Vidimus undantem ruptis fornacibus Aetnam;
Flammarumque globos liquefactaq; volvere ſaxa?

Ad quæ ita Servius: *Malum enim omen eſt, quoties Aetna, mons Siciliæ, non fumum, ſed flammarum egerit globos. Et, ut dicit Livius, tanta flamma ante mortem Cæſaris ex Aetnâ monte defluxit, ut non tantùm vicinæ urbes, ſed etiam Rhegina civitas afflaretur.* Interfectus eſt I. Cæſar in curiâ Romanâ Idibus Martiis, ſe ipſo IV & M. Antonio conſulibus, anno Vrbis IↃCCVIIII; ante natum Ieſum XLIIII.

Appianus, Bellor. civil. lib. V, in hiſtoriâ belli, quod Auguſtus Cæſar in Siciliâ adversùs Sex. Pompeium geſſit: Ἐγένοντο δὲ καὶ βρόμοι τῆς Αἴτνης σκληροὶ, καὶ μυκήματα μακρὰ, καὶ σέλατα περιλάμποντα τὴν στρατιὰν, ὥς τε τοὺς μὲν Γερμανοὺς ἐξ ἐυνίων ἀναπηδᾶν ὑπὸ δέους, τοὺς δὲ ἀκοῇ τῶν περὶ τῆς Αἴτνης λεγομένων οὐκ ἀπιστεῖν, τοσοῖσδε παραδόξοις ἐμπεσεῖσθαι σφίσι καὶ τὸν ῥύακα. Id eſt: *Facti etiam ſunt Aetnæ horrendi fremitus & longi mugitus, excandeſcentibus quoque ignibus, exercitumque fulgore terrentibus; adeò, uti Germani è cubilibus præ timore proſilirent; nec ampliùs incredibilia ipſis viderentur Aetnæ memorata miracula, & inter cætera illud de igneo torrente.*

Svetonius, de C. Caligulâ, in vitâ eius: *Peregrinatione quidem Sicilienſi, irriſis multorum locorum miraculis, repentè è Meſſanâ noctu profugit, Aetnæi verticis fumo ac murmure pavefactus.*

Proximum hinc incendium adnotatum reperio in vitâ ac martyrio divæ Agathæ Catanenſis: ubi ſub Decio imperatore, anno à nato Chriſto CCLI, Nonis Februariis, *mons Aetna ignem eructaſſe, & tanquàm fluvius valde mugiens, ſic deſcendiſſe; lapides diſſolvens, tamquàm ceram è vertice montis,* traditur.

Inde, *anno Chriſti* CIↃCLXVIIII, *pridiè Nonas Febr.* ut ex Siculis annalibus refert Thomas Fazellus, decad. I, lib. II, cap. IIII, *Aetna plus ſolito ſæviit. rupibus namq; ingentibus agroq; Catanenſi combuſtis, terræ motu ſuo Catanenſium fineis atque urbem adeò labefactavit, ut baſilica corruens epiſcopum unà cum clero & populo oppreſſerit.*

Deinde anno Salutis CIↃCCCXXIX; IV *Calend. Iulii, quum per plureis annos abſque igne & fumo fuiſſet, ſub veſperam repentè contremuit, ac tonare cœpit. mox è montis latere, quod orientem reſpicit, aperto novo hiatu, ignis erupit: quem, accreſcente veſperâ, inſequuti candentes globi; ac avulſa montis viſcera liquefactique ſaxorum orbes, veluti torrens per declivia loca graſſantes, obvia quæque abſumebant. quorum impetu ſimul ac terræ motu plures in ipſo monte ſacræ & profanæ ædes vel dirutæ vel proſciſſæ ſunt. pleroſque etiam aquarum perennium fonteis terra dehiſcens abſorpſit. Eiuſdem Iulii Idibus circa ſolis occaſum ex inferioris montis parte ex inopinato hiatus, ac paullo pòſt in eodem agro duo alii ſunt aperti; eâ vi, ut ex* IIII *crateribus, parvo inter ſe intervallo diſſitis, ingentium lapidum congeries unà egeſtæ profundas valleis & nemorum ſaltus in monteis arduos extulerint. fluebat enim ex quadruplici illâ voragine rivus igneus; inſtar metallorum, ex fornace liquentium, occurrentem tellurem & ingentia ſaxa ac arbores quaſcumque non ſolùm comburens, ſed abſumens: terraque ipſa, quæ paullo antè calcabatur, incanduit; ac veluti ſpumis aquarum, ad ſcopulos è fluctibus eliſarum, latè, inſtar excreſcentis fluminis, profluvio igneo inundata ac diſperſa eſt. Poſtquàm verò igneus torrens diu multumque per plura montis ſpatia evagatus eſt; tribus tandem alveis ſeſe diviſit. quorum duo orientem versùs ad Acis usque loca litori propinqua plureis dies decurrerunt: tertius contra Catanenſium fineis ſe direxit. quem, priusquàm fineis ipſos invaſiſſet, velum divæ Agathæ, à ſacerdotibus è mœnibus urbis objectum, exſtinxit. Dum hæc in inferiori montis regione geruntur; in ſummo vertice non minori quoque ad extremum tonitruum ſaxorumque ardentium rabie conflictum eſt. unde tantus præſertim cinerum imber per univerſam Catanenſium regionem defluxit, ut montes agrique ſub eo occaltarentur; ac, flante tum boreâ, ad inſulam usque Melitam, quæ* CLX *paſſuum millibus à cratere diſſidet, eorum copia ac ſulphureus odor ſit abductus. unde & plures homines plurimaque animantia, ut in vitâ Friderici regis legitur, perierunt.*

Anno deinceps Salutis CIↃCCCCXLIIII *iterum Aetna terribili ignium ejaculatione contremuit. eoque motu è ſummo cacumine vaſtæ quædam rupes diſſolutæ collapſæque vaſtâ*

ruinâ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ruinâ in ipſam voraginem conciderunt. unde hiatus ille perpetuus multo amplior eſt factus.

Sed inter memorabilia Aetnæ profluvia longè illud eſt præcipuum, quod ætate patrum noſtrorum decurrens per XXVIII fermè paſſuum millia, usque ad mare Longinæ pervaſit; atque ingentem portum, cuius Homerus, Virgilius, & Plinius, meminerunt, ita implevit, ut hallucinatos poëtas plerique ſint arbitrati; quum nulla prorſus vel ſtatio ibi hodiè adpareat. De eodem incendio ita ſcribit Bembus in ſuprà dicto dialogo: Inter maxima profluvia longè memorabile illud eſt, quod paullo ante noſtram ætatem usque intra Catanam decurrens, non parvam urbis partem incendio depopulavit. Quin etiam portum eum, de quo ait Virgilius,

Portus ab acceſſu ventorum immotus, & ingens
Ipſe; ſed horrificis juxtà tonat Aetna ruinis,

ita implevêre fluenta Aetnæa, ut jam erraſſe Virgilium putes, quòd portum ibi eſſe ingentem dixerit, qui penè nullus ſit.

Pergit Fazellus: Hactenus ab aliis accepta. jam, quæ ipſi viſu ſumus adſequuti, commemoremus. Aetna quum, deficiente jam materiâ ſulphureâ & bituminosâ, vel obſtructis meatibus, nec ignem nec fumum per plureis annos emitteret; accolæ, eius cacumen adſcendentes, illæſi craterem etiam ipſum penetrabant. Sed inconſtans hæc manſvetudo fuit. anno ſiquidem Salutis CIↃIↃXXXVI, IX Calend. Aprilis, flante auſtro, & ſole ad occaſum vergente, nubes atra montis apicem operuit; & inter eam rubor emicuit. tum repentè ex ipſo cratere ignei torrentis vaſta vis erupit; paullatimque, in modum fluminis, magno montis murmure ac terræ motu defluens, in orientem versùs deſcendit; lacumque, cuius ſuprà in deſcriptione meminimus, illapſus, magnam ibi repertam lapidum congeriem liquefecit. quæ ſupra Randatium opidum præcipiti, ſed falcato, volumine decurrens, ovium greges & animalia pleraque obviantia ſtatim demerſit. Ex eodem quoque ſummo montis cratere mirum ac horrendum viſu profluvium igneum occidentem versùs ſupra Brontem & Adranum opida eodem tempore effluere cæpit. liqueſcentes enim lapides ſulphurei ac bituminoſi, vi ventorum depulſi, lento fluxu & intermiſſo, veluti ferrum candens, decurrebant: &, qui primùm defluxerant, ſenſim amiſſo calore in priorem naturam ac materiam ſubnigram indureſcebant. pòſt rivus alter igneus deſcendens, non ſupra priorem fluebat; ſed inter ipſius arenoſam cutem & priorem ignem jam concretum immiſcens ſeſe, curſum medium ſibi ſuâ vi faciebat: ita, ut & cutis ſuperior & ſuperficies prioris æquè eſſet dura. qui verò ignis recens erat, ſubterfluebat, inſtar teſtudinis; quæ ſub teſtâ durâ vivens, lentè tamen graditur. ita fluenta, quæ priùs induruerant, novis cedebant: à quibus in parteis disjiciebantur. Noviſſimis itaque ſemper vincentibus, multiplicabatur incendium ad latitudinem ſtadii unius, profunditatemq́ cubitorum circiter XII. Quumque totum refrixiſſet profluvium; lapidum molarium congeriem ab ore crateris ad terminum usque fluxus ſubnigram recèns eructatam perpetuò reliquit. Ita lapides ipſi in eodem colore perſeverant, quo defluxerant. ſed quò recentiores, eò & nigriores & firmiores. proceſſu enim ævi & palleſcunt & in arenas reſolvuntur. Erat autem profluvii materia ſulphurea & bitumine mixta. Hæc quidem mira. ſed, quæ proximo anno obtigerunt, mirabiliora. Anno namque Salutis CIↃIↃXXXVII, Calendis Maii, Siciliâ totâ diebus fermè XII tonare cæpit; crebrique ſonitus ac ingentes, quales ex tormentorum bellicorum ictibus edi ſolent, & graviores quoque, non ſolùm Catanæ & vicinis agris, ſed Panormi quoque, Drepani, Lilybæi, Saccæ, Agrigenti, & totâ propè inſulâ, ſunt auditi. è quibus parvo terræ motu facto, domorum concuſſa tecta ſimul & parietes nutabant. Hi ſonitus mugitusque quum increbreſcerent; III Idus Maii in Aetnâ hiatus quidam inſoliti ſunt aperti; è quibus tanta eiusdem materiæ igneæ moles eſt egeſta, ut quatriduo, XV millium iter conficiens, obvia quæque ſternendo exuſſerit; ac ad cænobium usque divi Nicolai de Arenis defluxerit. ubi conglobata, monaſterio intacto, Nicoloſum & Monpelerium pagos adorta, plureis eorum domos exuſſit obruitque. Crater montis ſupernus, non multo pòſt tantam ſubnigri cineris per triduum molem efflavit, ut non modò mons ipſe ac finitima, ſed ad Pelorum ac Pachynum, quin imò & Calabriæ Conſentiam usque, interjacentia opida cineribus operta, maria quoque adeò ſint circumfuſa, ut CCC paſſuum millibus à Siciliâ diſtantes naves à ventis ferentibus latè cinere ejecto fœdatæ ſint. Aetna deinde quum cineres evomere deſiit, magno fragore ac fremitu mugire cæpit. & inter mugitus ipſos ſummus montis apex abruptus, à cratere ſuperno abſorptus eſt. Nam ætate meâ clivulus à crateris orificio per paſſus fermè centum inſurgebat, undique præciſus: qui totius montis ſupremus erat vertex. quo tum intra voraginem palam abſumto, Aetna factus eſt demiſſior. Sed quum poſteà Bronti agerem; opidani ſeniores, fide digni viri, (quidpe qui rem ipſam viderant) retulerunt, hunc ipſum clivum non olim Aetnæ fuiſſe verticem; ſed, ab eo, anno Salutis CIↃCCCCXLIIII, poſtremo profluvio eje-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

vio ejectum, crateris ori inhæſiſſe. Hactenus Fazelli verba. quæ fortaſſe prolixiùs repetiimus, quàm huic loco par erat. verùm res, omni ævo omnium ſcriptorum monumentis celebratiſſima, digna viſa eſt, quæ curatiùs clariúſque cognoſceretur. Vltimis illis de diminutione verticis Aetnæi adde & iſtud Senecæ, ex epiſtolâ LXXIX: *Si hæc mihi perſcripſeris, tunc tibi audebo mandare, ut in honorem meum Aetnam quoque adſcendas. quam conſumi & ſenſim ſubſidere, ex hoc colligunt, quòd aliquanto longiùs navigantibus ſolebat oſtendi. Poteſt hoc accidere; non quia montis altitudo deſedit; ſed, quia ignis evanuit, & minus vehemens ac largus effertur; ob eamdem cauſam fumo quoque per diem ſegniore. Neutrum autem incredibile eſt; nec montem, qui devoretur quotidiè, minui; nec ignem non manere eumdem, qui non ipſe ex ſe eſt; ſed in aliqua infernâ valle conceptus exæſtuat, & alibi paſcitur; in ipſo monte non alimentum habet, ſed viam.* Et aliquanto pòſt: *An Aetna tua poſſit ſublabi & in ſe ruere, an hoc excelſum cacumen, & conſpicuum per vaſti maris ſpatia, deterat adſidua vis ignium, neſcio.*

Reſtat nunc, uti cauſas horum Aetnæ incendiorum ex iisdem veterum auctorum monumentis aperiamus: quò hac etiam in parte noſcendi cupidis ſatisfiat. Ac primùm quidem poëtæ fabulis eas tribuerunt. nempe, quia in ignem protruſum Typhonem, ſive Enceladum, id eſt, Satanam, Deo omnium rerum conditori ac domino rebellantem, antiquiſſima illa tradebat gentium theologia; quævis loca, ignem eructantia, tartarum eſſe, aut tartari ſpiramenta & caminos, crediderunt: ut Germaniæ noſtræ lib. I, cap. XXXI, docuimus. Hinc igitur de Aetnâ etiam Pindarus, dictâ Pythior. odâ I:

Ὅς τ᾽ ἐν αἰνᾷ ταρτάρῳ κεῖ-
ται θεῶν πολέμιος,
Τυφὼς ἑκατοντακάρανος, τόν ποτε
Κιλίκιον θρέψε πολυώ-
νυμον ἄντρον, νῦν γε μὰν
Ταί θ᾽ ὑπὲρ Κύμας ἁλιερκέες ὄχθαι,
Σικελία τ᾽ αὐτοῦ πιέζει
Στέρνα λαχνάεντα· κίων
Δ᾽ οὐρανία συνέχει
Νιφόεσσ᾽ Αἴτνα.

Id eſt:

Quique in horrendo tartaro ja-
cet deorum hoſtis,
Typhoëus centiceps: quem olim
Cilicium nutrivit multi
nominis antrum; at nunc
Et litora mare coërcentia, quæ ſunt ſuper Cumam,
Et Sicilia eius premit
Pectora hiſpida; columna
Verò cœleſtis cohibet
Nivoſa Aetna.

Hyginus, μυθολογικῶν cap. CLII: *Tartarus ex Terrâ procreavit Typhonem, immani magnitudine, ſpecieque portentoſâ; cui centum capita draconum ex humeris enata erant. Hic Iovem provocavit, ſi vellet ſecum de regno certare. Iovis fulmine ardenti pectus eius percuſſit. qui quum flagraret, montem Aetnam, qui eſt in Siciliâ, ſuper eum impoſuit. qui ex eo adhuc ardere dicitur.* Philoſtratus, in vitâ Apollonii, lib. V. cap. VI: Ἐκεῖνοι δὲ Τυφῶ τινα ἢ Ἐγκέλαδον δεδέσθαι φασὶν ὑπὸ τῷ ὄρει Αἴτνῃ. Id eſt: *At illi aiunt Typhonem quemdam ſeu Enceladum ſub Aetnâ monte ligatum.* Orpheus, in Argonauticis:

Αὐτὰρ ἐπεὶ Λιλύβηον ἐπέχομεν ἠχέντα πορθμὸν
Τριγλώχινά τε νῆσον ἐπέχομεν Ἐγκελάδοιο
Αἰτναίη φλὸξ σφιν ἄρ᾽ ἐρητύει μεμαῶτας.

Id eſt:

At ubi ad Lilybeium adpulimus ſonans fretum
Tricuſpidemque inſulam Enceladi;
Aetnæa flamma nos inhibuit valde cupidos.

Virgi-

Virgilius, dicto Aeneid. lib. III:

Fama eſt, Enceladi ſemuſtum fulmine corpus
Vrgeri mole hac; ingentemque inſuper Aetnam
Impoſitam, ruptis flammam exſpirare caminis:
Et feſſum quoties mutat latus, intremere omnem
Murmure Trinacriam, & cœlum ſubtexere fumo.

Valer. Flaccus, Ἀργοναυτικῶν lib. II:

——— *Scopulis ſed maximus illis*
Horror adeſt, Siculâ preſſus tellure Typhœus.
Hunc profugum & ſacras revomentem pectore flammas
(Vt memorant) prenſum ipſe comis Neptunus, in altum
Abſtulit, implicuitq; vadis; totiesque cruentâ
Mole reſurgentem, torquentemque angvibus undas,
Sicanium dedit usque fretum; cumq; urbibus Aetnam
Intulit, ora premens. trux ille ejectat adeſi
Fundamenta jugi; pariter tunc omnis anhelat
Trinacria, injectam feſſo dum pectore molem
Commovet experiens; gemituque reponit inani.

Apollodorus, lib. I; ubi longam exorſus de Typhone ac reliquis gigantibus fabulam, tandem ita concludit: φεύγειν δὲ ὁρμηθέντος αὐτοῦ διὰ τῆς Σικελικῆς θαλάσσης, Ζεὺς ἐπέρριψεν Αἴτνην ὄρος ἐν Σικελίᾳ· τοῦτο δὲ ὑπερμεγεθές ἐστιν· ἐξ οὗ μέχρι δεῦρο φασὶν ἀπὸ τῶν βληθέντων κεραυνῶν γίνεσθαι πυρὸς ἀναφυσήματα. Hoc eſt: *Qui quum per Siculum mare fugere cœpiſſet; Iupiter Aetnam Siciliæ montem, miræ vaſtitatis ſuperinjecit. à quo in hanc usque tempeſtatem, ob frequentem fulminum jactum, ignium in eo fieri ſpiramenta videntur.* Ovidius, Faſt. lib. IIII:

Alta jacet vaſti ſuper ora Typhœos Aetna:
Cuius anhelatis ignibus ardet humus.

Et Ponticarum lib. II. eleg. X:

Te duce magnificas Aſiæ perſpeximus urbeis:
Trinacris eſt oculis te duce viſa meis.
Vidimus Aetnæâ cœlum ſplendeſcere flammâ;
Suppoſitus monti quam vomit ore Gigas.

Silius Italicus, lib. XIIII:

Tum Catane nimium ardenti vicina Typhœo.

Statius, Thebaid. lib. III:

——— *It clamor ad auras;*
Quantus Tyrrheni gemitus ſalis, aut ubi tentat
Enceladus mutare latus, procul igneus antris
Mons tonat.

Claudianus, de raptu Proſerpinæ dicto lib. I:

In medio ſcopulis ſe porrigit Aetna peruſtis:
Aetna giganteos numquam tacitura triumphos;
Enceladi buſtum: qui, ſaucia membra revinctus,
Spirat inexhauſtum flagranti pectore ſulphur:
Et quoties detrectat onus cervice rebelli,
In dextrum lævumque latus; tunc inſula fundo
Vellitur, & dubiæ nutant cum mœnibus urbes.

Et in carmine, quod de Amphinomi & Anapii, piorum fratrum, ſtatuis compoſuit:

Qui, ſpretis opibus, medios properaſtis in igneis,
Nil præter ſanctam tollere canitiem.
Haud equidem immeritò, tantâ virtute repreſſas,
Enceladi fauceis obriguiſſe reor.
Ipſe redundantem frenavit Mulciber Aetnam,
Læderet exempli ne monumenta pii.

Quintus Smyrnæus, Τρωϊκῶν lib. V:

Οἷός που τὸ πάροιθε Διὸς στονόεντι κεραυνῷ
Ἐγκέλαδος δέδμητο κατ᾽ ἀκαμάτοιο θαλάσσης
Θρινακίης ὑπένερθεν, ὅλη δ᾽ ὑπετύφετο νῆσος:

Id eſt:

Qualis olim triſtifico Iovis fulmine
Enceladus conficiebatur in mari vaſto
Subter Thrinaciam; & tota inſula ſuccendebatur.

Et lib. XIIII:

Εὖτε πάρος μεγάλοιο κατ' Ἐγκελάδοιο δαΐφρων
Παλλὰς ἀειραμένη Σικελὴν ἐπικάββαλε νῆσον·
Ἣ ῥ' ἔτι κῄεται αἰὲν ὑπ' ἀκαμάτοιο γίγαντος,
Αἰθαλόεν πνείοντος ἔσω χθονός.

Hoc eſt:

Vt olim ſuper magnum Enceladum bellatrix
Pallas Siciliam inſulam ſublatam conjecit:
Quæ adhuc continuè ſuccenditur ab indomito gigante,
Ardenteis flammas exſpirante ſubter terrâ.

Sed omnium maximè graphicè prædictus Ovidius, Μεταμορφώσεων lib. V:

Vaſta giganteis injecta eſt inſula membris
Trinacris; & magnis ſubjectum molibus urget
Aetherias auſum ſperare Typhoëa ſedeis.
Nititur ille quidem, pugnatque reſurgere ſæpe:
Dextra ſed Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro;
Læva Pachyne tibi; Lilybæo crura premuntur:
Degravat Aetna caput; ſub qua reſupinus arenas
Ejectat; flammamque fero vomit ore Typhoëus.
Sæpe remoliri luctatur pondera terræ,
Opidaque & magnos devolvere corpore monteis.
Inde tremit tellus.

Sed de hac fabulâ, ſimulque de aliis Aetnæ figmentis ita tradit Corn. Severus, in poëmate, quod de hoc monte conſcripſit:

Qui tanto motus operi, quæ cauſa perenneis
Explicet in denſum flammas, & ructet ab imo
Ingenti ſonitu moleis, & proxima quæque
Ignibus irriguis urat; mens carminis hæc eſt.
Principiò ne quem capiat fallacia vatum,
Sedeis eſſe dei, tumidiſque è faucibus ignem
Vulcani ruere, & clauſis reſonare cavernis
Feſtinantis opus. non eſt tam ſordida divis
Cura: neque extremas jus eſt dimittere in arteis
Sidera. ſubducto regnant ſublimia cœlo
Illa; neque artificum curant tractare laborem.
Diſcrepat à primâ facies hæc altera vatum.
Illis Cyclopas memorant fornacibus uſos,
Quum ſuper incudem numeroſa in verbera fortes
Horrendum magno quaterent ſub pondere fulmen;
Armarentque Iovem.
Proximas vivaces Aetnæi verticis igneis
Impia ſollicitat Phlegræis fabula caſtris.
Tentavère (nefas) olim detrudere mundo
Sidera, captivique Iovis transferre Gigantes
Imperium; & victo leges imponere cœlo.

* * *

Gurgite Trinacrio morientem Iupiter Aetnâ
Obruit Enceladum. vaſti qui pondere montis
Aeſtuat, & patulis exſpirat faucibus igneis.
Hæc eſt mendoſæ vulgata licentia famæ.

* ——— *Sed omnis*
In vero mihi cura. canam quo fervida motu
Aeſtuet Aetna, novosq; rapax ſibi congerat igneis.

Hinc toto reliquo carmine cauſas Aetnæorum ignium percenſet. noſcendi ſtudioſus inde eas poterit petere. nos reliquorum auctorum eâdem de re opiniones, hinc inde in monimentis eorum ſparſas, in unum huc colligemus. Lucretius, lib. VI:

AETNAEORVM *ignium cauſa.*

Nunc tamen, illa modis quibus inritata repentè
Flamma foras vaſtis Aetnæ fornacibus efflet,
Expediam. Primùm totius ſubcava montis
Eſt natura, ferè ſilicum ſuffulta cavernis.
Omnibus eſt porrò in ſpeluncis ventus & aër.
Ventus enim fit, ubi eſt agitando percitus aër.
Hic ubi percaluit, calefecitque omnia circùm
Saxa furens, quà contingit, terramque; & ab ollis
Excuſſit calidum flammis velocibus ignem;
Tollit ſe, ac rectis ita faucibus ejicit altè,
Funditque ardorem longè, longéq; favillam
Differt, & craſſâ volvit caligine fumum;
Extruditque ſimul mirando pondere ſaxa.
Præterea magnâ ex parti mare montis ad eius
Radices frangit fluctus, æſtumque reſorbet.
Ex hoc usque mari ſpeluncæ montis ad altas
Perveniunt ſubter fauceis. hac ire fatendum eſt,
Et penetrare mare, & penitus ſe cogier arcto,
Atque efflare foras; ideóque extollere flammas,
Saxaque ſubjectare, & arenæ tollere nimbos.
In ſummo ſunt vertice item crateres; ut ipſi
Nominitant; nos quas fauceis perhibemus & ora.

Claudianus, de raptu Proſerpinæ dicto lib. I:

Quæ ſcopulos tormenta rotent? quæ tanta cavernas
Vis glomeret? quo fonte ruat Vulcanius ignis?
Sive, quòd objicibus discurrens ventus opertis,
Offenſo per ſaxa furit rimoſa meatu,
Dum ſcrutatur iter; libertatemq; repoſcens,
Putrida multivagis populatur flatibus antra:
Seu mare fulfurei ductum per viſcera montis,
Oppreſſis igneſcit aquis, & pondera librat.

Iſidorus, lib. XIIII, cap. VIII: *Conſtat autem, Aetnam ab eâ parte, qua Eurus & Africus flat, habere ſpeluncas plenas ſulphuris, & usque ad mare deductas. quæ ſpeluncæ, recipientes in ſe fluctus, ventum creant: qui agitatus, ignem gignit ex ſulphure: unde fit, quod videtur, incendium.* Sed hæc Iſidorus mutuatus eſt ab Servio: apud quem in Aeneid. lib. III ita legitur: *Cauſa huius incendii ſecundùm Aetnam* [malim, *mentem*] *Virgilii hæc eſt: Sunt terræ deſudantes ſulphur; ut penè totus tractus Campaniæ, ubi eſt Veſuvius & Gaurus montes: quod indicat odor aquarum calentium. Item, novimus, ex aquæ motu ventum creari: eſſe etiam concavas terras. Aetnam* [*verò*] *conſtat, ab eâ parte, qua Eurus vel Africus flant, habere ſpeluncas & plenas ſulphuris & ad mare deductas. Hæ ſpeluncæ, recipientes in ſe fluctus, ventum creant: qui agitatus, ignem gignit ex ſulphure. unde eſt, quod videtur, incendium. Hoc autem verum eſſe, illa comprobat ratio; quia, aliis flantibus ventis, nihil ex ſe emittit; &, pro modo flatuum Euri vel Africi, interdum fumum, interdum favillas, nonnumquàm vomit incendia.* Iuſtinus lib. IIII; de freto Siculo loquens: *Accedunt vicini & perpetui Aetnæ montis ignes, & inſularum Aeolidum: veluti ipſis undis alatur incendium. neque enim in tam anguſtis terminis aliter durare tot ſæculis tantus ignis potuiſſet, niſi humoris nutrimentis aleretur.* Mox: *Eadem cauſa etiam Aetnæ montis perpetuos igneis facit. nam aquarum ille concurſus raptum ſecum ſpiritum in imum fundum trahit; atque ibi ſuffocatum tamdiu tenet, donec, per ſpiramenta terræ diffuſus, nutrimenta ignis incendit.* Virgilius, Aeneid. lib. VIII:

Inſula Sicanium juxta latus Aeoliamque
Erigitur Liparen, fumantibus ardua ſaxis:
Quam ſubter ſpecus & Cyclopum exeſa caminis
Antra Aetnæa tonant; validique incudibus ictus
Auditi referunt gemitum; ſtriduntque cavernis

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Stricturæ chalybum, & fornacibus ignis anhelat:
Vulcani domus, & Vulcania nomine tellus.

Strabo lib. VI: Λιπάρας δὲ μεταξύ πως ἐστὶ καὶ τῆς Σικελίας, ἣν νῦν Ἱερὰν Ἡφαίστου καλοῦσι, πετρώδης πᾶσα καὶ ἔρημος, διάπυρος· ἔχει δὲ ἀναπνοὰς τρεῖς, ὡς ἂν ἐκ τριῶν κρατήρων. ἐκ δὲ τοῦ μεγίστου καὶ μύδρους αἱ φλόγες ἀναφέρουσιν, οἳ προσκεχώκασιν ἤδη πολὺ μέρος τοῦ ὄρους. Ἐκ δὲ τῆς τηρήσεως πεπίστευται διότι τοῖς ἀνέμοις συμπαροξύνονται, καὶ αἱ φλόγες, αἵ τε ἐνταῦθα καὶ αἱ κατὰ τὴν Αἴτνην· παυομένων δὲ, παύονται καὶ αἱ φλόγες. οὐκ ἄλογον δέ. καὶ γὰρ οἱ ἄνεμοι γεννῶνται καὶ τρέφονται, τὴν ἀρχὴν λαβόντες ἀπὸ τῶν ἐκ τῆς θαλάττης ἀναθυμιάσεων, ὥστε ἀπὸ συγγενοῦς ὕλης καὶ πάθους καὶ τὸ πῦρ ἐξαναπτόμενον, οὐκ ἐᾷ θαυμάζειν τοὺς ὁρῶντας ἄλλως γέ πως τὰ τοιάδε. * . * . Πολλάκις δὲ καὶ φλόγες εἰς τὴν ἐπιφάνειαν τοῦ πελάγους τοῦ περὶ τὰς νήσους ὤφθησαν ἐπιδραμοῦσαι, τῶν κατὰ βάθους κοιλιῶν τοῦ πυρὸς ἀναστομωθέντος πόρου τινὸς, καὶ βιασαμένου πρὸς τὸ ἐκτός. Ποσειδώνιος δὲ κατὰ τὴν ἑαυτοῦ μνήμην φησὶ περὶ τροπὰς θερινὰς, ἅμα τῇ ἕω, μεταξὺ τῆς Ἱερᾶς καὶ τῆς Εὐωνύμου πρὸς ὕψος ἀρθεῖσαν ἐξαίσιον τὴν θάλασσαν ὁραθῆναι, καὶ συμμεῖναι τινὰ χρόνον ἀναφυσωμένην συνεχῶς, εἶτα παύσασθαι· τοὺς δὲ τολμήσαντας προσπλεῖν, ἰδόντας νεκροὺς ἰχθύας ἐλαυνομένους ὑπὸ τοῦ ῥοῦ, [.......] τοὺς δὲ καὶ θέρμῃ καὶ δυσωδίᾳ πληγέντας, φυγεῖν· ἐκ δὲ τῶν πλοιαρίων τὸ μᾶλλον πλησιάσαν τοὺς μὲν τῶν ἐνόντων ἀποβαλεῖν, τοὺς δ' εἰς Λιπάραν μόλις σῶσαι, τοτὲ μὲν ἔκφρονας γινομένους, ὁμοίως τοῖς ἐπιληπτικοῖς, τοτὲ δὲ ἀνατρέχοντας εἰς τοὺς οἰκείους λογισμούς· πολλαῖς δ' ἡμέραις ὕστερον ὁρᾶσθαι πηλὸν ἐπανθοῦντα τῇ θαλάττῃ· πολλαχοῦ καὶ φλόγας ἐκπιπτούσας, καὶ καπνοὺς, καὶ λιγνύας· ὕστερον δὲ παγῆναι, καὶ γενέσθαι τοῖς μυλίταις λίθοις ἐοικότα τὸν πάγον. Hoc eſt: *Inter Liparam & Siciliam ferè media jacet, quam nunc Hieram ſive Sacram Vulcani nominant; ſaxoſa tota, & deſerta, atque ignita. tribus enim locis, veluti è tribus crateribus, ignem efflat. quorum maximi flammæ etiam maſſas efferunt, quæ jam bonam freti partem obthuraverunt. Obſervatio fidem fecit, exſpirationes iſtas flammarum cùm ibi tùm in Aetnâ ventis exaſperari, iiſque deſinentibus ceſſare. Neque id abſurdum eſt. nam & venti naſcuntur augeſcuntque ſumto ex maris exhalationibus initio; ut ex cognatâ materiâ ſimilique eventu ignis accenſus, admirationem iis, qui aliàs iſta viderunt, adimat.* Et paullo pòſt: *Sæpenumerò etiam in ſuperficie maris, quod eſt circa inſulas, diſcurrere flammas, animadverſum eſt; quum cavernarum, quibus ignis in profundo continetur, meatu aliquo recluſo foràs vi prorupit. Poſidonius tradit, ſuâ ætate circa ſolſtitium æſtivum primâ luce inter Hieram & Euonymum mare conſpectum fuiſſe ad portentoſam elatum altitudinem: atque aliquamdiu ſic conſtitiſſe, continenti flatu exaltatum. tandem ſubſediſſe. Eos, qui navigiis accedere auſi fuerant, quum viderent, aquæ fluxu impelli piſces mortuos,* [deſunt quædam.] *alios verò calore & fœtore perculſos fugiſſe. navigium, quod propiùs acceſſerat, vectoribus quibuſdam amiſſis, ægrè cum reliquis Liparam perveniſſe. qui modo, veluti comitiali morbo correpti, mente abalienarentur; modò ad ſe redirent. Multis pòſt diebus limum adparuiſſe, qui ſuperficiei aquæ innataret: multis quoque locis flammas erupiſſe, & fumos, & fuligines. limum eum tandem concreviſſe: & molaribus lapidibus ſimiles fuiſſe concretas iſtas maſſas.* De eâdem re ita Iul. Obſequens: *M. Aemilio, L. Aurelio, Coſs. Aetna mons terræ motu igneis ſuper verticem latè diffudit; & ad inſulam Liparas mare efferbuit; & quibuſdam aduſtis navibus vapore pleroſque navaleis exanimavit; piſcium vim magnam exanimem diſperſit. quos Liparenſes avidiùs epulis adpetentes, contaminatione ventris conſumti; ita ut novâ peſtilentiâ vaſtarentur inſulæ.* Et Oroſius, lib. V, cap. X: *M. Aemilio, L. Oreſte, conſulibus, Aetna, vaſto tremore concuſſa, exundavit globis. rurſuſque alio die Lipara inſula, & vicinum circa eam mare in tantum efferbuit, ut aduſtas quoque rupeis diſſolverit; tabulata navium, liquefactis ceris, extorruerit; exanimatos piſceis ſupernatanteiſque excoxerit; homines quoque, niſi qui longiùs potuère diffugere, reciprocato anhelitu calidi aëris aduſtis introrſum vitalibus, ſuffocarit.* Sed hactenus de cauſâ naturâque Aetnæorum ignium ſatis.

Vvlcani *templum in Aetnâ.*

Templvm in Aetnâ fuiſſe Vvlcano *ſacrum*, auctor eſt Aelianus, de Animalibus lib. XI, cap. III, his verbis: Ἐν Αἴτνῃ δὲ ἄρα τῇ Σικελικῇ Ἡφαίστου τιμᾶται νεὼς, καὶ ἔστι περίβολα, καὶ δένδρα ἱερὰ, καὶ πῦρ ἄσβεστόν τε καὶ ἀκοίμητον. εἰσὶ δὲ καὶ κύνες περί τε τὸν νεὼν καὶ τὸ ἄλσος ἱεροί. καὶ τοὺς μὲν σωφρόνως καὶ ὡς πρέπει τε ἅμα καὶ χρὴ παριόντας εἰς τὸν νεὼν καὶ τὸ ἄλσος, οἵδε σαίνουσι καὶ αἰκάλλουσι, οἷα δὴ φιλόφροσιν ἐννοούμενοί τε καὶ γνωρίζοντες δή που. ἐὰν δέ τις ᾖ χεῖρας ἐναγὴς, τοῦτον μὲν καὶ δάκνουσι καὶ ἀμύσσουσι. τοὺς δὲ ἄλλους ἐκ τινος ὁμιλίας ἥκοντας ἀκολάστου, μόνον διώκουσι. Hoc eſt: *In Aetnâ, Siciliæ monte, ſacra eſt Vulcani ædes, & circa eam muri & arbores ſacræ. Ibidem ignis perpetuus & inexſtinctus adſervatur. Sunt & canes in templo lucoque ſacri; qui modeſtè ac decenter in templum & lucum accedenteis blandè & adulantes excipiunt; &, tamquàm familiaribus, benignos ſe illis oſtendunt. at ſi quis ſceleratus aut manibus impurus adeat; illum & mordent & laniant. illos verò, qui libidine aliqua turpi ſe*

pi ſe contaminarint; fugant ſolùm & perſequuntur. Fazellus, dicto cap. IV libri II decadis I, CC *paſſus infra ſummum Aetnæ verticem veſtigium*, tradit, *vetuſtiſſimi fornicis lateritium exſtare; quod à Catanenſibus Aetnicolisque Turris philoſophi nominetur. prædicare quidpe eos, ductâ à maioribus famâ, hanc ſibi Empedoclem olim ad explorandas Aetnæi ignis cauſas ex teſtudineo opere conſtituiſſe ædiculam*. Verùm rectè ipſe ad finem eiusdem capitis conjicit, reliquias eſſe prædictæ ædis Vulcani. nam illius etiam ſæculi mortaleis ab hac parte montem adſcendiſſe, mox infrà è Strabone patebit.

DIVINATIONES quoque ab Aetnæis ignibus petitas olim fuiſſe, auctor eſt Pauſanias in Laconicis. Τὸ δὲ αὐτὸ, inquit, καὶ ἐν Αἴτνῃ δηλοῦσιν οἱ κρατῆρες. καὶ γὰρ χρυσοῦ ἐς αὐτοὺς καὶ ἀργύρου ποιήματα, ἔτι δὲ καὶ ἱερεῖα τὰ πάντα ἀφιᾶσι. ταῦτα δὲ ἢν μὲν ὑπολαβὸν ὑπενέγκῃ τὸ πῦρ, οἱ δὲ χαίρουσιν, ὡς ἐπὶ πεφηνότι ἀγαθῷ· ἀπωσαμένου δὲ τὰ ἐμβληθέντα, συμφορὰν ἔσεσθαι τούτῳ τῷ ἀνδρὶ νομίζουσι. Hoc eſt: *Eamdem habere portendendi vim dicuntur Aetnæ montis crateres. Abjiciunt enim in eos cùm ſigilla argentea & aurea, tùm verò cuiusvis generis victimas. Ea ſi abſorpſerit ignis, læta ſibi nuntiari; contrà, ſi regeſſerit, malè eventurum ei, à quo illa miſſa fuerint, interpretantur*. AETNAE divinationes.

Cæterùm quum ob magnitudinem atque incendia celebratiſſima eſſet fama Aetnæ, eius nomine ſæpe omnem inſulam innuerunt ſcriptores. Euripides in Troadibus:

Καὶ τὰν Αἰτναίαν Ἡφαίστου
Φοινίκας ἀντήρη χώραν,
Σικελῶν ὀρέων ματέρ' ἀκούω
Κηρύσσεσθαι.

Hoc eſt:

Et Aetnæam Vulcani
Oppoſitam Phœniciæ regionem,
Siculorum montium matrem, audio
Prædicari.

Martialis, lib. VII, epigram. LXIII:

Sicanias urbeis Aetnæaque regna petiſti
Cinname, quum fugeres triſtia jura fori.

Apuleius, Μεταμορφώσεων lib. I: *Aeginenſis quidam ſum, Aetnæo melle vel caſeo & huiuscemodi cauponarum mercibus per Theſſaliam diſcurrens*. Hyblæum mel eum intelligere, quæ urbs erat maritima inter Catanam & Syracuſas, pòſt patebit. Claudianus, de raptu Proſerpinæ lib. I:

Aetnææ Cereri proles optata virebat
Vnica.

Silius, lib. XIIII; ubi Siciliæ totius brevem proponit deſcriptionem:

Miſcuerunt Phrygiam prolem Troianus Aceſtes
Troianusque Elymus; ſtructis qui pube ſequutâ
In longum ex ſeſe donarunt nomina muris.
Nec Zanclæa gerunt obſcuram mœnia famam;
Dextera quam tribuit poſito Saturnia telo.
Sed decus Aetnæis haud ullum pulcrius oris,
Quàm quæ Siſyphio fundavit nomen ab iſthmo;
Et multum ante alias Ephyræis fulget alumnis:
Heic Arethuſa ſuum piſcoſo fonte receptat
Alpheon, ſacræ portantem ſigna coronæ.

Syracuſas urbem intelligit, à Corinthiis conditam. At perquàm abſurdum erat, in vulgatis exemplaribus legi *Ennæis oris*; quum *Enna* opidum in ipſo inſulæ medio ſit ſita. Verùm quàm ſæpè in hisce duobus vocabulis auctorum exſcriptores erraverint, alterum altero perperam commutantes, ad dicti opidi *Ennæ* deſcriptionem patebit.

Ab Aetnâ monte antequàm ad alia diſcedamus, hoc etiam notatu dignum fuerit, quòd ob altitudinem immenſam Κίων οὐρανία vocatur Pindaro, loco ſuprà ſcripto, in Pythior. odâ I; id eſt COLVMNA COELESTIS. Ad quem locum ita Scholiaſtes: Ἡ Αἴτνη τὸ ὄρος· ἣν οὕτως ὠνόμασε διὰ τὸ ὕψος, ὑποστηρίζουσαν τὸν οὐρανόν. id eſt: *Aetna ſcilicet mons. quem ita nominavit ob altitudinem, cœlum fulcientem*. Atque ab

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

eodem argumento nonnulli Deucalionis, id eſt Noachi arcam, quæ aliàs in Armeniæ celſiſſimis montibus ceſſante diluvio ſubſediſſe creditur, Aetnæ induxerunt. Hyginus, Μυθολογικῶν cap. CLIII: *Cataclyſmus, quod nos diluvium vel irrigationem dicimus, quum factus eſt; omne genus humanum interiit, præter Deucalionem & Pyrrham; qui in montem Aetnam, qui altiſſimus in Siciliâ eſſe dicitur, fugerunt.* Deucalionem autem eſſe Noachum, Germaniæ noſtræ lib. I, cap. XXXII certis & clariſſimis documentis oſtenſum eſt. Atque hactenus de Aetnâ ſatis ſuperque dictum.

CAPVT VIIII.

Tres Cyclopum ſcopuli. Vlyſſis portus. Acis amnis. Catana colonia. Amenas ſive Amenanus fluvius. Campas piorum. Aetna opidum.

AEtnam montem radicibus ſuis versùs orientem ſolem mare contingere, ſuperiori capite dictum eſt. Promontorium igitur eius, V circiter millia paſſuum à Catanâ diſſitum, vulgari nunc adpellatione dicitur *Capo di Molini*. Ad huius ſeptemtrionale latus tres conſpiciuntur ſcopuli, contra vicum, cui vulgare *Nicéti* eſt vocabulum, projecti; vulgò nunc *Li Fariglioni* dicti. ſunt verò exigui, formâque κωνοειδεῖς, id eſt, conis ſive metis ſimiles; ad rectam ferè lineam juxta litus quaſi certo quodam & conſulto ordine à naturâ compoſiti; ita, uti prior ſit maximus, medius minor, poſtremus minimus. Hi olim vocabantur CYCLOPVM TRES SCOPVLI. nempe quia Cyclopes hoc litus incoluiſſe credebantur; ut ſuprà cap. II oſtenſum eſt. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Taurominium; quæ anteà Naxos. flumen Aſines. mons Aetna. Scopuli tres Cyclopum. Portus Vlyſſis. colonia Catana.*

SCOPVLI *tres Cyclopum.*

VLYSSIS *portus.*

VLYSSIS PORTVS in eo fuit ſinu ad meridionale prædicti promontorii latus, in quo nunc turris ſive ſpecula vulgari vocabulo dicitur *Lognina*. de quo portu ita Bembum loquentem ſuperiori capite audivimus in dialogo ſuo de Aetnâ: *Inter maxima profluvia longè memorabile illud eſt, quod paullo ante noſtram ætatem usque intra Catinam decurrens, non parvam urbis partem incendio depopulavit. quin etiam portum eum, de quo ait Virgilius,*

> *Portus ab acceſſu ventorum immotus, & ingens*
> *Ipſe; ſed horrificis juxtà tonat Aetna ruinis,*

ita implevêre fluenta Aetnæa, ut jam erraſſe Virgilium putes, quòd portum ibi eſſe ingentem dixerit, qui penè nullus ſit. Et item Fazellum, Decad. I, lib. II, cap. IIII: *Inter memorabilia Aetnæ profluvia longè illud eſt præcipuum, quod ætate patrum noſtrorum decurrens per* XXVIII *fermè paſſuum millia, usque ad mare Logninæ pervaſit; atque ingentem portum, cuius Homerus, Virgilius, & Plinius meminerunt, ita implevit, ut hallucinatos poëtas plerique ſint arbitrati, quum nulla prorſus vel ſtatio ibi hodiè adpareat.* Quàm *ingens* hic ante iſtud incendium fuerit portus, equidem ignoro. cæterùm ex Homeri poëmate Vlyſſem non ad hæc locum, ſed ad Pachyna promontorium adpuliſſe, poſteà ſuo loco oſtendetur. Quòd igitur Virgilius atque Plinius heic ſtatuerint *Vlyſſis portum*, id ab antiquioribus Homeri commentatoribus habuerunt. quidpe jam CCCC ante Virgilium annis Euripidem idem ſtatuiſſe, ſuprà oſtenſum eſt. Quin jam olim alii Homeri interpretes non heic, ſed ad Pachynum, alii in ſiniſtro dicti Aetnæi promontorii latere Vlyſſis portum retulerunt. De Pachyno ſuo loco videbimus. de ſiniſtro Aetnæi promontorii latere ita Vibius Sequeſter, in Catalogo fluminum: *Acis, ex monte Aetnâ in mare decurrit. ex cuius ripis Polyphemus ſaxa in Vlyſſem egiſſe dicitur.* Huc igitur Vlyſſes adpulit, aliorum opinione; hinc ſolvit, quum in abnavigantem Polyphemus ſaxa Aetnæa jaceret. ACIS autem FLVVIVS is eſt, qui II millia paſſuum ab *Nicéti* vico versùs Taurominium vulgari vocabulo hodiéque accolis vocatur *Aci*; & variante lingvâ, pro more totius Siciliæ Italiæque, *Iaci*, & *Ghiaci*. Memoratur idem amnis Theocrito, Ovidio, Silio, Claudiano, Servio, Heſychio, Euſtathio, & Antonini itinerario. Theocritus, Idyllio I:

ACIS *fluvius.*

> Οὐ γὰρ δὴ ποταμοῖο μέγαν ῥόον εἴχετ' Ἀνάπω,
> Οὐδ' Αἴτνας σκοπιὰν, οὐδ' Ἄκιδος ἱερὸν ὕδωρ.

Id eſt:

Id eſt:

Neque enim Anapi magnum flumen tenuiſtis,
Neque Aetnæ cacumen, nec ſacram Acidis undam.

Ovidius, Faſtor. lib. IIII, ubi complura Siculi litoris loca ſine certo ordine memorat, inter alia ita canit;

Iamque Leontinos Amenanaque flumina curſu
Præterit, & ripas, herbifer Aci, tuas.

Silius, lib. XIIII:

Quique per Aetnæos Acis petit æquora fineis,
Et dulci gratam Nereida perluit undâ.
Aemulus ille tuo quondam Polypheme calori,
Dum fugit agreſtem violenti pectoris iram,
In tenueis liquefactus aquas, evaſit & hoſtem,
Et tibi victricem, Galatea, immiſcuit undam.

Claudianus, de Raptu Proſerpinæ lib. III:

Lucus erat prope flumen Acin, quod candida præfert
Sæpe mari pulcroque ſecat Galatea natatu,
Denſus, & innexis Aetnæa cacumina ramis
Quâlibet usque tegens.

Ergo illud etiam Theocriti, in Idyllio XI, ad eumdem Acin fluvium referendum; ubi ita Cyclopem introducit poëta Galateam adloquentem:

Ἐντὶ ψυχρὸν ὕδωρ, τό μοι ἁ πολυδένδρεος Αἴτνα
Λευκᾶς ἐκ χιόνος, ποτὸν ἀμβρόσιον, προΐητι.

Hoc eſt:

Eſt gelida unda; quod mihi nemoroſa Aetna
E candidâ nive, potum divinum, miniſtrat.

Servius, in Virgilii Eclogam VIIII: *Cyclops dicitur nympham amaſſe Galateam. quæ quum Acin quemdam paſtorem amaret, & Polyphemum; ille iratus Acin necavit. qui poſteà Galateæ miſeratione in fontem mutatus eſt: qui hodiéque ab Acine Acinius dicitur, ab illius nominis derivatione.* Certè nomen paſtoris non erat *Acines*; ſed *Acis*: teſte ipſo Servio. unde etiam ipſe fluvius cunctis ſuprà nominatis auctoribus dicitur *Acis*. Heſychii verba hæc ſunt: Ἄκις, ποταμὸς ἐν Κατάνῃ· id eſt; *Acis fluvius apud Catanam.* Scholia verò in Theocriti Idyllium I ita habent: Ἄκις, ποταμὸς Σικελίας· Ἄκις ἢ παρὰ τὸ ἀκίδι ἐοικέναι τὰ ῥεύματα. Id eſt: *Acis, fluvius Siciliæ: ſic dictus, quia fluenta eius ſagittæ ſunt ſimilia.* Euſtathius in Homeri Iliad. lib. XVI: Καθὰ καὶ ὁ Ἄκις, ὀξυῤῥόας καὶ ἐκεῖνος ποταμὸς, τὴν ἐκ τῆς οἰστευτικῆς ἀκίδος κλῆσιν ἔχει. id eſt: *Quemadmodùm & Acis fluvius, celeriter fluens & ipſe, à ſagittariâ cuſpide nomen accepit.* Ex his igitur tot auctorum locis ſuſpicari pronum fuerat, ſcripſiſſe Servium quoque, *ab Aci Acius dicitur.* ſic quidpe in Antonini vocatur Itinerario idem amnis, in hoc itinere.

Meſſana	
Tamaritio palmarum	XX.
Per Tauromenium Naxo	XV.
Acio	XXIIII:
Catina	IX.

Verùm tamen ſcripſiſſe Servium, *ab Acine Acinius dicitur*, fidem facit Vibii Catalogus fluminum; in quo, præter dictum *Acin*, *Aſinius* memoratur amnis, his verbis: *Aſinius Catinæ, in litore Taurominitanorum defluit.* Nempe, quum *Aſines*, Taurominitani, quod ſuprà oſtenſum, agri amnis, etiam diceretur *Aſinius*, & Catanenſis agri *Acis*, *Acius*; Servius atque Vibius duo iſta diverſorum amnium vocabula, binosque diſcretos inter ſe agros, in unum confuderunt. Erravit heic quoque quàm vehementiſſimè noſtri ſæculi auctor Siculus, Thomas Fazellus; Frigidum flumen, quod, XVIII circiter millia paſſuum hinc diſſitum, in Taurominitano agro vulgari incolis linguâ dicitur *Fiume freddo*, *Acin* eſſe docens: eo haud dubiè deceptus argumento, quòd Acis Theocrito dicitur ψυχρὸς, id eſt, *gelidus*, ſive *frigidus*; illud verò flumen hodiè deprehenditur eſſe frigidiſſimum; unde & nomen ei quæſitum. Equidem fateor, tantum in hoc me flumine, quum id nudis pedibus vadarem (nullus quidpe heic pons, nec ſcapha) deprehendiſſe menſe Maio, quo in Siciliâ ſatis calet,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

frigus, uti febrim me inde contracturum vehementer metuerem. at, quòd Fazellus ait, fontem eius uno tantùm milliari à mari diſtare, id ſanè illi minimè convenit: ut quod flumen magnum longiùs ab Aetnâ monte profluat. in eum verò amnem, qui vulgò nunc dicitur *Aci*, ſive *Iaci*, quàm maximè quadrat. oritur quidpe hic ex radicibus Aetnæ montis nemoroſis atque opacis, mille paullo ampliùs paſſibus ſupra mare, frigidiſſimo fonte; à quo ipſum nemus ſolis æſtum arcet. litori verò ubi propinquat; in vicum cognominem delabitur; moxque inde per viridiſſima amœniſſimaque prata in mare defertur. Hinc ritè *herbifer* adpellatur Ovidio. hinc rectè item *tenueis* eius *aquas* tradit Silius: quod Frigido illi in Tauromenitanis finibus amni minùs conveniebat. Α'μβροσίαν verò, id eſt, *dulcem*, *ſuavem*, atque *divinam* eius undam, egomet ore meo expertus ſum. Huc prætereà accedit, quod *Acin* Heſychius atque Vibius in Catanenſi ponunt agro: illud verò Frigidum flumen per Taurominitanos labitur fineis. Sed & illud addendum, quòd ex *Acidis* ripis Vibius Polyphemum tradit ſaxa jeciſſe in Vlyſſem; qui navi cum ſociis à Polyphemi antro & Aetnâ monte fugiebat. Brevitatem autem *Acidis* Ovidius quoque expreſſit, Μεταμορφώσεων lib. XIII; ubi, fabulam de Galateâ Acideque & Polyphemo decantans, ita Galateam loquentem introducit:

Quam ferus ignaros, nec quidquam tale timenteis
Me videt atque Acin, Videoque exclamat, &, Iſta
Vltima ſit, faciam, Veneris concordia veſtræ.
Tantaque vox, quantam Cyclops iratus habere
Debuit, illa fuit. clamore perhorruit Aetna.
Aſt ego vicino pavefacta ſub æquore mergor.
Terga fugæ dederat converſa Simethius heros;
Et, Fer opem Galatea, precor, mihi, ferte parentes,
Dixerat, & veſtris periturum admittite regnis.
Inſequitur Cyclops; partemque è monte revulſam
Mittit: &, extremus quamvis pervênit ad illum
Angulus è ſaxo, totum tamen obruit Acim.
At nos, quod fieri ſolum per fata licebat,
Fecimus, ut vireis adſumeret Acis avitas.
Puniceus de mole cruor manabat; & intra
Temporis exiguum rubor evaneſcere cœpit:
Fitque color primò turbati fluminis imbre;
Purgaturque morâ: tum moles jacta dehiſcit;
Vivaque per rimas proceraque ſurgit arundo;
Osque cavum ſaxi ſonat exſultantibus undis.
Miraque res; ſubitò mediâ tenus exſtitit alvo
Incinctus juvenis flexis nova cornua cannis:
Qui, niſi quòd maior, quòd toto cærulus ore eſt,
Acis erat: & ſic quoque erat tamen Acis in amnem
Verſus: & antiquum tenuerunt flumina nomen.

Simethium heic vocat *heroëm*, & anteà *Fauno nymphâque Simethide cretum* finxit; quia maximus totius inſulæ fluvius XVI ab Aci amne ultra Catanam fluit *Simethus*, vulgò nunc *Iaretta* dictus; ut infrà oſtendetur: *cui nympham Simethidem* adfinxit; quemadmodùm Virgilius, Aeneid. lib. VII, Sebeto amni, prope Neapolim fluenti, Sebetidem nympham, Oebali matrem. Sed quid opus erat anxiè atque operosè tot auctorum conquirere argumenta; quando ipſe amnis etiamnunc antiquum *Acidis* vocabulum ſervat? Ad alia igitur pergamus.

CATANA *colonia.*

Acin igitur fluvium ab VIII millibus paſſuum ſequitur celebris & ipſa in primis urbs CATANA; Pindaro, Thucydidi, Ariſtoteli, Scylaci, Marciano Heracleenſi, Ciceroni, Diodoro, Straboni, Melæ, Plinio, Silio, Frontino, Plutarcho, Diogeni Laërtio, Polyæno, Ptolemæo, Antonino, Solino, Stephano, Heſychio, Nonno, Oroſio, & aliis memorata. Græcis quidem auctoribus omnibus dicitur Κατάνη. unde illud Latinorum *Catana*. At apud hos mirum in modum vocabulum id etiam in uno eodemque auctore variatur, ſæpe *Catina* dictum. quod ego tamen poſterioris ævi exſcriptorum more factum puto. unde etiam apud unum Procopium,

Gothicar.

Gothicar. rer. lib. I, legitur Κατείνη. At hoc apertè mendoſum: quando ſecunda ſyllaba brevis eſſe debet; ut adparet ex Silii & Marciani Heracleenſis verſibus. Apud illum equidem, lib. XIIII, Græcâ terminatione metri cauſâ, legitur Κατίνη, hoc verſu:

Tum Catine, nimiùm ardenti vicina Typhœo.

At heic etiam ipſum poëtam ſcripſiſſe puto *Catane*. Opidani inde Græcis ſunt Καταναῖοι, *Catanæi*. at Latinis CATANENSES. qui, mutatâ itidem vocali, interdum leguntur *Catinenſes*. & quidem ita apud Ciceronem in Verrinis ſemper, quum ſæpiùs memorentur. Apud Iuſtinum utique, lib. IIII, vitioſum eſt vocabulum *Catinienſes*. quod non, niſi à *Catinia*, ita formari poterat. Vitium verò iſti apud Iuſtinum vocabulo peperit hodiernum urbis nomen *Catánia*. Sed antiquos audiamus auctores. Mela, lib. II, cap. VII: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illuſtria: Meſſanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracuſas.* Plinius lib. III, cap. VIII: *Mons Aetna, nocturnis mirus incendiis. Favilla eius Taurominium & Catanam usque pervenit fervens: fragor verò ad Maronem & Gemellos colles. Scopuli tres Cyclopum. portus Vlyſſis. colonia Catana. flumina, Symæthum, Terias.* Et lib. VI, cap. XXXIII: *Syracuſas, Catinam, Siciliam mediam.* Item lib. VII, cap. LX: *M. Varro primum ſtatutum in publico ſecundùm Roſtra in columnâ tradit bello Punico primo, à M. Valerio Meſſalâ conſule Catanâ captâ in Siciliâ.* Scylax: Πόλεις δὲ εἰσὶν ἀπὸ Πελωριάδος Ἑλληνίδες αἵδε· Μεσσήνη, καὶ λιμὴν, Ταυρομένιον, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι. id eſt; *Vrbes à Peloro ſunt Græcanicæ iſtæ: Meſſana cum portu, Tauromenium, Naxus, Catana, Leontini.* Ptolemæus, retrogrado ordine: Παντακίου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Κατάνη κολώνια, Σιμαίθου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ταυρομένιον κολώνια. id eſt: *Pantagiæ amnis oſtium, Catana colonia, Simæthi fluminis oſtium, Tauromenium colonia.* Perperam Catanam Simætho præpoſuit; ut pòſt patebit. Solinus, cap. XI: *Inter Catanam & Syracuſas certamen eſt de illuſtrium fratrum memoriâ; quorum nomina ſibi diverſæ partes adoptant. Si Catanenſes audiamus, Anapius fuit & Amphinomus.* Oroſius, lib. V, cap. XIII: *Aetna mons ultra ſolitum exarſit; & torrentibus igneis ſuperfuſis latéque circumfluentibus, Catanam urbem fineisque eius oppreſſit; ita, ut tecta ædium, calidis cineribus præuſta & prægravata, corruerent. cuius levandæ cladis cauſâ Senatus X annorum vectigalia Catanenſibus remiſit.*

De ortu & conditoribus Catanæ urbis ita ſcribit Strabo, lib. VI: Ἡ Κατάνη δ᾽ ἐστὶ Ναξίων κτίσμα. id eſt: *Catana à Naxiis condita eſt.* Et Marcianus Heracleenſis in Περιηγήσει·

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξου Λεοντῖνοι τε καὶ
Ἡ τὴν θέσιν τ᾽ ἔχουσα Ῥηγίου πέραν,
Ἐπὶ τοῦ δὲ πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ,
Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλίπολις, ἔσχον ἀποικίας.
Πάλιν δ᾽ ἀπὸ τούτων δύο πόλεις Εὔβοια
Καὶ Μύλαι κατῳκίσθησαν ἐπικαλούμεναι.
Εἶθ᾽ Ἱμέρα, καὶ Ταυρομένιον ἐχομένη.
Εἰσὶ δὲ πᾶσαι Χαλκιδεῖς αὗται πόλεις.

Hoc eſt:

Poſt hæc à Naxo Leontini, &
Quæ ex adverſo Rhegii
Ad fretum Siculum ſita eſt
Zancle, Catana, Callipolis, accepêre colonias.
Rurſus verò ab his duæ urbes, Eubœa
Et Mylæ dictæ, conditæ fuerunt.
Dein Himera, & quæ ſequitur Tauromenium.
Sunt autem omnes hæ urbes Chalcidicæ.

Sed clariùs Thucydides, lib. VI: Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδεῖς, ἐκ Νάξου ὁρμηθέντες, ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθείσας, Λεοντίνους τε, πολέμῳ τοὺς Σικελοὺς ἐξελάσαντες, οἰκίζουσι, καὶ μετ᾽ αὐτοὺς Κατάνην· οἰκιστὴν δὲ αὐτοὶ Καταναῖοι ἐποιήσαντο Εὔαρχον. Hoc eſt: *Theocles verò atque Chalcidenſes, è Naxo profecti, ſeptimo poſt conditas Syracuſas anno, Leontinos, ejectis bello Siculis, condiderunt; & dehinc Catanam. coloniæ autem deductorem ſibi conſtituerant Catanenſes Euarchum.* Anno poſt Troianum bellum CCCCXLVIII, id eſt, Olympiadis XI anno primo, in Siciliam veniſſe Theoclem cum Chalcidenſium coloniâ, ſuprà capite II oſtenſum eſt. proximo verò anno pòſt conditæ fuêre Syracuſæ, eodem Thucydide ibidem teſte. Octavo igitur anno poſt adventum in Siciliam Theoclis, id eſt,

id eſt, Olympiadis XIII anno primo, ante natum Ieſum IↃCCXXVIII, Catana fuerit condita. Cæterò ſubjicit ſuprà ſcriptis Strabo iſta: Ἀπέβαλε τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξ ἀρχῆς ἡ Κατάνη, κατοικίσαντος ἑτέρους Ἱέρωνος, τοῦ Συρακουσίων τυράννου, καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἴτνην ἀντὶ Κατάνης. ταύτης δὲ καὶ Πίνδαρος κτίστορα λέγει αὐτὸν, ὅταν φῇ,

Ζαθέων Ἱέρων ὁμώνυμε πάτερ
Κτίστορ Αἴτνης.

Κατὰ δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ Ἱέρωνος κατελθόντες οἱ Καταναῖοι, τούς τε ἐνοίκους ἐξέβαλον, καὶ τὸν τάφον ἀνέσκαψαν τοῦ τυράννου. Id eſt: *Primos autem incolas Catana amiſit, deductis eò aliis ab Hierone, Syracuſanorum tyranno: qui etiam nomen Catanæ in Aetnam mutavit. cuius eum conditorem Pindarus quoque his verbis pronuntiat;*

Divorum Hieron cognominis pater
Conditor Aetnæ.

At ſub mortem Hieronis Catanenſes, poſtliminio reverſi, inquilinos expulerunt; ſepulcrumque tyranni proruerunt. Quo anno id ab Hierone factum, oſtendit Diodorus lib. XI his verbis: Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Φαίδωνος, Ὀλυμπιὰς μὲν ἤχθη ἕκτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα, Ἱέρων δὲ τούς τε Ναξίους καὶ τοὺς Καταναίους ἐκ τῶν πόλεων ἀναστήσας, ἰδίους οἰκήτορας ἀπέστειλεν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου πεντακισχιλίους ἀθροίσας, ἐκ δὲ Συρακουσῶν ἄλλους τοσούτους προσθείς· καὶ τὴν μὲν Κατάνην μετωνόμασεν Αἴτνην, τὴν δὲ χώραν οὐ μόνον τὴν Καταναίαν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τῆς ὁμόρου προσθεὶς κατεκληρούχησε, μυρίους πληρώσας οἰκήτορας. τοῦτο δ' ἔπραξε σπεύδων ἅμα μὲν ἔχειν βοήθειαν ἑτοίμην ἀξιόλογον πρὸς τὰς ἐπιούσας χρείας, ἅμα δὲ καὶ ἐκ τῆς γεγομένης μυριάνδρου πόλεως τιμὰς ἔχειν ἡρωϊκάς. τοὺς δὲ Ναξίους καὶ τοὺς Καταναίους ἐκ τῶν πατρίδων ἀνασταθέντας μετῴκισεν εἰς τοὺς Λεοντίνους, καὶ μετὰ τῶν ἐγχωρίων προσέταξε κατοικεῖν τὴν πόλιν. Hoc eſt: *Athenis ſummum magiſtratum gerente Phædone, Olympias agebatur* LXXVI. *Tum Hiero Naxiis & Catanenſibus è patriâ ejectis, novos iis urbibus incolas imponit, ad* V *hominum millia ex Peloponneſo colligens, & totidem Syracuſanos adſciſcens: Catanamque mutato nomine dixit Aetnam: cui agrum non modò Catanenſem, ſed magnos etiam in viciniâ tractus ſorte diviſit; & civium ad decies mille numerum explevit. Hoc idcircò ab eo maturatum, tùm uti ad neceſſitates ſubitò ingruenteis præſidia quàm paratiſſima haberet; tùm ut à tantâ civitate, quæ* X *millia incolarum contineret, heroicos poſt fata conſequeretur honores. Naxios verò & Catanenſeis, patriâ exutos, in Leontinorum civitatem transſcripſit; eamque deinceps communi cum priſcis incolis jure habitare juſſit.* Factum hoc anno ante natum Ieſum CCCCLXXVI. eo quidpe anno Olympias acta eſt LXXVI. Anno XV pòſt, mortuo jam Hierone, priſcos loci incolas Siculos, ejectis Catanenſibus, qui ſub exitum Hieronis eò reverterant, urbem occupaſſe, idem tradit Diodorus eodem libro poſteà, his verbis: Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐίππου, κατὰ τὴν Σικελίαν Δουκέτιος μὲν, ὁ τῶν Σικελῶν ἡγεμὼν, χαλεπῶς ἔχων τοῖς τὴν Κατάνην οἰκοῦσι, διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς Σικελῶν χώρας, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν Συρακουσίων στρατευσάντων ἐπὶ τὴν Κατάνην (οὗτοι μὲν κοινῇ κατεκληρούχησαν τὴν χώραν, [dele, quod ſequitur, καὶ] κατοικισθέντες ὑφ' Ἱέρωνος τοῦ δυνάστου) ἐπολέμουν. ἀντιταχθέντων δὲ τῶν ἐν τῇ Κατάνῃ, καὶ λειφθέντων πλείοσι μάχαις, οὗτοι μὲν ἐξέπεσον ἐκ τῆς Κατάνης, οἱ δ' ἐξ ἀρχῆς ἐκ τῆς Κατάνης ὄντες ἐκομίσαντο πολλῷ χρόνῳ τὴν πατρίδα. Id eſt: *Athenis ſummum gerente magiſtratum Euippo, in Siciliâ Ducetius, Siculorum dux, incolis Catanæ ob ereptum Siculis agrum infenſus, arma in eos movet; ac Syracuſanis exercitum pariter ad Catanam ducentibus (hi enim communi ſorte agros illos obtinuerant, in coloniam illuc ab Hierone principe ducti.) bello jus ſuum utrique perſequebantur. At quum aciem Catanenſes opponerent; multis devicti prœliis, tandem Catanâ exceſſêre: priſcique Catanæ cives poſt longum temporis intervallum patrias ſedeis receperunt.* Summum magiſtratum geſſit Euippus anno IV Olympiadis LXXIX. Sed ſub Dionyſio Syracuſanorum tyranno, iterum urbe eâ, excidiſſe hos idem tradit Diodorus lib. XIV. Ἀθήνησι μὲν, inquit, ἄρχων Εὐκλείδης. id eſt; *Athenis ſummum magiſtratum gerebat Euclides.* nempe Olympiadis XCIV anno II; id eſt, ante natum Ieſum CCCCIII. Et poſteà: Διονύσιος δὲ ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἐπειδὴ τὴν πρὸς Καρχηδονίους εἰρήνην ἐποιήσατο, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν στάσεων ἀπήλλακτο, τὰς ὁμόρους τῶν Χαλκιδέων πόλεις ἔσπευδε προσαγαγέσθαι. αὗται δ' ἦσαν, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι. Id eſt: *Dionyſius verò, Syracuſanorum tyrannus, ubi, poſt factam cum Carthaginienſibus pacem, ſeditionis urbanæ tumultus pacaverat, vicinas Chalcidenſium urbeis ditioni ſuæ adjicere properavit; Naxum ſcilicet, Catanam, & Leontinos.* Poſteà verò, captis jam Catanâ & Naxo, & hac etiam dirutâ: Παραπλησίως δὲ τοῖς Καταναίοις χρησάμενος, ἐλαφυροπώλησε τοὺς αἰχμαλώτους ἐν Συρακούσαις. τὴν μὲν οὖν τῶν Ναξίων χώραν

Σικελοῖς τοῖς ὁμοροῦσιν ἐδωρήσατο. τοῖς δὲ Καμπανοῖς τὴν πόλιν τῶν Καταναίων οἰκητήριον ἔδωκε. Hoc eſt: *Eodem modo & Catanenſeis adfecit; captivis ſub haſtâ in Syracuſanorum urbe venditis. Naxiorum agrum Siculis finitimis donavit: Catanenſium verò urbem Campanis inhabitandam dedit*. An igitur primi Catanæ incolæ Græci Chalcidenſes, ex Leontinis reverſi, Siculos iterum urbe expulerunt. At id nullibi adnotatum reperio. Certè Strabo, loco ſuprà ſcripto, Catanenſeis heic intelligit Græcos incolas, Chalcidenſium colonos, quos Hiero eâ urbe moverat. Siculorum igitur nomine intellexit Diodorus eosdem, ad diſcrimen novorum colonorum è Peloponneſo ab Hierone adſcitorum. *Campani* quando & quo caſu ex Italiâ in Siciliam profecti ſint, ſuprà ad Meſſanæ deſcriptionem oſtenſum eſt. Septimo anno pòſt, Phormione Athenis ſummum magiſtratum gerente, Campanos reliquiſſe Catanam, eodem libro poſteà tradit Diodorus, his verbis: Διονύσιος δ' ἐν ταῖς Συρακούσαις τοὺς δούλους ἐλευθερώσας, ἐπλήρωσεν ἐξ αὐτῶν ναῦς ἑξήκοντα· μετεπέμψατο δὲ καὶ παρὰ Λακεδαιμονίων μισθοφόρους πλείους τῶν χιλίων, καὶ τὰ κατὰ τὴν χώραν φρούρια περιπορευόμενος ὠχύρου, καὶ σῖτον παρεκόμιζεν. ἐπιμελέστατα δὲ τὰς ἐν Λεοντίνοις ἀκροπόλεις ἐτείχισε. ἔπεισε δὲ καὶ τοὺς τὴν Κατάνην οἰκοῦντας Καμπανοὺς εἰς τὴν νῦν καλουμένην Αἴτνην μεταστῆναι, διὰ τὸ λίαν εἶναι τὸ φρούριον ὀχυρόν. Id eſt: *Dionyſius in urbe Syracuſanorum ſervis ad pileum vocatis,* L X *naveis complevit. à Lacedæmoniis etiam plus quàm* CIↃ *mercenarios accivit; & caſtella per eam regionem obiens, importato frumento, munivit. ſummo in primis opere ſtudioque in Leontinis arceis firmavit: Campanis etiam, qui Catanam eo tempore incolebant, perſvaſit, uti in urbem, quæ Aetna nunc vocatur, commigraret; quòd eximia loci firmitas eſſet*. Quos mortaleis Campanorum loco Catanæ impoſuerit, vel qui poſteà eam urbem incoluerint, neque heic neque alibi docet Diodorus. Annis tandem circiter CCCL pòſt ab Auguſto Cæſare fuiſſe meliùs frequentatam, tradit Strabo lib. VI. Ἐφ' ἡμῶν δὲ, inquit, Πομπηΐου τάς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις, καὶ δὴ καὶ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβεν. Hoc eſt: *Noſtrâ ætate quum inter alias urbeis Pompeius Syracuſas quoque malè tractaſſet, Auguſtus Cæſar, miſſâ coloniâ magnam veteris ſtructuræ partem inſtauravit*. Et poſteà; de iiſdem loquens Syracuſis: Ταύτην δὲ τὴν πόλιν ἀνέλαβεν ὁ Καῖσαρ, καὶ τὴν Κατάνην. Id eſt: *Hanc ergo urbem Cæſar inſtauravit, ſimulque Catanam*. Hanc quoque accepiſſe tum COLONIAM *Romanorum*, quam illic Plinius Ptolemæusque memorant, haud obſcurè anteà oſtendit idem Strabo. Οἰκεῖται δὲ, inquit, ἱκανῶς Μεσσήνη· μᾶλλον δ' ἡ Κατάνη· καὶ γὰρ οἰκήτορας δέδεκται Ῥωμαίους· ἧττον δ' ἀμφοῖν τὸ Ταυρομένιον. Id eſt: *Meſſana ſatis frequens. frequentior tamen eſt Catana; quæ colonos accepit Romanos. minùs utrâque frequentatur Tauromenium*. Poſterioribus quoque temporibus fuiſſe maximè celebrem, patet ex Auſonii carmine, quod de nobilioribus imperii Romani urbibus compoſuit; ubi unas duas in Siciliâ memorat, *Catinam & Syracuſas*.

Quis Catinam ſileat? quis quadruplices Syracuſas?

Sed eadem celebritas patet etiam ex duobus Itinerariis Romanis. nam in eo, quod Antonini nomini adſcribitur, itinera eò terminantur; ad Thuſcum mare, à Thermis; ad Libycum, ab Agrigento. in Tabulâ verò nomen quidem Catanæ interiit: ſignum tamen illuſtrioris urbis exſtat, cum numero XLIIII millium paſſuum, quæ inde Syracuſas usque numerantur. Iter huiusmodi eſt:

Tabulæ;		Antonini;		Antonini;	
Centurippa		*Centuripa*		*Meſſana*	
Aethna	XII.	*Ethna*	XVIII.	*Tauromenio*	XXXII.
. . . .	. . .	*Catina*	XII.	*Catina*	XXXII.
Syracuſis	XLIIII.			*Syracuſis*	XLIIII.

Hodiè equidem ab Syracuſis Catanam usque millia omni numero computantur XL. at ſunt ea paullo prolixiora: ita, uti reverâ XLIIII cenſeri poſſint. Vrbs ipſa *Catana* inter treis totius inſulæ celeberrimas cenſetur; quarum reliquæ duæ ſunt *Panormus & Meſſana*.

Cæterùm *Catanam* interfluit amnis, cui vulgare nunc apud accolas vocabulum *Iudicello*: at olim, Ἀμένας, AMENAS Pindaro, & derivativo *vocabulo* Ἀμενανὸς AMENANVS Straboni, Ovidio, Stephani epitomatori, & nummo antiquo dictus. Strabo lib. v. de Fucino Marſorum in Italiâ lacu diſſerens: Φασὶ δὲ τὴν λίμνην καὶ πληροῦσθαί ποτε μέχρι τῆς ὀρεινῆς, καὶ ταπεινοῦσθαι πάλιν, ὥστ' ἀναψύχειν τοὺς λιμνωθέντας τόπους, καὶ γεωργεῖσθαι παρέχειν, ἤτοι μεταστάσεις τῶν κατὰ βάθους ὑγρῶν σποράδην καὶ ἀδήλως γίνονται,

γονται, πάλιν δ' ἐπισυρρέουσιν, ἢ πλέως ἐκλείπουσιν αἱ πηγαὶ καὶ πάλιν συνθλίβονται· καθάπερ περὶ τοῦ Ἀμενανοῦ συμβαίνειν φασὶ, τοῦ διὰ Κατάνης ῥέοντος· ἐκλείπει γὰρ ἐπὶ πολλὰ ἔτη, καὶ πάλιν ῥεῖ. Hoc eſt: *Ferunt hunc lacum aliquando ad montana usque impleri, rurſumq; ſubſidere; ita ut palude obducta loca rurſum detegantur, & cultui ſint apta. ſive ſcaturigines aquarum, quæ ſunt in imo, ſparſim locis aliis ſcaturiant; rurſumq; in unum confluant: ſive prorſus deficiant fontes; ac rurſum exprimantur. quod Amenano evenire fluvio perhibent, Catanam perfluenti; qui per aliquot annos deſtitutis aquis, deinde iterum fluit.* Idem teſtatur & Ovidius, Μεταμορφώσεων lib. XV, his verſibus:

Nec non Sicanias volvens Amenanus arenas,
Nunc fluit; interdum ſuppreſſis fontibus aret.

In vulgatis equidem exemplaribus legitur *Amaſenus*: quo nomine nullus umquàm in Siciliâ memoratus eſt amnis: ſed in Volſcis ſive Novo Latio. Rectè atque ſcitè reſtituit è Strabone Fulvius Vrſinus, ſimulque è nummo antiquo Græco, AMENANOC. Apud eumdem Ovidium, in Faſtor. lib. IIII, minùs corruptè, teſtatur idem Vrſinus, fuiſſe in vetuſto exemplari *Amenena*, his verſibus:

Iamque Leontinos Amenanaq; flumina curſu
Præterit, & ripas, herbifer Aci, tuas.

Vbi in vulgatis nunc exemplaribus legitur, *Aniſenaq;*. Mentionem eius fluminis antiquiſſimam facit Pindarus in Pythiis, odâ I, quam compoſuit Ἱέρωνι Αἰτναίῳ, id eſt, *in Hieronem Aetnæum*, qui *Catanam* mutato nomine adpellavit *Aetnam*; ut ſuprà è Strabone intelleximus. Verba Pindari hæc ſunt:

Ἄγ' ἔπειτ' Αἴτνας βασιλεῖ
Φίλιον ἐξεύρωμεν ὕμνον
Τῷ πόλιν κείναν θεοδμά-
τῳ σὺν ἐλευθερίᾳ,
Ὑλλίδος στάθμας Ἱέρων
Ἐν νόμοις ἔκτισε.

. * . * .

Ζεῦ τέλει αἰεὶ δὲ τοιαύ-
ταν, Ἀμένα παρ' ὕδωρ,
αἶσαν ἀστοῖς καὶ βασιλεῦ-
σι, διακρίνειν ἔτυμον λόγον ἀνθρώπων.

Id eſt:

Agedum, poſteà Aetnæ regi
Gratum excogitemus hymnum,
Cui urbem illam divinitus funda-
tâ libertate
Doricæ libræ in legibus condidit.

. * . * .

O Iupiter; effice autem ſemper
talem, Amenæ ad aquam,
fortunam civibus & regibus,
ut dijudicent veram famam hominum.

Apud Stephani epitomatorem ita legitur: Κατάνη, πόλις Σικελίας· Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. κέκληται δ' οὕτως ἐπειδὴ καλέβη πρὸς τὸν Ἀμελιανὸν ποταμὸν ἡ Θεοκλέους τοῦ Χαλκιδέως ναῦς, ἣν Δωριεῖς χωρὶς τοῦ υ νᾶν φασίν· Id eſt: *Catana, urbs Siciliæ; auctore Hecatæo in Europâ. Dicta autem ita ab eo, quòd Theoclis Chalcidenſis navis in Amelianum flumen adſcendit: nam Dorienſes reliquorum Græcorum* ναῦ *ſine* υ *dicunt* νᾶν. Vt vel ſexcenta paſſim alia in huius libri exemplaribus, ſic heic quoque mendum eſſe in voce Ἀμελιανὸν, pro qua ſcribendum Ἀμενανὸν, antiquus nummus ſimul & Strabonis atque Pindari verba modò citata diſertè teſtantur. Cæterùm amnis hic, è radicibus Aetnæ montis occulto necdum ſatis perveſtigato fonte ortus, mediam urbem pleno alveo interfluit. Obturatis verò interdum fontium venis; omnis per aliquot annos evaneſcit. rurſumq; ſubito æſtu erumpens, craſſiorem peſtilentemque efficit aërem; ac nonnumquàm inundationem cladem que haud levem urbi infert.

CAMPVS *piorum.*

Sub Aetnâ monte in agro Catanenſi occidentem brumalem verſùs fuit CAMPVS PIORVM; atque in eo PIORVM FRATRVM AMPHINOMI ET ANAPII STATVAE.

Strabo dicto lib. VI: Ὑπέρκειται δὲ μάλιστα τῆς Κατάνης ἡ Αἴτνη, καὶ τῶν περὶ τοὺς κρατῆρας παθῶν πλεῖστον κοινωνεῖ, καὶ γὰρ οἱ ῥύακες εἰς τὴν Καταναίαν ἐγγυτάτω καταφέρονται· καὶ τὰ περὶ τοὺς Εὐσεβεῖς ἐκεῖ τεθρύλληται, τὸν Ἀμφίνομον καὶ τὸν Ἀναπίαν, οἳ τοὺς γονέας ἐπὶ τῶν ὤμων ἀράμενοι διέσωσαν, ἐπιφερομένου τοῦ κακοῦ. Id eſt: *Aetna maximè Catanæ ſupernè imminet; eorumque, quæ crateres eius efficiunt, potiſſimam partem urbs ea patitur. nam & ignis, qui ex Aetnâ evomitur, fluxu ſuo proximè in Catanenſem agrum defertur: & facinus piorum filiorum Amphinomi & Anapiæ, qui, ingruente malo, parenteis humeris ſublatos eripuerunt, iſti loco adſignatur.* Hinc Silius, lib. XIV:

Tum Catine, nimium ardenti vicina Typhæo,
Et generaſſe pios quomdam celeberrima fratres.

Valer. Maximus, lib. V, cap. IV: *Notum eſt fratrum par, Amphinomus & Anapius; quòd patrem & matrem humeris per medios igneis Aetna portarunt.* Pauſanias in Phocicis: Περὶ πλείστου δὴ ἐποιοῦντο οἱ πάλαι γονέας· ὥσπερ ἐστὶν ἄλλοις τε τεκμήρασθαι καὶ ἐν Κατάνῃ τοῖς καλουμένοις Εὐσεβέσιν. οἷς ἡνίκα ἐπέρρει τῇ Κατάνῃ πῦρ τὸ ἐκ τῆς Αἴτνης, χρυσὸν μὲν καὶ ἄργυρον ἐν οὐδενὸς μέρει ἐποιήσαντο, οἱ δὲ ἔφευγον, ὁ μὲν ἀράμενος μητέρα, ὁ δὲ αὐτὸν τὸν πατέρα. προϊόντας δὲ οὐ σὺν ῥᾳστώνῃ καταλαμβάνει σφᾶς τὸ πῦρ ἐπειγόμενον τῇ φλογί. καὶ (οὐ γὰρ κατετίθεντο οὐδὲ οὕτω τοὺς γονέας) δίχῃ σχισθῆναι λέγεται τὸν ῥύακα, καὶ αὐτούς τε τοὺς νεανίσκους, σὺν δὲ αὐτοῖς τοὺς γονέας τὸ πῦρ οὐδὲν σφίσι λυμηνάμενον παρεξῆλθεν. οὗτοι μὲν δὴ τιμὰς καὶ ἐς ἐμὲ ἔτι παρὰ Κατανέων ἔχουσιν. Hoc eſt: *Priſci mortales præ cunctis rebus plurimo dignabantur honore parentes. quòd cùm ex aliis exemplis colligas, tùm verò ex eorum, qui apud Catanam Pii ſunt adpellati. Quum enim igneus rivus in eam urbem devolveretur, nullâ vel auri vel argenti habitâ ratione, fugientes matrem hic, patrem ille, humeris ſuſtulerunt. Sed enim quum haud quaquàm feſtinanteis incendium urgeret, neque illi parentes propterea dimitterent; ita igneum torrentem in duas aiunt parteis diſceſſiſſe, ut per medios igneis cum ipſis parentibus adoleſcentes incolumes evaſerint. Iis apud Catanenſeis ad meam hancusque ætatem honores habentur.* Eadem hiſtoria quàm elegantiſſimè deſcribitur à Corn. Severo, in Aetnâ, his verbis:

——— Ruptis excanduit Aetna cavernis;
Et, velut everſis penitus fornacibus ignis,
Evecta in longum rapidis fervoribus unda eſt.
Ardebant arvis ſegetes, & mollia culta
Iugera cum dominis, ſilvæ, colleſq; virentes.
Vixdum caſtra putant hoſtem moviſſe; tremebant:
Et jam finitimæ portas invaſerat urbis.
Tum verò, ut cuique eſt animus vireſq;, rapinâ
Tutari conantur opeis. gemit ille ſub auro;
Colligit ille arma & ſtultâ cervice reponit;
Defectum raptis illum ſua carmina tardant;
Hinc velox nimiùm properat ſub pondere pauper;
Et quod cuiq; fuit cari, fugit ipſe ſub illo.
Sed non incolumis dominum ſua præda ſequuta eſt.
Cunctanteis vorat ignis, & undiq; torret avaros;
Conſequitur fugiſſe ratos, & præmia captis
Concrepat; ac nullis parſura incendia paſcunt,
Vel ſolis parſura piis. namque optima proles,
Amphinomus fraterq;, pari ſub munere fortes,
Quum jam vicinis ſtreperent incendia tectis,
Adſpiciunt pigrumq; patrem matremq; ſenemq;,
Eheu defeſſos poſuiſſe in limine membra.
Parcite avara manus diteis attollere prædas;
Illis divitiæ ſolæ materq; paterq;.
Hanc rapiunt prædam; mediumq; exire per ignem
Ipſo dante fidem properant. O maxima rerum,
Et meritò, pietas, homini tutiſſima virtus!
Erubuêre pios juveneis attingere flammæ;
Et, quacumque ferunt illi veſtigia, cedunt.
Felix illa dies, illa eſt innoxia terræ.
Dextrâ ſæva tenent, lævâq; incendia fervent:
Ille per obliquos igneis fraterque triumphans,

Tutus uterq; pio ſub pondere ſufficit illa:
Et circa geminos avidus ſibi temperat ignis.
Incolumes abeunt tandem; & ſua numina ſecum
Salva ferunt. illos mirantur carmina vatum.
Illeque ſe poſuit claro ſub nomine Ditis.
Nec ſanctos juvenes attingunt ſordida fata:
Sed verè ceſſère domus, & jura piorum.

STATVAE *piorum.*

STATVAE, quæ eorum nominibus poſitæ fuêre in dicto *Campo piorum*, graphicè atque eleganter exprimuntur à Claudiano, in epigrammate, quod in hanc rem compoſuit. id totum huc adſcribere, moleſtum fuiſſet; quamvis lectu perquàm jucundum. Cæterùm non Catanenſeis fuiſſe, ſed aliis, quàm ſuprà dictum, nominibus Syracuſanos, ipſi gloriabantur olim Syracuſani. Solinus, cap. XI: *Inter Catanam,* inquit, *& Syracuſas certamen eſt de illuſtrium fratrum memoriâ; quorum nomina ſibi diverſæ partes adoptant. Si Catanenſeis audiamus, Anapius fuit & Amphinomus; ſi, quod malunt Syracuſæ, Emantium putabimus & Critonem. Catanenſis tamen regio cauſam dedit facto. in quam ſe quum incendia Aetnæ protuliſſent, juvenes duo ſublatos parenteis evexerunt inter flammas illæſi ignibus. Horum memoriam ita poſteritas munerata eſt, ut ſepulcri locus nominaretur* CAMPVS PIORVM. *Campus* hic haud dubiè fuit ab eâ urbis parte, quà in Leontinos itur. nam cætera, in occidentem ſeptemtrionesque vergentia, montoſa ſunt; & tunc ingentibus ſaxis, quæ Aetna eructabat, oppleta. Quo verò tempore id factum, incertum eſt: niſi quòd ante Alexandri Magni ætatem factum, ex oratione perſpiciatur Lycurgi, quam hic circa dicti regis ætatem Athenis contra Leocratem habuit. In hac tamen ille non duos facit fratres, patrem ac matrem ſuſtollenteis, ſed unum dumtaxat, qui patrem igni eripuerit. atque ab patre ſimul ac filio adpellatum eſſe τῶν εὐσεβῶν χῶρον, id eſt, *Campum piorum.* Verùm enimverò Lycurgi heic fides potior eſſe minimè debet; quando nec nomen urbis, apud quam id factum, ſcivit, atque id ὡς μυθωδέστερον ὄν, id eſt, *pro re fabulosâ* habuit.

AETNAE *opidum; quod anteà* INESSA.

Cæterò commune montis nomen habuit etiam opidum impoſitum AETNA, Diodoro, Straboni, Ptolemæo memoratum: unde Ciceroni in Verrinis, & Plinio, lib. III, cap. VIII, opidani ſunt AETNENSES. Sed ipſum opidum anteà dictum fuit Ἴνησσον, INESSVM; ſive Ἴνησσα, INESSA. quod poſtmodò apud Strabonem corruptum eſt in Ἴννησα, *Inneſa*, & apud Diodorum in Ἐννησία, *Enneſia*. Diodorus, lib. XI: Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησι Φαίδωνος, Ὀλυμπιὰς μὲν ἤχθη ἕκτη πρὸς ταῖς ἑβδομήκοντα· Ἱέρων δὲ, ὁ βασιλεὺς τῶν Συρακουσίων, τούς τε Ναξίους καὶ τοὺς Καταναίους ἐκ τῶν πόλεων ἀναστήσας, ἰδίους οἰκήτορας ἀπέστειλεν, ἐκ μὲν Πελοποννήσου πεντακισχιλίους ἀθροίσας, ἐκ δὲ Συρακουσῶν ἄλλους τοσούτους προσθείς· καὶ τὴν μὲν Κατάνην μετωνόμασεν Αἴτνην, τὴν δὲ χώραν οὐ μόνον τὴν Καταναίαν, ἀλλὰ καὶ πολλὴν τῆς ὁμόρου προσθεὶς κατεκληρούχησε, μυρίους πληρώσας οἰκήτορας. Id eſt: *Athenis ſummum gerente magiſtratum Phædone, Olympias agebatur* LXXVI. *Tum Hiero, Syracuſanorum rex, Naxiis & Catanenſibus ex urbibus ſuis ejectis, novos urbibus incolas impoſuit; ad* V *hominum millia è Peloponneſo colligens, totidemque è Syracuſis adſciſcens: Catanamque mutato nomine Aetnam dixit. cui agrum non modò Catanenſem, ſed magnos etiam finitimæ regionis tractus ſorte diviſit; & civium ad decies mille numerum explevit.* Olympias LXXVI acta eſt anno ante natum Chriſtum CCCCLXXVI. Porrò idem auctor eodem libro poſteà ita ſcribit: Ἐπ' ἄρχοντος δ' Ἀθήνησιν Εὐίππου, κατὰ τὴν Σικελίαν Δουκέτιος, ὁ τῶν Σικελῶν ἡγεμὼν, χαλεπῶς ἔχων τοῖς τὴν Κατάνην οἰκοῦσι, διὰ τὴν ἀφαίρεσιν τῆς Σικελῶν χώρας, ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτούς. ἀντιταχθέντων δὲ τῶν ἐν τῇ Κατάνῃ, καὶ ληφθέντων πλείοσι μάχαις, οὗτοι μὲν ἐξέπεσον ἐκ τῆς Κατάνης, καὶ τὴν νῦν οὖσαν Αἴτνην ἐκτήσαντο, πρὸ τούτου καλουμένην Ἐννησίαν· οἱ δ' ἐξαρχῆς ἐκ τῆς Κατάνης ὄντες ἐκομίσαντο πολλῷ χρόνῳ τὴν πατρίδα. Hoc eſt: *Summum Athenis magiſtratum gerente Euippo, in Siciliâ Ducetius, Siculorum dux, incolis Catanæ ob ereptum Siculis agrum infenſus, arma in eos movit. Et quum aciem Catanenſes opponerent, multis devicti prœliis, tandem Catanâ exceſſerunt; urbemque nunc Aetnam, priùs Enneſiam vocitatam, occuparunt. veteres verò Catanæ cives poſt longum temporis intervallum patrias ſedeis recuperarunt.* Poſt annos ſcilicet XIV. tot quidpe fuêre anni inter Phœdonem & Euippum. Eamdem rem breviter ſic refert Strabo lib. VI: Ἀπέβαλε δὲ τοὺς οἰκήτορας τοὺς ἐξαρχῆς ἡ Κατάνη, κατοικίσαντος ἑτέρους Ἱέρωνος, τοῦ Συρακουσίων τυράννου, καὶ προσαγορεύσαντος αὐτὴν Αἴτνην ἀντὶ Κατάνης. κατ-

δὲ τὴν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

δὲ τὴν τελευτὴν τοῦ Ἱέρωνος, κατελθόντες οἱ Καταναῖοι, τοὺς ἐνοίκους ἐξέβαλον. οἱ δὲ Αἰτναῖοι παραχωρήσαντες, τὴν Ἴννησαν καλουμένην τῆς Αἴτνης ὀρεινὴν ᾤκησαν, καὶ προσηγόρευσαν τὸ χωρίον Αἴτνην, διέχον τῆς Κατάνης σταδίοις ὀγδοήκοντα· καὶ τὸν Ἱέρωνα οἰκιστὴν ἀπέφηναν. Hoc eſt: *Priſcos autem incolas Catana amiſit, deductis eò aliis ab Hierone, Syracuſanorum tyranno, colonis: qui nomen etiam Catanæ in Aetnam mutavit. At ſub exceſſum Hieronis, Catanenſes poſtliminio reverſi, inquilinos ejecerunt. Aetnenſes cedentes loco, Inneſam, quæ in montanis eſt Aetnæ, inhabitandam occuparunt; eique loco Aetnæ nomen impoſuerunt, diſſito à Catanâ ſtadiis* LXXX: *eiusque auctorem pronuntiavêre Hieronem.* Stadia LXXX conficiunt millia paſſuum X. Idem Strabo eodem libro poſteà: Πλησίον δὲ τῶν Κεντορίπων ἐστὶ πόλισμα, ἡ μικρὸν ἔμπροσθεν λεχθεῖσα Αἴτνη, τοὺς ἀναβαίνοντας ἐπὶ τὸ ὄρος δεχομένη, καὶ παραπέμπουσα· ἐντεῦθεν γὰρ ἀρχὴ τῆς ἀκρωρείας. Id eſt: *Propinquum Centuripis eſt opidulum Aetna, paullo antè memoratum; excipiens & deducens eos, qui montem Aetnam volunt conſcendere. heic enim mons in altum ſeſe attollere incipit.* Scilicet qui à Catanâ conſcendebant montem. Itineraria ita habent:

Antonini;		Tabulæ;	
Centuripa		*Centurippa*	
Ethna	XVIII.	*Aethna*	XII.
Catina	XII.	. . . .	. . .
		Siracuſis	XLIIII.

In tabulâ quum nomen *Catinæ*, ut ſuprà dictum, inter Aetnam & Syracuſas interierit, numerus quoque XII millium, qui erat inter *Aetnam* & *Catinam* poſitus, per errorem poſteà, inter *Aetnam* & *Centuripam* translatus eſt. qua de re plura dicemus infrà, ad *Ennam* opidum. Cæterùm ex intervallo XII millium, ac ſitu, quem Strabo tribuit Aetnæ unà cum Itinerariis, fuiſſe eam eodem loco diſpicitur, ubi nunc cœnobium eſt divi Nicolai de Arenis, XII millibus paſſuum à Catanâ. nam per hoc adſcenſum eſſe à Catanâ, ſuperiori capite è Fazello intelleximus; coramque ego in loco comperi. millia autem iſta XII tam ſunt exigua, uti pro LXXX ſtadiis, id eſt, millibus X ferè accipi poſſint. Fazellus longè à rectâ viâ aberravit, dum Aetnam opidum ſive Ineſſam voluit fuiſſe eodem ſitu, ubi nunc X millia paſſuum à Catanâ, versùs ſeptemtriones, conſpicitur opidum vulgari vocabulo *Maſcali*. In edito loco fuiſſe ſitam *Aetnam*, præter Strabonem haud obſcurè Diodorus quoque teſtatur, lib. XIIII, his verbis: Ὁ δὲ Διονύσιος, ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἔπεισε τοὺς τὴν Κατάνην οἰκοῦντας Καμπανοὺς εἰς τὴν νῦν καλουμένην Αἴτνην μεταστῆναι, διὰ τὸ λίαν εἶναι τὸ φρούριον ὀχυρόν. Id eſt: *Dionyſius autem, Syracuſanorum tyrannus, Campanis, qui Catanam incolebant, perſvaſit, uti in opidum, quod nunc vocatur Aetna, commigrarent; quod munimentum id eſſet validiſſimum.* Factum hoc CCCXCVI anno ante Ieſum natum, ſuprà in Catanæ deſcriptione oſtenſum eſt. Apud Thucydidem lib. IIII hæc leguntur: Οἱ δὲ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι ἐπελθόντες μετὰ τῶν Ἑλλήνων ξυμμάχων καὶ ὅσοι Σικελῶν κατὰ κράτος ἀρχόμενοι ὑπὸ Συρακουσίων, καὶ ξύμμαχοι ὄντες, ἀποστάντες αὐτοῖς ἀπὸ Συρακουσίων ξυνεπολέμουν ἐπὶ Νῆσσαν τὸ Σικελικὸν πόλισμα, οὗ τὴν ἀκρόπολιν Συρακούσιοι εἶχον, προσέβαλλον. Id eſt: *In Siciliâ qui erant Athenienſes, cum ſociis Græcis & quicumque Siculorum vel ab imperio Syracuſanorum ad ipſos defecerant, vel rerum ſocii erant, aggreſſi ſunt Neſſam, Siculum opidulum; cuius arcem Syracuſani tenebant.* Dux Athenienſium erat Laches, Olympiadis LXXXVIII anno II in Siciliam miſſus; ut ex eodem patet Thucydidis libro, & item è Diodori lib. XII. At verò Thucydides haud dubiè ſcripſerat ἐπ' Ἴνησσαν, id eſt, *adversùs Ineſſam*. Hoc autem antiquo opidum adpellare ei libuit tunc vocabulo, quamquàm jam XXXIV annos novum Aetnæ nomen tuliſſet. Huc jam adde Stephani verba, quæ apud Epitomatorem eius ſunt huiusmodi: Αἴτνη πόλις Σικελίας, ἀπὸ Κατάνης Ἱέρωνος κτίσμα. ὁ οἰκήτωρ, Αἰτναῖος. ἐκαλεῖτο δὲ πρὶν Ἴνησσον: id eſt: *Aetna, opidum Siciliæ; quod à Catanâ condidit Hiero. inde habitator, Aetnæus. Vocabatur autem anteà Ineſſum.* Ipſe equidem Hiero, novis colonis Catanam translatis, hanc Aetnam vocaverat. at poſt eius mortem pulſi è Catanâ Aetnenſes, Ineſſam occuparunt, in eamque novum illud Catanæ nomen Aetnam transtulerunt. Sed ipſi Thucydidi lib. VI, ab eodem opido dicuntur opidani Ἰνησσαῖοι, *Ineſſæi*; id eſt, ſi Latino ore formes, INESSENSES. Καὶ ἀποπλεύσαντες, inquit, ἐς Κατάνην, πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἐχώρουν ἐπὶ Κεντόριπα, Σικελῶν πόλισμα, καὶ προσαγαγόμενοι ὁμολογίᾳ, ἀπῄεσαν, πιμπρᾶντες ἅμα τὸν σῖτον τῶν τε Ἰνησσαίων καὶ τῶν Ὑβλαίων. Id eſt:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Reverſique navibus Catanam, cum omnibus copiis profecti ſunt ad Centoripa, opidum Siculum. quò quum ex conventione intraſſent, abierunt; ſimul incendentes ſegetes Ineſſenſium & Hyblenſium. Vel ex hoc igitur loco falſus deprehenditur eſſe Fazellus, ubi opidum nunc inter Meſſanam & Taurominiam, vulgari vocabulo *Niſi* dictum, antiquam illam cenſet eſſe Thucydidis Νῆσσαν, *Neſſam*. quam eamdem tradit eſſe Strabonis Ἴνησσαν, *Inneſam*.

Cap. X.

Symæthus, Terias, & Eryces, amnes. Leontini urbs. Liſſus amnis. Phoceæ arx. Bricinniæ caſtellum. Leontini campi; qui & Læſtrygonii. Xuthia regio. Xuthia opidum.

SED ad litus revertamur. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Catana. flumina, Symæthum, Terias. Intus, Læſtrygonii campi. Opida Leontini, Megaris. amnis Pantagies. colonia Syracuſæ.*

Σύμαιθος ποταμός, SYMAETHVS AMNIS, memoratur Thucydidi, Scylaci, Virgilio, Ovidio, Straboni, Plinio, Ptolemæo, Athenæo, Tabulæ itinerariæ, ac Vibio. Atque id quidem vocabulum ita Græcis literis υ & θ ſcriptum fuit. Latini poſteà, ut in aliis, quod ſæpiùs in Italiæ opere dictum, ſimpliciter ſuis literis ſcripſerunt SIMAETVS. unde tandem factum SIMETVS: quod Tabula & Vibius habent. Alii hinc grammatici vel exſcriptores, quibus dictitatum fuit, apud Virgilium atque Ovidium ac Macrobium idem vocabulum fecêre *Simæthus*, & *Simethus*, ac *Symetus*: ut variè eorum auctorum varia referunt exemplaria. Apud Ptolemæum equidem legitur Σιμαίθου ποταμοῦ ἐκβολαί, id eſt, *Simæthi amnis oſtium*. ſed Συμαίθου ſcripſiſſe ipſum Ptolemæum, argumento eſt vocabulum opidi mediterranei apud eumdem Δύμηθος, *Dymethus*. quod & ipſum corruptum à Σύμηθος, *Symethus*: ſeu rectiùs Σύμαιθος, *Symæthus*. unde opidani Plinio *Symæthii*; ut ſuo loco oſtendetur. Verumtamen ex iſto opidi vocabulo Σύμηθος & opidanorum *Symæthii*, colligere licet, fluminis etiam nomen ſcriptum fuiſſe Σύμηθος, *Symethus*; & item Σίμηθος, *Simethus*. undæ dictæ Tabulæ & Vibio tandem factum *Simetus*. Apud Theocritum, antiquiſſimum poëtam, natione Siculum, Idyllio II nomen mulieris ab hoc flumine fictum legitur Σιμαίθα, *Simætha*. quamquàm eodem nomine memoratur meretrix Megarenſis, Alcibiadis amica, Heſychio, Svidæ, Favorino, & aliis. Cæterò Τηρίας ποταμός, TERIAS FLVVIVS, memoratur Thucydidi, Scylaci, Diodoro, Plinio, atque Heſychio. quorum hic, Τηρίας, inquit, ποταμὸς Σικελίας· hoc eſt: *Terias; amnis Siciliæ*. At quibus fluminibus ea fuerint nomina, non modò hoc noſtro ſæculo eximius Siciliæ auctor Fazellus, & quotquot poſt eum Siciliam deſcribere adgreſſi ſunt, ſed jam inde antiquis temporibus Ptolemæus ignoravit; inter Catanam & Taurominium id ponens. Fazellus in eo maximè erravit, quòd Teriam Symætho præpoſuit; à Catanâ Syracuſas versùs progrediundo. Huius tamen errori meritò ignoſcendum cenſeo; quando tam obſcura tamque intricata eorum amnium apud pleroſque veteres auctores eſt deſcriptio. Plinii tamen verum genuinumque eſſe ſuprà ſcriptum ordinem, ex aliis pariter omnibus ſcriptoribus cognoſco. SYMAETHVS igitur eſſe deprehenditur is, qui, non modò omnium hoc Pelorum inter Pachynumque litore, ſed totius etiam inſulæ maximus, ac proximus Catanæ, à qua VIII diſtat paſſuum millibus, vulgò nunc accolis dicitur *La Iaretta*; vocabulo ſcilicet ipſius *ſcaphæ*, qua is trajicitur: quemadmodùm in Italiâ *Lirim* vulgari vocabulo nunc ab eodem argumento *Scafáti* dici docui; alio nomine *Il Garigliano* vocatum. TERIAS autem is eſt, qui, à mille paſſibus Leontinos præfluens, vulgò nunc *Fiume di Santo Leonardo* accolis, id eſt, *Flumen S. Leonardi*, cognominatur. Hinc *Pantagias* is eſt, qui ultra Leontinos, breviſſimo alveo fluens, vulgari vocabulo nunc adpellatur *Porcári*. Sed auctoritatibus veterum ſcriptorum hæc ſunt comprobanda. Strabo, lib. VI: Κεῖται δ' ὑπὲρ Κατάνης τὰ Κεντόριπα, συνάπτοντα τοῖς Αἰτναίοις ὄρεσι καὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ, ῥέοντι εἰς τὴν Καταναίαν. id eſt: *Sita ſunt Centuripa ſupra Catanam, Aetnæos monteis attingentia & Symæthum flumen; quod in Catanenſem agrum defluit*. Opidum *Centuripa*, hodiè vulgò *Centorve* dictum, ad radices

Aetnæ montis inter occidentem & meridiem ſitum eſt. id amnis dexter adluit, à Capitio opido juxta Agyrium & Rachalbutium opida defluens; qui inferiori ſui parte, quà via à Catanâ in Leontinos ducit, *La Iaretta*, ut antè dixi, vocatur. Porrò Virgilius, Aeneid. lib. VIIII, ita canit:

Stabat in egregiis Arcentis filius armis,
Pictus acu chlamydem, & ferrugine clarus Iberâ,
Inſignis facie; genitor quem miſerat Arcens,
Eductum Martis luco, Symæthia circum
Flumina; pinguis ubi & placabalis ara Palici.

Ad quæ ita Servius: *Symæthus, fluvius eſt Siciliæ, à rege Symetho dictus, haud longè ab urbe Catinenſi: circa quem ſunt Palici dei.* Vibius: *Simetus, Siciliæ, vicinus Palicis.* Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

Quáque Simethæas accipit æquor aquas

Et Μεταμορφώσεων lib. XIII, *nympham* ei adfingit *Simethidem*, hoc verſu:

Acis erat Fauno nymphâque Simethide cretus.

Hinc de eodem Acide ita poſteà:

Terga fugæ dederat converſa Simethius heros.

Silius, lib. XIIII:

Qui fonteis Vagedruſa tuos, & pauperis alvei
Hipparin, ac facilem ſuperari gurgite parco
Pantagiam, rapidique colunt vada flava Simethi.

Hæc certè Simethi attributa, *rapiditas* ſcilicet & *flava vada*, ſeu undæ, uni conveniunt in hoc litore Iarettæ amni maximo: qui hodiéque à proximâ urbe aliâ adpellatione vocatur *Il fiume di Catánia*; id eſt, *Catanenſis fluvius*. Huc adde graviſſimum illud argumentum ex Athenæo; qui lib. I τοὺς ἐν Συμαίθῳ κεστρέας, id eſt, *è Symætho mugiles* maximè commendari ait: quod ex eodem auctore falsò, haud dubiè tamen memoriâ lapſus, Teriæ nomini adſcribit Fazellus; quem vult eſſe Iarettam. nam in hoc flumine eſſe laudatos iſtos mugiles, coram egomet comperi. *Teriam* verò eſſe eum amnem, qui nunc *divi Leonardi* cognominatur, ex Diodoro maximè & Scylace liquet. quorum ille lib. XIIII, μετὰ δὲ ταῦτα, inquit, ἐπὶ Λεοντίνους ἀναζεύξας, ἐγγὺς τῆς πόλεως κατεστρατοπέδευσε, παρὰ τὸν Τυρίαν [ſcribe, Τηρίαν] ποταμόν. id eſt: *Poſt hæc adversùs Leontinos ducens, prope urbem ad Teriam amnem caſtra poſuit.* Vel hinc ſatis jam claret, Iarettam non poſſe eſſe Teriam; quum ille X millia ab Leontinis diſtet. At dictus divi Leonardi amnis mille tantùm paſſus abeſt. inter quem & Leontinorum colleis, quibus urbs ſuperſtructa, egregius & caſtris ponendis aptiſſimus eſt campus. Apud Scylacem in Περίπλῳ ita ſcriptum eſt: Πόλεις δέ εἰσιν ἀπὸ Πελωριάδος Ἑλληνίδες αἵδε· Μεσσήνη καὶ λιμὴν, Ταυρομένιον, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι, (εἰς τοὺς Λεοντίνους ὁ κατὰ τὴν ρίαν [lege, κατὰ Τηρίαν] ποταμὸν ἀνάπλους κ΄ σταδίων.) Σύμαιθος ποταμὸς, καὶ πόλις Μεγαρὶς, καὶ λιμὴν Ξιφώνειος· ἐχομένη ἡ πόλις Μεγαρίς ἐστι [lege, Μεγαρίδος πόλις ἐστὶ] Συράκουσαι, καὶ λιμένες ἐν αὐτῇ δύο. Hoc eſt: *Vrbes à Peloriade Græcæ ſunt iſtæ: Meſſana, cum portu, Tauromenium, Naxus, Catana, Leontini, (ad Leontinos verò per Teriam flumen navigatio ſurſum eſt* XX *ſtadiorum.) Symæthus amnis, & urbs Megaris, ac portus Xiphonius. Megaridem autem ſequitur urbs Syracuſæ cum duobus portubus.* Heic quamvis perperam Symæthum poſtponit Teriæ; tamen diſertè hunc ad Leontinos urbem ſtatuit unà cum Diodoro. Symæthum tamen fuiſſe terminum inter Leontinos & Catanam antiquiſſimis illis temporibus, patet ex Thucydidis lib. VI; ubi de Syracuſanorum à Syracuſis adversùs Catanam & eam tenenteis Athenienſeis expeditione ita ſcribit: Πορευόμενοι δ᾽ ἐπὶ Κατάνης, ηὐλίσαντο ἐπὶ τῷ Συμαίθῳ ποταμῷ, ἐν τῇ Λεοντίνῃ. οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι ὡς ᾔσθοντο αὐτοὺς προσιόντας, ἀναλαβόντες τὸ στράτευμα ἅπαν τὸ ἑαυτῶν, καὶ ἐπιβιβάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς καὶ τὰ πλοῖα, ὑπὸ νύκτα ἔπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας. καὶ οἵ τε Ἀθηναῖοι ἅμα ἕῳ ἐξέβαινον ἐς τὸν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον, ὡς στρατόπεδον καταληψόμενοι, καὶ οἱ ἱππῆς οἱ Συρακουσίων, πρῶτοι προσελάσαντες ἐς τὴν Κατάνην, καὶ αἰσθόμενοι, ὅτι τὸ στράτευμα ἅπαν ἀνῆκται, ἀποστρέψαντες ἀγγέλλουσι τοῖς πεζοῖς. καὶ ξύμπαντες ἤδη ἀποτρεπόμενοι, ἐβοήθουν ἐπὶ τὴν πόλιν. ἐν τούτῳ δ᾽ οἱ Ἀθηναῖοι, μακρᾶς οὔσης τῆς ὁδοῦ αὐτοῖς, καθ᾽ ἡσυχίαν ἐκάθισαν τὸ στράτευμα ἐς χωρίον ἐπιτήδειον. Hoc eſt: *Profecti Catanam versùs, caſtra poſuêre ad Symæthum flumen, in agro Leontino. Quos ubi advenienteis ſenſêre Athenienſes, adſumtis omnibus copiis ſuis, eisq; in naveis ac navigia impoſitis, de nocte tendunt Syracuſas: & ſub ortum auroræ egrediuntur in eum locum, qui eſt juxta Olympiéum, tamquàm illic caſtra metaturi. Syracuſani*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

ſani interim equites, primi Catanam perlati, cognito, omnem claſſem vela feciſſe, regreſſi nuntiant peditatui. Cuncti itaq; jam reverſi ſunt ad ferendas urbi ſuppetias. at; quia longum ipſis iter faciendum erat, Athenienſes intereà per otium copias collocaverant opportuno in loco. De Teriâ verò flumine idem auctor, eodem libro anteà, ita facit mentionem, in navigatione Athenienſium ab Rhegio, Italiæ opido, Syracuſas versùs: Παρέπλεον ἐς Νάξον. Ναξίων δὲ δεξαμένων τῇ πόλει, παρέπλεον ἐς Κατάνην. καὶ ὡς αὐτοὺς οἱ Καταναῖοι οὐκ ἐδέχοντο, ἐκομίσθησαν ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμόν· καὶ αὐλισάμενοι, τῇ ὑστεραίᾳ ἐπὶ Συρακούσας ἔπλεον. Hoc eſt: *Naxum navigarunt. A Naxiis intra urbem recepti, Catanam hinc navigarunt. ſed quum à Catanenſibus non reciperentur, ſubierunt Teriam flumen. ubi ſtationem eo die quum habuiſſent, inſequenti Syracuſas navigarunt.* Et eodem libro poſteà: Οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι, ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης, παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων, τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου ἀναστήσαντες Συρακούσιοι, αὐτοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. ἀποβάντες δὲ ἐδῄωσαν τούς τε ἀγροὺς, καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρυμά τι τῶν Συρακουσίων, καὶ οὐχ ἑλόντες, αὖθις καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμὸν, τό τε πεδίον ἀναβάντες ἐδῄουν, καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν. καὶ τῶν Συρακουσίων περιτυχόντες τισὶν οὐ πολλοῖς, καὶ ἀποκτείναντές τε τινὰς, καὶ τροπαῖον στήσαντες, ἀνεχώρησαν ἐπὶ τὰς ναῦς, καὶ ἀπέπλευσαν ἐς Κατάνην. Hoc eſt: *Athenienſes, qui in Siciliâ erant, moventes è Catanâ, navigarunt adversùs Megara Siciliæ opidum: ex quo exterminatis ſub Gelone tyranno opidanis, Syracuſani agrum poſſidebant. Hunc agrum egreſſi navibus Athenienſes populati ſunt. & progreſſi ad caſtellum quoddam Syracuſanorum, quum id non expugnaſſent, rurſus tam pedeſtri itinere quàm navigatione ad flumen Teriam ſe receperunt. transgreſſique, campeſtria vaſtaverunt: frumentumq; incenderunt: & aliquot Syracuſanorum (in quos tamen non multos inciderant) interfecerunt. erectoque trophæo, ad naveis redierunt, Catanamq; inde navigarunt.* Ad Teriam plerumque ſeſe recipiebant, quia is in ſinum ſeſe effundit, quem ab ortu ſolis hiberni efficit promontorium, cui vulgare nunc apud incolas vocabulum *La Cruce* à formâ eſt; egregiamque navibus præbet ſtationem. ad quam hodiéque Leontinorum eſt frumenti emporium. Sed cauſa totius erroris, qua Fazellus & poſt eum alii inducti fuerunt, uti crederent, Iarettam eſſe Teriam, Symæthum verò eum amnem, qui divi Pauli cognominatur, inde nata eſt, quòd Virgilius poëta ait *aram Palicorum* eſſe *circum Symæthum flumen:* unde etiam Vibius *vicinum Palicis Simetum* pronuntiavit. divi autem Pauli amnis haud procul Palicorum ſtagnis, de quibus ſuo loco fuſiùs dicetur, exoritur.

ERYCES *fluvius.*

Verùm hic amnis nullus alius eſt, quàm qui Stephano dicitur ἡ Ἐρύκη ποταμὸς, ERYCE, ſive ERYCA FLVVIVS. Verba apud epitomatorem eius hæc ſunt: Ἀκράγας, πόλις Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραῤῥέοντος. Φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται, Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἐρύκην, καὶ Κάμικον, Ἁλυκόν τε καὶ Θέρμον καὶ Καμάριναν. Id eſt: *Acragas, urbs Siciliæ, à præterfluenti amne dicta. ait namque Duris, pleraſque Siculorum urbeis à fluminibus nomina accepiſſe; Syracuſas, Gelam, Himeram, Selinuntem, Phœnicuntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, & Camarinam.* Hoc opidum *Erycen* III millia diſſitum fuiſſe à Palicorum ſtagnis, in monte, cui vulgare nunc vocabulum *Catalfano*, infrà ſuo loco latiùs docebo. Ex eodem autem monte oritur prædictus divi Pauli fluvius, v fontibus nobiliſſimis. Nomen antiquum quod attinet; fortè id maſculino genere formatum fuit ὁ Ἐρύκης τοῦ Ἐρύκου, id eſt, ERYCES. ſic quidpe ὁ Γέλας etiam & ὁ Ἱμέρας dicti fuerunt; quum ipſæ urbes feminino eſſent genere, ἡ Γέλα, ἡ Ἱμέρα.

LEONTINI *urbs.*

Cæterùm ipſi Λεοντῖνοι, LEONTINI, celeberrima quondam urbs, vulgari hodiéque incolis vocabulo dicuntur *Lentini*. Atque illo quidem vocabulo cùm urbs tùm incolæ eius indigetantur Græcis pariter atque Latinis auctoribus omnibus; uno excepto Ptolemæo: apud quem urbis nomen legitur Λεόντιον, *Leontium*. quod tamen corruptum eſſe ego cenſeo. ac fortaſſis eiusdem opinionis fuit Fazellus: qui id *Leontinum* formare maluit. Sed etymologiam vocabuli hic attulit miram; à λεὼς atque τείνειν id deducens: quorum illud ſignificat *populum*, hoc *extendere*, *vel*, ut ipſe ait, *multiplicare*. Derivativum eſſe nomen Λεοντῖνοι, ἀπὸ τοῦ λέοντος, id eſt, *ab leone*, omnes teſtantur nummi huius urbis antiqui, in quibus eius animalis imago expreſſa eſt. Sed auctores, qui eo vocabulo urbem adpellarunt, audiamus. Mela, lib. II, cap. VII: *Inter Pachynum & Lilybæum Acragas eſt, Heraclea & Thermæ. inter Lilybæum & Pelorida, Panormus, & Himera. interiùs verò Leontini, Centuripinum, & Hybla, aliæque complures.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Catana. flumina, Symæthum, Terias. intus Læſtrygonii campi. opida, Leontini, Megaris. amnis Pantagies. colonia Syracuſæ.* Livius,

lib.

lib. XXIIII: *Dies haud ita multi interceſſerant, quum ex Leontinis legati, præſidium finibus ſuis orantes, venerunt. *. Marcellus cum omni exercitu profectus in Leontinos. *. Nec ut in Leontinos irent, perpelli potuêre. *. Quòd in Leontinis nulli pepercisſent. *. Qui in Leontinis circumſeſſi erant. *. Ex Leontinis mota ſunt extemplò caſtra ad Syracuſas. *. Quia, ſicut Leontinos terrore ab impetu primo ceperant, non diffidebant, vaſtam disjectamque ſpatio urbem parte aliqua ſe invaſuros.* Sic igitur & Ovidius, Faſtor. lib. IIII; ubi loca fluminaque enumerat, circùm quæ Ceres filiam Proſerpinam quærendo vagata eſt:

Iamque Leontinos Amenanaque flumina curſu
Præterit.

Opidanos ſimul atque ipſum opidum eodem vocabulo intellexit Livius eodem libro, his locis: *Profectus & ipſe in Leontinos; quia ſatis eos adversùs populum Romanum concitatos cernebat. *. Hæc ad Romanos Syracuſani detulerunt; abnuentes, Leontinos in ſuâ poteſtate eſſe. itaque, integro ſecum fœdere, bellum Romanos cum iis geſturos.* Mox deinde ſolos opidanos: *Cæterùm Leontinorum militumque aliorum nemo poſt captam urbem violatus fuerat.* Sic Cicero, in Verrem lib. IIII: *Ipſi Leontini publicè non ſanè me multum adjuverunt.* Et: *Præter unam Mnaſiſtrati familiam, glebam Leontinorum poſſidet nemo.* Atque ita ſæpiùs deinceps; *Leontinum* etiam *agrum* haud ſemel adpellans. Ita & Silius, libro XIIII:

Prima Leontinos vaſtarunt prælia campos.

Hactenus Latini. Græcis ad eumdem modum urbs pariter & incolæ dicuntur Λεοντῖνοι. Diodorus, lib. XIII: Εὐθὺς οὖν παρήγγελλε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ πάντας καταντᾶν εἰς τοὺς Λεοντίνους. αὕτη δ' ἡ πόλις τότε φρούριον ἦν τοῖς Συρακουσίοις. id eſt: *Omnibus igitur, qui per ætatem ferendis armis idonei erant, protinus mandat, ut in Leontinos proficiſcantur: quæ urbs tunc Syracuſanis præſidiariæ arcis loco erat.* Lib. XVI: Ὁ δὲ Ἱκέτας ἀνέζευξεν εἰς Λεοντίνους· ἐκ ταύτης γὰρ ὡρμᾶτο τῆς πόλεως. id eſt: *Hicetas in Leontinos exercitum abduxit. ex hac quidpe urbe expeditiones faciebat.* De opidanis lib. XII: Λεοντίνων δὲ ὑπὸ Συρακουσίων ἐκ τῆς πόλεως μετῳκισμένων, καὶ τὴν πόλιν καὶ τὴν χώραν ἀποβεβληκότων, οἱ φυγάδες αὐτῶν συστραφέντες, ἔκριναν πάλιν αὐτοὺς Ἀθηναίους προσλαβέσθαι συμμάχους. hoc eſt: *Leontini verò quum, ex urbe ſuâ aliò translati, ſimul urbem atque agrum amiſiſſent; quotquot patriâ extorres erant, conjunctis opibus & conſiliis decreverunt, denuò eorumdem Athenienſium ſocietatem ſibi adjungere.* Lib. XIIII: Ἐξαπέστειλε κήρυκα πρὸς τοὺς Λεοντίνους, κελεύων παραδοῦναι τὴν πόλιν· οὐ προσεχόντων δὲ τῶν Λεοντίνων, ἀλλὰ πάντα παρασκευαζομένων τὰ πρὸς τὴν πολιορκίαν, Διονύσιος τὴν χώραν ἅπασαν ἐλεηλάτησεν. Id eſt: *Præconem ad Leontinos mittit, urbem ſibi tradere jubens. Detrectantibus autem Leontinis imperata, & cuncta obſidioni tolerandæ comparantibus; Dionyſius omnem eorum agrum populando devaſtavit.* Sed ne circa hoc urbis vocabulum nimiùm ſimus longi; monuiſſe jam ſat erit, ad eumdem modum ſæpiùs Thucydidem, maximè verò lib. VI, & item Plutarchum in Timoleonte, urbem ſimul atque incolas adpellaſſe τοὺς Λεοντίνους. Livium dictiones illas Græcas εἰς Λεοντίνους, ἐν Λεοντίνοις, ἐκ Λεοντίνων, ſemper eſſe ſequutum Latino ore, *in Leontinos, in Leontinis, ex Leontinis*, ſuprà patuit. Falſi igitur ſunt interpretes, qui in Diodoro *Leontium* opidum, pro *Leontinis*, è Ptolemæo ſuppoſuêre. Cæterùm in mediterraneo fuiſſe, ut ibidem etiamnunc conſpicitur, ex Melâ maximè intellectum eſt. ſed & Scylacis hæc citata fuêre: Εἰς τοὺς Λεοντίνους δὲ κατὰ Τηρίαν ποταμὸν ἀνάπλους κʹ σταδίων. id eſt: *In Leontinos per Teriam flumen ſurſum navigatio eſt* XX *ſtadiorum.* Certè, niſi exſcriptoris dicas mendum eſſe, error fuerit ipſius Scylacis. quidpe ab ipsâ urbe ad oſtium Teriæ V millia ſunt paſſuum; quæ ſtadia conficiunt μʹ, id eſt, XL. Neque in ipſam usq; urbem navigabatur, ſed in ripam amnis à millibus, ut ſuprà dixi, paſſibus urbi objectam. Non in campo, per quem fertur amnis, fuiſſe olim ſitam urbem, ſed in montibus, in quibus etiamnum conſpicitur, patet ex eâ urbis deſcriptione, quam nobis lib. VII reliquit Polybius. Ἡ γὰρ Λεοντίνων, inquit, πόλις τῷ μὲν ὅλῳ κλίματι τέτραπται πρὸς τὰς ἄρκτους· ἔστι δὲ διὰ μέσης αὐτῆς αὐλὼν ἐπίπεδος, ἐν ᾧ συμβαίνει τάς τε ἀρχείων καὶ δικαστηρίων κατασκευὰς καὶ καθόλου τὴν ἀγορὰν ὑπάρχειν. τοῦ δὲ αὐλῶνος παρ' ἑκατέραν τὴν πλευρὰν παρήκει λόφος, ἔχων ἀπορρῶγα συνοχῆ. τὰ δ' ἐπίπεδα τῶν λόφων τούτων ὑπὲρ τὰς ὀφρῦς οἰκιῶν ἐστι πλήρη καὶ ναῶν. δύο δ' ἔχει πυλῶνας ἡ πόλις, ὧν ὁ μὲν ἀπὸ τοῦ πρὸς μεσημβρίαν πέρατός ἐστιν οὗ προεῖπον αὐλῶνος, φέρων ἐπὶ Συρακούσας· ὁ δ' ἕτερος ἐπὶ τοὺς πρὸς ἄρκτους, ἄγων ἐπὶ τὰ Λεοντῖνα καλούμενα πεδία καὶ τὴν γεωργήσιμον χώραν. ὑπὸ δὲ τὴν μίαν ἀπορρῶγα,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

τὴν πρὸς τὰς δύσεις, παραῤῥεῖ ποταμὸς, ὃν καλοῦσι Λίσσον. τούτῳ δὲ κεῖνται παράλληλοι καὶ πλείους ὑπ᾽ αὐτὸν τὸν κρημνὸν οἰκίαι συνεχεῖς· ὧν μεταξὺ καὶ τοῦ ποταμοῦ συμβαίνει τὴν προειρημένην ὁδὸν ὑπάρχειν. Hoc eſt: *Vrbs Leontinorum, ſi totius loci inclinationem ſpectes, vergit ad ſeptemtriones. per mediam verò urbem plana quædam porrigitur convallis: in qua & magiſtratuum eſt curia & judiciorum ſedes, denique forum ipſum. utrumque huius convallis latus colles prætexunt, continuis præcipitiis aſperi. at quæ ſuper collium horum ſupercilia eſt planities, domibus templisque eſt referta. Partes urbis ſunt duæ. una, quæ ab extremo dictæ convallis meridionali Syracuſas ducit: altera, quæ ab extremo ſeptemtrionibus obverſo ad campos fert, quos Leontinos vocant, & agrum coli aptum. Præruptam rupem alterius collis, eam nempe, quæ ad occaſum ſpectat, amnis præterlabitur, quem Liſſum adpellant. ſub imâ rupe continua ſeries protenditur domorum multarum, quæ pari intervallo omnes à fluvio diſtant. inter has & amnem illa, quam diximus, via eſt interjecta.* LISSVS iſte AMNIS in Teriam defluit.

LISSVS *amnis.*

Cæterùm de origine urbis Leontinorum ita tradit Thucydides, lib. VI: Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδεῖς, ἐκ Νάξου ὁρμηθέντες ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθείσας, Λεοντίνους, πολέμῳ τοὺς Σικελοὺς ἐξελάσαντες, οἰκίζουσι. Id eſt: *Theocles atque Chalcidenſes, Naxo profecti anno* VII *poſt conditas Syracuſas, Leontinos, pulſis bello Siculis, condunt.* Theoclem Athenienſem cum Chalcidenſibus ex Eubœâ Græciæ inſulâ in Siciliam adpuliſſe Naxumque inibi condidiſſe anno poſt Troianum bellum CCCCXLVIII, Olympiadis XI anno primo, ante natum Ieſum IↃCCXXXVI; inſequentique anno Syracuſas fuiſſe conditas; ſuprà cap. II demonſtratum eſt. *Leontini* igitur conditi fuêre anno primo Olympiadis XIII; ante natum Chriſtum anno IↃCCXXVIII. Strabo lib. VI: Κεκάκωται δὲ καὶ ἡ Λεοντίνη πᾶσα, Ναξίων οὖσα καὶ αὐτὴ τῶν αὐτόθι· τῶν μὲν γὰρ ἀτυχημάτων ἐκοινώνησαν ἀεὶ τοῖς Συρακουσίοις, τῶν δὲ εὐτυχημάτων οὐκ ἀεί. id eſt: *Malè mulctatus eſt & Leontinus ager omnis; quum & ipſe eſſet Naxiorum in Siciliâ. nam ſemper participes fuerunt rerum Syracuſanis adverſarum; ſecundarum non item.* Hinc etiam Marcianus Heracleenſis, in Περιηγήσει·

Μετὰ ταῦτα δὲ ἀπὸ Νάξου Λεοντῖνοί τε καὶ
Ἡ τὴν θέσιν τ᾽ ἔχουσα Ῥηγίου πέραν,
Ἐπὶ τοῦ δὲ πορθμοῦ κειμένη τοῦ Σικελικοῦ,
Ζάγκλη, Κατάνη, Καλλίπολις, ἔσχον ἀποικίας.

Id eſt:

Poſt hæc à Naxo Leontini, &,
Quæ ex adverſo Rhegii
Ad fretum Siculum ſita eſt,
Zancle, Catana, Callipolis, accepêre colonias.

Et Diodorus lib. XIIII: Διονύσιος δὲ, ὁ τῶν Συρακουσίων τύραννος, ἐπειδὴ τὴν πρὸς Καρχηδονίους εἰρήνην ἐποιήσατο, τῶν δὲ κατὰ τὴν πόλιν στάσεων ἀπήλλακτο, τὰς ὁμόρους τῶν Χαλκιδέων πόλεις ἔσπευδε προσαγαγέσθαι. αὗται δ᾽ ἦσαν, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι. τούτων δ᾽ ἐπεθύμει κυριεῦσαι διὰ τὸ συνορίζειν αὐτὰς τῇ Συρακούσῃ, καὶ πολλὰς ἀφορμὰς ἔχειν πρὸς τὴν αὔξησιν τῆς δυναστείας. Hoc eſt: *Dionyſius, Syracuſanorum tyrannus, ubi, poſt factam cum Carthaginienſibus pacem, ſeditionis urbanæ tumultus pacaverat, vicinas Chalcidenſium urbeis ditioni ſuæ adjicere properavit. hæ verò erant, Naxus, Catana, & Leontini. His ideò potiri cupiebat, quòd & conterminæ Syracuſis eſſent, & magnam amplificandi imperii commoditatem ipſi præſtarent.* Captis Naxo & Catanâ, hac etiam Campanis, militibus mercenariis, traditâ, illâ verò dirutâ; tandem Leontinis quoque, quum ſecundò aggrederetur, potitur. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Λεοντίνους στρατεύσας, ἁπάσῃ τῇ δυνάμει τὴν πόλιν περιεστρατοπέδευσε, καὶ πρὸς τοὺς ἔνδον διαπρεσβευσάμενος, ἐκέλευσεν αὐτοὺς παραδιδόναι τὴν πόλιν, καὶ μετέχειν τῆς ἐν Συρακούσαις πολιτείας. οἱ δὲ Λεοντῖνοι βοήθειαν μὲν οὐδεμίαν ἕξειν προσδοκῶντες, τὰς δὲ Ναξίων καὶ Καταναίων συμφορὰς ἀναλογιζόμενοι, κατεπλήττοντο, φοβούμενοι μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπέσωσι δυστυχήμασι. διόπερ εἴξαντες τῷ καιρῷ, συνεχώρησαν, καὶ τὴν πόλιν ἐκλιπόντες, εἰς Συρακούσας μετῴκησαν. Id eſt: *Poſt hæc Leontinos adortus, cum omnibus copiis urbem circumſedit; & per legatos ab opidanis poſtulavit, ut deditionem facerent, & Syracuſanorum civitati ſeſe adgregarent. Leontini ergo, quum nulla ſpes auxilii ſupereſſet, conſiderato Naxiorum & Catanenſium caſu, terrore perculſi metuebant, ne ſimili clade etiam ipſi obruerentur. tempori itaque cedendum rati, oblatam denique conditionem ſubeunt; patriâque relictâ, Syracuſas commigrant.* Factum hoc Olympiadis XCIIII anno II, Euclide Athenis ſummum gerente magiſtratum; teſte eodem Diodoro; id eſt, ante natum Ieſum anno CCCCIII. Præſidium illic ſuorum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

rum militum locaſſe Dionyſium, haud dubium eſt. ſic quidpe eodem libro poſteà Diodorus: Ἐπιμελέστατα δὲ τὰς ἐν Λεοντίνοις ἀκροπόλεις ἐτείχισε, καὶ τὸν ἐκ τῶν πεδίων σῖτον εἰς ταύτας συνήθροισεν. ἔπεισε δὲ καὶ τοὺς τὴν Κατάνην οἰκοῦντας Καμπανοὺς εἰς τὴν νῦν καλουμένην Αἴτνην μετασῆναι, διὰ τὸ λίαν εἶναι τὸ φρούριον ὀχυρόν. Id eſt: *Summo in primis opere ſtudioque Leontinorum arceis firmavit; frugesq. ex agris circumjacentibus illuc congeſſit. Campanis etiam, qui Catanam illo tempore incolebant, perſuaſit, ut in opidum, quod nunc Aetna vocatur, propter eximiam loci firmitatem, commigrarent.* Novos hinc ſortitam eſſe urbem colonos, eodem libro tradit Diodorus poſteà, his verbis: Διονύσιος δὲ, θεωρῶν τοὺς μισθοφόρους ἀλλοτριώτατα πρὸς αὐτὸν ἔχοντας, καὶ φοβούμενος, μὴ διὰ τούτων καταλυθῇ, τὸ μὲν πρῶτον Ἀριστοτέλην, τὸν ἀφηγούμενον αὐτῶν, συνέλαβε· μετὰ δὲ ταῦτα τοῦ πλήθους συντρέχοντος μετὰ τῶν ὅπλων, καὶ τοὺς μισθοὺς πικρότερον ἀπαιτούντων, τὸν μὲν Ἀριστοτέλην ἔφησεν ἀποστέλλειν εἰς Λακεδαίμονα, κρίσιν ἐν τοῖς ἰδίοις πολίταις ὑφέξοντα. τοῖς δὲ μισθοφόροις, ὡς μυρίοις οὖσι τὸν ἀριθμὸν, ἔδωκεν ἐν τοῖς μισθοῖς τὴν τῶν Λεοντίνων πόλιν τε καὶ χώραν. ὡς δ᾽ αὐτῶν ὑπακουσάντων διὰ τὸ κάλλος τῆς χώρας, οὗτοι μὲν κατακληρουχήσαντες ᾤκουν ἐν Λεοντίνοις. Hoc eſt: *At Dionyſius quum mercenariorum animos quàm maximè alienatos ab ſe videret; &, ne per eos imperio dejiceretur, metueret; ducem illorum Ariſtotelem comprehendit. Quum autem multitudinis fieret ad arma concurſus, & ſtipendia acerbiùs exigerentur; Ariſtotelem Lacedæmonem ſe miſſurum adfirmat, ut judicium inter civeis ſuos ſubeat. mercenariis autem, qui decies mille circiter erant, Leontinorum urbem & agrum in ſtipendium dedit. qui propter regionis amœnitatem condicionem haud illubentes acceperunt; & ſortitò in Leontinis ſedeis occuparunt.* Peloponneſios fuiſſe unà cum duce ſuo Ariſtotele, anteà narraverat Diodorus. Arx hinc ſemper fuit hæc urbs Dioni, Timoleonti, & aliis, Syracuſas bello petentibus. Cæterùm ex arcibus eius, quas Dionyſium firmaſſe ait Diodorus, una fortè fuerit nomine pluralis numeri Φωκέαι PHOCEAE. ſic quidpe apud Thucydidem legitur lib. v, de Leontinis, qui ante Dionyſium, deſertâ urbe ſuâ, Syracuſas commigraverant: Ὕστερον δὲ πάλιν αὐτῶν τινες, διὰ τὸ μὴ ἀρέσκεσθαι, ἀπολιπόντες ἐκ τῶν Συρακουσῶν, Φωκέας τε τῆς πόλεώς τι τῆς Λεοντίνων χωρίον καλούμενον καταλαμβάνουσι, καὶ Βρικιννίας, ὂν ἔρυμα ἐν τῇ Λεοντίνῃ. Id eſt: *Poſteà verò nonnulli eorum, diſplicente ſibi facto, relictis Syracuſis locum quemdam in Leontinorum urbe, nomine Phoceas, occupant, & item arcem in Leontino agro validam, nomine Bricinnias.* Hæc *arx* ſive *caſtellum*, cui itidem pluralis numeri vocabulum Βρικιννίαι, BRICINNIAE, quo ſitu fuerit, non liquet.

PHOCEAE, *arx in Leontinis.*

BRICINNIAE, *caſtellum agri Leontini.*

De pulcritudine amœnitateque Leontini agri Diodorus, lib. IIII, ita tradit: Μετὰ δὲ ταῦτα διελθὼν ὁ Ἡρακλῆς τὸ Λεοντῖνον πεδίον, τὸ μὲν κάλλος τῆς χώρας ἐθαύμασε. id eſt: *Inde per Leontinum campum pergens Hercules, pulcritudinem agri admiratus eſt.* Scilicet τὸ Λεοντῖνον πεδίον, id eſt, LEONTINVS CAMPVS, ſeu, ut Polybius loco ſuprà ſcripto vocat, τὰ Λεοντῖνα πεδία καὶ γεωργήσιμος χώρα, id eſt, LEONTINI CAMPI, *& ager coli aptus*, ſunt ab urbe Leontinorum ἐπὶ τὰς ἄρκτους, id eſt, *versùs ſeptemtriones* ad Teriam flumen ſiti, omnium totius inſulæ feraciſſimi. unde & illud Diodori, lib. v: Ἐν δὲ τῷ Λεοντίνῳ πεδίῳ καὶ κατὰ πολλοὺς ἄλλους τόπους τῆς Σικελίας μέχρι τοῦ νῦν φύεσθαί φασιν τοὺς ἀγρίους ὀνομαζομένους πυρούς. id eſt: *In Leontino campo, aliisque Siciliæ locis compluribus, etiamnum triticum naſci aiunt, quod agreſte vocant.* Cicero, in Verrem lib. III: *Herbitenſis ager, Ennenſis, Murgentinus, Aſſorinus, Imacharenſis, Agyrinenſis, ita relictus erat ex maximâ parte, ut non ſolùm jugorum, ſed etiam dominorum multitudinem quæreremus. Aetnenſis verò ager, qui ſolebat eſſe cultiſſimus, & quod caput eſt rei frumentariæ, campus Leontinus, ſic erat deformis atque horridus, ut in uberrimâ Siciliæ parte Siciliam quæreremus.* Eumdem agrum *Læſtrygonas* quondam tenuiſſe, gigantum quoddam genus, antiquos tradidiſſe Homeri poëtæ commentatores, ſuprà cap. II oſtendimus. hinc igitur etiam LAESTRYGONII dicti fuêre CAMPI. Silius, lib. XIIII:

LEONTINI *campi.*

Prima Leontinos vaſtarunt prœlia campos;
Regnatam duro quondam Læſtrygone terram.

LAESTRYGONII *campi.*

Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Catana. flumina, Symæthum, Terias. intus Læſtrygonii campi. opidum Leontini.*

Cæterùm in Leontinorum etiam finibus XVTHIA TERRA, ſeu XVTHIVS AGER fuit, à Xutho dictus, Aeoli filio. Diodorus lib. V: Ἐβασίλευσε δὲ καὶ Ξοῦθος τῆς περὶ τοὺς Λεοντίνους χώρας, ἥτις ἀπ᾽ ἐκείνου μέχρι τοῦ νῦν χρόνου Ξουθία προσαγορεύεται. id eſt: *Regnavit & Xuthus in Leontinorum agro: qui ab eo ad hanc usque tempeſtatem Xuthius dicitur.*

XVTHIVS *ager.*

Sed

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Xvthia opidum.

Sed & Xvthia *urbs* heic memorata fuit Philiſto Syracuſano. Stephani epitomator: Ξουθία, πόλις Σικελίας· Φίλιστος τρίτῳ Σικελικῶν. τὸ ἐθνικὸν Ξουθιάτης. id eſt: *Xuthia, opidum Siciliæ; auctore Philiſto in Sicular. rer. lib.* III. *Gentilitium eſt Xuthiates.* At Latino ori fuerit Xvthiensis. ut Κροτωνιάτης, Ἱππωνιάτης, Ποσειδωνιάτης, *Crotonienſis, Hipponienſis, Poſidonienſis*; & id genus alia.

Capvt XI.

Pantagies fluvius. Trotilum opidum. Megara urbs; quæ antè Hybla. Alabus fluvius. Megarenſis ſinus. Alabum opidum. Styella caſtellum. Hyblæum mel. Hyblæi colles. Myla flumen. Xiphoniæ promontorium. Xiphonius ſinus. Xiphonia opidum. Taurus promontorium. Tapſus peninſula, & opidum.

Pantagies fluvius.

Poſt Teriam fluvium ſequitur Παντακίης Pantagies, ſive Παντακίας Pantagias *amnis*, Thucydidi, Virgilio, Ovidio, Plinio, Silio, Ptolemæo, Claudiano, ac Vibio, memoratus. Ovidius, Faſtor. lib. III:

> *Liquerat Ortygiam, Megaréaque, Pantagienque;*
> *Quáque Simethæas accipit æquor aquas.*

Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Catana. flumina, Symæthum, Terias. Intus Læſtrygonii campi. Opida, Leontini, Megaris. amnis Pantagies. Colonia Syracuſæ.* Virgilius, Aenid. libro III:

> *Ecce autem Boreas, anguſtâ à ſede Pelori*
> *Miſſus, adeſt. vivo prætervehor oſtia ſaxo*
> *Pantagiæ, Megarosque ſinus, Tapſumque jacentem.*

Silius, libro XIIII:

> *Qui fonteis Vagedruſa tuos, & pauperis alvei*
> *Hipparin, ac facilem ſuperari gurgite parco*
> *Pantagiam, rapidique colunt vada flava Simethi.*

Claudianus, de Raptu Proſerpinæ lib. II:

> *Quæ fonteis Crimiſe tuos, & ſaxa rotantem*
> *Pantagiam, nomenque, Gelam, qui præbuit urbi,*
> *Concelebrant.*

Ad Virgilii locum ita Servius: *Hic fluvius Siciliæ quum plenus flueret, implebat ſonitu penè totam Siciliam. unde & Pantagias dictus eſt; quaſi, Vbique ſonans. Hic poſteà quum Cereri, quærenti filiam, obſtreperet, tacere juſſus eſt numinis voluntate.* Et in eamdem ſententiam Vibius, in Catalogo fluminum: *Pantagias; Siciliæ. ita dictus, quòd ſonitus eius decurrentis per totam inſulam auditus eſt, usque eò, donec Ceres, quærens filiam, comprimeret eum.* Ergo, ſecundùm hosce grammaticos, adpellatio eius ab initio fuit παντακοῦ-παταγίας. nam *fragor* ſive *ſtrepitus* eſt Græcè πάταγος. Mira igitur & admodùm compendiaria heic duarum vocum facta eſt contractio. Sed hæc nugamenta ſunt ac putidæ ineptorum grammaticorum fabulæ. Apud Thucydidem, lib. VI, legitur ὑπὲρ Παντακίου ποταμοῦ· quod interpres vertit, *ſuper Pantacium flumen.* verùm ipſi auctori fuiſſe nominativum Παντακίας, Pantacias, è ſuprà ſcriptis auctoribus liquet. Scripſiſſe autem Thucydidem non γ, ſed κ, fidem faceret auctoritas Ptolemæi; apud quem legitur Παντάχου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, id eſt, *Pantachi fluvii oſtium*: ni ſuſpicandum foret, ſcriptum & ab ipſo fuiſſe Ptolemæo Πανταγίου ποταμοῦ, à recto caſu Παντογίας ποταμός. Cæterò ſitum eius amnis quod attinet; ut anteà Symæthum perperam Ptolemæus inter Catanam & Taurominium opida recenſuit; ita heic etiam falsò *Pantagiam* medium poſuit Catanam inter & Leontinos, eodem ſitu, quo nunc Iaretta, id eſt, antiquorum ille Symæthus, fluit. Plinius quoque, loco proximè citato, malè eum inter Megaridem & Syracuſas refert; quum ipſa urbs Megaris fuerit ad Alabum fluvium, quem nunc vulgò dici *Cantaro*, poſt oſtendam; nec inde Syracuſas eunti aliud occurrit flumen. Virgilius profectò, dicto Aeneid.

lib.

lib. III, ab Epiro & Cerauniis montibus, omnia Italici Siculique litoris loca, ad Drepanum uſque quæ memorat, geographico atque germano ordine recenſet: in Italiâ ſcilicet, *Minervæ templum, Tarentum, Lacinium promontorium, Scylacæum*: hinc in freto, *Charybdin*: inde in Siciliâ, *Aetnam montem* & *Cyclopum antra*, *Pantagiam amnem*, *Megaricum ſinum*, *Tapſum* peninſulam, *Ortygiam* inſulam, & in eâ *Arethuſam* fontem, *Elorum* flumen, *Pachynum* promontorium, *Camarinam, Gelam, Agragantem, Selinuntem, Lilybæum*, ac tandem *Drepanum*. Quem verum genuinumque eſſe omnium dictorum locorum ordinem, infrà in expoſitione totius huius litoris patebit. In reliquis igitur omnibus quum certum nativumque obſervaverit ordinem poëta; nulla cauſa eſt, cur de uno Pantagiâ amne, quem ante Megaridem recenſet, quidquam dubitemus. Megaridem autem fuiſſe ad antè dictum Cantarum flumen, mox oſtendam. Pantagiam verò amnem eſſe eum, qui in ſiniſtro promontorii vulgò *La Cruce* dicti latere vulgari vocabulo nunc accolis vocatur *Porcari*, graviſſimo maniſeſtiſſimoque ſunt documento iſta Virgilii verba:

——— *Vivo prætervehor oſtia ſaxo*
Pantagiæ:

Quidpe os Porcarii amnis utrimque vivo atque prærupto includitur ſaxo, XX fermè cubitos alto: ingreſſumque illic mare ad mille paſſus, reſtagnat; parvisque navigiis præbet portum. Atque in hunc etiam illud Claudiani, *Saxa rotantem*, quammaximè quadrat. etenim licet ipſe curſu ſit breviſſimus; ut qui VI circiter ab Leontinis oritur paſſuum millibus: tamen hiberno tempore Leontinorum collium torrentibus imbribusque auctus, tantâ vi devolvitur, uti magnam ſaxorum copiam ſecum trahat; ingentemque lapſu ſuo reddat ſonitum: unde nomen ei quæſitum volunt Vibius atque Servius: quum potiùs ἀπὸ τοῦ πάντα ἄγειν dictus videri poſſit; id eſt, *ab eo, quod omnia ſecum trahat devehatque*. Brevitatem eius tenuitatemque indicavit Silius, his verbis:

——— *Facilem ſuperari gurgite parco*
Pantagiam.

Oſtio huius fluminis adpoſitum fuit Τρώτιλον, TROTILVM *opidum*, in primis Siciliæ antiquum. Thucydides lib. VI: Θουκλῆς δὲ καὶ οἱ Χαλκιδεῖς, ἐκ Νάξου ὁρμηθέντες, ἔτει πέμπτῳ μετὰ Συρακούσας οἰκισθείσας, Λεοντίνους τε, πολέμῳ τοὺς Σικελοὺς ἐξελάσαντες, οἰκίζουσι, καὶ μετ' αὐτοὺς Κατάνην. κατὰ δὲ τὸν αὐτὸν χρόνον καὶ Λάμις, ἐκ Μεγάρων ἀποικίαν ἄγων, ἐς Σικελίαν ἀφίκετο, καὶ ὑπὲρ Παντακίου τε ποταμοῦ Τρώτιλόν τι ὄνομα χωρίον οἰκίσας, καὶ ὕστερον αὐτόθεν τοῖς Χαλκιδεῦσιν ἐς Λεοντίνους ὀλίγον χρόνον ξυμπολιτεύσας, καὶ ὑπὸ αὐτῶν ἐκπεσὼν, καὶ Θάψον οἰκίσας, αὐτὸς μὲν ἀποθνήσκει, οἱ δ' ἄλλοι ἐκ τῆς Θάψου ἀναστάντες, Ὕβλωνος, βασιλέως Σικελοῦ, προδόντος τὴν χώραν, καὶ καθηγησαμένου, Μεγαρέας ᾤκισαν, τοὺς Ὑβλαίους κληθέντας. Id eſt: *Theocles atq; Chalcidenſes, è Naxo profecti, ſeptimo poſt conditas Syracuſas anno, Leontinos, ejectis bello Siculis, condiderunt: atque inde Catanam. Per idem verò tempus & Lamis, à Megaris coloniam ducens, in Siciliam adpulit; & ſuper flumen Pantaciam opidum quoddam Trotilum condidit. At id poſtmodùm relinquens, in Leontinos cum ſuis abiit. quumque aliquantum temporis illic unà rempublicam adminiſtraſſet; tandem ab iis pulſus, Thapſum condidit. Mox eo defuncto, reliqui è Thapſo migrarunt; ac duce Hyblone, Siculorum rege, qui etiam terram dederat, Megarenſeis condiderunt, qui Hyblæi ſunt dicti*. Leontinos anno primo Olympiadis XIII conditos fuiſſe, id eſt, ante natum Ieſum anno IↃCCXXVIII, ſuprà oſtenſum eſt. Sub idem igitur tempus, vel paullo pôſt, *Trotilum* iſtud quoque opidum conditum fuit. Ad utram Pantagiæ ripam fuerit poſitum, haud facilè dictu eſt: niſi quòd in dextrâ oſtii ripâ etiamnunc eſt navale, vulgò *Bruca* dictum. At hinc mox, neſcio qua de causâ, in proximam transmigrarunt urbem Leontinos. Hinc etiam, fortaſſe per ſeditionem pulſi, in Thapſum peninſulam, medio itinere inter Pantagiam & Syracuſas ſitam, ſedem tranſtulerunt. Mox, amiſſo ibi duce ſuo Lami, auctore duceq; Hyblone, relictâ Thapſo, ad propinquum flumen Alabum poſuêre urbem, quæ à priſcâ patriâ dicta eſt ipſis Græcis Μέγαρα, plurali numero, Latinis verò utroque numero promiſcuè MEGARA; & item MEGARIS, Scylaci Μεγαρίς· anteà verò à duce Hyblone Ὕβλα HYBLA. unde opidani ſunt Μεγαρεῖς, MEGARENSES; & Ὑβλαῖοι, *Hyblæi*; ſed Latinis HYBLENSES. Strabo lib. VI: Φησὶ δ' Ἔφορος, Θεοκλέα Ἀθηναῖον, παρενεχθέντα ἀνέμοις εἰς τὴν Σικελίαν, κατανοῆσαι τήν τε οὐδένειαν τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν ἀρετὴν τῆς γῆς· ἐπανελθόντα δὲ,

TROTILVM *opidum*.

MEGARA *urbs*; *quæ antè* HYBLA.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

τὰ δὲ, Ἀθηναίους μὲν μὴ πεῖσαι, Χαλκιδέας δὲ τοὺς ἐν Εὐβοίᾳ συχνοὺς παραλαβόντα, καὶ τῶν Ἰώνων τινὰς, ἔτι δὲ Δωριέων, οἱ πλείους ἦσαν Μεγαρεῖς, πλεῦσαι. τοὺς μὲν οὖν Χαλκιδέας κτίσαι Νάξον, τοὺς δὲ Δωριέας Μέγαρα, τὴν Ὕβλαν πρότερον καλουμένην. Hoc eſt: *Theoclem Athenienſem, ait Ephorus, ab inſtituto curſu ventis in Siciliam delatum, cùm hominum eam incolentium vilitatem, tùm inſulæ præſtantiam adnotaſſe. quumq; domum reverſus, Athenienſibus, uti coloniam eò mitterent, non perſvaderet; adſcito magno Eubœam incolentium numero, Ionum item nonnullis atque Dorienſium, quorum maior pars erant Megarenſes, in Siciliam navigaſſe: ibique Chalcidenſeis Naxum, Dorienſeis verò Megara condidiſſe; cui priùs nomen fuit Hybla.* Et eodem libro poſteà: Τὰς δὲ Συρακούσας Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν, ἐκ Κορίνθου πλεύσας περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, οἷς ᾠκίσθησαν καὶ ἡ Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. * . * . Πλέοντα δέ φασι τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον, τῶν Δωριέων εὑρόντα τινὰς, δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων, ἀναλαβεῖν αὐτοὺς, καὶ κοινῇ κτίσαι τὰς Συρακούσας, μετ' αὐτῶν ἀπιόντα. Id eſt: *Syracuſas condidit Archias, claſſe Corintho advectus ſub idem tempus, quo Naxus & Megara ſunt conditæ. Ferunt autem Archiam, quum in Siciliam navigaret, & ad Zephyrium promontorium adpuliſſet, incidiſſetque in Dorienſium quoſdam, qui è Siciliâ eò ſe contulerant, digreſſi ab his, qui Megara condiderant; adjunxiſſe ſibi eos: indeq; profectum, communi cum eis operâ Syracuſas condidiſſe.* Sic ſcilicet Strabo cum Ephoro ſuo à Thucydidis ſententiâ diſſentit. Hic quidpe Lamin tradit à Megaris coloniam in Siciliam duxiſſe: illi verò, ipſum Theoclem. hic poſt Syracuſas tandem & Catanam ac Leontinos ait Megara urbem conditam fuiſſe: illi, ante Syracuſas. At Lamis quidem poterat unà cum Theocle & ſuâ Dorienſium coloniâ è Græciâ profectus eſſe. quod & Marcianus Heracleenſis innuit, in Orbis deſcriptione, his verbis:

——— Εἶθ' Ἑλληνικὰς
Ἔσχε πόλεις, ὥς φασιν, ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν
Δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ πέντε· Θεοκλέους στόλον
Παρὰ Χαλκιδέων λαβόντος· ἦν δ' οὗτος γένει
Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν· καὶ συνῆλθον, ὡς λόγος,
Ἴωνες, εἶτα Δωριεῖς οἰκήτορες.
Στάσεως δ' ἐν αὐτοῖς γενομένης, οἱ Χαλκιδεῖς
Κτίζουσι Νάξον, οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ὕβλαν·
Τὸ δ' ἐπὶ Ζέφυρον τῆς Ἰταλίας οἱ Δωριεῖς
Κατέσχον. Ἀρχίας δὲ τούτους προσλαβὼν,
Ὁ Κορίνθιος, μετὰ Δωριέων κατῴκισεν
Ἀπὸ τῆς ὁμόρου λίμνης λαβούσας τοὔνομα
Τὰς νῦν Συρακούσας παρ' αὐτοῖς καλουμένας.

Hoc eſt:

——— Poſthinc Græcas
Habuit urbeis; ut ferunt, poſt bella Troiana
Quintâ decimâ ætate; Theocle claſſem
A Chalcidenſibus accipiente; qui genere erat
Athenienſis. conveneruntque, ut fama eſt,
Iones Dorienſesque coloni.
Seditione autem inter eos ortâ, Chalcidenſes
Condiderunt Naxum, Megarenſes Hyblam:
Dorienſes verò Italiæ promontorium Zephyrium
Occuparunt. Hos Archias adſumens
Corinthius, unà cum ipſis condidit eas,
Quæ ab contermino ſtagno accepêre nomen,
Nuncque Syracuſæ ipſis dicuntur.

Hæc certè & ipſe Marcianus accepit ab Ephoro; quem ſe inter alios ſequi, in introitu operis fatetur. At è Strabonis ſententiâ Megarenſes non de novo *Megara* iſta in Siciliâ condiderunt; ſed opidum id ab Hyblone rege, ſub *Hyblæ* nomine conditum, inhabitandum acceperunt. Certè *Megarorum* ſive *Megaræ* & *Megaridis* nomen poſterius fuit; perpetuóq; in eo opido perduravit, dum ſtetit. Servius ad primam Eclogam Virgilii: *Hybla, vel Hyble, opidum eſt Siciliæ; quod nunc Megara dicitur.* Ad diſcrimen autem *Megarorum* in Græciâ, hæc dicta fuêre Μέγαρα Ὑβλαῖα, id eſt, *Megara Hyblenſia*; & opidani, Μεγαρεῖς Ὑβλαῖοι, *Megarenſes Hyblenſes*. *mel* verò, quod heic

heic legebatur nobiliſſimum, ſemper vocabatur *Hyblæum*; ut infrà patebit. Apud Stephani epitomatorem corruptiſſimus legitur de hoc opidi vocabulo locus; qui talis eſt: Ὕβλαι τρεῖς, πόλεις Σικελίας· ἡ μείζων, ἧς οἱ πολῖται Ὑβλαῖοι· ἡ μικρὰ, ἧς οἱ πολῖται Γαλεῶται, Μεγαρεῖς· ἡ δὲ ἐλάττων, Ἥρα καλεῖται· ἔστι καὶ πόλις Ἰταλίας. τὴν Ὕβλαν ἀπὸ Ὕβλου τοῦ βασιλέως· διὰ τοῦτο πολλὰς Ὕβλας καλεῖσθαι τῶν Σικελῶν πόλεων. τοὺς ἐνοικοῦντας Μεγαρέας ἐκάλουν. Hæc partim in verum ordinem ſenſumq; reſtitui poſſe videntur ad hunc modum: Ὕβλαι τρεῖς, πόλεις Σικελίας. ἡ μείζων, ἧς οἱ πολῖται Ὑβλαῖοι καὶ Μεγαρεῖς· ἡ μικρὰ, ἧς οἱ πολῖται Γελεᾶται· ἡ δὲ ἐλάττων, Ἥρα καλεῖται· τὴν μείζονα Ὕβλαν ἀπὸ τοῦ Ὕβλου βασιλέως, τοὺς δ' ἐνοικοῦντας Μεγαρέας ἐκάλουν. [. . . διὰ τοῦτο πολλὰς Ὕβλας καλεῖσθαι τῶν Σικελῶν πόλεων. ἔστι καὶ πόλις Ἰταλίας. Id eſt: *Hyblæ tres ſunt Siciliæ urbes. maior, cuius opidani Hyblæi, atq; Megarenſes. parva, cuius opidani Geleatæ. minor verò Hera dicitur. Maiorem Hyblam ab rege Hyblo, incolas verò Megarenſeis vocarunt.* [. . . .] *ac propterea complures Siculorum urbeis Hyblas dici. Eſt & Italiæ urbs.* De duabus reliquis Siciliæ Hyblis, quæ in mediterraneo fuerunt, pòſt ſuo loco dicetur. nunc litoralis ſive Megarenſis Hyblæ ſitus oſtendendus erit. Ptolemæus; à Pachyno Pelorum versùs incedens: Συρακοῦσαι κολώνια, Ταῦρος ἄκρον, Ἀλάβου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Παντάχου ποταμοῦ ἐκβολαί. id eſt: *Syracuſæ colonia, Taurus promontorium, Alabi amnis oſtium, Pantachi fluminis oſtium.* Hic ALABVS *amnis* Silio dicitur ALABIS, lib. XIII, hoc verſu: ALABVS *fluvius; qui & Alabis, & Alabo.*

Necnon qui potant Hypſamque Alabinque ſonoros.

Apud Heſychium legitur Ἀλαβῶς ποταμὸς, id eſt, *Alabôs amnis*. an ſatis ſine mendo, haud temerè dixerim. Diodoro certè atque Stephano formatur Ἀλαβὼν, ALABO. Apud Vibium quoque vocabulum corruptum eſt *Alachis*, pro *Alabis*. & apud Plutarchum obliquo caſu τὴν Ἄβολον, pro τὸν Ἄλαβον. Ptolemæus opidum Μέγαρα, *Megara*, quod maritimum erat, perperam quidem in mediterranea ad X millia paſſuum à litore reduxit: at ſub eodem tamen fermè climatis puncto cum Alabi oſtio locavit. Hinc eſt illud Vibii, in Catalogo fluminum: *Alachis Megarenſium: cuius fontem Dædalus dilatavit; agrum reddidit* [. . . deeſt vox.] *& regionem, quam idem fluvius devaſtat.* Scribe, *devaſtabat*. Idem refert & Diodorus, lib. IIII. Δαίδαλος δὲ παρὰ τῷ Κωκάλῳ, inquit, καὶ τοῖς Σικανοῖς διέτριψε πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην ὑπερβολῇ. κατεσκεύασε δ' ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τινὰ τῶν ἔργων, ἃ μέχρι τοῦ νῦν διαμένει. πλησίον μὲν γὰρ τῆς Μεγαρίδος φιλοτέχνως ἐποίησε τὴν ὀνομαζομένην Κολυμβήθραν, ἐξ ἧς μέγας ποταμὸς εἰς τὴν πλησίον θάλατταν ἐξερεύγεται, καλούμενος Ἀλαβών. Id eſt: *Dædalus apud Cocalum atque Sicanos multum temporis transegit; apud omneis ob artis excellentiam obtinens admirationem. Edidit autem in hac inſulâ opera quædam, quæ ad hoc usque tempus permanent. nam prope Megaridem mirâ ingenii ſolertiâ Colymbethram, quam vocant, fecit; ex qua magnus fluvius Alabon in proximum mare eructatur.* Hunc fluvium *Alabonem*, ſive, ut illi formant, *Alabum* & *Alabin*, eſſe eum, qui, haud ampliùs paſſibus à copioſiſſimo ſuo in mare prorumpens fonte, vulgari nunc vocabulo accolis dicitur *Lo Cantaro*, diſertiſſimis probatur Vibii ſimul atque Diodori verbis. quorum hic ait, *Alabonem magnum amnem ex* κολυμβήθρα *Dædali in proximum eructari mare*: ille verò, *fontem dilataſſe Dædalum*, tradit; id eſt, ad fontem conſtruxiſſe κολυμβήθραν. Eſt autem κολυμβήθρα Latinis *piſcina*, ſeu *lavacrum*, ſive *locus, in quo aquæ concipiantur, & ubi natare atque urinari poſſis*. Huius ad Alabum colymbethræ exigua quædam adhuc exſtant veſtigia. In ipſo autem litore, ad jactum teli ab dextrâ Alabi ripâ, diruti opidi mœnia, quorum ambitus mille eſt paſſuum, ex quadratis ingentibusque ſaxis, hinc inde disjecta, ædificiorumque intra ea magnæ atque mirandæ nuper adhuc viſebantur ruinæ. *Hyblæ* illius antiquæ, ſive *Megaræ* eſſe reliquias, certum eſt. In ipſo litore, non in mediterraneo, hanc fuiſſe ſitam, vel inde liquet, quòd ſinus hic inter promontorium, in quo nunc celebre opidum *Auguſta*, & Thapſum peninſulam, in quem medium effunditur Alabus amnis, dictus inde fuit SINVS MEGARENSIS. Virgilius, dicto Aeneid. lib. III: SINVS *Megarenſis.*

——— *Vivo prætervehor oſtia ſaxo*
Pantagiæ, Megarosque ſinus, Tapſumque jacentem.

Primitivo uſus eſt metri causâ vocabulo, eoque pluralis numeri; more poëtis uſitatiſſimo. Hinc jam *Megaris* in ipſo refertur litore Plinio, loco ſuprà ſcripto: & item Melæ; cuius verba lib. II, cap. VII, hæc ſunt: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illuſtria; Meſſanam, Taurominium, Catanam, Megarida, Syracuſas.* Item Thucydidi, lib. VII: Οἱ δὲ Συρακούσιοι παρέπλεον ἐπ' οἴκου. φυλάξαντες δ' αὐτοὺς οἱ Ἀθηναῖοι εἴκοσι ναυσὶ πρὸς τοῖς Μεγάροις, μίαν μὲν ναῦν λαμβάνουσι, τὰς δ' ἄλλας οὐκ ἠδυνήθησαν· ἀλλ' ἀποφεύγουσιν ἐς τὰς

Συρακούσας. Id eſt: *Syracuſani domum navigabant. quos Athenienſes obſervantes cum* XX *navibus apud Megara, unam navim interceperunt: cæteras non potuerunt. ſed Syracuſas elapſæ ſunt.* Ab Italiâ Syracuſani domum repetebant. Hinc & illud Ovidii, Faſtor. lib. IIII; ubi Cererem, filiam Proſerpinam inveſtigantem, circa omnem inſulam ducit:

Liquerat Ortygiam, Megaréaque, Pantagienque;
Quáque Symethæas accipit æquor aquas.

Hinc item Cicero, in Verrem lib. V: *Hæc una navis à claſſe noſtrâ non capta eſt: ſed inventa ad Megaridem. qui locus eſt non longè à Syracuſis.* Ita & Servius, ad ſuprà ſcripta Virgilii verba: *Megara opidum eſt juxta Syracuſas.* Apud Stephani epitomatorem ſunt iſta: Ἀλαβών, πόλις καὶ ποταμός· ὡς Δημήτριος ἐν Συνωνύμοις. κλίνεται Ἀλαβῶνος. τὸ ἐθνικὸν, Ἀλαβώνιος. id eſt: *Alabo, opidum & flumen; auctore Demetrio, in Synonymis. Flectitur, Alabonis. Gentilitium eſt Alabonius.* Hoc *opidum* ALABO haud dubiè ad ipſum ſitum fuit flumen. inde enim nomen. Quo loco, & ad utram ripam, item quo tempore fuerit, planè incertum eſt. Apud Plutarchum in Timoleonte hæc leguntur: μετὰ δὲ ταῦτα στρατεύσας ἐπὶ Μάμερκον εἰς Κατάνην, καὶ περὶ τὸ ῥεῦμα τὸν Ἄβολον ἐκ παρατάξεως ὑποστάντα νικήσας καὶ τρεψάμενος, ὑπὲρ δισχιλίους ἀνεῖλεν. hoc eſt: *Secundùm hæc arma contra Mamercum Catanam versùs ferens, juxta fluentum Abolum eum aciem auſum fudit fugavitque; ac ſupra* II *millia delevit.* Syracuſis profectus erat Timoleon. Minimè igitur dubitandum, quin corruptæ ſint duæ iſtæ voces τὸν Ἄβολον, ex genuinis τὸν Ἄλαβον. Et quorſum articulus feminini generis τὴν; At τὸ ῥεῦμα dixit, id eſt, *fluxum aquæ,* ſive *fluentum*; non verò ποταμὸν, id eſt, *fluvium*; quia brevitate ſuâ vix fluvii nomen videbatur mereri *Alabus.*

ALABVM ſive ALABO opidum.

Cæterùm apud Stephani epitomatorem, verbis ſuprà ſcriptis, ubi de tribus agit Hyblis, hæc ſubtexuntur: μία δὲ τῶν Ὑβλῶν Τίελλα καλεῖται· ὡς Φίλιστος, τετάρτῳ Σικελικῶν. id eſt: *Vna autem Hyblarum Tiella vocatur; ut auctor eſt Philiſtus, Sicular. rer. lib.* IIII. Vt complures aliæ voces in dictis verbis, ſic hoc etiam vocabulum Τίελλα corruptum eſſe ſuſpicor. Idem Stephani epitomator, alio loco: Στύελλα, φρούριον τῆς ἐν Σικελίᾳ Μεγαρίδος. ἐθνικὸν Στυελλῖνος. hoc eſt: *Styella caſtellum Megaridis in Siciliâ. Gentilitium Styellinus.* Quum dubium & ambiguum ſit vocabulum Μεγαρὶς, quod aliàs Megarorum urbis agrum ſignificat; Ciceroni verò, & Melæ, & Plinio, ipſam urbem: pars aliqua Hyblæ Megarenſis, ſive arx eius, adpellata eſſe potuit Στύελλα, STYELLA. ſic ſcilicet Τύχην quoque, quæ pars erat Syracuſanæ urbis, idem Stephani epitomator πόλιν Σικελίας pronuntiavit, πλησίον Συρακουσῶν, id eſt, *urbem Siciliæ, prope Syracuſas.* At fortè *Styella* illud eſt φρούριον τῆς Μεγαρίδος, id eſt, caſtellum Megarenſis agri, cuius Thucydides meminit lib. VI. Ἅμα δὲ τῷ ἦρι εὐθὺς ἀρχομένῳ τοῦ ἐπιγιγνομένου θέρους, οἱ ἐν τῇ Σικελίᾳ Ἀθηναῖοι, ἄραντες ἐκ τῆς Κατάνης, παρέπλευσαν ἐπὶ Μεγάρων, τῶν ἐν τῇ Σικελίᾳ, οὓς ἐπὶ Γέλωνος τοῦ τυράννου ἀναστήσαντες Συρακούσιοι, αὐτοὶ ἔχουσι τὴν γῆν. ἀποβάντες δὲ ἐδῄωσαν τούς τε ἀγρούς, καὶ ἐλθόντες ἐπὶ ἔρυμά τι τῶν Συρακουσίων, καὶ οὐχ ἑλόντες, αὖθις καὶ πεζῇ καὶ ναυσὶ παρακομισθέντες ἐπὶ τὸν Τηρίαν ποταμὸν, τό τε πεδίον ἀναβάντες ἐδῄουν, καὶ τὸν σῖτον ἐνεπίμπρασαν. Hoc eſt: *Inſequente æſtate, initio ſtatim veris, Athenienſes, qui in Siciliâ erant, moventes è Catanâ, navigarunt ad Megara versùs, quæ ſunt in Siciliâ: unde exterminatis à Gelone tyranno opidanis, Syracuſani agrum poſſidebant. Hunc agrum, egreſſi navibus, Athenienſes populati ſunt. & progreſſi ad caſtellum quoddam Syracuſanorum; quum id non expugnaſſent, rurſus tàm pedeſtri itinere quàm navigatione ad flumen Teriam ſe receperunt: egreſſique campeſtria vaſtaverunt, frumentumque incenderunt.* Expulſos fuiſſe à Gelone, eodem libro ſuprà narrat his verbis: Καὶ ἔτη οἰκήσαντες πέντε καὶ τεσσαράκοντα καὶ διακόσια, ὑπὸ Γέλωνος, τυράννου Συρακουσίων, ἀνέστησαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ χώρας. πρὶν δὲ ἀναστῆναι, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκίσαι, Πάμμιλον πέμψαντες ἐς Σελινοῦντα κτίζουσι. Id eſt: *Poſt* CCXLV *annos, quàm habitare eam urbem cœpiſſent, à Gelone, Syracuſanorum tyranno, & urbe & agro expulſi ſunt. Sed antequàm pellerentur,* C *poſtquàm illic habitare cœperant annis, Selinuntem, miſſo illuc Pammilo, condiderunt.* Huc ſeſe pulſi receperint, an aliò abiverint, incompertum habeo. Cæterùm jam Annibalico tempore & bello Punico ſecundo exiguum fuiſſe opidum, innuit ſatis apertè Silius lib. IIII, his verbis:

STYELLA caſtellum.

Nec maior Megarâ Motyce concordibus auſis
Iuvêre.

Hinc Cicero, loco proximè citato, *locum* tantummodò adpellat *Megaridem*; non opidum. & Strabo verbis proximè de Naxo & Megaris ſive Hyblâ perſcriptis hæc continuè ſubnectit: Αἱ μὲν οὖν πόλεις οὐκέτ᾽ εἰσί· τὸ δὲ τῆς Ὕβλης ὄνομα συμμένει, διὰ τὴν ἀρετὴν τοῦ Ὑβλαίου μέλιτος. Hoc eſt: *Vrbes quidem iſtæ ampliùs haud exſtant. at Hyblæ tamen nomen*

etiam-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

etiamnunc durat, ob Hyblæi mellis præſtantiam. In Itinerario quodam antiquo medii ſæculi, quibus inſularum à continentibus terris diſtantiæ deſcribuntur, ita legitur: *Tapſus diſtat ab opido Megarâ, id eſt, caſtello Syracuſanorum ſtadia* X L. Tot ſtadia conficiunt millia paſſuum V: quod juſtum eſt intervallum Tapſum peninſulam inter & dictum Alabum amnem. De HYBLAEO MELLE ita canit Virgilius, in Eclogâ I:

HYBLAEVM *mel.*

-- *Quæ ſemper vicino ab limite ſæpes*
Hyblæis apibus florem depaſta ſalicti.

Et in Eclogâ VII:

Nerine Galateâ, thymo mihi dulcior Hyblæ.

Ad quem verſum ita Servius: *Vel odore thymi Hyblæi, vel mellis Hyblæi: ut à materiâ rem ipſam dixerit. nam apibus, non hominibus, dulcis eſt thymus.* Ovidius, Triſt. lib. V. eleg. VI:

Quàm multâ madidæ celantur arundine foſſæ;
Florida quàm multas Hybla tuetur apes.

Et eodem libro, eleg. XIII:

Cana priùs gelido deſint abſynthia Ponto;
Et careat dulci Trinacris Hybla thymo.

Item Ponticar. lib. IIII, eleg. XV:

Africa quot ſegetes, quot Tmolia terra racemos,
Quot Sicyon baccas, quot parit Hybla favos.

Apuleius, μεταμορφώσεων lib. I: *Aeginenſis quidam ſum; Aetnæo melle, vel caſeo, & huiuſcemodi cauponarum mercibus per Theſſaliam diſcurrens.* Dixit *Aetnæum*, pro *Siculo*: ut ſuprà in expoſitione Aetnæ montis oſtenſum. Martialis lib. XIII, epigrammate CV:

Quum dederis Siculos mediis de collibus Hyblæ;
Cecropios dicas tu, licet, eſſe favos.

Silius, lib. XIIII:

Tum quæ Nectareis vocat ad certamen Hymetton
Audax Hybla favis.

Nam *Cecropium* ſive *Atticum mel*, ex *Hymetto monte*, omnium habebatur præſtantiſſimum. ſecundam nobilitatem obtinebat *Hyblæum*. HYBLAEI autem COLLES ſunt ii, qui juxta Marcellinum flumen Alabi amnis fonti imminent; haud ita excelſi; ſed florum vario genere, maximè verò thymo læti. Mel in his & item in proximo agro natum, totius Siciliæ æſtimatur etiamnunc nobiliſſimum.

HYBLAEI *colles.*

Cæterùm in prædicto *Megarenſi ſinu* fuit & MYLA *flumen*; uni Livio memoratum. Is lib. XXIIII, *Hæc*, inquit, *ad Romanos Syracuſani detulerunt; abnuentes, Leontinos in ſuâ poteſtate eſſe. itaq;, integro ſecum fœdere, bellum Romanos cum iis geſturos. neq; ſe defuturos ei bello: ita, ut in poteſtatem redacti ſuæ rurſus ditionis eſſent, ſicut pax conveniſſet. Marcellus, cum omni exercitu profectus in Leontinos, tanto ardore militum eſt uſus, ob iram inter condiciones pacis interfectæ ſtationis, ut primo impetu urbem expugnarent. Syracuſanis,* VIII *millium armatorum agmine profectis domo, ad Mylam flumen nuntius occurrit; Captam urbem eſſe; cætera falſa, miſta veris, ferens: cædem promiſcuam militum atq; opidanorum factam: nec quemquam puberem arbitrari ſupereſſe. direptam urbem; bona locupletum donata militibus. Ad nuntium tam atrocem conſtitit agmen. concitatisq; omnibus, duces, quid agerent, conſultabant. Erroris ſpeciem haud vanam mendacio præbuerant verberati ac ſecuri percuſſi transfugæ, ad duo millia hominum. cæterùm Leontinorum militumq; aliorum nemo poſt captam urbem violatus fuerat. ſuaq; omnia eis, niſi quæ primus tumultus captæ urbis abſumſerat, reſtituebantur. Nec, ut in Leontinos irent, proditos ad cædem commilitones quærentes perpelli potuêre; nec, ut eodem loco certiorem nuntium exſpectarent. Quum ad defectionem inclinatos animos cernerent prætores; ſed eum motum haud diuturnum fore, ſi duces amentiæ ſublati eſſent; exercitum ducunt Megaram.* Patet ex diſertiſſimis hiſce verbis, documento apertiſſimo, *Mylam flumen* fuiſſe inter Megaram atque Leontinos. nam quum Syracuſani à Mylâ versùs Leontinos pergere abnuerent, reduxerunt eos prætores retro ad Megaram, versùs Syracuſas. At inter Cantarum ſive Alabum amnem, cui Megara adpoſita fuit, & Leontinos, duo ſunt omnino fluvii; quorum alter, mille paſſibus ab Alabo, vulgò nunc accolis vocatur *Marcellino*: alter; *Fiume di Santo Iuliano*; oſtium verò eius, *Fiume Thadeda*; &, detorto vocabulo, *Iaddeda*. Vter horum ſit priſcorum ille *Myla*, planè nullis certis demonſtrari poteſt documentis. Fazellus atque Bonfilius, clariſſimi Siciliæ ſcriptores Siculi, Marcellinum interpretantur; nullo tamen addito indicio.

MYLA *fluvius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Aretius, itidem Siculus, & Leander Italus, malunt Iulianum; nullo & ipſi producto argumento. In horum tamen potiùs opinionem inclinaverim; quandoquidem via Leontina à Syracuſis per ipſam, vel, ſi quis exiguo uti vellet compendio, proximè ducebat Megaram: hæc verò mille tantùm paſſus ab Marcellino amne abfuit. ita, uti eodem ferè loco manſiſſe Syracuſani videri poſſint.

Xiphoniae promontorium.

Proximè Mylam flumen, versùs ſeptemtriones eundo, promontorium longè in mare procurrit, formâ triceps. unde vulgare ei hodiè vocabulum apud incolas eſt *La Cruce*. Id Straboni, lib. VI, vocatur τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον, id eſt, XIPHONIAE PROMONTORIVM. Αἱ δὲ, inquit, μεταξὺ Κατάνης καὶ Συρακουσῶν πόλεις ἐκλελοίπασι, Νάξος καὶ Μέγαρα· ὅπου καὶ αἱ τῶν ποταμῶν ἐκβολαὶ συνελθοῦσαι πάντων καταρρεόντων ἐκ τῆς Αἴτνης εἰς εὐλίμενα στόματα. ἐνταῦθα δὲ καὶ τὸ τῆς Ξιφωνίας ἀκρωτήριον. Hoc eſt: *Vrbes verò, quæ inter Catanam & Syracuſas fuêre, interierunt; Naxus & Megara. ubi etiam exitus conveniunt fluminum omnium ex Aetnâ defluentium in portuoſa oſtia. Heic item Xiphoniæ eſt promontorium.* Perperam heic Strabonem poſuiſſe Naxum inter Catanam & Syracuſas, ſuprà patuit. Hoc eius errore impulſi Aretius & Fazellus, Xiphoniæ promontorium dixerunt eſſe id, quod, ad radices Aetnæ, vulgò nunc incolis dicitur *Capo di Molini*. Illos poſteà ſequuti ſunt omnes reliqui Siciliæ deſcriptores. Flumina heic quidem inter Catanam & Syracuſas ſunt frequentia; quorum maxima & στόματα εὐλίμενα habentia ſunt Symæthus, Eryces, Terias. at eorum nullum ex Aetnâ profluit. *Xiphoniæ* tamen *promontorium* eſſe id, quod nunc dicitur *La Cruce*, patet è Scylacis Περίπλῳ· ubi ita ſcriptum eſt: Πόλεις δ' εἰσὶν ἀπὸ Πελωριάδος Ἑλληνίδες αἵδε· Μεσσήνη, καὶ λιμήν, Ταυρομένιον, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι, (εἰς τοὺς Λεοντίνους δὲ κατὰ Τηρίαν ποταμὸν ἀνάπλους κʹ σταδίων) Σύμαιθος ποταμὸς, καὶ πόλις Μεγαρὶς, καὶ λιμὴν Ξιφώνειος· ἐχομένη δὲ Μεγαρίδος πόλις ἐστὶ Συρακοῦσαι, καὶ λιμένες ἐν αὐτῇ δύο. Id eſt: *Vrbes autem à Peloriade Græcæ ſunt iſtæ: Meſſana cum portu, Tauromenium, Naxus, Catana, Leontini, (in Leontinos autem per Teriam amnem navigatio ſurſum eſt* XX *ſtadiorum) Symæthus fluvius, & urbs Megaris, portusque Xiphonius. poſt Megaridem ſequitur urbs Syracuſæ, atque in eâ duo portus.* Quamvis primò Megaridem ante portum Xiphonium nominet; tamen ſe ipſum poſteà corrigit; dum, non Xiphonium portum, ſed Megaridem proximè ſequi tradit Syracuſas. Apud Stephani epitomatorem hæc ſunt: Ξιφωνία, πόλις Σικελίας· Θεόπομπος Φιλιππικῶν τριακοστῷ ἐννάτῳ. τὸ ἐθνικὸν, Ξιφωνιάτης, ὡς Καυλωνιάτης. Hoc eſt: *Xiphonia, urbs Siciliæ; auctore Theopompo Philippicar. rer. lib.* XXXVIIII. *Gentilitium, Xiphoniates; ut Cauloniates.*

Xiphonia urbs.

XIPHONIA hæc *urbs* nulla alia eſſe poteſt, quàm quæ nunc vulgò *Auguſta* dicitur, inter celebriores Siciliæ urbeis computata; anno à nato Ieſu CIↃCCXXVIIII à Friderico II, Romanor. imperatore & Siciliæ rege, inſtaurata. Inter huius peninſulam, in qua ſita eſt, & proximum versùs occaſum litus portus ſeſe inſinuat hodiéq; celeberrimus; qui antiquorum ille eſt XIPHONIVS *portus*.

Xiphonius portus.

A quibus & quando opidum Xiphonia conditum fuerit, item quamdiu ſteterit, & à quibus deletum ſit, nullibi adnotatum reperio. Strabo certè promontorium eius tantùm nominat: ceu opido ipſo jam tum deſtructo. Cæterò idem promontorium Diodoro & Ptolemæo vocatur Ταῦρος ἄκρον, id eſt, TAVRVS *promontorium*.

Taurus promontorium.

Ptolemæus, à Pachyno versùs Pelorum contendens: Συρακοῦσαι κολώνια, Ταῦρος ἄκρον, Ἀλάβου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Πανταγίου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Κατάνη κολώνια, Σιμαίθου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ταυρομένιον κολώνια· id eſt: *Syracuſæ colonia, Taurus promontorium, Alabi amnis oſtium, Pantagiæ fluminis oſtium, Catana colonia, Simæthi fluminis oſtium, Tauromenium colonia.* Vt perperam Symæthum, quod ſuprà oſtenſum, inter Catanam & Tauromenium ponit, ſic malè Taurum promontorium inter Alabum & Syracuſas. quo factum, uti aliquando ſuſpicatus ſim, corruptum eſſe id vocabulum à genuino Θάψος, *Thapſus*. Verùm diſerta hæc ſunt Diodori verba, in lib. XIIII: Μετὰ δὲ ταῦτα ἀπὸ τῶν Συρακουσῶν ἑκατὸν ἑξήκοντα σταδίους παραγαγὼν ὁ Διονύσιος ἅπασαν τὴν δύναμιν, κατεστρατοπέδευσε περὶ τὸν Ταῦρον καλούμενον. *. Ἱμίλκων δὲ τῆς Μεσσήνης τὰ τείχη κατέσκαψε. *. *. Ἐναποδεξάμενος οὖν τὸ πρὸς τοὺς Ἕλληνας μῖσος ἐν τῇ τῶν Μεσσηνίων ἀτυχίᾳ, Μάγωνα μὲν τὸν ναύαρχον ἀπέστειλε μετὰ τῆς ναυτικῆς δυνάμεως, προστάξας παραπλεῖν ἐπὶ τὸν λόφον τὸν καλούμενον Ταῦρον. τοῦτον δὲ κατειληφότες ἦσαν Σικελοὶ, συχνοὶ μὲν τὸ πλῆθος ὄντες, ἡγεμόνα δὲ οὐκ ἔχοντες. τούτοις δὲ τὸ μὲν πρότερον Διονύσιος ἐδεδώκει τὴν τῶν Ναξίων χώραν, τότε δ' ὑπὸ Ἱμίλκωνος πεισθέντες ἐπαγγελίαις, τὸν λόφον κατελάβοντο. ὀχυροῦ δ' ὄντος τούτου, καὶ τότε καὶ μετὰ τὸν πόλεμον ᾤκουν αὐτὸν, τεῖχος περιβαλόμενοι· καὶ τὴν πόλιν, διὰ τὸ μεῖναι τοὺς ἐπὶ τὸν Ταῦρον ἀθροισθέντας, Ταυρομένιον ὠνόμασαν. Ἱμίλκων δὲ ἀναλαβὼν τὴν πεζὴν στρατιὰν, σύντονον τὴν πορείαν ἐποιεῖτο, καὶ κατηντήσε τῆς Ναξίας ἐπὶ τὸν προειρημένον τόπον, ἅμα καὶ Μάγωνος καταπλεύσαντος. Προσφάτως δὲ πυρὸς ἐκραγέντος

γένος ἐκ τῆς Αἴτνης μέχρι τῆς θαλάττης, οὐκέτι δυνατὸν ἦν τὴν πεζὴν στρατιὰν συμπαράγειν παραπλεούσαις ταῖς ναυσίν. ἐφθαρμένων γὰρ τῶν παρὰ τὴν θάλατταν τόπων ὑπὸ τοῦ καλουμένου ῥύακος, ἀναγκαῖον ἦν τὸ πεζὸν στρατόπεδον περιπορεύεσθαι τὸν τῆς Αἴτνης λόφον. διόπερ Μάγωνι προσέταξε καταπλεῖν ἐπὶ τῆς Κατάνης· αὐτὸς δὲ διὰ τῆς μεσογείου ταχέως ὁρμήσας, ἔσπευδε συμμίξαι ταῖς ναυσὶ περὶ τὸν τῶν Καταναίων αἰγιαλόν. εὐλαβεῖτο γὰρ, μή ποτε, διεσπαρμένης τῆς δυνάμεως, οἱ Σικελιῶται τοῖς περὶ τὸν Μάγωνα διαναυμαχήσωσιν· ὅπερ καὶ συνετέλεσε. Διονύσιος γὰρ, τὸν μὲν πλοῦν εἰδὼς τῷ Μάγωνι βραδὺν ὄντα, τὴν δὲ πορείαν τοῖς πεζοῖς ἐργώδη καὶ μακρὰν, ἔσπευδεν ἐπὶ τῆς Κατάνης, βουλόμενος ναυμαχῆσαι πρὸς Μάγωνα πρὶν ἐλθεῖν τοὺς περὶ τὸν Ἰμίλκωνα. Hoc eſt: *Poſt hæc ad* CLX *ſtadia cum exercitu à Syracuſis progreſſus, juxta Taurum, quem vocant, caſtra poſuit.* * . *Himilco interim Meſſanæ mœnia diruit.* * . * . *Hoc Meſſanenſium excidio quum ſatis declaraſſet, quanto Græcorum odio flagraret; Magonem nauarchum cum inſtructâ claſſe dimittit; montem, qui Taurus vocatur, præternavigare jubens. Occuparant hunc Siculi; magno quidem numero; ſed abſque certo duce. his pridem Naxiorum terram conceſſerat Dionyſius: ſed tunc, Himilconis adducti promiſſis, montem hunc inſederant. quem, poſt bellum, muro circumdatum inhabitarunt; urbemq. à manſione in Tauro nuncuparunt Tauromenium. Adſumtis ergo copiis pedeſtribus, Himilco feſtinatis itineribus ad jam memoratum Naxii agri locum, Magone juxta oram legente, pervênit. Sed quia ignem ad maritimam usque oram eructaverat Aetna, terreſtris exercitus haud amplius ita duci poterat, uti nauticum ad litus comitantem haberet. maritimis enim tractibus flammantis Aetnæ profluvio exuſtis corruptisque, neceſſitas pedeſtre agmen montem circuire coëgit. Magonem igitur jubet Catanam versùs navigare: interim per mediterranea raptim ducens ipſe, cum claſſe apud Catanenſium litus conjungere ſeſe illi properat. metus enim ſuberat, ne, copiis à ſe longiùs divulſis, Siculi navali Magonem prœlio adorirentur. id, quod etiam evênit. quidpe Dionyſius exploratum habens, tardiuſculam Magoni navigationem eſſe, longumque & operoſum pedeſtribus iter; præproperè Catanam contendit: ut, priusquàm Himilconis miles accederet, ipſe cum Magone prœlium navale iniret.* Pluſcula adſcripſi; quò pateret, non eum primo loco intellexiſſe Diodorum *Taurum montem*, in quo Tauromenium opidum ſitum; ſed Ptolemæi illud promontorium inter Catanam & Syracuſas: quod CLX ſtadia, id eſt, millia paſſuum XX circiter à Syracuſis diſſitum eſt. quidpe millia hodiéque à Syracuſis ad Auguſtam numerantur XVIII.

Sed ut ab ſeptemtrionibus *Taurus* ſive *Xiphoniæ promontorium*, ſic ab auſtro includebat Megarenſem ſinum ἡ Θάψος χερσόνησος, id eſt, THAPSVS PENINSVLA: cuius vocabulum apud Virgilium, & in Itinerario inſulari, ſine adſpiratione, Romanâ ſcripturâ, legitur TAPSVS. Apud Silium quoque, lib. XIIII, mixtâ ſcripturâ ac formatione eſt TAPSOS, in his verbis: THAPSVS *peninſula.*

> *Non Tapſos, non è tumulis glacialibus Acræ*
> *Defuerunt.*

Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

> *Hinc Camarinam adit, Thapſonque & Heloria tempe.*

Virgilius, Aeneid. lib. III:

> ——— *Vivo prætervehor oſtia ſaxo*
> *Pantagiæ, Megarosque ſinus, Tapſumque jacentem.*
> *Sicanio prætenta ſinu, jacet inſula contra*
> *Plemmyrium undoſum: nomen dixêre priores*
> *Ortygiam.*

Ortygiam inſulam Syracuſanæ urbis fuiſſe partem, ponte connexam, proximo hinc capite patebit. Servius ad iſta Virgilii, *Tapſumque jacentem*; *Tapſus*, inquit, *inſula non longè à Syracuſis, plana & penè fluctibus par.* Prædictum Itinerarium inſulare: *Inſula Tapſus diſtat ab opido Megara, id eſt, caſtello Syracuſanorum, ſtadia* XL. Hodiéque *inſulæ* adpellationem obtinet, vulgò *L'Iſola delli Manghiſi* dicta: quamvis re verâ ſit *peninſula plana*, ut & olim; anguſtâ cervice atque depreſsâ, & *fluctibus*, quod de ipsâ inſulâ perperam perhibuit Servius, *penè pari*, annexa continenti. Thucydides. lib. VI: οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξητάζοντο, καὶ ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν εἰς τὴν Θάψον καθορμισάμενοι. ἔστι δὲ χερσόνησος μὲν ἐν στενῷ ἰσθμῷ προύχουσα ἐς τὸ πέλαγος, τῆς δὲ Συρακουσίων πόλεως οὔτε ὁδὸν πολλὴν ἀπέχει. Id eſt: *Athenienſes proximâ luce, quæ eam noctem conſequuta eſt,*

recenſitis copiis, cum iis omnibus Catanâ profecti, regione loci, quem Leontem vocant, ab Epipolis VI *aut* VII *ſtadia diſſitum, clam hoſte peditatum in terram exponunt; ſimulque naveis ad Thapſum adpellunt. Eſt autem Thapſus peninſula, anguſto iſthmo in mare procurrens, haud procul Syracuſis; ſive terrâ, ſive mari commeare velis.* Opidum in hac peninſulâ condidiſſe Lamin cum Megarenſibus, qui poſteà Hyblam ſeu Megaram incoluerunt, cui nomen fuit commune peninſulæ ἡ Θάψος, TAPSVS; ſuprà ad Hyblæ deſcriptionem ex eodem oſtenſum eſt Thucydide. Hinc Stephani epitomator: Θάψος, πόλις Σικελίας. ἔστι καὶ χερσόνησος ἐν τῷ στενῷ τοῦ ἰσθμοῦ. τὸ ἐθνικὸν, Θάψιος. hoc eſt: *Thapſus, opidum Siciliæ. Eſt & peninſula in anguſtiis iſthmi. Gentilitium, Thapſius.* Vel ipſe Stephani epitomator, vel impertiſſimus aliquis librarius χερσόνησον hanc in anguſtiis iſthmi Corinthiaci intellexit; quum locus ex modò citatis Thucydidis verbis à Stephano fuerit transſcriptus; ἔστι δὲ χερσόνησος ἐν στενῷ ἰσθμῷ. Ptolemæus hanc oram ita deſcribit: Πάχυνος ἄκρα, Φοινικοῦς λιμὴν, Ὀρίνου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Μακρὸν ἄκρον, Χερσόννησος, Συράκουσαι κολώνια, Ταῦρος ἄκρον, Ἀλάβου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Παντακίου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Κατάνη κολώνια, Σιμαίθου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ταυρομένιον. Id eſt: *Pachynus promontorium, Phœnicûs portus, Orini fluvii oſtium, Longum promontorium, Peninſula, Syracuſæ colonia, Taurus promontorium, Alabi amnis oſtium, Pantagiæ amnis oſtium, Catana colonia, Simæthi fluminis oſtium, Tauromenium.* Heic noſtri ſæculi geographi Χερσόνησον, ſive *Peninſulam* interpretantur id promontorium, quod, antiquis temporibus *Plemmyrium* dictum, unà cum Ortygiâ inſulâ Maiorem Syracuſarum portum includit. At peninſula heic nulla eſt: & Ptolemæus ſuam Χερσόνησον VIII millia paſſuum ab Syracuſis versùs orientem hibernum removet. Ego itaque omnino mihi perſvadeo, ut *Simæthum* & *Taurum*, ſic Χερσόνησον, quæ debebat eſſe Θάψος, alieno poſuiſſe tractu Ptolemæum. Apud Euſebium, ad Olympiadis XV annum IIII, ita ſcriptum eſt: Χερσόνησος ἐν Σικελίᾳ ἐκτίσθη. id eſt: *In Siciliâ Cherſoneſus condita.* Quamvis & à Thucydidis & à Marciani Strabonisque computatione, quam ſuprà notavimus, longiùs recedat hæc Cherſoneſi ætas; tamen, *Thapſnm* intellexiſſe Euſebium, minimè dubito; quando nulla alia Cherſoneſus in Sicilia traditur.

THAPSVS *opidum.*

CAP. XII.

Syracuſæ urbs: cuius partes, Epipolæ, Neapolis, Tycha, Acradina, & Inſula; cuius nomen proprium Ortygia: & in hac Arethuſa fons. Thymbris fluvius. Portus duo Syracuſarum. Trogilus, Leontia, Lepas; loca apud Syracuſas. Lyſimelia ſtagnum. Syraca palus.

SEquitur hinc maxima juxtà ac potentiſſima quondam nobiliſſimaque totius Siciliæ urbs Συράκουσαι, SYRACVSAE; innumeris memorata auctoribus: quorum præcipuos citabimus. ac primo loco geographos. Scylax, in Περίπλῳ· Πόλεις δὲ εἰσὶν ἀπὸ Πελωριάδος Ἑλληνίδες αἵδε· Μεσσήνη καὶ λιμὴν, Ταυρομένιον, Νάξος, Κατάνη, Λεοντῖνοι, Σύμαιθος ποταμὸς, καὶ πόλις Μεγαρὶς, καὶ λιμὴν Ξιφώνειος· ἐχομένη δὲ Μεγαρίδος πόλις ἐστὶ Συράκουσαι, καὶ λιμένες ἐν αὐτῇ δύο· τούτων ὁ ἕτερος ἐντὸς τείχους, ὁ δ' ἄλλος ἔξω. μετὰ δὲ ταύτην πόλις Ἕλωρον, καὶ Πάχυνος ἀκρωτήριον. Id eſt: *Vrbes à Peloriade Græcæ ſunt iſtæ: Meſſana cum portu, Tauromenium, Naxus, Catana, Leontini, Symæthus amnis, & urbs Megaris, & portus Xiphonius. Megaridem ſequitur urbs Syracuſæ, & duo in hac portus. quorum alter intra muros eſt ſitus; alter extra. Poſt hanc eſt urbs Helorum, & Pachynus promontorium.* Strabo, lib. VI: Πόλεις δ' εἰσὶ κατὰ μὲν τὸ πλευρὸν τὸ ποιοῦν τὸν πορθμὸν, Μεσσήνη πρῶτον, ἔπειτα Ταυρομένιον, καὶ Κατάνη, καὶ Συράκουσαι. Id eſt: *Vrbes ſunt eo in latere, quod fretum conficit, Meſſana primùm, dein Tauromenium, Catana, & Syracuſæ.* Mela, lib. II, cap. VII: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, Ionium mare attingens, hæc fert illuſtria: Meſſanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracuſas.* Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Taurominium; quæ anteà Naxos: flumen Aſines, mons Aetna, ſcopuli tres Cyclopum, portus Vlyſſis, colonia Catana; flumina, Symæthum, Terias. intus Læſtrygonii campi. opida, Leontini, Megaris: amnis Pantagies; colonia Syracuſæ.* Solinus, cap. XI: *Principem urbium Syracuſas habet.* Stephani epitomator: Συράκουσαι, πόλις Σικελίας μεγίστη, ὡς Ἑκαταῖος Εὐρώπῃ. id eſt: *Syracuſæ, urbs Siciliæ maxima: ut auctor eſt Hecatæus in Europâ.*

Nomen

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Nomen ei unde inditum, oſtendere voluit Stephanus. ſic quidpe epimator eius: Ἀκράγαντες, πόλεις πέντε· Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραῤῥέοντος. φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἐρύκην, καὶ Κάμικον, Ἀλυκόν τε, καὶ Θέρμον, καὶ Καμαρῖναν. Hoc eſt: *Acragantes quinque ſunt urbes. una Siciliæ, ab amne præfluente dicta. ait quidpe Duris, plurimas Siculorum urbeis à fluminibus eſſe denominatas; Syracuſas ſcilicet, Gelam, Himeram, Selinuntem, Phœnicuntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, & Camarinam.* Non flumen tamen hoc nomine fuiſſe, ſed ſtagnum, à quo Syracuſæ cognominatæ, idem indicavit Stephanus in voce Συρακοῦσαι. ita enim epitomator eius refert: τὸ ἐθνικὸν Συρακούσιος· καὶ Συρακουσία τὸ θηλυκόν. καὶ λίμνη, ἥτις καλεῖται Συρακώ. hoc eſt: *Gentilitium eſt Syracuſius: & femininum Syracuſia. Eſt & ſtagnum, quod vocatur Syracô.* Hinc Marcianus Heracleenſis, in Περιηγήσει·

—— Ἀρχίας δὲ τούτους προσλαβὼν
Ὁ Κορίνθιος, μετὰ Δωριέων κατῴκισεν
Ἀπὸ τῆς ὁμόρου λίμνης λαβούσας τοὔνομα,
Τὰς νῦν Συρακούσας παρ' αὐτοῖς καλουμένας.

Hoc eſt:

—— Hos Archias adſumens
Corinthius, cum Dorienſibus condidit eas,
Quæ ab contermino ſtagno accepêre nomen,
Nuncque Syracuſæ ipſis dicuntur.

Hinc & Vibius Sequeſter, in Catalogo paludum: *Tyraca; Syracuſis.* Nempe Atticâ dialecto *S* in *T* converſo. Quænam autem hæc fuerit palus, ſeu quod ſtagnum, poſteà dicetur. De cætero, quia quadruplex fuit urbs, ut infrà patebit; plurali inde numero eam adpellatam fuiſſe puto Συρακούσας, *Syracuſas.* Singulari tamen etiam aliquando dicta fuit numero Συρακούση, ſive Συρακοῦσα. Diodorus lib. XIIII: Τούτων δ' ἐπεθύμει κυριεῦσαι διὰ τὸ συνορίζειν αὐτὰς τῇ Συρακούσῃ. id eſt: *His potiri cupiebat, quia contermina erant Syracuſæ.* Conſtantinus imperator, Themat. imperii orient. lib. II, themate Siciliæ: Ἔχει δὲ πόλεις ἐπισήμους τήν τε Συρακοῦσαν καὶ τὸ καλούμενον Ταυρομένιον. *. τὴν μὲν οὖν Συρακοῦσαν ἐπὶ Βασιλείου τοῦ βασιλέως παρέλαβον οἱ Σαρακηνοί. hoc eſt: *Vrbeis inſigneis habet Syracuſam & Tauromenium. Syracuſam ſub Baſilio imperatore ceperunt Saraceni.* At mox poſteà ſequitur ibidem ἐν αὐταῖς ταῖς Συρακούσαις. Hodiéque ſingulari numero vulgò incolis dicitur *Saraguſa.* Opidani olim inde Græcis auctoribus dicti fuêre Συρακούσιοι, *Syracuſii*; Latinis verò SYRACVSANI. Aliâ verò dialecto in nummis Syracuſanorum ſemper ſunt Συρακόσιοι, *Syracoſii.* unde etiam Pindarus Pythior. odâ II ipſam urbem dixit Συρακόσας, *Syracoſas.*

De ortu urbis ita ſcribit Thucydides, lib. VI: Ἑλλήνων δὲ πρῶτοι Χαλκιδεῖς ἐξ Εὐβοίας πλεύσαντες μετὰ Θουκλέους οἰκιστοῦ, Νάξον ᾤκισαν. Συρακούσας δὲ τοῦ ἐχομένου ἔτους Ἀρχίας τῶν Ἡρακλειδῶν ἐκ Κορίνθου ᾤκισε, Σικελοὺς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου, ἐν ᾗ νῦν οὐκέτι περικλυζομένῃ ἡ πόλις ἡ ἐντός ἐστιν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω προστειχισθεῖσα, πολυάνθρωπος ἐγένετο. Hoc eſt: *Græcorum primi Chalcidenſes ex Eubœâ navigantes cum Theocle, coloniæ deductore, Naxum condidêre. Inſequenti anno Archias, unus ex Heraclidis, è Corintho profectus, Syracuſas condidit; expulſis priùs Siculis ex inſulâ, in qua jam non ampliùs mari circumflua urbs interior ſita eſt. Poſteà verò temporis & ea, quæ extra inſulam eſt, addito muro incolis frequentari cœpta.* Inſulam intelligit *Ortygiam*; ut pòſt patebit. Cæterò Theoclem cum Chalcidenſibus Naxum condidiſſe anno poſt Troiam captam CCCCXLVIII, Olympiadis XI anno primo; id eſt, ante natum Chriſtum anno IↃCCXXXVI; ſuprà cap. II, oſtenſum eſt. *Syracuſæ* igitur conditæ fuêre dictæ Olympiadis anno II, ante natum Ieſum IↃCCXXXV. At è diverſo divus Hieronymus, Euſebiani Chronici interpres, ad dictæ Olympiadis annum IV hæc de ſuo inſeruit: *Syracuſæ in Siciliâ conditæ. Catina in Siciliâ condita.* Hanc poſt octavum demum à Syracuſis annum fuiſſe conditam, teſtatur Thucydides dicto lib. VI paullo pòſt. Ab hoc verò Ephorum quoque apud Strabonem & Marcianum Heracleenſem quàm longiſſimè diſſenſiſſe ſuper tempore conditarum Syracuſarum, ſuperiori capite ad Megaridis expoſitionem docui. Verba Marciani atque Strabonis hoc loco repetiiſſe, haud alienum fuerit. Strabo igitur lib. VI, Τὰς δὲ Συρακούσας, inquit, Ἀρχίας μὲν ἔκτισεν, ἐκ Κορίνθου πλεύσας, περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους, οἷς ᾠκίσθησαν καὶ ἡ Νάξος καὶ τὰ Μέγαρα. ἅμα δὲ Μίσκελλόν τέ φασιν εἰς Δελφοὺς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν χρηστηριαζομένους, ἐρέσθαι τὸν θεὸν, πότερον αἱροῦνται πλοῦτον ἢ ὑγίειαν. τὸν

μὲν οὖν Ἀρχίαν ἑλέσθαι τὸν πλοῦτον, Μίσκελλον δὲ τὴν ὑγίειαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίζειν, τῷ δὲ Κρότωνα· καὶ δὴ συμβῆναι, Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγιεινὴν οἰκῆσαι πόλιν, ὡς εἰρήκαμεν. Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλοῦτον, ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς, ὡς οὐκ ἂν ἐκγένοιτο αὐτοῖς ἡ Συρακουσίων δεκάτη. πλέοντα δὲ τὸν Ἀρχίαν εἰς τὴν Σικελίαν, καὶ κατασχόντα πρὸς τὸ Ζεφύριον, τῶν Δωριέων εὑρόντα τινάς, δεῦρο ἀφιγμένους ἐκ τῆς Σικελίας παρὰ τῶν τὰ Μέγαρα κτισάντων, ἀναλαβεῖν αὐτούς, καὶ κοινῇ κτίσαι τὰς Συρακούσας, μετ᾽ αὐτῶν ἀπιόντα. Id eſt: *Syracuſas condidit Archias, claſſe Corintho advectus ſub idem tempus, quo Naxus & Megara ſunt conditæ. Ferunt autem, unà Delphos adveniſſe Miſcellum & Archiam, oraculum conſulendi gratiâ. interrogatosque à deo, divitias mallent, an ſanitatem; Archiam opes ſibi optaſſe, ſanitatem Miſcellum. deumque illi, ut Syracuſas, huic, ut Crotonem conderet, mandaſſe. atque ita Crotonienſibus eveniſſe, uti tam ſalubrem incolerent, ut diximus, urbem; Syracuſanos verò eò opulentiæ progreſſos, ut de iis etiam vulgatum ſit proverbium, quod in nimis ſumtuoſos diceretur; Eos non poſſidere decimam Syracuſanorum. Cæterò Archiam, quum in Siciliam navigaret, & ad Zephyrium promontorium adpuliſſet, incidiſſetque in Dorienſium quosdam, qui è Siciliâ eò ſe contulerant, digreſſi ab his, qui Megara condiderant; adjunxiſſe ſibi eos: indeque profectum, communi cum eis operâ Syracuſas condidiſſe.* In eamdem ſententiam prædictus Marcianus in Περιηγήσει.

—— Εἶθ᾽ Ἑλληνικὰς
Ἔσχε πόλεις, ὥς φασιν, ἀπὸ τῶν Τρωϊκῶν
Δεκάτῃ γενεᾷ μετὰ πέντε, Θεοκλέους στόλον
Παρὰ Χαλκιδέων λαβόντος· ἦν δ᾽ οὗτος γένει
Ἐκ τῶν Ἀθηνῶν. καὶ συνῆλθον, ὡς λόγος,
Ἴωνες, εἶτα Δωριεῖς οἰκήτορες.
Στάσεως δ᾽ ἐν αὐτοῖς γενομένης, οἱ Χαλκιδεῖς
Κτίζουσι Νάξον, οἱ Μεγαρεῖς δὲ τὴν Ὕβλαν.
Τὸ δὲ Ζέφυρον τῆς Ἰταλίας οἱ Δωριεῖς
Κατέσχον· Ἀρχίας δὲ τούτους προσλαβὼν
Ὁ Κορίνθιος, μετὰ Δωριέων κατῴκισεν
Ἀπὸ τῆς ὁμόρου λίμνης λαβούσας τοὔνομα,
Τὰς νῦν Συρακούσας παρ᾽ αὐτοῖς καλουμένας.

Hoc eſt:

—— Poſthinc Græcas
Habuit urbeis; ut ferunt, poſt bella Troiana
Quintâ decimâ ætate; Theocle claſſem
A Chalcidenſibus accipiente. erat autem hic genere
Athenienſis. conveneruntque, ut fama eſt,
Iones Dorienſesque coloni.
Seditione autem inter eos ortâ, Chalcidenſes
Condiderunt Naxum, Megarenſes Hyblam.
Zephyrium autem Italiæ Dorienſes
Occupaverant. hos Archias adſumens
Corinthius, cum iis condidit eas,
Quæ ab contermino ſtagno accepêre nomen,
Nuncque Syracuſæ ipſis dicuntur.

De incremento eius atque potentiâ ita pergit loco præſcripto Strabo: Ηὐξήθη δὲ καὶ διὰ τὴν τῆς χώρας εὐδαιμονίαν ἡ πόλις, καὶ διὰ τὴν τῶν λιμένων εὐφυΐαν οἱ ἄνδρες ἡγεμονικοὶ κατέστησαν. καὶ συνέβη Συρακουσίοις τυραννουμένοις τε δεσπόζειν τῶν ἄλλων, καὶ ἐλευθερωθεῖσιν ἐλευθεροῦν τοὺς ὑπὸ τῶν βαρβάρων καταδυναστευομένους. Id eſt: *Vrbs ea crevit ob ſoli ubertatem; civesque eius ob portuum opportunitatem principes facti. eóque factum eſt, uti Syracuſani, dum tyrannis ipſi parerent, aliorum eſſent domini; & in libertatem reſtituti, alios à barbarorum liberarent dominatu.* Hinc factum, uti iidem principes nunc *Syracuſanorum*, nunc *Siciliæ*, promiſcuè dicti ſint *principes*, *reges*, atque *tyranni*. A Romanis poſteà, bello Annibalico, Marcello obſidente, quum urbs caperetur, Λέγεται, inquit Plutarchus in Marcello, οὐκ ἐλάττονα τοῦτον ἢ τὸν ὕστερον ἀπὸ Καρχηδόνος διαφορηθέντα πλοῦτον γενέσθαι. id eſt; *Fertur, non minus heic opum captum, quàm in ipſâ poſteà Carthagine.* Et Livius lib. XXV: *Hoc maximè modo Syracuſæ captæ. in quibus prædæ tantum fuit, quantum vix captâ Carthagine fuiſſet, cum qua æquis viribus certabatur.* Sed magnitudinem ſitumque Syracuſarum,

rum, opportunitatemque portuum utrimque adjacentium, elegantiſſimè deſcribit Cicero, in Verrem lib. IIII. *Vrbem,* inquit, *Syracuſas maximam eſſe Græcarum urbium pulcerrimamque omnium, ſæpè audiſtis. Eſt, judices, ita, ut dicitur. nam & ſitu eſt cùm munito, tùm ex omni aditu, vel terrâ vel mari, præclaro ad adſpectum: & portus habet propè in ædificatione adſpectuque urbis incluſos. qui, quum diverſos inter ſe aditus habeant: in exitu conjunguntur & confluunt. Eorum conjunctione pars opidi, quæ adpellatur Inſula, mari disjuncta anguſto, ponte rurſum adjungitur & continetur. Ea tanta eſt urbs, ut ex quatuor urbibus maximis conſtare dicatur. quarum una eſt ea, quam dixi,* INSVLA: *quæ duobus portubus cincta, in utriusque portus oſtium aditumque projecta eſt. in qua domus eſt, quæ regia Hieronis fuit; qua prætores uti ſolent. in eâ ſunt ædes ſacræ complures; ſed duæ, quæ longè cæteris antecellunt; Dianæ una, & altera, quæ fuit ante iſtius adventum ornatiſſima, Minervæ. In hac inſulâ extremâ eſt fons aquæ dulcis, cui nomen Arethuſa eſt, incredibili magnitudine, pleniſſimus piſcium; qui fluctu totus operiretur, niſi munitione ac mole lapidum à mari disjunctus eſſet. Altera autem eſt urbs Syracuſis, cui nomen* ACRADINA *eſt. in qua forum maximum, pulcerrimæ porticus, ornatiſſimum prytanéum, ampliſſima eſt curia, templumque egregium Iovis Olympii: cæteræque urbis partes, unâ latâ viâ perpetuâ multisque transverſis diviſæ, privatis ædificiis continentur. Tertia eſt urbs, quæ, quòd in eâ parte fortunæ fanum antiquum fuit,* TYCHE *nominata eſt. in qua gymnaſium ampliſſimum eſt, & complures ædes ſacræ. coliturque ea pars & habitatur frequentiſſimè. Quarta autem eſt urbs, quæ, quia poſtrema ædificata eſt,* NEAPOLIS *nominatur. quam ad ſummam theatrum eſt maximum. præterea duo templa ſunt egregia; Cereris alterum, alterum Liberæ: ſignumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcerrimum & maximum.* Hinc Livius quoque lib. XXV: *Marcellus, ut Euryalum neque tradi neque capi vidit poſſe, inter Neapolim & Tycham (nomina partium urbis & inſtar urbium ſunt) poſuit caſtra.* Et Plutarchus in Timoleonte: Κατέσχε τὴν λεγομένην Ἀχραδινήν. ὃ κράτιστον ἐδόκει καὶ ἀθραυστότατον ὑπάρχειν τῆς Συρακουσίων μέρος πόλεως, τρόπον τινὰ συγκειμένης καὶ συνηρμοσμένης ἐκ πλειόνων πόλεων. Id eſt: *Achradinam occupavit. ea urbis Syracuſanæ, quæ quodam modo ex compluribus compoſita atque conſtructa eſt urbibus, munitiſſima inviolatiſſimaque habebatur pars.* Magnitudinem quoque univerſæ urbis Livius oſtendit lib. XXIIII, his verbis: *Quia ſicut Leontinos terrore ab primo impetu ceperant, non diffidebant, vaſtam disjectamque ſpatio urbem parte aliqua ſe invaſuros.* Hinc & Pindarus, antiquus in primis poëta, μεγαλοπόλιες Συρακόσας, id eſt, *grandiurbes Syracuſas* adpellat Pythior. odâ II. Hinc etiam Theocritus, ipſe Syracuſanus, Idyllio XVI:

> Κούρη θ' ἃ σὺν ματρὶ πολυκλήρων Ἐφυραίων
> Εἴληχας μέγα ἄστυ.

Id eſt:

> *Et tu Proſerpina, quæ unà cum matre opibus adfluentium Ephyræorum*
> *Sortita es magnam urbem.*

Et item Silius, lib. XIIII:

> *Ipſa Syracuſæ patulos urbs inclyta muros.*

Pulcritudinem etiam Livius deinde lib. XXV prædicat: *Marcellus, ut, mœnia ingreſſus, ex ſuperioribus locis urbem, omnium fermè illâ tempeſtate pulcerrimam, ſubjectam oculis vidit, illacrymaſſe dicitur; partim gaudio tantæ perpetratæ rei, partim vetuſtâ gloriâ urbis. Athenienſium claſſes demerſæ, & duo ingentes exercitus, cum duobus clariſſimis ducibus deleti occurrebant: & tot bella cum Carthaginienſibus tanto cum diſcrimine geſta; tot ac tam opulenti tyranni regesq.* Et, eodem libro poſteà, oratores Syracuſanorum ſic apud Marcellum verba faciunt: *Gloriam captæ nobiliſſimæ pulcerrimæque urbis Græcarum dii tibi dederunt.* Florus, lib. II, cap. VI: *Sicilia mandata Marcello. nec diu reſtitit. tota enim inſula in unâ urbe ſuperata eſt. Grande illud & ante id tempus invictum caput Syracuſæ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando ceſſerunt. Longè* [lego *Non*] *illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ, niſi quòd hactenus profuère, ut pulcritudini victæ urbis parceretur.* Quam munita fuerit atque valida, eodem lib. XXV adnotavit Livius his verbis: *Syracuſarum quoque oppugnatio ad finem venit; præterquàm vi ac virtute ducis exercitusque, inteſtinâ etiam proditione adjuta.* Mox: *Quamquàm nec vi capi videbat poſſe inexpugnabilem terreſtri ac maritimo ſitu urbem; nec fame, quam propè liberi ab Carthagine commeatus alerent.* Ad partis univerſæ urbis quod attinet; cum Cicerone IV eas faciunt Silius & Auſonius. Hic in poëmate, quod de nobilioribus Rom. imperii urbibus compoſuit:

Quis

Quis Catinam ſileat? quis quadrupliceis Syracuſas?

Silius, dicto lib. XIIII:

Numquàm hoſti intratos muros & quattuor arceis.

Sed diſſentit apertè ab his Strabo lib. VI, his verbis: Πεντάπολις δ' ἦν τὸ παλαιόν, ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. Id eſt: *Quinque urbibus olim conſtabat, muro* CLXXX *ſtadia longo incincta.* Atque Straboni adſentiri videntur graviſſimi auctores, Livius, Diodorus, Plutarchus. quorum huic, in Marcello, ACHRADINA, TYCHA, & NEAPOLIS, in Timoleonte INSVLA & EPIPOLAE nominantur: Diodoro verò lib. XI, ACHRADINA, INSVLA, & TYCA; libro autem XVI, NEAPOLIS & ACHRADINA; & lib. XIV, EPIPOLAE. at Livio partim lib. XXIV, partim lib. XXV, EPIPOLAE, ACRADINA, TYCHA, NEAPOLIS, NASSOS, id eſt, INSVLA. Quinque quidem fuiſſe univerſæ urbis parteis, ſed quatuor tantùm habitatas, infrà patebit. Diodori verba lib. XI hæc leguntur: Θρασύβουλος μὲν οὖν τῆς πόλεως κατειληφὼς τὴν ὀνομαζομένην Ἀχραδινήν, καὶ Νῆσον, ὀχυρὰν οὖσαν· καὶ ἐκ τούτων ὁρμώμενος, διεπολέμει πρὸς τοὺς ἀφεστῶτας. οἱ δὲ Συρακούσιοι τὸ μὲν πρῶτον μέρος τῆς πόλεως κατελάβοντο, τὴν ὀνομαζομένην Τύκην. Mox: Ὁ δὲ Θρασύβουλος τῆς μὲν Ἀχραδινῆς καὶ τῆς Νήσου κύριος ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς πόλεως κατεῖχον οἱ Συρακούσιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Θρασύβουλος ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσας ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ λειφθεὶς τῇ ναυμαχίᾳ, συχνὰς μὲν τριήρεις ἀπέβαλε, ταῖς δ' ἄλλαις κατέφυγεν εἰς τὴν νῆσον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν προαγαγὼν ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ παραταξάμενος ἐν τοῖς προαστείοις, ἡττήθη. καὶ πολλοὺς ἀποβαλών, ἠναγκάσθη πάλιν εἰς τὴν Ἀχραδινὴν ἀποχωρῆσαι. Hoc eſt: *Thraſybulus igitur eam urbis partem, quæ Achradina vocatur, Inſulamque probè munitam occupat. inde crebris hoſtem eruptionibus laceſſit. At Syracuſani principio illam partem urbis inſederunt, quæ Tyca adpellatur.* Mox poſteà: *Thraſybulus igitur Achradinam & Inſulam in poteſtate tenebat. reliquam urbis partem Syracuſani occuparunt. Poſt hæc Thraſybulus navali hoſteis prælio invadit. ſed victoriâ fruſtratus, magnoque triremium numero amiſſo, cum reliquis in Inſulam fugâ evaſit. Mox copiis etiam terreſtribus Achradinâ eductis, in ſuburbiis cum hoſte congreſſus ſuccumbit: & magno ſuorum numero cæſo, rurſus intra Achradinam compellitur.* Lib. XVI, NEAPOLIS quoque ei commemoratur. Ἐν δὲ ταῖς Συρακούσαις, inquit, πολλὴ ταραχὴ κατεῖχε τὴν πόλιν, Διονυσίου μὲν τὴν Νῆσον ἔχοντος, Ἱκέτου δὲ τῆς Ἀχραδινῆς καὶ Νέας πόλεως κυριεύοντος, Τιμολέοντος δὲ τὰ λοιπὰ τῆς πόλεως παρειληφότος, καὶ Καρχηδονίων τριήρεσι μὲν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα καταπεπλευκότων εἰς τὸν μέγαν λιμένα, πεζοῖς δὲ στρατιώταις πεντακισμυρίοις καλεστρατοπεδευκότων. Id eſt: *Syracuſas interim magna rerum perturbatio tenebat; quòd Dionyſius inſulam obtineret; Hicetes Achradinam & Neapolin in poteſtate haberet; Timoleon reliqua urbis loca occupaſſet; Carthaginienſes denique* CL *triremium claſſe magnum portum intraſſent, & cum* L *millibus terreſtrium copiarum juxta conſediſſent.* Verba verò Plutarchi in Timoleonte hæc ſunt: Ὁ δὲ Ἱκέτης, μάχῃ νενικηκὼς Διονύσιον, καὶ τὰ πλεῖστα μέρη τῶν Συρακουσῶν κατειληφώς, ἐκεῖνον μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὴν καλουμένην Νῆσον συνεσταλμένον αὐτὸς συνεπολιόρκει καὶ συμπεριετείχιζε. Hoc eſt: *Hicetes Dionyſium acie fuſum, ac Syracuſarum plerisque partibus occupatis, arci & Inſulæ, quam vocant, incluſum circumſidebat circumvallabatque.* In Marcello ita ſcribit: Χρόνῳ δὲ προϊόντι, Δαμάσιππόν τινα Σπαρτιάτην ἐκ Συρακουσῶν λαβὼν ἐκπλέοντα αἰχμάλωτον, ἀξιούντων ἐπὶ λύτροις τῶν Συρακουσίων κομίσασθαι τὸν ἄνδρα, πολλάκις ὑπὲρ τούτου διαλεγόμενος καὶ συντιθέμενος, πύργον τινὰ κατεσκέψατο, φυλαττόμενον μὲν ἀμελῶς, ἄνδρας δὲ δυνάμενον δέξασθαι κρύφα, τοῦ τείχους ἐπιβατοῦ παρ' αὐτὸν ὄντος. ὡς οὖν τό τε ὕψος, ἐκ τοῦ πολλάκις προσιέναι καὶ διαλέγεσθαι πρὸς τὸν πύργον, εἰκάσθη καλῶς καὶ κλίμακες παρεσκευάσθησαν, ἑορτὴν Ἀρτέμιδι τῶν Συρακουσίων ἀγόντων, καὶ πρὸς οἶνον ὡρμημένους καὶ παιδιὰν παραφυλάξας, ἔλαθεν οὐ μόνον τὸν πύργον καταλαβών, ἀλλὰ καὶ κύκλῳ τὸ τεῖχος παρεμπλήσας ὅπλων, πρὶν ἡμέραν γενέσθαι, καὶ τὰ Ἑξάπυλα διακόψας. ἀρχομένων δὲ κινεῖσθαι καὶ ταράττεσθαι τῶν Συρακουσίων πρὸς τὴν αἴσθησιν, ἅμα πανταχόθεν ταῖς σάλπιγξι χρῆσθαι κελεύσας, φυγὴν ἐποίησεν πολλὴν καὶ φόβον, ὡς οὐδενὸς μέρους ἀναλώτου μένοντος. ἔμενε δὲ τὸ καρτερώτατον καὶ κάλλιστον καὶ μέγιστον (Ἀχραδινὴ καλεῖται) διὰ τὸ τετειχίσθαι πρὸς τὴν ἔξω πόλιν· ἧς τὸ μὲν Νέαν, τὸ δὲ Τύχην ὀνομάζουσιν. καὶ τούτων ἐχομένων, ἅμα φαύσει διὰ τῶν Ἑξαπύλων ὁ Μάρκελλος κατῄει, μακαριζόμενος ὑπὸ τῶν ὑφ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων. Id eſt: *Progreſſu temporis Damaſippus quidam Spartanus, navigio ſolvens è Syracuſis, captus à Marcello eſt. Hunc redimere quum Syracuſani cuperent; ac ſæpius de eo congrederetur ageretque, turrim, quæ occultè capere milites poſſet, contemplatur neglectam. quò quum crebrò commearet, & colloquia haberet, æſtimata exactè altitudo eſt, ac ſcalæ comparatæ. Feſtum Dianæ Syracuſani agebant. eum articulum, quum in vinum luſumque effuſi eſſent, captavit Marcellus.*

ac prius-

ac priusquàm opidani animadverterent, non turrim modò tenuit; ſed & murum, antequàm diluceſceret, coronâ militum complevit; Hexapylaque effregit. Moventeis ſe ac trepidanteis ad tumultum Syracuſanos, tubarum cantus, ſimul atque ex omnium parte auditus eſt, in fugam omneis concitavit; perculitque vehementer omnia teneri ratos. At munitiſſima & pulcerrima ampliſſimaque pars (Achradina vocatur) reſtabat; quòd muro diviſa ab exteriore urbe eſſet: cuius unam partem Neapolim, Tycham alteram appellant. Hæ quum tenerentur, Marcellus ſub lucem per Hexapyla ingreſſus eſt urbem: gratantibus omnibus eius præfectis.

Eamdem Syracuſarum obſidionem occupationemque fuſiùs & circa finem veriùs ita deſcribit Livius, lib. XXIV: *Secundùm Hieronymi cædem primò tumultuatum in Leontinis apud milites fuerat.* Et mox: *Quum cæteri ex conjuratis ad exercitum obtinendum remanſiſſent, Theodorus & Soſis regiis equis Syracuſas contendunt. Cæterùm prævenerat non fama ſolùm, ſed nuntius etiam ex regiis ſervis. Itaque Andronodorus & Inſulam & arcem præſidiis firmat. Hexapylo Theodorus ac Soſis poſt ſolis occaſum jam obſcurâ luce invecti, quum cruentam regiam veſtem atque inſigne capitis oſtentarent, transvecti per Tycham, ſimul ad libertatem ſimul ad arma vocantes, in Acradinam convenire jubent.* Poſteà: *Hippocrates atq; Epicides, ſoliciti incertique rerum ſuarum, Megaram, unde profecti erant, referri ſigna jubent.* Paullo pòſt: *Et jam ad Hexapylum erant Hippocrates atque Epicides: ſerebanturque colloquia per propinquos popularium, qui in exercitu erant, ut portas aperirent; ſinerentque communem patriam defendi ab impetu Romanorum. Iam, unis foribus Hexapyli apertis, cœpti erant recipi, quum prætores intervenerunt.* Mox: *Sed ſurdæ adeò omnium aures concitatæ multitudinis erant, ut non minore intus vi, quàm foris, portæ effringerentur. effractisque omnibus, tutò in Hexapylo agmen receptum eſt.* Deinde: *Inde terrâ marique ſimul cœptæ à Romanis oppugnari Syracuſæ; terrâ, ab Hexapylo; mari, ab Acradinâ: cuius murus fluctu adluitur.* Lib. XXV: *Damaſippus quidam Lacedæmonius, miſſus ab Syracuſis ad Philippum regem, captus ab Romanis navibus erat. huius utique redimendi & Epicidi cura erat ingens, nec abnuit Marcellus. Ad colloquium de redemtione eius miſſis medius maximè atque utrisque opportunus locus ad portum Trogilorum, propter turrim, quam vocant Galeagram, eſt viſus. quò quum ſæpiùs commearent, unus ex Romanis ex propinquo murum contemplatus, numerando lapides æſtimandoque ipſe ſecum, qui in fronte paterent; ſimul altitudinem muri, quantum proximè conjecturâ poterat, permenſus; humilioremque aliquanto priſtinâ opinione ſuâ & cæterorum omnium ratus eſſe, & vel mediocribus ſcalis ſuperabilem: ad Marcellum rem defert. Haud ſpernenda res viſa. ſed quum adiri locus, qui ob id ipſum intentiùs cuſtodiebatur, non poſſet; occaſio quærebatur: quam obtulit transfuga; nuntians, diem feſtum Dianæ per triduum agi; &, quia alia in obſidione deſint, vino largiùs epulas celebrari. Id ubi accepit Marcellus; cum paucis tribunorum militum colloquutus, electisque per eos ad rem tantam agendam audendamque idoneis centurionibus militibusque, & ſcalis in occulto comparatis; cæteris ſignum dare jubet, ut maturè corpora curarent, quietiq; darent: nocte in expeditionem eundum eſſe. Inde, ubi id temporis viſum, quo die epulatis jam vinoque ſatiatis principium ſomni eſſet; ſigni unius milites, ferre ſcalas juſſi, ad mille ferè armati tenui agmine per ſilentium eò deducti. Vbi ſine ſtrepitu ac tumultu primi evaſerunt in murum; ſequuti ordine alii; quum priorum audacia dubiis etiam animum faceret. Iam mille armatorum ceperant partem, quum cæteri, admotis pluribus ſcalis, in murum evadebant; ſigno ab Hexapylo dato: quò per ingentem ſolitudinem erat perventum; quia magna pars in turribus epulati aut ſopiti vino erant, aut ſemigraves potabant. paucos tamen eorum, comprehenſos in cubilibus, interfecerunt. Prope Hexapylon eſt portula. ea magnâ vi refringi cœpta: & è muro ex compoſito tubâ datum ſignum erat. & jam undique non furtim ſed vi apertè gerebatur res. quidpe ad Epipolas, frequentem cuſtodiis locum, perventum erat. terrendique magis hoſtes erant, quàm fallendi: ſicut territi ſunt. nam ſimul ac tubarum auditus eſt cantus, clamorque tenentium muros partemque urbis; omnia teneri cuſtodes rati, alii per murum fugêre, alii ſalire de muro, præcipitarique turba paventium. magna pars tamen ignara tanti mali erat; & gravatis omnibus vino ſomnoque, & in vaſtæ magnitudinis urbe partium ſenſu non ſatis pertinente in omnia. Sub luce, Hexapylo effracto, Marcellus, omnibus copiis urbem ingreſſus, excitavit convertitque omneis ad arma capienda opemque, ſi quam poſſent, jam captæ propè urbi ferendam. Epicides, ab inſulâ, quam ipſi Naſſon vocant, citato profectus agmine, haud dubius, quin paucos, per negligentiam cuſtodum transgreſſos murum, expulſurus foret, occurrentibus pavidis, tumultum augere eos, dictitans, & maiora ac terribiliora vero adferre; poſtquàm conſpexit, omnia circa Epipolas armis completa; laceſſito tantùm hoſte paucis miſſili-*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

miſſilibus, retro in Acradinam agmen convertit; non tam vim multitudinemq; hoſtium metuens, quàm ne qua inteſtina fraus per occaſionem oriretur; clauſasque inter tumultum Acradinæ atque Inſulæ inveniret portas. Marcellus, ut, mœnia ingreſſus, ex ſuperioribus locis urbem, omnium fermè illâ tempeſtate pulcerrimam, ſubjectam oculis vidit, illachrymaſſe dicitur, partim gaudio tantæ perpetratæ rei, partim vetuſtâ gloriâ urbis. Mox: *Priusquàm ſigna Acradinæ admoveret, præmittit Syracuſanos, qui inter præſidia Romana fuerant, ut alloquio leni perlicerent hoſteis ad dedendam urbem. Tenebant Acradinæ portas murosque maximè transfugæ: quibus nulla erat per condiciones veniæ ſpes. ii nec adire muros nec alloqui quemquam paſſi. Itaque Marcellus, poſtquàm id inceptum irritum fuit, ad Euryalum ſigna referri juſſit. Tumulus eſt in extremâ parte urbis, verſus à mari viæq; imminens ferenti in agros mediterraneaque inſulæ, percommodus ad commeatus excipiendos. Præerat huic arci Philodemus Argivus, ab Epicide impoſitus. ad quem miſſus à Marcello Soſis, unus ex interfectoribus tyranni, quum, longo ſermone habito, dilatus per fruſtrationem eſſet, retulit Marcello, tempus eum ad deliberandum ſumſiſſe. Quum is diem de die differret, dum Hippocrates atque Himilco admoverent caſtra legionesque; haud dubius, ſi in arcem accepiſſet eos, deleri Romanum exercitum, incluſum muris, poſſe: Marcellus, ut Euryalum neque tradi neque capi vidit poſſe; inter Neapolim & Tycham (nomina partium urbis & inſtar urbium ſunt) poſuit caſtra: timens, ne, ſi frequentia intraſſet loca, contineri à diſcurſu miles avidus prædæ non poſſet. Legati eò ab Tychâ & Neapoli cum infulis & velamentis venerunt; precantes, ut à cædibus & ab incendiis parceretur. de quorum precibus, quàm poſtulatis, magis conſilio habito, Marcellus ex omnium ſententiâ edixit militibus, ne quis liberum corpus violaret: cætera prædæ futura. caſtraq; tectis parietum pro muro ſæpta. portis, regione platearum patentibus, ſtationes præſidiaque diſpoſuit; ne quis in diſcurſu militum impetus in caſtra fieri poſſet. Inde ſigno dato, milites diſcurrerunt. refractisq; foribus, quum omnia terrore ac tumultu ſtreperent, à cædibus tamen temperatum eſt. rapinis nullus ante modus fuit, quàm omnia diuturnâ felicitate cumulata bona egeſſêre. Inter hæc & Philodemus, quum ſpes auxilii nulla eſſet, fide acceptâ, ut inviolatus ad Epicidem rediret, reducto præſidio, tradidit tumulum Romanis. Marcellus, Euryalo recepto, præſidioque addito, unâ curâ liber erat, ne qua ab tergo vis hoſtium, in arcem recepta, incluſos impeditosque mœnibus ſuos turbaret. Acradinam inde ternis caſtris, per idonea diſpoſitis loca, ſpe, ad inopiam omnium rerum incluſos redacturum ſe, circumſedit. Quum per aliquot dies quietæ ſtationes utrimque fuiſſent; repentè adventus Hippocratis & Himilconis, ut ultro undique oppugnarentur Romani, fecit. nam & Hippocrates, caſtris ad magnum portum communitis, ſignoq; iis dato, qui Acradinam tenebant; caſtra vetera Romanorum adortus eſt, quibus Criſpinus præerat: & Epicides eruptionem in ſtationes Marcelli fecit: & claſſis Punica litori, quod inter urbem & caſtra Romana erat, adpulſa eſt; ne quid præſidii Criſpino ſubmitti à Marcello poſſet. Tumultum tamen maiorem hoſtes præbuerunt, quàm certamen. nam & Criſpinus Hippocratem non repulit tantùm à munimentis; ſed inſequutus etiam eſt trepidè fugientem: & Epicidem Marcellus in urbem compulit. ſatisq; jam etiam in poſterum videbatur proviſum, ne quid ab repentinis eorum excurſionibus periculi foret. Acceſſit & peſtilentia, commune malum; quod facilè utrorumque animos averteret à belli conſiliis.* Exiguo pòſt: *Multo tamen maior vis peſtis Pœnorum caſtra, quàm Romana, diu circumſidendo Syracuſas, cæde aquisq; adfecerat magis. Ex hoſtium exercitu Siculi ut primùm videre ex gravitate loci vulgari morbos; in ſuas quisque propinquas urbeis dilapſi ſunt. at Carthaginienſes, quibus nusquàm receptus erat, cum ipſis ducibus, Hippocrate atque Himilcone, ad internecionem omnes perierunt. Marcellus, ut tanta vis ingruebat mali, adduxerat in urbem ſuos: infirmaq; corpora tectis & umbrâ recreaverat. multi tamen ex Romano exercitu eâdem peſte abſumti ſunt. Deleto terreſtri Punico exercitu, Siculi, qui Hippocratis milites fuerant, haud in magna opida, cæterùm & ſitu & munimentis tuta, tria millia alterum ab Syracuſis, altera quindecim ab oſtio,* [lego, *alterum mille & quingentos paſſus*] *& commeatus è civitatibus ſuis comportabant, & auxilia accerſebant.* Narrat hinc, ut claſſis Punica ab Syracuſis diſceſſerit; eamque ſequutus ſit Epicides; *traditâ Acradinâ mercenariorum militum ducibus. Quæ ubi in caſtra Siculorum ſunt nuntiata, Epicidem Syracuſis exceſſiſſe, à Carthaginienſibus relictam inſulam Siciliam, & propè iterum Romanis traditam; legatos de condicionibus dedendæ urbis, exploratâ priùs per colloquia voluntate eorum qui obſidebantur, ad Marcellum mittunt.* Interficiuntur hinc in urbe præfecti ex opidanis, qui cum mercenariorum ducibus ab Epicide erant relicti. mox legati ab opidanis ad Marcellum mittuntur: mercenarii intus tumultuantur. *Tum ne ſine ducibus eſſent, ſex præfectos creavêre, ut terni*

Acradinæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Acradinæ ac Naſſo præeſſent. Mox: *In tempore legati à Marcello redierunt, falſâ eos ſuſpicione incitatos memorantes. Erat ex tribus Acradinæ præfectis Hiſpanus, Mericus nomine. ad eum inter comites legatorum de induſtriâ unus ex Hiſpanorum auxiliaribus eſt miſſus. qui, ſine arbitris Mericum nactus; primùm, quo in ſtatu reliquiſſet Hiſpaniam, (& nuper inde venerat) exponit. omnia Romanis ibi obtineri armis. poſſe eum, ſi operæ pretium faciat, principem popularium eſſe; ſeu militare cum Romanis, ſeu in patriam reverti libeat. contrà, ſi malle obſideri pergat, quàm ſedem eſſe terrâ mariq; clauſo? Motus his Mericus, quum legatos ad Marcellum mitti placuiſſet; fratrem inter eos mittit. qui, per eumdem illum Hiſpanum ſecretus ab aliis ad Marcellum deductus; quum fidem accepiſſet, compoſuiſſetq; agendæ rei ordinem, Acradinam redit. Tum Mericus, ut ab ſuſpicione proditionis averteret omnium animos, negat ſibi placere legatos commeare ultro citroque: neque recipiendum quemquam, neque mittendum. & quò intentiùs cuſtodiæ ſerventur, opportuna loca dividenda præfectis eſſe; ut ſuæ quisque partis tutandæ reus ſit. Omnes adſenſi ſunt. Partibus dividendis, ipſi regio evenit ab Arethuſâ fonte usque ad oſtium magni portus. id ut ſcirent Romani, fecit. Itaque Marcellus nocte navim onerariam cum armatis remulco quadriremis trahi ad Acradinam juſſit, exponique milites regione portæ quæ prope fontem Arethuſam eſt. Hoc quum quartâ vigiliâ factum eſſet, expoſitosque milites portâ, ut convenerat, recepiſſet Mericus; luce primâ Marcellus omnibus copiis mœnia Acradinæ adgreditur; ita, ut non eos ſolùm, qui Acradinam tenebant, in ſe converteret; ſed ab Naſſo etiam agmina armatorum concurrerent, relictis ſtationibus ſuis, ad vim & impetum Romanorum arcendum. In hoc tumultu actuariæ naves, inſtructæ jam antè, circumvectæq; ad Naſſon, armatos exponunt. qui improvisò adorti ſemiplenas ſtationes. & adapertas fores portæ, qua paullo antè excurrerant armati, haud magno certamine Naſſum cepêre, deſertam trepidatione & fugâ cuſtodum. Marcellus, ut captam eſſe Naſſum didicit, & Acradinæ regionem unam teneri, Mericumque cum præſidio ſuis adjunctum; receptui cecinit; ne regiæ opes, quarum fama maior quàm res erat, diriperentur. Suppreſſo impetu militum, & iis, qui in Acradinâ erant, transfugis ſpatium locusque fugæ datus eſt, & Syracuſani tandem liberi metu, portis Acradinæ apertis, oratores ad Marcellum mittunt, nihil petentes aliud, quàm incolumitatem ſibi liberisque ſuis.* Paullo pòſt: *Inde quæſtor cum præſidio ad Naſſum ad accipiendam pecuniam regiam cuſtodiendamque miſſus. diripiendaq; urbs militi data eſt.* Mox: *Hoc maximè modo Syracuſæ captæ. in quibus prædæ tantum fuit, quantum vix captâ Carthagine fuiſſet, cum qua æquis viribus certabatur.* Paullo antè Marcellus memoratur oratoribus Syracuſanorum reſpondens: *Se tertium annum circumſidere Syracuſas.* Hactenus igitur Livii narratio. quam ideò pleniorem huc adſcribere conſilium fuit, uti ex eâ univerſæ Syracuſarum urbis ſingularumque eius partium deſcriptio clariùs apertiúsque cognoſcatur. nam immane dictu eſt, quantum illi errarunt, qui *Epipolas*, *Hexapylum*, *Labdalum*, & *Euryalum*, nomina & loca ipſius urbis, longè extra eius mœnia in alieniſſimas regiones removerunt; Galeagram etiam turrim, ad quam capta primùm fuit urbis pars exterior, ad VIII plùs millia paſſuum versùs ſeptemtriones ad neſcio quem *portum Trogilorum* locantes. Equidem haud neſcius ſum, nec temerè diſſimulaverim, omneis ferè horum errores refutaſſe nuper nobiliſſimum juxta ac doctiſſimum virum, Vincentium Mirabellam, equitem Syracuſanum, in accuratiſſimâ ſuâ veterum Syracuſarum topographiâ, quam patrio ſermone edidit. at, quia pauca quædam ſunt, in quibus diſſentire ab eius etiam opinione, veterum me ſcriptorum auctoritas cogit; breviter heic ex ſuprà ſcriptis primò ipſius urbis prædictas V parteis, tùm univerſæ magnitudinem & mœnia, dein adjacenteis portus, aliaque loca examinare bonâ eius veniâ liceat. Per *Hexapylum* atque *Epipolas* primò urbem cum exercitu ingreſſum eſſe Marcellum, ſuprà à Plutarcho ac Livio cognovimus. versùs ſeptemtriones, ſeu potiùs versùs occaſum æſtivi ſolis fuiſſe *Hexapylum*, vel inde adparet, quòd primùm Theodorus ac Soſis ex Leontinis, dein Hippocrates atque Epicides à Megarâ per Hexapylum urbem ingreſſi narrantur Livio. Cum hoc conveniunt Thucydides & Diodorus. quorum hic ita ſcribit lib. XIV: Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησι Μικίωνος, κατὰ τὴν Σικελίαν Διονύσιος, ὁ τῶν Σικελιωτῶν τύραννος, εἰδὼς κατὰ τὸν Ἀττικὸν πόλεμον τὴν πόλιν Συρακουσίων ἐκ θαλάττης εἰς θάλατταν ἀποτειχισμένην, εὐλαβεῖτο μή ποτε παραπλησίοις ἐλαττώμασι περιπεσὼν ἀποκλεισθῇ τῆς εἰς τὴν χώραν ἐξόδου· εὐφυῶς γὰρ ἑώρα κειμένας τὰς καλουμένας Ἐπιπολὰς κατὰ τῆς πόλεως τῶν Συρακουσίων. διόπερ τοὺς ἀρχιτέκτονας παραλαβὼν, ἀπὸ τούτων γνώμης ἔκρινε δεῖν τειχίσαι τὰς Ἐπιπολὰς, ᾗ νῦν τὸ πρὸς τοῖς Ἑξαπύλοις ὑπάρχει τεῖχος. ὁ γὰρ τόπος οὗτος τετραμμένος ἐστὶ πρὸς ἄρκτον, ἀπόκρημνος δὲ πᾶς, καὶ διὰ τὴν τραχύτητα

δυσπρόσοδος ἐκ τῶν ἔξωθεν μερῶν. βουλόμενος οὖν ταχεῖαν τὴν κατασκευὴν τῶν τειχῶν γίνεσθαι, τὸν ἀπὸ τῆς χώρας ὄχλον ἤθροισεν, ἐξ οὗ τοὺς εὐθέτους ἄνδρας ἐλευθέρους ἐπιλέξας εἰς ἑξακισμυρίους, ἐπιδιεῖλε τούτοις τὸν ἐπιτειχιζόμενον τόπον. καθ' ἕκαστον μὲν οὖν στάδιον ἀρχιτέκτονας ἐπέστησε, κατὰ δὲ πλέθρον ἐπέταξεν οἰκοδόμους, καὶ τοὺς τούτοις ὑπηρετήσοντας, ἐκ τῶν ἰδιωτῶν, εἰς ἕκαστον πλέθρον διακοσίους. χωρὶς δὲ τούτων, ἕτεροι παμπληθεῖς τὸν ἀριθμὸν ἔτεμνον τὸν ἀνέργαστον λίθον, ἑξακισχίλια δὲ ζεύγη βοῶν ἐπὶ τὸν οἰκεῖον τόπον παρεσκεύαζεν. ἡ δὲ τῶν ἐργαζομένων πολυχειρία πολλὴν παρέχετο τοῖς θεωμένοις κατάπληξιν, ἁπάντων σπευδόντων τελέσαι τὸ πεταγμένον. ὁ γὰρ Διονύσιος τὴν προθυμίαν τοῦ πλήθους ἐκκαλούμενος, μεγάλας προέθηκε δωρεὰς τοῖς προτερήσασι, δίχα μὲν τοῖς ἀρχιτέκτοσι, χωρὶς δὲ τοῖς οἰκοδόμοις, καὶ πάλιν τοῖς ἐργαζομένοις· καὶ αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν φίλων προσήδρευσε τὰς ἡμέρας ὅλας τοῖς ἔργοις, ἐπὶ πάντα τόπον ἐπιφαινόμενος, καὶ τοῖς κακοπαθοῦσιν ἀεὶ προσλαμβάνων. καθόλου δ' ἀποθέμενος τὸ τῆς ἀρχῆς βάρος, ἰδιώτην αὐτὸν ἀπεδείκνυε, καὶ τοῖς βαρυτάτοις τῶν ἔργων προϊστάμενος, ὑπέμενε τὴν αὐτὴν τοῖς ἄλλοις κακοπάθειαν. ὥστε πολλὴ μὲν ἔρις ἐγίνετο, καὶ τοῖς τῆς ἡμέρας ἔργοις ἔνιοι προσετίθεσαν καὶ μέρη τῶν νυκτῶν· τοσαύτη σπουδὴ τοῖς πλήθεσιν ἐνεπεπτώκει. διόπερ ἀνελπίστως ἐν ἡμέραις εἴκοσι τέλος ἔσχε τὸ τεῖχος, τὸ μὲν μῆκος κατασκευασθὲν ἐπὶ σταδίους τριάκοντα, τὸ δὲ ὕψος σύμμετρον, ὥστε τῷ τοίχῳ τῆς ὀχυρότητος γινομένης, ἀνάλωτον ἐκ βίας ὑπάρξαι. τοῖς γὰρ πύργοις διείληπτο πυκνοῖς καὶ ὑψηλοῖς, ἔκ τε λίθων ᾠκοδόμητο τετραπόδων φιλοτίμως συνειργασμένων. Hoc eſt: *Summum magiſtratum Athenis gerente Micione, in Siciliâ Dionyſium, Siculorum tyrannum, in memoriam revocantem, urbem Syracuſanam bello Attico munitione à mari ad mare ductâ circumſeptam fuiſſe, metus ſubiit, ne, ſimile aliquando infortunium expertus, exitum in agros prorſus interclusum haberet. namque Epipolarum ſitum contra Syracuſas peropportunum eſſe cernebat. Architectis ergo accerſitis, ex ſententiâ illorum muniendas Epipolas eſſe duxit; ubi nunc murus ad Hexapyla exſiſtit. locus enim iſte, ad ſeptemtriones converſus, totus eſt præruptus, & ob aſperitatem ab exteriori parte inacceſſus. Structuram itaque illam quamprimùm abſolvere cupiens; turbam ex agris undique congregat: ex qua idoneos negotio, omneis ingenuæ condicionis viros, ad ſexagies mille deligit; interq. eos communiendi loci parteis diſtribuit. Tum ſingulis ordine ſtadiis architectum præficit, & quot plethra tot fabros, ac ſuos cuique miniſtros, ducenos utique in plethrum, adhibet. præter hos alii non exiguo numero rudem adhuc lapidem cædebant. ſex millia inſuper boum juga, ſuis deſtinata locis, habuit. Tanta operantium multitudo magnam ſpectantibus admirationem adferebat; dum quiſque deſignatum ſibi munus gnaviter exſequi laborat. etenim Dionyſius, ut alacritatem operarum excitaret; magna heic architectis, iſtic fabris, illic operariis, dona propoſuerat. ipſe præterea cum amicis per totos dies operum inſpectioni adhærebat; ubique ſeſe oſtendens, & defatigatos ſubinde relevans. tandem, depoſitâ imperii majeſtate, privati perſonam induit; & graviſſimis ſe miniſteriis ducem & magiſtrum præbens, communeis cum aliis quibusvis ærumnas in ſe receptas ſuſtinnit. quo factum, uti certatim quiſque labori incumberent; & diurnis nonnulli operibus etiam noctis partem adjicerent. tam ambitioſa multitudinem conſumandi operis cupiditas inceſſerat. Quare, ſuprà quàm cuiusquam ſpes aut fides tulerat, dierum XX ſpatio abſolutum muri opus ſtetit, ad XXX ſtadiorum longitudinem protractum; & ad eam altitudinis mediocritatem erectum, ut firmitate ſuâ vim quamvis oppugnantium contemneret. nam celſis per crebra intervalla turribus diſtinctum erat; ſaxisque quaternûm pedum artificioſè coagmentatis inter ſe conſtabat.* Summum Athenis magiſtratum geſſit Micio Olympiadis XCIV anno III; id eſt, ante natum Ieſum anno CCCCII. Hinc jam, poſt communitas Epipolas anno LVIII, in Timoleonte ita ſcribit Plutarchus: οὐ μὴν ἀλλὰ τοῦ Ἱκέτου φιλομαχοῦντος ἔτι, καὶ τὴν λαβὴν οὐ προϊεμένου τῆς πόλεως, ἀλλ' ἐμπεφυκότος οἷς κατεῖχε μέρεσι, καρτεροῖς οὖσι καὶ δυσπροσμάχοις, διελὼν ὁ Τιμολέων τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν, ᾗ βιαιότατον ἦν παρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ Ἀνάπου προσέβαλεν, ἄλλους δ' ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς ἐκέλευεν ἐπιχειρεῖν, ὧν Ἰσίας ἡγεῖτο ὁ Κορίνθιος· τοὺς δὲ τρίτους ὑπῆγον ἐπὶ τὰς Ἐπιπολὰς Δείναρχος καὶ Δημάρετος. Id eſt: *At verò quum nondum fractus Hicetas eſſet, neque amitteret de manibus urbem; ſed inhæreret partibus, quas tenebat, firmis nec oppugnatu promtis: diſtributis copiis, Timoleon aſperrimam partem, quà præterfluit Anapus, adoritur: alios jubet Achradinam adgredi; quos Corinthius Iſias ducebat: tertios ad Epipolas tentandas ducunt Dinarchus & Demaretus.* De illâ Athenienſium obſidione ac circummunitione, quam ſuprà innuit Diodorus, ita tradit Thucydides lib. VI: Καὶ οἱ Συρακούσιοι τοῦ αὐτοῦ θέρους ὡς ἐπύθοντο τούς τε ἱππέας ἥκοντας τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ μέλλοντας ἤδη ἐπὶ σφᾶς ἰέναι, νομίσαντες, ἐὰν μὴ τῶν Ἐπιπολῶν κρατήσωσιν οἱ Ἀθηναῖοι, χωρίου ἀποκρήμνου τε καὶ ὑπὲρ τῆς πόλεως εὐθὺς κειμένου, οὐκ ἂν ῥᾳδίως σφᾶς, οὐδ' εἰ κρατοῖντο μάχῃ, ἀποτειχισθῆναι, διενοοῦντο

τὰς

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

τὰς προσβάσεις αὐτῆς φυλάσσειν, ὅπως μὴ κατὰ ταύτας λάθωσι σφᾶς ἀναβάντες οἱ πολέμιοι· οὐ γὰρ ἂν ἄλλῃ γε αὐτοὺς δυνηθῆναι· ἐξήρτηται γὰρ τὸ ἄλλο χωρίον, καὶ μέχρι τῆς πόλεως ἐπικλινές τε ἐστι, καὶ ἐπιφανὲς, πᾶν ἔσω· καὶ ὠνόμασται ὑπὸ τῶν Συρακουσίων, διὰ τὸ ἐπιπολῆς τοῦ ἄλλου εἶναι, Ἐπιπολαί. καὶ οἱ μὲν ἐξελθόντες πανδημεὶ ἐς τὸν λειμῶνα, παρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν, ἅμα τῇ ἡμέρᾳ, ἐξέτασίν τε ὅπλων ἐποιοῦντο, καὶ ἑπτακοσίους λογάδας τῶν ὁπλιτῶν ἐξέκριναν πρότερον, ὅπως τῶν Ἐπιπολῶν εἴησαν φύλακες. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξητάζοντο, καὶ ἔλαθον αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, (ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους) καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν Θάψον καθορμισάμενοι. ὁ δὲ πεζὸς ἐχώρει εὐθὺς δρόμῳ πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς, καὶ φθάνει ἀναβὰς κατὰ τὸν Εὐρύηλον, πρὶν τοὺς Συρακουσίους αἰσθομένους ἐκ τοῦ λειμῶνος τῆς ἐξετάσεως παραγενέσθαι. στάδιοι δὲ, πρὶν προσμῖξαι ἐκ τοῦ λειμῶνος, ἐγίγνοντο αὐτοῖς οὐκ ἔλασσον ἢ πέντε καὶ εἴκοσι. προσπεσόντες οὖν αὐτοῖς τοιούτῳ τρόπῳ ἀτακτότερον, καὶ μάχῃ νικηθέντες οἱ Συρακούσιοι ἐπὶ ταῖς Ἐπιπολαῖς, ἀνεχώρησαν ἐς τὴν πόλιν. καὶ μετὰ τοῦτο οἱ Ἀθηναῖοι πρὸς τὴν πόλιν αὐτὴν τῇ ὑστεραίᾳ ἐπικαταβάντες, ὡς οὐκ ἐπεξῄεσαν αὐτοῖς, ἐπαναχωρήσαντες, φρούριον ἐπὶ τῷ Λαβδάλῳ ᾠκοδόμησαν, ἐπ᾽ ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπολῶν, ὁρῶν πρὸς τὰ Μέγαρα, ὅπως εἴη αὐτοῖς, ὁπότε προσίοιεν, ἢ μαχούμενοι ἢ τειχοῦντες, τοῖς τε σκεύεσι καὶ τοῖς χρήμασιν ἀποθήκη. καὶ καταστήσαντες ἐν τῷ Λαβδάλῳ φυλακὴν, ἐχώρουν πρὸς τὴν Σύκην [lege Τύκην] οἱ Ἀθηναῖοι, ἵναπερ καθεζόμενοι ἐτείχισαν τὸν κύκλον διὰ τάχους. καὶ ἔκπληξιν τοῖς Συρακουσίοις παρέσχον τῷ τάχει τῆς οἰκοδομίας. καὶ ἐπεξελθόντες, μάχην διενοοῦντο ποιεῖσθαι, καὶ μὴ περιορᾶν. καὶ ἤδη ἀντιπαρατασσομένων ἀλλήλοις, οἱ τῶν Συρακουσίων στρατηγοὶ, ὡς ἑώρων σφίσι τὸ στράτευμα διεσπασμένον τε καὶ οὐ ῥᾳδίως ξυντασσόμενον, ἀνήγαγον πάλιν ἐς τὴν πόλιν. καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἱ δὲ λίθους καὶ ξύλα ξυμφοροῦντες, παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρώγιλον καλούμενον ἀεὶ, ᾗπερ βραχύτατον ἐγίγνετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν τὸ ἀποτείχισμα. * . * . Τῇ δ᾽ ὑστεραίᾳ ἀπὸ τοῦ κύκλου ἐτείχιζον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κρημνὸν τὸν ὑπὲρ τοῦ ἕλους, ὃς τῶν Ἐπιπολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὁρᾷ, καὶ ᾗπερ αὐτοῖς βραχύτατον ἐγίγνετο καταβᾶσι διὰ τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ ἕλους ἐς τὸν λιμένα τὸ περιτείχισμα. καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐν τούτῳ, ἐξελθόντες καὶ αὐτοὶ, ἀπεσταύρουν αὖθις, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως, διὰ μέσου τοῦ ἕλους· καὶ τάφρον ἅμα παρώρυσσον, ὅπως μὴ οἷόν τε ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις μέχρι τῆς θαλάσσης ἀποτειχίσαι· οἱ δ᾽, ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὖθις τῷ τῶν Συρακουσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς κελεύσαντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς Θάψου ἐς τὸν μέγαν λιμένα τὸν τῶν Συρακουσίων· αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρον καταβάντες ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν ἐς τὸ ὁμαλὸν, καὶ διὰ τοῦ ἕλους, ᾗ πηλῶδες ἦν καὶ στεριφώτατον, καὶ θύρας καὶ ξύλα πλατέα ἐπιθέντες, καὶ ἐπ᾽ αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἱροῦσιν ἅμα ἕῳ τό τε σταύρωμα, πλὴν ὀλίγου, καὶ τὴν τάφρον, καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἷλον.

Hoc eſt : *Per eamdem æſtatem Syracuſani, ut nuntiatum eſt, Athenienſibus venire equites, jam jamque in ſe adfuturos; arbitrantes, ſi hoſtis non occuparet Epipolas, locum præruptum, urbi imminentem, ſe haud facilè poſſe circumvallari muro, etiamſi prælio vincerentur; conſtituerunt, aditus Epipolarum obſervare, ne latenter illuc hoſtis adſcenderet. nec enim aliâ qua parte conſcendi poſſe. Ille autem locus eſt arduus, & ad urbem usque aliquantulum declivis, omninoque introrſum patens. unde etiam nomen ei Syracuſani impoſuerunt Epipolæ; quòd ſit excelſior reliquis. Itaque primâ ſtatim luce populus omnis urbe egreſſus eſt in pratum, juxta Anapum flumen; ibique recenſitus eſt atque recognitus. ex quo delecti primùm fuêre* ICC *armati, qui præſidio eſſent Epipolis. Cæterùm Athenienſes proximâ luce, quæ eam noctem conſequuta eſt, recenſitis copiis, cum iis omnibus Catanâ profecti, regione loci, quem Leontem vocant, ab Epipolis* VI *vel* VII *ſtadia diſſitum, clam hoſte peditatum in terram exponunt, naveis Thapſo adpellunt. Peditatus è veſtigio ad Epipolas curſu contendit. conſcendensque ab Euryelo, locum occupat, priusquàm Syracuſani è prato, ubi recenſio fiebat, cognitâ re adeſſent. Interjacebat autem à prato usque ad locum, ubi hoſtibus occurrerunt, ſpatium haud minùs* XXV *ſtadiorum. Hunc itaque in modum Syracuſani, illos inordinatiùs adorti, vincuntur prælio. victi in urbem redeunt. Poſterâ die Athenienſes deſcendunt adversùs urbem. at, quum nemo obviam prodiret, regreſſi, caſtellum ſuper Labdalum excitant, in ſummâ crepidine Epipolarum, quà ad Megara versùs proſpiciunt: ut eſſet id receptaculum impedimentorum pecuniarumque, quoties ad pugnandum aut ad murum exſtruendum ipſi prodirent. Labdalo itaque præſidio impoſito, adversùs Tycam profecti ſunt. quam obſidentes, quum properè muro concluſiſſent; pavorem Syracuſanis ipſâ celeritate incuſſerunt. Itaque hi progreſſi, prælium committere minimèque rem negligenter agere decernunt. At quum utrimque jam acies ſtruerentur; videntes Syracuſanorum duces, diſſipatos eſſe ſuos, nec facilè in ordinem redigi; in urbem reduxerunt. Poſtridiè Athenienſium pars murum ad ſeptemtriones versùm exſtruebant; alii lapides atque materiam*

compor-

comportantes, circa locum nomine Trogilum ſemper deponebant; quà breviſſima anguſtiſſimaque futura erat muri exſtructio, à magno portu ad alterum mare. Et poſteà: *Poſterâ die Athenienſes locum arduum atque præruptum, paludi imminentem, muro cinxerunt. qui locus, pars Epipolarum hac regione; ad magnum proſpectat portum; quà breviſſima muri futura erat ſtructura, deſcendentibus per planum atque paludem in portum. Intereà Syracuſani egreſſi, rurſus & ipſi vallum ducunt, inchoatum ab urbe per mediam paludem, foſſamque pariter & aggerem; ne liberum eſſet Athenienſibus murum ad mare uſque producere. At illi, perfecto jam circa præruptum illum locum opere, iterum adgredi ſtatuunt Syracuſanorum foſſam & vallum. itaque jubent claſſem à Thapſo circumagi in magnum portum. ipſi circa auroram quum ab Epipolis deſcendiſſent in planum per paludem, quà limoſa erat & minimè aquoſa; ſubſtratis foribus & aliis latis tabulis, deſuper incedentes, ſub ipſum diluculum foſſam capiunt & vallum, præter exiguam eius partem; quam & ipſam mox poſteà occuparunt.* Ex iſtis igitur Livii, Diodori, atque Thucydidis verbis liquidò patet, locum illum ad Syracu-

EPIPOLAE *quid.*

ſas excelſum, cui à re ipsâ nomen Syracuſani impoſuerunt Ἐπιπολαὶ, EPIPOLAE, ſitum eſſe versùs occidentem ſolſtitialem; ita uti alterum eius latus ſeptemtriones ac Megara, alterum meridiem, vel inter meridiem & orientem hibernum proſpiciat; extremus autem eius excurſus occaſum ferè æquinoctialem & mediterranea inſulæ ſpectet. nam Εὐρύηλος EVRYELVS, ſive, ut apud Livium legitur,

EVRYELVS, *ſive* EVRYALVS *arx.*

EVRYALVS *tumulus*, cui *arx* cognominis impoſita, pars, ut diſertè teſtantur Thucydides & Livius, Epipolarum, ferè rectà versùs occaſum æquinoctialem ſitus eſt; ad occidentem ſolſtitialem puſillum declinans. vocatur autem hodiè vulgari incolis vocabulo *Belvedere*; quia longè latéque circumquaque proſpectat. Verba Livii hæc fuerunt: *Ad Euryalum ſigna referri juſſit. tumulus eſt in extremâ parte urbis, verſus à mari, viæque imminens ferenti in agros mediterraneaque inſulæ.* Hinc apud Stephani epitomatorem: Εὐρύηλος. οὕτως ἡ Μακρόπολις [lege, ἀκρόπολις] τῶν Ἐπιπολῶν. πολίχνιον δὲ τοῦτο Συρακουσῶν ἀπόκρημνον. id eſt: *Euryêlus. ita dicitur arx Epipolarum. Sunt autem Epipolæ opidulum Syracuſarum, prærupto in loco poſitum.* Miror itaque ego, quibus rationibus prædictus doctiſſimus Mirabella inductus, Epipolas unà cum Euryelo extra urbis mœnia è regione Labdali caſtelli poſuit. Diſertiſſimis teſtatur verbis Diodorus, loco proximè perſcripto, *murum Epipolis circumdediſſe Dionyſium versùs ſeptemtriones*, XXX *ſtadia longum*. quæ ſexta eſt pars illorum CLXXX ſtadiorum, quibus mœnium univerſæ Syracuſanorum urbis ambitum patuiſſe tradit Strabo. Livius verò Marcellum ait, poſtquàm per Hexapylum, vi effractum, omneis introduxiſſet in urbem copias, *ex ſuperioribus* eius *locis*, id eſt, ut & ipſe interpretatur Mirabella, ex Epipolis, oculis ſubjectam habuiſſe. *Euryalus* autem *tumulus & arx* quia *capi* facilè *non poterat*, ut ait Livius; ex eo adparet, hunc quoque tumulum muro atque turribus fuiſſe communitum. Teſtatur id diſertè Plutarchus in vitâ Dionis, qui tunc Syracuſanos ab tyrannide Dionyſii liberabat. Ἐκ τούτου, inquit, τὰς μὲν Ἐπιπολὰς ἑλὼν, τοὺς καθειργμένους τῶν πολιτῶν ἔλυσε, τὴν δ' ἀκρόπολιν ἀπετείχισεν. id eſt: *Poſthinc captis Epipolis, civeis vinctos liberavit; arcem verò muro communivit.* In Epipolis erant vincti; ut pòſt oſtendam. At ille tamen XXX ſtadiorum murus non omnis ad ſeptemtrionale Epipolarum latus eſt referendus; ſed ex parte quadam ad meridionale; quà Athenienſes urbem antè circumvallaverant. alioquin non modò Epipolas, ſed & maximam Tychæ partem ad Acra-

LABDALVM *caſtellum.*

dinam versùs cinxiſſet. LABDALVM equidem CASTELLVM Mirabella idem facit cum Hexapylo: idque in extremâ ponit totius urbis parte, ex adverſo Euryeli; ita, uti via ab Euryelo in Tycham ducens, per portam juxta Labdali ſeptemtrionale latus tendat. At Thucydides, loco ſuprà per ſcripto, diſertè Labdalum ait excitatum fuiſſe ἐπ' ἄκροις τοῖς κρημνοῖς τῶν Ἐπιπολῶν, ὁρῶν πρὸς τὰ Μέγαρα, hoc eſt, *in ipsâ Epipolarum crepidine, qua parte Megara proſpiciunt.* Sub initium autem libri VII tradit Gylippum cum Lacedæmoniis ſuis militibus atque Syracuſanis cepiſſe in ſeptemtrionali Epipolarum latere Labdalum cum Athenienſium præſidio; quum ab altero latere eius oppugnatio ab Athenienſibus conſpici non poſſet. quod & ipſum minimè congruit in ſitum, quem Labdalo ſuo tribuit Mirabella. nam hinc & pratum ad Anapum & palus & ipſe magnus portus diſertè conſpiciuntur. Verba Thucydidis hæc ſunt: Γύλιππος δ' ἀπήγαγε τὴν στρατιὰν ἐπὶ τὴν ἄκραν. τὴν Τεμενίτιν καλουμένην, καὶ αὐτοῦ ηὐλίσαντο. τῇ δ' ὑστεραίᾳ

ἄγων

ἄγων τὴν μὲν πλείστην τῆς στρατιᾶς, παρέταξε πρὸς τὰ τείχη τῶν Ἀθηναίων, ὅπως μὴ ἐπιβοηθοῖεν ἄλλοσε· μέρος δέ τι πέμψας πρὸς τὸ φρούριον τὸ Λάβδαλον, αἱρεῖ, καὶ ὅσους ἔλαβεν ἐν αὐτῷ, πάντας ἀπέκτεινεν. ἦν δὲ οὐκ ἐπιφανὲς τοῖς Ἀθηναίοις τὸ χωρίον. Id eſt: *Gylippus abduxit copias in verticem Temenitem, quem vocant; ibique ſtativa poſuit. inde poſtridiè pergens, maiorem ſuarum copiarum partem muris Athenienſium admovit; ne aliis auxilio venirent. aliquâ autem parte ad caſtellum Labdalum miſſâ, id expugnavit; &, quotquot in eo cepit, interfecit. locus enim à reliquis Athenienſibus non conſpiciebatur.* Equidem haud dubitaverim, quin tum etiam ipſum ſtatim diruerint caſtellum, vel paullo pòſt. Livius Hippocratem tradit & Epicidem à Megaris per Hexapylum intraſſe Tycham, atque inde in Acradinam. item Marcellum quoque cum omnibus copiis tùm ipſe tùm Plutarchus per idem Hexapylum, vi effractum, irrupiſſe narrant, atque inde Epipolas conſcendiſſe'. Certum igitur eſt, Hexapylum fuiſſe publicam maioremque Tychæ portam; quæ Megara versùs & in Leontinos emittebat. At *Labdalum caſtellum* longiùs hinc in ipsâ Epipolarum crepidine excitatum fuit.

Pars igitur univerſæ Syracuſarum urbis fuerunt quinta EPIPOLAE; ut tradit Strabo. At, quia reliqui auctores IV tantùm urbis parteis faciunt; ego inde colligo, locum Epipolas fuiſſe ædificiis vacuum; vel ſaltem minùs frequentem. unde & illud Livii de Marcello: *Euryalum ut neque tradi neque capi vidit poſſe; inter Neapolim & Tycham poſuit caſtra: timens, ne, ſi frequentia intraſſet loca, contineri à diſcurſu miles avidus prædæ non poſſet. Legati eò ab Tychâ & Neapoli cum infulis & velamentis venerunt; precantes, ut à cædibus & incendiis parceretur.* Hinc etiam nullos in Epipolis incolas, è diverſo autem *frequentem* tantummodò *cuſtodiis locum*, memorat. & quum Neapolim Tychamque à Romanis militibus direptas narret; nullam Epipolarum direptionis facit mentionem. Bonam igitur eius partem ſoli, quod Mirabella Tychæ ſimul & Neapoli versùs occaſum Solis tribuit, ego Epipolis vindicaverim: quò ambitus ſuprà ſcriptorum XXX ſtadiorum expleri poſſit. nec placet, magnitudine Tycham cum Acradinâ exæquari; quum diſerta ſint Plutarchi verba in Marcello iſta: Ἔμεινε δὲ τὸ καρτερώτατον καὶ κάλλιστον καὶ μέγιστον (Ἀχραδινὴ καλεῖται) διὰ τὸ τετειχίσθαι πρὸς τὴν ἔξω πόλιν, ἧς τὸ μὲν Νέαν τὸ δὲ Τύχην ὀνομάζουσιν. Id eſt: *At munitiſſima & pulcerrima ampliſſimaque pars, quæ Achradina vocatur, reſtabat: quòd muro diviſa ab exteriore eſſet urbe; cuius unam partem Neapolim, Tycham alteram adpellant.* Adjunctæ igitur fuêre *Epipolæ* reliquis Syracuſarum partibus, mœnibusque incluſæ; non, uti & ipſæ incolerentur; ſed ne hoſtibus, ut anteà, urbem oppugnandi opportunum præberent locum.

EPIPOLAE *quinta pars Syracuſarum.*

Cæterùm in Epipolis fuit inſigni famâ & celebritate *carcer* ille *publicus*, pluralis numeri vocabulo αἱ Λατομίαι, LATOMIAE dictus. quod vocabulum idem valet, quod Latinè LAPICIDINAE. compoſitum quidpe eſt ab λᾶας, ſive à contracto λᾶς, & τομή· quorum illud *lapidem* ſive *ſaxum*, hoc verò *ſecturam* ſignificat. unde etiam Thucydidi, Aeliano, Luciano, & Svidæ, Λιθοτομίαι LITHOTOMIAE vocantur: quia λίθος idem eſt, quod λᾶς. Vnde id nominis carcer iſte acceperit, oſtendit Varro, de Latinâ lingvâ libro IIII: *Carcer à coërcendo; quòd exire prohibet. In hoc pars, quæ ſub terrâ, Tullianum; ideò, quòd additum à Tullio rege. quod Syracuſis, ubi ſimili de causâ cuſtodiuntur, vocantur Latomiæ: & de latomiâ translatum; quod heic quoque lapicidinæ fuerunt.* Et item Pompeius Feſtus: *Latumias ex Græco, & maximè à Syracuſanis; qui Latomias & adpellant & habent adinſtar carceris: ex quibus locis exciſi ſunt lapides, ad extruendam urbem.* At quum à λᾶς obliquus caſus eſſet λᾶος, idem vocabulum dictum fuit Λαοτομίαι. Id Latini poſtmodùm fecerunt LAVTVMIAE; quemadmodùm à *Laocon*, & *Laodicea*, ac *Laomedon*, facta ſunt *Laucon*, *Laudicea*, & *Laumedon*; & id genus alia. Hinc Seneca Centroverſiarum lib. IIII, controverſiâ XXVII: *Quum moviſſet homines & flebili oratione & diſertâ, rediit tamen ad ſales. rogavit, ut in Lautumias transferretur; Non eſt, inquit, quemquam veſtrum decipiat nomen ipſum Lautumiæ: illa animo meo lauta res eſt.* Hinc etiam apud alios Latinos auctores, ubi prædictæ Syracuſanorum *Latomiæ* memorantur, variè id vocabuli in variis exemplaribus, modò *Latomiæ*, modò *Laotomiæ*, aliàs *Lautumiæ*, nonnuquàm etiam *Litotomiæ* perſcriptum reperitur. De cætero ipſum locum adcuratè deſcriptum reliquit Cicero, in Verrem lib. V. *Age porrò*, inquit, *cuſtodiri ducem prædonum novo more, quàm ſecuri feriri omnium exemplo, magis placuit. Quæ ſunt iſtæ cuſtodiæ? apud quos homines? quemadmodùm eſt adſervatus? Latomias Syra-*

LATOMIAE, *carcer.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

cuſanas omnes audiſtis; plerique noſtis. opus eſt ingens, magnificum, regum ac tyrannorum. totum eſt ex ſaxo in mirandam altitudinem depreſſo, & multorum operis penitus exciſo. nihil tam clauſum ad exitus, nihil tam ſeptum undique, nihil tam tutum ad cuſtodias nec fieri nec cogitari poteſt. In has Latomias, ſi qui publicè cuſtodiendi ſunt, etiam ex ceteris opidis Siciliæ deduci imperantur. Eò quòd multos captivos civeis Romanos conjecerat, & quòd eòdem ceteros piratas contrudi imperârat; intellexit, ſi hunc ſubdititium archipiratam in eamdem cuſtodiam dediſſet, fore, ut à multis illis in Latomiis verus ille dux quæreretur. itaque hominem huic optimæ tutiſſimæque cuſtodiæ non audet committere. Et eâdem oratione poſteà: *Carcer ille, qui eſt à crudeliſſimo tyranno Dionyſio factus Syracuſis, quæ Latomiæ vocantur, in iſtius imperio domicilium civium Romanorum fuit. ut quisque iſtius animum aut oculos offenderat, in Latomias ſtatim conjiciebatur.* Aelianus, Variar. hiſtor. lib. XII, cap. XLIIII: Αἱ ἐν Σικελίᾳ λιθοτομίαι περὶ τὰς Ἐπιπολὰς ἦσαν σταδίου μῆκος, τὸ εὖρος δύο πλέθρων. Ἦσαν δὲ ἐν αὐταῖς τοῦ χρόνου τοσοῦτον διατετριφότες ἄνθρωποι, ὡς καὶ γεγαμηκέναι ἐκεῖ, καὶ παιδοποιῆσαι. καί τινες τῶν παίδων ἐκείνων μηδεπώποτε πόλιν ἰδόντες, ὅτε εἰς Συρακούσας ἦλθον, καὶ εἶδον ἵππους ὑπεζευγμένους, ἔφευγον βοῶντες· οὕτως ἄρα ἐξεπλάγησαν. τὸ δὲ κάλλιστον τῶν ἐκεῖ σπηλαίων ἐπώνυμον ἦν Φιλοξένου τοῦ ποιητοῦ, ἐν ᾧ φασι διατρίβων, τὸν Κύκλωπα εἰργάσατο, τῶν ἑαυτοῦ μελῶν τὸ κάλλιστον· παρ' οὐδὲν θέμενος τὴν ἐκ Διονυσίου τιμωρίαν καὶ καταδίκην· ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ συμφορᾷ μουσουργεῖ ὁ Φιλόξενος. Hoc eſt: *Lapicidinæ, quæ in Siciliâ circa Epipolas exſtabant, longitudine erant unius ſtadii, latitudine duorum plethrorum,* id eſt, CC pedum. *In iis tam diu quidam homines detinebantur, uti matrimonia inibi contraherent, liberosq; procrearent. & quidam ex eorum liberis, urbe numquàm anteà conſpectâ, quum Syracuſas veniſſent, & equos curribus junctos vidiſſent; adeò perterrebantur, uti cum exclamatione aufugerent. Cavernarum, quæ illic ſunt, omnium pulcerrima cognomentum habebat Philoxeni poëtæ. in qua dum verſaretur, Cyclopem, omnium ſuorum poëmatum præſtantiſſimum, elaboraſſe eum ferunt; adeò parvipendentem ſupplicium à Dionyſio ſibi conſtitutum & condemnationem, uti etiam in ipſis miſeriis atque ærumnis operam Muſis daret.* Hinc & illud Plutarchi, in Dione: Ἐκ τούτου τὰς Ἐπιπολὰς ἑλών, τοὺς καθειργμένους τῶν πολιτῶν ἔλυσε. Hoc eſt: *Hinc Epipolas cepit; civeisque vinctos liberavit.* Philoxeni hiſtoriam copioſè juxta & eleganter narrat Diodorus, lib. XV. Meminêre item eius, Cicero ad Atticum lib. IIII; Plutarchus in libro de Tranquillitate animi; & item de Fortunâ ac virtute Alexandri lib. II; Lucianus in Dialogo de mercede ſervientibus; Svidas in voce Φιλόξενος. Hæc omnia quum nobiliſſimus Mirabella & legerit, & in libro ſuo de Antiquarum Syracuſarum ſitu allegaverit; miror ſanè ego, quibus rationibus induci potuerit, uti ex uno loco treis faceret. quidpe Ciceronis Latomias in Acradinâ ſtatuit; Aeliani, extra urbem; Plutarchi carcerem in dicto Dione in extremâ illâ Epipolarum parte inter Euryelum & Labdalum caſtellum. Sed fortè id argumenti ſequutus eſt, quod etiam VII annis ante Dionyſii tyrannidem Latomiarum carcer memoratur Thucydidi, Diodoro, ac Plutarcho; in quem Athenienſes, ſub Niciâ duce à Syracuſanis victi, condebantur: qua de re ita ſcribit Thucydides lib. VII: Καὶ τοὺς μὲν ἄλλους Ἀθηναίων καὶ τῶν ξυμμάχων ὁπόσους ἔλαβον, κατεβίβασαν ἐς τὰς λιθοτομίας, ἀσφαλεστάτην εἶναι νομίσαντες τὴν τήρησιν. Id eſt: *Ceteros Athenienſium ſociorumq; quotquot ceperant, in Lithotomias demiſerunt; tutiſſimam hanc rati cuſtodiam.* Idem refert Diodorus lib. XIII, in rebus geſtis ſub ſummo Athenis magiſtratu Cleocrito; qui VII annis antè fuit, quàm Dionyſius Syracuſis tyrannidem occupavit. & item Plutarchus in Niciâ. Verùm addit modò dictis Thucydides paullo pòſt iſta: Τοὺς δὲ ἐν ταῖς λιθοτομίαις οἱ Συρακούσιοι χαλεπῶς τοὺς πρώτους χρόνους μετεχείρισαν. ἐν γὰρ κοίλῳ χωρίῳ ὄντας πολλοὺς οἵ τε ἥλιοι τοπρῶτον καὶ τὸ πνῖγος ἔτι ἐλύπει, διὰ τὸ ἀστέγαστον, καὶ αἱ νύκτες ἐπιγιγνόμεναι τοὐναντίον μετοπωριναὶ καὶ ψυχραί, τῇ μεταβολῇ ἐς ἀσθένειαν ἐνεωτέριζον· πάντα τε ποιούντων αὐτῶν διὰ στενοχωρίαν ἐν τῷ αὐτῷ, καὶ προσέτι τῶν νεκρῶν ὁμοῦ ἐπ' ἀλλήλοις ξυννενημένων, οἳ ἔκ τε τῶν τραυμάτων, καὶ διὰ τὴν μεταβολὴν καὶ τὸ τοιοῦτον ἀπέθνησκον. καὶ ὀσμαὶ ἦσαν οὐκ ἀνεκτοί, καὶ λιμῷ ἅμα καὶ δίψει ἐπιέζοντο· ἄλλα τε ὅσα εἰκὸς ἐν τῷ τοιούτῳ χωρίῳ ἐμπεπτωκότας κακοπαθῆσαι, οὐδὲν ὅ τι οὐκ ἐπεγένετο αὐτοῖς. Id eſt: *Captivos autem, qui in Lithotomiis erant, Syracuſani duriter ſanè tractaverunt ſub initium. eos quidpe, quum multi depreſſo in loco & ſub dio eſſent, primùm ſoles, tum & æſtus ſuffocatio, gravabant; & noctes contrà ſupervenientes autumnales & frigidæ, novos, propter mutationem, illis morbos invehebant. præſertim, quum omnia, propter loci anguſtiam, eodem in loco facerent; & cadavera promiſcuè alia ſuper aliis coacervata eſſent. quin etiam graveolentia intolerabilis erat: fameque & ſiti*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

& ſiti premebantur. denique nihil non eorum paſſi ſunt malorum, quæ pati probabile eſt in hoc loco homines, qui in eum inciderint. At hic ipſus ille eſt carcer, quem poſteà Dionyſius tyrannus clauſit; teſte Cicerone, loco ſuprà ſcripto. Nec quiſquam ex tot auctoribus Lithotomias ſive Latomias memorat cum aliquo cognomento, ad diſtinctionem aliarum quarundam. Vnus igitur fuit Syracuſis carcer Latomiarum in Epipolis.

NEAPOLIS, *altera Syracuſarum pars: quæ anteà* TEMENITES

Cæterùm, ab ſeptemtrionibus *Tycha*, ab meridie *Neapolis*, inter Epipolas & Acradinam fuêre poſitæ. De *Neapoli* ita Cicero, præſcripto loco: *Quarta urbs, quia poſtrema ædificata eſt*, NEAPOLIS *nominatur. quam ad ſummam theatrum eſt maximum. præterea duo templa ſunt egregia; Cereris alterum, alterum Liberæ: ſignumque Apollinis, qui Temenites vocatur, pulcerrimum & maximum.* Thucydides, dicto lib. VI: Ἐτείχιζον δὲ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐν τῷ χειμῶνι πρός τε τῇ πόλει, τὸν Τεμενίτην ἐντὸς ποιησάμενοι, τεῖχος παρὰ πᾶν τὸ πρὸς τὰς Ἐπιπολὰς ὁρῶν· ὅπως μὴ δι᾽ ἐλάσσονος εὐαποτείχιστοι ὦσιν, ἢν ἄρα σφάλωνται. Id eſt: *Per eam hiemem Syracuſani quoque murum ante urbem totâ eâ parte, quà ſpectat Epipolas, incluſo intra Temenite, excitaverunt. ne, ſi fortè malè pugnaſſent, qua parte infirmior erat urbs, circumvallari poſſent.* Factum hoc eſſe eodem anno, quo Alcibiades, Athenienſium in Siciliâ dux, quum domum ad judicium revocaretur, ad Lacedæmonios defecit, ipſe auctor eſt Thucydides. Alcibiadem autem Siciliam reliquiſſe Olympiadis XCI anno II, Chabriâ Athenis ſummum gerente magiſtratum, auctor eſt Diodorus lib. XIII. Is annus fuit ante natum Ieſum CCCCXV. Obſervandum heic, quam poſteriores dixêre *Neapolin*, Thucydidem ſuo ſæculo adpellaſſe TEMENITEM: ſcilicet ab illo *Apollinis Temenitæ fano*; quemadmodùm altera illa pars ἀπὸ τῆς Τύχης, id eſt, *à fortunæ fano*, Tyche. Idem auctor eodem libro poſteà: Κατέφυγον εἰς τὸ προτείχισμα τὸ περὶ τὸν Τεμενίτην. id eſt: *Ad murum confugerunt, quo Temenites incluſus eſt.* Hinc Stephani epitomator: Τέμενος, τόπος Σικελίας ὑπὸ τὰς Ἐπιπολὰς πρὸς ταῖς Συρακούσαις. ὁ οἰκήτωρ Τεμενίτης. Id eſt: *Temenos; locus Siciliæ ſub Epipolis apud Syracuſas.* Hæc haud dubiè ipſe Stephanus ex vetuſtiſſimo aliquo auctore habuit, qui monumenta ſua literis conſcripſerat, antequàm Neapolis muro erat cincta. Eſt autem Τέμενος vox Græcis idem, quod Latinis *fanum*, ſive *templum*. *Signum* hoc loco fuiſſe *Apollinis, qui Temenites vocabatur, pulcerrimum & maximum*, ſuprà è Cicerone intellectum eſt. id Romam poſtmodò fuiſſe translatum, auctor eſt Svetonius in vitâ Tiberii. *Supremo*, inquit, *natali ſuo Apollinem Temenitem, & amplitudinis & artis eximiæ, advectum Syracuſis, ut in bibliothecâ novi templi poneretur, viderat per quietem adfirmantem ſibi, Non poſſe ſe ab ipſo dedicari.*

TYCHA, *tertia Syracuſarum pars.*

TYCHA hinc ab ſeptemtrionibus reliquum claudebat Acradinæ latus occidentale, Neapoli multo amplior. Cicero, dicto loco: *Tertia urbs, quòd in eâ parte Fortunæ fanum antiquum fuit, Tyche nominata eſt. in qua gymnaſium ampliſſimum & complures ædes ſacræ. coliturque ea pars & habitatur frequentiſſimè.* Vocabulum τῆς Τύχης, ſive τῆς Τύκης, quod attinet, quod Latinè formaveris TYCHA, & TYCA; corruptum id eſſe apud Thucydidem, loco ſuprà ſcripto in Συκῆν, ipſum hiſtoriæ filum diſertè docet. Apud Diodorum quoque, lib. XI, quum ſcriptum eſſet in vulgatis exemplaribus Ἰτύκην, maluerunt id viri docti corrigere in Τύχην. ſed Τύκην eſſe legendum, fidem facit Thucydidis auctoritas. Scilicet Ionicâ id fiebat dialecto; quæ τύκω dicit, quod aliæ τύχω ſeu τεύχω; & id genus alia. Apud Ciceronem, dicto loco, variis in exemplaribus variè legitur; aliàs Græcâ formatione, TYCHE; aliàs Latinâ, TVCHA. nam Græcorum *υ* in tenue *u*, quod Gallofrancis nunc maximè & inferioribus circa Rheni Moſæ aç Scaldis amnium oſtia Germanis eſt proprium, in Italiæ opere monui. ſic quidpe à *Sylla, Syphax, Thraſyllus, Sibylla*, facta ſunt *Sulla, Suphax, Thraſullus, Sibulla*; & id genus innumera alia. In Livii exemplaribus vulgatis legitur ubique *Thica*. quæ adeò inepta eſt ſcriptio, uti, quid ipſe ſcripſerit Livius, colligere inde vix queam. etenim aut *Tyca* poterat ſcribi, aut *Tycha*, aut tandem *Tucha*. Scriptum fuiſſe *Tica*, quamquàm Græcorum quoque *υ* in ſimplex *i* transſcribere Latinis vulgare fuerit; ut ſæpiùs in Italiæ opere docui: haud facilè tamen crediderim. Adſpiratio *h* quia in illo *Thica* exſtat; *Tycha* ſcripſiſſe Livium cum maximè cenſuerim.

HEXAPYLVM, *porta Tychæ.*

De cætero, in Tychâ fuiſſe τὸ Ἑξάπυλον, HEXAPYLVM, ſive, ut Diodorus plurali vocat numero, τὰ Ἑξάπυλα, HEXAPYLA, ſuprà oſtenſum eſt. Fuiſſe *portam*, quæ

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Megara verſùs & in Leontinos emittebat, ex his maximè patet Livii verbis libri XXIIII: *Iam ad Hexapylum erant Hippocrates atque Epicides: ſerebanturque colloquia per propinquos popularium, qui in exercitu erant, ut portas aperirent; ſinerentque communem patriam defendi ab impetu Romanorum. Iam, unis foribus Hexapyli apertis, cœpti erant recipi, quum prætores intervenerunt.* Mox: *Sed ſurdæ adeò omnium aures concitatæ multitudinis erant, quòd non minore intus vi, quàm foris, portæ effringerentur. effractiſque omnibus, tutò in Hexapylo agmen receptum eſt.* Item ex iſtis, lib. XXV: *Sub lucem, Hexapylo effracto, Marcellus cum omnibus copiis urbem ingreſſus.* Proximè Epipolas fuiſſe, Diodorus docet, dicto lib. XIIII ita de Dionyſio loquens: Ἔκρινε δεῖν τειχίσαι τὰς Ἐπιπολάς, ᾗ νῦν τὸ πρὸς τοῖς Ἑξαπύλοις ὑπάρχει τεῖχος. id eſt: *Muniendas judicavit eſſe Epipolas; quà nunc murus ad Hexapyla exſiſtit.* Hinc etiam illud Livii, quod proximè ſcriptis in hæc verba præmittit: *Iam mille armatorum ceperant partem, quum cæteri admotis pluribus ſcalis in murum evadebant; ſigno ab Hexapylo dato: quo per ingentem ſolitudinem erat perventum; quia magna pars, in turribus epulati, aut ſopiti vino erant aut ſemigraves potabant. paucos tamen eorum, comprehenſos in cubilibus, interfecerunt. Prope Hexapylon eſt portula, ea magnâ vi refringi cœpta, & è muro ex compoſito tubâ datum ſignum erat. & jam undique, non furtim, ſed vi apertè gerebatur res. quidpe ad Epipolas, frequentem cuſtodiis locum, perventum erat.* Nempe à Galeagrâ usque turri ad Hexapylon, atque hinc ad Epipolas perventum erat.

GALEAGRA *turris, in Tychæ muro.*

Ipſam GALEAGRAM *turrim* nobiliſſimus Mirabella ponit in Acradinæ muro; eamque facit arcem magnam ac munitam. De munimine eius nihil ego hactenus apud idoneos auctores reperi. ſitum verò eum ad Acradinam ei haud dubiè tribuit Mirabella hisce inductus verbis Livii: *Damaſippus quidam Lacedæmonius, miſſus ab Syracuſis ad Philippum regem, captus ab Romanis navibus erat. huius utique redimendi & Epicidi cura erat ingens, nec abnuit Marcellus. Ad colloquium de redemtione eius miſſis medius maximè atque utriſque opportunus locus ad portum Trogilorum, propter turrim, quam vocant Galeagram, eſt viſus.* At meminiſſe oportebat, non Acradinæ primùm, ſed Tychæ murum conſcendiſſe ſcalis Marcelli milites; atque inde ad Hexapylon & Epipolas perveniſſe: eosque mox Marcellum per idem Hexapylon cum omnibus copiis ſequutum. qui poſteà, ut inquit Livius, *priusquàm ſigna Acradinæ admoveret, præmittit Syracuſanos, qui inter præſidia Romana fuerant, ut adloquio leni perlicerent hoſteis ad dedendam urbem. Tenebant verò Acradinæ portas murosque maximè transfugæ; quibus nulla erat per condiciones veniæ ſpes. ii nec adire muros; nec alloqui quemquam paſſi. Itaque Marcellus, poſtquàm id incœptum irritum fuit, ad Euryalum ſigna referri juſſit.* Et ne ſuſpiceris ab Acradinæ turri Galeagrâ, quum propè eſſet, contemplatum fuiſſe militem Tychæ murum; per ipſam adeò turrim conſcendiſſe Romanos urbem, diſertè adfirmat Plutarchus, loco ſuprà perſcripto. Certum igitur ex hisce fit documentis, ad Tycham fuiſſe Galeagram turrim: extremâ ſcilicet illius parte, qua Acradinæ jungebatur, ad dictum portum. qui unde nomen acceperit, patet ex Stephani epitomatore.

TROGILVS *vicus.*

Τρώγιλος, inquit, χώρα [fortè χωρίον] ἐν Σικελίᾳ. τὸ ἐθνικὸν Τρωγίλιος. id eſt: *Trogilus; locus in Siciliâ. gentilitium eſt Trogilii.* Antiquiſſima eius mentio eſt apud Thucydidem dicto lib. VI. Καὶ τῇ ὑστεραίᾳ οἱ μὲν ἐτείχιζον τῶν Ἀθηναίων τὸ πρὸς βορέαν τοῦ κύκλου τεῖχος, οἱ δὲ λίθους καὶ ξύλα ξυμφοροῦντες, παρέβαλλον ἐπὶ τὸν Τρώγιλον καλούμενον αἰεί, ᾗπερ βραχύτατον ἐγίγνετο αὐτοῖς ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν τὸ ἀποτείχισμα. Id eſt: *Poſterâ die Athenienſium pars murum ſeptemtriones versùs exſtruebant; pars lapides atque materiam comportantes, in Trogilum, quem vocant, ſemper deponebant; quà breviſſima futura erat muri exſtructio.* Et poſteà lib. VII: Τῷ δὲ ἄλλῳ τοῦ κύκλου πρὸς τὸν Τρώγιλον ἐπὶ τὴν ἑτέραν θάλασσαν, λίθοι τε παραβεβλημένοι τῷ πλέονι ἤδη ἦσαν, καὶ ἔστιν ἃ καὶ ἡμίεργα, τὰ δὲ καὶ ἐξειργασμένα κατελείπετο. Hoc eſt: *Ex alterâ verò & quidem maximâ ambitus parte, versùs Trogilum, ad alterum mare, jam comportati jacebant lapides: at opus alibi perfectum alibi ſemiperfectum erat relictum.*

PORTVS *Trogiliorum.*

In ipſo igitur maris litore fuit *vicus Trogilus.* à quo *vicani* dicebantur Τρωγίλιοι, TROGILII. & ab his navium ſtatio, PORTVS TROGILIORVM: non *Trogilorum,* vel *Trogillorum*; ut corruptæ leguntur voces in Livii vulgatis exemplaribus.

ACRADINA; *quarta Syracuſarum pars.*

Hinc jam ſequebatur Ἀχραδινή, ACHRADINA, ſeu, ut apud Latinos legitur auctores, Ciceronem atque Livium, ACRADINA, extrema ad mare & Inſulam pars, omnium maxima. Plutarchus, dicto loco in Marcello: Ἔμελλε δὲ τὸ καρτερώτατον καὶ κάλλιστον

κάλλιστον καὶ μέγιστον (Ἀχραδινὴ καλεῖται) διὰ τὸ τετειχίσθαι πρὸς τὴν ἔξω πόλιν, ἧς τὸ μὲν Νέαν τὸ δὲ Τύχην ὀνομάζουσιν. Hoc eſt: *At munitiſſima & pulcerrima ampliſſimaque pars, quæ Achradina vocatur, reſtabat: quòd muro diviſa ab exteriore eſſet urbe; cuius unam partem Neapolim, alteram Tycham adpellant*. Hinc cuncta etiam in eâ, quàm in reliquis partibus, celebriora ac magnificentiora. Cicero, loco ſuprà perſcripto: *Altera autem eſt urbs Syracuſis, cui nomen Acradina eſt. in qua forum maximum, pulcerrimæ porticus, ornatiſſimum prytanéum, ampliſſima eſt curia, templumque egregium Iovis Olympii; cæteræque urbis partes, unâ latâ viâ perpetuâ multisque transverſis diviſæ, privatis ædificiis continentur*. Atque in tantum maior celebriorque *Acradina* reliquis iſtis duabus partibus fuit, uti Diodorus, lib. XI, Tycham atque Neapolim ſuburbia adpellaverit. οἱ δὲ Θρασύβουλος, inquit, τῆς μὲν Ἀχραδινῆς καὶ τῆς Νήσου κύριος ἦν· τὸ δὲ λοιπὸν μέρος τῆς πόλεως κατεῖχον οἱ Συρακούσιοι. μετὰ δὲ ταῦτα ὁ μὲν Θρασύβουλος ταῖς ναυσὶν ἐπιπλεύσας ἐπὶ τοὺς πολεμίους, καὶ ληφθεὶς τῇ ναυμαχίᾳ, συχνὰς μὲν τριήρεις ἀπέβαλε, ταῖς δ' ἄλλαις κατέφυγεν εἰς τὴν Νῆσον. ὁμοίως δὲ καὶ τὴν πεζὴν δύναμιν προαγαγὼν ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ παραταξάμενος ἐν τοῖς προαστείοις, ἡττήθη· καὶ πολλοὺς ἀποβαλὼν, ἠναγκάσθη πάλιν εἰς τὴν Ἀχραδινὴν ἀποχωρῆσαι. Hoc eſt: *Thraſybulus Achradinam & Inſulam tenebat. reliquam urbis partem Syracuſani occupaverunt. Poſthæc Traſybulus navali hoſtes prælio invaſit. ſed victoriâ fruſtratus, magnoq; triremium numero amiſſo, cum reliquis in Inſulam fugâ evaſit. Mox terreſtribus etiam copiis Achradinâ eductis, in ſuburbiis cum hoſte congreſſus ſuccumbit: & magno ſuorum numero cæſo, rurſus in Achradinam compellitur*. Et lib. XIIII; de Himilcone, Carthaginienſium duce, loquens: Κατελάβετο δὲ καὶ τὸ τῆς Ἀχραδινῆς προάστειον καὶ τοὺς νεὼς τῆς τε Δήμητρος καὶ Κόρης ἐσύλησεν. id eſt: *Achradinæ quoque ſuburbium cepit; & fana Cereris ac Proſerpinæ exſpoliavit*. Cicero, loco ſuprà ſcripto, *Cereris & Liberæ*, id eſt, *Proſerpinæ templa* in *Neapoli* recenſet. Hinc & illud Livii, lib. XXV, de Marcello: *Acradinam inde ternis caſtris, per idonea diſpoſitis loca, ſpe ad inopiam omnium rerum incluſos redacturum ſe, circumſedit. Quum per aliquot dies quietæ ſtationes utrimque fuiſſent; repentè adventus Hippocratis & Himilconis, ut ultro undique oppugnarentur Romani, fecit. nam & Hippocrates, caſtris ad magnum portum communitis, ſignoque iis dato, qui Acradinam tenebant, caſtra vetera Romanorum adortus eſt, quibus Criſpinus præerat; & Epicides eruptionem in ſtationes Marcelli fecit. Tumultum tamen maiorem hoſtes præbuerunt, quàm certamen. nam & Criſpinus Hippocratem non repulit tantùm à munimentis, ſed inſequutus etiam eſt trepidè fugientem; & Epicidem Marcellus in urbem compulit*. Muro fuiſſe Acradinam ab Tychâ & Neapoli diviſam validiſſimo, cùm ex Plutarchi diſertiſſimis verbis, quæ ex Timoleonte & Marcello ſuprà citavimus, tùm ex reliquorum auctorum narrationibus clarè hactenus patuit. Neapolim quoque & Tycham ſuo ſibi quamque muro ab initio fuiſſe cinctas, ea docet ratio, quòd, antequâm & Epipolæ & Neapolis fuêre communitæ, Tycha pars urbis habita fuit. unde illud etiam eſt apud Stephani epitomatorem, ex antiquiſſimo aliquo ſcriptore ſumtum: Τύχη, πόλις Σικελίας, πλησίον Συρακουσῶν. id eſt: *Tyche, urbs Siciliæ, prope Syracuſas*. Poſtquàm verò Epipolæ quoque communitæ ſunt, murus iſte utriusque urbis dejectus eſt. Hinc Florus, lib. II, cap. VI: *Sicilia mandata Marcello. nec diu reſtitit. tota enim inſula in unâ urbe ſuperata eſt. Grande illud, & ad id tempus invictum, caput Syracuſæ, quamvis Archimedis ingenio defenderentur, aliquando ceſſerunt. Longè* [lego, *Non*] *illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ, niſi quòd hactenus profuêre, ut pulcritudini victæ urbis parceretur*. Murorum unum intelligit, quo Inſula cingebatur; alterum, quo Acradina; tertium, quo Tycha ſimul & Neapolis Epipolæque comprehendebantur. Hinc item Livius, dicto lib. XXV, ubi Marcellum, Hexapylo effracto per Tychæ extrema in Epipolas ſemel progreſſum, atque inde ad Neapolim atque Tycham milites diripiendas dimiſiſſe narrat, nullius portæ ampliùs, nullius muri expugnationem memorat. E diverſo, *Caſtra*, inquit, *tectis parietum pro muro ſepta* [lego, *Caſtra pro tectis parietum muro ſepta*.] *portis, regione platearum patentibus, ſtationes diſpoſuit; ne quis in diſcurſu militum impetus in caſtra fieri poſſet*. Inde ſigno dato milites diſcurrerunt. Erraſſe igitur puto nobiliſſimum Mirabellam: qui, in ſuprà dictâ veterum Syracuſarum topographiâ, non modò Epipolas extra omnem urbis murum unà cum earum arce Euryelo ponit; ſed & Neapolim muro ab Tychâ diſtingvit; inter hanc verò & Acradinam geminum murum ſtatuit; alterum, quo ipſa Tycha cingitur; alterum, quo Acradina includitur; mediâ inter utrasque urbis parteis viâ latâ relictâ. Dictarum quidpe

quidpe urbis univerſæ partium diſtinctio hac maximè ratione facta: Primùm Inſula ab Corinthiis, duce Archiâ, communiri inhabitarique cœpta eſt. mox Acradina etiam in continenti adjecta incoliſque frequentata. hinc ſuburbium eius, in quo τῆς Τύχης, id eſt, *Fortunæ* erat fanum, quum in magnum incolarum ædificiorumque numerum veluti alterum opidum excreſceret, muro extrinſecus circumducto reliquæ urbi additum eſt. inde alterum etiam ſuburbium, in quo Apollinis Temenitæ templum, Tychæ adjectum. poſtremò Epipolæ etiam muro circumdatæ, Tychæque ſimul & Neapoli adnexæ fuerunt; muro, qui haſce duas parteis ab Epipolis ſeparabat, dejecto. Atque hunc ætatis ſingularum partium ordinem Cicero quoque reſpexiſſe videtur, in dictâ oratione in Verrem: ubi primo loco *Inſulam*, dein *Acradinam*, mox *Tycham*, ac tandem *Neapolim*, recenſet. Cæterùm externus Acradinæ murus maris fluctibus adluebatur omnis. Livius, dicto lib. XXIIII: *Inde terrâ marique ſimul cœptæ oppugnari Syracuſæ: terrâ, ab Hexapylo; mari, ab Acradinâ: cuius murus fluctu adluitur*. Et exiguo poſt: *Acradinæ murum, qui, ut antè dictum eſt, mari adluitur, ex quinqueremibus Marcellus oppugnabat*. Exiguam tamen eius partem versùs ſeptemtriones, quà Tychæ jungebatur, à mari remotam facit nobiliſſimus Mirabella: in qua ſuprà dictam Galeagram turrim collocat, ad portum Trogiliorum. Verùm hanc fuiſſe in Tychæ muro, quum jam anteà demonſtratum ſit, nullam prorſus Acradinæ partem externam à terrâ potuiſſe adiri, certum eſt. Apud Plutarchum equidem in Timoleonte hæc leguntur: Διελὼν ὁ Τιμολέων τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν ᾗ βιαιότατον ἦν παρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ Ἀνάπου προσέβαλλεν, ἄλλους δ᾽ ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς ἐκέλευεν ἐπιχειρεῖν, ὧν Ἰσίας ἡγεῖτο, ὁ Κορίνθιος. τοὺς δὲ τρίτους ὑπῆγον ἐπὶ τὰς Ἐπιπολὰς Δείναρχος καὶ Δημάρετος. Quæ Latinus interpres ita vertit: *Timoleon, diſtributis copiis, ipſe aſperrimam partem, quà præterfluit Anapus, adoritur: alios jubet Achradinam adgredi; quos Corinthius Iſias ducebat: tertios ad Epipolas tentandas ducunt Dinarchus atque Demaretus*. Sanè, quia terreſtribus tantùm uſus eſt tunc copiis Timoleon, cum Livii verbis hæc prorſus pugnare videntur. Verùm non animadvertit interpres, Achradinam tum jam fuiſſe in Timoleontis poteſtate, paullo ante eius adventum à Leonte Corinthio occupatam. Quapropter verba iſta de Achradinâ ita verti debebant: *Alios ex Achradinâ hoſtem adgredi jubet*. Certum igitur jam eſt, Acradinam à terrâ nullum habuiſſe murum, nullamque portam, niſi à Tychâ. ideóque qui à Megaris & Leontinis adventabant, per Hexapylum Tycham, ut ſuprà oſtenſum, atque inde Acradinam ingrediebantur. De cætero, ut in Tychâ dictum Hexapylon, ſic in Acradinâ fuit τὸ Πεντάπυλον, PENTAPYLVM; ſive, ut Plutarchus habet, plurali numero, τὰ Πεντάπυλα, PENTAPYLA. Verba Plutarchi in Dione hæc ſunt: Βουλόμενος δὲ καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀνῄει διὰ τῆς Ἀχραδινῆς. * . Ἦν δ᾽ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ Πεντάπυλα ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν· ἐπὶ τοῦτο προσβὰς ἐδημηγόρησεν. Id eſt: *Cupiens autem ipſe quoque adloqui populum, adſcendit per Achradinam. Erat ſub arce & Pentapylis ſolarium, conſpicuum & excelſum. eò ubi conſcendit, concionatus eſt*. Ergo *Pentapylum* fuit porta in extremâ parte Acradinæ, quà in Inſulam tranſibatur. nam Inſulam heic intelligi per τὴν ἀκρόπολιν ſive arcem, mox infrà patebit. Florus equidem, ſuprà ſcripto loco treis univerſæ urbi attribuit arces. verùm præter Euryelum in Epipolis & arcem illam in Inſulâ, nulla alia ulli auctorum memoratur arx: ne Ciceroni quidem; qui quam accuratiſſimè celebriores ſingularum urbis partium fabricas recenſet. Tertiam in Acradinâ intellexiſſe Florum, apertè patet ex his verbis. *Non illi triplex murus totidemque arces profuêre*. Silius quoque, dicto lib. XIIII, ubi quatuor univerſæ urbis parteis, ſive quatuor diſtinctas Syracuſarum urbeis indicare voluit, poëtico more arceis eas adpellavit, hoc in verſu:

PENTAPYLVM, *in Acradinâ.*

Numquàm hoſti intratos muros & quattuor arceis.

INSVLA, *quinta pars Syracuſarum: quæ & ARX, ac proprio nomine ORTYGIA.*

Hactenus quatuor urbis Syracuſarum parteis in continenti ſitas expoſuimus. Reſtat nunc, uti de INSVLA etiam dicamus. Vocabulum id ei tribuitur à Cicerone, in dictâ oratione Verrinâ. quod Græcis quoque auctoribus Diodoro atque Plutarcho dicitur ΝΗ͂ΣΟΣ. Livius, dicto lib. XXV: *Epicides ab Inſulâ, quam ipſi Naſſon vocant, citato profectus agmine*. Id vocabulum plerosque video ſimplici *ſ* ſcribendum cenſere *Naſon*: quia Græcum erat Νᾶσος, Doricâ dialecto; qua uſi ſunt Syracuſani; pro communi Νῆσος. Verùm eâdem dialecto dici poterat geminato σσ, Νασσός. De cætero proprium inſulæ nomen fuit Ὀρτυγία, ORTYGIA; ob mirandum fontem,

tem, de quo mox dicemus, celebratiſſimum. Strabo lib. VI: Ἐφ' ἡμῶν δὲ Πομπηΐου τάς τε ἄλλας κακώσαντος πόλεις καὶ δὴ τὰς Συρακούσας, πέμψας ἀποικίαν ὁ Σεβαστὸς Καῖσαρ, πολὺ μέρος τοῦ παλαιοῦ κτίσματος ἀνέλαβε. πεντάπολις γὰρ ἦν τὸ παλαιὸν, ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. ἅπαντα μὲν δὴ τὸν κύκλον ἐκπληροῦν τοῦτον οὐδὲν ἔδει· τὸ δὲ συνοικούμενον τὸ πρὸς τῇ νήσῳ τῇ Ὀρτυγίᾳ μέρος, ᾠήθη δεῖν οἰκῆσαι βέλτιον, ἀξιολόγου πόλεως ἔχον περίμετρον. ἡ δ' Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρᾳ πρὸς τὴν ἤπειρον. Id eſt: *Noſtrâ ætate quum inter alias urbeis Pompeius Syracuſas quoque malè tractaſſet; miſſâ Auguſtus Cæſar coloniâ magnam veteris ſtructuræ partem inſtauravit. Olim quidpe Syracuſæ quinque urbibus conſtabant, muro* CLXXX *ſtadia longo incinctæ. Neque verò opus putavit eſſe Auguſtus totum iſtum complere ambitum. ſed eam, quæ habitabatur pars propter inſulam Ortygiam, cenſuit maiori cultorum numero inſtruendam: quum ea pars ſuo ambitu urbis ſatis magnæ ſpatium includeret. Cæterùm Ortygia ponte cum continenti conjungitur.* Eam ſcilicet Syracuſarum intelligit partem, quæ, Ortygiæ inſulæ proxima, dicebatur *Acradina*. De eâdem inſulâ idem auctor ita lib. I: Ἡσίοδον μὲν μὴ μόνον τῶν ὑφ' Ὁμήρου λεγομένων μεμνῆσθαι, ἀλλὰ καὶ Αἴτνης, καὶ Ὀρτυγίας, τοῦ πρὸς Συρακούσαις νησίου, καὶ Τυῤῥηνῶν. Id eſt: *Heſiodum non eorum modò feciſſe mentionem, quæ Homero memorantur; ſed & Aetnæ, & Ortygiæ, quæ exigua eſt apud Syracuſas inſula, & Tyrrhenorum.* Hanc igitur inſulam primùm novi coloni Græci inhabitarunt. Thucydides, dicto lib. VI: Συρακούσας δὲ Ἀρχίας ᾤκισε, Σικελοὺς ἐξελάσας πρῶτον ἐκ τῆς νήσου, ἐν ᾗ νῦν οὐκέτι περικλυζομένη ἡ πόλις ἡ ἐντός ἐστιν· ὕστερον δὲ χρόνῳ καὶ ἡ ἔξω, προστειχισθεῖσα, πολυάνθρωπος ἐγένετο. Hoc eſt: *Syracuſas Archias condidit; ejectis priùs ex inſulâ Siculis, in qua jam haud ampliùs mari circumflua eſt urbs interior. poſt verò temporis ea quoque, quæ extra inſulam eſt, circumducto muro incolis frequentata eſt.* Ad hæc ita Scholiaſtes: Τὸ πρῶτον οἱ Συρακούσιοι τὸ νησίδιον ᾤκισαν μόνον· αὖθις δὲ, μὴ χωροῦντος αὐτοῦ, συνάψαντες αὐτὸ τῇ Σικελίᾳ διὰ χώματος, κατῴκησαν καὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ. ἐκαλεῖτο δὲ ἡ Σικελία, Ἔξω πόλις. Hoc eſt: *Primò Syracuſani exiguam inſulam tantùm incolebant. poſtmodùm verò, quum ea non ſufficeret, aggere eam Siciliæ connectentes, in Siciliâ etiam habitarunt. Vocabatur autem Sicilia, Vrbs exterior.* Scilicet ea Siciliæ pars, in qua exterior Syracuſanorum erat urbs, nomine *Acradina*. Scholia in Pindari Olympior. oden VI: Ὀρτυγία, νῆσος ταῖς Συρακούσαις παρακειμένη τὸ πρότερον· νῦν δὲ συνήφθη τῇ πόλει ταῖς Συρακούσαις. Ἄλλως· Νῆσος πρὸ τῶν Συρακουσῶν, ἧς ἄρχει ὁ Ἱέρων. ὅτι ἡ τῶν Συρακουσίων νῆσος Ὀρτυγία ἐκαλεῖτο. Id eſt: *Ortygia, inſula priùs erat Syracuſis objecta. at nunc adnexa eſt urbi. Aliter: Inſula ante Syracuſas; cuius princeps Hiero. Vocabatur quidpe Syracuſanorum inſula Ortygia.* Et in Pythior. oden II: Ὀρτυγίαν δὲ τὴν ἐπὶ τῆς Σικελίας χερσόννησόν φησιν· αὕτη γὰρ, νῆσος οὖσα τὸ πρότερον, συνήφθη ταῖς Συρακούσαις. Id eſt: *Ortygiam in Siciliâ peninſulam dicit. hæc enim quum priùs eſſet inſula, Syracuſis poſteà adnexa eſt.* Et item in Nemeor. oden I: Ἡ δ' Ὀρτυγία πρότερον μὲν οὖσα νῆσος, εἶτα προσχωσθεῖσα, χερσόννησος γέγονεν. ὡς καὶ Ἴβυκος ἱστορεῖ. Id eſt: *Ortygia, quum anteà eſſet inſula, poſteà, per aggerem continenti adnexa, peninſula facta eſt; ut & Ibycus tradit.* Strabo, dicto lib. I: Ὑπεναντίως δ' ἡ Λευκὰς, Κορινθίων τὸν ἰσθμὸν διακοψάντων, νῆσος γέγονεν, ἀκτὴ πρότερον οὖσα. Ἐν ταύθα μὲν δὴ διακοπαὶ χειρότμητοι γεγόνασιν· ἀλλαχόθι δὲ προσχώσεις, ἢ γεφυρώσεις, καθάπερ ἐπὶ τῆς πρὸς Συρακούσαις νήσου νῦν μὲν γέφυρά ἐστιν, ἣ συνάπτουσα αὐτὴν πρὸς τὴν ἤπειρον· πρότερον δὲ χῶμα, ὥς φησιν Ἴβυκος, λογαίου λίθου, ὃν καλεῖ ἐκλεκτόν. Hoc eſt: *Contrà verò Leucas inſula facta eſt, Corinthiis iſthmum exſcindentibus; quum anteà eſſet litus continenti cohærens. Atque in his quidem diviſiones manu hominum factæ ſunt. alibi autem aggerationes, aut pontium adnexiones. ſic hodiè pons inſulam apud Syracuſas continenti connectit: anteà verò agger erat, ut tradit Ibycus, lecti lapidis; quem vocat electum.* Poſt Strabonis tempeſtatem iterum, aggere jacto, peninſula effecta eſt. Scholiaſtes Thucydidis, in lib. VI: Ἐπὶ χεῤῥονήσου ἡ πόλις τῶν Συρακουσίων κεῖται γινομένου τινὸς ἰσθμοειδοῦς, τῇ μὲν, ὑπὸ τοῦ μεγάλου λιμένος, τῇ δὲ, ὑπὸ τῆς ἐπὶ θάτερον θαλάττης. Hoc eſt: *In peninſulâ jacet Syracuſanorum urbs, hinc magno portu, illinc altero mari iſthmum conficientibus.* Nempe jam tum, ut nunc, ſola inſula incolebatur, reliquis urbis partibus deſtructis. At ſuâ ætate inſulam ita deſcripſit Cicero in dictâ Verrinâ: *Vrbs Syracuſæ ſitu eſt cùm munito, tum ex omni aditu, vel terrâ vel mari, præclaro ad adſpectum; & portus habet propè in ædificatione adſpectuque urbis incluſos. qui, quum diverſos inter ſe aditus habeant, in exitu conjunguntur & confluunt. Eorum conjunctione pars opidi, quæ adpellatur Inſula, mari disjuncta anguſto, ponte rurſum adjungitur & continetur.* Et mox: *Duobus portubus cincta, in utriuſque portus oſtium aditumque projecta eſt. in qua domus eſt, quæ regia Hieronis fuit: qua prætores uti ſolent. in eâ ſunt ædes ſacræ complures; ſed duæ, quæ longè cæteris antetellunt; Dianæ una; & altera, quæ fuit ante iſtius*

adventum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

adventum ornatiſſima, Minervæ. Domus iſta etiam reliquorum regum ſive tyrannorum fuit regia atque arx. Plutarchus in Timoleonte: Ὁ δὲ Ἱκέτης, μάχῃ νενικηκὼς Διονύσιον, καὶ τὰ πλεῖστα μέρη τῶν Συρακουσῶν κατειληφὼς, ἐκεῖνον μὲν εἰς τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὴν καλουμένην Νῆσον συνεσταλμένον αὐτὸς συνεπολιόρκει. Id eſt: *Hicetes Dionyſium, acie fuſum, ac Syracuſarum plerisque partibus occupatis, arci & Inſulæ, quam vocant, incluſum circumſidebat.* Nimirum totius Inſulæ potior pars fuit ARX. Sic enim poſteà: Ὁ δὲ Κορίνθιος Λέων, (οὗτος γὰρ ἦν ἄρχων τῶν πολιορκουμένων) κατιδὼν ἀπὸ τῆς ἄκρας τοὺς ὑπολελειμμένους τῶν πολεμίων ἀργῶς καὶ ἀμελῶς φυλάττοντας, ἐξαίφνης ἐπέπεσε διεσπαρμένοις αὐτοῖς· καὶ τοὺς μὲν ἀνελὼν, τοὺς δὲ τρεψάμενος, ἐκράτησε καὶ κατέσχε τὴν λεγομένην Ἀχραδινήν. * Εὐπορήσας δὲ καὶ σίτου καὶ χρημάτων, οὐκ ἀφῆκε τὸν τόπον, οὐδὲ ἀνεχώρησε πάλιν ἐπὶ τὴν ἄκραν· ἀλλὰ φραξάμενος τὸν περίβολον τῆς Ἀχραδινῆς, καὶ συνάψας τοῖς ἐρύμασι πρὸς τὴν ἀκρόπολιν, διεφύλαττε. Hoc eſt: *At Corinthius Leon, obſeſſorum præfectus, hoſteis, qui relicti erant, ex arce contemplatus ſolutè & ſecurè ſtationes ſervare, repentè adortus eſt diſſipatos: quorum partim cæſis partim fugatis, potitus eſt & occupavit Achradinam. Ibi quum magnam vim frumenti pecuniæque nactus eſſet, locum hunc non deſeruit, neque retro in Arcem ſe recepit: ſed obſeptis Achradinæ mœnibus, & commiſſâ munitione cum arce, tutatus eam eſt.* Iuſtinus, lib. XXI: *Fit igitur in ipſâ urbe anceps prælium. in quo, opidanis multitudine ſuperantibus, Dionyſius pellitur. qui, quum obſidionem arcis timeret; cum omni regio adparatu in Italiam profugit tacitus.* Et poſteà: *Intereà Dionyſius Syracuſis receptus, quum gravior crudeliorque in dies civitati eſſet, iteratâ conſpiratione obſidetur. Tunc depoſito imperio, arcem Syracuſanis cum exercitu tradit: receptoque privato inſtrumento, Corinthum in exſilium proficiſcitur.* Hinc illud apud Livium, lib. XXIIII, quum Hieronymus, qui poſt Hieronis mortem tyrannidem invaſerat, interfectus eſſet: *Muri ea pars, quæ ab ceterâ urbe nimis firmo munimento interſepiebat inſulam, conſenſu omnium dejecta eſt. ſequutæ & cæteræ res hanc inclinationem animorum ad libertatem.* Plutarchus, ut antè citatum, in Dione: Βουλόμενος δὲ καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀνῄει διὰ τῆς Ἀχραδινῆς. * . Ἦν δ᾽ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ πεντάπυλα, Διονυσίου κατασκευάσαντος, ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν· ἐπὶ τούτῳ προσβὰς, ἐδημηγόρησεν. Id eſt: *Cupiens autem ipſe quoque per ſe adloqui populum, adſcendit per Achradinam. Erat ſub Arce & Pentapylis ſolarium, conſpicuum atque excelſum, Dionyſii opus. eò ubi conſcendit, concionem ad populum habuit.* In eâdem Inſulâ & *Horrea* fuiſſe *publica*, eodem libro paullo antè narrat Livius. *In Inſulâ*, inquit, *inter cætera, Andronodorus præſidiis firmat horrea publica. Locus ſaxo quadrato ſeptus, atque arcis in modum emunitus, capitur ab juventute, quæ præſidio eius loci attributa erat. mittuntque nuntios in Acradinam, horrea frumentumque in ſenatus poteſtate eſſe.* Et poſteà: *Vt ventum ad Andronodorum eſt; ipſum quidem movebat & civium conſenſus, & cùm aliæ occupatæ urbis partes, tùm pars Inſulæ velut munitiſſima prodita atque alienata.*

ARETHVSA *fons.*

At nihil celebrius in totâ inſulâ fuit FONTE ARETHVSA: de quo immania quædam fabulati ſunt priſci mortales. Silius lib. XIIII:

Fleverunt freta, fleverunt Cyclopeia ſaxa,
Et Cyanes, & Anapus, & Ortygiæ Arethuſa.

Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Syracuſæ, cum fonte Arethusâ.* Florus, lib. II, cap. VI: *Non illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ, niſi quòd hactenus profuêre, ut pulcritudini victæ urbis parceretur.* Strabo, lib. VI: Ἡ δ᾽ Ὀρτυγία συνάπτει γεφύρᾳ πρὸς τὴν ἤπειρον, πρόσγειος οὖσα· κρήνην δ᾽ ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν, ἐξιεῖσαν ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. Id eſt: *Ortygia ponte continenti jungitur, humilis exſiſtens. habetque fontem Arethuſam, qui fluvium protinus in mare emittit.* Prior quidem interpres vocem εὐθὺς hoc loco rectè verterat *ſtatim*. poſterior maluit, *rectà*. verùm *ſtatim* heic intelligendum ſeu *protinus*, Ciceronis, qui ipſe prætor in hac inſulâ domo uſus eſt Hieronis, confirmat auctoritas. Is ſuprà ſcriptis addit iſta: *In hac inſulâ extremâ eſt fons aquæ dulcis, cui nomen Arethuſa eſt, incredibili magnitudine, pleniſſimus piſcium: qui fluctu totus operiretur, niſi munitione ac mole lapidum à mari disjunctus eſſet.* Diodorus Siculus lib. V: Τὴν δ᾽ Ἄρτεμιν τὴν ἐν ταῖς Συρακούσαις νῆσον λαβεῖν φασι παρὰ τῶν θεῶν, τὴν ἀπ᾽ ἐκείνης Ὀρτυγίαν ὑπό τε τῶν χρησμῶν καὶ τῶν ἀνθρώπων ὀνομασθεῖσαν. ὁμοίως δὲ κατὰ τὴν νῆσον ταύτην ἀνεῖναι τὰς νύμφας ταύτας, χαριζομένας τῇ Ἀρτέμιδι, μεγίστην πηγὴν τὴν ὀνομαζομένην Ἀρέθουσαν. ταύτην δ᾽ οὐ μόνον κατὰ τοὺς ἀρχαίους χρόνους ἔχειν μεγάλους καὶ πολλοὺς ἰχθῦς, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν ἡμετέραν ἡλικίαν συμβαίνει διαμένειν τούτους, ἱεροὺς ὄντας καὶ ἀθίκτους ἀνθρώποις· ἐξ ὧν πολλάκις τινῶν κατὰ τὰς πολεμικὰς περιστάσεις φαγόντων, παραδόξως ἐπεσήμηνε τὸ

θεῖον

θεῖον, καὶ μεγάλαις συμφοραῖς περιεβάλετο τοὺς τολμήσαντας προσενέγκασθαι. Id eſt: *Dianam verò Syracuſanam inſulam accepiſſe ferunt à deabus: quam oracula pariter & homines de ipsâ Ortygiam vocarunt. Nymphas etiam, ut magis Dianam ſibi demererent, fontem maximum, cui Arethuſa nomen, in inſulâ produxiſſe. Hic non priſcis modò temporibus magnorum piſcium ingentem copiam tulit: ſed hi noſtrâ etiam ætate ſacri & hominibus intacti permanent. de quibus ſi qui bello graſſante in ciborum aliquid uſum vertere auſi ſint; hos repentè numen, manifeſto iræ judicio; in magnas calamitates conjecit.* Hinc Ovidius, μεταμορφώσεων lib. I:

—— Ortygiam ſtudiis ipſamque colebat
Virginitate deam; ritu quoque cincta Dianæ.

Hinc etiam Pindarus in Pythiis, odâ II:

Μεγαλοπόλιες ὦ Συρά-
κουσαι, ——
Εὐάρματος Ἱέρων ἐν ᾇ κρατέων,
Τηλαυγέσιν ἀνέδησεν Ὀρ-
τυγίαν στεφάνοις,
Ποταμίας ἕδος Ἀρτέμιδος.

Id eſt:

Grandiurbes ô Syra-
cuſæ, ——
In quibus Hieron, curru felix, victoriâ potiens,
Latè ſplendentibus redimivit Or-
tygiam coronis,
Fluvialis ſedem Dianæ.

Et in Nemeis, odâ I:

Ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφεοῦ,
Κλεινᾶν Συρακοσσᾶν θάλος, Ὀρτυγία,
Δέμνιον Ἀρτέμιδος.

Hoc eſt:

Reſpiramen venerandum Alphéi,
Inclytarum Syracuſarum germen, Ortygia,
Cubile Dianæ.

Ad hæc ita Scholia: Ἀνάπνευμα· διὰ τὸ ἀπόρρωγα καὶ οἷον στόμα εἶναι τοῦ Ἀλφειοῦ τὴν αὐτόθι Ἀρέθουσαν, ἥ ἐστι κρήνη· ἀπὸ γὰρ καταδύσεων ἀφανῶν εἰς τὴν Ἀρέθουσαν ἀναφαίνεται. ἔστι γὰρ κατὰ Ὀρτυγίαν τὴν νῆσον. * . * . Τὸν γὰρ Ἀλφειόν φασιν ἔρωτι ἁλόντα τῆς Ἀρτέμιδος, ἐπιδιῶξαι αὐτὴν ἄχρι τῆς Σικελίας. τοῦ δὲ τέλους τῆς διώξεως αὐτόθι γενομένου, αὐτόθι συστῆναι τὴν Ἀρέθουσαν. διὰ τοῦτο δὲ καὶ τὴν Ἄρτεμιν Ἀλφειώαν προσαγορεύεσθαι. καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ δὲ ὁ Ἀλφειὸς τῇ Ἀρτέμιδι συναφίδρυται. Id eſt: *Reſpiramen dicit; quòd pars ſit ac veluti os Alphéi Arethuſa fons. quidpe ab occultâ ac latenti ſubmerſione in Arethuſam prodit, in Ortygiâ inſulâ.* Poſteà: *Alphéum enim ferunt, Dianæ amore captum, ipſam perſequutum eſſe usque ad Siciliam. perſequutionis autem fine heic facto, exſtitiſſe fontem Arethuſam. atque hinc Dianam etiam Alpheóam dictam. Atque in Olympiâ quoque Alphéi ſimulacrum juxta Dianam poſitum eſt.* Sed fabulam de Alphéi in Arethuſam amore prolixiùs refert Ovidius, μεταμορφώσεων lib. V; ubi Arethuſa introducitur Cererem ita compellans:

Tum caput Eléis Alphëias extulit undis;
. * . * .
Piſa mihi patria eſt; & ab Elide ducimus ortus.
Sicaniam peregrina colo. ſed gratior omni
Hæc mihi terra ſolo eſt. hos nunc Arethuſa penateis,
Hanc habeo ſedem: quam tu mitiſſima ſerva.
Mota loco cur ſim; tantique per æquoris undam
Advehar Ortygiam; veniet narratibus hora
Tempeſtiva meis. . * . * . * .
Exigit alma Ceres, natâ ſecura receptâ,
Quæ tibi cauſa fugæ? cur ſis, Arethuſa, ſacer fons?

 Conti-

Conticuêre undæ. quarum dea ſuſtulit alto
Fonte caput; virideiſq; manu ſiccata capillos,
Fluminis Alphéi veteres narravit amores.
Pars ego nympharum, quæ ſunt in Achaide, dixit,
Vna fui: nec me ſtudioſiùs altera ſaltus
Legit; nec poſuit ſtudioſiùs altera caſſeis.
. * . * . * .
Feſſa labore fugæ, Fer opem, deprendimur, inquam,
Armigeræ, Diana, tuæ: cui ſæpè dediſti
Ferre tuos arcus, incluſaq; tela pharetrâ.
. * . * . * .
Occupat obſeſſos ſudor mihi frigidus artus;
Cæruleæq; cadunt toto de corpore guttæ.
Quâq; pedem movi, manat locus: éq; capillis
Ros cadit; & citiùs, quàm nunc tibi facta renarro,
In latices mutor. Sed enim cognoſcit amatas
Amnis aquas. poſitoq; viri, quod ſumſerat, ore,
Vertitur in proprias, ut ſe mihi miſceat, undas.
Delia rupit humum. cæcis ego merſa cavernis,
Advehor Ortygiam. quæ me cognomine divæ
Grata meæ ſuperas eduxit prima ſub auras.

Hinc illud Theocriti, in Idyllio VIII:

Ἀλφεὸς μετὰ Πῖσαν ἐπὴν κατὰ πόντον ὁδεύῃ,
Ἔρχεται εἰς Ἀρέθοισαν ἄγων κοτινηφόρον ὕδωρ,
Ἕδνα φέρων καλὰ φύλλα καὶ ἄνθεα καὶ κόνιν ἱράν.
Καὶ βαθὺς ἐμβαίνει τοῖς κύμασι· τὴν δὲ θάλασσαν
Νέρθεν ὑποτροχάει, κοὐ μίγνυται ὕδασιν ὕδωρ

Hoc eſt:

Alphéus poſt Piſam ubi mare ingreſſus eſt,
Procedit in Arethuſam, aquam adducens oleaſtros vectans,
Dona ferens pulcras frondeis floreſq; & ſacrum pulverem:
Et profundas undas ingreditur: ſub mari autem
Inferiùs currit; nec aqua aquæ miſcetur.

Sidonius Apollinaris, Carmine VIIII:

Non heic Elida nobilem quadrigis,
Nec notam nimis amnis ex amore,
Verſu proſequar: ut per ima ponti
Alphéus fluat; atque transmarina
In fluctus cadat unda conjugaleis.

Nonnus, Διονυσιακῶν lib. XIII:

Καὶ Σικελὴν Ἀρέθουσαν· ὅπῃ μετανάστιος ἕρπει
Στέμματι Πισαίῳ κομόων Ἀλφειὸς ἀλήτης·
Πορθμεύων βατὸν οἶδμα· καὶ ἀκροβάτου διὰ πόντου
Ἕλκει δοῦλον ἔρωτος ὑπέρτερον ἄβροχον ὕδωρ,
Θερμὸν ἔχων ψυχροῖο δι' ὕδατος ἀπτόμενον πῦρ.

Hoc eſt:

Et Siculam Arethuſam: ubi exſul reptat
Coronâ Piſæâ ſuperbiens Alphéus errans,
Trajiciens pervium flumen, & ſummum per mare
Trahit ſervum amoris ſuperiorem inpermixtam aquam,
Calidum habens frigidam per aquam accenſum ignem.

Silius, lib. XIIII:

Heic Arethuſæ ſuum piſcoſo fonte receptat
Alphéon, ſacræ portantem ſigna coronæ.

Lucanus, lib. III:

Piſæaq; manus; populiſq; per æquora mittens
Sicanis Alphéus aquas,

Virgilius Eclogâ x:

Extremum hunc Arethuſa mihi concede laborem.
Sic tibi, quum fluctus ſubterlabêre Sicanos
Doris amara ſuam non intermiſceat undam.

Et Aeneid. lib. III:

Sicanio prætenta ſinu jacet inſula, contra
Plemmyrium undoſum: nomen dixêre priores
Ortygiam. Alphéum, fama eſt, huc Elidis amnem
Occultas egiſſe vias ſubter mare; qui nunc
Ore, Arethuſa, tuo Siculis confunditur undis.
Numina magna loci juſſi veneramur.

Ad priora poëtæ verba ita commentatus eſt Pomponius Sabinus: *Arethuſa, fons in Ortygiâ; quæ erat inſula ante Syracuſas. Alphéus, fluvius ex Elide, per ſubterraneos meatus magnum ſpatium maris emetitur; & Arethuſam facit fontem. Volunt quidam, Alphéum inſequutum fuiſſe fugientem ab amore Arethuſam.* Ad poſteriorem autem locum ſic ſcribit: *Ortygia inſula, quæ ponte jungitur Syracuſis, fontem habet Arethuſam; ex quo ferunt per ſubterraneos cuniculos emergere Alphéum, flumen Elidis. unde poëtæ finxerunt fabulam; Arethuſam fuiſſe venatricem, & amatam ab Alphéo, fugiſſe ſtuprum per ſubterraneos cuniculos in Ortygiam; & Alphéum fuiſſe inſequutum.* In eadem ita Servius: *Elis & Piſa civitates ſunt Arcadiæ; in qua eſt fons ingens, qui ex ſe duos alveos creat, Alphéum & Arethuſam. unde fit, ut fingantur conjungi in exitu, quos origo conjungit. Arethuſam autem etiam in Elide eſſe, teſtatur Virgilius, dicens; Sic tibi quum fluctus ſubterlabêre Sicanos. Hæc, ſecundùm fabulas, venatrix fuit. quæ, dum ſe in Alphéo poſt laborem ablueret, ab eo adamata eſt: eumq; diu fugiens, deorum miſeratione in fontem ſui nominis verſa, ad Siciliam per ſecretos meatus venit. quam Alphéus illuc usq; perſequutus, fonti eius ſe miſcet. quod tali argumento probatur: nam quum equi, diebus feſtis Olympii Iovis certantes, in eo amne diluuntur; ſtercus equorum ex eo amne etiam in Arethusâ recognoſcitur. patera etiam, quam in Alphéum quidam Olympionices miſerat, in Arethusâ inventa. Hanc autem venatricem fuiſſe, etiam Virgilius oſtendit; Et tandem poſitis velox Arethuſa ſagittis.* [Γεωργικῶν lib. IIII:] *Quidam autem Arethuſam non de Elide ad Siciliam venire, ſed in Siciliâ naſci volunt, & venienti fluvio occurrere.* Solinus, cap. XI: *De Arethusâ & Alphéo verum eſt hactenus, quòd conveniunt fons & amnis.* Mela, lib. II, cap. VII: *A Peloro ad Pachynum ora quæ extenditur, hæc fert illuſtria: Meſſanam, Taurominium, Catinam, Megarida, Syracuſas, & in iis mirabilem Arethuſam. Fons eſt; in quo viſuntur jacta in Alphéum amnem, Peloponneſiaco litori infuſum. unde ille creditur non ſe conſociare pelago; ſed, ſubter maria terrasque depreſſus, huc agere alveum, atque heic ſe rurſus extollere.* Seneca, in conſolatione ad Marciam: *Videbis celebratiſſimum carminibus fontem Arethuſam, nitidiſſimi ac perlucidi ad imum ſtagni, gelidiſſimas aquas profundentem: ſive illas ibi primùm naſcenteis invenit; ſive immerſum terris flumen, integrum ſubter tot maria, & à confuſione peioris undæ ſervatum reddit.* Et Natural. quæſtion. lib. VI, cap. VIII: *Quid, quum vides Alphéum, celebratum poëtis, in Achaiâ mergi; & in Siciliâ rurſus, transjecto mari, effundere amœniſſimum fontem Arethuſam?* Item earumdem natural. quæſt. lib. III, cap. XXVI: *Quidam fontes certo tempore purgamenta ejectant; ut Arethuſa in Siciliâ, quintâ quaque æſtate per Olympia. Inde opinio eſt, Alphéon è Achaiâ eò usq; penetrare, & agere ſub mare curſum; nec antè, quàm in Syracuſano litore, emergere. ideóq; iis diebus, quibus Olympia ſunt, victimarum ſtercus ſecundo traditum flumini illic redundare.* Scholia in Theocriti Idyllium I: Ἀρέθουσα, πηγὴ ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας, εἰς ἣν εἰσρεῖ ὁ ἐξ Ἀρκαδίας Ἀλφειὸς ποταμός. Ἡ Ἀρέθουσα κρήνη ἐν Συρακούσαις· ἥ φασι διὰ πελάγους Ἀλφειὸν ἥκειν, ὥς φησιν Ἴβυκος, παριστορῶν περὶ τῆς Ὀλυμπίας φιάλης. Hoc eſt: *Arethuſa; fons Syracuſis in Siciliâ; in quem defluit ex Arcadiâ Alphéus amnis. Arethuſa fons eſt Syracuſis: quò Alphéum aiunt per mare pervenire; ut tradit Ibycus, ubi obiter de paterâ Olympiacâ narrat.* Sed has meritò ſimul & ridet fabulas atque refellit gravis in primis auctor Strabo, dicto lib. VI: Ἡ δ' Ὀρτυγία, inquit, κρήνην ἔχει τὴν Ἀρέθουσαν, ἐξιεῖσαν ποταμὸν εὐθὺς εἰς τὴν θάλατταν. μυθεύουσι δὲ τὸν Ἀλφειὸν εἶναι τοῦτον, ἀρχόμενον μὲν ἀπὸ τῆς Πελοποννήσου, διὰ δὲ τοῦ πελάγους ὑπὸ γῆς τὸ ῥεῖθρον ἔχοντα μέχρι πρὸς τὴν Ἀρέθουσαν, εἶτ' ἐκδιδόντα πάλιν εἰς τὴν θάλατταν. τεκμηριοῦνται δὲ τοιούτοις τισί. καὶ γὰρ φιάλην τινὰ ἐκπεσοῦσαν εἰς τὸν ποταμὸν ἐν Ὀλυμπίᾳ, δεῦρο ἀνανεχθῆναι εἰς τὴν κρήνην· καὶ θολοῦσθαι ἀπὸ τῶν ἐν Ὀλυμπίᾳ βουθυσιῶν· ὅ τε Πίνδαρος, ἐπακολουθῶν τούτοις εἴρηκε·

Ἄμπνευμα σεμνὸν Ἀλφειοῦ
Κλεινᾶν Συρακοσσᾶν θάλος, Ὀρτυγία.

συναποφαίνεται δὲ τῷ Πινδάρῳ ταῦτα καὶ Τίμαιος ὁ συγγραφεύς. Εἰ μὲν οὖν πρὸ τοῦ συνάψαι τῇ θαλάττῃ κατέπιπτεν ὁ Ἀλφειὸς εἴς τι βάραθρον, ἦν τις ἂν πιθανότης, ἐντεῦθεν διήκειν κατὰ γῆς ῥεῖθρον μέχρι τῆς Σικελίας, ἀμιγὲς τῇ θαλάττῃ διασῶζον τὸ πότιμον ὕδωρ. ἐπειδὴ δὲ τὸ τοῦ ποταμοῦ στόμα φανερόν ἐστιν εἰς τὴν θάλατταν ἐκδιδὸν, ἐγγὺς δὲ μηδὲν ἐν τῷ πόρρω τῆς θαλάττης φαινόμενον στόμα, τὸ καταπῖνον τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, καίπερ οὐδ' οὕτως ἂν συμμεῖναι γλυκὺ, ὅμως τό γε ἐπὶ πλέον εἰ καταδύοιτο εἰς τὸ κατὰ γῆς ῥεῖθρον, παντάπασιν ἀμήχανόν ἐστι· τό τε γὰρ τῆς Ἀρεθούσης ὕδωρ, ἀντιμαρτυρεῖ, πότιμον ὄν· τό τε διὰ τοσούτου πόρου συμμένειν τὸ ῥεῦμα τοῦ ποταμοῦ, μὴ διαχεόμενον τῇ θαλάττῃ, μέχρις ἂν εἰς τὸ πεπλασμένον ῥεῖθρον ἐμπέσῃ, παντελῶς μυθῶδες. μόλις γὰρ ἐπὶ τοῦ Ῥοδανοῦ τοῦτο πιστεύομεν, οὗ συμμένει τὸ ῥεῦμα, διὰ λίμνης ἰὸν, ὁρατὴν σῶζον τὴν ῥύσιν. ἀλλὰ ἐκεῖνο μὲν βραχὺ διάστημα, καὶ οὐ κυμαινούσης τῆς λίμνης. ἐνταῦθα δὲ, ὅπου χειμῶνες ἐξαίσιοι καὶ κλυδασμοὶ, πιθανότητος οὐδεμιᾶς ὁ λόγος. ἐπιτείνει δὲ τὸ ψεῦδος ἡ φιάλη παραπεθεῖσα· οὐδὲ γὰρ αὕτη ῥᾳδίως εὐπειθὴς . . . . . οὐχὶ τῷ τότε . . . . . οὕτω [lego οὔτε] καὶ διὰ τοιούτων ὁρῶν φερομένων. [lego, φερομένῳ.] φέρονται δ' ὑπὸ γῆν ποταμοὶ πολλοὶ καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς, ἀλλ' οὐκ ἐπὶ τοσοῦτον διάστημα. Hoc eſt: *Ortygia fontem habet Arethuſam, qui fluvium protinus in mare emittit. Fabulantur autem, hunc eſſe Alphéum; qui, ortus in Peloponneſo, per mare alveo ſuo ductus infra terram usq; ad Arethuſam, rurſum inde in mare effluat. Argumenta huic rei adferunt huiusmodi: Pateram quamdam, apud Olympiam in Alphéum prolapſam, ad fontem Arethuſam fuiſſe delatam. Tum, fontem eum turbidum fieri, quando Olympiæ boves immolantur. Atq; hæc ſequutus Pindarus, ita dixit;*

Reſpiramen venerandum Alphei,
Inclytarum Syracuſarum germen, Ortygia.

Timæus quoq;, hiſtoriæ ſcriptor, Pindaro adſtipulatur. Verùm enimverò, ſi Alphéus, priusquàm mare attingit, in voraginem aliquam decideret; veri utcumq; foret ſimile, inde infra terram flumen ad Siciliam usq; pervenire; ita, ut potabilem aquam marinæ inpermixtam ſervaret. nunc verò, quum Alphéus manifeſto oſtio in mare ſe effundat; nec prope eum, loco à mari remoto, ullæ fauces adpareant, quæ amnem abſorbeant; quamquàm ne ſic quidem totus permaneret dulcis, tamen maiore ſui parte ſi in alveum ſubterraneum deſcendit, omnino fieri non poteſt. contrà enim teſtimonium fert aqua Arethuſæ, quæ eſt potabilis. tum per tantum maris trajectum ita inter ſe cohærere amnem, ut non miſceatur mari, donec in fictitium iſtum alveum incidat, planè fabuloſum eſt. Namq; de Rhodano ægrè iſtud credimus; qui, per lacum fluens, ſuo cohibetur alveo, fluxu etiam oculis manifeſto. ſed & ſpatium id breve eſt; nec fluctibus agitatur lacus. Heic quum tempeſtatibus atrocibus undarumque procellis mare crebrò fluctuet; nihil habet narratio cum veritatis ſpecie conjunctum. Auget inſuper mendacium, adjecta pateræ mentio. non enim ea tam facilè fluminis curſum ſequeretur; & tunc . . . . . [deſunt nonnulla] . . . . . *& per tantos monteis delatum. Infra terram equidem multi labuntur amnes. at non tanto ſpatio.* Scilicet CCCC ampliùs millium paſſuum. Atque iſtud quidem de paterâ Olympiacâ manifeſtiſſimum eſt mendacium. quidpe, poſito, eſſe eiusmodi ab Arcadiâ ad Ortygiam usque inſulam meatum ſubterraneum; ecquid fundus eius tam fuerit planus, tam æquus, tamque perpolitus, uti nusquàm patera iſta ei adhæſiſſet? Nugæ ſunt; nugæ ſanè, atque immane putidiſſimumque Græcæ vaniloquentiæ figmentum. Sed Apollinis tamen Delphici oraculi teſtimonio id confirmare ſatis ſe poſſe putavit Pauſanias in Eliacis. Αὐτῷ δὲ, inquit, ἐν τῇ Ἀρκάδων τῷ Ἀλφειῷ, καὶ οὐκ ἐκ τῆς Ἠλείας, εἰσὶν αἱ πηγαί. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα τοιάδε ἐς τὸν Ἀλφειόν. ὡς ἀνὴρ εἴη θηρευτής. ἐρασθῆναι δὲ αὐτὸν Ἀρεθούσης· κυνηγετεῖν δὲ καὶ ταύτην. καὶ Ἀρέθουσαν μὲν, οὐκ ἀρεσκομένην γήμασθαι, περαιωθῆναί φασιν ἐς νῆσον τὴν κατὰ Συρακούσας, καλουμένην δὲ Ὀρτυγίαν, καὶ ἐνταῦθα ἐξ ἀνθρώπου γενέσθαι πηγήν. συμβῆναι δὲ ὑπὸ τοῦ ἔρωτος καὶ Ἀλφειῷ τὴν ἀλλαγὴν ἐς τὸν ποταμόν. Ταῦτα μὲν λόγου τοῦ ἐς Ἀλφειὸν ἐς τὴν Ὀρτυγίαν. τὸ δὲ διὰ τῆς θαλάσσης ἰόντα, ἐνταῦθα ἀνακοινοῦσθαι τὸ ὕδωρ πρὸς τὴν πηγὴν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἀπιστήσω, τὸν θεὸν ἐπιστάμενος τὸν ἐν Δελφοῖς ὁμολογοῦντα σφίσιν· ὃς, Ἀρχίαν τὸν Κορίνθιον ἐς τὸν Συρακουσῶν ἀποστέλλων οἰκισμὸν, καὶ τάδε εἶπε τὰ ἔπη·

Ὀρτυγίη τις κεῖται ἐν ἠεροειδέϊ πόντῳ,
Θρινακίης καθύπερθεν, ἵν' Ἀλφειοῦ στόμα βλύζει,
Μισγόμενον πηγαῖς εὐρυπείης Ἀρεθούσης.

Κατὰ τοῦτο οὖν, ὅτι τῇ Ἀρεθούσῃ τοῦ Ἀλφειοῦ τὸ ὕδωρ μίσγεται, καὶ τοῦ ἔρωτος τὴν φήμην τῷ ποταμῷ πείθομαι γενέσθαι. ὅσοι δὲ Ἑλλήνων ἢ Αἰγυπτίων ἐς Αἰθιοπίαν ὑπὲρ Συήνης καὶ ἐς Μερόην Αἰθιόπων πόλιν ἀναβεβήκασι, λέγουσιν οὗτοι, τὸν Νεῖλον ἐσιόντα εἰς λίμνην, καὶ δι᾽ αὐτῆς διεξιόντα ὥσπερ ἐκ χέρσου, μετὰ τοῦτο ἤδη δι᾽ Αἰθιοπίας τῆς κάτω καὶ ἐπ᾽ Αἴγυπτον ῥεύσαντα, ἐπὶ Φάρον καὶ τὴν ταύτῃ θάλασσαν κατέρχεσθαι. Ἐν δὲ τῇ γῇ ποταμῶν τινα Ἑβραίων καὶ αὐτὸς οἶδα Ἰόρδανον λίμνην Τιβερίδα ὀνομαζομένην διοδεύοντα, ἐς δὲ τὴν λίμνην ἑτέραν καλουμένην θάλασσαν νεκρὰν, ἐς ταύτην ἐσιόντα, καὶ ὑπὸ τῆς λίμνης αὐτὸν ἀναλούμενον. Hoc eſt: *Alphéi ipſius non in Eléo agro, ſed in Arcadiâ ſunt fontes. de quo vulgata eſt fabula, virum illum fuiſſe venatorem; Arethuſamque adamaſſe, & ipſam venandi ſtudioſam. quæ, quum illius nuptias abnuiſſet, in inſulam Ortygiam, apud Syracuſas ſitam, dicitur transmiſiſſe; atque ibi in fontem eſſe converſam. ipſi etiam Alphéo accidiſſe, uti præ amore in amnem mutaretur. Hæc quidem fabuloſè dicta facilè videri poſſunt. meantem verò ſubter mare amnem fonti apud Syracuſas immiſceri, cauſam, cur minùs credam, nullam video; quum Delphici Apollinis voce rei fidem factam eſſe ſciam. Is enim Archiam Corinthium ad Syracuſas condendas proficiſci jubens, huiusmodi uſus eſt verſibus:*

Thrinaciam ſupra medio jacet inſula ponto.
Ortygiam dixêre. ubi cana fluenta refundit
Alphéus, pulcræ ſeſe immiſcens Arethuſæ.

Atque ex eo quidem, quòd in Arethuſam fontem illabitur Alphéus, fabulæ de Alphéi amore locum datum crediderim. cæterùm Græcorum & Aegyptiorum quotcumque in Aethiopiam ſupra Syénem vel ad Meroën, Aethiopum urbem, profecti ſunt; Nilum narrant, paludem quamdam ingreſſum, per eamque non ſecus ac per continentem terram elapſum, exinde per Aethiopiam inferiorem in Aegyptum decurrere, ac poſteà in mare, quod ad Pharum eſt, ſeſe effundere. In Hebræorum terrâ amnem ipſe novi Iordanum, qui Tiberiadem lacum transit; ac deinde alterum lacum, quod Mare mortuum vocatur, ingreſſus, in eo ipſo conſumtus evaneſcit. Ergo & ipſe credidit heic Pauſanias, Alphéum per ſubterraneos ſpecus in Ortygiam inſulam deferri. At longè alia ei fuit mens poſteà in fine Arcadicarum rerum. ubi ità ſcribit: Λακεδαιμονίοις δὲ καὶ Τεγεάταις ὅροι τῆς γῆς ὁ ποταμός ἐστιν ὁ Ἀλφειός. τούτου τὸ ὕδωρ ἄρχεται μὲν ἐν Φυλάκῃ· κάτεισι δὲ οὐ πόρρω τῆς γῆς καὶ ἄλλο ὕδωρ ἐς αὐτὸν ἀπὸ πηγῶν, μεγέθει μὲν οὐ μεγάλων, πλεόνων δὲ ἀριθμόν· καὶ διὰ τοῦτο τῷ χωρίῳ Σύμβολα γέγονεν ὄνομα. Φαίνεται δὲ ὁ Ἀλφειὸς παρὰ τοὺς ἄλλους ποταμοὺς φύσιν τινὰ ἰδίαν παρεχόμενος τοιάνδε. ἀφανίζεσθαί τε γὰρ κατὰ γῆς ἐθέλει πολλάκις, καὶ αὖθις ἀναφαίνεσθαι. προελθὼν μέν γε ἐκ Φυλάκης καὶ τῶν καλουμένων Συμβόλων, ἐς τὸ πεδίον κατέδυ τὸ Τεγεατικόν. ἀνατείλας δὲ ἐν Ἀσέᾳ, καὶ τὸ ῥεῦμα ἀναμίξας τῷ Εὐρώτα, τὸ δεύτερον ἔπι κάτεισιν εἰς τὴν γῆν. ἀνασχὼν δὲ, ἔνθα Πηγὰς ὀνομάζουσιν οἱ Ἀρκάδες, καὶ παρὰ γῆν τε τὴν Πισαίαν καὶ παρὰ Ὀλυμπίαν ἐξελθὼν, ἐκδίδωσιν ὑπὲρ Κυλλήνης, ἐπινείου τοῦ Ἠλείων, ἐς τὴν θάλασσαν. ἔμελλε δὲ ἄρα μηδὲ Ἀδρίας ἐπισχήσειν αὐτὸν τοῦ πρόσω· διανηξάμενος δὲ καὶ τοῦτο πέλαγος μέγα οὕτω καὶ βίαιον, ἐν Ὀρτυγίᾳ τῇ πρὸ Συρακουσῶν ἐπιδείκνυσιν Ἀλφειός τε ὢν καὶ πρὸς Ἀρέθουσαν τὸ ὕδωρ ἀνακοινούμενος. Id eſt: *Lacedæmoniis & Tegeatis agrorum terminus eſt Alphéus amnis. Huius aqua exoritur ad Phylacen. hinc haud longè progreſſa, aliam recipit aquam è fontibus non quidem magnis, ſed numero pluribus. unde & loco Confluentes nomen inditum. Alphéus autem ipſe longè aliâ, quàm cæteri amnes, præditus eſt naturâ. quidpe infra terram ſæpe ſe abdit; rurſumque exoritur. E Phylace primùm & è Confluentibus emanans, mergit ſe in Tegeatico agro. mox in Aſæâ iterum erumpens, & Eurotæ ſuas permiſcens aquas, cuniculo rurſus abſorbetur. iterumque exortus, ubi Fontes vocant Arcades, & Piſæum agrum Olympiamque præterlapſus, ſupra Cyllenen, Eleorum navale, in mare effunditur. Hinc ne Adriatici quidem maris concitatio curſum eius retardare poteſt, quò minùs, magnum & violentum internatans pelagus, in Ortygiâ ad Syracuſas inſulâ, Alphéum ſe eſſe oſtendat & Arethuſæ fonti permiſceatur.* Sic ſcilicet à ſuperiore ſententiâ recedens heic Pauſanias, alteram illam arripit opinionem, quæ non ſubter, ſed ſuper mare fluere Alphéum ad Ortygiam usque inſulam, tradebat. unde & illud Nonni, ſuprà ſcriptum:

Πορθμεύων βατὸν οἶδμα· καὶ ἀκροβάτου διὰ πόντου
Ἕλκει δοῦλον ἔρωτος ὑπέρτερον ἄβροχον ὕδωρ,
Θερμὸν ἔχων ψυχροῖο δι᾽ ὕδατος ἁπτόμενον πῦρ.

Id eſt:

Trajiciens pervium pelagus; & ſummum per mare
Trahit ſervum amoris ſuperiorem inpermixtam aquam:
Calidum habens frigidam per aquam accenſum ignem;

Fazellus, Decad. I, lib. IIII, cap. I, recitatis Pauſaniæ verbis, tandem hoc argumento Strabonem peſſum dare conatur: *Nam & veteres omnes, qui hoc naturæ mirum in literas retulerunt, Alphéum non ad oſtium, neque mari immixtum, ſed ad mediterranea abſorptum, demiſſumque, vel totum, vel aliquam ſui partem, ad Arethuſam uſque ſubtermeare ſcripſerunt.* Hoc apertiſſimè falſum eſſe, vel ex uno, quem citat, diſcere poterat Fazellus Pauſaniâ. hic quidpe poſt noviſſimos Alphéi ortus, ſive, ut ipſi vocabant Arcades, *Fontes*, nullam ampliùs recitat eius abſorbitionem. Senecæ verba, ex libri III cap. XXVI, ſuprà adduximus iſta: *Quidam fontes certo tempore purgamenta ejectant: ut Arethuſa in Siciliâ, quintâ quaque æſtate, per Olympia. Inde opinio eſt, Alphéon ex Achaiâ eò uſque penetrare, & agere ſub mare curſum; nec antè, quàm in Syracuſano litore, emergere. ideóque iis diebus, quibus Olympia ſunt, victimarum ſtercus, ſecundo traditum flumini, illic redundare.* En; ut apertè ſecundo flumine id ad mare defluere, non ſpecu aliquo ſubmergi, tradit. Et Mela, dicto lib. II, cap. VII: *Arethuſa fons eſt, in quo viſuntur jacta in Alphéum amnem, Peloponneſiaco litori infuſum. unde ille creditur non ſe conſociare pelago; ſed, ſubter maria terraſque depreſſus, huc agere alveum, atque heic ſe rurſus extollere.* Pauſanias ait ſupra Cyllenen, Eleorum navale, Alphéum in mare effundi. hinc & Ovidius, dicto Μεταμορφώσεων lib. V;

Vſque ſub Orchomenon Pſophidaque Cyllenenque
Mænaliosque ſinus gelidumque Erymanthon & Elim
Currere ſuſtinui. * . * . * .
Delia rupit humum. cæcis ego merſa cavernis
Advehor Ortygiam.

Et, quem & ipſum citat Fazellus, Lucianus, in Dialogo Alphéi & Neptuni: Ποσ. Τί τοῦτο, ὦ Ἀλφειέ, μόνος τῶν ἄλλων ἐμπεσὼν εἰς τὸ πέλαγος, οὔτε ἀναμίγνυσαι τῇ ἅλμῃ, ὡς ἔθος ποταμοῖς ἅπασιν, οὔτε ἀναπαύεις σεαυτὸν διαχυθείς, ἀλλὰ διὰ τῆς θαλάττης ξυνεστὼς, καὶ γλυκὺ φυλάττων τὸ ῥεῖθρον, ἀμιγὴς ἔτι καὶ καθαρὸς ἐπείγῃ, οὐκ οἶδ' ὅπου βύθιος ὑποδὺς, καθάπερ οἱ λάροι καὶ ἐρωδιοί, καὶ ἔοικας ἀνακύψειν που, καὶ αὖθις ἀναφαίνειν σεαυτόν. * . Ἀλφ. Νησιῶτίς ἐστι πηγὴ Σικελική, Ἀρέθουσαν αὐτὴν καλοῦσιν. Ποσ. Οἶδα, οὐκ ἄμορφον, ὦ Ἀλφειέ, τὴν Ἀρέθουσαν· ἀλλὰ διαυγής τέ ἐστι, καὶ διὰ καθαροῦ ἀναβλύζει, καὶ τὸ ὕδωρ ἐπιπρέπει ταῖς ψηφῖσιν, ὅλον ὑπὲρ αὐτῶν φαινόμενον ἀργυροειδές. Hoc eſt: *Nept. Quid hoc, Alphée, quòd tu ſolus inter alios in mare delapſus, neque cum ſalſugine miſceris, perinde ut ſolent cætera flumina omnia; neque cohibes te ipſum aquis diffuſis: ſed per mare, veluti concretus, ac dulci cuſtodito fluore, incorruptus & curſu purus laberis; neſcio quo locorum in profundum, quemadmodùm gaviæ atque ardeæ, te ipſum ſubmergens; ac rurſum alio in loco emergens.* * . *Alph. Inſularis eſt fons in Siciliâ, Arethuſa nomine. Nept. Novi ego haud deformem ſanè, Alphée, Arethuſam. nam & liquidus ille fons eſt, & perpurum ſcaturiendo ebullit. atque ipſi aquæ etiam calculi gratiam addunt; ſupra quos tota ea veluti argentea adparet.* Sed omnium teſtimoniorum contra Fazellum hoc erit locupletiſſimum, quod idem prædictus Pauſanias in Achaicis refert his verbis: Δρῶσι δὲ ἄλλα τε καὶ τοιαῦτα· λαμβάνοντες παρὰ τοῦ θεοῦ πέμματα ἐπιχώρια, ἀφιᾶσιν ἐς θάλασσαν, πέμπειν δὲ τῇ ἐν Συρακούσαις Ἀρεθούσῃ φασὶν αὐτά. Id eſt: *Ibi cum alia ſacra ritè peragunt, tùm ex arâ deæ deſumta liba in mare porriciunt; mittere ſe ea Arethuſæ, quæ Syracuſis eſt, adfirmantes.* Nihil igitur omne hoc de Alphéo & Arethusâ negotium niſi priſcorum eſt figmentum ſacerdotum; poëtarum poſtmodò carminibus, ut innumera per terræ orbem alia, concelebratum: quo illi imperitæ divinarum juxta & humanarum rerum plebi impoſuerunt. Macrobius, Saturnalior. lib. I, cap. VII: *Saturnaliorum originem illam mihi in medium proferre fas eſt, non quæ ad arcanam divinitatis naturam refertur; ſed quæ aut fabuloſis admixta diſſeritur, aut à phyſicis in vulgus aperitur. nam occultas & mananteis ex meri veri fonte rationes ne in ipſis quidem ſacris enarrari permittitur: ſed, ſi quis illas adſequitur, continere intra conſcientiam tectas jubetur.* De his plura videbis, ſi lubet, in Germaniæ noſtræ lib. I, cap. XXIIII. Cæterùm Cl. Marius Aretius, Syracuſanus, in ſuâ Siciliæ chorographiâ ita ſcribit: *In hac inſula eſt fons, cui nomen Arethuſa.* * . . *Eius ante os Alphéus ipſe mediis in fluctibus placidus emergit; quem Oculum Zilicæ noſtri vocant. Arethuſa ergo, quamvis non eâ magnitudine,* [qua olim,] *è rupe tamen veluti è civitatis latere uſque in hunc diem in portum magnum effunditur. à quo non multum diſtat Alphéus: qui, ut dictum eſt, ante ipſius os è ſalſis undis caput erigens, impetu cum magno ita erumpit, ut aut cymbas aut nanteis homines ſeſe vix adire permittat.* In eamdem ſententiam uberiùs Fazellus, dicto Decad. I,

lib.

lib. IIII, cap. I: *Hæc inſula licet parva ſit & ſaxoſa, nihilque in ſe humoris retinens, pelagoque circumfuſa; multorum tamen fontium, inſtar fluviorum, dulceis perpetuò aquas affatimque emittentium adfluens eſt. mirum profectò ac rarum naturæ opus, & ſpectaculo dignum. Inter alios, fons in eâ eſt ingens, ad latus eius occidentale, quod portus magni fluctibus adluitur; mediis è ſaxis ac ſpecu exundans; ſtatimque in mare fluvium emittens, cui nomen Arethuſa eſt apud poëtas & hiſtoricos.* Et poſteà: *Enimverò Arethuſa, ut Cicero & Diodorus referunt, incredibili olim erat magnitudine, vel eâ ratione, quòd plerique fontes, qui circumquaque emergunt, & ad officinas coriariorum diverſa loca, inſtar fluminum, hodiè excurrunt, ſimul confluentes, lacum efficiebant. qui uno ambitus ſtadio à ſpecu, unde nunc exundat, ad fontem usque, qui ætate meâ à Canalibus nomen habebat, protendebatur: ut ſcruporum aquarumque veſtigiis adhuc cernitur. ubi vetuſta erat urbis porta, Arethuſæ olim Livio, ſed meâ tempeſtate Saccariorum adpellata: qua inſula capta à Marcello eſt; ut Livius refert. Hæc quum antè integra, & miris vetuſtisque lapidibus ſtructa, ad aream cathedralis eccleſiæ pateret; & ſola ex antiquis portis ſupereſſet; vigeſimo circiter abhinc anno, ad tuitionem urbis clauſa prorſusque exſtincta, uſum formam & nomen amiſit. Ea verò, quæ hodiè ad Arethuſam ducit, S. Mariæ à portu dicata, ætate paullo ſuperiori fuit aperta; quum antè nulla eſſet. Nam eius mœnia quodam tempore Arethuſa extrà adluebat: intus verò gradibus ingentibus, in lapide excisis, quos terra hodiè opperuit, præmuniebantur. quibus Syracuſani ad aquas, quæ intra muros quoque tum ſcatebant, è fonte hauriendas deſcendebant. Sed diviſus in plureis alveos Arethuſa proceſſu ævi, huic muro portæ aperiendæ locum dedit. Non procul ab Arethusâ è mediis maris fluctibus fons aquæ dulcis mirè exundat; caputque inter aquas ſalſas extollit; Oculus Cilicæ vulgò adpellatus. cuius nullum veterum ſcriptorum meminiſſe, vel ex eo cenſendum eſt, quòd è vicinis Arethuſæ fontibus unus eſt. Qui quum olim, velut & cæteri, ex inſulâ, non è mari, erumperet; corrodentibus proceſſu ævi fluctibus ea litora, occupantibusque, è medio ſalo nunc emergit. Erat igitur Arethuſa fons ingens, & piſcoſus; molibusque jactis in mari & reticulato ordine poſitis circumſeptus; quibus multa bituminis ac picis mixtura injecta, fluctus maris ab eo arcebat: cuius viſuntur adhuc clara veſtigia. nam coriariorum vicinæ ſuper iis molibus ex materiâ hac bituminosâ officinæ conſtructæ ætate meâ cernebantur. quibus deletis, propugnaculum ingens, ad robur urbis & portus munitiſſimum, quod à S. Mariâ de portu dicitur, ſuperſtructum eſt. Meâ præterea ætate, anno Salutis CIↃIↃVI, ipſe ad IIII Id. Ianuar. prorſus exaruit. Sed interim ad iſthmum & litus marmorei portus complures aquarum fontes emerſerunt. qui, quum Arethuſa refluxit, ſcaturire mox deſierunt.* Hactenus Fazellus; ab Aretii ſententiâ, quoad Alphéi apud Ortygiam & Arethuſam fontem emerſionem, diſſidens. cum Aretio tamen ſentit nuperrimus Syracuſarum topographiæ auctor, Vincentius Mirabella. At priſci illi mortales non hoc fonte Alphéum emergere, ſed ipſo Arethuſæ ore, tradiderunt. Apud Ovidium, dicto Μεταμορφ. lib. V, ipſa Arethuſa:

——— Cæcis ego merſa cavernis
Advehor Ortygiam. quæ me, cognomine divæ
Grata meæ, ſuperas eduxit prima ſub auras.

Virgilius, dicto Aeneid. lib. III:

Sicanio prætenta ſinu, jacet inſula contra
Plemmyrium undoſum. nomen dixêre priores
Ortygiam. Alphéum, fama eſt, huc Elidis amnem
Occultas egiſſe vias ſubter mare: qui nunc
Ore, Arethuſa, tuo Siculis confunditur undis.

Ad quæ ita commentator poëtæ Pomponius Sabinus: *Ortygia inſula fontem habet Arethuſam; ex quo ferunt per ſubterraneos cuniculos emergere Alphéum, flumen Elidis.* Seneca, Natural. quæſtion. lib. VI, cap. VIII: *Quid, quum vides Alphéum, celebratum poëtis, in Achaiâ mergi, & in Siciliâ rurſus, transjecto mari, effundere fontem Arethuſam?* Hinc etiam Pindaro, dictâ Nemeor. odâ I, ἀνάπνευμα, ſive ἄμπνευμα Alphéi vocatur Ortygia inſula, id eſt, *reſpiramen*; ut in qua is per Arethuſæ fontem rurſum emergat. unde etiam Scholiaſtes eius poëtæ Arethuſam adpellat ςόμα, id eſt, *os* dicti amnis. Quidquid igitur reliqui illi ſuprà citati auctores de commixtione aquarum Alphéi & Arethuſæ dixêre, id eodem iſto modo fieri, illos intellexiſſe, certum eſt. perperamque modò citata Virgilii verba Mirabella ad illum in mediis maris fluctibus ebullientem nunc fontem traxit. At vehementer dubium adhuc eſt, heicne in occidentali inſulæ latere ad magnum portum fuerit *Arethuſa fons*; an verò in minori

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

portu. ſic namque apud Livium, dicto lib. xxv, ſcriptum lego: *Erat ex tribus Acradinæ præfectis Hiſpanus, Mericus nomine. ad eum inter comites legatorum de induſtriâ unus ex Hiſpanorum auxiliaribus eſt miſſus. qui ſine arbitris Mericum nactus, primùm, quo in ſtatu reliquiſſet Hiſpaniam, (& nuper inde venerat) exponit. omnia Romanis ibi obtineri armis. poſſe eum, ſi operæ pretium faciat, principem popularium eſſe; ſeu militare cum Romanis, ſeu in patriam reverti libeat. contrà, ſi malle obſideri pergat, quam ſedem eſſe terrâ marique clauſo? Motus his Mericus, quum legatos ad Marcellum mitti placuiſſet; fratrem inter eos mittit. qui, per eumdem illum Hiſpanum ſecretus ab aliis ad Marcellum deductus, quum fidem accepiſſet, compoſuiſſetque agendæ rei ordinem; Acradinam redit. Tum Mericus, ut ab ſuſpicione proditionis averteret omnium animos, negat ſibi placere legatos commeare ultro citroque. neque recipiendum quemquam, neque mittendum. &, quò intentiùs cuſtodiæ ſerventur, opportuna loca dividenda præfectis eſſe: ut ſuæ quisque partis tutandæ reus ſit. Omnes adſenſi ſunt. Partibus dividendis, ipſi regio evénit ab Arethusâ fonte usque ad oſtium magni portus. id ut ſcirent Romani, fecit. Itaque Marcellus nocte navim onerariam cum armatis remulco quadriremis trahi ad Acradinam juſſit, exponique milites regione portæ, quæ prope fontem Arethuſam eſt. Hoc quum quartâ vigiliâ factum eſſet, expoſitosque milites portâ, ut convenerat, recepiſſet Mericus; luce primâ Marcellus omnibus copiis mœnia Acradinæ adgreditur: ita, ut non eos ſolùm, qui Acradinam tenebant, in ſe converteret; ſed ab Naſſo etiam agmina armatorum concurrerent, relictis ſtationibus ſuis, ad vim & impetum Romanorum arcendum. In hoc tumultu actuariæ naves, inſtructæ jam antè, circumvectæque ad Naſſum, armatos exponunt. qui, improvisò adorti ſemiplenas ſtationes & adapertas fores portæ, qua paullo antè excurrerant armati, haud magno certamine Naſſum cepêre, deſertam trepidatione & fugâ cuſtodum. neque ullis minùs præſidii aut pertinaciæ ad manendum, quàm transfugis, fuit: qui, nec ſuis quidem ſatis credentes ſe, medio certamine effugerunt. Marcellus ut captam eſſe Naſſum didicit, & Acradinæ regionem unam teneri, Mericumque cum præſidio ſuis adjunctum; receptui cecinit; ne regiæ opes diriperentur. Suppreſſo impetu militum, & iis, qui in Acradinâ erant, transfugis ſpatium locusque fugæ datus eſt, & Syracuſani tandem liberi metu, portis Acradinæ apertis, oratores ad Marcellum mittunt; nihil petentes aliud, quàm incolumitatem ſibi liberisque ſuis.* Acradinæ murum exteriorem omnem ab externo versùs Solis ortum mari ac minori portu cinctum fuiſſe, quum agnoſcant Siciliæ ſcriptores, atque in his maximè noviſſimus Vincentius Mirabella, in prædictâ topographiâ veterum Syracuſarum; nullum ego heic in Livii verbis probum aptumque rerum geſtarum ordinem video, ſi Arethuſa fons in ſuprà dicto inſulæ occidentali latere ad magnum portum fuit. quidpe ſi *regione portæ*, id eſt, κατὰ τὴν πύλην, *quæ prope hunc fontem* fuerit, *exponi militem* Marcellus voluit; quid ille eos *ad Acradinam* exponi juſſit? Nugæ ſunt. ad orientale inſulæ latus & portum minorem expoſitos eſſe oportebat: heicque olim exſtiterit, neceſſe eſt, Arethuſa fons. *In hac inſulâ extremâ*, inquit Cicero, *eſt fons aquæ dulcis, cui nomen Arethuſa eſt, incredibili magnitudine, pleniſſimus piſcium: qui fluctu totus opperiretur, niſi munitione ac mole lapidum à mari disjunctus eſſet.* En, *in extremâ*, inquit, *inſulâ*. hoc niſi ad extremum litus detorquere velis, prædictus ille in occidentali latere fons minimè eſſe poterit antiquus Arethuſa; ut qui ferè in medio inſulæ latere poſitus eſt. Verùm quum inſula ſit oblonga; cuius alterum extremum unà cum Plemmyrio promontorio, de quo pôſt dicemus, magnum portum includit; alterum ponte Acradinæ adnexum fuit: alterutrum horum intellexiſſe Ciceronem, videri poterat. nec dubium, quin tum unà cum Livio in eâ extremitate eum intellexerit, quæ Acradinæ proxima. Huc adde, quòd Procopius, Vandilicar. rer. lib. I, *portum* ad Syracuſas nominat *Arethuſam*. quod de magno portu in tantâ ambitus vaſtitate intelligi minimè æquum erat. Narrat ille, quo pacto Beliſarius, poſtquàm à Conſtantinopoli claſſe ad Siciliam & loca circa Aetnam adpulerat, ſeſe Syracuſas miſerit, exploratum, qua ratione ad Africam, quam tunc Vandili tenebant, commodè ac tutò adpellere militemque exponere poſſet: in mandatisque dederit, uti, eâ re cognitâ, in Caucanis, meridionalis inſulæ lateris portu, ſeſe reviſeret. hinc igitur ita concludit: ταῦτα Προκόπιος ἀκούσας, τῆς τε χειρὸς τοῦ οἰκέτου λαβόμενος, ἐπὶ τὸν λιμένα ἐβάδιζε τὴν Ἀρέθουσαν, ἔνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὡρμίζετο, πυνθανόμενός τε τοῦ ἀνθρώπου συχνὰ καὶ διερευνώμενος ἕκαστα. ἐσβὰς δὲ ξὺν αὐτῷ ἐς τὴν ναῦν, αἴρεσθαί τε τὰ ἱστία ἐκέλευσε, καὶ πλεῖν κατὰ τάχος ἐς Καύκανα. Hoc eſt: *Hæc quum Procopius audiſſet, adprehensâ famuli illius manu, ad portum Arethuſam contendit, ubi navi-*

gium paratum habebat; multa ex homine ſciſcitans, ac in ſingula curatè inquirens. quumque cum eo navim conſcendiſſet, ſublatis velis quantocyus ad Caucana versùs navigare juſſit. Quin Florus quoque huc reſpexiſſe videri poſſit, ubi portum minorem in narratione cum Arethusâ fonte conjungit. Verba eius, è libri II cap. VI hæc recitavimus jam anteà: *Non illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ, niſi quòd hactenus profuêre, ut pulcritudini victæ urbis parceretur.* Et quid mirum, interiiſſe poſtmodùm Arethuſæ fontem; quando tot ac tantas heic ipſe narrat fontium mutationes Fazellus? Ac fortè jam Procopii & Iuſtiniani imperatoris tempeſtate, poſtquàm Siculi, abjectis maiorum ſuperſtitionibus, Chriſtiani facti ſunt, *munitione* illâ *& lapidum mole* disjectâ, fons iſte cum fluctu minoris portus confuſus fuerit; unde ipſe poſteà portus Arethuſa dictus? Sed perplexam hanc rem ipſe Cicero nobis evolverit, omneque dubium removerit. Verba eius, in Verrem lib. V, hæc ſunt: *Tabernacula, quemadmodùm conſueverat temporibus æſtivis, carbaſeis intenta velis, collocari juſſit in litore: quod eſt litus in Inſulâ Syracuſis, poſt Arethuſæ fontem, propter ipſum introitum atque oſtium portus, amœno ſanè & ab arbitris remoto loco.* Iam heic Arethuſæ fontem ſatis ab extremitate inſulæ ſubmovet. nam & ab introitu ſive oſtio portus ſpatium quoddam facit ad tabernacula Verris; & ab his etiam aliquid intervalli ad ipſum usque fontem. Pòſt aliquanto ita pergit: *Vnam illam ſolam noctem prædones ad Pelorum commorati, accedere incipiunt ad Syracuſas. Qui videlicet ſæpè audiſſent, nihil eſſe pulcrius, quàm Syracuſarum mœnia ac portus; ſtatuerant, ſeſe, ſi ea Verre prætore non vidiſſent, numquàm eſſe viſuros. Ac primò ad illa æſtiva prætoris accedunt: ipſam illam ad partem litoris, ubi iſte per illos dies, tabernaculis poſitis, caſtra luxuriæ collocarat. quem poſteaquàm inanem locum offenderunt, & prætorem commoviſſe ex eo loco caſtra, ſenſerunt; ſtatim ſine ullo metu in portum ipſum penetrare cœperunt. Quum in portum dico, judices, (explanandum eſt enim diligentiùs, eorum causâ, qui locum ignorant) in urbem, dico, atque in urbis intimam partem veniſſe piratas. non enim portu illud opidum clauditur; ſed urbe portus ipſe cingitur & concluditur: non ut adluantur à mari mœnia extrema; ſed influat in urbis ſinum portus. Heic, te prætore, Heracleo archipirata cum quatuor myoparònibus parvis ad arbitrium ſuum navigavit. Prò dii immortales! piraticus myoparo, quum imperium populi Romani, nomen, ac faſces eſſent Syracuſis, usque ad forum & ad omneis urbis crepidines acceſſit: quò neque Carthaginienſium glorioſiſſimæ claſſes, quum mari plurimum poterant, multis bellis ſæpè conatæ, umquàm adſpirare potuerunt, neque populi Romani invicta ante te prætorem gloria illa navalis umquàm tot Punicis Sicilienſibusq; bellis penetrare potuit. qui locus eiusmodi eſt, ut antè Syracuſani in mœnibus ſuis, in urbe, in foro, hoſtem armatum, ac victorem, quàm in portu ullam navem, viderent. Heic, te prætore, prædonum naviculæ pervagatæ ſunt, quò Athenienſium claſſis ſola, poſt hominum memoriam, CCC navibus vi ac multitudine invaſit. quæ in eo ipſo portu, loci ipſius portusque naturâ, victa atque ſuperata eſt. heic primùm opes illius civitatis victæ, comminutæ, depreſſæque ſunt. in hoc portu Athenienſium nobilitatis, imperii, gloriæ, naufragium factum exiſtimatur. Eóne pirata penetravit; quò ſimul atque adiſſet, non modò à latere, ſed etiam à tergo magnam partem urbis relinqueret? Inſulam totam prætervectus eſt. quæ eſt urbis magna pars Syracuſis; ſuo nomine ac mœnibus. quo in loco maiores Syracuſanum quemquam habitare vetuerunt: quòd, qui illam partem urbis tenerent, in eorum poteſtatem portum futurum intelligebant.* Heic etiam ambigui ſenſus verba de minore intelligi portu poterant iſta: *In urbis intimam partem veniſſe piratas*; &, *Vrbe portus ipſe cingitur & concluditur*; item, *Influit in urbis ſinum portus*. Sed maiorem portum contrà deſignant apertè iſta: *Quò ſimulatque adiſſet, non modò à latere, ſed etiam à tergo magnam partem urbis relinqueret*. Non dicit, *à lateribus*; quia unum dumtaxat urbis latus, ab oriente ſcilicet & ſeptemtrionibus, *portum cingebat atque concludebat*. quam concavitatem, inter ſeptemtriones atque orientem protenſam, *ſinum urbis* adpellat. Sed omnium documentorum luculentiſſimum firmiſſimumque eſt in Athenienſium claſſe; quam in magno portu poſt aliquot pugnas ſuperatam eſſe, diſertiſſimâ copioſiſſimâque hiſtoriâ referunt Thucydides lib. VII & Diodorus lib. XIII. Eamdem cladem Silius, lib. XIIII retulit his verſibus:

Numquàm hoſti intratos muros & quattuor arceis:
Et Salaminiacis quantamque eoisque trophæis
Ingenio portus urbe invia fecerit umbram.
Spectatum proavis ter centum ante ora triremes

Vnum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Vnum naufragium; merſasque impunè profundo
Clade pharetrigeri ſubnixas regis Athenas.

Certum igitur jam eſt ARETHVSAE *fontem* fuiſſe eo ſitu, quo eum ſuprà dicti auctores Siculi deſcribunt. Atque hinc jam ſequitur, Acradinam non tantùm ad externum mare & minorem portum, ſed ad maiorem etiam pertinuiſſe: atque ad hanc eius partem *exponi juſſiſſe* Marcellum *milites, regione portæ, quæ prope Arethuſam erat.* Hinc etiam illud Ciceronis: *Piraticus myoparo usque ad forum & ad omneis urbis crepidines acceſſit.* Et paullo antè, de ipſo populo Syracuſano, convitia Verri ingerente: *Totum forum atque inſulam complent.* In qua autem parte urbis fuerit forum, oſtendit præcedenti actione. *Altera*, inquit, *eſt urbs Syracuſis, cui nomen Acradina eſt. in qua forum maximum, pulcerrimæ porticus, ornatiſſimum prytanéum, ampliſſima eſt curia.* Addidit vocabulum *maximum*; non ad diſcrimen alterius cuiusdam in eâdem urbe fori; ſed uti magnitudinem eius indicaret: quemadmodùm porticuum pulcritudinem, prytanéi ornatum, curiæ amplitudinem. Hinc quoque Plutarchus ita in Dione; quem ab Agrigento per Acras contendiſſe Syracuſas narrat: Ἐπεὶ δ᾽ εἰσῆλθεν ὁ Δίων κατὰ τὰς Μενετίδας πύλας, τῇ σάλπιγγι καταπαύσας τὸν θόρυβον, ἐκήρυξεν, ὅτι Δίων καὶ Μεγακλῆς ἥκοντες ἐπὶ καταλύσει τῆς τυραννίδος ἐλευθεροῦσι Συρακουσίους, καὶ τοὺς ἄλλους Σικελιώτας ἀπὸ τοῦ τυράννου. Βουλόμενος δὲ καὶ δι᾽ ἑαυτοῦ προσαγορεῦσαι τοὺς ἀνθρώπους, ἀνῄει διὰ τῆς Ἀχραδινῆς, ἑκατέρωθεν παρὰ τὴν ὁδὸν τῶν Συρακουσίων ἱερεῖα καὶ τραπέζας καὶ κρατῆρας ἱστάντων, καὶ καθ᾽ οὓς γένοιτο, προχύτας τε βαλλόντων, καὶ προστρεπομένων, ὥσπερ θεὸν, κατευχαῖς. Ἦν δ᾽ ὑπὸ τὴν ἀκρόπολιν καὶ τὰ Πεντάπυλα ἡλιοτρόπιον καταφανὲς καὶ ὑψηλόν. ἐπὶ τούτῳ προσβὰς ἐδημηγόρησεν. Hoc eſt: *Menetide portâ ingreſſus, compreſſo tubâ tumultu, pronunciari iuſſit, Dionem & Megaclem, qui ad opprimendam tyrannidem advenerant, Syracuſanos cæterosque Siculos à tyranno liberos eſſe jubere. Cupiens autem ipſe quoque per ſe adloqui populum, per Achradinam adſcendit; Syracuſanis ſecus viam hinc atque hinc hoſtias, menſas, atque crateras ponentibus; &, ut quosque præteribat, congerentibus in eum flores frugesque; atque votis eum, veluti deum, compellantibus. Erat ſub arce atque Pentapylis ſolarium, conſpicuum atque excelſum. eò ubi conſcendit, concionatus eſt.* De Dionyſio, Syracuſanorum tyranno, ita ſcribit Diodorus lib. XIIII: Ὠικοδόμει δὲ καὶ νεωσοίκους πολυτελεῖς, κύκλῳ τοῦ νῦν καλουμένου λιμένος ἑκατὸν ἑξήκοντα, τοὺς πλείστους δύο ναῦς δεχομένους· καὶ τοὺς προϋπάρχοντας ἐθεράπευεν, ὄντας ἑκατὸν πεντήκοντα. Id eſt: *Domicilia etiam ſubducendis navibus in cirtuitu eius qui nunc vocatur portus* CLX *exſtruxit; quorum pleraque binas naveis exciperent. vetera etiam reparanda curavit, numero* CL. Hic ſcilicet ille portus eſt, in quem *Heracleonem* cum *piratico myoparone usque ad forum acceſſiſſe*, dicit Cicero. Mirabella receptacula iſta navium perperam extra urbis munimenta longiùs in litore ad CC paſſuum millia producit. quo tractu parum in tuto futura erat earum ſtatio, bello ingruente. In Acradinâ fuiſſe, ſub ipſo illo magno foro, certum eſt. Vnum autem tantùm fuiſſe forum Syracuſis, præter Ciceronis teſtimonium, qui unum tantum memorat, patet ex his etiam Diodori verbis, paullo antè perſcriptis: Συμπροθυμουμένων δὲ καὶ τῶν Συρακουσίων τῇ τοῦ Διονυσίου προαιρέσει, πολλὴν συνέβαινε γίνεσθαι τὴν φιλοτιμίαν περὶ τὴν τῶν ὅπλων κατασκευήν. οὐ μόνον γὰρ ἐν τοῖς προνάοις καὶ τοῖς ὀπισθοδόμοις τῶν ἱερῶν, ἔτι δὲ τοῖς γυμνασίοις καὶ ταῖς κατὰ τὴν ἀγορὰν στοαῖς ἔγεμε πᾶς τόπος τῶν ἐργαζομένων, ἀλλὰ καὶ χωρὶς τῶν δημοσίων τόπων, ἐν ταῖς ἐπιφανεστάταις οἰκίαις ὅπλα παμπληθῆ κατεσκευάζετο. Hoc eſt: *Adjuvabant Syracuſani propenſo Dionyſii conatum ſtudio. quo factum, ut magnâ contentione armorum fabricatio promoveretur. Non enim in veſtibulis tantùm templorum ac poſticis horum partibus, in gymnaſiisque & porticibus circa forum, omnis ubique locus operantibus refertus erat: ſed, præter loca publica, per circumſpicuas maximè civium ædeis, magno paſſim numero arma conficiebantur.* Marcellus igitur *ad Acradinam exponi milites regione portæ, quæ prope fontem Arethuſam* in portu magno erat, *juſſit. eos Mericus* eâ *portâ, ut convenerat, recepit. luce primâ Marcellus, omnibus copiis mœnia Acradinæ* à Tychâ, ubi caſtra habebat, *adgreſſus eſt: ita, ut non eos ſolùm, qui Acradinam tenebant, in ſe converteret; ſed ab Naſſo etiam agmina armatorum concurrerent, relictis ſtationibus ſuis. In hoc tumultu actuariæ naves, inſtructæ jam antè, circumvectæque*, è Trogiliorum haud dubiè portu (nam in magno portu nullas ad id tempus habuiſſe Romanos naveis, ſuprà è Cicerone didicimus) in magnum portum *ad Naſſum armatos exponunt. qui improvisò adorti ſemiplenas ſtationes* in muro, quia reliqui in Acradinam excurrerant, *& adapertas fores portæ, qua paullo antè excurrerant armati, haud magno certamine*, auxiliantibus, quos Mericus

antè

antè receperat, *Naſſum cepêre, deſertam trepidatione & fugâ cuſtodum*. Hinc per dictam portam, cui nomen, ut ſuprà dictum, Pentapyla fuit, *regionem* etiam *unam Acradinæ occuparunt* inſulæ proximam. Atque ita tandem ſeries totius hiſtoriæ probè conſtabit.

De cætero, DIANAE FANVM, quod Cicero in Ortygiâ inſulâ memorat, ad ipſum fuiſſe Arethuſæ fontem, teſtantur Scholia in ſuprà dictam Pindari Pythior. oden II; ubi ita ſcriptum: Ποταμίας ἕδος Ἀρτέμιδος.] Τῆς Ἀλφειώας. φασὶ γάρ τινες, τὸν Ἀλφειὸν ἐρασθῆναι τῆς Ἀρτέμιδος, καὶ διώξαντα ἄχρι τῆς Ὀρτυγίας παύσασθαι. ὅθεν Ἀλφειώας Ἀρτέμιδος ἱερὸν ἐκεῖ καθιδρύθη. Ἄλλως· ἵδρυται γὰρ ἄγαλμα Ἀρτέμιδος ἐπὶ τῇ Ἀρεθούσῃ. Id eſt: *Fluvialis ſedem Dianæ*] *Alpheoæ ſcilicet. aiunt quidpe, Alphéum adamaſſe Dianam; & hucusque eam perſequutum, tandem deſiiſſe. unde Alpheoæ Dianæ templum illic conditum. Aliter: Situm enim eſt ſimulacrum Dianæ apud Arethuſam.* Hinc illud Virgilii Aeneid. lib. III —— *Alphéum, fama eſt, huc Elidis amnem*

Occultas egiſſe vias ſubter mare: qui nunc
Ore, Arethuſa, tuo Siculis confunditur undis.
Numina magna loci juſſi veneramur.

Sed de hoc etiam fonte dictum ſatis. Id tamen inſuper monuiſſe haud pigeat. nempe Silium, lib. XIIII, *Arethuſam* nominaſſe, quum omnem intelligeret urbem *Syracuſas*, his verbis: —— *Quantos Arethuſa tumores* PORTVS *Syracuſarum duo.*

Concipiat; perſtetque ſuas non pandere portas.

Nunc pauca quædam etiam de PORTVBVS SYRACVSANIS è ſuprà ſcriptis repetamus. Scylax: Ἐχομένη δὲ Μεγαρίδος πόλις ἐστὶ Συρακοῦσαι, καὶ λιμένες ἐν αὐτῇ δύο. τούτων ὁ ἕτερος ἐντὸς τείχους, ὁ δ' ἄλλος ἔξω. Id eſt: *Megaridem ſequitur urbs Syracuſæ, cum duobus portubus. quorum alter intra mœnia, alter extra ſitus eſt.* Cicero, dicto in Verrem lib. IIII: *Portus habet propè in ædificatione adſpectuque urbis incluſos. qui quum diverſos inter ſe aditus* [à terrâ] *habeant, in exitu conjunguntur & confluunt. Eorum conjunctione pars opidi, quæ adpellatur Inſula, mari disjuncta anguſto, ponte rurſum adjungitur & continetur.* Lectiones heic in variis exemplaribus variæ: aliàs, *rurſus adjungitur*; aliàs, *rurſum conjungitur & continetur.* Ego totam poſteriorem periodum, ſaniore ſenſu carentem, ſic ordinaverim: *Eorum conjunctione pars opidi continetur, quæ adpellatur Inſula. ea mari disjuncta anguſto, ponte rurſum adjungitur continenti.* Cæterò eoſdem portus ita memorat Ovidius μεταμορφώσεων lib. V:

Et quà Bacchiadæ, bimari gens orta Corintho,
Inter inæqualeis poſuerunt mœnia portus.

Et Strabo lib. VI: Ἑκατέρωθεν δὲ τῆς νήσου λιμὴν ἐστὶ μέγας· ὧν ὁ μείζων καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἐστίν. Id eſt: *Ab utrâque inſulæ parte portus ſunt magni. quorum etiam major* LXXX *eſt ſtadiorum.* Mendum his ineſſe verbis, ex abundante particulâ καὶ perſpicitur; ſed maximè ex eo, quòd PORTVS MAIOR, ſaxoſis & abruptis litoribus ferè totus incinctus, vix V hodiè ambitu conficit millia paſſuum. ſtadia autem LXXX conficiunt millia X. Idem Livio quoque paſſim dicto lib. XXV vocatur MAGNVS. Vulgò etiam nunc incolis dicitur *Porto maggiore*. Os eius ſive fauces, quas Inſula Ortygia cum adverſo Plemmyrio promontorio includit, IↃ circiter paſſus patent. Ipſe portus Virgilio dicitur SICANIVS SINVS: eius verò commentatori Servio, SYRACVSANVS. Verba poëtæ Aeneid. lib. III hæc ſunt: PORTVS *Magnus, ſive Maior; qui &* SINVS *Syracuſanus, &* PORTVS *Arethuſæ.*

Sicanio prætenta ſinu jacet inſula contra
Plemmyrium undoſum: nomen dixêre priores
Ortygiam.

Ad quæ ita Servius: *Sinus Syracuſanus; in quo Ortygia. cuius heic neceſſariè meminit: nondum enim erant conditæ Syracuſæ.* Eumdem ſinum innuit Ovidius, μεταμορφώσεων lib. V; ubi narrat, quomodò Pluto Proſerpinam, ad Ennæ lacum in medio inſulæ raptam, in Orcum ſecum avexerit:

Eſt medium Cyanes & Piſææ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus, æquor.
Heic fuit, à cuius ſtagnum quoque nomine dictum eſt,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas:
Gurgite quæ medio ſummâ tenus exſtitit alvo,
Agnovitque deam; Nec longiùs ibitis, inquit.

Non

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Non potes invitæ Cereris gener eſſe. roganda,
Non rapienda, fuit. Quòd ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt; & me dilexit Anapus.
Exorata tamen, nec, ut hæc, exterrita, nupſi.
Dixit: &, in parteis diverſas brachia tendens,
Obſtitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram:
Terribileisque hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. icta viam tellus in tartara fecit,
Et pronos currus medio cratere recepit.

Suprà ex Procopii Vandilicar. rer. lib. I hæc citavimus: Ἐπὶ τὸν λιμένα ἐβάδιζε τὴν Ἀρέθουσαν, ἔνθα δὴ οἱ τὸ πλοῖον ὡρμίζετο. id eſt: *In portum Arethuſam contendit: ubi navem paratam habebat*. Fortè ab ipſo Procopio ſcriptum fuit, Ἐπὶ τὸν λιμένα ἐβάδιζε κατὰ τὴν Ἀρέθουσαν. id eſt; *In portum ad Arethuſam contendit*. quia heic juxta fontem navis erat. Nam totum portum magnum vocare Arethuſam, abſurdum erat. niſi fortè adpellatus ſit ὁ τῆς Ἀρεθούσης λιμὴν. id eſt, ARETHUSAE PORTUS.

PORTUS *parvus, ſive Minor; proprio vocabulo* LACCIUS *in quo* NAVALIA *Syracuſarum.*

Flori quoque verba è lib. II, cap. VI, jam ſemel atque iterum prolata fuêre iſta: *Non illi triplex murus, totidemque arces, portus ille marmoreus, & fons celebratus Arethuſæ, niſi quòd hactenus profuêre, ut pulcritudini victæ urbis parceretur*. Hic MARMOREUS PORTUS is Siciliæ ſcriptoribus exiſtimatur fuiſſe, qui aliàs Thucydidi ac Straboni Ἐλάσσων, id eſt, MINOR, hodiéque *Porto picciolo* vulgò incolis, inter Acradinam & Inſulam urbi ſeſe ab oriente inſinuat. de quo ita Fazellus, dictæ decad. I, lib. IIII, cap. I: *Portus minor marmoreum circumquaque ſinum, L. Floro auctore, fundumque quadratis ac miris lapidibus magnâ arte ſubſtratum habebat. quod eius adhuc clara teſtantur monumenta. nam & (quod admiratione digniſſimum; imò ſupra veri fidem videri poſſit; niſi res ipſa ex aliqua parte ſuppeteret) aquæ ductus lapideus, non mediocris amplitudinis ibi ſub fluctibus maris fabricatus, adhuc magnâ ſui parte integer viſitur. quo aquæ ex perenni illo, licet abdito, fonte, qui reliquas urbis parteis irrigabat, à proximâ Acradinâ ſubter mare labentes huc permanabant*. Quum aliquoties noſtro hoc ævo pene exaruerit, Mirabella, in dictâ topographiâ veterum Syracuſarum, teſtatur ſe in eum deſcendiſſe, multaque inibi ingentia ſaxa quadrata, quibus fundus eius conſtratus fuit, offendiſſe. NAVALIA heic fuiſſe Syracuſanorum, auctor eſt Thucydides, lib. VII. Αἱ δὲ τριήρεις, inquit, τῶν Συρακουσίων ἅμα καὶ ἀπὸ ξυνθήματος, πέντε μὲν καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον, αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος· οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς. Id eſt: *Syracuſanorum autem triremes ſimul atque ex compoſito, è magno portu* XXXV *in adverſum tendunt; è minori autem, ubi navalia eorum erant*, XLV. Diodoro, lib. XIIII, vocatur Μικρὸς λιμὴν, PARVUS PORTUS; & proprio nomine, neſcio unde deducto, Λάκκιος, LACCIUS. Verba eius hæc ſunt: Ὁ δὲ Διονύσιος θεωρῶν τῆς πόλεως τὴν νῆσον ὀχυρωτάτην οὖσαν, καὶ δυναμένην ῥᾳδίως φυλάττεσθαι, ταύτην μὲν διῳκοδόμησεν ἀπὸ τῆς ἄλλης πόλεως τείχει πολυτελεῖ· καὶ πύργους ὑψηλοὺς καὶ πυκνοὺς ἐνῳκοδόμησε, καὶ πρὸ αὐτῆς χρηματιστήρια καὶ στοὰς, δυναμένας ὄχλων ἐπιδέχεσθαι πλῆθος. ᾠκοδόμησε δ' ἐν αὐτῇ πολυτελῶς ὠχυρωμένην ἀκρόπολιν, πρὸς τὰς αἰφνιδίους καταφυγάς. καὶ συμπεριέλαβε τῷ ταύτης τείχει τὰ πρὸς τῷ μικρῷ λιμένι τῷ Λακκίῳ καλουμένῳ νεώρια. ταῦτα δ' ἑξήκοντα τριήρεις χωροῦντα πύλην εἶχε κλειομένην, δι' ἧς κατὰ μίαν τῶν νεῶν εἰσπλεῖν συνέβαινε. Hoc eſt: *Dionyſius, cernens, inſulam urbis, per ſe munitiſſimam, facilè à præſidio aliquo cuſtodiri poſſe; magnifico illam muro, in quo crebras in altum turreis eduxit, à reliquâ urbe ſejungere cœpit. tabernas etiam & porticus, quæ magnam hominum turbam caperent, illi ſubjecit. arcem præterea, ad tutos improviſo tumultu receptus, magnis impendiis exſtruxit & firmavit. huius muro navalia quoque in parvo portu, cui nomen eſt Laccio, complexus eſt: ea,* LX *triremium capacia, portam, qua ſingulæ tantùm naves ingredi poſſent, clauſam habebant*. Hinc puto illud eſſe Scylacis: Ἐχομένη δὲ Μεγαρίδος πόλις ἐστὶ Συρακοῦσαι, καὶ λιμένες ἐν αὐτῇ δύο. τούτων ὁ ἕτερος ἐντὸς τείχους, ὁ δ' ἄλλος ἔξω. Id eſt: *Poſt Megaridem ſequitur urbs Syracuſæ, cum duobus portubus: quorum alter intra murum, alter extra eſt*. At murus hic, quo LX triremium capax navale includebatur, non in faucibus portus, ſed in interiore eius parte fuit exſtructus. ubi etiamnunc inſignes eius reliquiæ ſub fluctibus lapides quadrati prægrandes viſuntur, unà cum dictæ portæ canali profundo.

SYRACUSARUM *magnitudo & ambitus.*

Atque hactenus ſingulas urbis Syracuſarum parteis circumluſtravimus. Nunc univerſæ etiam ambitus atque magnitudo aperiatur. Strabo lib. VI: Πεντάπολις γὰρ

ἦν τὸ πα-

ἦν τὸ παλαιὸν, ἑκατὸν καὶ ὀγδοήκοντα σταδίων ἔχουσα τὸ τεῖχος. Id eſt: *Olim enim quinque urbibus conſtabat, muro contenta* CLXXX *ſtadia longo.* Plutarchus in Niciâ; qui eam circumſederat: Ὀλίγῳ χρόνῳ περιετείχισε Συρακούσας, πόλιν Ἀθηνῶν οὐκ ἐλάττονα, δυσεργοτέραν δὲ, χωρίων ἀνωμαλίαις καὶ θαλάσσῃ γειτνιώσῃ καὶ παρακειμένοις ἕλεσι, τεῖχος κύκλῳ περὶ αὐτὴν τοσοῦτον ἀγαγεῖν. Id eſt: *Exiguo tempore Syracuſas circumvallavit, urbem Athenis haud anguſtiorem; ſed aſperiorem, locorum inæqualitate, & maris vicinitate, propinquitateq́ paludum, ad eam muro tam longo in orbem circumjiciendam.* De Athenis ita Ariſtides, in oratione Panathenaicâ: Τὰ δ' αὖ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, τίς οὐκ ἂν ἄξια τῆς ὅλης τύχης εἴποι καὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀθηναίων ὀνόματος; τοῦτο μὲν αὐτὸν τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος, μέγιστον μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, κάλλιστον δὲ τῶν πανταχοῦ. καὶ σιωπῶ τείχη, καθήκοντά ποτε ἐπὶ θάλατταν, ἡμερησίας ὁδοῦ μῆκος τὰ σύμπαντα. Id eſt: *Iam verò magnitudo urbis & reliquus adparatus fortunæ Athenienſium & nominis amplitudini reſpondet: ſive ipſum urbis ambitum, qui omnium Græcarum maximus eſt & pulcerrimus, conſideres; ſive mœnia, ad mare quomdam usque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa.* Thucydides, lib. II, ambitum eius facit ſtadiorum ampliùs CLXXVIII, hoc modo: Τοῦ Φαληρικοῦ τείχους στάδιοι ἦσαν πέντε καὶ τριάκοντα, πρὸς τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος· καὶ αὐτοῦ τοῦ κύκλου τὸ φυλασσόμενον τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα· ἔστι δὲ αὐτοῦ ὃ καὶ ἀφύλακτον ἦν, τὸ μεταξὺ τοῦ τε μακροῦ καὶ τοῦ Φαληρικοῦ. τὰ δὲ Μακρὰ τείχη πρὸς τὸν Πειραιᾶ, τεσσαράκοντα σταδίων· ὧν τὸ ἔξωθεν ἐτηρεῖτο. καὶ τοῦ Πειραιέως ξὺν Μουνυχίᾳ, ἑξήκοντα μὲν σταδίων ὁ ἅπας περίβολος· τὸ δ' ἐν φυλακῇ ὂν, ἦν ἥμισυ τούτου. Hoc eſt: *Phalericus murus erat* XXXV *ſtadiorum, ad ambitum usque urbis. ipſius ambitus pars, quæ cuſtodiebatur,* XLIII. *nam pars eius, media Longum murum inter & Phalericum, ſine cuſtodiâ erat. Longi verò muri ad Piræa usque ſtadia continebant* XL: *quorum exteriora cuſtodiebantur. Piræëi cum Munychiâ univerſus ambitus erat* LX *ſtadiorum: quod autem cuſtodiebatur, huius erat dimidium.* Quot fuerit ſtadiorum pars illa media inter Longum murum & Phalericum, ignoramus. maiorem tamen fuiſſe totius urbis ambitum, quàm quem Strabo facit Syracuſarum, certum eſt; quando duobus tantùm ſtadiis numerus Thucydidis inferior eſt numero Strabonis. Dionyſius Halicarnaſſenſis de Romanæ urbis amplitudine ita tradit, lib. IIII: Ἀλλ' ἔστιν ἅπαντα τὰ περὶ τὴν πόλιν οἰκούμενα χωρία, πολλὰ ὄντα καὶ μεγάλα, γυμνὰ καὶ ἀτείχιστα, καὶ ῥᾷστα πολεμίοις ἐλθοῦσιν ὑποχείρια γενέσθαι. καὶ εἰ μέν τις εἰς ταῦτά τις ὁρῶν, τὸ μέγεθος ἐξετάζειν βουλήσεται τῆς Ῥώμης, πλανᾶσθαί τε ἀναγκασθήσεται, καὶ οὐχ ἕξει βέβαιον σημεῖον οὐδὲν, ᾧ διαγνώσεται μέχρι ποῦ προβαίνουσα ἡ πόλις ἐστὶ, καὶ πόθεν ἄρχεται μηκέτι εἶναι πόλις· οὕτω συνύφανται τῷ ἄστει ἡ χώρα, καὶ εἰς ἄπειρον ἐκμηκυνομένης πόλεως ὑπόληψιν τοῖς θεωμένοις παρέχεται. εἰ δὲ τῷ τείχει, τῷ δυσευρέτῳ μὲν ὄντι διὰ τὰς περιλαμβανούσας αὐτὸ πολλαχόθεν οἰκήσεις, ἴχνη δέ τινα φυλάττοντι κατὰ πολλοὺς τόπους τῆς ἀρχαίας κατασκευῆς, βουληθείη μετρεῖν αὐτὴν κατὰ τὸν Ἀθηναῖον κύκλον τὸν περιέχοντα ἄστυ, οὐ πολλῷ τινι μείζων ὁ τῆς Ῥώμης φανείη κύκλος. Hoc eſt: *Suburbia, quàm latè urbi circumfuſa ſunt, multa illa & magna, immunita ſunt & hoſtium incurſibus valdè obnoxia. In ea ſi quis proſpiciens Romæ exquirere magnitudinem velit; longè fallatur, neceſſum eſt. non enim certò dignoſcere poterit, quouſq́ ſe urbs extendat; & ubi urbs eſſe deſinat. ita urbanis ædificia ſuburbana perpetuo nexu cohærent; in infinitam longitudinem porrectæ urbis exiſtimationem ſpectantibus præbentia. Quòd ſi quis mœnibus, inventu quidem difficilibus, propter undiq́ conjunctas ædeis, veſtigia tamen veteris ſtructuræ multis in locis ſervantibus, metiri ambitum eius voluerit, & conferre cum eo, quo Athenienſis urbs continetur; non multo maior adparebit Romæ ambitus.* Et lib. VIIII: Ἀλλὰ καίπερ ἀσθενοῦντες οἱ Ῥωμαῖοι τὰ σώματα, καὶ τοὺς ὑπάτους ἀπολωλεκότες ἀμφοτέρους, (καὶ γὰρ ὁ Σερουΐλιος ἐτεθνήκει νεωστί) καθοπλισάμενοι παρὰ δύναμιν, τοῖς τείχεσιν ἀπέστησαν, οὗ περιβόλου τῆς πόλεως ὄντος ἐν τῷ τότε χρόνῳ, ὅσος Ἀθηναίων τοῦ ἄστεος ὁ κύκλος. Id eſt: *Romani, licet infirmi corporibus, & utroq́ conſule orbati, (nam Servilius nuper è vitâ exceſſerat) ſupra vireis armati, muros tuebantur. erat autem tunc urbis ambitus non maior, quàm Athenarum.* Scilicet L. Aebutio Helvâ & P. Servilio Priſco conſulibus; anno Vrbis CCXCI. Plinius lib. III, cap. X, de eâdem urbe Româ loquens: *Mœnia eius collegêre ambitu imperatoribus cenſoribusque Veſpaſianis, anno conditæ* IↃCCCXXVIII, M. *paſſ.* XXX, *paſſ.* CC. Millia paſſuum XXX conficiunt ſtadia CCXL. At longè maiorem jam tum effectam fuiſſe urbem Romam, certum eſt. Nihil igitur certi de Athenarum ambitu habere poſſumus. nam diei etiam iter variè apud auctores accipitur. Vincentius Mirabella, in ſæpius præfatâ topographiâ ſuâ veterum Syracuſarum, tradit, apud Diodorum legi, Dionyſium CCC ſtadiorum, id eſt, millium XXXVII & paſſuum IↃ, murum Syracuſis circumdediſſe. At ego eâ de re nihil apud Diodorum reperio. è diverſo ſcriptum ille reliquit. lib: XIIII, Dionyſium Epipolas cinxiſſe muro XXX ſtadia longo; ut ſuprà oſtendimus. Vni igitur adquieſcamus neceſſe eſt Straboni:

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

qui ambitum univerſæ urbis tradit fuiſſe ſtadiorum CLXXX; id eſt, millium XXII cum dimidio. Atque hunc verum eſſe eius ambitum, facilè deprehendat, qui crepidines, quibus ſuperinſtructa fuit urbs, à mari ad Euryélum usque tumulum circummetiatur. nam totus urbis antiquæ locus, uno perpetuoque ſaxo conſtans, reliquo circà ſolo elevatior eſt. Aequalem omnibus partibus fuiſſe Athenis, vel inde maximè patet, quòd cum hac illam auctores iisdem penè verbis contendunt. Diodorus quidpe, lib. XVI, ait Dionyſium poſſediſſe πόλιν μεγίστην τῶν Ἑλληνίδων, id eſt, *urbem Græcanicarum maximam*. & Cicero, in dicto in Verrem lib. IIII, *Vrbem*, inquit, *Syracuſas maximam eſſe Græcarum urbium pulcerrimamque omnium, ſæpè audiſtis*. Hæc à Cicerone mutuatum eſſe in Athenis ſuis concelebrandis Ariſtidem, diceres. Cæterùm in muris Syracuſarum depingendis, turreis omiſiſſe, memoriâ haud dubiè lapſum, video Mirabellam. Dionyſium in omni Epipolarum juxtà & Inſulæ muro πύργους excitaſſe πυκνοὺς καὶ ὑψηλοὺς, id eſt, *turreis crebras atque excelſas*, ſuprà è Diodori lib. XIIII intellectum eſt. De Tychâ ita tradit Livius, lib. XXV: *Iam mille armatorum ceperant partem, quum cæteri admotis pluribus ſcalis in murum evadebant; ſigno ab Hexapylo dato: quò per ingentem, ſolitudinem erat perventum; quia magna pars, in turribus epulati, aut ſopiti vino erant, aut ſemigraves potabant*. Ad eumdem modum in Acradinâ quoque fuiſſe turreis, haud dubium eſt. In Inſulâ tamen nonnullas poſuit ipſe Mirabella. Atque hactenus veterum Syracuſarum ortum, incrementum, ſitum, & magnitudinem generatim aperuiſſe ſufficiat.

Nunc proxima urbi quædam loca exponemus. Apud Theocritum, in Idyllio I, hæc leguntur:

—— Χαῖρ' Ἀρέθοισα,
Καὶ ποταμοὶ, τοὶ χεῖτε καλὸν κατὰ Θύμβριδος ὕδωρ.

Id eſt, ut interpres vertit:

—— *Vale Arethuſa,*
Et vos fluvii, qui juxta pulcram Thymbridis undam fluitis.

Apud Virgilium, Aeneid. lib. III, ſic Aeneas de Italiæ flumine Tiberi loquitur:

Si quando Tybrin vicinaque Tybridis arva
Intrâro, gentique meæ data mœnia cernam.

Ad quæ ita Servius: *Fluvium. pro quo regem ipſum poſuit Tybrin, qui in hunc cecidit fluvium, & ei nomen dedit. nam anteà Albula dicebatur; ut oſtendit in ſeptimo* [lege *octavo*] *Virgilius. Alii volunt non Tybrin cecidiſſe, ſed Tyberinum, regem Albanorum: à quo Tyberis dictus eſt. Vt autem Tybris dicatur, hæc ratio eſt: Quodam tempore Syracuſani, victores Athenienſium, ceperunt Syracuſis ingentem hoſtium multitudinem; & eam, cæſis montibus, fecerunt addere munimenta civitati. Tunc, auctis muris, etiam foſſa intrinſecus* [lego, *extrinſecus*] *facta eſt; quæ, flumine admiſſo repleta, munitiorem redderet civitatem. Hanc igitur foſſam per hoſtium pœnam & injuriam factam, Ybrin vocarunt* ἀπὸ τῆς ὕβρεως. *Poſteà profecti Siculi ad Italiam, eam tenuerunt partem, ubi nunc Roma eſt, usque Rutulos & Ardeam. unde eſt; Fines ſuper usque Sicanos. & Albulam fluvium ad imaginem foſſæ Syracuſanæ Tybrin vocaverunt; quaſi* ὕβριν. *Circa Syracuſas autem eſſe foſſam Ybrin nomine, Theocritus meminit*. Aeneidos verò lib. VIII ita Euander Aeneam adfatur:

Tunc manus Auſoniæ & gentes venêre Sicanæ;
Sæpius & nomen poſuit Saturnia tellus:
Tum reges, aſperq; immani corpore Tybris;
A quo pòſt Itali fluvium cognomine Tybrin
Diximus. amiſit verum vetus Albula nomen.

Ad hæc ita idem Servius: *Immani corpore Tybris. Hic Tuſcorum rex fuit: qui juxta hunc fluvium pugnans cecidit; & ei nomen impoſuit: vel, ut quidam volunt, à Glauco, Minois regis filio, occiſus eſt. Alii volunt, iſtum ipſum regem latrocinatum eſſe circa huius fluminis ripas; & tranſeuntibus crebras injurias intuliſſe. unde Tybris, quaſi* ὕβρις, *dictus eſt,* ἀπὸ τῆς ὕβρεως, *id eſt, ab injuriâ. nam amabant maiores, ubi adſpiratio erat,* θ *ponere. Alii, ut ſuprà diximus, volunt, eos, qui de Siciliâ venerunt, Tybrin dixiſſe à ſimilitudine foſſæ Syracuſanæ, quam fecerunt per injuriam Afri & Athenienſes juxta civitatis murum*. En tibi germanum atque inſigne putidarum grammaticorum fabularum immaniumque nugarum exemplar. Syracuſanos Athenienſeis, ſub duce Niciâ devictos, in Latomias ſive Lapicidinas Syracuſanas dediſſe, ſuprà ex Thucydide, Diodoro, atque Plutarcho intellectum. hinc igitur primùm iſta de *cæſis montibus & foſsâ ab Athenienſibus*

ſibus captivis facta conficta eſt fabula grammaticis iſtis. quam porrò improbè atque ineptè contraque omnem hiſtoriarum ſeriem concinnarunt. quidpe Athenienſeis à Syracuſanis victos eſſe anno antè, quàm Callias ſummum Athenis gereret magiſtratum, id eſt, Olympiadis LXXIIII anno IIII, auctor eſt Diodorus lib. XIII. Siculos autem non ex Siciliâ in Italiam umquàm veniſſe, ſed hanc antiquiſſimam eorum fuiſſe ſedem; eâque pulſos LXXX annis ante Troianum bellum, id eſt, antequàm Athenienſes à Syracuſis vincerentur annis IↃCCLXXXIIII, in Siciliam tandem veniſſe, ſuprà cap. II oſtenſum eſt. Nihil igitur eſt, quòd Mirabella ex iſtorum grammaticorum fide atque auctoritate quidquam de foſsâ Tybride apud Euryelum tumulum, qui nunc vulgò dicitur *Belvedere*, demonſtrare velit; quum nulla alia eius reperierit circa veterum Syracuſarum locum veſtigia. Quamvis in eâ Tybride foſsâ nullam Servius memorat aquam; tamen Mirabella ingens eam tuliſſe flumen, ex ſuprà dictis Theocriti verſibus docet. Hi igitur excutiendi erunt. Scholia in eos ita habent: Θύμβρεδος.] ποταμὸν Σικελίας εἶναί φασι καὶ τοῦτον. Ἄλλως· Θύμβρις κατά τινα γλῶσσαν ἡ θάλαττα. τινὲς δὲ Σικελίας ποταμὸν ἔφησαν Θύμβρεδα. Ἤ, Θύμβρις, ποταμὸς Σικελίας, ἐφ' ᾧ μυθεύεται Ἡρακλῆς τὰς ἐκ τῆς Ἐρεθύας [ſcribe Ἐρυθύας] βοῦς ἐλαύνων ἐνταῦθα ἀφικέσθαι. ἐπιγενομένου δὲ χειμῶνος ἀνυπερβλήτου, χῶσαι τὸν ποταμὸν, καὶ ἐπίπεδον ποιῆσαι, ἐφ' ὃν οἱ κέφαλοι διαδείκνυνται κατοικοῦντες. Ἀσκληπιάδης δὲ ὁ Μερλεανὸς [ſcribe Μυρλεανὸς] διὰ τοῦ Δ γράφει Δύμβρις, ἡ κατὰ ..... γλῶσσαν θάλασσα. ἄλλοι δὲ ἀπὸ Τύμβρεδος. Interiiſſe vocabulum ante vocem γλῶσσαν, item in fine quædam deeſſe, manifeſtum eſt. reliqua ſic interpretor: *Thymbridis.] Hunc quoque Siciliæ amnem eſſe aiunt. Aliter: Thymbris, quadam linguâ eſt mare. quidam verò Siciliæ flumen eſſe dixerunt. Vel: Thymbris, fluvius Siciliæ. ad quem fabulantur perveniſſe Herculem, quum boves ex Erithyâ ageret. ſuperveniente autem ingenti tempeſtate, aggeribus actis flumen planitiei induxiſſe, in quo cephali degere oſtenduntur. Aſclepiades verò Myrleanus, per D ſcribit Dymbris; quæ ..... linguâ eſt mare. Alii à Tymbride.* Nobiles fuiſſe atque celebratos in Symætho flumine cephalos ſive mugiles, ſupra cap. X oſtenſum eſt. hunc igitur an illi intellexerint fluvium, haud facilè dixerim. cæterùm Aſclepiades iſte Myrleanus, ante natum Ieſum, Pompeii Magni ætate vixit; teſte Svidâ. Iam antiquis igitur illis temporibus dubium atque controverſum fuit, quidnam τῆς Θύμβρεδος voce Theocritus intellexiſſet; pleriſque mare interpretantibus. Sanè ita dicti verſus ſenſus ſtruendus erat; ποταμοὶ, τοὶ χεῖτε καλὸν ὕδωρ κατὰ Θύμβρεδος. id eſt, *fluvii, qui pulcram funditis aquam in Thymbrin*. hoc eſt, ut illi interpretati ſunt, *in mare*.

Cæterùm versùs ſeptemtriones haud procul à Syracuſis *locus*, ſive *vicus* fuit, LEON vicus.
Thucydidi ac Livio Λέων, LEON, dictus. Livius, lib. XXIIII: *Marcellus retro in Leontinos redit. frumentoque & commeatibus aliis in caſtra convectis, præſidio ibi modico relicto, ad Syracuſas obſidendas venit. Inde Appio Claudio Romam ad conſulatum petendum miſſo, T. Quinctium Criſpinum in eius locum claſſi caſtriſque præfecit veteribus. ipſe hibernacula quinque millia paſſuum ab Hexapylo (Leontiam vocant locum) communiit ædificavitque.* En quid hoc eſt? caſtra ad obſidendam oppugnandamque urbem ad *quinque millia paſſuum* ab eâ habere remota? Qui enim inde ſubiti, qui occulti & improviſi impetus in muros fieri, qua ratione commeatuum & ſubſidiorum receptus prohiberi potuerunt? Minimè profectò credibile eſt: locumque iſtum Livii corruptum eſſe, ut & complura alia in hac Syracuſanæ obſidionis hiſtoriâ, certum eſt. Ipſe Livius poſteà: *Inde terrâ marique ſimul cœptæ oppugnari Syracuſæ. terrâ, ab Hexapylo; mari, ab Acradinâ.* Propiùs igitur ipſam urbem fuêre. Apud Thucydidem ſic ſcriptum legitur lib. VI: Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ταύτης τῆς νυκτὸς τῇ ἐπιγιγνομένῃ ἡμέρᾳ ἐξετάζοντο, καὶ ἔλαθον τῷ αὐτοὺς παντὶ ἤδη τῷ στρατεύματι ἐκ τῆς Κατάνης σχόντες κατὰ τὸν Λέοντα καλούμενον, ὃς ἀπέχει τῶν Ἐπιπολῶν ἓξ ἢ ἑπτὰ σταδίους, καὶ τοὺς πεζοὺς ἀποβιβάσαντες, ταῖς τε ναυσὶν ἐς τὴν Θάψον καθορμισάμενοι. ὁ δὲ πεζὸς στρατὸς ἐχώρει εὐθὺς δρόμῳ πρὸς τὰς Ἐπιπολάς. Id eſt: *Poſterâ luce, quæ eam noctem conſequuta eſt, Athenienſes, recenſitis copiis, cum iis omnibus Catanâ profecti, regione loci, cui nomen Leon, ſex vel ſeptem ſtadia ab Epipolis diſſiti, clam hoſte pedi-tatum in terram exponunt; naveiſque Thapſo adpellunt. Peditatus protinus ad Epipolas curſu contendit.* Ex hoc loco audacter Livii vitiata verba ſic emendaverim: *Ipſe hibernacula mille & quingentis paſſibus ab Hexapylo (Leontem vocant locum) communiit ædificavitque.* Sic eodem libro anteà: *Hæc nunciata quum eſſent Romanis, ex Leontinis mota ſunt*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

extemplò caſtra ad Syracuſas. Et ab Appio legati per portum miſſi fortè in quinqueremi erant. præmiſſa quadriremis quum intraſſet fauceis portus, capitur. legati ægrè effugerunt. Et jam non modò pacis, ſed ne belli quidem jura relicta erant; quum Romanus exercitus ad Olympium (Iovis id templum eſt) mille & quingentis paſſibus ab urbe caſtra poſuit. Ad alteram fuiſſe vrbis partem, versùs meridiem, pòſt oſtendam. Mirabella, duos fuiſſe diverſos locos *Leontem* Thucydidis & *Leontiam* Livii, tribus demonſtrare ſe poſſe putavit argumentis. quorum primum ex intervallorum, quæ ſuo quisque tribuit auctor loco, magnâ diverſitate, alterum ex ruderibus, quæ quinque millibus paſſuum ab Epipolis ſe deprehendiſſe ait, tertium ex Hugonis Falcandi auctoritate colligit. Ad primum jam antè ſatis reſponſum. nempe non poſſe caſtra Romanorum, Syracuſas obſidentium, tam longè diſſita fuiſſe. Ad alterum quod attinet; nihil mirum, ſi in tam magnæ tamque celebris urbis agro ſuburbano complura etiamnunc veterum ædificiorum paſſim reperiantur veſtigia, quum extra omnem controverſiam tota urbs, quà aditus ad eam à terrâ patuit, cùm vicis tùm privatorum ædificiis villisque fuerit circumſepta. Reliquum igitur eſt, uti Falcandi auctoritatem videamus. Eius verba in Hiſtoriâ Siculâ leguntur iſta: *Eodem anno, quartâ die Februarii, vehemens terræ motus tantâ Siciliam concuſſit violentiâ, ut in Calabriâ quoque circa Rhegium opidaq́ proxima ſentiretur. Catanenſium opulentiſſima civitas usque adeò ſubverſa eſt, ut ne una quidem domus in urbe ſuperſtes remanſerit. Leontium, nobile Syracuſanorum opidum eâdem terræ concuſſione ſubverſum: opidanorum plerosque ruentium ædificiorum moles conſumſit. multa prætereà in finibus Catanenſium ac Syracuſanorum caſtella diruta ſunt. multis in locis terra dehiſcens; & novos protulit fonteis, & veterum nonnullos obſtruxit. Syracuſis Arethuſa, fons nominatiſſimus, de limpido turbulentus effectus, ſaporem ſalſum multâ maris admixtione traxit.* Heic Mirabella Leontium iſtud nobile Syracuſanorum opidum eumdem eſſe vult locum, quem Leontiam adpellet Livius, V millibus paſſuum ab ipſis Syracuſis diſitum. At quis non credat, Leontinorum Falcandum intellexiſſe opidum, quod tum in Syracuſanorum ditione fuit? En; *multa prætereà*, inquit, *in finibus Catanenſium ac Syracuſanorum caſtella*. nec ullam aliam Leontini agri facit mentionem; quum expers tantæ cladis, ut in medio utriusque urbis poſitus, eſſe minimè potuerit. Manet igitur certum fixumque, apud Livium dicto loco & vocabulum loci eſſe corruptum, & numerum millium vitiatum.

Svmma *rupes.*

Vltra Euryelum versùs occaſum ſolſtitialem locus arduus atque aſper, vulgò nunc incolis *Criniti*, Thucydidi vocatur Ἀκραῖον λέπας, id eſt, Svmma rvpes. Verba eius lib. VII, ubi diſceſſum Athenienſis exercitus ab Olympio opidulo & intimo Magni portus receſſu versùs Catanam memorat, leguntur hæc: Καὶ ἐπειδὴ ἐγένοντο ἐπὶ τῇ διαβάσει τοῦ Ἀνάπου ποταμοῦ, εὗρον ἐπ' αὐτῷ παρατεταγμένους τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων· καὶ τρεψάμενοι αὐτοὺς καὶ κρατήσαντες τοῦ πόρου, ἐχώρουν ἐς τὸ πρόσθεν. οἱ δὲ Συρακούσιοι παριππεύοντές τε προσέκειντο καὶ ἐσακοντίζοντες οἱ ψιλοί. καὶ ταύτῃ μὲν τῇ ἡμέρᾳ προελθόντες σταδίους ὡς τεσσαράκοντα, ηὐλίσαντο πρὸς λόφῳ τινὶ οἱ Ἀθηναῖοι. τῇ δ' ὑστεραίᾳ πρωῒ ἐπορεύοντο, καὶ προῆλθον ὡς εἴκοσι σταδίους· καὶ κατέβησαν ἐς χωρίον ἄπεδόν τι, καὶ αὐτοῦ ἐστρατοπεδεύσαντο, βουλόμενοι ἔκ τε τῶν οἰκιῶν λαβεῖν τι ἐδώδιμον (οἰκεῖτο γὰρ ὁ χῶρος·) καὶ ὕδωρ μετὰ σφῶν αὐτῶν φέρεσθαι αὐτόθεν· ἐν γὰρ τῷ πρόσθεν ἐπὶ πολλὰ στάδια, ᾗ ἔμελλον ἰέναι, οὐκ ἄφθονον ἦν. Οἱ δὲ Συρακούσιοι ἐν τούτῳ προελθόντες, τὴν δίοδον τὴν ἐν τῷ πρόσθεν ἀπετείχιζον. ἦν δὲ λόφος καρτερὸς, καὶ ἑκατέρωθεν αὐτοῦ χαράδρα κρημνώδης· ἐκαλεῖτο δὲ Ἀκραῖον λέπας. * . * . στενὸν δ' ἦν τὸ χωρίον. καὶ προσβαλόντες οἱ Ἀθηναῖοι ἐτειχομάχουν· καὶ βαλλόμενοι ὑπὸ πολλῶν ἀπὸ τοῦ λόφου ἐπάντους ὄντος, καὶ οὐ δυνάμενοι βιάσασθαι, ἀνεχώρουν πάλιν, καὶ ἀνεπαύοντο. * . ἀναπαυομένων δὲ αὐτῶν, οἱ Συρακούσιοι πέμπουσι μέρος τι τῆς στρατιᾶς, ἀποτειχιοῦντας ἐκ τοῦ ὄπισθεν αὐτοὺς, ᾗ προεληλύθεσαν. ἀντιπέμψαντες δὲ κἀκεῖνοι σφῶν αὐτῶν τινας, διεκώλυσαν. καὶ μετὰ ταῦτα πάσῃ τῇ στρατιᾷ ἀναχωρήσαντες πρὸς τὸ πεδίον μᾶλλον οἱ Ἀθηναῖοι, ηὐλίσαντο· τῇ δ' ὑστεραίᾳ προὐχώρουν. καὶ οἱ Συρακούσιοι προσέβαλλόν τε πανταχῇ αὐτοῖς κύκλῳ, καὶ πολλοὺς κατετραυμάτιζον. καὶ ἐπιπολὺ μὲν ἀντεῖχον οἱ Ἀθηναῖοι· ἔπειτα προελθόντες πέντε ἢ ἓξ σταδίους, ἀνεπαύοντο ἐν τῷ πεδίῳ. τῆς δὲ νυκτὸς τῷ Νικίᾳ καὶ Δημοσθένει ἐδόκει πυρὰ καύσαντες ὡς πλεῖστα ἀπάγειν τὴν στρατιὰν, μηκέτι τὴν αὐτὴν ὁδὸν, ᾗ διενοήθησαν, ἀλλὰ τοὐναντίον, ἢ οἱ Συρακούσιοι ἐτήρουν, πρὸς τὴν θάλασσαν. ἦν δὲ ἡ ξύμπασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας, τὸ πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν. Hoc eſt: *Quum itaque ad transitum Anápi amnis perventum eſt, offendunt illic inſtructam Syracuſanorum ſociorumq́ manum. eâ ſubmotâ, transitu potiti, ultrà progrediuntur;*

diuntur; Syracuſano equitatu adſectante, levique armaturâ jaculis inceſſente. *Atque hac die confectis* XL *fermè ſtadiis, tumulum quemdam inſederunt.* *Poſterâ die diluculo iter ingreſſi, quum* XX *circiter ſtadia proceſſiſſent, deſcenderunt in campeſtrem quemdam locum: ibique caſtra poſuerunt; volentes è domibus aliquid cibariorum (incolis quidpe frequens locus erat) & item aquam ſecum ſumere: ſiquidem complura per ſtadia, quà perrecturi erant, nihil admodùm aquæ erat. Intereà Syracuſani tranſitum ulteriorem præoccupantes, muro præcluſerunt. Erat tumulus arduus & utrimque rupibus præceps, cui nomen* Ἀκραῖον λέπας, id eſt, *Summa rupes.* Paullo pòſt: *Erat autem locus arctus. quem ſubeuntes Athenienſes, expugnare nitebantur. At quum à tot viris è loco eminenti ferirentur, nec poſſent perrumpere; retrogreſſi quieverunt.* Mox: *Ipſis verò quieſcentibus, Syracuſani partem quamdam copiarum mittunt, ad eos muro includendos à tergo, quà venerant. Verùm id illi, miſſis contrà quibusdam ſuorum, prohibuêre. Mox cum omni exercitu regreſſi, propiùs campum conſedêre. Poſtridiè quum progrederentur; undique circumfuſi Syracuſani eos adoriuntur: multosq; ſauciant. Athenienſes, poſtquàm diu reſtiterant, dehinc progreſſi* V *vel* VI *ſtadia, in campo conquievêre. Sub mortem Niciæ ac Demoſtheni viſum eſt, accenſis quamplurimis ignibus, abducere inde exercitum: non eâdem, qua conſtituerant, viâ; quam Syracuſani cuſtodiebant: ſed contrariâ, ad mare verſùs. Hæc autem non ad Catanam, ſed in averſam prorſus Siciliæ partem, ad Camarinam & Gelam verſùs ferebat.* Ex intervallo VIII ferè millium paſſuum ab Anápo amni, quem eum eſſe, qui nunc vulgari vocabulo *Alféo* dicitur, ſequenti capite oſtendam, item ex ſitu & naturâ locorum, *Summa* iſta *rupes* ea eſſe deprehenditur, quam nunc vulgò *Criniti* adpellari dixi.

Cæterùm Plinius, lib. III, cap. VIII, *Colonia*, inquit, *Syracuſæ, cum fonte Arethuſâ. quamquàm & Temenitis, & Archidemia, & Magæa, & Cyane, & Milichie, fontes in Syracuſano potantur agro.* Ex his Τεμενίτης κρήνη, TEMENITES *fons* Siculis ſcriptoribus putatur is, qui contra Epipolarum auſtrinum latus vulgò nunc dicitur *Fonte di Canali*. MILICHIE verò *fons*, is, qui ſub Neapolis tractu vulgò accolis vocatur *La Piſmotta*, ſapore ac ſalubritate omneis Syracuſani agri præſtans. unde & nomen ei quæſitum putant Μειλιχίη κρήνη, id eſt, *fons ſuavis* atque *mellitus*. De tribus reliquis ſequenti capite dicetur.

TEMENITES *fons.*

MILICHIE *fons.*

Porrò inter Acradinam & Anápum flumen ad Magnum portum fuit ἡ Λυσιμέλεια λίμνη, id eſt, LYSIMELIA *ſtagnum*. Thucydides lib. VI: Τῇ δ' ὑστεραίᾳ οἱ Συρακούσιοι ταῖς τε ναυσὶν ἐκπλέουσιν, οὔσαις ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα, καὶ τῷ πεζῷ ἅμα πρὸς τὰ τείχη ἐχώρουν. Οἱ δ' Ἀθηναῖοι ἀντανῆγον ναυσὶν ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα, καὶ προσμίξαντες ἐναυμάχουν. καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα, ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων, καὶ βουλόμενον περικλείσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπεξαγαγόντα τῷ πλῷ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων ἀπολαμβάνουσι κἀκεῖνον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος, καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι, καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπασμένας. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς πάσας ναῦς ἤδη τῶν Ἀθηναίων κατεδίωκόν τε καὶ ἐξεώθουν εἰς τὴν γῆν. Ὁ δὲ Γύλιππος, ὁρῶν τὰς ναῦς τῶν πολεμίων νικωμένας, καὶ ἔξω τῶν σταυρωμάτων καὶ ἑαυτῶν στρατοπέδου καταφερομένας, βουλόμενος διαφθείρειν τοὺς ἐκβαίνοντας, καὶ τὰς ναῦς ῥᾶον τοὺς Συρακουσίους ἀφέλκειν τῆς γῆς, φιλίας οὔσης, παρεβοήθει ἐπὶ τὴν χηλὴν, μέρος τι ἔχων τῆς στρατιᾶς. καὶ αὐτοὺς οἱ Τυρσηνοὶ (οὗτοι γὰρ ἐφύλασσον τοῖς Ἀθηναίοις ταύτης.) ὁρῶντες ἀτάκτως προσφερομένους, ἐπεκβοηθήσαντες καὶ προσπεσόντες τοῖς πρώτοις, τρέπουσι, καὶ ἐσβάλλουσιν ἐς τὴν λίμνην τὴν Λυσιμέλειαν καλουμένην. ὕστερον δὲ πλείονος ἤδη τοῦ στρατεύματος παρόντος τῶν Συρακουσίων καὶ ξυμμάχων, καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἐπιβοηθήσαντες, καὶ δείσαντες περὶ ταῖς ναυσὶν, ἐς μάχην τε κατέστησαν πρὸς αὐτοὺς, καὶ νικήσαντες ἐπεδίωξαν· καὶ ὁπλίτας τε πολλοὺς ἀπέκτειναν, καὶ τὰς ναῦς τὰς μὲν πολλὰς διέσωσάν τε καὶ ξυνήγαγον κατὰ τὸ στρατόπεδον. Hoc eſt: *Poſterâ die Syracuſani cum claſſe prodière* LXXVI *navium; & ſimul ad muros hoſtium cum peditatu perrexêre. Adverſùs eos Athenienſes ſuam claſſem eduxerunt* LXXXVI *navium: præliumq; conſeruerunt. Dextrum eorum cornu tenebat Eurymedon. hunc adverſarias naveis circumdare conantem, & in eas laxiore ductu propiùs terram tendentem, Syracuſani ac ſocii eorum, mediâ Athenienſium claſſe priùs ſuperatâ, ipſum quoque adipiſcuntur in concavo portus atque intimo eius receſſu: eumque cum ſuâ navi ac cæteris, quæ comitabantur, conficiunt. Deinde & reliquam claſſem inſequuntur, ad terram usque urgentes. quam quum jam vinci extraq; lignea ſepta & ſua caſtra proferri cerneret Gylippus; cupiens occidere egredienteis in terram, facilitatemq; præbere Syracuſanis retrahendi hoſtium naveis; quum ab amicis teneretur; pergit cum quadam parte copiarum ad crepidinem ſive ſaxeas pilas portus, ſuis auxilium laturus. Hos conſpicati Etruſci (hi enim illic pro Athenienſibus ſtationes habebant,) incompoſitè contendenteis; ad ſubcurrendum ſuis veniunt & ipſi. impetuq; in*

LYSIMELIA *ſtagnum, ſiue palus.*

primos facto, in fugam verſos in ſtagnum Lyſimeliam compellunt. Mox, ingruente jam maiore Syracuſanorum ſociorumque manu, ipſi quoque Athenienſes, de navibus ſoliciti, ſuppetias ſuis ferunt. congreſſique cum hoſtibus, ſuperant eos, atque perſequuntur: ac multis hoſtium occiſis, navium ſuarum pleraſque ſalvas in caſtra reduxerunt. Ex his ſatis apertè patet, in ipſo plano illo ac depreſſo litore fuiſſe τὴν λίμνην Λυσιμέλειαν, id eſt, *ſtagnum Lyſimeliam*, quod eſt ad Anapi fluminis oſtium: ubi hodiéque reſtagnans aqua, ſive palus, vernis autumnalibusque ac pluviis diebus cernitur. Meminit huius ſtagni Theocritus quoque, antiquiſſimus poëta, Syracuſanus, Idyllio XVI, his verſibus:

Κούρη θ', ἃ σὺν ματρὶ πολυκλήρων Ἐφυραίων
Εἴληχας μέγα ἄστυ, παρ' ὕδασι Λυσιμελείας.

Id eſt:

Et tu Proſerpina, quæ unà cum matre opibus adfluentium Ephyrenſium
Sortita es magnam urbem, ad undas Lyſimeliæ.

SYRACA *palus.*

Supra Lyſimeliam protinus fuit SYRACA PALVS: unde ipſum nomen *Syracuſis*; ut ſuprà oſtenſum. Eadem & TYRACA dicebatur, Atticâ dialecto. Vibius Sequeſter, in Catalogo paludum: *Tyraca; Syracuſis.* Stephani epitomator, in voce Συρακοῦσαι. Τὸ ἐθνικὸν Συρακούσιος· καὶ Συρακουσία τὸ θηλικόν. καὶ λίμνη, ἥτις καλεῖται Συρακώ. Id eſt: *Gentilitium eſt, Syracuſius: & femininum, Syracuſia. Eſt & ſtagnum, quod vocatur Syracô.* Λίμνην adpellari etiam Marciano Heracleenſi, ſuprà ad expoſitionem nominis Syracuſarum oſtenſum eſt. verùm vulgare hoc eſt Græcis auctoribus ferè omnibus, quasvis *paludes*, quæ propriè Græcè dicuntur τὰ ἕλη, etiam λίμνας vocare; quæ vox propriè valet *lacus maioreis* ſimul & *minoreis*, quæ aliàs Latinis dicuntur *ſtagna*. Sanè & *Lyſimelia* & *Syraca* meræ fuerunt paludes. hinc de *Syracâ* ita Thucydides, lib. VI; ubi de Athenienſium narrat muro, quo Syracuſas à Magno portu ad Trogiliorum usque portum incluſerunt: Τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἀπὸ τοῦ κύκλου ἐτείχιζον οἱ Ἀθηναῖοι τὸν κρημνόν, τὸν ὑπὲρ τοῦ ἕλους, ὃς τῶν Ἐπιπολῶν ταύτῃ πρὸς τὸν μέγαν λιμένα ὁρᾷ, καὶ ἧπερ αὐτοῖς βραχύτατον ἐγίγνετο καταβᾶσι διὰ τοῦ ὁμαλοῦ καὶ τοῦ ἕλους ἐς τὸν λιμένα τὸ περιτείχισμα. καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐν τούτῳ ἐξελθόντες καὶ αὐτοί, ἀπεσταύρουν αὖθις, ἀρξάμενοι ἀπὸ τῆς πόλεως, διὰ μέσου τοῦ ἕλους. καὶ τάφρον ἅμα παρώρυσσον, ὅπως μὴ οἷόν τε ᾖ τοῖς Ἀθηναίοις μέχρι τῆς θαλάσσης ἀποτειχίσαι. οἱ δέ, ἐπειδὴ τὸ πρὸς τὸν κρημνὸν αὐτοῖς ἐξείργαστο, ἐπιχειροῦσιν αὖθις τῷ τῶν Συρακουσίων σταυρώματι καὶ τάφρῳ, τὰς μὲν ναῦς κελεύσαντες περιπλεῦσαι ἐκ τῆς Θάψου ἐς τὸν μέγαν λιμένα τὸν τῶν Συρακουσίων· αὐτοὶ δὲ περὶ ὄρθρον καταβάντες ἀπὸ τῶν Ἐπιπολῶν εἰς τὸ ὁμαλόν, καὶ διὰ τοῦ ἕλους, ᾗ πηλῶδες ἦν καὶ στεριφώτατον, καὶ θύρας καὶ ξύλα πλατέα ἐπιθέντες, καὶ ἐπ' αὐτῶν διαβαδίσαντες, αἱροῦσιν ἅμα ἕω τό τε σταύρωμα, πλὴν ὀλίγου, καὶ τὴν τάφρον, καὶ τὸ ὑπολειφθὲν εἷλον. καὶ μάχη ἐγένετο, καὶ ἐν αὐτῇ ἐνίκων οἱ Ἀθηναῖοι, καὶ τῶν Συρακουσίων οἱ μὲν τὸ δεξιὸν κέρας ἔχοντες, πρὸς τὴν πόλιν ἔφυγον, οἱ δ' ἐπὶ τῷ εὐωνύμῳ, παρὰ τὸν ποταμόν. Hoc eſt: *Poſtero die Athenienſes locum arduum atque præruptum, paludi imminentem, muro cinxerunt: qui locus, pars Epipolarum hac regione, ad magnum proſpectat portum; quà breviſſima futura erat ſtructura, deſcendentibus per planum atque paludem in portum. Intereà Syracuſani egreſſi, rurſus & ipſi vallum ducunt, inchoatum ab urbe, per mediam paludem, foſſamque pariter & aggerem; ne liberum eſſet Athenienſibus, murum ad mare usque producere. At illi, perfecto jam circa præruptum illum locum opere, iterum adgredi ſtatuunt Syracuſanorum foſſam & vallum. itaque jubent claſſem è Thapſo circumagi in magnum portum. ipſi circa auroram quum ab Epipolis deſcendiſſent in planum per paludem, quà limoſa erat & minùs aquoſa, ſubſtratis foribus & aliis latis aſſeribus, deſuper incedentes, ſub ipſum diluculum foſſam capiunt & vallum, præter exiguam huius partem; quam & ipſam mox poſteà occuparunt. prælioque ibi commiſſo, vincunt Syracuſanos. quorum qui in dextro cornu ſteterant, ad urbem fugerunt; qui in ſiniſtro, ad flumen.* Flumen ſcilicet *Anapum*: de quo mox ſequenti capite. Eaſdem paludes & Plutarchus memorat in Niciâ, his verbis: Ὃ δὲ μάλιστα πάντων καὶ Σικελιώτας ἐξέπληξε, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἀπιστίαν παρέχει, ὀλίγῳ χρόνῳ περιετείχισε Συρακούσας, πόλιν Ἀθηνῶν οὐκ ἐλάττονα, δυσεργοτέραν δέ, χωρίων ἀνωμαλίαις, καὶ θαλάσσῃ γειτνιώσῃ καὶ παρακειμένοις ἕλεσι, τεῖχος κύκλῳ περὶ αὐτὴν τοσοῦτον ἀγαγεῖν. Hoc eſt: *Quod verò ſupra omnia perculit ſimul Siculos, atque Græcos ſtupefecit; modico tempore Syracuſas circumvallavit; urbem Athenis non minorem, ſed aſperiorem locorum inæqualitate, & maris vicinitate, propinquitateque paludum, ad eam muro tam longo in orbem circumjiciendam.* Inſalubrem reddidiſſe has paludes locum, innuit haud obſcurè Strabo lib. VI, his verbis: Ἅμα δὲ Μύσκελλόν τέ φασιν εἰς Δελφοὺς ἐλθεῖν καὶ τὸν Ἀρχίαν, χρηστηριαζομένους, ἐρέσθαι τὸν θεόν, πότερον αἱροῦνται, πλοῦτον ἢ ὑγίειαν. τὸν μὲν οὖν Ἀρχίαν ἑλέσθαι τὸν πλοῦτον,

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

πλοῦτον, Μύσκελλον δὲ τὴν ὑγίειαν· τῷ μὲν δὴ Συρακούσας δοῦναι κτίζειν, τῷ δὲ Κρότωνα. καὶ δὴ συμβῆναι Κροτωνιάτας μὲν οὕτως ὑγιεινὴν οἰκῆσαι πόλιν, ὡς εἰρήκαμεν. Συρακούσας δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἐκπεσεῖν πλούτου, ὥστε καὶ αὐτοὺς ἐν παροιμίᾳ διαδοθῆναι λεγόντων πρὸς τοὺς ἄγαν πολυτελεῖς, ὡς οὐκ ἂν ἐκγένοιτο αὐτοῖς ἡ Συρακουσίων δεκάτη. Id eſt: *Ferunt, ſimul Delphos adveniſſe Myſcellum & Archiam, oraculum conſulendi gratiâ. interrogatosque à deo, divitiasne mallent, an ſanitatem; Archiam divitias ſibi optaſſe, ſanitatem Myſcellum. deumq; illi, ut Syracuſas, huic, ut Crotonem conderet, mandaſſe. Et quidem Crotonienſibus eveniſſe, ut ita ſalubrem incolerent, ſicut diximus, urbem. at Syracuſanos eò opulentiæ progreſſos, ut de ipſis quoque proverbium ſit vulgatum, quod in nimis ſumtuoſos diceretur; Eos non poſſidere decimam Syracuſanorum.* Hinc etiam illud Livii, lib. XXV: *Hippocrates, caſtris ad magnum portum communitis, caſtra vetera Romanorum adortus eſt, quibus Criſpinus præerat.* Mox: *Acceſſit & peſtilentia, commune malum; quod facilè utrorumque animos averteret à belli conſiliis. nam tempore autumni, & locis naturâ gravibus, multo tamen magis extra urbem, quàm in urbe, intoleranda vis æſtus per utraque caſtra omnium fermè corpora movit. & primò temporis ac loci vitio & ægri erant & moriebantur: poſteà curatio ipſa & contactus ægrorum vulgabat morbos.* Et paullo pòſt: *Ex hoſtium exercitu Siculi, ut primùm vidêre ex gravitate loci vulgari morbos, in ſuas quisque propinquas urbeis dilapſi ſunt. at Carthaginienſes, quibus nusquàm receptus erat, cum ipſis ducibus, Hippocrate atque Himilcone, ad internecionem omnes perierunt.* Et Diodorus lib. XIII: Ἀθηναῖοι δὲ τῶν πραγμάτων ἐπὶ τὸ χεῖρον αὐτοῖς ἐκβάντων, καὶ διὰ τὸ τὸν περικείμενον τόπον ὑπάρχειν ἑλώδη, λοιμικῆς καταστάσεως εἰς τὸ στρατόπεδον ἐμπεσούσης, ἐβουλεύοντο, πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς πράγμασι. Hoc eſt: *Athenienſes verò quum res in peius ruerent, & peſtis exercitum, ob circumjacentis paludis exhalationem, corripuiſſet; quid facto opus eſſet, inter ſe deliberabant.* Et lib. XIIII: Καρχηδονίοις δὲ, μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ προαστείου καὶ τὴν σύλησιν τοῦ τε τῆς Δήμητρος καὶ Κόρης ἱεροῦ, ἐνέπεσεν εἰς τὸ στράτευμα νόσος. συνεπελάβετο δὲ καὶ τῇ τοῦ δαιμονίου συμφορᾷ, μυριάδας εἰς ταυτὸ συναθροισθῆναι, καὶ τὸ τῆς ὥρας εἶναι πρὸς τὰς νόσους ἐνεργόταλον· ἔτι δὲ τὸ ἔχειν ἐκεῖνο τὸ θέρος καύματα παρηλλαγμένα. ἔοικε δὲ καὶ ὁ τόπος αἴτιος γεγονέναι πρὸς τὴν ὑπερβολὴν τῆς συμφορᾶς. καὶ γὰρ Ἀθηναῖοι πρότερον τὴν αὐτὴν ἔχοντες παρεμβολὴν, πολλοὶ διεφθάρησαν ὑπὸ τῆς νόσου, ἑλώδους ὄντος τοῦ τόπου καὶ κοίλου. Id eſt: *At Carthaginienſibus, poſt ſuburbium à ſe deſtructum, templumque Cereris & Proſerpinæ direptum, lues exercitum invaſit. tum ad numinis divini pœnam hoc etiam acceſſerat, quòd multa hominum millia unum in locum convenerant: ipſumque anni tempus ad morborum incrementa efficaciſſimum erat: & quòd æſtas illa ardores inſolitos habebat. locus etiam ipſe cauſam ad hoc præbuiſſe videtur, ut calamitas modum ſuperaret. nam & Athenienſeis iiſdem anteà caſtris fœdâ ſtrage morbus abſumſerat; propterea, quòd locus ille paluſtris eſt & concavus.*

CAP. XIII.

Anapus amnis. Pratum Syracuſanum. Cyane fons. Archidemia fons. Olympium, opidum & Iovis templum. Daſcon ſinus. Plemmyrium promontorium. Magæa fons. Cacyparis, Erineus, Aſſinarus, amnes. Longum promontorium. Nauſtathmus. Phœnicûs portus. Helorum flumen & opidum. Helorina via.

SEquitur prædictam paludem proximè Ἄναπος ποταμὸς, ANAPVS *amnis*; hodiè accolarum ſimplicitati vulgari vocabulo *Alféo* dictus. Meminêre eius olim, Thucydides, Theocritus, Livius, Ovidius, Silius, Plutarchus, Aelianus, Vibius. Ex his Theocritus, Idyllio primo: ANAPVS *amnis.*

Οὐ γὰρ δὴ ποταμοῖο μέγαν ῥόον εἴχετ᾽ Ἀνάπω.

Neque enim amnis Anapi magnum fluentum tenuiſtis.

Et Idyllio VII:

Ἆρά γέ πα τῆνον τὸν ποιμένα τὸν ποκ᾽ Ἀνάπῳ
Τὸν κρατερὸν Πολύφαμον, ὃς ὤρεσι λᾶας ἔβαλλε,
Τοῖον νέκταρ ἔπεισε;

Id eſt:

Num paſtorem illum olim ad Anapum

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Fortem illum Polyphemum, qui in montibus ſaxa torquebat,
Tale nectar movit?

Ovidius, Ponticor. lib. II, eleg. X:

Quàque ſuis Cyanen miſcet Anapus aquis

Et Μεταμορφ. lib. V: --- *Et me dilexit Anapus.*

Silius lib. XIIII:

Et Cyanes, & Anapus, & Ortygiæ Arethuſa

Aelianus, Variar. hiſtor. lib. II, cap. XXXIII: Καὶ ἐν Σικελίᾳ δὲ Συρακούσιοι τὸν Ἄναπον ἀνδρὶ εἴκασαν. τὴν δὲ Κυάνην πηγὴν γυναικὸς εἰκόνι ἐτίμησαν. Id eſt: *Et in Sicilià Syracuſani Anapum viro adſimilarunt: Cyanem verò fontem ſub feminæ ſpecie venerati ſunt.* In huius quoque fluminis vocabulo enodando grammatici ineptias ſuas exercuerunt. ſic quidpe ſcholia in prædictum primum Theocriti Idyllium: ὁ δὲ Ἄναπος ποταμὸς ἐν Συρακούσαις τῆς Σικελίας. Ἄναπος δὲ εἴρηται, ὡς ἄνευ πόσεως ὤν, καὶ βληχρὸν ἔχων ὕδωρ· ἢ ϖαρὰ τὸ τοῖς ποσὶ μὴ διαβατὸς εἶναι. Id eſt: *Anapus, amnis eſt Siciliæ apud Syracuſas. dictus autem Anapus, quia ſine potu eſt, debilem habens aquam. vel, quòd pedibus transiri nequeat.* Sed ſitum eius indicemus ex vetuſtis ſcriptoribus. Thucydides, lib. VI: Καὶ οἱ μὲν Συρακούσιοι ἐξελθόντες πανδημεὶ εἰς τὸν λειμῶνα, ϖαρὰ τὸν Ἄναπον ποταμὸν, ἐξέτασιν ὅπλων ἐποιοῦντο. Id eſt: *Syracuſani, omnem populum, ex urbe in pratum juxta Anapum flumen egreſſum, recenſuerunt.* PRATVM hoc eſt ſupra Syracam paludem, inter Anapum ſive, ut nunc vocant, Alphéum & Neapolim. Plutarchus in Timoleonte: Διελὼν δὲ ὁ Τιμολέων τὴν δύναμιν, αὐτὸς μὲν, ᾗ βιαιότατον ἦν, ϖαρὰ τὸ ῥεῖθρον τοῦ Ἀνάπου προσέβαλεν, ἄλλους δ' ἐκ τῆς Ἀχραδινῆς ἐκέλευεν ἐπιχειρεῖν· τοὺς δὲ τρίτους ὑπῆγον ἐπὶ τὰς Ἐπιπολὰς Δείναρχος καὶ Δημάρετος. Hoc eſt: *Timoleon, diſtributis copiis, ipſe aſperrimam partem, quà Anapus præfluit, adoritur: alios jubet ex Achradinâ hoſtem adgredi: tertios ad Epipolas tentandas ducunt Dinarchus & Demaretus.* Et in Dione: Δίων, νυκτὸς ἔτι τοὺς στρατιώτας ἀναστήσας, πρὸς τὸν Ἄναπον ποταμὸν ἧκεν, ἀπέχοντα τῆς πόλεως δέκα σταδίους. Hoc eſt: *Dio, ante lucem caſtris motis, venit ad amnem Anapum; qui ab urbe ſtadia abeſt* X. Apud Livium, lib. XXIIII, ita legitur: *Marcellus Syracuſas rediit. & poſt paucos dies Himilco, adjuncto Hippocrate ad flumen Anatim, octo fermè inde millia caſtra poſuit.* Paullo pòſt: *Himilco, ſequutus nequidquàm Marcellum Syracuſas, ſi qua priùs, quàm maioribus copiis jungeretur, occaſio pugnandi eſſet; poſtquàm ea nulla contigerat, tutumque ad Syracuſas & munimento & viribus hoſtem cernebat: ne fruſtra adſidendo ſpectandoque obſidionem ſociorum tempus tereret, caſtra inde movit.* Syracuſis ſimul & Marcelli caſtris adſidens uti obſidionem urbis ſpectaret, certè longè intra octo millia ab Marcelli caſtris ſua debuit poſuiſſe caſtra Himilco. Idem Livius, haud ita multo anteà: *Romanus exercitus ad Olympium (Iovis id templum eſt) mille & quingentis paſſibus ab urbe caſtra poſuit.* Hoc Iovis Olympii templum prope dextram fuiſſe Anapi ripam, quà ad Pachynum versùs itur, mox infrà oſtendam. Corrupta igitur illa apud Livium verba ita emendo: *Marcellus Syracuſas rediit. & poſt paucos dies Himilco, adjuncto Hippocrate, ad flumen Anapum, duo fermè inde millia, caſtra poſuit.* Hodiè ab Anapi ponte ad inſulam usque millia paſſuum numerantur duo. olim igitur eò usque reliqua urbs extenſa fuit, unde mille tantùm atque CCL paſſus, id eſt, ſtadia X, Anapus abeſſet. Cæterùm apud Vibium, in Catalogo fluminum, leguntur iſta: *Anecus; Siciliæ. qui per duo millia paſſuum ſub terrâ mergens, Syracuſis miſcetur mari: adpellaturque Ano; pòſt Anopos cænos; ſuperior Antiſphoros.* Nempe hodiéque tempore æſtivo VII circiter millibus paſſuum ab oſtio ſeſe cuniculo condens, poſt V tandem millia renaſcitur; limpidiſſimisque hinc aquis atque profundis in mare devolvitur. Vocabula illa eius apud Vibium plurimâ ſui parte eſſe vitiata, jam dudum ſuſpicati ſunt viri docti. Superior tamen eius pars à fonte adpellata fuiſſe videtur *Antiſphorus*: media, quà ſubter terram fluebat, *Anos*: extima, ad mare usque *Anapos*.

PRATVM *Syarcuſanum.*

In Anapi dextram ripam, duobus millibus paſſuum à mari, defluit Κυάνη πηγὴ, CYANE *fons*. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Colonia Syracuſæ, cum fonte Arethusâ. quamquàm & Temenitis, & Archidemia, & Magæa, & Cyane, & Milichia, fontes in Syracuſano potantur agro.* Ovidius, dictâ eleg. X. Ponticar. lib. II:

CYANE *fons.*

Quàque ſuis Cyanen miſcet Anapus aquis.

Id verius, quàm quòd Vibius ait Anapum per Cyanen transire. Verba eius in Catalogo lacuum hæc ſunt: *Cyane, Syracuſis. per quem Anapus transit per Stygiam paludem.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

dem. Puto legiſſe eum alicubi, per Cyanen transiſſe Plutonem cum Proſerpinâ in Stygiam paludem: ipſam verò Cyanen defluere in Anapum. Diodorus, lib. v: Ὁμοίως δὲ ταῖς προειρημέναις δυσὶ θεαῖς [τῇ Ἀρτέμιδι καὶ τῇ Ἀθηνᾷ] καὶ τὴν Κόρην λαχεῖν φασι τοὺς περὶ τὴν Ἔνναν λειμῶνας· πηγὴν δὲ μεγάλην αὐτῇ καθιερωθῆναι ἐν τῇ Συρακουσίᾳ, τὴν ὀνομαζομένην Κυάνην. Τὸν γὰρ Πλούτωνα μυθολογοῦσι τὴν ἁρπαγὴν ποιησάμενον, ἀποκομίσαι τὴν Κόρην ἐφ᾽ ἅρματος πλησίον τῶν Συρακουσῶν, καὶ τὴν γῆν ἀναρρήξαντα, αὐτὸν μὲν μετὰ τῆς ἁρπαγείσης δῦναι καθ᾽ ᾅδου, πηγὴν δ᾽ ἀνεῖναι τὴν ὀνομαζομένην Κυάνην· πρὸς ᾗ καὶ κατ᾽ ἐνιαυτὸν οἱ Συρακούσιοι πανήγυριν ἐπιφανῆ συντελοῦσι, καὶ θύουσιν οἱ μὲν ἰδιῶται τὰ ἐλάττω τῶν ἱερείων, δημοσίᾳ δὲ ταύρους συνθυάζουσιν ἐν τῇ λίμνῃ· ταύτην τὴν θυσίαν καταδείξαντος Ἡρακλέους, καθ᾽ ὃν καιρὸν τὰς Γηρυόνου βοῦς ἐλαύνων περιῆλθε πᾶσαν Σικελίαν. Hoc eſt: *Conſimiliter & Proſerpinam, ut duæ illæ prædictæ deæ, [Diana & Minerva,] prata circa Ennam ſortitam eſſe aiunt: magnumque ei in Syracuſano agro fontem, qui Cyane vocatur, conſecratum fuiſſe. Nam Plutonem fabulantur, poſtquàm raptam Proſerpinam prope Syracuſas curru deportaſſet; diruptâ illic terrâ, ipſum quidem cum abreptâ ad Orcum deſcendiſſe; ſed fontem Cyanen tunc produxiſſe: apud quem ſolennem quotannis panegyrin celebrant Syracuſani. in qua privatim minores immolantur hoſtiæ; publicè autem ſubmerſis in lacu tauris ſacrificatur. eum verò ſacri ritum inſtituiſſe aiunt Herculem, quum Siciliam cum Geryonis bobus obiret.* De hac re ita tradit lib. IIII: Τότε δ᾽ ὁ Ἡρακλῆς ἐγκυκλούμενος τὴν Σικελίαν, καὶ καταντήσας εἰς τὴν νῦν οὖσαν τῶν Συρακουσίων πόλιν, καὶ πυθόμενος τὰ μυθολογούμενα κατὰ τὴν τῆς Κόρης ἁρπαγήν, εὐθὺς ἔθυσέ τε ταῖς θεαῖς μεγαλοπρεπῶς, καὶ εἰς τὴν Κυάνην τὸν κάλλιστον τῶν ταύρων καθαγιάσας, κατέδειξε θύειν τοὺς ἐγχωρίους κατ᾽ ἐνιαυτὸν τῇ Κόρῃ καὶ πρὸς τῇ Κυάνῃ λαμπρῶς ἄγειν πανήγυρίν τε καὶ θυσίαν. Hoc eſt: *Tunc Hercules, Siciliâ in orbem perluſtratâ, urbem, quæ nunc Syracuſanorum eſt, ingreſſus, ubi de raptu Proſerpinæ cognovit; ſolennia deabus ſacra obtulit; præſtantiſſimo in Cyane immolato tauro, anniverſarium ſacrificii ritum feſtâ ſolennitate juxta Cyanen peragendi incolas docuit.* Hinc & FANVM CYANES ad fontem fuit. Diodorus lib. XIIII: Αὐτὸς δ᾽ ἀσελήνου τῆς νυκτὸς οὔσης περιήγαγε τὴν δύναμιν, καὶ περιελθὼν ἐπὶ τὸ τῆς Κυάνης ἱερὸν ἔλαθε τοὺς πολεμίους. Id eſt: *Ipſe, Lunâ ſilente circumductis noctu copiis, ad Cyanes fanum progreſſus eſt clam hoſtibus.* Fabulam illam de Stygiâ palude & Proſerpinæ raptu exſequitur & Ovidius, dicto μεταμορφώσεων lib. v, his verſibus:

Et quà Bacchiadæ, bimari gens orta Corintho,
Inter inæqualeis poſuerunt mœnia portus.
Eſt medium Cyanes & Piſææ Arethuſæ,
Quod coit anguſtis incluſum cornibus æquor.
Heic fuit à cuius ſtagnum quoque nomine dictum,
Inter Sicelidas Cyane celeberrima nymphas;
Gurgite quæ medio ſummâ tenus exſtitit alvo:
Agnovitque deam: Nec longiùs ibitis, inquit.
Non potes invitæ Cereris gener eſſe. roganda,
Non rapienda, fuit. Quod ſi componere magnis
Parva mihi fas eſt; & me dilexit Anapus,
Exorata tamen, nec, ut hæc, territa, nupſi.
Dixit; & in parteis diverſas brachia tendens,
Obſtitit. Haud ultrà tenuit Saturnius iram
Terribileisq; hortatus equos, in gurgitis ima
Contortum valido ſceptrum regale lacerto
Condidit. icta viam tellus in tartara fecit:
Et pronos currus medio cratere recepit.
At Cyane, raptamque deam contemtaque fontis
Iura ſui mœrens, inconſolabile vulnus
Mente gerit tacitâ; lachrymisq; abſumitur omnis.
Et quorum fuerat magnum modò numen, in illas
Extenuatur aquas.

Sacrum fuiſſe fontem, oſtendit paullo pòſt; ita de Cerere, Proſerpinam filiam inveſtigante, canens:

Venit & ad Cyanen. ea, ni mutata fuiſſet,
Omnia narraſſet. ſed & os & lingua volenti
Dicere non aderant; nec, qua loqueretur, habebat.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Signa tamen manifeſta dedit. notamque parenti
Illo fortè loco delapſam in gurgite ſacro
Perſephones Zonam ſummis oſtendit in undis.

Claudianus, de Raptu Proſerpinæ lib. III, ita Cererem quiritantem introducit:

Heu! ubi nunc eſt nata mihi? quò mille miniſtræ?
Quò Cyane? volucres quæ vis Sirenas abegit?
Hæccine veſtra fides? ſic fas aliena tueri
Pignora?

Paullo pôſt raptum Proſerpinæ ſic exſequitur:

Sed poſtquàm medio ſol altior exſtitit orbe;
Ecce polum nox alta rapit: tremefactaque nutat
Inſula cornipedum ſtrepitu curſuque rotarum.
Noſſe nec aurigam licuit: ſeu mortifer æſtus,
Seu mors ipſa fuit. lutor permanſit in herbis.
Deficiunt rivi: ſqualent rubigine prata:
Et nihil adflatum vivit. pallere liguſtra,
Exſpirare roſas, decreſcere lilia vidi.
Vt rauco reduces tractu detorſit habenas,
Nox ſua proſequitur currum. lux redditur orbi.
Perſephone nulla eſt. voto redière peracto,
Nec manſère, deæ. mediis invenimus arvis
Exanimem Cyanen. cervix redimita jacebat;
Et caligantes marcebant fronte coronæ.
Adgredimur ſubitò. caſus ſcitamur herileis.
(Nam propior cladi ſteterat.) quis vultus equorum?
Quis regat? Illa nihil. tacito ſed lapſa veneno
Solvitur in laticem. ſubrepſit crinibus humor.
Liquitur: in roremque pedes & brachia manant:
Noſtraque mox lambit veſtigia perſpicuus fons.

Sed longè aliam hanc facit Cyanen Doſitheus apud Plutarchum in Parallelis. Verba Plutarchi hæc ſunt: Κυάνιππος, φύσει Συρακούσιος, μόνῳ Διονύσῳ οὐκ ἔθυεν· ὁ δὲ θεὸς ὀργισθεὶς μέθην ἐνέσκηψεν, καὶ ἐν τόπῳ σκοτεινῷ τὴν θυγατέρα ἐβιάσατο Κυάνην· ἡ δὲ τὸν δακτύλιον περιελομένη ἔδωκεν τῇ τροφῷ, ἐσόμενον ἀναγνώρισμα. λοιμωξάντων δὲ, καὶ τοῦ Πυθίου εἰπόντος μὲν δεῖν τὸν ἀσεβῆ τροπαίοις θεοῖς σφαγιάσαι, τῶν δὲ ἄλλων ἀγνοούντων τὸν χρησμὸν, γνοῦσα ἡ Κυανή, καὶ ἐπιλαβομένη τῶν τριχῶν, εἷλκε, καὶ αὐτὴ κατασφάξασα τὸν πατέρα, ἑαυτὴν ἐπέσφαξε· καθάπερ Δοσίθεος ἐν τῷ τρίτῳ Σικελικῶν. Hoc eſt: *Cyanippus, natione Syracuſanus, omnibus diis ſacrificabat, præterquàm uni Baccho. hinc infeſtus deus crapulam ei incuſſit. ille in loco tenebricoſo filiam ſuam Cyanen compreſſit. quæ detractum ei annulum nutrici ſuæ dedit; ut nota eſſet ad noſcendum corruptorem. Quum verò peſtilentiâ laboraretur, ac reſpondiſſet Pythius Apollo, oportere nefarium immolari diis Averruncis; cæteris ignorantibus, quid oraculum vellet; Cyane id intelligens, correptum capillis patrem mactavit; moxque ſe ipſam ſuper eum jugulavit: ut Doſitheus Sicular. rer. lib. III auctor eſt.* Dicitur autem *Cyane fons* hodiè vulgari vocabulo adcolis *La Piſma.* eſtque ingens, ad modum ſtagni. unde etiam Diodoro, dicto lib. V, dicitur λίμνη, id eſt, *lacus:* & à Vibio inter lacus recenſetur. Flumen à fonte profluens, poſt mille circiter paſſus dextræ Anapi ripæ adfunditur.

ARCHIDEMIA *fons.*

Medio ſitu inter Cyanen & Anapum fons eſt vulgari nunc vocabulo *Ceſalino.* Is creditur eſſe idem, qui Plinio, loco proximè dicto, vocatur ARCHIDEMIA. ſed huic opinioni documentum adeſt nullum.

OLYMPIVM, *opidulum cum Iovis templo.*

At haud procul ab Anapo, medio ferè ſitu inter Cyanen & magnum portum fuit τὸ Ὀλυμπίειον, OLYMPIEVM, ſive, ut pleriſque ſcribitur, Ὀλύμπιον, OLYMPIVM; *opidulum, cum* IOVIS OLYMPII *templo*: Thucydidi, Livio, Diodoro, & Plutarcho memoratum. Diodorus lib. XIII: Οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι παραπλεύσαντες εἰς τὸν μέγαν λιμένα τῶν Συρακουσίων μετὰ πολλῆς ἡσυχίας, τοῦ τε Ὀλυμπίου κύριοι κατέστησαν, καὶ πάντα τὸν περικείμενον τόπον καταλαβόμενοι παρεμβολὴν ἐποιήσαντο. Id eſt: *Athenienſes ſummo claſſem ſilentio in magnum Syracuſanorum portum adpellunt: & Olympio in poteſtatem redacto, totâ circùm viciniâ potiti, caſtra ibi communiunt.* Idem lib. XX: Ὁ δὲ Ἀμίλκας περιῆγε μετὰ τῆς δυνάμεως

δυνάμεως ἐπὶ τὰς Συρακούσας. τοὺς δ᾽ ἐπὶ τῆς χώρας καρποὺς καταφθείρας, ἐπεβάλετο καταλαβέσθαι τοὺς περὶ τὸ Ὀλύμπιον τόπους, κειμένους πρὸ τῆς πόλεως. Hoc eſt: *Amilcar cum exercitu Syracuſas movet. frugibusque per agrum vaſtatis, loca circa Olympium, ante urbem ſita, occupare adgreditur.* Thucydides lib. VI: Οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι ἀναλαβόντες τὸ στράτευμα ἅπαν καὶ ἐπιβιβάσαντες ἐπὶ τὰς ναῦς, ὑπὸ νύκτα ἔπλεον ἐπὶ τὰς Συρακούσας· καὶ ἅμα ἕῳ ἐξέβαινον ἐς τὸν κατὰ τὸ Ὀλυμπιεῖον, στρατόπεδον καταληψόμενοι. καὶ καθ᾽ ἡσυχίαν ἐκάθισαν τὸ στράτευμα εἰς χωρίον ἐπιτήδειον, καὶ ἐν ᾧ μάχης τε ἄρξειν ἔμελλον, ὁπότε βούλοιντο, καὶ οἱ ἱππῆς τῶν Συρακουσίων ἥκιστ᾽ ἂν αὐτοὺς καὶ ἐν τῷ ἔργῳ καὶ πρὸ αὐτοῦ λυπήσειν. τῇ μὲν γὰρ τειχία τε καὶ οἰκίαι εἶργον, καὶ δένδρα, καὶ λίμνη· παρὰ δὲ τό, κρημνοί. καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες, καὶ κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν, παρά τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν, καὶ ἐπὶ τῷ Δάσκωνι· ἔρυμά τε, ᾗ εὐεφοδώτατον ἦν τοῖς πολεμίοις, λίθοις λογάδην καὶ ξύλοις διὰ ταχέων ὤρθωσαν, καὶ τὴν τοῦ Ἀνάπου γέφυραν ἔλυσαν. Hoc eſt: *Athenienſes, adſumtis omnibus copiis, eisque in naveis impoſitis, de nocte Syracuſas contendunt; & ſub ortum auroræ egrediuntur in terram juxta Olympiéum. perque ſilentium copias exponunt opportuno in loco; unde pro ſuo arbitratu prælium inire, nec ab equitatu Syracuſanorum perinde infeſtari vel ante opus vel ipſo in opere faciendo poſſent: quòd ab unâ parte murales munitiones atque ædificia, prætereaq; arbores & ſtagnum, ab alterâ loca abrupta prohibebant. tum cæſis vicinis arboribus, & ad mare comportatis, cancellatimq; confixis, naveis prætexunt in Daſcone. quà autem aditus hoſtibus patebat, electis ſaxis ac lignis feſtinatò emuniunt. ad hæc pontem Anapi fluminis ſolvunt.* Et eodem libro poſteà: Καὶ τὰ Μέγαρα φρούριον ἐτείχιζον οἱ Συρακούσιοι, καὶ ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ ἄλλο· καὶ τὴν θάλασσαν προεσταύρωσαν πανταχῇ, ᾗ ἀποβάσεις ἦσαν. Id eſt: *Megaris quoq; & ad Olympiéum præſidia communiverunt: &, quacumque ex parte deſcendi à mari in terram poterat, cancellato vallo intercluſerunt.* Item lib. VII: Καὶ οἱ ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου οἵ τε ὁπλῖται ὅσοι ἐκεῖ ἦσαν καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ἡ γυμνητεία τῶν Συρακουσίων ἐκ τῶν ἐπὶ θάτερα προσῄει τῷ τείχει· αἱ δὲ νῆες μετὰ τοῦτο εὐθὺς ἐξέπλεον τῶν Συρακουσίων καὶ τῶν ξυμμάχων. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι τὸ πρῶτον αὐτοὺς οἰόμενοι τῷ πεζῷ μόνῳ πειράσειν, ὁρῶντες δὲ καὶ τὰς ναῦς ἐπιφερομένας ἄφνω, ἐθορυβοῦντο. καὶ οἱ μὲν ἐπὶ τὰ τείχη καὶ πρὸ τῶν τειχῶν τοῖς προσιοῦσιν ἀντιπαρετάσσοντο, οἱ δὲ πρὸς τοὺς ἀπὸ τοῦ Ὀλυμπιείου καὶ τῶν ἔξω κατὰ τάχος χωροῦντας ἱππέας τε πολλοὺς καὶ ἀκοντιστὰς ἀντεπεξῄεσαν. ἄλλοι δὲ τὰς ναῦς ἐπλήρουν, καὶ ἅμα ἐπὶ τὸν αἰγιαλὸν παρεβοήθουν. Hoc eſt: *Tum, qui apud Olympiéum erant armati atq; equites ac levis armatura Syracuſanorum, utrimque murum & ipſi ſubeunt. mox deinde Syracuſanæ quoque naves ſocialesque procedunt. Athenienſes, qui primùm ſolo peditatu peti ſe opinabantur; ubi naveis quoque adversùs ſe tendere ex improviſo cernunt; perturbantur. Ex Syracuſanis igitur alii in muros, alii ante muros contrà accedentes, in acie ſteterunt. Athenienſium verò alii tendunt adversùs equites, qui multi erant, jaculatoresque, properatò venienteis ab Olympiéo & locis extrà ſitis; alii naveis conſcendunt; alii in litus auxilium ferunt.* Plutarchus in Niciâ: Λαμβάνουσι ναῦν πολεμίαν, σανίδας κομίζουσαν, εἰς ἃς ἀπεγράφοντο κατὰ φυλὰς αὑτοὺς οἱ Συρακούσιοι. κείμεναι δ᾽ ἄπωθεν τῆς πόλεως ἐν ἱερῷ Διὸς Ὀλυμπίου, τότε πρὸς ἐξέτασιν καὶ κατάλογον τῶν ἐν ἡλικίᾳ μετεπέμφθησαν. Id eſt: *Capiunt navim hoſtilem; quæ portabat tabellas, in quas nomina ſua Syracuſani tributim perſcripſerant. Hæ procul urbe in æde Iovis Olympii fuerant depoſitæ. tunc autem ad conquiſitionem & delectum juventutis deportabantur.* Sed ſatis jam ex hactenus adlatis patet, *Olympiéum*, ſive *Olympium*, prope ſimul Syracuſas ſimulque litus Magni portus fuiſſe, trans Anapum flumen: cuius pontem Athenienſes ſolverunt, ne Syracuſanis repentinum ex urbe in caſtra ſua præberet incurſum. Hinc jam Livii manifeſtiſſimum illud diſertiſſimumque teſtimonium lib. XXIIII: *Hæc nunciata quum eſſent Romanis; ex Leontinis mota ſunt extemplò caſtra ad Syracuſas. Et ab Appio legati per portum miſſi fortè in quinqueremi erant. præmiſſa quadriremis quum intraſſet fauceis portus, capitur: legati ægrè effugerunt. Et jam non modò pacis, ſed ne belli quidem jura relicta erant; quum Romanus exercitus ad Olympium (Iovis id templum eſt) mille quingentis paſſibus ab urbe caſtra poſuit.* Dives fuiſſe donariis templum, auctor eſt in eodem Niciâ Plutarchus paullo pòſt. Τοῦ δ᾽ Ὀλυμπίου, inquit, πλησίον ὄντος, ὥρμησαν οἱ Ἀθηναῖοι καταλαβεῖν, πολλῶν ὄντων ἐν αὐτῷ χρυσῶν καὶ ἀργυρῶν ἀναθημάτων. Id eſt: *Propinquum erat Iovis Olympii fanum. quod capere, quia multa ibi aurea atq; argentea erant dona, cupiebant Athenienſes.* Exſtant hodièq; eius fani haud procul dextrâ Anapi ripâ ad dextrum viæ latus, quà ad Pachynum versùs itur, VII reliquæ columnæ prægrandes, cum aliis quadratorum ſaxorum fragmentis. unde magnitudo univerſi templi colligere datur. Non *templum* heic tantùm fuiſſe *Iovis*, ſed & *opidulum* juxtà ſitum, auctor eſt prædictus Thucydides lib. VII, his verbis: Τρίτον γὰρ μέρος τῶν ἱππέων τοῖς Συρακουσίοις διὰ τοὺς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ,

ἵνα μὴ κακουργήσοντες ἐξίοιεν, ἐπὶ τῇ ἐν τῷ Ὀλυμπιείῳ πολίχνῃ ἐτετάχατο. Id eſt: *Tertiam equitum partem Syracuſani in opidudo, quod eſt ad Olympiéum, collocaverant; ne ii, qui ad Plemmyrium erant, ad ipſos infeſtandos exirent.* Atque hoc vocabulo Πολίχνη, quod *opidulum* ſignificat, veluti proprio plerumque vocatum fuiſſe locum nomine, ex Diodori diſpicio hiſtoriâ. is quidpe prædicto lib. XIII exiguo pôſt, Οἱ δ' Ἀθηναῖοι, inquit, τῷ μέρει τῆς δυνάμεως τὸν ὑπερκείμενον τοῦ λιμένος τόπον κατελάβοντο, καὶ τὴν καλουμένην Πολίχνην τειχίσαντες, τό τε τοῦ Διὸς ἱερὸν περιεβάλοντο, καὶ ἐξ ἀμφοτέρων τῶν μερῶν τὰς Συρακούσας ἐπολιόρκουν. Hoc eſt: *Tum Athenienſes cum parte copiarum locum portui imminentem occupant; Polichnâ, quam vocant, communitâ, Iovis etiam templum eidem muro includunt; ita, uti ex utrâque Syracuſas parte jam obſiderent.* At lib. XIIII Φρούριον adpellat; id eſt, *caſtellum*. Ὁ δὲ Διονύσιος, inquit, ἅμα τήν τε παρεμβολὴν καὶ τὰ φρούρια πολιορκεῖν ἐπεχείρησε, καὶ τῶν βαρβάρων διὰ τὸ παράδοξον καταπεπληγμένων, καὶ παραβοηθούντων τεταραγμένως, αὐτὸς μὲν φρούριον τὴν καλουμένην Πολίχνην εἷλε κατὰ κράτος· ἐκ δὲ θατέρου μέρους οἱ ἱππεῖς καί τινες τῶν τριήρων προσπλεύσασαι τὸ πρὸς τῷ Δάσκωνι χωρίον ἐξεπολιόρκησαν. Id eſt: *Dionyſius ſimul & caſtra & caſtella oppugnare inſtituerat. itaque perculſis re ſubitâ Barbaris, & tumultuariè ad defenſionem procurrentibus; caſtellum, cui Polichnæ nomen, vi expugnat. Ex alterâ interim parte equites cum triremibus quibusdam adproperantes, caſtellum, quod eſt ad Daſconem, ſubigunt.*

DASCON *ſinus & caſtellum.*

Ὁ Δάσκων, DASCON iſte *ſinus* Thucydidi etiam memoratur, ſuprà dicto lib. VI, in his verbis: Καὶ τὰ ἐγγὺς δένδρα κόψαντες, καὶ κατενεγκόντες ἐπὶ τὴν θάλασσαν, παρά τε τὰς ναῦς σταύρωμα ἔπηξαν, καὶ ἐπὶ τῷ Δάσκωνι. Id eſt: *Tum cæſis vicinis arboribus, & ad mare comportatis, cancellatimque confixis; naveis prætexuerunt in Daſcone.* Diodorus, lib. XIII: Ὁ δ' Εὐρυμέδων ἐπιχειρήσας περιπλεῖν τὸ κέρας τῶν ἐναντίων, ὡς ἀπεσπάσθη τῆς τάξεως, ἐπιστρεψάντων ἐπ' αὐτὸν τῶν Συρακουσίων, ἀπελήφθη πρὸς τὸν κόλπον τὸν Δάσκωνα. Hoc eſt: *Eurymedon, cornu adverſum circumvenire properans, dum à reliquo ſe agmine avellit, à Syracuſanis, in eum converſis, in ſinum, quem Daſconem vocitant, interceptus compellitur.* Eamdem rem ita refert Thucydides lib. VII: Καὶ τὸν Εὐρυμέδοντα, ἔχοντα τὸ δεξιὸν κέρας τῶν Ἀθηναίων, καὶ βουλόμενον περικλείσασθαι τὰς ναῦς τῶν ἐναντίων, καὶ ἐπεξαγαγόντα τῷ πλῷ πρὸς τὴν γῆν μᾶλλον, νικήσαντες οἱ Συρακούσιοι καὶ οἱ ξύμμαχοι τὸ μέσον πρῶτον τῶν Ἀθηναίων, ἀπολαμβάνουσι κἀκεῖνον ἐν τῷ κοίλῳ καὶ μυχῷ τοῦ λιμένος, καὶ αὐτόν τε διαφθείρουσι, καὶ τὰς μετ' αὐτοῦ ναῦς ἐπισπομένας. Hoc eſt: *Dextrum Athenienſium cornu tenebat Eurymedon. hunc, adverſarias naveis circumdare conantem, & in eas laxiore ductu propiùs terram tendentem, Syracuſani ac ſocii eorum, mediâ Athenienſium claſſe primùm ſuperatâ, ipſum quoque adipiſcuntur in concavo portus & intimo eius receſſu.* Intimus igitur magni portus versùs meridiem receſſus *Daſcon* dicebatur *ſinus*. Hodiè vulgò accolis vocatur *La Marina di Milocca*. Diodorus, dicto lib. XIIII, χωρίον memorat πρὸς τῷ Δάσκωνι, id eſt, *caſtellum apud Daſconem*. id & ipſum eodem adpellatum fuiſſe nomine, auctor eſt Philiſtus apud Stephanum. ſic enim huius epitomator: Δάσκων, Σικελίας χωρίον. Φίλιστος ἕκτῃ Σικελικῶν· Εἰς τὸν Πλημμύριον καὶ Δάσκωνα. τὸ ἐθνικὸν Δασκώνιος, ἢ Δασκωνίτης. Id eſt: *Daſcon, Siciliæ caſtellum; auctore Philiſto, Sicular. rer. lib.* VI: *Ad Plemmyrium & Daſconem. Gentilitium eſt Daſconius, ſive Daſconites.*

PLEMMYRIVM, *promontorium & caſtellum.*

Τὸ Πλημμύριον ἄκρα καὶ φρούριον, id eſt, PLEMMYRIVM *promontorium & caſtellum* memorantur Thucydidi, Plutarcho, Stephano, ac Virgilio. quorum hic ita Aeneid. lib. III:

Sicanio prætenta ſinu jacet inſula contra
Plemmyrium undoſum: nomen dixêre priores
Ortygiam.

Ad hæc ita Servius: *Plemmyrium undoſum. quidam inſulam, quidam fluvium putant dici. Sanè verbum de verbo expreſſit. hoc eſt enim undoſum, quod plemmyrium.* πλημμυρία *enim inundatio Græcis dicitur.* Et Pomponius Sabinus: *Plemmyris fluvius labitur per agrum Syracuſanum. Vndoſum: nam plemmyria inundatio eſt.* Sic equidem grammatici iſti duo. At rectiùs Thucydides, lib. VII, Τῷ δὲ Νικίᾳ, inquit, ἐδόκει τὸ Πλημμύριον καλούμενον τειχίσαι. (ἔστι δὲ ἄκρα ἀντιπέρας τῆς πόλεως, ἥπερ προύχουσα τοῦ μεγάλου λιμένος τὸ στόμα στενὸν ποιεῖ.) καὶ εἰ τειχισθείη, ῥᾴων αὐτῷ ἐφαίνετο ἡ ἐσκομιδὴ τῶν ἐπιτηδείων ἔσεσθαι. δι' ἐλάσσονος γὰρ πρὸς τῷ λιμένι τῷ τῶν Συρακουσίων ἐφορμήσειν σφᾶς, καὶ οὐχ ὥσπερ νῦν ἐκ μυχοῦ τοῦ λιμένος τὰς ἐπαναγωγὰς ποιήσεσθαι, ἤν τι ναυτικῷ κινῶνται. Id eſt: *Niciæ verò communiendum videbatur Plemmyrium: quod promontorium eſt, ex adverſo urbis in magnum portum prominens, fauceisque eius coarctans. quo emunito, faciliorem fore receptum commeatus aliarumque rerum neceſſariarum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

rum. propinquiorem quidpe navium ad portum Syracuſanum ſtationem ſe habituros: nec, uti tunc, ex intimo portus receſſu invaſiones facturos, ſi quid hoſtes navalibus copiis moliren-tur. Et eodem libro poſteà: ὁ δὲ Γύλιππος, ἐπειδὴ παρεσκευάσατο τὸ ναυτικὸν, ἀναγαγὼν ὑπὸ νύκτα πᾶσαν τὴν στρατιὰν τὴν πεζὴν, αὐτὸς μὲν τοῖς ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχεσι κατὰ γῆν ἔμελλε προσβαλεῖν· αἱ δὲ τριήρεις τῶν Συρακουσίων ἅμα καὶ τριάκοντα ἐκ τοῦ μεγάλου λιμένος ἐπέπλεον· αἱ δὲ πέντε καὶ τεσσαράκοντα ἐκ τοῦ ἐλάσσονος· οὗ ἦν καὶ τὸ νεώριον αὐτοῖς. καὶ περιέπλεον, βουλόμενοι πρὸς τὰς ἐντὸς προσμίξαι, καὶ ἅμα ἐπιπλεῖν τῷ Πλημμυρίῳ, ὅπως οἱ Ἀθηναῖοι ἀμφοτέρωθεν θορυβῶνται. οἱ δ' Ἀθηναῖοι διὰ τάχους ἀντιπληρώσαντες ἑξήκοντα ναῦς, ταῖς μὲν πέντε καὶ εἴκοσι πρὸς τὰς πέντε καὶ τριάκοντα τῶν Συρακουσίων, τὰς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι, ἐναυμάχουν, ταῖς δ' ἐπιλοίποις ἀπήντων ἐπὶ τὰς ἐκ τοῦ νεωρίου περιπλεούσας. καὶ εὐθὺς πρὸ τοῦ στόματος τοῦ μεγάλου λιμένος ἐναυμάχουν, καὶ ἀντεῖχον ἀλλήλοις ἐπιπολὺ, οἱ μὲν βιάσασθαι βουλόμενοι τὸν ἔσπλουν, οἱ δὲ κωλύειν. Ἐν τούτῳ δὲ ὁ Γύλιππος, τῶν ἐν τῷ Πλημμυρίῳ Ἀθηναίων πρὸς τὴν θάλασσαν ἐπικαταβάντων, καὶ τῇ ναυμαχίᾳ τὴν γνώμην προσεχόντων, φθάνει προσπεσὼν ἅμα τῇ ἕῳ ἀφνιδίως τοῖς τείχεσι· καὶ αἱρεῖ τὸ μέγιστον πρῶτον, ἔπειτα δὲ καὶ τὰ ἐλάσσω δύο· οὐχ ὑπομεινάντων τῶν φυλάκων, ὡς εἶδον τὸ μέγιστον ῥᾳδίως ληφθέν. καὶ ἐκ μὲν τοῦ πρώτου ἁλόντος, χαλεπῶς οἱ ἄνθρωποι, ὅσοι καὶ ἐς τὰ πλοῖα καὶ ὁλκάδα τινὰ κατέφυγον, ἐξεκομίζοντο ἐς τὸ στρατόπεδον. τῶν γὰρ Συρακουσίων ταῖς ἐν τῷ μεγάλῳ λιμένι ναυσὶ κρατούντων τῇ ναυμαχίᾳ, ὑπὸ τριήρους μιᾶς καὶ εὖ πλεούσης ἐπεδιώκοντο. ἐπειδὴ δὲ τὰ δύο τειχίσματα ἡλίσκετο, ἐν τούτῳ καὶ οἱ Συρακούσιοι ἐτύγχανον ἤδη νικώμενοι. * . * . οἱ δ' Ἀθηναῖοι τὰ ναυάγια ἀνελκύσαντες τῶν Συρακουσίων, καὶ τροπαῖον ἐν τῷ νησιδίῳ στήσαντες τῷ πρὸ τοῦ Πλημμυρίου, ἀνεχώρησαν ἐς τὸ ἑαυτῶν στρατόπεδον. Οἱ δὲ Συρακούσιοι κατὰ μὲν τὴν ναυμαχίαν οὕτως ἐπεπράγεσαν, τὰ δ' ἐν τῷ Πλημμυρίῳ τείχη εἶχον, καὶ τροπαῖα ἔστησαν αὐτῶν τρία. καὶ τὸ μὲν ἕτερον τοῖν δυοῖν τειχοῖν τοῖν ὕστερον ληφθέντοιν κατέβαλον, τὰ δὲ δύο ἐπισκευάσαντες ἐφρούρουν. ἄνθρωποι δ' ἐν τῶν τειχῶν τῇ ἁλώσει ἀπέθανον καὶ ἐζωγρήθησαν πολλοί· καὶ χρήματα πολλὰ τὰ ξύμπαντα ἑάλω. ὥστε γὰρ ταμιείῳ χρωμένων τῶν Ἀθηναίων τοῖς τείχεσι, πολλὰ μὲν ἐμπόρων χρήματα καὶ σῖτος ἐνῆν, πολλὰ δὲ καὶ τῶν τριηράρχων. Hoc eſt: *Gylippus totâ nocte cunctum pedeſtre agmen duxit; ut eodem tempore ipſe à terrâ muros in Plemmyrio adoriretur, & naves à mari. Itaque ſimul & ex compoſito triremes Syracuſanorum è portu magno* X X X V *in adverſum tendunt; è portu autem minori, ubi navalia eorum erant,* X L V *circumaguntur: eo conſilio, ut cum iis, qui intus erant, miſceantur; unáque adoriantur Plemmyrium: quò Athenienſes, utrimque invaſi, tumultuentur. At illi properè* L X *ex adverſo navibus impletis,* X X V *ex eis certamen ineunt cum Syracuſanorum* X X X V *intra portum magnum: cæteris tendunt adverſum eas, quæ è navalibus circumagebantur. cum quibus ſtatim in ore magni portus conflixêre: diuque invicem obſtitum; his conantibus penetrare; illis penetrare prohibentibus. Interim, dum Athenienſes, qui erant in Plemmyrio, ad mare deſcendiſſent, & ad pugnam navalem intenti eſſent; Gylippus primâ luce repentè muros adoritur. ac primùm è tribus maximum capit: dein & minoreis duos: non reſiſtentibus cuſtodibus, quum viderent primum tam facilè captum. In quo qui fuerant, ægrè in navigia & quamdam onerariam navem effugerunt, & in caſtra ſe receperunt; inſequente eos unâ veloci trireme Syracuſanorum; qui jam intra portum magnum victoriâ navali potiebantur. Vbi verò & duo reliqui capti ſunt muri, tum Syracuſanorum haud dubiè victoria erat.* Mox poſteà: *Athenienſes, extractis hoſtilibus naufragiis, ac poſito trophæo parvâ in inſulâ, quæ ante Plemmyrium ſita eſt, in ſua caſtra rediêre. Atque hunc in modum Syracuſani rem geſſerunt in pugnâ navali apud Plemmyrium. tribus tamen muris potiti, totidem trophæa ſtatuerunt; & è duobus muris poſteriùs captis alterum diruerunt: reliquos præſidio impoſito tuebantur. In quibus muris expugnandis & perierunt multi, & capti ſunt. capta inſuper, quæ ingens erat, omnis pecunia. quoniam illis veluti ærario utebantur Athenienſes: ubi multa inerat pecunia negotiatorum, & frumentum; multæ etiam res trierarcharum.* Eamdem rem breviter ita refert Plutarchus, in Niciâ: Ἐν τούτῳ δὲ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐξαίφνης ἐπιχειρούμενος ὁ Νικίας, ταῖς μὲν ναυσὶν ἡττώμενος τὸ πρῶτον, ὅμως ἐξέωσε καὶ κατέδυσε πολλὰς τῶν πολεμίων. πρὸς δὲ τὸ πεζὸν οὐκ ἔφθασε βοηθῶν, ἀλλ' ἄφνω προσπεσὼν ὁ Γύλιππος εἷλε τὸ Πλημμύριον, ἐν ᾧ σκευῶν τριηρικῶν καὶ χρημάτων πολλῶν ἀποκειμένων ἐκράτησε πάντων, καὶ διέφθειρεν ἄνδρας οὐκ ὀλίγους, καὶ ζῶντας ἔλαβε. Id eſt: *Intereà Nicias, quum terrâ mariq; coorirentur in eum repentè hoſtes; etſi claſſe primùm inferior fuit; profligavit tamen ac depreſſit multas hoſtium naveis. terrâ verò non potuit ſuccurrere in tempore: verùm Gylippus primo impetu Plemmyrium cepit. ubi multis navium armamentis & pecuniâ, quæ ibi repoſita grandis erat, omni potitus eſt: multosque milites occidit, vivosq; cepit.* Hinc Stephani epitomator: Πλημμύριον, φρούριον Συ-

ρακουσῶν ὁ οἰκήτωρ, Πλημμυριάτης. Id eſt: *Plemmyrium, caſtellum Syracuſarum. incola, Plemmyriates*. Vocatur autem ipſum *Plemmyrium promontorium* hodiè vulgò incolis *Maſſa d'Olivero*. Locus caſtelli, haud procul ab extimo promontorii excurſu, paullo elevatior, veſtigia adhuc quædam veteris ſtructuræ ſuſtinet. Τὸ νησίδιον autem, id eſt,

PARVA *inſula ante Plemmiyrum*

PARVA illa admodùm INSVLA, exiguo intervallo à Plemmyrio promontorio divulſa, vulgò nunc vocatur *L'Iſola del Caſtelluccio*.

HERCVLIS *fanum.*

Porrò ad prædictum Daſconem ſinum fuit τὸ Ἡράκλειον, id eſt, HERCVLIS FANVM; Plutarcho memoratum in eodem Niciâ. Τὸν δὲ λοιπὸν, inquit, ὄχλον ἔστησε παρὰ τὴν θάλασσαν ὁ Νικίας, ἐκλιπὼν τὸ μέγα στρατόπεδον καὶ τὰ συνάπτοντα πρὸς τὸ Ἡράκλειον. ὥστε μὴ τεθυκότων τὴν εἰθισμένην θυσίαν τῷ Ἡρακλεῖ τῶν Συρακουσίων, θῦσαι τότε τοὺς ἱερεῖς καὶ στρατηγοὺς ἀναβάντας. Id eſt: *Reliquam turbam collocavit Nicias in litore; deſertis magnis caſtris ac muris, qui fanum Herculis contingebant. Itaque, quòd diu ſolennia ſacra Herculi non feciſſent Syracuſani; ſacerdotes atque duces adſcenderunt eò ad immolandum.* Huius fani ruinis ſuperſtructa poſtmodùm eſt ædes divæ Mariæ Magdalenæ.

MAGAEA *fons.*

Haud procul eſt fons, vulgò dictus *La Fontana della Maddalena*. Is Siculis hoc ævo ſcriptoribus putatur eſſe Plinii FONS MAGAEA. Plinius lib. III, cap. VIII: *Colonia Syracuſæ, cum fonte Arethusâ. quamquàm & Temenitis, & Archidemia, & Magæa, & Cyane, & Milichie, fontes in Syracuſano potantur agro.*

GYAS *ager.*

Vltra Olympium caſtellum pars quædam Syracuſani agri, mari proxima, dicta fuit ὁ Γύας, GYAS. Plutarchus in Dione, de Dionyſio loquens: Αὐτὸς δ' ἀξιῶν ὑπόσπονδος εἰς Ἰταλίαν ἀπελθεῖν, κἀκεῖ κατοικῶν καρποῦσθαι τῆς Συρακουσίας τὸν καλούμενον Γύατα, πολλὴν καὶ ἀγαθὴν χώραν, ἀνήκουσαν ἀπὸ θαλάττης εἰς τὴν μεσόγειον. Hoc eſt: *Sibi verò poſtulavit, ut abire in Italiam fide publicâ, atque ibi habitanti retinere liceret in agro Syracuſano fructum latæ & fructuoſæ regionis, quam Gyata vocant, à mari in mediterranea porrectam.* Hodiè vulgò vocatur *Longarino e Cuba*.

Reliquum hinc litus ad Pachynum usque promontorium ſic deſcribitur à Plinio, dicto lib, III, cap. VIII: *Colonia Syracuſæ. portus Nauſtathmus. flumen Elorum. promontorium Pachynum.* A Scylace in Περίπλῳ ita: Ἐχομένη δὲ Μεγαρίδος πόλις ἐστὶ Συρακοῦσαι. μετὰ δὲ ταύτην πόλις Ἕλωρον καὶ Πάχυνος ἀκρωτήριον. Id eſt: *Poſt Megaridem ſequitur urbs Syracuſæ. poſt hanc eſt Helorum opidum; & Pachynus promontorium.* Et à Ptolemæo, inverſo ordine: Πάχυνος ἄκρα, Φοινικοῦς λιμὴν, Ὀρίνου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, μακρὸν ἄκρον, Χερσόννησος, Συρακοῦσαι. Hoc eſt: *Pachynus promontorium; Phœnicûs portus; Orini amnis oſtium, Longum promontorium; Cherſoneſus*, ſive *Peninſula*; *Syracuſæ*. At iſte Ὀρῖνος ποταμὸς, *Orinus amnis*, Thucydidi dicitur Ἐρινεὸς, *Erineus*. Eidem prætereà & alii duo inter Syracuſas & Pachynum memorantur fluvii, lib. VII; ubi fugam Athenienſium exercitus ab Olympio per Summam rupem versùs Catanam, & quum illac transire à Syracuſanis prohiberentur, à Summà rupe ad Pachynum versùs, deſcribit. qua de re partim ſuperiori capite notatum. Ἦν δὲ, inquit, ἡ ξύμπασα ὁδὸς αὕτη οὐκ ἐπὶ Κατάνης τῷ στρατεύματι, ἀλλὰ κατὰ τὸ ἕτερον μέρος τῆς Σικελίας, τὸ πρὸς Καμάριναν καὶ Γέλαν, καὶ τὰς ταύτῃ πόλεις. Καύσαντες οὖν πυρὰ πολλὰ, ἐχώρουν ἐν τῇ νυκτί. καὶ τὸ μὲν Νικίου στράτευμα, ὥσπερ ἡγεῖτο, ξυνέμενέ τε καὶ προὔλαβε πολλῷ. τὸ δὲ Δημοσθένους, τὸ ἥμισυ μάλιστα καὶ τὸ πλέον ἀπεσπάσθη τε καὶ ἀτακτότερον ἐχώρει. ἅμα δὲ τῷ ἕῳ ἀφικνοῦνται ὅμως πρὸς τὴν θάλασσαν, καὶ ἐσβάντες ἐς τὴν ὁδὸν τὴν Ἐλωρινὴν καλουμένην, ἐπορεύοντο, ὅπως, ἐπειδὴ γένοιντο παρὰ τῷ ποταμῷ τῷ Κακυπάρει, παρὰ τὸν ποταμὸν ἴοιεν ἄνω διὰ μεσογείας. Ἐπεὶ δ' ἐγένοντο ἐπὶ τῷ ποταμῷ, εὗρον καὶ ἐνταῦθα φυλακήν τινα τῶν Συρακουσίων, ἀποτειχίζουσαν καὶ ἀποσταυροῦσαν τὸν πόρον. καὶ βιασάμενοι αὐτὴν, διέβησάν τε τὸν ποταμὸν, καὶ ἐχώρουν αὖθις πρὸς ἄλλον ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν. ἐν τούτῳ δ' οἱ Συρακούσιοι, ὡς ἡ ἡμέρα ἐγένετο, ἔγνωσαν τοὺς Ἀθηναίους ἀπεληλυθότας. καὶ κατὰ τάχος διώκοντες, καταλαμβάνουσι περὶ ἀρίστου ὥραν. καὶ ὡς προσέμιξαν τοῖς μετὰ τοῦ Δημοσθένους, ὑστέροις τε οὖσι, καὶ σχολαίτερον χωροῦσιν, εὐθὺς προσπεσόντες ἐμάχοντο. τὸ δὲ Νικίου στράτευμα ἀπεῖχεν ἐν τῷ πρόσθεν ἑκατὸν καὶ πεντήκοντα σταδίους. Victi hinc Demoſthenici Syracuſanis ſeſe dedunt; Syracuſasque protinus mittuntur. Νικίας δὲ καὶ οἱ μετ' αὐτοῦ ἀφικνοῦνται αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ ἐπὶ τὸν ποταμὸν τὸν Ἐρινεόν. καὶ διαβὰς, πρὸς μετέωρόν τι ἐκάθισε τὴν στρατιάν. οἱ δὲ Συρακούσιοι τῇ ὑστεραίᾳ καταλαβόντες αὐτὸν, ἔλεγον ὅτι οἱ μετὰ Δημοσθένους παραδεδώκοιεν σφᾶς αὐτοὺς, κελεύοντες κἀκεῖνον τὸ αὐτὸ δρᾶν. * . * . Νικίας δὲ, ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο, ἦγε τὴν στρατιάν. οἱ δὲ Συρακούσιοι προσέκειντο πανταχόθεν. καὶ οἱ Ἀθηναῖοι ἠπείγοντο πρὸς τὸν Ἀσίναρον ποταμὸν, ἅμα μὲν βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς πανταχόθεν προσβολῆς ἱππέων τε πολλῶν καὶ τοῦ ἄλλου ὄχλου, οἰόμενοι ῥᾷόν τι σφίσιν ἔσεσθαι

σιν ἔσεσθαι ἢν διαβῶσι τὸν ποταμόν. ἅμα δὲ ὑπὸ τῆς ταλαιπωρίας καὶ τοῦ πίνειν ἐπιθυμίᾳ. ὡς δὲ γίγνονται ἐπ᾽ αὐτῷ, ἐσπίπτουσιν οὐδενὶ κόσμῳ ἔτι, ἀλλὰ πᾶς τέ τις διαβῆναι πρῶτος βουλόμενος. Οἱ δὲ Συρακούσιοι, ἐς τὰ ἐπὶ θάτερά τε τοῦ ποταμοῦ παραστάντες (ἦν δὲ κρημνώδης) ἔβαλλον ἄνωθεν τοὺς Ἀθηναίους, ἐν κοίλῳ ὄντι τῷ ποταμῷ ἐν σφίσιν αὐτοῖς ταρασσομένους. Id eſt: *Hæc autem via non ad Catanam, ſed in averſam prorſus Siciliæ partem ad Camarinam versùs & Gelam atque alias eius tractus urbeis, ferebat. Accenſis igitur multis ignibus, nocte proficiſcuntur. At Niciæ quidem copiæ in eodem, quo anteibant ductores, ordine perſtiterunt; longéque præceſſerunt. at Demoſthenicarum dimidia ferè ac maior pars interrupta eſt, ac ſolutioribus ordinibus pergebat. Primâ tamen luce pervenerunt ad mare: ingreſſique viam Helorinam pergebant; ut, quum ad Cacyparim amnem deveniſſent, propter ipſum amnem in mediterranea adſcenderent. Vbi ad flumen eſt ventum; offendunt illic quoque cuſtodias Syracuſanorum, obſepientes transitum munitionibus ac vallo. His tamen vi ſubmotis, transiêre flumen: pergebantque ad alium rurſus amnem, nomine Erineum. Intereà Syracuſani, ubi illuxit, ſenſerunt abiiſſe Athenienſes. raptimque inſequentes, adipiſcuntur eos ſub horam prandii. ſtatimque adorti Demoſthenicos, qui erant poſtremi ac tardiùs iter faciebant, pugnam cient. nam Niciæ exercitus* C L *ſtadia progreſſus erat.* Victi hinc Demoſthenici Syracuſanis ſeſe dedunt; protinusque Syracuſas mittuntur. *At Nicias hoc ipſo die ad Erineum amnem cum ſuis pervenerat: illudque transgreſſus, in edito quodam loco conſederat. Eum poſtridiè adſequuti Syracuſani, aiunt, Demoſthenem ſeſe dedidiſſe: jubentque ipſum idem facere.* Paullo pòſt: *Niciam, poſtquàm dies illuxit, agmen ducentem invadunt undique Syracuſani. Athenienſes tamen ad Aſſinarum amnem feſtinabant: ſimul, quòd undique ab numeroſo equitatu atque aliâ multitudine urgerentur; quum putarent, meliùs ſe res eorum habituras, ſi flumen trangreſſi eſſent: ſimul, quòd potandi deſiderio miſerè laborarent. Vbi eò pervenerunt; nullo jam ordine in amnem ruunt; pro ſe quisque primus omnium transire properantes. Hos ex utrâque fluminis parte ſuperſtantes Syracuſani, (erat autem præceps) deſuper miſſilibus conficiebant; quum multi avidè potarent; alii inter ſe utique in cavo fluminis alveo perturbarentur.* Eamdem cladem paucis ita recenſet Diodorus lib. XIII: Οἱ δὲ Συρακούσιοι μετὰ πάσης δυνάμεως ἠκολούθουν τοῖς Ἀθηναίοις, ἐξαπτόμενοι καὶ βαδίζειν εἰς τοὔμπροσθεν διακωλύοντες. ἐπὶ τρεῖς δ᾽ ἡμέρας ἐπακολουθοῦντες καὶ πανταχόθεν προλαμβάνοντες, ἀπεῖργον εὐθυπορεῖν πρὸς τὴν σύμμαχον Κατάνην. παλινῳδίαν δὲ καταναγκάσαντες ποιήσασθαι διὰ τοῦ Ἑλωρίου πεδίου. πρὸς τῷ Ἀσινάρῳ ποταμῷ περικυκλώσαντες, ἀπέκτειναν μὲν μυρίους ὀκτακισχιλίους, ἐζώγρησαν δὲ ἑπτακισχιλίους· ἐν οἷς καὶ τοὺς στρατηγοὺς Δημοσθένην καὶ Νικίαν. Id eſt: *Syracuſani cum omnibus copiis hoſtem inſequuntur; &, poſtremum laceſſendo agmen, ulteriùs progredi non ſinunt. Ad hunc modum per treis dies tergis miſerorum hærendo, & transitus undique anticipando, rectà versùs Catanam, urbem confœderatam, progrediendi facultatem intercludunt. Tandem iter jam confectum relegere per Helorium campum coactos ad flumen Aſinarum undique veluti indagine concludunt: ibique* XVIII *millia trucidant; &* IↃCC *vivos capiunt: inter quos erant Demoſthenes & Nicias imperatores.* Item Plutarchus in Niciâ. unde præcipua tantùm petemus. προελθόντες, inquit, ἅμα ἡμέρᾳ οἱ Συρακούσιοι, τὰς δυσχωρίας τῶν ὁδῶν κατέλαβον, καὶ τὰς διαβάσεις τῶν ποταμῶν ἀπετείχισαν, τάς τε γεφύρας ἀπέκοψαν. ἐν δὲ τοῖς ὁμαλοῖς καὶ πεδινοῖς τοὺς ἱππεῖς ἔταξαν, ὥστε μηδένα λελεῖφθαι τοῖς Ἀθηναίοις τόπον ἀμαχεὶ προελθεῖν. *. *. Δημοσθένης ἑάλω, καὶ τὸ μετ᾽ ἐκείνου στράτευμα, περὶ τὴν Πολυζήλειον αὐλὴν ἐν τῷ διαμάχεσθαι καὶ ὑπολείπεσθαι κυκλωθέν. *. *. Οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τὴν νύκτα διεκαρτέρησεν ὁ Νικίας, καὶ τὴν ἐπιοῦσαν ἡμέραν προῄει βαλλόμενος πρὸς τὸν Ἀσίναρον ποταμόν. ἐκεῖ δὲ τοὺς μὲν οἱ πολέμιοι συνενεγκόντες ἐνέσεισαν εἰς τὸ ῥεῖθρον, οἱ δὲ, φθάνοντες ὑπὸ δίψους ἔρριπτον ἑαυτούς. καὶ πλεῖστος ἐνταῦθα μόρος ἦν καὶ ὠμότατος ἐν τῷ ποταμῷ πινόντων ἅμα καὶ σφαττομένων. Id eſt: *Primâ luce Syracuſani occurrerunt; ſaltus obſederunt; vada fluviorum munierunt muris; pontes reſciderunt; in locis planis & campeſtribus equites locarunt; ita, ut nullus eſſet Athenienſibus relictus locus ſine dimicatione progrediendi.* Paullo pòſt; *Captus eſt Demoſthenes; & manus, cui ille præerat, ad Polyzelium villam inter dimicandum & reſtitandum circumventa.* Iterum exiguo pòſt: *Suſtinuit tamen illam noctem Nicias. & poſtero die proceſſit inter hoſtium tela ad Aſinarum usque amnem. Illic alios vi impulerunt hoſtes in flumen; alii præoccuparunt præ ſiti abjicere ſemet ipſos. atque ibi in flumine, dum ſimul & bibunt & contrucidantur, maxima ſtrages & cruentiſſima edita eſt.*

Hactenus igitur Thucydidis, Diodori, ac Plutarchi verba. in quibus tres ab Anapo proximi certo ordine referuntur amnes, *Cacyparis*, *Erineus*, & *Aſinarus*. At hodiè tres primi à dicto Anapo vulgaribus vocabulis dicuntur, *Caſibili*, *Miranda*, & *Falconara*. Ex his igitur *Caſibili*, ſive, ut quidam vocant, *Thaſibili*, XII millia paſſuum ab Syracuſis diſſitus, antiquorum ille eſt Κακύπαρις, CACYPARIS. inde poſt VI circiter CACYPARIS *amnis.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

millia ſequitur *Miranda*; qui eſt Ἐρινεὸς, ERINEVS. Quòd igitur Thucydides Niciam CL ſtadia, id eſt millia paſſuum fermè XVIIII, progreſſum ait fuiſſe, id non de eo intelligi debet intervallo, quod tunc ab eius manſione & Erineo amne ad Demoſthenis usque copias; ſed de omni eo ſpatio, quod ab campo illo inter Summam rupem & Anapum flumen ad Erineum usque protendebatur. De-cætero Ptolemæi Ὄρινον, *Orinum*, eumdem eſſe amnem, qui Thucydidi dicitur *Erineus*, omnes hactenus ex ſimilitudine vocabulorum conjecerunt viri docti. Vtrum verò iſte Ἐρινεὸς promiſcuè etiam Ὄρινος accolis olim dictus fuerit; an verò hoc vocabulum, ut multa alia apud Ptolemæum, ſit viatiatum; haud temerè ego dixerim. quamquàm ex ἐρινεὸς (non enim maiuſculis ſolebant priſci librarii in capite vocabulorum uti literis) facilis potuit librarii eſſe lapſus, primùm in ἐρινὸς, & mox in ὀρινός. Porrò ab Erineo ſive Mirandâ VI millia ſunt ad *Falconaram*; qui veterum ille eſt κοῖλος ποταμὸς, id eſt, *in concavo loco*, ſive *in valle amnis* ASSINARVS; ſeu ASINARVS: utrumque enim rectè; quemadmodùm Μεσσλώη & Μεσλώη, Νῆσος & Νῆσσος, & id genus alia. At Πολυζήλειον αὐλὴ, POLYZELIVM *villa*, quo ſitu fuerit, planè incertum eſt: niſi quòd inter Cacyparim & Erineum fuiſſe, ſatis diſertè pateat. Nominis hoc accepiſſe videtur villa ἀπὸ τοῦ Πολυζήλου, *à Polyzelo*, Hieronis, Syracuſanorum regis, fratre; qui Scholiis in Pindari Olymp. oden II memoratur: quia hic conditor, vel ſaltem dominus eius fuit.

ERINEVS, *ſive* ORINVS *fluvius.*

ASINARVS *fluvius.*

POLYZELIVM *villa.*

Cæterùm Ptolemæi ſuprà citavimus iſta: Ὀρίνου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Μακρὸν ἄκρον, Χερσόννησος, Συρακοῦσαι. id eſt: *Orini amnis oſtium*; *Longum promontorium*; *Peninſula*; *Syracuſæ*. Retrogradu itinere, ſcilicet à Pachyno ad Pelorum, incedere Ptolemæum, jam anteà monui. igitur τὸ Μακρὸν ἄκρον, id eſt, LONGVM *promontorium*, medium inter Orinum ſive Erineum & Syracuſas, nullum aliud eſſe poteſt, quàm quod hodiéque hoc ſitu vocatur accolis vulgari vocabulo *Lognina*. Χερσόννησον autem, ſive *Peninſulam* iſtam eſſe Thapſum, ſuprà docui.

LONGVM *promontorium.*

Plinii, dicto lib. III, cap. VIII, hæc ſunt: *Syracuſæ; portus Nauſtathmus; flumen Elorum; promontorium Pachynum*. Iſta verò Scylacis, in Περίπλῳ· Πόλις Συρακοῦσαι. μετὰ δὲ ταύτην πόλις Ἔλωρον, καὶ Πάχυνος ἀκρωτήριον· id eſt: *Syracuſæ urbs. poſt hanc urbs Helorum; & Pachynus promontorium*. Et Ptolemæi hæc; ſi ordinem eius invertas: Ὀρίνου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Φοινικοῦς λιμὴν, Πάχυνος ἄκρα. Hoc eſt: *Orini fluminis oſtium*; *Phœnicûs portus*; *Pachynus promontorium*. Tria igitur adhuc reſtant, præter jam dictos fluvios, inter Syracuſas & Pachynum loca, *Nauſtathmus*, *Phœnicûs portus*, & *Helorum flumen, cum opido*. Ex his Ἔλωρον πόλις καὶ Ἔλωρος ποταμὸς, id eſt, HELORVM *opidum & flumen*, diſpectu reliquis fuerint faciliora. quibus inveſtigatis, reliqua duo loca commodiùs poterint indicari. De illis igitur alios quoque audiamus auctores. Vibius, in Catalogo fluminum: *Elorus; Syracuſarum: à quo civitas*. Stephani epitomator: Ἔλωρος, πόλις Σικελίας, ἀπὸ Ἐλώρου ποταμοῦ, τοῦ κατὰ Πάχυνον· ὅς λέγεται τιθασοὺς ἰχθῦς ἔχειν, ἀπὸ χειρὸς ἐσθίοντας· ὡς Ἀπολλόδωρος ἐν Χρονικῶν πρώτῃ· Id eſt: *Helorus; urbs Siciliæ, ab Heloro amne dicta, qui eſt ad Pachynum. Is cicures fertur habere piſceis, qui è manu edant; ut auctor eſt Apollodorus, Chronicor. lib.* I. Silius, lib. XIIII:

HELORVM, *flumen & opdium.*

> *Sidonia & Drepane, atque undæ clamoſus Helorus.*

Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

> *Hinc Camarinam adit, Thapſonq; & Heloria tempe.*

Virgilius, Aeneid. lib. III:

> *Sicanio prætenta ſinu jacet inſula contra*
> *Plemmyrium: nomen dixêre priores*
> *Ortygiam. Alphéum, fama eſt, huc Elidis amnem*
> *Occultas egiſſe vias ſubter mare: qui nunc*
> *Ore, Arethuſa, tuo Siculis confunditur undis.*
> *Numina magna loci juſſi veneramur. & inde*
> *Exſupero præpingve ſolum ſtagnantis Helori.*
> *Hinc altas cauteis projectaque ſaxa Pachyni*
> *Radimus:*

Ad hæc ita Pomponius Sabinus, ſeu potiùs epitomator eius: *Helorus fluvius per Leontinos campos labitur, qui ſunt fertiliſſimi. Silius ait; Atque undæ clamoſus Helorus. Non ſtagnat. ideò mirandum, quare Stagnantis*. At è diverſo magisque è vero Servius ita: *Stagnantis Helori.*] *Fluvii: qui ad imitationem Nili effunditur campis. Sed Græci ſtagna Helidæ*

[fortè

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

[fortè ἕλη ſcripſit] *dicunt. unde ait, Stagnantis Helori*. Sabinus, quum & Helorinos ſimul & Leontinos intellexiſſet fertileis eſſe campos, heic per ignorantiam geographiæ eos confudit. Fuiſſe autem *Helorum flumen* proximè Pachynum promontorium, clarè è Virgilii juxta & Stephani verbis patet. Verùm clariora certioraque cùm opidi tùm fluminis huius indicia nemo attulerit, quàm quæ doctiſſimus Fazellus in Decad. I, lib. IIII, cap. II, conſcripta reliquit. ea huc adſcripſiſſe, operæ curæque ſit pretium. *Poſt Aſinari*, inquit, *fluminis oſtium ad Elorum usque dirutum caſtellum tota fermè litoralis ora, quæ ad paſſuum millia* IIII *extenditur, Lauphis hodiè vulgò dicta, clamoroſa eſt, ob id, quòd exeſas habet ſpeluncas & aſperas concavitates: in quas, flante Euro atque Africo, frequentibus procellis delata maris tempeſtas refringitur, ac refracta maximum edit fragorem. hinc Elorum amnem, & non aliâ ratione, clamoroſum lib.* XIIII *adpellat Silius. Vbi Lauphi clamoroſæ ſpecus deſinunt, locus eſt mille vix paſſus à mari recedens, Muri Vcci Rocari à domino loci vulgò vocatus. ubi ingens, ſed jam proſtrata, urbs, quam à theatris, quæ ibi ætate paullo ſuperiori exſtabant, quorumque adhuc fundamenta cernuntur, Coliſæum & S. Philippum vulgò adpellant, valle nonnihil depreſſâ cincta, & mille paſſus habens in circuitu, viſitur. cuius tametſi mœnia jacentia ex quadratis olim & maximis lapidibus ſtructa, & arcium ædificiorumque memorabiles ruinæ conſpiciantur: quo tamen nomine apud veteres floruerit (ſiquidem Elorus, urbs vetuſta in hoc agro ab auctoribus poſita non fuit: quam vel ob id fortaſſe Ptolemæus mediterraneam poſuit; quamque Stephanus Byzantius civitatem adpellat; & quam ſtatim ad piſcinam ſequitur eiusdem nominis caſtellum Plinio) incertum mihi eſt. nam ſi ſcriptores inſignem hanc urbem, & non longè à mari olim ſtantem, præteriiſſent; jure omnes reprehendendi forent. Hinc Syracuſas usque via erat antiquitus plano lapide ſtrata, quam Elorinam adpellabant, Straboni. Iuxta mare locus eſt, Gurgus Lauphi vulgò dictus. à quo non longè abest pyramis orbicularis, & in acutum ſurgens; quadratis & eis ingentibus lapidibus structa; cui nunc Turri pizzutæ nomen acceſſit. Lapicidinæ Elorinæ, ad jactum lapidis à mari recedentes, statim ſequuntur. Et mox Elorus caſtellum Plinii prorſus jacens ad litus occurrit; trecentos in ambitu fermè paſſus olim habens: cuius ruinæ, etſi pro magnâ parte ſub terris, toto circuitu hodiè viſuntur. Ad occidentem verò & meridiem Cæſaris piſcina adhæret, multis adhuc veſtigiis clara. gradus namque in vivâ ipsâ urbis rupe exciſi, quibus Elorini ad ſcaphas ſimul & piſcinam deſcendebant. aquæ ductus præterea ſolo excavati, quibus ex Eloro fluvio in piſcinam aquæ deducebantur, integri adeò adhuc ſunt, ut quamfacillimè etiamnunc in eam reduci poſſint. Hanc piſcinam à Cæſare factam, lib.* XXXII, *cap.* II, *his verbis Plinius teſtatur: E manu veſcuntur piſces in pluribus quidem Cæſaris villis; ſed quæ veteres prodidêre in stagnis, nos in piſcinis admirati, in Eloro Siciliæ caſtello, non procul Syracuſis. Hæc Plinius. Hinc Elorum arcem ad jactum ſagittæ plano atque arenoſo itinere Elorus fluvius, & eius oſtium, Vergilio, Ovidio, Plinio, & Stephano, ſequitur, Abiſus hodiè vulgò dictus. qui per paſſus mille ad oſtium usque adeò leni ac placido tramite incedit, ut stagni instar vix loco moveri videatur. hiemalibus quoque imbribus, clauſo oſtio maris fluctibus, adeò frequenter excreſcit, ut agris more Nili ſuperfundatur, ſtagnetque: unde pingveſcunt plurimum. qua ratione* III *Aeneidos Vergilius, Exſupero, inquit, præpingve ſolum ſtagnantis Elori. Hinc ad utramque ripam, tritici, lini, cannabis, ac domeſticarum arborum feraciſſimus eſt. Scribit lib.* VIII *ex Apollodoro Athenæus, & ex ſuprà citatis Plinii verbis comprehenditur, quibus & uſus ſuffragatur, in hoc Elori fluvio cicurum, hoc est, manſvetum genus piſcium, qui mugiles ſunt, reperiri; qui inclamati accedere, & ex porrigentis manu, capite extra aquas paullisper erecto, placidiſſimè cibum capere conſveverunt. Enimverò ager hic Elorinus vel hac etiam ætate proſpectu & terræ & maris jucundiſſimus; ac venatu, aucupio, piſcatuque fluviali & marino gratiſſimus eſt. quem quoque ob varietatem florum, avium concentum, loci amœnitatem, & planitiem ſemper virentem,* ELORIA TEMPE, *quòd quaſi perpetuum ibi ſit ver, lib. Fastor.* IIII *adpellat Ovidius. Oritur hic amnis inter Cerratanum & Palazolum opida, ad latus orientale Cerratani montis, ex Gallo fonte. & augetur à fonte Chiappi & à fonte Ilicis. delapſus deinde Attellari nomen usque ad Bayhachemum pontem ſuscipit retinetque. ac ad paſſuum millia* VIII *ſub arce Rendæ ex fluvio Dilemiſi, ex agro Granpolo in Valle ſervorum oriundo, incrementa recipit. & excurrens, in loco, cui Saccollino nomen, ad dextram, ad jactum lapidis pyramidem relinquit orbicularem vetuſtiſſimam, viſuque nobilem, ex quadratis lapidibus erectam. ſed paullo pòst ad dextram dirutum Yhadedi opidum & ſuper colle eiusdem nominis, ſepulcra frequentia; ad ſiniſtram verò in loco paullisper edito, cui Ioye est nomen, plureis relinquit veteris habitationis ruinas: & defluens pontem ipſum Bayhachemum, qui eius ripas utrimque colligat, abluit. & inde, neglecto priori nomine,*

HELORIA tempe.

Abiſus adpellatus, ad paſſus ferè mille leniſſimo & ſubaquaneo curſu in mare illabitur. Hactenus Fazellus. ex cuius deſcriptione primùm ego colligo, rudera illa mille circiter

HELORVM *opidum.*

paſſus à mari recedentia eſſe antiqui HELORI *opidi* reliquias. nam Ptolemæoquoque Ἕλωρος πόλις, *Helorus urbs*, in mediterraneo, haud ita longè à mari, ponitur. quia autem tam prope mare erat, Scylax eam inter maritimas urbeis retulit, loco ſuprà perſcripto. quamquàm hic auctor non tam ſitum, quam originem Græcanicam reſpexit. ſic enim *Leontinos* quoque, & *Gelam*, & *Acragantem*, & *Selinûntem* eodem modo refert. Atque hanc puto rationem habuiſſe Plinium, cur unà cum flumine Eloro opidum eiusdem nominis dicto lib. III, cap. VIII, non recenſuerit. Fuiſſe

HELORVM *caſtellum.*

autem præter hanc urbem CASTELLVM etiam HELORVM, cum piſcinâ, ex eiusdem Plinii dicto lib. XXXII, cap. II, diſco. Neque verò *caſtellum* adpellaturus erat Plinius id, quod & ante eum Scylax, &, quos mox videbimus, Cicero atque Livius, & poſt eius ætatem Ptolemæus, Stephanus & Vibius, *urbem* ſive *civitatem* vocarunt. Vrbem verò fuiſſe celebrem, non autem caſtellum dumtaxat, patet cùm ex theatrorum, arciumque & aliorum ædificiorum, item ex ſepulcretorum reliquiis, tùm inde etiam, quòd via hinc, tamquàm à celeberrimo loco, Syracuſas usque

HELORINA *via.*

producta, ὁδὸς Ἑλωρίνη incolis, id eſt, VIA HELORINA dicebatur; ut ſuprà è Thucydidis hiſtoriâ cognitum eſt. Atq; ex eodem documento antiquitas iſtius urbis Græcanicæ perſpicitur. Apud Livium, lib. XXIIII, ubi Syracuſarum obſidio deſcribitur, leguntur iſta: *Interim Marcellus cum tertiâ ferè parte exercitus ad recipiendas urbeis profectus, quæ in motu rerum ad Carthaginienſeis defecerant, Pelorum atque Herbeſum, dedentibus ipſis, recepit.* Et apud Ciceronem etiam, in Verrem lib. IIII, hæc: *Nulla domus in Siciliâ locuples fuit, ubi iſte non textrinam inſtituerit. Mulier eſt Segeſtana, perdives & nobilis, Lamia nomine. per triennium iſti plenâ domo telarum ſtragulam veſtem confecit: nihil niſi conchylio tinctum. Attalus homo pecunioſus, nec vulgò, Lilybæi; Critolaus Ennæ; Syracuſis Aeſchrio, Cleomenes, Theomneſtus; Pelori Archonides, Megiſtus.* At inter reliquos tot auctores quum nemo ne ſuſpicionem quidem ullius opidi *Pelori* reliquerit; neque nunc ulla eius usquàm reperiantur veſtigia; nihil certius eſſe poteſt, quàm corruptum id eſſe vocabulum apud Ciceronem atque Livium ex genuino *Helori* opidi nomine.

PISCINA *Helorina.*

Cæterò apud Helorum caſtellum PISCINA illa *Helorina* fueritne Cæſaris, an alius cuiusdam domini, ambiguum ferè ex præſcriptis Plinii verbis manet. Et quò Cæſari villa cum piſcinâ in Siciliæ remotiori litore? Villam verò ſi heic nullam intellexiſſe Plinium exiſtimes; ſed piſcinam tantùm: certè nec nomen Cæſaris heic intel-

HELORVS *fluvius.*

lectum voluit. Cæterò FLVMEN HELORVM quòd inde *clamoſum* Silio adpellatum putat Fazellus, quia in vicino litore procellæ maris edant fragorem; id ſanè flumini epitheton nimis ineptè fuerit quæſitum. Ego verò ab opido Spaccafurno Avolam versùs atque Syracuſas tendens, amnem hunc in mediterraneo, per ſaxeum confragoſumque & mirificè exeſum alveum delabentem, ingentem fragorem, ſive, ut Silius dicit, clamorem edere expertus ſum. De piſcibus eius ſuprà ex Apollodoro apud Stephanum intelleximus. de iisdem ita Athenæus lib. VIII: Νυμφόδωρος δὲ ὁ Συρακούσιος ἐν τοῖς Περίπλοις, ἐν τῷ Ἐλώρῳ ποταμῷ λάβρακας εἶναί φησι καὶ ἐγχέλεις μεγάλας, οὕτω τιθασοὺς, ὡς ἐκ τῶν χειρῶν δέχεσθαι τῶν προσφερόντων ἄρτους. Id eſt: *Nymphodorus Syracuſanus, in Circumnavigationibus refert, in Heloro flumine lupos eſſe angvillasque magnas tam cicures, uti ex offerentium manu panem ſumant.* Apollodori nomen quomodò ex hoc loco citaverit Fazellus, miror; quum id apud Stephanum ſit. Sed idem Fazellus Strabonem quoque ſuper eodem flumine citat; quum tamen is auctor nullam eius faciat mentionem.

Idem Fazellus ſuprà ſcriptis continuò adnectit iſta: *Poſt fauceis Elori fluvii paſſibus ferè mille, piratarum eſt ſtatio, Fundus Muſcarum cognominata.* Et paullo pòſt: *Paullo inde longiùs altera ſalina, ampla quidem, Ruvectus adpellata, inſtat: quæ peninſulam quam-*

NAVSTATHMVS *portus.*

dam efficit. ad cuius oſtium Phœnicûs portus eſt Ptolemæo, Nauſtathmus Plinio; Vindicaris hodiè dictus. Erravit igitur, hoc quidem Fazelli judicio, vehementer Plinius, cui PORTVS NAVSTATHMVS inter Elorum & Syracuſas recenſetur. *Syracuſæ*, inquit

PHOENICVS, *flumen & opidum.*

dicto lib. III, cap. VIII, *Portus Nauſtathmus; flumen Elorum; promontorium Pachynum.* Erravit, eâdem Fazelli ſententiâ, & Duris; cui Φοινικοῦς refertur πόλις καὶ ποταμὸς, id eſt, PHOENICVS *urbs & amnis*. ſic quidpe Stephani epitomator: Ἀκράγαντες, πόλεις πέντε

Σικελίας,

Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραῤῥέοντος. Φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἔρυκην, καὶ Κάμικον, Ἁλυκόν τε καὶ Θέρμον, καὶ Καμάριναν. Id eſt: *Acragantes urbes ſunt quinque: quarum una Siciliæ, ab amne præfluente dicta. Ait enim Duris, pleraſq; Sicularum urbium à fluviis nomina accepiſſe: Syracuſas ſcilicet, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, Camarinam*. At inter Helorum flumen & Pachynum promontorium nullus alius eſt amnis. nullus igitur heic *Portus* Ptolemæi *Phœnicûs*, qui haud dubiè idem eſt cum Duris *opido Phœnicûnte*, dari poteſt. Prope tamen Helorum opidum ac paullo magis versùs ſeptemtriones eum portum collocavit in tabulâ Ptolemæus. unde ego colligo, *Phœnicûntem amnem* eſſe eum, qui II millibus paſſuum ab Helori lævâ ripâ versùs ſeptemtriones diſtat. cuius vocabulum nunc vulgare memoriæ meæ excidit. Iam verò quum nullus ſit portus vel navium ſtatio inter hunc amnem & Syracuſas, præter eam ſtationem, quæ ad Cacyparis fluvii oſtium & Longum promontorium vulgò nunc vocatur *Fontane bianche*; hanc eſſe Plinii *Portum Nauſtathmum*, planè ego iudicaverim. Si verò Plinium ſuſpiceris ordinem locorum transpoſuiſſe; quum *portus* iſte *Nauſtathmus* eſſet idem, qui nunc ſub Pachyno dicitur vulgò *Vindicari*: certè ipſum vocabulum Ναύσταθμος non *portum*, ſed *ſtationem* tantùm *navium* ſignificat.

CAP. XIIII.

Pachynum promontorium. Portus Pachyni. Odyſſéum ſive Vlyſſéum promontorium. Portus Odyſſeæ ſive Vlyſſei promontorii. Hecates fanum, & Hecabes cenotaphium. Motycanus & Hirminius amnes. Caucana portus, & opidum. Bucra promontorium. Fons Dianæ. Camarina palus & urbs; quæ antè Hyperia, Phæacum ſedes. Amnes Hipparis & Oanus.

SEquitur igitur ab Heloro amne Πάχυνος ἄκρα, PACHYNVS *promontorium*, vulgò nunc accolis *Capo Páſſalo* & *Páſſaro* dictum; orientale Siciliæ latus, ut ſuprà oſtenſum, cum Peloro definiens. Memoratur compluribus auctoribus; quorum verba ſuprà in univerſæ inſulæ deſcriptione allata ſunt. quare unum atque alterum poëtarum locum heic repetiiſſe ſufficiet. Dionyſius, Orbis terrarum deſcriptor: PACHYNVS *promontorium.*

Ἄκραι δέ οἱ Πάχυνός τε, Πελωρίς τε, Λιλύβη τε.
Ἀλλ' ἤτοι Λιλύβη μὲν ἐπὶ ῥιπὴν ζεφύροιο
Εἰσανέχει, Πάχυνος δὲ πρὸς αὐγάς, αὐτὰρ ἐπ' ἄρκτους
Ἠνεμόεσσα Πελωρίς.

Hoc eſt:

Promontoria ei ſunt, Pachynus, Peloris, & Lilybe.
Sedenim Lilybe ad flatum Zephyri
Prominet; Pachynus verò ad orientem; cæterùm ad ſeptemtriones
Ventoſa Peloris.

Hic equidem mediam ſyllabam corripuit. ut & Latinus eius interpres Priſcianus, ſive is Rhemnius Fannius fuerit:

Procurrens Pachyno longè clauſtriſque Pelori,
Exterrensque rateis Lilybæi cautibus aſpris.
Eminet ad Zephyrum Lilybe; Pachynusq; ſub ortum:
Adſpicit Auſoniam boreæq; Pelorus ad arceis.

Et item alter eius interpres, Feſtus Avienus:

In matutinos Pachynos producitur ortus.

At reliqui Latini poëtæ eamdem producunt. Virgilius, Aeneid. lib. III:

Præſtat Trinacrii metas luſtrare Pachyni

Et eodem libro poſteà:

Exſupero præpingve ſolum ſtagnantis Helori.
Hinc altas cauteis projectaq; ſaxa Pachyni
Radimus.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Et Aeneid. lib. VII:

Dardaniam Siculo proſpexit abusque Pachyno

Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

Iamque Peloriaden, Lilybæaque, jamq; Pachynum
Luſtrârat.

Idem μεταμορφώσεων lib. V:

Dextra ſub Auſonio manus eſt ſubjecta Peloro
Læva Pachyne tibi; Lilybæo crura premuntur.

Et μεταμορφ. lib. XIII: ——*Intrant*

Sicaniam. tribus hæc excurrit in æquora linguis.
E quibus imbriferos verſa eſt Pachynus ad auſtros.

Sic & Græcus poëta Nonnus Διονυσιακῶν lib. XIII:

Καὶ δάπεδον νησαῖον ἁλιρροίζοιο Παχυνοῦ
Et ſolum inſulare à mari turbati Pachyni.

Ovidius primam quoque produxit, dicto Μεταμορφώσεων lib. XIII. De cætero, ut *Pelorus* promontorium neutro etiam genere dicebatur *Pelorum*; ita & *Pachynus* eodem genere vocatur *Pachynum*. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Portus Nauſtathmus; flumen Elorum; promontorium Pachynum.* Mela lib. II, cap. VII: *Pachynum vocatur, quod Græciam ſpectat.* Maſculino tamen invenias longè frequentiùs. Solinus, cap. XI: *Pachynus adſpectus in Peloponneſum & meridianam plagam dirigit.* Polybius, lib. I: Κάμψαντες τὸν Πάχυνον. id eſt: *Quum Pachynum circumflexiſſent.* Et eodem libro poſteà: Τὸ δὲ εἰς τὸ Σικελικὸν πέλαγος ἀνατεῖνον ἀκρωτήριον, Πάχυνος καλεῖται. hoc eſt: *Quod in mare Siculum protenditur promontorium, Pachynus vocatur.* Strabo libro VI: Πάχυνος δ' ἐστὶν ἡ ἐκκειμένη ἄκρα πρὸς ἕω. id eſt: *Pachynus eſt promontorinm, quod in ortum versùs porrigitur.* Ptolemæus: Πάχυνος ἄκρα· *Pachynus promontorium.* Stephani epitomator: Πάχυνος, ἀκρωτήριον Σικελίας. id eſt: *Pachynus; promontorium Siciliæ.* Cæterò ipſum promontorium ita deſcribit Fazellus, Decad. I, lib. V, cap. I: *Pachynus paſſibus mille poſt Mariellam in ſublime ſurgit. ubi ſtatim turrim habet ſpeculam, mari prominentem. unde deinde longè latéque, duorum ferè milliarium ſpatio ad auſtrum in mare effunditur: ac ibi demum paulliſper depreſſum, ad ſiniſtram curvato litore ſe flectit; & peninſulam efficiens, ad orientem procurrit. cuius quidem peninſula, ſexcentorum dumtaxat paſſuum circuitum amplexa, tota petroſa, aſpera, altisque prærupta eſt cautibus; iſthmumq; anguſtiſſimum XX paſſuum habet. quo fit, ut brumali tempore tumeſcente mari, & fluctibus utrimque ſeſe obviantibus in inſulam plerumque abeat.* Hinc illud Nonni, dicto Διονυσιακῶν lib. XIII:

Καὶ δάπεδον νησαῖον ἁλιρροίζοιο Παχυνοῦ.
Et ſolum inſulare à mari turbati Pachyni.

Item iſtud Lycophronis, in Alexandrâ:

Ψευδήριον δὲ νησιωτικὸς στόνυξ
Πάχυνος ἕξει.

Id eſt:

Cenotaphium verò ſcopulus inſularis
Pachynus habebit.

Ad quæ ita commentatur Tzetzes: Νησιωτικὸς στόνυξ.] Ἀκρωτήριον τῆς Σικελίας ἐστίν· καλεῖται δὲ Πάχυνος. id eſt: *Inſularis ſcopulus.*] *Promontorium eſt Siciliæ; quod Pachynus vocatur.*

PORTVS *Pachyni.*

In lævo Pachyni latere PORTVS fuit cognomento ipſius PACHYNI. Cicero, in Verrem lib. V: *Poſteaquàm paullum provecta claſſis eſt, Pachynum quinto die denique adpulſa eſt.* Solverat è Syracuſano portu. Mox poſteà: *Ecce autem repentè nunciatur, piratarum naveis eſſe in portu Ediſſæ: nam ita is locus nominatur. noſtra autem claſſis erat in portu Pachyni. Cleomenes autem, quod erat terreſtre præſidium, non re, ſed nomine, ſperabat, iis militibus, quos ex eo loco deduxiſſet, explere ſe numerum nautarum & remigum poſſe. In quadriremi Centuripinâ malum erigi, vela fieri, præcidi anchoras imperavit: & ſimul, ut ſe cæteri ſequerentur, ſignum dari juſſit. Evolârat jam è conſpectu ferè fugiens quadriremis, quum etiamtunc cæteræ naves ſuo in loco moliebantur. Erat animus in reliquis, quamquàm erant pauci. quoquo modo ſeſe res habebat; pugnare tamen ſe velle, clamabant. Sed tunc inopes relicti à duce præfectoq; claſſis, eumdem neceſſariò curſum tenere cœperunt. Pelorum versùs, ut ipſe Cleomenes,*

menes, ita cæteri navigabant. Neque hi tamen tam prædonum fugiebant impetum, quàm imperatorem ſequebantur. Tum, ut quisq; in fugâ poſtremus, ita periculo princeps erat. poſtremam enim quamq; navem piratæ primam adoriebantur. Patet ex his, & versùs Lilybæum à *Pachyno portu* fuiſſe *Ediſſæ portum*, & propè ſitum. Fazellus, Dec. I, lib. IV, cap. II, ita tradit: *Portum Vindicarim ad* IIII *paſſuum millia ſtatio ſequitur Marzamenus. ſupra quam parvo interſtitio, occidentem versùs, jacentis opiduli, & interiùs in agro, cui Burio eſt nomen, loco præſertim, quem Miſitellum denominant, à litore paſſuum millibus duobus remoto, complura priſcæ habitationis cernuntur cadavera. à quibus ad lapidis projectum ædes abeſt magnis excitata lapidum molibus, columnisque & fornicibus ſubnixa; divo Andreæ hodiè dicata. Nec ab eâ procul confuſa proſtrati opidi viſcera calcantur. ubi ædicula divo Baſilio ſacra. & deinceps tumulus eſt divo Hippolyto cognominatus: circa quem nihil integrum; ſed jacens ſolùm opidum. cui vicinum eſt fanum, vetuſtate celeberrimum: cuius tectum dumtaxat deſideratur; divo hodiè Laurentio conſecratum. ſub quo ædes latet ſubterranea teſtudinei operis, columnis ſubfulta. Huic ſano vaſtæ, ſed usque ad fundamenta dirutæ, urbis, quæ tota nunc aratur, præclara hærent veſtigia. A qua quadringentos fermè paſſus alterius magni proſtrati opidi admirandæ abſunt ruinæ: ubi divo Petro nuncupatum exſtat templum. Ita totus hic ager, qui quatuor vix producitur milliaribus latitudine, veterum operum monumentis, partim integris, partim ſemidirutis, partim verò in rudera contritis, pro maximâ parte occupatur. quorum quæ digniora ſunt, divo Laurentio & divo Petro, veterum nominibus prorſus obliteratis, inſcribuntur. Sed ad litus redeo. Poſt Marzamenum, Farinæ, piratarum ſtatio occurrit. ac demum ad radices Pachyni Mariella eſt ſalina.* Et eiusdem Decad. lib. V, cap. I: *Pachynus paſſibus mille poſt Mariellam in ſublime ſurgit:* Paullo pòſt: *Ad orientem nullus ei fidus eſt ſinus. ſed quà meridiem reſpicit. ad iſthmi litus ſtationem habet; quam Cicero,* VII *in Verrem, Pachyni portum, vulgus hodiè Longobardum nuncupat; triremium tantùm parvorumque navigiorum capacem. qui fauceis multis reflexibus tortuoſas, & ob id obliqunm difficilemque ingreſſum habet.* Mox: *Portui Longobardo proſtrata hæret urbs, paſſus ferè mille habens in circuitu: in qua nihil ædificii cernitur vel pulcrum vel integrum; ſed jacentia ſolùm antiquitatis veſtigia rudia, inelegantia, & coacervata paſſim proteruntur. Hanc Motyen olim fuiſſe, Pauſanias lib.* V *ſcribit.* Hactenus Fazellus. Motyam fuiſſe inter Lilybæum atque Drepanum, infrà ſuo loco docebitur. cæterùm caſtella fuiſſe, non tot numero in tam arcto ad Marzamenum portum ſpatio opida, maximè credibile eſt. Ego verò hunc ipſum locum Ciceronis *Portum Pachyni* eſſe judicaverim; quando is locus celebris & militum præſidio obſeſſus fuit: iſte verò Longobardus portus longè importuoſior eſt, quàm quem claſſis, adversùs piratas emiſſa, ſubire debuerit. Cæterùm Ptolemæo ultimus locus in meridionali inſulæ latere proximusque Pachyno promontorio memoratur, Ὀδύσσεια ἄκρα, id eſt, ODYSSEA ſive ODYSSEVM *promontorium*; ſive, Latinè ſi loqui malis, VLYSSEVM *promontorium*; ſeu VLYSSIS *promontorium*. quod idem eſſe deprehenditur, quod hodiè vulgari vocabulo dicitur *Capo di Marza*, & item *Capo di Caſtelluccio*. namque hoc ultimum eſt, quod in meridiem vergat; Pachyno hinc jam in ortum ſpectante. Huic Vlyſſis promontorio ſinus ab occidente adjacet, navium capaciſſimus, communibus promontorii cognomentis: idem *Porto di Caſtelluccio* nuncupatus. Ad ipſum autem promontorium *inſignis urbis*, inquit Fazellus, *disjectæ ambitus mille quingentorum paſſuum exſtant monumenta, arcisque ad extremitatem à mari percuſſæ, ædiumque veteris architecturæ in ſubterraneis ſimul exſtantibus locis veſtigia. quibus & celebrem olim fuiſſe civitatem, ſatis argumenti proferatur; quo tamen nomine apud veteres ſteterit, adfirmare nihil audeo: ſuſpicari verò, Eubœam vel Callipolim fuiſſe, nihil vetat. hodiè autem ab arce dirutâ Caſtellutium adpellatur.* Ego verò hunc eumdem locum eſſe judicaverim, qui Ciceroni, dicto proximè loco, corruptè *Ediſſæ portus* vocatur; quum fuerit Græcis incolis τῆς Ὀδυσσείας λιμὴν, id eſt, ODYSSEAE *portus* dictus; nempe ἀπὸ τῆς Ὀδυσσείας ἄκρας, *ab Odyſſeâ promontorio*. nam Latinos auctores Græca locorum Græcorum vocabula plerumque retinuiſſe, vel ſexcentis paſſim documentis patet. ſic Plinius, lib. III cap. VIII: *Syracuſæ, cum fonte Arethuſa. quamquàm & Temenitis, & Archidemia, & Magæa, & Cyane, & Milichie, fontes in Syracuſano potantur agro.* Quæ vocabula omnia ſunt feminina; non ad Latinum *fontes*, ſed ad Græcum κρῆναι accommodata. At ipſa Ὀδύσσεια ἄκρα, id eſt, *Vlyſſeum promontorium*, inde nomen accepit, quòd huc Vlyſſem in longinquâ illâ oberratione adpuliſſe fabulati ſunt priſci mortales. Lycophron in dictâ Alexandrâ:

ODYSSEVM *ſive* VLYSSEVM *promontorium.*

ODYSSEAE *portus.*

Ἄλλοι

Ἄλλοι Μελίτην νῆσον Ὀθρωνοῦ πέλας
Πλαγκτοὶ κατοικήσουσιν, ἣν πέριξ κλύδων
Ἔμπλην Παχυνοῦ Σικανὸς προσμάσσεται,
Τοῦ Σισυφείου παιδὸς ὀχθηρὰν ἄκραν
Ἐπώνυμον ποθ' ὑστέρῳ χρόνῳ γράφων,
Κλεινόν θ' ἵδρυμα παρθένου Λογγάτιδος,
Ἕλωρος ἔνθα ψυχρὸν ἐκβάλλει ποτόν.

Hoc eſt:

Alii Melitam inſulam juxta Othronum
Errones occupabunt; quam undiq; fluctus
Sicanus prope Pachynum rigat,
Siſyphii filii jugoſum promontorium
Cognomento quondam futurum radens;
Inclytumque templum virginis Longatidis:
Vbi frigidam Helorus ejicit aquam.

Ad hæc ita Tzetzes: Εἶπον τὴν ἱστορίαν τὴν τοῦ Σισύφου. παῖδα γενεαλογοῦσι τὸν Ὀδυσσέα τινὲς τοῦ Σισύφου. Περὶ δὲ τοῦ λεγομένου Ὀδυσσείου ἀκρωτηρίου λεκτέον. Ἀνθ' ὧν Ὀδυσσεὺς ἐν Χερρονήσῳ πρῶτος ἀπήρξατο βάλλειν λίθοις τὴν Ἑκάβην, ἐν Σικελίᾳ πλανώμενος, καθ' ὕπνους ἐδειματοῦτο, ἀνθ' οὗ ἱερὸν Ἑκάτης ἱδρύσατο καὶ κενοτάφιον Ἑκάβης· ὅτι ἡ Ἑκάτη φαντασμάτων αἰτία φοβερά, χαλκόπους οὖσα, καὶ ὀφιώδης καὶ τερατώδης· καὶ ἀφ' ἑαυτοῦ τὸ ἀκρωτήριον Ὀδύσσειαν ἄκραν ἐκάλεσε, Κάκραν καλουμένην πρὶν, ὅπερ ἐστὶν πλησίον Παχυνοῦ. Hoc eſt: *Narravi hiſtoriam de Siſypho: cuius filium quidam deducunt Vlyſſem. De promontorio autem, quod vocatur Odyſſéum, nunc dicendum. Vlyſſes in Cherroneſo quia primus in Hecaben lapides conjecerat; in Siciliâ oberrans, per ſomnum perterrefactus eſt. quocircà templum Hecatæ exſtruxit, cenotaphiumque Hecabæ. quia Hecate ſpectrorum eſt cauſa, formidabilis, æreos habens pedes, ſerpentem referens, atque monſtroſa. Atque ab ſe ipſo promontorium vocavit Odyſſéan acran; quum anteà diceretur Cacra: quod prope Pachynum eſt.* Idem Lycophron poſteà:

HECABES *templum;* & HECATES *cenotaphium.*

Ψευδήριον δὲ νησιωτικὸς στόνυξ
Πάχυνος ἕξει σεμνὸν ἐξ ὀνειράτων,
Ταῖς δεσποτείαις ὠλέναις ὠγκωμένον.
Ῥείθρων Ἑλώρου πρόσθεν ἐκπεπλασμένης.
Ὃς δὴ παρ' ἀκταῖς τλήμονος ῥανεῖ χοὰς
Τριαύχενος μείλιγμα δειμαίνων θεᾶς
Λευστῆρα πρῶτον οὕνεκα ῥίψας πέτρον
Ἅδῃ κελαινῶν θυμάτων ἀπάρξεται.

Hoc eſt:

Cenotaphium verò ſcopulus inſularis
Pachynus venerandum habebit, è ſomniis
Adgeſtum herilibus manibus:
Qui juxta ripas miſeræ fundet libamina,
Ante fluenta Helori ſepultæ,
Tricervicis iram formidans deæ,
Quoniam primum lapidatorem projecit lapidem,
Nigra Plutoni auſpicabitur ſacra.

Ad quæ ita Tzetzes: Νησιωτικὸς στόνυξ.] ἀκρωτήριον τῆς Σικελίας ἐστίν· καλεῖται δὲ Πάχυνος. ἔνθα κενοτάφιον Ὀδυσσεὺς ἱδρύσατο τῇ Ἑκάβῃ, δειματούμενος ὑπ' αὐτῆς ἐν ταῖς νυξὶ, διὰ τὸ πρῶτον κατάρξαι αὐτὸν τοῦ καταλευσμοῦ τοῦ ὑφ' Ἑλλήνων εἰς αὐτὴν γεγονότος. Hoc eſt: *Inſularis ſcopulus.] Promontorium eſt Siciliæ, quod Pachynum vocant. ubi Vlyſſes cenotaphium excitavit Hecabæ per nocteis ab ipsâ perterritus, quia, quum illa lapidibus à Græcis obrueretur, ipſe primum in eam conjeciſſet.* In portu igitur Vlyſséi promontorii FANVM fuit HECATAE & CENOTAPHIVM HECABAE. unde ipſius etiam portus perſpicitur celebritas.

Porrò litûs ab Vlyſséo promontorio ad Camarinam usque urbem, cuius nomen hodiè in ſpeculâ manet, deſcribitur Ptolemæo ad hunc modum: Πάχυνος ἄκρα, Ὀδύσσεια ἄκρα, Μοτυχανοῦ ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Καύκανα λιμὴν, Βούκρα ἄκρα, Ἱπώρου ποταμοῦ ἐκβολαί. Id eſt: *Pachynus promontorium, Odyſſéum promontorium, Motychani amnis oſtium, Caucana portus, Bucra promontorium, Ipori fluminis oſtium.* Hoc flumen ad ipſam fluxiſſe

HIRMINIVS fluvius.

Camarinam; pòſt oſtendetur. Plinius, dicto lib. III, cap. VIII, ita habet: *Promontorium Pachynum. à qua fronte Siciliæ flumen Hirminium; opidum Camarina.* HIRMINIVS iſte *amnis* haud dubiè is eſt, qui, maximus inter Pachynum & Camarinam, vulgari nunc accolis vocabulo dicitur *Mauli*, & item *Fiume di Raguſa*. nam Μοτυχανὸς, ſeu potiùs Μοτυκανὸς ποταμὸς, MOTYCANVS *fluvius* eſt is, qui citra illum vulgò nunc vocatur *Scícali*; tenùi alveo: oriturque exiguo ſupra opidum, cui vulgare nunc vocabulum *Módica*, olim autem Ptolemæo in mediterraneis Μότουκα, *Motuca*; aliis verò Μότυκα, *Motyca* dicebatur: ut ſuo loco latiùs explicabitur. quod opidum unà cum cognomine opido *Scícali* transgreſſus, poſt VII à fonte millia paſſuum mari miſcetur. In Tabulâ itinerariâ ingens depictus cernitur Siciliæ amnis; cuius oſtium ultra Syracuſas quaſi in meridionale inſulæ latus effunditur: nomenque fonti eius adpoſitum *Fl. Nirannus*. Eſſe prædictum *Hirminium* flunem, cùm ſimilitudo corrupti vocabuli, tùm ipſa regio indicat; maximè verò, quòd nullus aliàs iſto nomine in Siciliâ reperitur fluvius.

MOTYCANVS amnis.

CAVCANA, opidum & portus.

Poſt Hirminium flumen ſequuntur Καύκανα λιμὴν, id eſt, CAVCANA *portus*, & Βοῦκρα ἄκρα, hoc eſt, BVCRA *promontorium*; Ptolemæo loco proximè dicto memorata. Vocabulum portus pluralis eſſe numeri, τὰ Καύκανα, è Procopii Vandilicar. rer. lib. I diſco; ubi ita ſcriptum eſt: Βελισάριος δὲ τὸν Προκόπιον ἐκέλευεν ἐς Καύκανα τὸ χωρίον ξυμμίξαι διακοσίοις μάλιστα σταδίοις Συρακουσῶν διέχον· οὗ δὴ αὐτός τε καὶ ὁ ξύμπας στόλος ὁρμήσασθαι ἔμελλεν. Id eſt: *Beliſarius juſſit Procopium ad Caucana opidum ſeſe conferre, CC maximè ſtadiis à Syracuſis diſſitum. quo & ipſe & omnis claſſis adpulſura erat.* Quum Hiporus ille Ptolemæi ipſam Camarinam præfluxerit; ut mox infrà oſtenſurum me dixi: *Bucra promontorium* nullum aliud eſſe poteſt, quàm quod unicum in hoc inter Odyſséum promontorium & Camarinam litore longiùs in mare procurrit, vulgò nunc accolis *Capo di Scarami* & *Scalami*, ſive *di Scarambri* & *Scalambri* dictum. Hinc CAVCANA *opidum* cum *portu*, quem medium Ptolemæus refert inter prædictum promontorium Bucram & Motucanum amnem, haud dubiè eo ſitu fuit, ubi etiamnunc magnæ urbis duorum millium paſſuum tractu ad divi Nicolai usque fanum veſtigia in litore conſpiciuntur. incolæ hodiè loca hoc tractu patriâ lingvâ *Longobardo*, *Cummo*, atque *Mulinazzo* adpellant. Erravit, aliosque in errorem ſecum traxit Fazellus, haſce antiquæ urbis ruinas vetus illud Inycum interpretans, quod prope Agrigentum fuiſſe, pòſt docebo. Cæterùm quum à Syracuſis directo itinere L circiter huc ſint millia paſſuum, omnino apud Procopium ſcribendum cenſeo τριακοσίοις σταδίοις, id eſt, CCC *ſtadiis*. Litoris navigatio à Syracuſis ad Caucana, longè plura ſtadia occupant. Falſi ſunt immenſum in modum illi, qui Caucana hæc Procopii inter Cacyparim amnem & Plemmyrium promontorium ponunt. In prædictum portum Caucana navigavit Beliſarius, quia inde còmmodiſſimus in Africam per Gaulum Melitamque inſulas trajectus. ſic enim ibidem poſteà Procopius, ubi ex Caucanis ſolviſſe Beliſarinm narrat: Βελισάριος δὲ ἐκέλευε σημῆναι τὴν ἀπόπλουν ταῖς σάλπιγξιν. ἀράμενοί τε κατὰ τάχος τὰ ἱστία, Γαύλῳ τε καὶ Μελίτῃ ταῖς νήσοις προσέσχον. Id eſt: *Beliſarius tubis ſignum ad proficiſcendum dari juſſit. Velis itaque confeſtim ſublatis, ad Gaulum atque Melitam inſulas adplicuerunt.*

BVCRA promontorium.

DIANAE fons & amnis.

Ad ipſum promontorium Bucram effunditur amniculus, cuius fons IIII fermè millia ſupra litus, ad vicum, cui vulgaris adpellatio eſt *Santa Cruce*, exoriens, vulgò nunc accolis vocatur *Favara*. DIANAE dicitur *fons* Solino ac Priſciano, Dionyſii interpreti. Solinus cap. XI; quod eſt de Siciliâ: *Fluminum miracula abundè varia ſunt. Dianam, qui ad Camarinam fluit, niſi manus pudicæ hauſerit, non coibunt in corpus unum latex vineus & latex aquæ.* Priſcianus, ſive Rhemnius Fannius huius operis ſit auctor:

> *Plurima ſunt iſtic totum memoranda per orbem.*
> *Dianæ fons eſt; Camarinâ gignitur undâ:*
> *Quem ſi quis manibus non caſtis hauſerit, umquàm*
> *Lætifico triſtis non miſcet pocula Baccho.*

Scio equidem hunc *Dianæ fontem* interpretari Fazellum eum, ex quo Hipparis fluvius per Camarinam paludem defluit in mare ſub ipsâ veteris Camarinæ urbis ſpeculâ. Verùm Solinus diſertè non fontem tantùm, ſed flumen adpellat, quod juxta Camarinam fluat. quod vocabulum nemo alius tribuit Hippari amni. Sed verum uti fatear, res ea valde ambigua eſt atque incerta.

Ipſa

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Camarina urbs.

Ipſa hinc Καμαρίνα πόλις, Camarina, ſive, ut alii Latini ac maximè poſteriores ſcripsêre auctores Camarina *urbs*, in ipſo litore edito loco inter duos amneis poſita fuit, quorum alter nunc *Fraſcolári* ſeu *Fraſcoláni*, alter *Camarána* vulgò vocatur; compluribus memorata auctoribus: quia & ipſa una ex potentiſſimis celeberrimisque Siciliæ fuit civitatibus. Erravit Ptolemæus, in mediterranea ad x millia paſſuum ab litore eam removens. In litore locavit Plinius, dicto lib. III, cap. VIII. *Promontorium*, inquit, *Pachynum. à qua fronte Siciliæ flumen Hirminium; opidum Camarina; fluvius Gelas.* Scylax, in Circumnavigatione: Ἀπὸ Παχυνοῦ δὲ πόλεις Ἑλληνίδες αἵδε· Καμαρίνα, Γέλα, Ἀκράγας, Σελινοῦς, Λιλύβαιον ἀκρωτήριον. Id eſt: *A Pachyno urbes Græcæ ſunt iſtæ; Camarina, Gela, Acragas, Selinûs, Lilybæum promontorium.* Hodiè ex urbe tam celebri nihil reliquum eſt, præter nomen & antiquorum mœnium, quorum ambitus ad CIↃIↃ paſſus patet, & ædificiorum tenueis reliquias: nam patrum noſtrorum memoriâ, omnia reliqua vetuſtatis monumenta in opidum, cui vulgare nomen *Terra nuova*, XVIII millia paſſuum hinc diſſitum, translata ſunt. Turris tamen ſeu ſpecula quadrata, elegantis operis atque eximiæ magnitudinis, è ruinis eius paullo antè erecta fuit; *Torre di Camarána* etiamnunc vulgò nuncupata. A Syracuſanis olim conditam fuiſſe urbem auctores ſunt, Thucydides, Marcianus Heracleenſis, ac Strabo. Ex his Strabo lib. VI; Καμαρίνα, inquit, ἄποικος Συρακουσίων. id eſt; *Camarina colonia Syracuſanorum.* Tempus etiam adjicit Thucydides lib. VI. Καὶ Καμαρίνα, inquit, τὸ πρῶτον ὑπὸ Συρακουσίων ᾠκίσθη, ἔτεσιν ἐγγύτατα πέντε καὶ τριάκοντα καὶ ἑκατὸν μετὰ Συρακουσῶν κτίσιν. Ἀναστάντων δὲ Καμαριναίων γενομένων πολέμῳ ὑπὸ Συρακουσίων δι' ἀπόστασιν, χρόνῳ Ἱπποκράτης ὕστερον, Γέλας τύραννος, λύτρα ἀνδρῶν Συρακουσίων αἰχμαλώτων λαβὼν τὴν γῆν Καμαριναίων, αὐτὸς οἰκιστὴς γενόμενος κατῴκισε Καμάριναν. καὶ αὖθις ὑπὸ Γέλωνος ἀνάστατος γενομένη, τὸ τρίτον κατῳκίσθη ὑπὸ Γέλωνος. Id eſt: *Camarina quoque primùm à Syracuſanis fuit condita, annis fermè* CXXXV *poſtquàm Syracuſæ conditæ. Quum autem Camarinenſes ob defectionem à Syracuſanis bello eſſent ejecti; pòſt aliquanto Hippocrates, Gelæ tyrannus, pro redemtione Syracuſanorum, quos captivos habebat, Camarinenſium agro accepto, ipſe coloniæ deductor Camarinam iterum condidit atque incolis frequentavit. Et quum rurſus à Gelone ſedibus moti eſſent; mox jam tertiò per eumdem Gelonem Camarina frequentata eſt.* Syracuſas conditas fuiſſe à Corinthiis, Archiâ duce, Olympiadis XI anno II, ante natum Ieſum anno IↃCCXXXV, ſuprà cap. II & XII oſtenſum eſt. Condita igitur *Camarina* fuit circa Olympiadem XLV; annis ante natum Chriſtum circiter IↃC. Anno XLVI pòſt, quàm condita fuit, iterum fuiſſe ab iisdem Syracuſanis everſam, auctor eſt prædictus Marcianus, in Orbis deſcriptione, his verſibus:

Μεγαρεῖς Σελινοῦντ' οἱ Γελῷοι δ' ἔκτισαν
Ἀκράγαντα· Μεσσήνην δ' Ἴωνες ἐκ Σάμου.
Συρακούσιοι δὲ τὴν Καμάριναν λεγομένην.
Αὐτοὶ δὲ ταύτην ἦραν ἐκ βάθρων πάλιν,
Πρὸς ἓξ ἔτη καὶ τετταράκοντ' ᾠκημένην.

Hoc eſt:

Megarenſes Selinûntem, Gelenſes autem condiderunt
Agrigentum; Meſſanam verò Iones ex Samo:
At Syracuſani eam, quæ Camarina dicitur.
Ipſi autem hanc ſuſtulerunt è fundamentis rurſum
Sex & quadraginta annis pòſt, quàm habitari cœpit.

Sed ab Marciani ſententiâ paullum variant Pindari Scholiaſtæ. Ipſe Pindarus, Olympior. odâ V, quam Pſaumidi Camarinenſi, victoriam in Olympiis adepto, compoſuit, ita de eo canit:

Ὃς τὰν σὰν πόλιν αὔξων,
Καμάρινα, λαοτρόφον,
Βωμοὺς ἓξ διδύ-
μους ἐγέραρεν ἑορ-
ταῖς θεῶν μεγίσταις (printed μεγίσταις/μεγίστεις)
Ὑπὸ βουθυσίαις, ἀέθλων τε πεμ-
πταμέροις ἁμίλλαις,
Ἵπποις, ἡμιόνοις τε, μοναμπυκί-
ᾳ τε.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

α τε. τὶν δὲ κῦδος
Ἁβρὸν νικήσαις ἀνέθηκε· καὶ
Ὃν πατέρ' Ἄκρων' ἐκάρυξε, καὶ
Τὰν νέοικον ἕδραν.

Hoc eſt:

Qui tuam civitatem amplificans,
Camarina, populi altricem,
Aras ſex gemi-
nas honoravit fe-
ſtis deorum maximis
Cum boum immolationibus, ludorumque quin-
que dierum certaminibus,
Equis muliſque, & unico fre-
no. Tibi verò decus
Pulcrum victor dicavit; &
Suum patrem Acronem præconis voce pronunciavit, &
Nuper conditam ſedem.

Ad hæc ita Scholia: Τὴν νέοικον ἕδραν ἀνηγόρευσεν, τὴν πόλιν αὐτοῦ, τὴν νεωστὶ ἱδρυνθεῖσαν. κτίζεται μὲν γὰρ ἡ Καμαρίνα τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ Ὀλυμπιάδι. ἐπικρατησάντων δὲ τῶν Συρακουσίων, πορθεῖται τῇ νζ´ Ὀλυμπιάδι. εἶτα ἐν τῇ πε´ Ὀλυμπιάδι, τῷ μεταξὺ χρόνῳ [lege, τοῦ μεταξὺ χρόνου] καθ' ὃν ἐνίκησεν ὁ Ψαῦμις, ἀνακτίζεται. εἰκότως οὖν αὐτὴν νέοικον ὀνομάζει. Ἱπποκράτης δὲ ὑπὸ τοῦ τῶν Γελώων τυράννου ἀνῃρέθη. εἶτα ὑπὸ Γέλωνος συνῳκίσθη ἡ Καμαρίνα κατὰ τὴν μβ´ Ὀλυμπιάδα, ὥς φησι Τίμαιος. διὸ καὶ νέοικον ἕδραν εἶπε τὴν πόλιν. ἡ δὲ ἅλωσις αὐτῆς ἐγένετο κατὰ τὴν Δαρείου τοῦ Ὑστάσπου στρατείαν. Φίλιστος δέ φησιν, ὅτι ἐν τῇ τρίτῃ Γέλων Καμαρίναν κατέστρεψεν. [lego; Φίλιστος δέ φησιν ἐν τῇ τρίτῃ, ὅτι Γέλων Καμαρίναν κατέστρεψεν.] Ἱπποκράτης δὲ πολεμῶν Συρακουσίοις, καὶ πολλοὺς αἰχμαλώτους λαβὼν, ὑπὲρ τοῦ ἀποδοῦναι ἔλαβε τὴν Καμαρίναν, καὶ συνῴκισεν αὐτήν. Hoc eſt: *Nuper habitatam ſedem adpellavit urbem eius, quæ nuper erat condita. nam Condita eſt Camarina Olympiade* XLV. *Quum autem Syracuſani eam ſubegiſſent, vaſtata eſt Olympiade* LVII. *Rurſum Olympiade* LXXXV, *ſub idem tempus, quo Pſaumis victoriam obtinuit, de novo exſtructa fuit. Meritò igitur eam nuper frequentatam adpellat. Hippocrates autem à Gelenſium tyranno ſublatus eſt. Iterumq; à Gelone incolis frequentata eſt Camarina circa Olympiadem* XLII; *ut auctor eſt Timæus. ideóq; nuper habitatam ait urbem. Capta autem fuit ſub Darii Hyſtaſpis expeditionem. Philiſtus verò lib.* III *tradit, ab Gelone everſam eſſe Camarinam. Hippocrates autem, bellum Syracuſanis movens, quum magnum eorum numerum cepiſſet, pro redemtione eorum accepit Camarinam; iterumq; incolis frequentavit.* Corruptos pleroſque eſſe iſtos Olympiadum numeros, vel ex uno eo ſatis patet, quòd condita primùm dicitur Olympiade XLV; poſteà verò, quàm ſubverſa fuiſſet, iterum inſtaurata fertur Olympiade XLII. ſed & ex eo, quòd ſecundùm reſtituta traditur Olympiade LVII; id eſt, anno pòſt, quàm condita primùm fuit, XLVIII: quum Marcianus XLVI tantùm annos numeret. Verùm hoc diſcrimen leve fuerit. cæterùm ſecunda in eumdem poëtam recentioraque Scholia Olympiadem habent LXXXII; ubi priora iſta LXXXV. ſic enim illic ſcriptum eſt: Νέοικον ἕδραν λέγει τὴν Καμαρίναν, ἐπειδὴ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ Ὀλυμπιάδι κατ' ἀρχὰς κτισθεῖσα, ἐν τῇ πεντηκοστῇ ἑβδόμῃ ὑπὸ Συρακουσίων ἐπικρατησάντων τοὺς αὐτὴν ἔχοντας κατεστράφη· εἶτα ἐν τῇ ὀγδοηκοστῇ δευτέρᾳ Ὀλυμπιάδι, μεταξὺ τοῦ χρόνου, καθ' ὃν Ψαῦμις ἐνίκησεν, ἀνεκτίσθη. Hoc eſt: *Nuper frequentatam ſedem vocat Camarinam; ſiquidem, quum Olympiade* XLV *primùm condita eſſet, Olympiade* LVII *à Syracuſanis, incolis eius bello ſubactis, everſa eſt: atque iterum Olympiade* LXXXII, *ſub idem tempus, quo Pſaumis victoriam obtinuit, de novo reſtituta.* Porrò Diodor. lib. XI: Ἐπ' ἄρχοντος Ἀθήνησιν Εὐίππου, *. *. κατὰ τὴν Σικελίαν Καμαρίναν Γελῷοι κατοικήσαντες ἐξ ἀρχῆς κατεκληρούχησαν. Id eſt: *Summum Athenis magiſtratum gerente Euippo, in Siciliâ Camarinam Gelenſes occupantes, de novo agros inter ſe diſtribuerunt.* Factum hoc VII annis poſt Gelonis exceſſum. Sed nomen id unde urbs habuerit, indicandum erat. Stephani epitomator: Ἀκράγαντες, πόλεις πέντε· Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραρρέοντος. φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἔρυκα, καὶ Κάμικον, Ἁλυκόν τε καὶ Θέρμον, καὶ Καμαρίναν. Id eſt: *Acragantes urbes ſunt quinque. quarum una Siciliæ eſt, à præterfluenti flumine dicta. Ait quidpe Duris, pleraſque Sicularum urbium ab amnibus nomina accepiſſe; Syracuſas ſcilicet, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, & Camarinam.* Syracuſas non à flumine

 aliquo,

aliquo, ſed à palude *Syracâ* nomen accepiſſe, ſuprà cap. XII oſtenſum eſt. idem & de *Camarinâ* intelligendum, ex aliis diſco auctoribus compluribus; quibus non flumen, ſed Λίμνη Καμαρίνα, id eſt, PALVS ſive LACVS CAMARINA memoratur. Ac primùm disertis id teſtantur verbis Scholia in Pindari dictam oden V. ubi ita ſcriptum eſt: Ἀρίσταρχος δὲ ἀκούει Ὠκεανοῦ θυγατέρα, Καμαρίναν τὴν λίμνην· ἀφ' ἧς καὶ τὴν πόλιν ὠνομάσθαι. Ἄλλως· Καμαρίνα ἡ πόλις τοῦ Ψαύμιδος καλεῖται, καὶ λίμνη, πλησίον αὐτῆς κειμένη. Id eſt: *Ariſtarchus intelligit Oceani filiam, Camarinam paludem. à qua etiam urbem denominatam ait. Aliter: Camarina vocatur urbs Pſaumidis, & palus propè ſita.* Hinc Virgilius, Aeneid. lib. III:

CAMARINA *palus, ſive lacus.*

Hinc altas cauteis projectaq; ſaxa Pachyni
Radimus: & fatis numquàm conceſſa moveri
Adparet Camarina procul; campique Geloi,
Immaniſque Gela fluvii cognomine dicta.

Et Virgilium, ut plerumque aliàs, heic quoque imitatus Silius, lib. XIIII:

Et cui non licitum fatis Camarina moveri.

Claudianus, de Raptu Proſerpinæ lib. II:

——— *Quas pigra vado Camarina palus,*
Quas Arethuſæi latices, quas advena nutrit
Alphéus.

Ad illa Virgilii ita Servius: *Palus eſt juxta eiusdem nominis opidum. de qua quodam tempore, quum ſiccata peſtilentiam creaſſet, conſultus Apollo, an eam penitus exhaurire deberent, reſpondit:* Μὴ κίνει Καμαρίναν· ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων. *Quo contemto, exſiccaverunt paludem: & ſedatâ peſtilentiâ, per eam partem ingreſſis hoſtibus pœnas dederunt. Sed hoc reſponſum Aeneæ temporibus ignotum fuit. ergo non obſervavit poëta: ſed ad præſens tempus loquutus eſt.* Idem narrat in eumdem poëtæ locum & Pomponius Sabinus: *Camerina opidum eſt, & palus eiusdem nominis. Ea quum quondam, deficiente aquâ, peſtilentiam ex putore faceret; opidani Apollinem conſuluêre, an penitus exſiccarent? Reſpondit, ut caverent. Illi, neglecto oraculo, exſiccavêre paludem. Eo itinere profecti hoſtes, urbem diripuêre.* Stephani epitomator: Καμαρίνα, πόλις Σικελίας καὶ λίμνη· ἀφ' ἧς ἡ παροιμία·

Μὴ κίνει Καμαρίναν· ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.

Id eſt: *Camarina, urbs Siciliæ & lacus: de quo proverbium:*

Ne moveas Camarinam: immota enim melior.

Anthologiæ Græcorum epigrammatum lib. IIII: Εἰς Καμαρίναν ἐν Σικελίᾳ παροιμιῶδες.

Μὴ κίνει Καμαρίναν. ἀκίνητος γὰρ ἀμείνων.
Μή ποτε κινήσας τὴν μείονα μείζονα θείης.

Id eſt: *In Camarinam Siciliæ proverbiale:*

Ne moveas Camarinam: immota enim eſt melior.
Ne quando movens minora, maiora facias.

Ad hæc ita Scholia: Καμαρίνα πηγὴ [lego, πόλις, ut reliqui auctores omnes] καὶ λίμνη ἐν Σικελίᾳ. ξηρανθείσης δὲ αὐτῆς, λοιμόν φασιν ἐκ τούτου τοῖς ἐπιχωρίοις ἐπιθέσθαι. τοῖς χρησμολογουμένοις δὲ τὸν Ἀπόλλωνα, εἰ παντάπασιν αὐτὴν ἐκκαθάραι καὶ ἐξαλείψασθαι δέοι, ἀνεῖλεν [lege, ἀνεῖπεν] ὁ θεός, μὴ κίνει Καμαρίναν. τοῦ δὲ λογίου καταφρονησάντων, τὴν λίμνην ἐκάθηραν. σβεσθείσης δὲ τῆς νόσου, οἱ πολέμιοι, διὰ τῆς λίμνης εἰσδυώτες, τοὺς Καμαριναίους κατεπολέμησαν. Id eſt: *Camarina, urbs eſt & palus in Siciliâ. Hæc quum, deficiente aquâ, ſicca facta eſſet, peſtilentiam aiunt incolas invaſiſſe. hi quum Apollinem conſuluiſſent, an penitus eam exſiccare deberent; reſpondit deus, Ne moveas Camarinam. Illi, neglecto oraculo, paludem exſiccarunt. At morbo exſtincto, hoſtes per paludem ingreſſi, Camarinenſes oppugnarunt.* Hinc & apud Svidam: Μὴ κίνει Καμαρίναν.] Λίμνην φασὶ Καμαρίναν τῇ Καμαρίνῃ πόλει παρακειμένην ὁμώνυμον αὐτῇ. ἣν βουλομένοις τοῖς Καμαριναίοις μετοχετεῦσαι, ἔχρησεν ὁ θεός, μὴ κίνει Καμαρίναν. οἱ δὲ τοῦ θεοῦ παρακούσαντες, ἐβλάβησαν. ὅθεν ἡ παροιμία εἴρηται ἐπὶ τῶν καθ' ἑαυτῶν βλαβερῶς τι ποιούντων. Id eſt: *Ne moveas Camarinam.*] *Camarinam aiunt paludem eſſe, urbi eiusdem nominis conterminam. quam quum Camarinenſes aliò derivaturi eſſent; oraculo moniti ſunt, ne id facerent. Sed quum deo non obtemperaſſent; damnum eos feciſſe. Vnde proverbium eſt dictum de iis, qui ſibi ipſi nocent.* Palus ea, ſeu veriùs lacus aut ſtagnum, in amœniſſimâ planitie ſub ipſis Camarinæ urbis veſtigiis triangulâ ferè ſpecie ſita, hodiéque vulgò accolis vocatur *Lago di Camarána*: ut & amnis, medium lacum tranſiens, *Fiume di Camarána*. Olim autem hic dictus fuit Ἵππαρις, HIPPARIS. Pindarus dictâ Olympior. odâ V:

HIPPARIS *amnis.*

Ἱκὼν δ' Οἰνομάου καὶ
Πέλοπος παρ' εὐηράτων

Σταθμῶν

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Σταθμῶν, ὦ πολι-
άοχε Παλλὰς, ἀεί-
δει μὲν ἄλσος ἁγνὸν
Τὸ τεὸν, ποταμόν τε Ὤανον, ἐγ-
χωρίαν τε λίμναν,
Καὶ σεμνοὺς ὀχετοὺς, Ἵπ-
παρις οἷσιν ἄρδει στρατὸν,
Κολλᾷ τε σταδί-
ων θαλάμων ταχέως
Ὑψίγυιον ἄλσος,
Ἀπ' ἀμηχανίας ἄγων ἐς φάος
Τόνδε δᾶμον ἀστῶν.

Id eſt:

Reverſus autem Oenomai &
Pelopis ab amabilibus
Stationibus, ô urbis conſer-
vatrix Pallas, cele-
brat lucum ſacrum
Tuum, flumenque Oanum, pa-
triamq́ paludem,
Et venerandos canaleis, Hip-
paris quibus rigat exercitum;
Adglutinatq́ ſtabi-
lium domorum celeriter
Altam ſilvam;
A conſilii inopiâ adducens in lucem
Hunc populum civium.

Ad hæc ita in Scholiis: Ὑμνεῖ δὲ τὸν ποταμὸν Ὤανον καλούμενον, καὶ ἐγχωρίαν λίμνην Καμαριναίων. ὑμνεῖ δὲ καὶ τοὺς ὀχετοὺς τοῦ Ἱππάριδος ποταμοῦ. ὅστις τοῖς μὲν ὀχετοῖς αὐτοῦ ἄρδει τὸν ὅλον ὄχλον καὶ τὸν τόπον· προσκολλᾷ δὲ καὶ προστίθησιν ἀδιαλείπτως ἄλσος μέγα, καὶ τόπον πολύν τε καὶ ὑψηλὸν, ὡς δύνασθαι καὶ θαλάμους ἐξ αὐτοῦ καὶ μεγάλας ποιεῖν οἰκίας. ἄγει δὲ τὸν δῆμον αὐτῶν εἰς φῶς καὶ χαρὰν ἐξ ἀμηχανίας, καὶ εὐπορίας [lege, ἀπὸ τῆς ἀμηχανίας, ἐξ εὐπορίας] πάντα παρέχων. λέγεται γὰρ καὶ ναυσίπορος εἶναι καὶ πολύϊχθυς. Καὶ ὁ μὲν Ἀρίσταρχος βούλεται οὕτω. [.........] Θαλάμων κατασκευαστὸν [lege, κατασκευαστὴν] Ἵππαριν τῇ Καμαρίνῃ παρέχειν. φασὶ [lege, φησὶ] γὰρ, ὅτι διὰ μέσης ῥέων τῆς Καμαρίνης τῇ πλημμυρίᾳ ἀναπλάσσει γῆν, ἀφ' ἧς πλινθεύοντες οἱ Καμαριναῖοι, οἰκοδομοῦσι τὰς οἰκίας. Ὁ δὲ Δίδυμος οὐ τοῦτο βούλεται· οὐ γάρ, φησι, τοσοῦτον πλημμυρεῖν, ὡς δύνασθαι τῇ νεωστὶ κατασκευασθείσῃ πόλει τοσοῦτον παρασχεῖν πηλὸν πρὸς πλινθοποιΐαν. ἀλλὰ τοῦτό φησιν, ὅτι ὁ ποταμὸς διὰ μέσης τῆς ὕλης ῥεῖ. εἶτα κόπτων [lege, κοπτόντων] τῶν Καμαριναίων τὰ ξύλα, εἰς κατασκευὴν δίδωσιν οἰκημάτων· ἀμηχανούντων δὲ πρὸς τὴν καταγωγὴν, ὑποδέχεσθαι, καὶ τῷ πολλῷ ῥεύματι κατάγειν εἰς τὴν πόλιν.

Id eſt: *Canit etiam amnem Oanum, & patriam paludem Camarinam. celebratq́ etiam canaleis Hipparis fluvii: qui canalibus ſuis rigat omnem populum locumq́: adglutinat autem atque accumulat ſine intermiſſione magnum nemus, & locum multum excelſumq́; ita, uti & thalami ex eo & magnæ domus confici poſſint. adducit autem populum earum ex inopiâ conſilii in lucem & lætitiam; ex abundantiâ omnia præbens. navium enim capax & piſcoſus eſſe dicitur. Atque Ariſtarchus ita quidem* [.... deeſſe aliquid videtur .....] *cubiculorum ſtructorem Hipparin Camarinæ præbuit. ait enim illum, per mediam defluentem Camarinam maris æſtu adfluente formare terram; ex qua lateres conficiant Camarinenſes ad domorum ædificationem. At Didymus aliter ſentit. non enim adeò eum, ait, exæſtuare, ut nuper habitari cœptæ urbi tantam luti copiam ad laterum confectionem præbuiſſe potuerit. ſed ait, amnem per mediam ſilvam fluere: Camarinenſibusq́ ligna cædentibus, in ſtructuram dare ædificiorum. & quum ipſi ex conſilii inopiâ neſciant, qua ratione ea deducant ac deferant; excipere ea amnem; & copioſo ſuo flumine deferre in urbem.* In eamdem ſententiam poſteriora quoque Scholia habent. unde pauca, quæ ad deſcriptionem Hipparis fluvii ſpectant, adducantur iſta: Ἵππαρις ποταμὸς ἐν Σικελίᾳ, πλησίον Καμαρίνης· τοσοῦτος τῷ ῥεύματι, ὡς καὶ ναυσίπορος εἶναι. ἔχει δὲ τὰς πηγὰς ἔκ τινος ὄρους ἐν Σικελίᾳ, δένδρα πολλὰ ἔχοντος. Τέμνοντες οὖν ἐνταῦθα οἱ Καμαριναῖοι ξύλα πρὸς οἰκοδομίαν, ἐμβάλλουσιν ἐν τῷ ποταμῷ. ὁ δὲ τῷ αὐτοῦ ῥεύματι φέρει αὐτὰ πρὸς τὴν πόλιν. ἔχει δὲ καὶ πλείστους ἰχθῦς. Id eſt: *Hipparis, fluvius in Siciliâ, prope Camarinam; tantus fluento, uti navium etiam ſit capax. profluit*

autem ex monte quodam Siciliæ ſilvoſo. Camarinenſes itaque cæſa in eo domibus ædificandis ligna, flumini imponunt: quod fluento ſuo ea ad urbem defert. Eſt autem piſcium quoq; plenum. Ex iſthac igitur deſcriptione clarè jam liquet, *Hipparin* eſſe eum amnem, qui, per dictum Camarinam lacum tranſiens, vulgò nunc dicitur *Fiume di Camarána*. oritur quidpe hic XII circiter millia paſſuum à mari in medio opidi Yhomiſi foro, fonte adeò uberi ac copioſo, uti ſtatim à teli jactu molis ſufficiat convolvendis. hinc ripas eius frugum ac domeſticarum arborum omnis generis feraciſſimum cingit ſolum. V circiter millia paſſuum à litore prædictum *lacum Camarinam* influit. quem perperam Latini auctores *paludem* vocaſſe mihi videntur; quando non aquæ id pluviæ, ſed indigenæ fontes numero plures XX efficiunt. quare rectiùs ipſi accolæ Græci λίμνην pariter omnes, id eſt, *lacum* adpellarunt. Apud Nonnum, Διονυσιακῶν lib. XIII, hi leguntur verſus:

Οἵ τε ἔχον Καμάριναν, ὅπῃ κελάδοντι ῥεέθρῳ
Ἵππαρις ἀστήρικτος ἐρεύγεται ἀγκύλον ὕδωρ.

Hoc eſt:

Quique tenebant Camarinam: ubi reſonanti fluxu
Hipparis debilis eructat flexuoſam aquam.

Sanè nec debili, nec reſonanti admodùm, nec flexuoſo fluxu eſt Hipparis: ut qui copioſis aquis per arenoſum alveum in plano campo fluit. Hæc igitur unde hauſerit Nonnus, ego miror. Apud Silium, lib. XIIII ita legitur:

Qui fonteis, Vagedruſa, tuos, & pauperis alvei
Hypaten; ac facilem ſuperari gurgite parco
Pantagiam, rapidiq; colunt vada flava Symæthi.

Heic neſcio, quomodò vocabulum *Hypaten* metri rationi ſatis reſpondeat. At nullus quum aliis agnoſcatur in Siciliâ auctoribus *Hypates*; equidem minimè dubitaverim, quin & ipſe ſcripſerit Silius *Hipparin*. Apud Ptolemæum etiam, ut innumera alia vocabula, Ἱππώρου obliquum caſum corruptum eſſe puto ab genuino Ἱππάριδος, ſive Ἱππάρεως. Apud Vibium quoque in Catalogo fluminum ita legitur: *Hypanis, quem & Hictarim vocant; ex quo Camerinis aqua inducta eſt.* Nempe, quia in eodem fluminum catalogo antè ſcriptum erat, *Hypanis Scythiæ*; heic etiam per ignorantiam ſimul & oſcitantiam librarius idem poſuit vocabulum: quum fortè ab ipſo auctore ſcriptum eſſet *Hyparis*. Pro altero illo vocabulo *Hictarim* haud dubiè ſcribendum eſt *Hipparim*.

HYPERIA, *Phæacum ſedes.*

Cæterùm apud eumdem Vibium, in Catalogo paludum ita legitur: *Camerina nunc, antè Heſperiæ dicta*. Hoc quoque vocabulum *Heſperiæ* vitiatum eſſe, pro quo reſtituendum *Hyperia*, ſuprà cap. II docui. unde ea, quæ illic diſſerui, heic repetere, quia huius loci ſunt propria, ne pigeat. Homerus itaque Odyſſeæ lib. VI ita canit:

——— Αὐτὰρ Ἀθήνη
Βῆ ῥ' ἐς Φαιήκων ἀνδρῶν δῆμόν τε πόλιν τε.
Οἳ πρὶν μέν ποτ' ἔναιον ἐν εὐρυχόρῳ Ὑπερείῃ,
Ἀγχοῦ Κυκλώπων, ἀνδρῶν ὑπερηνορεόντων.
Οἵ σφεας σινέσκοντο, βίηφι δὲ φέρτεροι ἦσαν.
Ἔνθεν ἀναστήσας ἄγε Ναυσίθοος θεοειδής·
Εἷσεν δ' ἐν Σχερίῃ ἑκὰς ἀνδρῶν ἀλφηστάων.

Id eſt: ——— *At Minerva*
Ibat ad Phæacum populum atque urbem:
Qui anteà habitabant in ſpecioſâ Hyperiâ,
Prope Cyclopas, viros ſuperbienteis.
Qui eos prædabantur; quum viribus forent potiores.
Hinc eos deduxit Nauſithous, deo ſimilis:
Atque in Scheriâ collocavit, procul ab hominibus ingenioſis.

Scheria eſt eadem, quæ *Corcyra* vocatur inſula. cæterùm quæ iſta fuerit Ὑπέρεια HYPERIA, Phæacum antiqua ſedes, oſtendunt commentatores Homeri Didymus & Euſtathius, aliique grammatici. Didymus: Ὑπέρεια· οἱ μὲν ἐν Σικελίᾳ Καμαρίναν, οἱ δὲ ἀπὸ τοῦ ὑπὲρ τὴν ἡμῖν γινωσκομένην, ἄλλοι δὲ, ὅτι ἦν νῆσος πλησίον τῆς τῶν Κυκλώπων χώρας. Id eſt: *Hyperia. alii Siciliæ aiunt eſſe urbem Camarinam: alii confictum ſic nomen ab eo, quòd ultra nobis cognitam terram ſitus ſit locus. alii inſulam fuiſſe putant prope Cyclopum terram.* Euſtathius: Τὴν δὲ Ὑπέρειαν, πόλιν Σικελίας τινές φασι, τὴν ὕστερον Καμαρίναν. οἱ δὲ νῆσον πλησίον τῆς τῶν Κυκλώπων χώρας.

Hoc eſt:

Hoc eſt: *Hyperiam quidam Siciliæ urbem aiunt eſſe, quæ poſteà Camarina dicta. alii verò inſulam volunt, prope Cyclopum terram.* Stephani epitomator: Ὑπέρεια, πηγὴ Μεσηΐδος, καὶ πόλις Σικελική. id eſt: *Hyperia, fons Meſeidis; & item urbs Sicula.* Heſychius: Ὑπέρεια, ἡ τῶν Φαιάκων πόλις καὶ κρήνη. id eſt: *Hyperia; Phæacum urbs & fons.* fortaſſis heic interiit ultima vox Μεσηΐδος. Svidas ſimpliciter: Ὑπέρεια, ὄνομα κρήνης. id eſt: *Hyperia, nomen fontis.* At & ipſe haud dubiè Svidas, unà cum Stephano & Heſychio, intellexit fontem illum Meſeidis, Homero Iliad. lib. VI celebratum. Verùm enimverò aut *Hipparis* fluvius ab iſtâ *Hyperiâ* nomen traxit, aut hæc ex illius vocabulo omnis Homero conficta eſt.

Ὁ Ὤανος hinc ποταμὸς, id eſt, OANVS *amnis*, Pindaro loco ſuprà ſcripto ad Camarinam memoratus, nullus alius eſſe poteſt, quàm quem ab orientali urbis latere nunc vulgò *Fraſculári* & *Fraſculáni* adpellari dixi. De hoc Scholia ad Pindarum: Ποταμὸς ἐν Καμαρίνῃ Ὤανος. id eſt; *Oanus, fluvius apud Camarinam.* — OANVS *fluvius.*

CAP. XV.

Gela, fluvius & urbs; quæ anteà Lindii. Geloi campi. Apollinis ſtatua ingens. Achates & Vagedruſa amnes. Gelonium ſtagnum. Agrigentum urbs; quæ anteà Omphace. Acragas & Hypſa fluvii.

Reliquum hinc à Camarinâ ad Lilybæum versùs litus ipſorum veterum auctorum diſcrepantiâ obſcurius incertiusque effectum eſſe videtur. Ptolemæus ita habet: Ἱππώρου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ἱμέρα ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ἀκραγαντίνων ἐμπόριον, Ὕψα ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ἡράκλεια, Ἰσβούρου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Σοσσίου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Πιντία, Μαζάρα ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Σελινοῦντος ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Ἀκιθίου ποταμοῦ ἐκβολαὶ, Λιλύβαιον πόλις καὶ ἄκρα. Id eſt: *Hipori amnis oſtium, Himeræ fluminis oſtium, Acragantinorum emporium, Hypſæ fluminis oſtium, Heraclea, Iſburi fluvii oſtium, Soſſii amnis oſtium, Pintia, Mazaræ fluminis oſtium, Selinûntis amnis oſtium, Acithii fluvii oſtium, Lilybæum opidum & promontorium.* At Plinius, lib. III, cap. VIII, ſic: *Opidum Camarina; fluvius Gelas; opidum Acragas, quod Agrigentum noſtri dixêre: Thermæ colonia; amnes Atys & Hypſa, Selinûs opidum: Lilybæum ab eo promontorium.* Ita ſcilicet longè diverſiſſimo tractu *Hypſam* refert Plinius, à Ptolemæi ordine; quando *Selinûs* opidum circa extremam huius lateris partem fuit; ut pòſt oſtendetur. Sed ad *Agrigentum*, quod opidum hodiéque vulgò dicitur *Gergénti*, fuiſſe Ptolemæi *Hypſam*, mox infrà docebo. de Plinii verò *Hypſâ* pòſt agetur.

Ὁ Γέλας ποταμὸς, id eſt GELA *fluvius*, & eiusdem nominis *urbs*, memorantur Herodoto, Thucydidi, Ariſtophani, Scylaci, Virgilio, Ovidio, Diodoro, Plinio, Silio, Diogeni, Stephano, Vibio, Svidæ, Etymologo, & aliis. Virgilius, Aeneid. lib. III: — GELA, *fluvius, & urbs; quæ anteà* LINDII.

Adparet Camarina procul, campique Geloi,
Immaniſque Gela fluvii cognomine dicta.

Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

Et te vorticibus non adeunde Gela.

Silius, Virgilii perpetuus imitator, lib. XIIII:

Venit, ab amne trahens nomen, Gela: venit Haleſa:

Claudianus, de Raptu Proſerpinæ lib. II:

—— *Nomenque, Gelan, qui præbuit urbi,*
Concelebrant.

Vibius, in Catalogo fluminum: *Gela, Siciliæ; à quo opidum.* Scholia in Pindari Olympior. oden II: Ἐν Σικελίᾳ Γέλας ὁμώνυμος τῇ ἐκεῖ πόλει Γέλα ῥεῖ. id eſt: *In Siciliâ amnis eodem cum urbe illic nomine fluit.* Stephani epitomator: Ἀκράγαντες, πόλεις πέντε· Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραρρέοντος. Φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Ἔρυκα, καὶ Κάμικον, Ἅλυκόν τε, καὶ Θέρμον, καὶ Καμαρίναν. Id eſt: *Acragantes urbes ſunt quinque: quarum una Siciliæ, à flumine prælabente dicta. Ait quidpe Duris, pleraſque Sicularum urbium ab amnibus nomina accepiſſe: Syracuſas ſcilicet, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, & Camarinam.* Thucydides, lib. VI: Γέλαν δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἔντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους ἀγαγόντες,

κοινῇ ἔκτισαν ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ τὴν Συρακουσῶν οἴκησιν. καὶ τῇ μὲν πόλει ἀπὸ τοῦ Γέλα ποταμοῦ τοὔνομα ἐγένετο, τὸ δὲ χωρίον, οὗ νῦν ἡ πόλις ἐστὶν, καὶ ὃ πρῶτον ἐτειχίσθη, Λίνδιοι καλεῖται). Hoc eſt: *Gelam Antiphemus è Rhodo & Entimus è Cretâ colonos ducentes, communi operâ condiderunt, anno* XLV *pòſt, quàm Syracuſæ conditæ fuêre; impoſito à flumine Gelâ urbi nomine: quum locus, ubi nunc urbs ſita eſt, quique jam anteà communitus erat, Lindii vocaretur.* Nempe ab ipſis conditoribus *Lindiis*; qui cum Antiphemo, coloniæ duce, à Lindo Rhodi opido profecti erant. Hinc Herodotus, lib. VII: τοῦ δὲ Γέλωνος πρόγονος, κτιζομένης Γέλης ὑπὸ Λινδίων τε, τῶν ἐκ Ῥόδου, καὶ Ἀντιφήμου, οὐκ ἐλήφθη. Id eſt: *Gelonis progenitor, quum Gela conderetur à Lindiis, qui è Rhodo profecti erant, & Antiphemo, non adſumtus eſt.* Stephani epitomator: Γέλα, πόλις Σικελίας· καλεῖται δὲ ἀπὸ ποταμοῦ Γέλα· ὁ δὲ ποταμὸς, ὅτι πολλὴν πάχνην γεννᾷ· ταύτην γὰρ τῇ Ὀπικῶν φωνῇ καὶ Σικελῶν γέλαν λέγεσθαι. Πρόξενος δ᾽ ἐν πρώτῃ τῶν περὶ πόρων [lege πόλεων] Σικελικῶν, καὶ Ἑλλάνικος, ἀπὸ Γέλωνος, τοῦ [lege τῆς] Αἴτνης καὶ Ὑμάρου. Ἀρισταίνετος δ᾽ ἐν πρώτῃ τῶν περὶ Φασήλιδος, ὅτι Λάκιος καὶ Ἀντίφημος ἀδελφοὶ, ἐλθόντες εἰς Δελφοὺς μαντεύσασθαι· τὴν δὲ Πυθίαν, οὐδ᾽ αὖ περὶ ἐκείνων λέγουσαν, προστάσσειν τὸν Λάκιον πρὸς ἀνατολὰς ἡλίου πλεῖν· τοῦ δ᾽ Ἀντιφήμου γελάσαντος, τὴν Πυθίαν εἰπεῖν πάλιν, Ἀφ᾽ ἡλίου δυσμῶν, καὶ ἣν αὖ πόλιν οἰκήσῃ; Id eſt: *Gela, urbs Siciliæ. vocatur autem ab flumine Gelâ. flumen verò ab eo, quòd multam glaciem gignat. hanc enim Opicorum Siculorumq; linguâ gelam dici aiunt. At Proxenus, de Siculis urbibus lib.* I, *& Hellanicus, ab Gelone, Aetnæ & Hymari filio, dictam volunt. Ariſtænetus verò, de Phaſelide lib.* I, *tradit, Lacium atque Antiphemum fratres, quum Delphos ad conſulendum oraculum veniſſent, Pythiam, haud equidem de illis loquentem, juſſiſſe Lacium ad ortum ſolis navigare. quum autem Antiphemus rideret; Pythiam rurſus dixiſſe; Ab ſolis occaſu & quamnam urbem condes?* Suidas: Γέλα, πόλις Σικελίας· καλεῖται δὲ ἀπὸ ποταμοῦ Γέλα, ᾧ παράκειται ἡ πόλις· ὁ δὲ ποταμὸς ὀνομάζεται οὕτως, ὅτι πολλὴν πάχνην γεννᾷ. ταύτην γὰρ τῇ Ὀπικῶν φωνῇ καὶ Σικελῶν γέλαν λέγεσθαι. ἢ ἀπὸ Γέλωνος, τοῦ Ἔτνης [lege, τῆς Αἴτνης] καὶ Ὑμάρου· Hoc eſt: *Gela, urbs Siciliæ. vocatur autem ab flumine Gela, juxta quod urbs ſita eſt. flumen autem ſic nuncupatur ab eo, quòd multam glaciem gignat. hanc enim Opicorum Siculorumque linguâ gelam dici aiunt. Vel à Gelone, Aetnæ & Hymari filio.* Etymologus: Γέλα, πόλις Σικελίας· ἀπὸ Γέλα τοῦ ποταμοῦ, ᾧ παράκειται ἡ πόλις. ἢ, ὅτι Ἀντίφημος ἢ Δεινομένης ὁ Ῥόδιος, κατὰ χρόνον εἰς Δελφοὺς παραγενόμενος, ἤκουσεν, ὡς δέοι αὐτὸν, πρὸς δυσμὰς ἀπιόντα, πόλιν κτίζειν· ἐπὶ δὲ τῇ ἀπροσδοκήτῳ ἀκοῇ ἐγέλασε· καὶ ἀπὸ τοῦ συμβάντος ὠνόμασε τὴν πόλιν καὶ τὸν παρακείμενον ποταμόν. Id eſt: *Gela, urbs Siciliæ, dicta ab amne Gelâ, juxta quem urbs ſita eſt. vel ab eo, quòd Antiphemus vel Dinomenes Rhodius quodam tempore Delphos profectus, quum audiſſet, ſe debere, ad occaſum profectum, urbem condere, ad inopinatum hoc reſponſum riſit: ab eoque argumento urbi pariter & flumini nomen indidit.* Sed hæc grammaticorum potiùs fuerint nugæ, vel poëtarum fabulæ, quàm ſeriæ hiſtoricorum narrationes. Sic Ariſtophanes, in Acharnenſibus: Ἐν Καμαρίνῃ, κἀν Γέλᾳ, κἀν Καταγέλᾳ. Id eſt: *Camarinæ, & Gelæ, & Catagelæ.* Ad quæ ita Scholia: Καμαρίνα καὶ Γέλα πόλεις Σικελίας. ἐποίησε δὲ τὸ Καταγέλα ἀπὸ τοῦ καταγελᾶν αὐτῶν τοὺς στρατηγούς. Id eſt: *Camarina & Gela ſunt opida Siciliæ. finxit porrò vocem Catagela, quia duces eos irridebant.* Vehementer ergo ab iis erratum eſt, qui paſſim in Græcorum auctorum exemplaribus vocabulum id urbis gemino λλ ſcripſerunt Γέλλα. Brevem debere eſſe primam ſyllabam, etiam epigramma Empedoclis, in Pauſaniam medicum Gelenſem conſcriptum, quod Diogenes Laërtius refert lib. VIII, indicat.

Παυσανίην ἰητρὸν ἐπώνυμον Ἀγχίτου υἱὸν
Φῶτ᾽ Ἀσκληπιάδην πατρὶς ἔτρεψε Γέλα.

Hoc eſt:

Pauſaniam Anchiti natum Phœbique nepotem
Clarum aluit medicum patria clara Gela.

Hinc numiſmata etiam, quorum Goltzius in Siciliâ ſuâ VIII refert, cuncta habent urbis nomen unico λ, ΓΕΛΑΣ. & Fazellus alia eorum citat cum opidanorum inſcriptione, ΓΕΛΩΩΝ. Cæterùm *opidani* inde Plinio, dicto lib. III, cap. VIII, dicuntur GELANI: at Ciceroni, in Verrem lib. IIII, GELENSES. Græcis auctoribus, Herodoto, Thucydi, Diodoro, Diogeni, Pauſaniæ, & omnibus reliquis dicuntur Γελῷοι, GELOI; ut & prædictis numiſmatibus. unde etiam Virgilio, loco ſuprà citato, *Geloi* ſunt *campi*. Apud Stephani epitomatorem ita legitur: τὸ ἐθνικὸν Γελαῖος, οὐ Γελῷος, ὡς Ἄβρων, καὶ ἡ συνήθεια. καὶ ἴσως ἀπὸ τοῦ Γέλωνος τὸ Γελῷος. Id eſt: *Gentilitium eſt Gelæus, non Gelôus; ut auctor eſt Abron, & ipſa conſvetudo. ac fortaſſis ab Gelone dicta eſt vox Gelôus.* En; quid hoc? *Gelæus, non Gelôus*; quia illud per *conſvetudinem* obtinuit? Atqui omnibus

pariter

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

pariter Græcis auctoribus non Γελαῖος, ſed Γελῷος dicitur. Et quid illud ab Gelone Γελῷος erat, niſi gentilitium? Certè id voluit ipſe Stephanus; nempe à Γέλα quidem per analogiam fuiſſe dicendum Γελαῖος, quemadmodùm à Καμαρίνα, Ἱμέρα, Αἴγεστα, Ἔννα, Γέλα, facta ſunt, Καμαριναῖοι, Ἱμεραῖοι, Αἰγεσταῖοι, Ἐνναῖοι, Γελαῖοι, & id genus alia: verùm Abronem & quotidianam conſvetudinem docere, dicendum eſſe Γελῷοι. quod ipſum quum novæ ſit atque inuſitatæ formationis, non à Γέλα, ſed à Γέλων deductum videri. Scripſit igitur ipſe Stephanus; τὸ ἐθνικὸν Γελῷος, οὐ Γελαῖος. id eſt; *Gentile eſt Gelous; non Gelæus.* At mendum iſtud ſatis antiquum eſt. nec dubitaverim, errore potiùs atque ignorantiâ epitomatoris factum, quàm librarii lapſu. ſic quidpe apud Svidam quoque: τὸ ἐθνικὸν Γελαῖος, οὐ Γελῷος. & apud Etymologum: τὸ ἐθνικὸν, Γελαῖος. Atque illi ſanè grammatici, ſive exſcriptores, longè imperitiùs fecerunt, qui in epiſtolis Phalaridis, ad Camarinenſeis atque Ennenſeis ſcriptis, non modò pro vocibus Γέλαν & Γελῷοι ſubjecerunt Γέλλαν atque Γελλῷοι. ſed etiam pro Γελώων, Γελλιώων. à quo rectum etiam caſum reperio in Scholiis ad dictam Pindari Olympior. oden II, οἱ Γελλιῷοι. idque eò abſúrdiùs, quòd mox ſequatur obliquus τῶν Γελώων. quamvis ibidem frequenter ſit Γέλλαν, & Γέλλα. Cæterùm condita urbs fuit anno, ut ait Thucydides, XLV pòſt, quàm Syracuſæ conditæ fuêre; id eſt, Olympiadis XXII anno III; ante natum Ieſum anno IↃCXC. nam Syracuſas conditas fuiſſe Olympiadis XI anno II, id eſt, ante natum Chriſtum anno IↃCCXXXV; ſuprà oſtenſum eſt. Ab initio autem, quum conderetur, dicta fuit οἱ Λίνδιοι, LINDII. quo nomine poſtmodùm abjecto, à præfluente flumine dicta eſt GELA. Ipſe *amnis Gela* hodiè vulgò accolis *Fiume di Terra nuova* cognominatur, ab opido, quod ab oſtio eius IↃ paſſus in occidentem versùs diſtat. Immenſum errarunt illi, qui eum fluvium voluerunt eſſe Gelam, qui, huius lateris maximus & totius inſulæ longiſſimus, vulgò nunc vocatur *Salſi.* hic quidpe antiquorum eſt Himera; ut pòſt patebit. Eſt equidem alius inter Terram novam & Camarinam amnis, vulgari vocabulo *Drillo*. verùm hunc non eſſe Gelam inde colligo, quòd nimis propè ad Camarinam, potentiſſimam quondam urbem, accedit. Plinius, dicto lib. III, cap. VIII, in mediterraneis refert *Gelanos*. Ptolemæo etiam ipſa urbs *Gela* intus, ad x millia paſſuum à litore remota, collocatur. Haud tantum tamen intervalli fuiſſe, ex Diodori diſco hiſtoriâ; quæ lib. XIII talis eſt: Μετὰ δὲ ταῦτα ἐπὶ Γέλας προελθεὶς ὁ Ἀμίλκας, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν τῇ πόλει κατεστρατοπέδευσεν. *. *. *. Ὁ δὲ Διονύσιος τοῖς τόποις ὡς ἔγγιστα τῆς πόλεως, κατεστρατοπέδευσε παρὰ τὴν θάλατταν. ἐσπούδαζε γὰρ μὴ διασπᾶν τὴν στρατιὰν, ἀλλ' ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόπου τὴν ὁρμὴν ποιούμενος, κατὰ γῆν ἅμα καὶ κατὰ θάλατταν ἀγωνίζεσθαι. Μετὰ δὲ ταῦτα τοὺς πεζοὺς εἰς τρία μέρη διεῖλεν· ἓν μὲν τάγμα ποιήσας τῶν Σικελιωτῶν, οἷς προσέταξεν, ἀριστερᾷ τὴν πόλιν ἔχοντας, ἐπὶ τὸν χάρακα τῶν ἐναντίων πορεύεσθαι. τὸ δ' ἕτερον τάγμα συμμάχων καταστήσας, ἐκέλευσε, δεξιᾷ τὴν πόλιν ἔχοντας, ἐπείγεσθαι παρ' αὐτὸν τὸν αἰγιαλόν. αὐτὸς δ' ἔχων τὸ τῶν μισθοφόρων σύνταγμα, διὰ τῆς πόλεως ὥρμησεν ἐπὶ τὸν τόπον, οὗ τὰ μηχανήματα τῶν Καρχηδονίων ἦν. καὶ τοῖς μὲν ἱππεῦσι παρήγγειλεν, ἐπειδὰν ἴδωσι τοὺς πεζοὺς ὡρμημένους, διαβῆναι τὸν ποταμὸν, καὶ τὸ πεδίον καθιππάζεσθαι. τοῖς δ' ἐν ταῖς ναυσὶ παρήγγειλε, πρὸς τὴν τῶν Ἰταλιωτῶν ἔφοδον, τῇ παρεμβολῇ τῶν πολεμίων ἐπιπλεῦσαι. Εὐκαίρως δ' αὐτῶν ποιησάντων τὸ παραγγελθὲν, οἱ μὲν Καρχηδόνιοι πρὸς ἐκεῖνο τὸ μέρος παρεβοήθουν, ἀνείργοντες τοὺς ἐκ τῶν νεῶν ἀποβαίνοντας, καὶ γὰρ οὐδ' ὠχυρωμένον τὸ μέρος εἶχον ἅπαν, τὸ παρὰ τὸν αἰγιαλὸν τῆς στρατοπεδείας. οἱ δ' Ἰταλιῶται κατὰ τοῦτον τὸν καιρὸν παρὰ τὴν θάλατταν τὸ πᾶν διανύσαντες, ἐπέθεντο τῇ παρεμβολῇ τῶν Καρχηδονίων, τοὺς πλείστους εὑρόντες παραβεβοηθηκότας ἐπὶ τὰς ναῦς. τοὺς δ' ἐπὶ τούτου τοῦ μέρους ὑπολελειμμένους τρεψάμενοι, παρεισέπεσον εἰς τὴν στρατοπεδείαν. Hoc eſt: *Poſt hæc Gelam petens Amilcar, ad cognominem fluvium caſtra locavit.* Et poſteà: *At Dionyſius ubi ad urbem pervênit, juxta mare caſtra poſuit. namque hoc unicè agebat, ne copiæ diſtraherentur: ſed indidem impetu in hoſteis facto, terrâ marique pugnam cieret. Poſt hæc, pedeſtri exercitu in treis parteis diviſo, unum agmen Siculis attribuit: quibus mandat, ut, urbem ad ſiniſtram prætergreſſi, hoſtium ibi vallum invadant. alterum, è ſociorum auxiliis conſtitutum, urbe ad dextram relictâ, ad litus properare jubet. ipſe cum mercenariorum manu per urbem eò loci pergit, ubi machinæ Carthaginienſium inſtructæ erant. equitatui verò præcipit, ut, ſimul ac pedeſtrium ſigna proferri viderent, transmiſſo flumine per campos ſeſe explicarent. claſſiariis verò edixerat, quamprimùm Italici ſeſe inferrent caſtris hoſtium; claſſem uti admoverent. Dum imperata ſinguli exſequuntur, Carthaginienſes ad eam maximè partem, qua nullâ prorſus munitione caſtra juxta litus obfirmaverant, tutandam feſtinant,*

nant; & à deſcenſu hoſtem prohibent. *Eo temporis puncto Italici, totum illud juxta mare ſpatium emenſi, ad caſtra Carthaginienſium graſſantur. ubi pleroſque ad naveis arcendum excurriſſe deprehenderunt. Præſidio igitur, quod ad partis huius defenſionem erat relictum, in fugam acto, in caſtra impreſſionem faciunt.* Adparet ex his, urbem & ad dextram fuiſſe amnis ripam, & haud procul à mari, atque edito in loco. hinc etiam Callimacho, ut Scholia ad dictam Pindari Olympior. oden II referunt, vocatur τὸ Γέλα ποταμῷ ἐπικείμενον ἄστυ, id eſt, *urbs Gelæ flumini imminens*. Atque inter prædictum opidum Terram novam & amnem ei cognominem in edito colle CCC circiter paſſibus ab ipſo opido complura haud ita pridem antiquarum fabricarum conſpiciebantur monumenta: ipſeque egomet columnam ibidem erectam vidi Corinthiaci operis & ingentis magnitudinis, cum epiſtylio ampliſſimo. infra opidum autem prope litus ſuperioribus annis multa numiſmata cum inſcriptione Hieronis ac Minotauri effigie, quæ Cretenſium ſignificabat coloniam, & item phialæ figulinæ vetuſtiſſimi operis repertæ ſunt. Fazellus ex his rebus conjicit, vel potiùs ſuſpicatur, antiquam hoc loco fuiſſe urbem Callipolim, quam Strabonem in litore Pachynum inter Lilybæumque referre exiſtimat; quum hic nullum eius certum indicet ſitum. Ego verò antiquæ has eſſe reliquias Gelæ urbis judico; quam à litore remotam referunt Plinius pariter & Ptolemæus atque Diodorus. quam falsò Cl. Aretius ac Fazellus, & qui eos ſequuti ſunt, Licatam interpretantur; ut pòſt patebit. Ad iſthanc igitur Gelam quum Dionyſius cum exercitu rogatu Gelenſium à Syracuſis veniſſet; caſtra ab eâ urbis parte, quæ orientem brumalem & mare proſpectat, in litore poſuit; Carthaginienſibus ab alterâ parte, quæ in occidentem verſa eſt brumalem, itidem in litore caſtra ſua habentibus. Siculi itaque Dionyſii milites, urbem ad ſiniſtram manum prætergreſſi, deſuper ad Carthaginienſium vallum decurrerunt. Italici verò ſocii, urbe ad dextram relictâ, in litorali parte eadem Carthaginienſium caſtra invasêre. Iam verò GELENSES illi ſive GELOI CAMPI, Virgilio loco ſuprà citato memorati, ab occidentali urbis parte ſiti ſunt ſpatioſi, atque mirum in modum plani, inter prædictum Gelam & Naufriam amneis, III ferè paſſuum millibus à litore remoti: à quo continuo collium jugo arcentur. nam falſum eſt, quod Virgilius Aeneæ ſuo, hoc litus præternaviganti, adfinxit in hoc verſu:

GELOI *campi.*

Adparet Camarina procul, campique Geloi.

Sunt autem hi campi frumenti totius inſulæ nobiliſsimi feraciſsimi. Vrbem ipſam admodùm fuiſſe magnam, clarè indicat idem poëta ſequenti continuò hoc verſu:

Immaniſque Gela fluvii cognomine dicta.

Hinc etiam Callimachus, loco ſuprà indicato, non πόλιν, leviori ac magis vulgari vocabulo, adpellavit; ſed ἄστυ: quod non niſi in prægrandibus urbibus uſurpatur. Errarunt igitur heic iterum, qui hoc verſu immanem, non urbem, ſed fluvium poëtam intellexiſſe volunt. nempe, quia Gelam amnem interpretantur, ut ante dixi, eum, qui, totius inſulæ longiſsimus, vulgò nunc apud Licatam vocatur *Salſi*. Ditionem quoque eius longè latéque fuiſſe diffuſam, vel inde perſpicitur, quòd in mediterraneis *Palicorum lacus* XC tantùm ſtadia, id eſt, XI circiter millia paſſuum ab Gelenſium finibus abfuerint; teſte Calliâ, apud Macrobium, Saturnalior. lib. V, cap. XVIII; ut infrà in explicatione Palicorum oſtendetur: quum ipſi Palici ab oſtio Gelæ amnis ad XLVI millia paſſuum abſint. Atque hinc factum, uti ſuum haberent regem ſive tyrannum Gelenſes; bellaque cum finitimis Syracuſanis gravia gererent. Sed ipſa urbs, poſtquàm annos circiter CCCCVIII ſtetiſſet, à Phintiâ, Agrigentinorum tyranno, diruta eſt; incolis in novam urbem, quam de ſe Phintiam adpellavit, traductis. de qua urbe mox plura dicam. Hinc Strabo, lib. VI: Οὔτε γὰρ Ἱμέραν ἔτι συνοικουμένην ἴσμεν, οὔτε Γέλαν, οὔτε Καλλίπολιν, οὔτε Σελινοῦντα, οὔτ' Εὔβοιαν, οὔτ' ἄλλας πλείους. Hoc eſt: *Non enim ampliùs à civibus incoli comperimus Himeram, non Gelam, non Callipolim, non Selinûntem, non Eubœam, non alias plureis.*

Extra urbem fuit quondam ὁ Ἀπόλλωνος ἀνδριὰς χαλκοῦς, σφόδρα μέγας· id eſt; APOLLINIS STATVA *ærea* mirandæ magnitudinis. Diodorus dicto lib. XIII: Μετὰ δὲ ταῦτα Ἱμίλκας ἐπὶ Γέλαν προελθὼν, παρὰ τὸν ὁμώνυμον ποταμὸν τῇ πόλει κατεστρατοπέδευσεν. Ἐχόντων δὲ τῶν Γελῴων ἐκτὸς τῆς πόλεως Ἀπόλλωνος ἀνδριάντα χαλκοῦν, σφόδρα μέγαν, συλήσαντες αὐτὸν ἀπέστειλαν εἰς τὴν Τύρον. Τοῦτον μὲν οἱ Γελῷοι κατὰ τὸν τοῦ θεοῦ χρησμὸν ἀνέθηκαν. οἱ δὲ Τύριοι, καθ' ὃν καιρὸν ὕστερον ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Μακεδόνος ἐπολιορκοῦντο, κατύβριζον ὡς συνα-

γωνιζόμενον

γωνιζόμενον τοῖς πολεμίοις. Ἀλεξάνδρου δὲ ἑλόντος τὴν πόλιν, ὥς Τίμαιός φησι, κατὰ τὴν ὁμώνυμον ἡμέραν καὶ τὴν αὐτὴν ὥραν, ἐν ᾗ Καρχηδόνιοι τὸν Ἀπόλλωνα περὶ Γέλαν ἐσύλησαν, συνέβη τιμηθῆναι θυσίαις καὶ προσόδοις ταῖς μεγίσταις ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ὡς αἴτιον γεγενημένον τῆς ἁλώσεως. Id eſt: *Tum Gelam petens Himilcar, ad eiusdem nominis amnem caſtra poſuit. Erat Gelenſibus ſtatua quædam extra urbem ænea, miræ magnitudinis. hanc abreptam Tyrum Pœni miſerunt. Gelenſes autem ipſius dei oraculo quondam dedicarant. Sed Tyrii aliquanto tempore pòſt, quum ab Alexandro Macedone obſidione premerentur, contumeliâ ſimulacrum adfecerunt, quaſi pro hoſtibus pugnaret. Poſteaquàm verò Alexander urbem cepit; eiusdem nominis die eadémque horâ, ut Timæus auctor eſt, quâ Carthaginienſes ſacrilegium in Apollinem apud Gelam commiſerant, accidit, ut magnifico ſacrorum munerumque adparatu deo Græci litarent, cuius ſcilicet beneficio urbem expugnaſſent.*

Cæterùm, Silius lib. XIIII, ubi, populos Siciliæ enumerans, qui arma ad bellum Punicum ſecundum Romanis contulerunt, per flumina eorum ſitus, ad imitationem Virgilii, indicat, ita canit:

Venit ab amne trahens nomen Gela; venit Haleſa;
Et qui præſenti domitant perjura Palici
Pectora ſupplicio; Troianaque venit Aceſta;
Quique per Aetnæos Acis petit æquora fineis,
Et dulci gratam Nereida perluit undâ:
Aemulus ille tuo quondam, Polypheme, calori,
Dum fugit agreſtem violenti pectoris iram,
In tenueis liquefactus aquas, evaſit & hoſtem,
Et tibi victricem, Galatea, immiſcuit undam.
Nec non, qui potant Hypſamque Alabimque ſonoros;
Et perlucentem ſplendenti gurgite Achatem;
Qui fonteis, Vagedruſa, tuos, & pauperis alvei
Hipparin, ac facilem ſuperari gurgite parco
Pantagiam, rapidique colunt vada flava Simæthi.
Litora Thermarum, priſcâ dotata Camœnâ,
Armavêre ſuos, quà mergitur Himera ponto
Aeolio.

In ſeptemtrionali inſulæ latere quamvis haud exigui etiam immemorati ſcriptoribus ſint amnes; tamen, quia heic *ſplendenti*, ſive *perlucenti gurgite* dicatur eſſe ACHATES; nullum illic reperi, qui hoc epitheti meritò ac jure ferre poſſit. in orientali verò latere omnes nobiliores fluvii nomina antiqua apud auctores habent: quæ ſuprà explicavimus. in meridionali latere vix ullum immemoratum reperias præter duos, inter modò expoſitos Hipparim atque Gelam: quorum alter minor, & Gelæ proximus, vulgò nunc dicitur accolis *Manumuzza*; alter maior, & ex nobiliſsimis unus totius inſulæ, *Drillo* nominatur; aquis, ſi quis alius, limpidiſſimis & adſpectu maximè jucundis. quem ego ex eo argumento antiquorum illum *Achatem* eſſe conjecerim. De hoc amne ita Vibius: *Achates, Siciliæ. ubi pari nomine lapillos generat,* [lego, *lapillus generatur,*] *unde gemmæ fiunt.* Et Plinius, lib. XXXVII, cap. X; quod eſt de gemmis: *Achates in magnâ fuit auctoritate: nunc in nullâ eſt. reperta primùm in Siciliâ, juxta flumen eiusdem nominis: poſteà pluribus locis; excedens amplitudine; numeroſa varietatibus diverſis mutantibus cognomina eius.* Item Solinus, cap. XI: *Achatem lapidem Sicilia primùm dedit, in Achatis fluminis ripâ repertum, non vilem; quum ibi tantùm reperiretur. quidpe interſcribentes eum venæ naturalibus ſic notant formis, ut, quum optimus eſt, varias præferat rerum imagines. unde annulus Pyrrhi regis, qui adversùs Romanos bella geſſit, non ignobilis famæ fuit: cuius gemma Achates erat, in quo* VIIII *Muſæ, cum inſignibus ſuis ſingulæ, & Apollo tenens citharam, videbantur: non impreſſis figuris, ſed ingenitis. nunc diverſis locis adparet.* Hac de re ita Fazellus, Decad. I, lib. I, cap. IIII: *Achatem, in Achatis fluvii, nobis hodiè incomperti, ripis inventum, prima omnium Sicilia prodidit.* Et mox: *Hunc lapidem, qui in Siciliâ gignitur, quòd per varios colores interdum albæ venæ transeunt, Græci leucachatem adpellant: à quo plerique Alicatæ urbi inditum fuiſſe id nomen, & Achaten fluvium amnem eſſe Salſum conjiciunt.* Ipſe Fazellus poſteà, eiusdem decad. I lib. V, cap. III, à ſalſedine fluminis Salſi dictum docet eſſe adpoſitum opidum Alicatam, quod vulgò vocatur *Licata*: quia Græcorum ἁλυκὸν Latinis eſt *ſalſum*. Ego verò, ut antè dixi,

ACHATES *fluvius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

dixi, mox infrà certis irrefragabilibusque documentis demonſtrabo, Salſum amnem eſſe veterum Himeram.

VAGEDRVSA *amnis.*

Iam VAGEDRVSA *amnis*, Silio loco proximè perſcripto memoratus, is fuerit, quem inter Achatem & Gelam vulgò nunc *Manumuzzam* adpellari dixi. Ortelius, in Theſauro ſuo geographico, quum neſciret, quò hunc *Vagedruſam* referret; corruptum id eſſe adfirmavit vocabulum, ab genuino *Arethuſam*. At quid hoc monſtri? Silius illic populos Siciliæ, ut antè dixi, enumerat, qui arma Romanis, quum Marcellus Syracuſas circumſideret, contulerunt. Quomodò igitur Arethuſæ accolæ, id eſt Syracuſani, quum ab Marcello obſiderentur, eidem ſocii belli eſſe potuerunt? Adparet ſanè, vocabula heic locorum fluminumque magis quæſita, quàm rerum geſtarum hiſtorias.

GELONIVM *ſtagnum; & duo mirandi fontes.*

Porrò apud Solinum, dicto cap. XI, ita ſcriptum eſt: *Gelonium ſtagnum tetro odore abigit proximanteis. Ibi & fontes duo. alterum ſi ſterilis ſumſerit, fœcunda fiet: alterum ſi fæcunda hauſerit, vertitur in ſterilem.* Malè in vulgatis exemplaribus: *alter, ſi ſterilis;* & mox: *vertitur in ſterilitatem.* Eumdem locum ab Solino mutuatus eſt Iſidorus; apud quem lib. XIII, cap. XIII, ita legitur: *In Siciliâ fontes ſunt duo; quorum unus ſterilem fœcundat; alter fœcundam ſterilem facit.* Et paullo pòſt: *Gelonium ſtagnum Siciliæ tetro odore abigit proximanteis.* Vbi tamen vitiatum eſt vocabulum *Celomum.* Hodiè neque ſtagnum neque fontes eiusmodi ùlli in Siciliâ noſcuntur. In Gelenſi fuiſſe agro, ex cognomine ſtagni conjicere datur.

AGRIGENTVM *urbs, quæ anteà* OMPHACE.

Cæterò Gelam proximè quidem ſequebatur *Phalarium caſtellum*; & inde *Himera fluvius; Phintia opidum; Ecnomus mons*, & in eo Phalaridis *caſtellum Dædalium*: tandemque *Agrigentum*. ſed iſthæc loca uti commodè ac ritè deſcribi queant, antè dicenda erit urbs illa celebritate atque opulentiâ ingens, ὁ Ἀκράγας, ACRAGAS Græcis, Latinis AGRIGENTVM dicta. Memoratur auctoribus compluribus; ſed maximè Thucydidi, Pindaro, Scylaci, Marciano Heracleenſi, Polybio, Ciceroni, Virgilio, Livio, Ovidio, Diodoro, Straboni, Plinio, Silio, Ptolemæo, Diogeni, Solino, Porphyrio, Itinerariis Romanis. Vulgò nunc vocatur *Gergenti*, & variantibus, more incolarum, vocalibus, *Girgenti*, ac *Giorgenti*. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Opidum Camarina; fluvius Gelas: opidum Acragas; quod Agrigentum noſtri dixêre.* Ovidius, Faſtor. lib. IIII:

Himeraque & Didymon, Agrigentaque, Tauromenonque.

Heic nì, *Acraganta* ſive *Agraganta* ſcripſiſſe Ovidium, ſuſpicari liceat; poëticâ licentiâ iſtud *Agrigenta* plurali numero metri cauſâ eum finxiſſe, certum eſt; ut & *Himera*. ſed & eius *Tauromenon* omnibus Græcis pariter atque Latinis auctoribus eſt Ταυρομένιον, *Tauromenium* ſive *Taurominium*. Apud Virgilium atque Silium, quorum verba pòſt citabuntur, legitur AGRAGAS. Ipſos ita ſcripſiſſe auctores, non verò *Acragas*, facilè equidem crediderim; quando ab eo demum factum videtur illud Latinorum *Agrigentum*. Opidani inde dicuntur Græcis Ἀκραγαντῖνοι, ACRAGANTINI: quo etiam Lucretius uſus eſt lib. I. cæteris Latinis auctoribus ſunt AGRIGENTINI. De ortu urbis eiusque nominis ita ſcribit Thucydides lib. VI: Γέλαν δὲ Ἀντίφημος ἐκ Ῥόδου καὶ Ἔντιμος ἐκ Κρήτης ἐποίκους ἀγαγόντες, κοινῇ ἔκτισαν, ἔτει πέμπτῳ καὶ τεσσαρακοστῷ μετὰ τὴν Συρακουσῶν οἴκησιν. Ἔτεσι ἐγγύτατα ὀκτὼ καὶ ἑκατὸν μετὰ τὴν σφετέραν οἴκησιν Γελῷοι Ἀκράγαντα ᾤκισαν, τὴν μὲν πόλιν ἀπὸ τοῦ Ἀκράγαντος ποταμοῦ ὀνομάσαντες. Id eſt: *Gelam Antiphemus è Rhodo & Entimus è Cretâ ducentes colonos communi operâ condiderunt, anno XLV pòſt, quàm Syracuſæ conditæ. Anno verò propè CVIII à ſuæ urbis primordio Gelenſes Acragantem condiderunt, à flumine denominantes urbem.* Marcianus Heracleenſis, in Περιηγήσ.

Μεγαρεῖς Σελινοῦντ' οἱ Γελῷοι ἔκτισαν
Ἀκράγαντα.

Id eſt:

Megarenſes Selinûntem condiderunt, Geloi verò
Acragantem.

Gelam Olympiadis XXII anno III conditam fuiſſe, id eſt, ante natum Ieſum anno IↃCXC, ſuprà oſtenſum eſt. Agrigentum igitur conditum fuit Olympiade XCVIIII, ante natum Chriſtum annis circiter IↃLXXXIIII. De nomine urbis idem teſtantur & alii auctores. Aelianus, Variar. hiſtoriar. lib. II, cap. XXXIII: Ἀκραγαντῖνοι δὲ τὸν ἐπώνυμον τῆς πόλεως ποταμὸν παιδὶ ὡραίῳ εἰκάζοντες θύουσιν. Id eſt: *Acragantini cognominem urbi*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

urbi fluvium ſpecioſi pueri formâ effingentes, illi ſacrificant. Stephani epitomator: Ἀκράγας, πόλις Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραῤῥέοντος. φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται. οἱ δ' ἀπὸ Ἀκράγαντος, τοῦ Διὸς καὶ Ἀστερόπης, τῆς Ὠκεανοῦ. Id eſt: *Acragas, urbs Siciliæ; à præfluenti flumine dicta. ait quidpe Duris, pleraſque Sicularum urbium ab amnibus eſſe denominatas. Alii verò dictam volunt ab Acragante, Iovis & Aſteropes, Oceani filiæ, filio.* Hoc ſanè ex poëtarum vel ſacerdotum fabulis petitum. illo de fluminibus nihil certius. Pindarus, Olympior. odâ II:

Θήρωνα δὲ τετραορίας
Ἕνεκα νικαφόρου
Γεγωνητέον ὀπὶ,
Δίκαιον ξένον
Ἔρεισμ' Ἀκράγαντος,
Εὐωνύμων τε πατέρων
Ἄωτον, ὀρθόπολιν·
Καμόντες οἳ πολλὰ θυμῷ,
Ἱερὸν ἔχον οἴκημα
Ποταμοῦ. Σικελίας τ' ἔσαν
Ὀφθαλμός. αἰὼν τ' ἔφε-
πε μόρσιμος, πλοῦτόν
Τε καὶ χάριν ἄγων
Γνησίαις ἐπ' ἀρεταῖς.

Id eſt:

Sed Theronem, per curſum in quadrigis
Victorem,
Sonare oportet voce,
Iuſtum hoſpitem,
Columen Agrigenti,
Clarorum progenitorum florem,
Rectorem urbium.
Qui quum laboraſſent multum animo,
Sacram tenuerunt ſedem
Fluminis; Siciliæque erant
Oculus: vitaque inſe-
quebatur fatum bonum; divitias
Et gratiam adferens
Nativis virtutibus.

Ad hæc ita Scholia: Ἀκράγας, πόλις καὶ ποταμὸς Σικελίας. Id eſt: *Acragas, urbs & fluvius Siciliæ.* Et poſteà: Ἀρίσταρχος τὴν πόλιν οἴκημα ποταμοῦ προσηγορεῦσθαί φησι, διὰ τὸ ὁμώνυμον εἶναι τῷ ποταμῷ Ἀκράγαντι. τὴν γὰρ ὀνομασίαν ἡ πόλις ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ ἔχεν. Hoc eſt: *Ariſtarchus ait, urbem ideò dici habitaculum fluvii, quòd eiusdem ſit cum fluvio Acragante nominis. cognomentum quidpe urbs ab fluvio accepit.* Polybius, lib. VIIII: Ἡ δὲ Ἀκραγαντίνων πόλις οὐ μόνον κατὰ τὰ προειρημένα διαφέρει τῶν πλείστων πόλεων· ἀλλὰ καὶ διὰ τὴν ὀχυρότητα, καὶ μάλιστα κατὰ τὸ κάλλος καὶ τὴν κατασκευήν. ἔκτισται μὲν γὰρ ἀπὸ θαλάττης ἐν ὀκτὼ καὶ δέκα σταδίοις. ὥστε μηδενὸς ἄμοιρον εἶναι τῶν ἐκ ταύτης χρησίμων. ὁ δὲ περίβολος αὐτῆς καὶ φύσει καὶ κατασκευῇ διαφερόντως ἠσφάλισται. κεῖται γὰρ τὸ τεῖχος ἐπὶ πέτρας ἀκροτόμου καὶ περιῤῥῶγος, ἧ μὲν αὐτοφυοῦς, ἧ δὲ χειροποιήτου. περιέχεται δὲ ποταμοῖς. ῥεῖ γὰρ αὐτῆς παρὰ μὲν τὴν νότιον πλευρὰν ὁ συνώνυμος τῇ πόλει, παρὰ δὲ τὴν ἐπὶ τὰς δύσεις καὶ τὴν λίβα τετραμμένην ὁ προσαγορευόμενος Ὕψας. ἡ δ' ἄκρα τῆς πόλεως ὑπέρκειται κατ' αὐτὰς θερινὰς ἀνατολὰς, κατὰ μὲν τὴν ἔξωθεν ἐπιφάνειαν ἀπροσίτῳ φάραγγι περιεχομένη, κατὰ δὲ τὴν ἐντὸς μίαν ἔχουσα πρόσοδον ἐκ τῆς πόλεως. ἐπὶ δὲ τῆς κορυφῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἔκτισται, καὶ Διὸς Ἀταβυρίου, καθάπερ καὶ παρὰ Ῥοδίοις. τοῦ γὰρ Ἀκράγαντος ὑπὸ Ῥοδίων ἀπῳκισμένου, εἰκότως ὁ θεὸς οὗτος τὴν αὐτὴν ἔχει προσηγορίαν, ἣν καὶ παρὰ τοῖς Ῥοδίοις. κεκόσμηται δὲ καὶ τἆλλα μεγαλοπρεπῶς ἡ πόλις ναοῖς καὶ στοαῖς. καὶ ὁ τοῦ Διὸς τοῦ Ὀλυμπίου νεὼς πολυτέλειαν [malim ex Diodori, quam mox adferam, hiſtoriâ, συντέλειαν μὲν οὐκ εἴληφε· κατὰ δὲ τὴν ἐπιβολὴν καὶ τὸ μέγεθος οὐδ' ὁποίου οὖν τῶν κατὰ τὴν Ἑλλάδα δοκεῖ λείπεσθαι. Hoc eſt: *Agrigentum non ob illa dumtaxat, quæ antè diximus, ſed etiam propter firmitatem munitionum, urbis pulcritudinem, & operum magnificentiam pleriſque præſtat civitatibus. Etenim, quum ſit urbs condita ſtadia à mari XVIII,*

omnia

omnia et abundè ſuppeditant commoda; quæ ſolet mare adferre. Ambitus, verò ipſius tùm naturâ tùm arte egregiè eſt munitus. inædificatus quidpe eius murus eſt in vertice rupis nudi prædurique ſaxi, & quà ſuopte ingenio loci, quà arte & induſtriâ hominum, præruptæ. Cingitur præterea & fluminibus. ad auſtrinum namque latus amnis fluit eiusdem cum urbe nominis. occidenti Soli & Africo oppoſitam partem adluit, qui nominatur Hypſa. Quà ortum Solis æſtivum urbs reſpicit, arx imminet; quæ ab exteriore parte voragine altâ atque inacceſſâ circumdatur; intra verò muros venienteis ab urbe uno aditu admittit. In ſummo vertice Minervæ ædes viſitur, & Iovis Atabyrii; ſicut apud Rhodios. nam, quum Rhodiorum colonia ſit Agrigentum, jure ac merito hic deus eodem nomine colitur atque apud Rhodios. Olympii quoque Iovis templum, etſi cultus magnificentia [rectiùs, *operis conſummatio*] *non acceſſit; magnitudine tamen incepti & amplitudine nulli ex Græciæ operibus eſt ſecundum.* De his duobus fluminibus ita tradit Fazellus, Decad. I, lib. VI, cap. I: *Decimo poſt Puntam albam milliario Agragæ fluvii oſtium ſequitur Polybio, Dragi vulgò hodiè dicti. Sed antequàm ad oſtii trajectum pervenias; ad ſiniſtram ædicula eſt divo Leoni ſacra. Oritur ex collibus Raphadalis opiduli. unde delapſus, veteris Agrigentinæ urbis mœnia lambit; Dragique ibi nomen ſuscipit: & ſub ipſâ deinde urbe, in loco, qui Rucellus dicitur, fluvii ſancti Blaſii, qui & ipſe urbem, quà orientem ſpectat, ex collibus vicinis defluens præterlabitur, aquis receptis auctus mare ingreditur.* Atqui diſertè Polybius teſtatur, auſtrinum urbis latus amnem præterfluere eiusdem cum urbe nominis; id eſt, Acragantem: occidenti verò Soli & Africo oppoſitam partem adluere Hypſam. Huius igitur mentem auctoritatemque ſi ſequaris; ὁ Ἀκράγας ποταμὸς, ACRAGAS *amnis* is erit, qui, ad III fermè millia paſſuum ab ortu urbem præfluens, vulgò nunc accolis vocatur *Fiume di Gergenti*; &, *Fiume di Santo Biagio*; item, *Fiume di Naro*: quia ab huius nominis opido profluit. ὁ δὲ Ὕψας ποταμὸς, HYPSAS, ſive, ſi Latino ore Græcum vocabulum formare velis, HYPSA *fluvius* erit ille ab occidentali urbis latere *Fiume Drago*. Rectiùs itaque Aretius, qui in ſuâ Siciliæ Chorographiâ ita ſcribit: *Duo ſunt fluvii, ipſo in exitu conjuncti; quibus antiqua urbs ſepta eſt: Draco unus; alter S. Blaſii. qui ubi confluunt, unus erat Agragas.* Rectè, inquam, Aretius minorem Dragum in maiorem S. Blaſii amnem defluere, huiusque oſtio mari adfundi, tradidit. Atque ab hoc meritò, ut maiori flumine, urbs denominata fuit. In huius item aquas convenit illud, quod Empedocles tribuit Acraganti epitheton, in carmine ad Agrigentinos compoſito: quod Diogenes Laërtius refert lib. VIII, in vitâ eius.

ACRAGAS *amnis.*

HYPSA *fluvius.*

> Ὦ φίλοι, οἳ μέγα ἄστυ κατὰ ξανθοῦ Ἀκράγαντος
> Ναίετ᾽ ἀν᾽ ἄκρα πόλεως.

Id eſt:

> *O amici, qui magnam urbem juxta flavum Acraganta*
> *Habitatis, in ſummitate civitatis.*

E diverſo autem alter ille, nomine Dragus, ut tenuis eſt, ſic puriſſimis atque perlucidis aquis. Ptolemæus in eo erravit, quòd Hypſam hunc Agrigentinum ſuo ſibi ore in mare effundi putavit: quum id de alio Hypsâ narraretur; de quo infrà ſuo loco dicam. Addit porrò dicto carmini Diogenes hoc ſcholium: Μέγαν δὲ τὸν Ἀκράγαντα εἰπεῖν φασιν, ἐπεὶ μυριάδες αὐτὸν κατῴκουν ὀγδοήκοντα. ὅθεν τὸν Ἐμπεδοκλέα εἰπεῖν, τρυφώντων αὐτῶν· Ἀκραγαντῖνοι τρυφῶσι μὲν, ὡς αὔριον ἀποθανούμενοι. οἰκίας δὲ κατασκευάζονται, ὡς πάντα τὸν χρόνον βιωσόμενοι. Id eſt: *Amplam autem urbem Agrigentum dixiſſe eum aiunt, quòd eam* LXXX *hominum millia incolerent. unde & Empedoclem, ipſis deliciis vacantibus, dixiſſe ferunt; Agrigentini deliciis quotidiè ita ſe dedunt, ac ſi craſtino die morituri: domos verò ita exſtruere, quaſi æternùm victuri.* Sed opulentiam ſimul & luxum Agrigentinorum eorumque urbis magnificentiam pluribus deſcribit verbis Diodorus, lib. XIII. quæ huc transſcripſiſſe haud alienum fuerit. Κατ᾽ ἐκείνους δὲ τοὺς καιροὺς, inquit, τήν τε χώραν καὶ τὴν πόλιν τῶν Ἀκραγαντίνων συνέβαινεν εὐδαιμονίας ὑπάρχειν πλήρη· περὶ ἧς οὐκ ἀνάρμοστόν μοι φαίνεται διελθεῖν. Καὶ γὰρ ἀμπελῶνες, τοῖς μεγέθεσι καὶ τῷ κάλλει διαφέροντες, καὶ τὸ πλεῖστον τῆς χώρας ἐλαίαις κατάφυτον. ἐξ ἧς παμπληθῆ κομιζόμενοι καρπὸν ἐπώλουν εἰς Καρχηδόνα. οὔπω γὰρ κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους τῆς Λιβύης πεφυτευμένης, οἱ τὴν Ἀκραγαντίνην νεμόμενοι, τὸν ἐκ τῆς Λιβύης ἀντιφορτιζόμενοι πλοῦτον, οὐσίας ἀπίστους τοῖς μεγέθεσιν ἐκέκτηντο. πολλὰ δὲ τοῦ πλούτου παρ᾽ αὐτοῖς διαμένει σημεῖα. περὶ ὧν οὐκ ἀνοίκειόν ἐστι βραχέα διελθεῖν. Ἥ τε γὰρ τῶν ἱερῶν κατασκευὴ, καὶ μάλιστα ὁ τοῦ Διὸς νεὼς, ἐμφαίνει τὴν μεγαλοπρέπειαν τῶν τότε ἀνθρώπων. τῶν μὲν γὰρ ἄλλων ἱερῶν τὰ μὲν κατεκαύθη, τὰ δὲ τελείως κατεσκάφη, διὰ τὸ πολλάκις

ἡλωκέναι

ἡλωκέναι τὴν πόλιν. τὸ δ' οὖν Ὀλύμπιον μέλλον λαμβάνειν τὴν ὀροφὴν ὁ πόλεμος ἐκώλυσεν. ἐξ οὗ τῆς πόλεως κατασκαφείσης, οὐδέποτε ὕστερον ἴσχυσαν Ἀκραγαντῖνοι τέλος ἐπιθεῖναι τοῖς οἰκοδομήμασιν. Ἔστι δὲ ὁ νεὼς ἔχων τὸ μὲν μῆκος πόδας τριακοσίους τετταράκοντα, τὸ δὲ πλάτος ἑξήκοντα, τὸ δὲ ὕψος ἑκατὸν εἴκοσι, χωρὶς τοῦ κρηπιδώματος. μέγιστος δ' ὢν τῶν ἐν Σικελίᾳ, καὶ τοῖς ἐκτὸς οὐκ ἀλόγως ἂν συγκρίνοιτο κατὰ τὸ μέγεθος τῆς ὑποστάσεως. καὶ γὰρ εἰ μὴ τέλος λαβεῖν συνέβη τὴν ἐπιβολήν, ἥ γε προαίρεσις ὑπάρχει φανερά. τῶν δ' ἄλλων ἢ μέχρι τοίχων τοὺς νεὼς οἰκοδομούντων, ἢ κίοσι τοὺς οἴκους περιλαμβανόντων, οὗτος ἑκατέρας τούτων μετέχει τῶν ὑποστάσεων. συνῳκοδομοῦντο γὰρ οἱ τοῖχοι τοῖς κίοσιν, ἔξωθεν μὲν στρογγύλοι, τὸ δ' ἐντὸς τοῦ νεὼ ἔχοντες τετράγωνον. καὶ τοῦ μὲν ἐκτὸς μέρους ἐστὶν αὐτῶν ἡ περιφέρεια ποδῶν εἴκοσι, καθ' ἣν εἰς τὰ διαζύσματα δύναται ἀνθρώπινον ἐναρμόζεσθαι σῶμα. τὸ δ' ἐντὸς, ποδῶν δώδεκα. τῶν δὲ στοῶν τὸ μέγεθος καὶ τὸ ὕψος ἐξαίσιον ἐχουσῶν, ἐν μὲν τῷ πρὸς ἕω μέρει τὴν γιγαντομαχίαν ἐποιήσαντο, ταῖς τε γλυφαῖς καὶ τῷ μεγέθει καὶ τῷ κάλλει διαφέρουσαν. ἐν δὲ τῷ πρὸς δυσμὰς, τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας. ἐν ᾗ τῶν ἡρώων ἕκαστον ἰδεῖν ἐστιν οἰκείως τῆς περιστάσεως δεδημιουργημένον. Ἦν δὲ καὶ λίμνη κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐκτὸς τῆς πόλεως χειροποίητος, ἔχουσα τὴν περίμετρον σταδίων ἑπτὰ, τὸ δὲ βάθος, εἴκοσι πηχῶν. εἰς ἣν ἐπαγομένων ὑδάτων, ἐφιλοτέχνησαν πλῆθος ἰχθύων ἐν αὐτῇ ποιῆσαι παντοίων, εἰς τὰς δημοσίας ἑστιάσεις. μεθ' ὧν συνδιέτριβον κύκνοι, καὶ τῶν ἄλλων ὀρνέων πολὺ πλῆθος, ὥστε μεγάλην τέρψιν παρασκευάζειν τοῖς θεωμένοις. Δηλοῖ δὲ τὴν τρυφὴν αὐτῶν καὶ ἡ πολυτέλεια τῶν μνημείων, ἅτινα μὲν τοῖς ἀθλητοῖς ἵπποις κατεσκεύαζον, τινὰ δὲ τοῖς ὑπὸ τῶν παρθένων καὶ παίδων ἐν οἴκῳ τρεφομένοις ὀρνιθαρίοις, ἃ Τίμαιος ἑωρακέναι φησὶ μέχρι τοῦ καθ' ἑαυτὸν βίου διαμένοντα. καὶ κατὰ τὴν προτέραν δὲ ταύτης Ὀλυμπιάδα, δευτέραν ἐπὶ ταῖς ἐνενήκοντα, νικήσαντος Ἐξαινέτου Ἀκραγαντίνου, κατήγαγον αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν ἐφ' ἅρματος· συνεπόμπευον δ' αὐτῷ, χωρὶς τῶν ἄλλων, συνωρίδες τριακόσιαι λευκῶν ἵππων, πᾶσαι παρ' αὐτῶν τῶν Ἀκραγαντίνων. Καθόλου δὲ καὶ τὰς ἀγωγὰς εὐθὺς ἐκ παίδων ἐποιοῦντο τρυφερὰς, τήν τ' ἐσθῆτα μαλακὴν φοροῦντες καθ' ὑπερβολὴν, καὶ χρυσοφοροῦντες, ἔτι δὲ στεγίσι καὶ ληκύθοις ἀργυραῖς τε καὶ χρυσαῖς χρώμενοι. ὁ δὲ τῶν Ἀκραγαντίνων σχεδὸν πλουσιώτατος κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον Γελλίας, ὃς κατὰ τὴν οἰκίαν ξενῶνας ἔχων πλείους, πρὸς ταῖς πύλαις ἔταττεν οἰκέτας. οἷς παρηγγελμένον ἦν ἅπαντας τοὺς ξένους καλεῖν ἐπὶ ξενία. πολλοὶ δὲ καὶ τῶν ἄλλων Ἀκραγαντίνων ἐποίουν τὸ παραπλήσιον, ἀρχαϊκῶς καὶ φιλανθρώπως ὁμιλοῦντες. διόπερ καὶ Ἐμπεδοκλῆς λέγει περὶ αὐτῶν·

Ξείνων αἰδοῖοι λιμένες, κακότητος ἄπειροι.

Καὶ δή ποτε πεντακοσίων ἱππέων παραγενομένων ἐκ Γέλας, χειμερίου περιστάσεως οὔσης, καθάπερ φησὶ Τίμαιος ἐν τῇ πεντεκαιδεκάτῃ βίβλῳ, πάντας αὐτοὺς ὑπεδέξατο, καὶ παραχρῆμα πᾶσιν ἱμάτια καὶ χιτῶνας ἔνδοθεν προενέγκας ἔδωκεν. * . * . Οὐ μόνον δὲ περὶ τὸν Γελλίαν συνέβαινεν εἶναι τοῦ πλούτου μεγαλοπρέπειαν, ἀλλὰ καὶ περὶ πολλοὺς ἄλλους Ἀκραγαντίνους. Ἀντισθένης γοῦν, ὁ ἐπικαλούμενος Ῥόδος, γάμους ἐπιτελῶν τῆς θυγατρὸς, εἱστίασε τοὺς πολίτας ἐπὶ τῶν στενωπῶν ὧν ᾤκουν ἕκαστοι, καὶ ζεύγη τῇ νύμφῃ συνηκολούθησε πλείω τῶν ὀκτακοσίων. πρὸς δὲ τούτοις οὐ μόνον οἱ κατ' αὐτὴν τὴν πόλιν ἱππεῖς, ἀλλὰ καὶ τῶν ἀστυγειτόνων πολλοὶ κληθέντες ἐπὶ τὸν γάμον συμπροέπεμψαν τὴν νύμφην. * . * . Κατ' ἐκεῖνον γὰρ τὸν χρόνον Ἀκραγαντῖνοι μὲν ἦσαν πλείους τῶν δισμυρίων. [ingens in hac voce mendum] σὺν δὲ τοῖς κατοικοῦσι ξένοις οὐκ ἐλάττους τῶν εἴκοσι μυριάδων. * . Διὰ δὲ τὸ μέγεθος τῆς κατὰ τὴν πόλιν εὐπορίας τοσαύτην συνέβαινε τρυφὴν εἶναι παρὰ τοῖς Ἀκραγαντίνοις, ὥστε μετ' ὀλίγον τῆς πολιορκίας γινομένης, ποιῆσαι ψήφισμα περὶ τῶν ἐν τοῖς φυλακείοις διανυκτερευόντων, ὅπως μή τις ἔχῃ πλεῖον τύλης, καὶ περιστρώματος, καὶ κῳδίου, καὶ δυοῖν προσκεφαλαίων. τοιαύτης δὲ τῆς σκληροτάτης στρωμνῆς ὑπαρχούσης, ἔξεστι λογίζεσθαι τὴν κατὰ τὸν λοιπὸν βίον τρυφήν.

Hoc eſt: *Tempeſtate illâ & ager Agrigentinorum & urbs felici bonorum copiâ exuberabant. de quo ut pluribus heic diſſeram, haud inconveniens videtur. Vineta illis amplitudinis ſpatioſæ & amœnitatis eximiæ. maxima agri pars oleis conſita; unde uberrima fructus copia venumdatum Carthaginem abſportabatur. nam, quia temporibus illis Africa nondum plantis conſita erat, Agrigentini territorii cultores ex permutatione opes immenſas lucrabantur. Opulentiæ huius plurima etiamnum indicia illis reſtant. de quibus pauca quædam referre, haud alienum eſſe arbitror. Itaque templorum ſtructura & ornatus, in primis verò Iovis fanum, magnificentiam illius ætatis hominum oſtendit. cæteræ enim ædes ſacræ vel exuſtæ ſunt, vel funditus deſtructæ, per crebras urbis expugnationes. Olympii Iovis templo, quum jam propè eſſet, uti tectum induceretur, bellum impedimento fuit. Ab eo deinceps tempore exciſo opido, numquàm poſteà colophonem ædificiis imponere Agrigentini valuerant. Fanum id pedum* CCCLX *longitudine porrectum eſt. ad* LX *verò pedes latitudo patet: & ad* CXX *pedes altitudo, fundamento tamen excepto, attollitur. Maximum hoc omnium eſt, quæ per inſulam habentur: & magnitudine ſubſtructionum cum exteris quoque comparari meretur. nam, etiamſi molitio iſta ad finem perducta non fuit; tamen quantâ mole inſtitutum fuerit, adhuc adparet. Quum enim alii ad*

parietes usq; templa producant; aut columnis ædeis complectantur: utriusque ſtructuræ genus huic fano ineſt. quidpe unà cum parietibus columnæ adſurgunt; rotundæ extrinſecus, ſed quadratâ intus formâ. Ambitus harum ab exteriori parte XX pedes habet: tantâ ſtrigum amplitudine, ut corpus humanum inſerere ſe aptè queat. intrinſecus verò XII pedes continet. Magnitudo porticuum & ſublimitas ſtupenda eſt. in quarum parte orientali Gigantum conflictus eſt; cælaturâ, magnitudine, & elegantiâ operis excellens. ad occaſum Troiæ expugnatio efficta eſt: ubi heroum unumquemque eſt videre, ad habitus ſui formam elaboratè fabricatum. Lacus etiam fuit illâ tempeſtate extra urbem manu factus, VII ſtadiorum ambitu, & profunditate XX cubitorum. in quem derivatis aquis, mirâ quadam arte effecerant, ut omnis generis piſces magnâ copiâ illic haberentur ad publicos conviviorum adparatus. Frequentes illic olores, aliæque magno numero volucres: quæ magnâ ſpectatores voluptate adficiebant. Faſtum & delicias civitatis etiam ſepulcrorum magnificentia declarat. quorum nonnulla equis, in certamine quondam probatis exſtructa; quædam aviculis, quæ domi à virgunculis ac pueris alebantur, concinnata fuêre. eaque ſuâ ætate etiamtum Timæus ſe vidiſſe teſtatur. & proximâ ante hanc Olympiade, quæ nonageſima ſecunda eſt, [cuius res geſtas narrat.] Exænetum, Olympicis victorem, magnifico invectum curru in urbem, bigæ CCC albis equis omnes Agrigentinæ feſtivâ pompâ comitabantur. In ſummâ, à pueris inde usque delicata illis vitæ ratio, veſtitusque opidò quàm mollis. aurumque geſtare, & ex auro argentoque ſtrigiles & lecythos in uſu habere, mos illis erat. Ditiſſimus verò omnium inter Agrigentinos eo tempore Gellia erat. Is compluribus domi ſuæ diverſoriis ad excipiendos hoſpites exſtructis, ad portas janitores conſtituit; quibus imperatum erat, ut, quoscumq; viderent advenas, ad hoſpitium invitarent. Exemplum hoc etiam alii imitati fuêre; quibus priſco more humaniter ac benignè cum hominibus verſari ſtudium erat. Idcircò Empedocles hunc ad modum de illis canit:

Hoſpitibus ſancti portus, ſine labe malorum.

Contigit aliquando, ut IↃ illuc equites à Gelâ hibernâ tempeſtate, ut Timæus lib. XV memorat, diverterent. hos omneis liberaliter ille ſuscepit: & confeſtim ſingulis chlamydes tunicasque, ex arcis depromtas, distribuit. Nec verò Gelliæ tantùm, ſed multis quoque aliis Agrigentinis tanta opum magnificentia contigit. Antiſthenes ſanè, cui Rhodo cognomentum, quum nuptias filiæ perageret, civeis, in ſuis quosque vicis, liberali convivio excepit: &, ut plusquàm IↃCCC ſponſam paria comitarentur, procuravit. Ad hæc non tantùm equites opidani, ſed è vicinis quoque locis multi ad nuptias accerſiti, pompæ frequenti novum nuptam deduxerunt. Summa igitur iſta civitatis opulentia effecit, ut tanto Agrigentini luxu diffluerent. usque adeò etiam, ut brevi pòſt, licèt exitiali obſidione preſſi, decreto tamen publico ſciſcerent, ne quis in excubiis pernoctantium plusquàm culcitram, periſtroma, gauſape laneum, & duo cervicalia haberet. Quæ quum duriſſima lecti ſternendi ratio ipſis fuerit; facilè hinc æſtimare licet, quantus in reliquâ vitâ luxus apud eos invaluerit. Hactenus Diodori verba. quæ eò pleniora huc referre conſilium fuit, quò non tantum huius urbis magnitudo, celebritas atque opulentia; ſed & totius inſulæ luxus atque magnificentia inde dignoſci poſſit. quidpe ſi hæc fuêre apud Agrigentinos, opibus atque potentiâ à Syracuſanis ſecundis; quid apud ipſos fuiſſe Syracuſanos cenſeas? Omnia ſcilicet ſupra fidem. Templorum nonnulla etiam Cicero refert, in Verrem lib. IIII. Quid? Agrigenti, inquit, nonne eiusdem P. Scipionis monumentum, ſignum Apollinis pulcerrimum, Aeſculapii religioſiſſimo fano ſuſtuliſti? Quod iſte, judices, quum clam feciſſet; quum ad ſuum ſcelus illud furtumque nefarios quosdam homines, improbos, duces, atque adjutores adhibuiſſet; vehementer commota civitas eſt. Vno & eodem tempore Agrigentini beneficium Africani, religionem domeſticam, ornamentum urbis, indicium victoriæ, teſtimonium ſocietatis, requirebant. Itaque ab illis, qui principes in eâ civitate erant, præcipitur & negotium datur quæſtoribus & ædilibus, ut noctu vigilias agerent ad ædeis ſacras. etenim iſte Agrigenti (credo, propter multitudinem illorum hominum, atque virtutem, & quòd cives Romani, viri fortes ac ſtrenui & honeſti, permulti in illo opido, conjunctiſſimo animo cum ipſis Agrigentinis vivunt, ac negotiantur) non audebat palàm tollere, aut poſcere, quæ placebant. Herculis templum eſt apud Agrigentinos, non longè à foro, ſanè ſanctum apud illos & religioſum. ibi eſt ex ære ſimulacrum ipſius Herculis, quo non facilè quidquam dixerim me vidiſſe pulcrius; usque eò, judices, ut rictus eius ac mentum paullo ſit attritius; quòd in precibus & gratulationibus non ſolùm id venerari, verùm etiam oſculari ſolent. Hodiéque templorum veterum ingentes heic atque permultæ reperiuntur reliquiæ; maximè ab eâ urbis hodiernæ parte, quà ortum ſolis hiberni ſpectat. ubi unius atque alterius

templi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

templi omnes ferè adhuc conſpiciuntur columnæ, ſuo ordine, quo olim poſitæ fuerunt, erectæ. Atque adeò nullas per omnem inſulam antiquitates reperiſſe me hisce comparandas, fateor. Sed ſingularum ad hanc urbem fabricarum ſitus atque monumenta cui cognoſcere libeat; is adeat huius urbis deſcriptionem, quam doctiſſimus Fazellus rerum ſuarum Sicular. dictæ decad. I, lib. v. cap. I inſeruit accuratiſſimam. nobis ſufficit, magnitudinem, frequentiam, opulentiamque eius generatim indicaſſe. Cæterò Diodorus longè aliud multoque antiquius huic urbi adſcripſit primordium in libro IIII. Δαίδαλος δὲ, inquit, παρὰ τῷ Κωκάλῳ καὶ τοῖς Σικανοῖς διέτριψε πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην ὑπερβολῇ. κατὰ δὲ τὴν νῦν Ἀκραγαντίνην ἐν τῷ Καμικῷ καλουμένην πόλιν ἐπὶ πέτρας οὖσαν πασῶν ὀχυρωτάτην κατεσκεύασε, καὶ παντελῶς ἐκ βίας ἀνάλωτον. στενὴν γὰρ καὶ σκολιὰν τὴν ἀνάβασιν αὐτῆς φιλοτεχνήσας, ἐποίησε δύνασθαι διὰ γʹ ἢ δʹ ἀνθρώπων φυλάττεσθαι. διόπερ ὁ Κώκαλος ἐν ταύτῃ ποιήσας τὰ βασίλεια, καὶ τὰ χρήματα καταθέμενος, ἀνάλωτον εἶχεν αὐτὴν διὰ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ τεχνίτου. Id eſt: *Dædalus apud Cocalum & Sicanos multum temporis transegit; & apud omneis ob artis excellentiam in magnâ fuit exiſtimatione. nam & in eo, qui nunc Agrigentinus dicitur ager, apud Camicum urbem in rupe conſtruxit omnium munitiſſimam, & vi nullâ expugnandam. tam arctum quidpe & flexuoſum eò fecit aditum, ut à trium aut quatuor hominum præſidio defendi poſſit. Ideóque regiam in eâ Cocalus exſtruxit; opesq́; inibi reconditas, per hanc architecti ſolertiam facilè tutas, conſervavit.* Non ipſam urbem, quanta poſteà longè latéque patuit; ſed arcem tantùm. de qua ita Polybium audivimus referentem: Ἡ δ' ἄκρα τῆς πόλεως ὑπέρκειται κατ' αὐτὰς θερινὰς ἀνατολὰς, κατὰ μὲν τὴν ἔξωθεν ἐπιφάνειαν ἀπροσίτῳ φάραγγι περιεχομένη· κατὰ δὲ τὴν ἐντὸς μίαν ἔχουσα πρόσοδον ἐκ τῆς πόλεως. Id eſt: *Quà ortum Solis æſtivum urbs reſpicit, arx ei imminet; quæ ab externâ parte voragine altâ atque inacceſſâ circumdatur; intra verò muros venienteis ab urbe uno aditu admittit.* Nempe hic eſt ille *arctus atque flexuoſus aditus, qui trium vel quatuor hominum præſidio cuſtodiri* poterat. Ea igitur Agrigentinæ urbis pars, quæ poſtmodùm ARX adpellata, jam XXV circiter annis ante Troïanum bellum condita fuit. Sed quo nomine? Diodorus enim quamvis πόλιν, id eſt, *urbem* eam adpellaverit, tamen nomen eius proprium nullum adpoſuit. Apud Pauſaniam in Arcadicis ita ſcriptum reperio: Καὶ Δωριέων ἐς Σικελίαν ἐσοικιζομένων, Ἀντίφημος, ὁ Γέλας οἰκιστὴς, πόλισμα Σικανῶν Ὀμφάκην πορθήσας, μετεκόμισεν ἐς Γέλαν ἄγαλμα ὑπὸ Δαιδάλου πεποιημένον. Id eſt: *Quum Dorienſes in Siciliam transmigrarent, Antiphemus, is qui Gelam coloniam deduxit, Omphace Sicanorum opido direpto, ſimulacrum à Dædalo fabricatum Gelam deportavit.* Et in Bœoticis: Παρὰ δὲ ταῦτα οὐκ οἶδα ὑπόλοιπα ὄντα τῶν Δαιδάλου. τοῖς γὰρ ἀνατεθεῖσιν ὑπὸ Ἀργείων ἐς τὸ Ἡραῖον, καὶ ἐς Γέλαν τὴν ἐν Σικελίᾳ κομισθεῖσιν ἐξ Ὀμφάκης, ἀφανισθῆναί σφισιν ὁ χρόνος καθέστηκεν αἴτιος. Id eſt: *Præter hæc nulla, quòd ſciam, jam reliqua ſunt Dædali opera. nam quæ in Iunonis templo dedicarunt Argivi, & quæ in Siciliâ ab Omphace Gelam deportata fuère, cuncta temporis abolevit diuturnitas.* Hoc opidum Ὀμφάκη, OMPHACE, quia nulli aliorum ſcriptorum memoratur; tum quia ſimulacrum illud in eo opus fuit Dædali; nihil ſanè veri eſt ſimilius, quàm Cocalum hoc voluiſſe, ut eximii artificis eximium monumentum in novâ ſuâ regiâ unà cum regiis opibus collocaretur; nempe in eâ, quæ, ab ipſo Dædalo exſtructa, poſtmodùm Agrigentinæ urbis fuit arx: hancque ab initio, antequàm à Græcis occuparetur, dictam fuiſſe *Omphacen*. Virgilius niſi multa opida, adeóque pleraque, Aeneæ rebus geſtis inſeruiſſet, quæ poſt huius tandem tempeſtatem condita fuiſſe conſtat; hanc Cocali regiam Omphacen reſpexiſſe videri poterat Aeneid. lib. III; ubi Aeneam de ſuâ ad Siciliam navigatione ita loquentem introducit:

OMPHACE, *opidum Sicanorum.*

Hinc altas cauteis projectaque ſaxa Pachyni
Radimus: &, fatis numquàm conceſſa moveri,
Adparet Camarina procul, campique Geloi,
Immaniſque Gela fluvii cognomine dicta.
Arduus inde Agragas oſtentat maximè longè
Mœnia; magnanimûm quondam generator equorum.

Quem locum, ut pleraque alia Virgilii, imitatus Silius lib. XIIII;

——— Altor equorum
Mille rapit turmas, atque hinnitibus aëra flammat,
Pulveream volvens Agragas ad mœnia nubem.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Cæterùm ut Syracuſis nunc ea tantùm veteris urbis pars mœnibus cincta eſt, incoliſque frequentatur, quæ quondam Inſula & arx erat; pars ſcilicet univerſæ urbis quinta, eaque omnium reliquarum minima: ſic Agrigenti quoque ea dumtaxat urbis antiquæ portio muris cincta incolitur, quæ olim, à Dædalo condita, Omphace dicebatur; poſteà verò, ipſo Agrigento à Gelenſibus condito, ARX eius facta eſt. nam olim, quum CC hominum millibus habitaretur; ad ipſos uſque Acragantem Hypſamque amneis pertingebat. quod ſuprà è Polybii diſertiſſimis verbis cognovimus. unde & iſtud Diodori, in dicto lib. XIII, quum urbs à Carthaginienſibus obſideretur: Ἱμίλκας δὲ, χώσας τὸν παρὰ τὴν πόλιν ποταμὸν μέχρι τῶν τειχῶν, ἐπέστησε πάσας τὰς μηχανὰς καὶ καθ' ἡμέραν προσβολὰς ἐποιεῖτο. Id eſt: *Himilcar, fluvio juxta urbem aggeribus ad mœnia uſque obſtructo, machinas ſtatim omneis admovet, & de die in diem oppugnationem urget.* Eminentiſſima autem nunc totius urbis pars, quæ & ipſa præruptâ crepidine cingitur, eſt antiquorum illa τῆς ἄκρας, ut ait Polybius, κορυφὴ, ἐφ' ἧς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς ἱερὸν ἔκτισο, καὶ Διὸς Ἀταβυρίου, id eſt, *arcis ſummus vertex, in quo Minervæ fanum exſtructum erat, & item Iovis templum Atabyrii*. unde etiam à potiore illo templo dictus eſt ὁ Ἀθηναῖος λόφος, COLLIS MINERVAE. Diodorus eodem loco paullo antè: Ἅμα δὲ τούτοις ἐμίσθωσαν καὶ οἱ πρότερον Ἱμίλκα συμμαχήσαντες Καμπανοὶ, περὶ ὀκτακοσίους ὄντες. οὗτοι δὲ κατεῖχον τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως λόφον, τὸν Ἀθηναῖον μὲν ὀνομαζόμενον, κατὰ δὲ τῆς πόλεως εὐφυῶς κείμενον. Hoc eſt: *Cum his ſimul mercenariam Agrigentinis operam locabant, qui cum Himilcare priùs militaverant, Campani, numero circiter* IↃCCC. *Hi collem urbi imminentem, quem Athenæum, id eſt Minervium, vocant, percommodo ſanè ſitu, occupant*. Aditus igitur ille, arctus, flexuoſus, in ſaxo exciſus, & ad haud modicam altitudinem depreſſus, quo urbem nunc à Lilybæo & illâ inſulæ parte venientes ingrediuntur, haud dubiè is eſt, quem olim Dædalus fecit; teſte Diodoro: quo ægrè duo jumenta ſibi invicem obvia commeare poſſunt. Ad huius ſimilitudinem poſteà (nam illum unicum tunc fuiſſe, teſtantur Polybius atque Diodorus) alius ille factus eſt ab orientali urbis parte, quà Licatam & Terram novam versùs itur.

Cæterùm urbs hæc tam magna, tam potens, tamque magnifica à dictis tandem Carthaginienſibus expugnata ſimul & direpta dirutaque fuit. Diodorus, eodem loco poſteà: Ὁ δὲ Ἱμίλκας τὰ ἱερὰ καὶ τὰς οἰκίας συλήσας καὶ φιλοτίμως ἐρευνήσας, τοσαύτην ὠφέλειαν συνήθροισεν, ὅσην εἰκός ἐστιν ἐσχηκέναι πόλιν οἰκουμένην ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσι μυριάδων, ἀπόρθητον δὲ ἀπὸ τῆς κτίσεως γεγενημένην, πλουσιωτάτην δὲ σχεδὸν τῶν τότε Ἑλληνίδων πόλεων. Id eſt: *Himilcar templis atque domibus accuratâ inquiſitione diſpoliatis, tantum ex prædâ emolumenti contraxit, quantum facilè æſtimari poteſt urbem à ducentis hominum millibus habitatam, & numquàm à primordiis ſuis direptam, & omnium propè Græcarum civitatum tunc opulentiſſimam, poſſediſſe*. De Agrigentinis, qui ex urbe, dum caperetur, profugerunt, ita paullo antè narrat: Οὗτοι μὲν οὖν ἀσφαλῶς διασωθέντες εἰς Γέλαν, ὕστερον εἰς Λεοντίνους κατῴκησαν, Συρακουσίων αὐτοῖς δόντων τὴν πόλιν ταύτην οἰκητήριον. Id eſt: *Atque hæc quidem profugorum turba incolumis Gelam pervênit. ac Leontinorum deinceps urbem beneficio Syracuſanorum habitandam accepit*. De ipſius urbis deſtructione ita poſteà: Ἱμίλκας δὲ ὀκτὼ μῆνας πολιορκήσας τὴν πόλιν, καὶ μικρὸν πρὸ τῆς χειμερινῆς τροπῆς κυριεύσας αὐτῆς, οὐκ εὐθὺς κατέσκαψεν, ὅπως αἱ δυνάμεις ἐν ταῖς οἰκίαις παραχειμάσωσι. * . * . *. Τοῦ δ' ἔτους διελθόντος, Ἀθήνησι μὲν ἦρχεν Ἀλεξίας, * . * . *, κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Ἱμίλκας ἀρχομένου τοῦ θέρους τὴν μὲν τῶν Ἀκραγαντίνων πόλιν κατέσκαψε, τῶν δ' ἱερῶν ὅσα μὴ καλῶς ὑπὸ τοῦ πυρὸς ἐδόκει διεφθάρθαι, τὰς γλυφὰς καὶ τὰ περιττοτέρως εἰργασμένα περιέκοψεν. Id eſt: *Himilcar, quum, pòſt* VII *menſium obſidionem, paullo ante hibernam ſolis converſionem urbe potitus eſſet; non ſtatim eam evertit: ut milites in ædibus hibernare poſſent*. Et poſteà: *Exeunte illo anno, Athenis ſummum magiſtratum capeſſit Alexias*. Aliquanto pòſt: *In Siciliâ verò Himilcar, ineunte vere Agrigentinorum urbem funditus evertit. templis autem, quæ non prorſus igni vaſtata erant, ſculpturas & exquiſitiorem ornatum detraxit*. Annus hic fuit quartus Olympiadis XCIII; ante natum verò Ieſum annus CCCV. Quando Agrigentini in priſtinam patriam poſtliminio reverterint, nuſquàm Diodorus adnotavit: quamquàm alioquin nonnullas urbeis, ab iiſdem Carthaginienſibus eodem bello vaſtatas, Dionyſium Syracuſanum inſtauraſſe, incoliſque frequentaſſe, tradat lib. XIIII. Tamen XL annis pòſt jam iterum celebrem incoliſque frequentem fuiſſe, ex libro eius XVI diſco: ubi Dion præcipuas Siciliæ urbeis ad liberandam à Dionyſii Iunioris tyrannide Syracuſarum urbem ſocias habuit. Ἐν παρόδῳ δὲ, inquit ille, τούς τε

Ἀκρα-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Ἀκραγαντίνους καὶ Γελώους καί τινας τῶν τὴν μεσόγειον οἰκούντων Σικανῶν καὶ Σικελῶν, ἔτι δὲ Καμαριναίους πείσας συνελευθερῶσαι τοὺς Συρακουσίους, προῆγεν ἐπὶ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυράννου. Id eſt: *In transitu Agrigentinos atque Gelenſeis, nonnullosque de Sicanis ac Siculis, mediterranea incolentibus, item Camarinenſeis, ad liberandum communi ope Syracuſanos adhortatus, ſibi junxit: cumque his ad pellendum tyrannum perrexit.* Factum hoc, ut ipſe tradit Diodorus, Agathocle ſummum Athenis magiſtratum obtinente; ante natum Chriſtum anno CCCLVII. Atque hinc tanta eorum iterum fuit potentia, uti XLIII annis pòſt, ſummum gerente Athenis magiſtratum Nicodoro, adſcitis in ſocietatem Gelenſibus Meſſanenſibusque, Syracuſanos ab Agathoclis oppreſſione liberare conarentur: ut auctor eſt idem Diodorus, lib. XIX. & V pòſt annis, Demetrio Phalerenſi ſummum obtinente Athenis magiſtratum, etiam principatum inſulæ adfectarent, concitatis contra dictum Agathoclem omnibus reliquis civitatibus. Hinc etiam poſteà, bello Punico ſecundo, quum Romanus exercitus, Marcello duce, Syracuſas, totius inſulæ caput, obſideret, Carthaginienſes Agrigentum, ceu arcem belli, occuparunt; ut auctor eſt Livius lib. XXIIII: atque inde, etiam captis jam Syracuſis, Romanis nonnihil negotii faceſſerunt; ut idem tradit auctor lib. XXV. Celebritatem inde perpetuò ſervavit ad poſteriora etiam tempora. Cicero, dicto in Verrem lib. IIII: *Etenim Agrigenti (credo, propter multitudinem illorum hominum atque virtutem, & quòd cives Romani, viri fortes ac ſtrenui & honeſti, permulti in illo opido, conjunctiſſimo animo cum ipſis Agrigentinis vivunt, ac negotiantur) non audebat palam tollere, aut poſcere, quæ placebant.* Et, ſub Tiberio imperatore, Strabo lib. VI: Τῶν δὲ λοιπῶν τῆς Σικελίας πλευρῶν ἡ μὲν ἀπὸ τοῦ Παχύνου πρὸς τὸ Λιλύβαιον διήκουσα, ἐκλέλειπται τελέως, ἴχνη τινὰ σώζουσα τῶν ἀρχαίων κατοικιῶν· ὧν ἦν καὶ Καμαρίνα, ἄποικος Συρακουσίων. Ἀκράγας δὲ, Ἰώνων οὖσα, καὶ τὸ ἐπίνειον, καὶ Λιλύβαιον, ἔτι συμμένει. Id eſt: *De reliquis Siciliæ lateribus id quod à Pachyno ad Lilybæum protenditur, prorſus deſertum eſt. veſtigia dumtaxat antiquorum quædam opidorum reſtant. ex quibus & Camarina fuit, Syracuſanorum colonia. Agrigentum, Ionica colonia, & navale eius, ac Lilybæum adhuc ſuperſunt.* Et CIↃ circiter annis poſt Tiberium, Conſtantinus in Themat. orientalis imperii lib. II, themate Siciliæ: Ἔχει δὲ πόλεις ἡ Σικελία ἐπισήμους τήν τε Συρακοῦσαν, καὶ τὸ καλούμενον Ταυρομένιον, καὶ τὸν Ἀκράγαντα, καὶ τὰς λοιπὰς πόλεις τὰς μὲν ἠρημωμένας, τὰς δὲ κρατουμένας παρὰ τῶν Σαρακηνῶν. Id eſt: *Inſignes urbeis Sicilia habet, Syracuſam, Tauromenium, & Agrigentum, & reliquas civitates, partim deſolatas, partim à Saracenis occupatas.* Hodiéque inter celeberrima inſulæ opida meritò computatur, ob civium frequentiam, agrique fertilitatem.

Τὸ Ἐπίνειον NAVALE, ſive, ut Ptolemæus vocat, τὸ Ἐμπόριον τῶν Ἀκραγαντίνων, EMPORIUM *Agrigentinorum*, quod citra Hypſam refert Ptolemæus, ad Acragantis fluvii fuit oſtium. *ex quo porticuum ſaxorumque quadratorum veſtigia ſolùm relicta in litore, ſemiobruta, molis inſtar,* ſuâ ætate ſuperfuiſſe teſtatur Fazellus. Locum fuiſſe olim etiam Strabonis tempeſtate celebrem, ex verbis eius proximè citatis patet.

CAP. XVI.

Himera fluvius. Ecnomus mons. Dædalium caſtellum. Phintia urbs. Phalarium caſtellum.

AGrigento opido hactenus expoſito, tempus nunc fuerit, uti ὁ Ἱμέρας ποταμὸς, id eſt, HIMERA *amnis*, quoque dicatur. Ptolemæus: Ἵπωρος ποταμοῦ ἐκβολαί, Ἱμέρα ποταμοῦ ἐκβολαί, Ἀκραγαντίνων ἐμπόριον, Ὕψα ποταμοῦ ἐκβολαί, Ἡράκλεια. Hoc eſt: *Hipori fluvii oſtium, Himeræ fluminis oſtium, Agrigentinorum emporium, Hypſæ amnis oſtium, Heraclea.* Ex poſitione horum locorum atque fluminum in gradus atque ſcrupulos Himera id Ptolemæo intelligitur eſſe flumen, quod, omnium totius Siciliæ maximum, vulgò nunc accolis ab rei argumento vocatur *Salſi*. Atque huc alii etiam graviſſimi conſentiunt auctores, Polybius, Livius, Diodorus, Strabo, & alii. Diodori verba lib. XVIIII hæc ſunt: Ἀγαθοκλῆς δὲ πυνθανόμενος τοὺς Καρχηδονίους τὸν Ἔκνομον καλούμενον λόφον ἐν τῇ Γελώᾳ κατειληφέναι, διέγνω πάσῃ τῇ δυνάμει διαγωνίσασθαι. * . * . * . Μάλιστα δ' εὐλαβεῖτο περὶ τῆς τῶν Γελώων πόλεως, πυνθανόμενος, ἐν τῇ τούτων χώρᾳ πάσας εἶναι τὰς τῶν πολεμίων δυνάμεις. * . * .

HIMERA *fluvius.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Ἐν δὲ τῇ πόλει τὴν ἱκανὴν φρουρὰν ἀπολιπὼν, ἀντεστρατοπέδευσε τοῖς πολεμίοις. κατεῖχον δὲ Καρχηδόνιοι μὲν τὸν Ἔκνομον λόφον, ὅν φασι φρούριον γεγενῆσθαι Φαλάριδος. ἐν τούτῳ δὲ λέγεται κατεσκευακέναι τὸν τύραννον ταῦρον χαλκοῦν, τὸν διαβεβοημένον πρὸς τὰς τῶν βεβασανισμένων τιμωρίας, ὑποκαομένου τοῦ κατασκευάσματος· διὸ καὶ τὸν τόπον Ἔκνομον ἀπὸ τῆς εἰς τοὺς ἀτυχοῦντας ἀσεβείας προσηγορεῦσθαι. ἐκ δὲ θατέρου μέρους Ἀγαθοκλῆς ἕτερον τῶν Φαλάριδος γεγενημένων φρουρίων κατεῖχε, τὸ προσαγορευθὲν ἀπ᾽ ἐκείνου Φαλάριον. καὶ διὰ μέσων μὲν τῶν παρεμβολῶν ἦν ποταμὸς, ὃν ἀμφότεροι πρόβλημα τῶν πολεμίων ἐπεποίηντο. * . ἐπὶ πολὺν δὲ χρόνον οὐδέτεροι τὸν ποταμὸν ἐτόλμων διαβαίνειν ἀθρόοις στρατιώταις, ἕως ὅτου παράλογός τις αἰτία προεκαλέσατο αὐτοὺς εἰς τὸν ὁλοσχερῆ κίνδυνον. τῶν γὰρ Λιβύων καταστρεχόντων τὴν πολεμίαν, Ἀγαθοκλῆς παρωξύνθη τὸ παραπλήσιον ποιῆσαι. ἀγόντων δὲ λείαν τῶν Ἑλλήνων, καί τινα τῶν ἀπὸ τῆς παρεμβολῆς ὑποζυγίων ἀπαγαγόντων, ἐπεξῆλθον ἐκ τοῦ τῶν Καρχηδονίων χάρακος οἱ τούτους διώξοντες. ὁ δ᾽ Ἀγαθοκλῆς, προειδόμενος τὸ μέλλον ἔσεσθαι, παρὰ τὸν ποταμὸν ἔθηκεν ἐνέδραν ἀνδρῶν ἐπιλέκτων ταῖς ἀρεταῖς. οὗτοι δὲ, τῶν Καρχηδονίων τοὺς τὴν λείαν ἄγοντας ἐπιδιωκόντων, καὶ διαβάντων τὸν ποταμὸν, ἐξανέστησαν ἐκ τῆς ἐνέδρας ἄφνω, καὶ προσπεσόντες ἀτάκτοις, ῥαδίως ἐτρέψαντο. φονευομένων δὲ τῶν βαρβάρων, καὶ πρὸς τὴν ἰδίαν παρεμβολὴν φευγόντων, Ἀγαθοκλῆς, νομίσας ἥκειν τὸν καιρὸν τοῦ διαγωνίσασθαι, πᾶσαν ἤγαγε τὴν δύναμιν ἐπὶ τὴν τῶν πολεμίων στρατοπεδείαν. * . * . . τούτῳ δὲ τῷ τρόπῳ τοὺς Ἕλληνας ἐκ τῆς παρεμβολῆς ἐκβαλόντες, ἐκράτησαν οἱ Καρχηδόνιοι. πάλιν δὲ οἱ περὶ τὸν Ἀγαθοκλέα κατ᾽ ἄλλους τόπους προσβολὰς ἐποιοῦντο. καὶ δὴ τῆς παρεμβολῆς ἤδη κατὰ κράτος ἁλισκομένης, κατέπλευσε τοῖς Καρχηδονίοις δύναμις ἐκ Λιβύης ἀνέλπιστος. διὸ καὶ ταῖς ψυχαῖς πάλιν θαρρήσαντες, οἱ μὲν ἐκ τῆς παρεμβολῆς κατὰ στόμα ἐκινδύνευον, οἱ δὲ παρόντες ἐπὶ τὴν βοήθειαν κύκλῳ περιΐσταντο τοὺς Ἕλληνας. ὧν τιτρωσκομένων, παραδόξως ἡ μὲν μάχη ταχὺ παλίντροπος ἐγένετο. ἔφευγον δ᾽ οἱ μὲν εἰς τὸν Ἱμέραν ποταμὸν, οἱ δ᾽ εἰς τὴν παρεμβολὴν, τεσσαράκοντα σταδίους ἐχούσης τῆς ἀποχωρήσεως, καὶ ταύτα σχεδὸν πάσης πεδινῆς οὔσης, ἐπεδίωκον τῶν βαρβάρων ἱππεῖς, οὐκ ἐλάσσονες ὄντες πεντακισχιλίων. διὸ καὶ συνέβη τὸν μεταξὺ τόπον νεκρῶν πληρωθῆναι, πολλὰ συμβαλλομένου καὶ τοῦ ποταμοῦ πρὸς τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀπώλειαν. ὑπὸ κύνα γὰρ οὔσης τῆς ὥρας, καὶ τοῦ διωγμοῦ περὶ μέσον ἡμέρας γινομένου, οἱ πολλοὶ τῶν φευγόντων διά τε τὸ καῦμα καὶ τὴν ἐκ τῆς φυγῆς κακοπάθειαν ἔκδιψοι γινόμενοι, λάβρως ἔπινον, καὶ ταῦθ᾽ ἀλυκοῦ τοῦ ῥεύματος ὄντος. * . Ἀγαθοκλῆς δὲ τηλικαύτῃ συμφορᾷ περιπεσὼν, τοὺς ἐκ τῆς τροπῆς διασωθέντας ἀνέλαβε, καὶ τὴν παρεμβολὴν ἐμπρήσας, εἰς Γέλαν ἀπεχώρησεν. Hoc eſt: *Agathocles audito, Carthaginienſeis in Gelenſium agro montem, qui Ecnomus vocatur, occupaſſe, totis viribus cum illis decertare ſtatuit.* Ac poſteà: *Gelenſium verò urbi maximè timebat; quòd in horum agro omneis hoſtium copias eſſe audiret.* Et deinde: *Relicto itaque in urbe præſidio ſatis valido, ex adverſo hoſtium caſtra poſuit. Tenebant autem Carthaginienſes Ecnomum collem: ubi Phalaridis caſtellum fuiſſe aiunt. in hoc taurum æneum habuiſſe tyrannus fertur, ad excruciandorum ſupplicia ſic adornatum, uti ſubito igni machina incandeſceret. ideóque ab impiâ in miſeros ſævitiâ colli nomen Ecnomi, id eſt, Scelerati ſeu Nefarii, inditum. Ex adverſo autem de caſtellis, quæ Phalaridis fuerant, Agathocles alterum, Phalarium ab eo nuncupatum, tenebat. In medio caſtrorum fluvius erat; quem veluti propugnaculum utrique contra hoſtem ſibi fecerant. Diu neutri cum univerſis copiis amnem transire audebant; donec repentina quædam cauſa ad juſtum eos conflictum excitavit. Quum enim Afri hoſtium terram incurſarent; Agathocles ad idem faciendum irritatur. Dumq; prædam Græci abigunt, & à caſtris jumenta quædam abducunt; è Carthaginienſium vallo, qui eos inſequantur, erumpunt. Agathocles verò, quod futurum prævidens, eximiæ virtutis viros ad inſidias collocaverat juxta flumen. hi, dum Carthaginienſes eos, qui prædam abigebant, inſectantur, jamque flumen trajecerant, repentè ex inſidiis conſurgunt; & inordinatos aggreſſi, facilè in fugam vertunt. Intereà dum barbari cæduntur, & ad caſtra fugiunt, Agathocles, decertandi tempus jam adeſſe ratus, totum exercitum ad hoſtium caſtra ducit.* Haud multo poſt: *Hoc itaque modo extruſis è munitione caſtrorum Græcis, ſuperiores exſtitêre Carthaginienſes. Agathocles tamen aliis in locis impreſſionem in caſtra facit. quæ quum jam expugnarentur, novæ ex Africâ copiæ à Carthagine ex inſperato adpellunt. quamobrem animis denuo confirmatis, qui in caſtris erant, à fronte dimicarunt; qui verò ſubſidio venerant, in orbem circumſtetêre Græcos. quibus vulneratis, in contrarium ſubitò præter opinionem ſors pugnæ ſe convertit. nam fugam arripuêre Græci; pars in Himeram fluvium, pars in caſtra; quò per XL ſtadia receptus erat. & quia tractus ille campeſtris erat; barbarorum equites, non infra V millia, inſequebantur. hinc evenit, ut totum in medio ſpatium cadaueribus oppleretur; fluvio etiam multum adjuvante Græcorum cladem. quum enim canicularis tum eſſet anni tempeſtas, & perſequutio illa circa meridiem fieret; plerique fugientium, per æſtum fugæq; ærumnam ſiti correpti, affatim & ſalſam quidem undam bibebant.* Mox: *Agathocles, tam inſigni adfe-*

ctus

ctus clade, fugâe lapſos adſumſit; incenſiſque caſtris, Gelam ſe recepit. Nomen fluvii, qui inter Agathoclis Carthaginienſiumque caſtra veluti propugnaculum utriſque erat, ſive expreſſum fuerit à Diodoro, ſive omiſſum; Himeram fuiſſe, ex universâ oratione ſatis apertè diſertéque liquet. unde etiam initio eiusdem libri pugnam hanc vocat τὴν ἐφ' Ἱμέρᾳ μάχην Ἀγαθοκλεῖ πρὸς Καρχηδονίους. id eſt: *pugnam, quam Agathocles ad Himeram cum Carthaginienſibus conſeruit.* *Himeram* autem eſſe eum, quem vulgari nunc vocabulo accolis *Salſi* vocari dixi, inde patet, quòd *Ecnomum montem*, quem in dextrâ Himeræ ripâ ponit Diodorus, Plutarchus Agrigentino agro facit conterminum in Dione, his verbis: Πεμπταῖος δὲ κατὰ Μίνωαν ὡρμήσατο, πολισμάτιον ἐν τῇ Σικελίᾳ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας. *. *. προϊόντι δ' αὐτῷ πρῶτον μὲν Ἀκραγαντίνων προσεχώρησαν ἱππεῖς διακόσιοι, τῶν περὶ τὸν Ἔκνομον οἰκούντων. μετὰ δὲ τούτους Γελῷοι. Id eſt: *Quinto die ad Minoam, Siciliæ opidulum, Carthaginienſium ditionis, decurrit.* Poſteà: *Ad progredientem inde primi defecerunt ducenti equites Agrigentinorum, qui circa Ecnomum incolebant. poſt hos, Gelenſes.* Fuiſſe autem Heracleam Minoam millia paſſuum circiter XXVII ultra Agrigentum ad oſtium amnis, cui vulgare nunc vocabulum *Plátani*, pòſt certis demonſtrabo indiciis. Sed & illud firmiſſimo fuerit documento, *Himeram* eſſe, nunc *Salſum amnem*, quòd Diodorus illum vocat ποταμὸν ἁλυκὸν, id eſt, *fluvium ſalſum.* Huc adde, quæ Polybius de Himerâ tradidit; ut Eclogæ legationum habent his verbis: Ἱερώνυμος δὲ προχειρισάμενος Ἀγάθαρχον καὶ Ὀνησιγένη καὶ Ἱπποσθένη πέμπει μετ' Ἀννίβου πρὸς Καρχηδονίους, δοὺς ἐντολὰς ἐπὶ τοῖσδε ποιεῖσθαι τὰς συνθήκας· ἐφ' ᾧ Καρχηδονίους βοηθεῖν καὶ πεζικαῖς καὶ ναυτικαῖς δυνάμεσι, καὶ συνεκβαλόντας Ῥωμαίους ἐκ Σικελίας, οὕτω διελέσθαι τὰ κατὰ τὴν νῆσον, ὥς τε τῆς ἑκατέρων ἐπαρχίας ὅρον εἶναι τὸν Ἱμέραν ποταμόν. ὃς μάλιστά πως δίχα διαιρεῖ τὴν ὅλην Σικελίαν. Id eſt: *Hieronymus legatos ad Carthaginienſeis proficiſci jubet, Agatharchum, Oneſigenem, & Hippoſthenem. præcepit his, fœdus iſtis condicionibus facerent: Carthaginienſes ut terreſtribus maritimiſq; copiis opem ſibi ferrent. ubi Romanos communi operâ expuliſſent Siciliâ, inſulam ita dividerent, ut Himera fluvius, qui mediam ferè univerſam Siciliam dividit, utriusque populi provinciarum eſſet terminus.* Idem tradit Livius quoque lib. XXIV, his verbis: *Hieronymus legatos Carthaginem miſit ad fœdus ex ſocietate cum Annibale faciendum. Pacto convenit, ut, quum Romanos Siciliâ expuliſſent, Himera amnis, qui fermè inſulam dividit, finis regni Syracuſani ac Punici imperii eſſet.* Hæc Himeræ deſcriptio nulli alii, quam, qui nunc *Salſi* dicitur, amni convenit. hic quidpe omnium Siciliæ amnium longiſſimus, quum XX circiter millia paſſuum à mari Tuſco fontem habeat, per LXXX millia ad Libycum mare defluit; mediam ferè inſulam dividens; ita, uti pars altera versùs occaſum & Lilybæum Drepanumque, altera versùs ortum & Syracuſas Leontinosque relinquatur. Hinc etiam illud Strabonis, lib. VI: Εἰς δ' Ἱμέραν ποταμὸν, διὰ μέσης ῥέοντα τῆς Σικελίας. id eſt: *Ad Himeram amnem, qui per mediam fluit Siciliam.* Quo minùs totam divideret inſulam, XX illa intercedebant millia. At quia alter etiam erat eodem inſulæ tractu fluvius *Himera*, cuius oſtium in Tuſcum exibat æquor, (vulgò nunc dicitur *Thérmini*) error ex ſuprà dictâ deſcriptione natus eſt, uti alii unum hunc eumdemque intelligerent amnem, in diverſas regiones, diverſaque maria gemino alveo tendentem. Sic enim Solinus, cap. XI: *Himeram cæleſtes mutant plagæ. amarus denique eſt, dum in aquilonem fluit; dulcis, ubi ad meridiem flectitur.* Id quomodò intelligendum, Mela docet lib. II, cap. VII. *De amnibus*, inquit, *Himera referendus. quia, in mediâ admodùm inſulâ ortus, in diverſa decurrit: ſcindensque eam utrimq;, alio ore in Libycum, alio in Tuſcum mare devenit.* Et Vibius, in catalogo fluminum: *Himera, opido Taurominitanorum* [lege, *Thermitanorum*] *dedit nomen Himeræ. Hoc flumen in duas ſindi parteis ait Cteſichorus:* [lege, *Steſichorus:*] *unâ in Tyrrhenum mare, alterâ in Libycum decurrere.* Antigonus in Mirandis: Περὶ δὲ ποταμῶν καὶ κρηνῶν Λύκον μέν φησι λέγειν τὸν Ἱμέραν ἐκ μιᾶς πηγῆς σχιζόμενον, τὸ μὲν ἁλυκὸν τῶν ῥείθρων ἔχειν, τὸ δὲ πότιμον. Id eſt: *De fluminibus & fontibus Lycum, ait, perhibere, Himeram ex uno fonte in duos ſcindi alveos; alterumque fluvium eſſe ſalſum, alterum potabilem.* Vitruvius, lib. VIII, cap. III: *In Siciliâ flumen eſt Himera; quod, à fonte quum eſt progreſſum, dividitur in duas parteis. quæ pars profluit contra Aetnam, quòd per terræ dulcem ſuccum percurrit, eſt infinitâ dulcedine. altera pars, quæ per eam terram currit, unde ſal foditur, ſalſum habet ſaporem.* Verùm errorem hunc ſcitiſſimè correxit Silius, lib. XIIII, his verſibus:

Litora Thermarum, priſcâ dotata Camœnâ,
Armavêre ſuos; quà mergitur Himera ponto

Aeolio. nam dividuas ſe ſcindit in oras:
Nec minus occaſus petit incita, quàm petit ortus.
Nebrodes gemini nutrit divortia fontis:
Quo mons Sicaniâ non ſurgit ditior umbrâ.

Nebrodes iſte *mons*, ſive alio nomine *Maro*, ut pòſt ſuo loco oſtendetur, vulgò nunc *Madoni* vocatus, inter dictos quidem duos Himeras longo jugo protenditur; ſed ipſi amnium fontes XL ampliùs millia paſſuum inter ſe diſſiti ſunt; maioris Himeræ, Libycum mare petentis, ab orientali eius latere; minoris, ab occidentali: ita, uti pro uno eodemque fonte haberi minimè queant; utique, quum complures alii exſtent inter utrumque fontes amnium, in illos defluentium. Mela *in mediâ admodùm* ait *inſulâ oriri*, atque inde *in diverſa decurrere*. Minoris quidem, qui in ſeptemtriones fluit, fons in medio ferè eſt inſulæ inter ſeptemtriones & meridiem. at maioris ortus ab Libyco mari, ut antè dictum, LXXX, ab Tuſco XX tantùm millia abeſt. Sed ille haud dubiè unum ſolum eum habere fontem intellexit. Solinus *amarum* tradit eſſe, quà *in aquilonem fluit; dulcem, ubi ad meridiem flectitur*. At contrario planè modo res ipſa ſeſe habet. ſeptemtrionalis quidpe Himera dulcis eſſe deprehenditur; meridionalis verò ſalſus: unde & nomen hodiernum. heic quidpe hodiéque ſalis metalla frequentia: quæ fonteis fluminaque Agrigentini agri ferè omnia ſalſa reddunt. Solinus *amarum* dixit eſſe Himerarum alterum; quia apud Græcum aliquem auctorem legerat vocem ἁλμυρός. quæ & *ſalſum* & *amarum* ſignificat. cæterò meridionalem hunc ſive ſalſum Himeram Livius quoque memorat, lib. XXV, his verbis: *Captis Syracuſis, legationes omnium ferme civitatum Siciliæ ad Marcellum conveniebant. Diſpar ut cauſa earum, ita condicio erat. qui ante captas Syracuſas aut non deſciverant, aut redierant in amicitiam, ut ſocii fideles accepti cultiq; quos metus poſt captas Syracuſas dediderat, ut victi à victore leges acceperunt. Erant tamen haud parvæ reliquiæ belli circa Agrigentum Romanis, Epicydes & Hanno, duces reliqui prioris belli, & tertius novus, ab Annibale in locum Hippocratis miſſus, Libyphœnicum generis Hipponiates, Mutinem populares vocabant, vir impiger, & ſub Annibale magiſtro omneis belli arteis edoctus.* Mox: *Itaque incluſi ad tempus mœnibus Agrigenti dux Pœnus Syracuſanusque, non conſilio Mutinis magis, quam fiduciâ, auſi egredi extra muros, ad Himeram amnem poſuerunt caſtra. Quod ubi perlatum ad Marcellum eſt, extemplò copias movit; & ab hoſte IIII ferme millium intervallo conſedit; quid agerent pararentve, exſpectaturus. Sed nullum neque locum neque tempus cunctationi conſiliove dedit Mutines; transgreſſus amnem, ac ſtationibus hoſtium cum ingenti terrore ac tumultu invectus. Poſtero die propè juſto prœlio compulit hoſtem intra munimenta. inde revocatus ſeditione Numidarum, in caſtris factâ; quum trecenti ferme eorum Heracleam Minoam conceſſiſſent. Ad mitigandos revocandosq; eos profectus, magnoperè monuiſſe duces dicitur, ne abſente ſe cum hoſte manus conſererent. Id ambo ægrè paſſi duces: magis Hanno; jam antè anxius gloriâ eius: Mutinem ſibi modum facere; degenerem Afrum imperatori Carthaginienſi, miſſo ab ſenatu populoque. Is perpulit cunctantem Epicydem, ut, transgreſſi flumen, in aciem exirent. Marcellus arma properè capere milites & efferri ſigna jubet. Ad inſtruentem exercitum decem effuſis equis advolant ex hoſtium acie Numidæ; nunciantes, populareis ſuos primùm eâ ſeditione motos, qua CCC ex numero ſuo conceſſerint Heracleam; dein, quòd præfectum ſuum ab obtrectantibus ducibus gloriæ eius ſub ipſam certaminis diem ablegatum videant, quieturos in pugnâ.* Mox: *Itaque haud magna vis certaminis fuit. primus clamor atque impetus rem decrevit. Numidæ, quum in concurſu quieti ſtetiſſent in cornibus, ut terga danteis ſuos viderunt, fugæ tantùm parumper comites facti, poſtquàm omneis Agrigentum trepido agmine petenteis viderunt; ipſi, metu obſidionis, paſſim in civitates proximas dilapſi. multa millia hominum cæſa captaque, & octo elephanti. Hæc ultima in Siciliâ Marcelli pugna fuit. victor inde Syracuſas rediit.* Hæc quoque hiſtoria in Salſum amnem omnibus partibus quadrat. quidpe Epicydes atque Hanno & Mutines ab Agrigento versùs Syracuſas atque Marcellum progreſſi, ad Himeram caſtra locaverant. adversùs eos Marcellus Syracuſis profectus, IIII ferme millia ab Himeræ lævâ ripâ caſtra ſua hoſtium caſtris oppoſuit. Victi prœlio duces Afri & Syracuſanus, fugâ Agrigentum repetierunt.

ECNOMVS *mons.*

Cæterùm ὁ Ἔκνομος λόφος, ſive τὸ Ἔκνομον ὄρος, id eſt, ECNOMVS *mons*, Diodoro ac Plutarcho locis proximè citatis, & Polybio lib. I, memoratus, in dextrâ Himeræ orâ ad oſtium amnis ſitus, is eſt, qui vulgari nunc incolis vocabulo *Monte d'*

Alicata,

Alicata, ſive *di Licata*, ab opido, ad radices eius prope dictum amnem ſito, cognominatur. Ex occidente is in orientem v millium paſſuum ſpatio juxta mare veluti promontorium protenditur; campum rotundum, cuius diameter totidem millia occupat, à meridie includens. *Phalaridis*, Agrigentinorum tyranni, *caſtellum* in eo quondam fuiſſe, inque eo *taurum* illum *æneum*, auctoribus celebratiſſimum, ſuprà è Diodoro intellectum eſt: DAEDALIVM fuiſſe nomen ei caſtello, ex Antonini itinerario diſpicio; ubi ita ſcriptum eſt:

DAEDALIVM *caſtellum*.

Ab Agrigento per maritima loca Syracuſas,
M. P. CXXIIII, *ſic:*

Dædalio	XVIII.
Plintis	V.
Refugio Chalis	XVIII.
Plaga Calviſianis	VIII.
Plaga Meſopotamio	XII.
Plagereo, ſive Cymbæ	XXIIII.
Refugium Apolline	XX.
Plaga Syracuſis	XXXII.

Millia ab Agrigento ad dictum opidum Licatam incolæ nunc in univerſum computant XXIIII; quamquàm re verâ ſint haud ampliùs XXIII: quot Itinerarium quoque refert inter Agrigentum & locum, cuius heic corruptum, ut mox oſtendam, vocabulum legitur *Plintis*. Itaque *Dædalium* hoc *Phalaridis caſtellum* haud dubiè jam in occidentali fuit montis Ecnomi extremo. Nomen id ſine controverſiâ ab conditore ſuo habuit Dædalo: quem complura in hac inſulâ opera reliquiſſe, teſtatur Diodorus lib. IIII.

PHINTIA *urbs*.

Cæterùm Ptolemæus inter Gelam & Agrigentum opidum habet, cuius vocabulum vitiatum eſt φθιντία, *Phthintia*, pro genuino Φιντία, PHINTIA. quidpe Diodoro idem dicitur aliâ formatione Φιντίας, Φιντιάδος· PHINTIAS, *Phintiadis*. unde Phalaridi in Epiſtolis *opidani* ſunt Φιντιεῖς. & ita Plinio lib. III, cap. VIII, Latinâ formatione PHINTIENSES. Atque hic ille eſt locus, qui in proximè ſcripto Antonini itinere vitiatum habet vocabulum *Plintis*, pro *Phintîs*. Ex eo igitur itinere, ubi XXIII numerantur millia paſſuum ab Agrigento ad Phintiam usque, lucidiſſimo certiſſimoque liquet documento, Phintiam eodem fuiſſe ſitu, quo nunc dictum opidum conſpicitur *Licáta*; portu, ſeu navium ſtatione nobile. ubi lapides quadratos, & id genus alia antiqui operis monumenta effoſſa, ſepulcra quoque & ciſternas veteris ſtructuræ complureis adparuiſſe ſuâ ætate, item antiquas inſcriptiones atque numiſmata reperta eſſe, teſtatur Fazellus. quarum rerum etiamnunc nonnulla inibi adparent veſtigia. Ptolemæus equidem *Phintiam* & Plinius *Phintienſeis* inter mediterranea opida recenſent. at in orâ maritimâ eam fuiſſe, ex præſcripto Antonini liquidò patet itinere. ſed & Diodorus diſertiſſimis eam verbis in litore locavit. ſic enim Eclogæ ex libro XXII: Κατὰ τὴν Σικελίαν ἦσαν τύραννοι, Ἱκέτας ἐν Συρακούσῃ, Φιντίας ἐν Ἀκράγαντι, Τυνδαρίων ἐν Ταυρομενίῳ. * . Κτίζει δὲ Φιντίας πόλιν, ὀνομάσας αὐτὴν Φιντιάδα, Γελώους, ἀναστάτους ὄντας, οἰκίσας ἐν αὐτῇ. ἔστι δὲ αὕτη παραθαλάσσιος. καθαιρῶν γὰρ τὰ τείχη καὶ τὰς οἰκίας, καὶ τοὺς λαοὺς τῆς Γέλας, εἰς τὴν Φιντιάδα μετήνεγκε, κτίσας τεῖχος καὶ ἀγορὰν ἀξιόλογον, καὶ ναοὺς θεῶν. Hoc eſt: *In Siciliâ tyranni erant, Hicetas Syracuſis, Phintias Agrigenti, Tyndarion Tauromenii.* Et mox: *Phintias urbem condit nomine Phintiadem: Gelenſeisque, è patriâ ſubmotos, in eâ collocat. Sita autem hæc eſt ad mare. Muris enim domibusque Gelæ deſtructis, populum in Phintiadem tranſtulit; poſtquàm mœnia forumque inſigne ac templa deorum condiderat.* Factum hoc ſub initium belli Tarentini, quod Pyrrhus in Italiâ contra Romanos anno urbis Romæ CCCCLXXI, ante natum Ieſum anno CCLXXXII gerere cœpit; ut ex iisdem apertè liquet Diodori Eclogis. Idem auctor poſteà lib. XXIIII, in hiſtoriâ belli Punici primi, referentibus iisdem Eclogis: οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, τῆς λοιπῆς ἀγορᾶς τὴν χρείαν ἐκ τοῦ Δρεπάνης λαβόντες, εἰς τὸ Λιλύβαιον ἦλθον, καὶ τοὺς πολιορκουμένους ἐνέπλησαν παντοίων ἀγαθῶν. ἔφθασε δὲ καὶ Καρθάλων στρατηγὸς ἐκ Καρχηδόνος μετὰ νεῶν μακρῶν ο', καὶ σιτηγῶν ἴσων. ἐπιθέμενος δὲ καὶ αὐτὸς Ῥωμαίοις, τινὰς μὲν ἐβύθισε τῶν νεῶν, τῶν δὲ ὁρμουσῶν εἰς γῆν ἀπέσπασε ε'. ἀκούσας δὲ καὶ τὸν στόλον τῶν Ῥωμαίων ἐκ Συρακουσῶν ἀφωρμηκέναι, πείσας τοὺς συνάρχοντας, ἀνήχθη ναυσὶ ρκ' ταῖς ἀρίσταις· τῶν δὲ στόλων εἰς σύνοψιν

ἐλθόντων

ἐλθόντων κατὰ τὴν Γελῴαν χώραν, οἱ Ῥωμαῖοι φοβηθέντες κατέπλευσαν εἰς τὴν Φιντιάδα, καὶ τὰ πλοῖα, τὰ τὴν ἀγορὰν κομίζοντα, καὶ τὰς λοιπὰς ναῦς ἀπέλιπον ὑπὸ τὴν γῆν. τῶν δὲ Καρχηδονίων καταπλευσάντων, συνέστη καρτερὸς ἀγών. τέλος δὲ οἱ Καρχηδόνιοι τῶν σκαφῶν τῶν μεγάλων κατέδυσαν ν΄. τῶν δὲ μακρῶν ἐβύθισαν ιζ΄. συντρίψαντες δὲ ιγ΄, ἀχρήστους ἐποίησαν. Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ Καρχηδόνιοι ἐπὶ τὸν Ἁλυκὸν ποταμὸν παραγενόμενοι, τοὺς τραυματίας ἀνέπαυσαν. Ὁ δὲ ὕπατος Ἰούνιος, οὐδὲν τῶν γεγενημένων εἰδώς, ἐκ τῆς Μεσσήνης ἀνήχθη ναυσὶ μακραῖς λϛ΄, καὶ φορτηγοῖς οὐκ ὀλίγαις. περιπλεύσας δὲ τὸν Πάχυνον, καὶ καθορμισθεὶς πλησίον Φιντιάδος, κατεπλάγη τὸ γεγενημένον. μετὰ δὲ ταῦτα Καρχηδονίων παντὶ στόλῳ πρὸς αὐτοὺς ἐλθόντων, φοβηθεὶς ὁ ὕπατος, τὰς μὲν ιγ΄, τὰς ἀχρήστους, ἐνέπρησεν, ἐπὶ δὲ Συρακούσας τὸν πλοῦν ἐποιεῖτο, νομίζων Ἱέρωνα παρέξεσθαι τὴν ἀσφάλειαν. καταληπτὸς δὲ γενόμενος πρὸς τὴν γῆν τῆς Καμαρίνης, εἰς τὴν γῆν κατέφυγε πρὸς τόπους τραχεῖς καὶ ὑφαλώδεις. Hoc eſt: *Carthaginienſes, de reliquâ annonâ, quæ uſui ſibi forent, Drepani acceptis, Lilybæum abivêre; omnique bonorum genere obſeſſos cumulavêre. Venerat jam Carthagine etiam Carthalo prætor, cum* LXX *navibus longis, & totidem frumentariis. qui quum & ipſe Romanos invaderet, naveis aliquot demerſit: & de adpellentibus ad terram* IIII *abſtraxit. Poſtquàm verò audiviſſet, claſſem Romanam Syracuſis ſolviſſe, collegis in ſententiam adductis,* CCXX *navibus optimis contra illos evehitur. Iamque in mutuum claſſis utraque conſpectum venerat, circa Gelenſe litus, quum Romani, metu perculſi, ad Phintiadem reflexerunt; navibus, quæ commeatum portabant, aliiſque, poſt ſe relictis. Quum verò nihilo minùs in eos proveherentur Carthaginienſes, acre certamen oritur. tandem Pœni de magnis navibus* L *depreſſerunt: de longis in profundum egêre* LX*: confregerunt inutileiſque reddiderunt* XIII. *Poſt hæc ad Halycum flumen digreſſi, ſaucios refecerunt. Intereà Iunius conſul, nihil horum compertum habens, à Meſſanâ provehitur* XXXVI *navibus longis, onerariiſque non paucis. Pachynum prætergreſſus, atque in Phintiadis portum delatus, ob ea, quæ acciderant, expavit. Vbi verò cum omni claſſe in Romanos tendebant Carthaginienſes; territatus conſul,* XIII *illas inutileis incendit: & ad Syracuſas verſùs vela facit; tutum ab Hierone receptum ſibi datum iri confidens. ſed deprehenſus juxta Camarinam, in terram confugit, ad loca aſpera atque vadoſa.* In Gelenſi fuiſſe agro Ecnomum montem, ſuprà ex eodem intelleximus Diodoro. Apud hunc igitur *in mutuum utraque claſſis conſpectum venit.* Romani verò, *metu perculſi,* in proximum *Phintiæ reflexerunt* portum. Cæterò, ut in Antonini itinerario corruptum legitur vocabulum *Plintis*, pro *Phintis*, ab recto caſu pluralis numeri *Phintiæ*, & apud Ptolemæum *Phthintia*, pro *Phintia*, ſic longè etiam peius vitiatum eſt apud Ciceronem, in Verrem lib. III, in his verbis: *Enna mediterranea maximè eſt. coge, ut ad aquam tibi, id quod ſummi juris eſt, frumentum Ennenſes metiantur. vel Plutiam, vel Haleſam, vel Catinam, loca inter ſe maximè diverſa, eodem die, quo juſſeris, deportabunt.* Heic, quia opidum Siciliæ erat, vulgari vocabulo *La Piazza*, vel incolarum dialecto *La Chiazza* dictum, XV circiter millia ab Ennâ verſùs meridiem diſſitum, hoc ipſum Plutiam eſſe Ciceronis, nonnulli noſtri ſæculi conjecerunt geographi. Verùm non animadverterunt illi, *ad aquam* deportandum fuiſſe frumentum. quod longè alienum eſt à *Plazzæ* ſitu; ut quæ in celſioribus atque aridis, niſi quà fontes ſcaturiunt, locis poſita eſt. *Aquam* verò quam intellexit Cicero ad opidum illud? Certè nullam aliam, quàm qualis & ad Haleſam & ad Catanam erat; ſcilicet *marina.* Quemadmodùm igitur Catina in ipſo fuit litore, Haleſa autem ad mille tantùm paſſus remota; ut ſuo loco oſtendam: ſic tertium illum quoque locum ad mare fuiſſe, certum eſt. Tria autem Siciliæ innuere voluit latera atque maria Cicero: Africum ſcilicet mare ad meridionale inſulæ latus; Siculum, ad orientale; Etruſcum, ad ſeptemtrionale. tria item nominare voluit loca ſive opida, portubus ſeu navium ſtationibus prædita. quorum ad Etruſcum mare fuit Haleſa; ad Siculum, Catana; ad Africum, haud dubiè prædicta illa *Phintia.* cuius vocabulum æquè facilè in Ciceronis exemplaribus corrumpi potuit in *Plutiam*, atque apud Antoninum in *Plintias.* Intervalla verò illa ab Ennâ ad tria prædicta opida *Haleſam, Catanam, & Licatam*, planè ſunt inter ſe æqualia, millium paſſuum L. quod & ipſum fortè reſpexit Cicero.

Ex hactenus igitur allatis quàm manifeſtiſſimè jam patet, quàm vehementer erraverint Aretius & Fazellus, omneſque reliqui Siciliæ ſcriptores, qui Gelam ſtatuunt eodem ſitu, quo nunc *Licata* conſpicitur opidum; vel juxtà in monte: Gelamque amnem eumdem docent eſſe cum Himerâ; qui nunc *Salſi* vulgò vocatur: Campos verò Geloos, eos, quos Ecnomum montem à meridie includere, ego ſuprà oſtendi.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

oſtendi. Certè, alia cuncta, quæ adduxi, documento ſi defuiſſent; hoc unum inſtar omnium ſuffeciſſe debebat, quòd Diodorus tradit, terminum ac veluti vallum inter caſtra Carthaginienſium & Agathoclis caſtra fuiſſe Himeram amnem: quo transjecto, quum ad Ecnomum, juxta quem caſtra erant Carthaginienſium, Syracuſani ab illis ſuperarentur, regreſſi inde in citeriorem ripam ad caſtra ſua, quæ V millia inde ad Phalarium caſtellum erant ſita, Gelam hinc ſeſe receperunt. Gela igitur ab ſiniſtrâ fuit Himeræ ripâ, ac longiùs inde diſſita. Sed video, Fazellum uſum eſſe mendoſo aliquo Diodori exemplari: in quo legit τὸ Ἔκνομον λόφον ἐν τῇ Γέλᾳ, id eſt, *Ecnomum montem in Gelâ*; pro ἐν τῇ Γελῴᾳ, id eſt, *in agro Gelenſi*. At quomodò Carthaginienſes montem aliquem in Gelâ occupare potuerunt, ſi ea urbs in eorum tum fuit poteſtate? aut quomodò Agathocles cum Syracuſanis ſuis, prœlio victis, Gelam refugere potuit, vel auſus eſt, ſi pars urbis in victorum victoſque perſequentium hoſtium fuit poteſtate? Nullo ſanè modo. Verùm heic jam iterum mendoſum fuiſſe video Fazelli exemplar; ubi, de Agathocle loquens, εἰς Γελῷαν ἀπεχώρησεν habuit; id eſt, *in Gelenſem regreſſus eſt*: quaſi in aliquam Gelenſis agri urbem confugiſſet. quum genuina ſcriptio ſit εἰς Γέλαν, id eſt, *in Gelam*. Item, ubi à caſtris Carthaginienſium & amne Himerâ ad ſua, quæ erant ad Phalarium caſtellum, caſtra per τεσσαράκοντα σταδίους, id eſt, per XL *ſtadia* Syracuſanos refugiſſe tradit Diodorus; Fazellus ſemel atque iterum eam fugam repetens, XII tantùm refert ſtadia. Sed hoc etiam falſum fuit Fazello argumentum, quòd *immanem fluvium* ſectatus eſt Gelam ex hiſce Virgilii verbis: —— *Campique Geloi*

Immaniſque Gela fluvii cognomine dicta.

Vbi ille non Gelam urbem *immanem*, id eſt, ingentem; quod voluit poëta; ſed fluvium magnum intellexit. eum verò potiùs eſſe Himeram, ſive, ut nunc vocant, Salſum, quàm quemquam alium. atque in hunc quoque rectè quadrare putavit illud Ovidii:

Et te verticibus non adeunde, Gela.

Quod ſanè Terræ novæ flumini rectè tribuitur; utique tempore pluvio atque hiberno. Sed & campus ille intra Ecnomum montem ſpatioſus, ad lævam Salſi ripam, Fazello impoſuit; opinanti, hos eſſe *Geloos* illos Virgilii *campos*. Numiſmata præthereà pro graviſſimo producit documento, quæ prope Licatam reperta fuerunt ſuâ ætate, cum inſcriptione τῶν ΓΕΛΩΩΝ. Ecquid verò mirum, quum Gelenſes ex urbe ſuâ Gelâ Phintiam ad Himeræ oſtium traducti ſint, numiſmata eorum iſthic reperiri? Nam opes ſuas eos unà ſecum absportaſſe, quis dubitet? Verùm de hoc Fazelli multiplici circa Gelæ ſitum errore ſatis dictum puto.

Τὸ Φαλάριον φρούριον, id eſt, PHALARIVM *caſtellum*, eiusdem tyranni Phalaridis, quod τεσσαράκοντα σταδίους, id eſt, XL *ſtadia*, ſeu millia paſſuum V, ab Ecnomo monte & Carthaginienſium caſtris diſſitum tradit fuiſſe Diodorus, in eo ſitum fuit colle, qui V ferè millia ab Licatâ, II verò à Falconarâ caſtello, veluti promontorium mari imminet. Atque hac tandem ratione omne inter Camarinam Agrigentumque urbeis litus, quod vario interpretum errore implicitum obſcuratumque erat, nos maximè clarum certumque reddidimus.

PHALARIVM *caſtellum*.

CAP. XVII.

Sicania poſterior. Heraclea urbs; quæ anteà Minoa; & priùs Macara. Halycus amnis. Camicus, fluvius & opidum; quod poſteà Cena. Allaba fluvius. Caprianus mons. Thermæ colonia; quæ & Aquæ Selinuntiæ, & Aquæ Labodæ, ſive Larodæ.

POſt Himeram amnem ſequebatur SICANIA illa poſterior; in quam SICANI, antiquiſſimi poſt Cyclopas inſulæ incolæ, pulſi ab Siculis, conceſſerunt; ut ſuprà cap. II oſtenſum eſt. Fines eius heic, quoad in tantâ obſcuritate fieri poterit, demonſtrare conabimur. Stephani epitomator: Σικανία, ἡ περίχωρος Ἀκραγαντίνων, καὶ ποταμὸς Σικανός, ὥς φησιν Ἀπολλόδωρος. Id eſt: *Sicania, Agrigentinis circumjecta regio; & amnis Sicanus; auctore Apollodoro*. Quàm latè circumjectam Agrigentinis hanc

SICANIA *poſterior*.

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

nis hanc intellexerit Apollodorus regionem, equidem ignoro. cæterùm, non Agrigentinum modò comprehendiſſe agrum ab initio, ſed ad Panormitanum usque extenſam fuiſſe, ex aliis diſco auctoribus. Diodorus, lib. v, de universâ inſulâ loquens: Ταύτης δὲ τῆς χώρας τὰ μὲν πρὸς ἕω κεκλιμένα μέρη κατῴκουν Σικελοί, τὰ δὲ πρὸς δυσμὰς Σικανοί. Hoc eſt: *Huius regionis parteis ad ortum Solis ſpectanteis Siculi, ad occaſum Sicani incolebant.* Et lib. IV; de Hercule: Αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν βοῶν διὰ τῆς μεσογείου διεξιών, καὶ τῶν ἐγχωρίων Σικανῶν μεγάλαις δυνάμεσιν ἀντιταξαμένων, ἐνίκησεν ἐπιφανεῖ παρατάξει, καὶ πολλοὺς ἀπέκτεινεν.. Id eſt: *Ipſe per mediterranea cum bobus iter habens, Sicanos, magnis ſe copiis objicienteis, inſigni prælio fudit, plurimosque interfecit.* Dionyſius Halicarnaſſenſis, lib. I, de Aeneâ loquens: Κατάγονται τῆς νήσου περὶ τὰ καλούμενα Δρέπανα. ἔνθα περιτυγχάνουσι τοῖς σὺν Ἐλύμῳ καὶ Αἰγέστῳ προεξελθοῦσιν ἐκ τῆς Τροίας, οἳ ᾤκησαν περὶ ποταμὸν λεγόμενον Κριμισὸν, ἐν γῇ Σικανῶν. Hoc eſt: *Adpulerunt ad eam inſulæ partem, ubi ſunt Drepana. Heic fortefortunâ incidunt in eos, qui cum Elymo & Aegeſto priores à Troiâ profecti erant, habitabantque circa Crimiſum flumen, in Sicanorum terrâ.* Crimiſum amnem eſſe eum, qui x circiter millia paſſuum à Panormo ortus, propter *Iatum opidum* & *Calatraſim caſtellum* delabitur, vulgari vocabulo *Belicis dexter*; pòſt ſuo loco docebo. Aegeſtus autem cum ſuis condidit atque inhabitavit Aegeſtam urbem haud procul à mari & opido, quod vulgò nunc vocatur *Caſtel à mare*, in extimis versùs occaſum inſulæ partibus. Hinc etiam Thucydides lib. VI: Μετὰ δὲ ταῦτα οἱ λοιποὶ τῶν Ἀθηναίων στρατηγοὶ ἐν τῇ Σικελίᾳ δύο μέρη ποιήσαντες τοῦ στρατεύματος, ἔπλεον ξὺν παντὶ ἐπὶ Σελινοῦντος καὶ Ἐγέστης. παραπλέοντες δ' ἐν ἀριστερᾷ τὴν Σικελίαν, τὸ μέρος τὸ πρὸς τὸν Τυρσηνικὸν κόλπον, ἔσχον ἐς Ἱμέραν. ὡς δ' οὐκ ἐδέχοντο αὐτοὺς, παρεκομίζοντο. καὶ ἐν τῷ παράπλῳ αἱροῦσιν Ὕκκαρα, πόλισμα Σικανικὸν μὲν, Ἐγεσταίοις δὲ πολέμιον. ἦν δὲ παραθαλασσίδιον. Hoc eſt: *Poſt hæc reliqui duces Athenienſium in Siciliâ, bifariam diviſo exercitu, cum omnibus copiis Selinuntem versùs navigant atque Egeſtam. Ac præternavigantes à ſiniſtrâ Siciliam, quà ad Tuſcum ſinum vergit, Himeram adpulerunt. Verùm ab Himerenſibus quum non reciperentur, ultrà pervecti ſunt. In præternavigatione autem ceperunt Hyccara, opidulum Sicanicum maritimum, Egeſtanis infeſtum.* Id hodiè vulgò vocari *Muro di Carini*, in ruinis, IX millia paſſuum à Panormo diſſitis, poſteà oſtendetur. Ab oriente autem ad Himeram usque pertinuiſſe, inde perſpicitur, quòd Dædalus Cocalo, Sicanorum regi, arcem Agrigentinæ urbis extruxiſſe dicitur Diodoro lib. IIII; ut ſuperiori capite oſtendimus. Hinc idem auctor lib. XVI: Δίων δὲ κατέπλευσε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ὀνομαζομένην Μίνωαν. αὕτη δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ Μίνωος ἐκτίσθη, τοῦ βασιλέως Κρητῶν, καθ' ὃν καιρὸν ζητῶν Δαίδαλον ἐπεξενώθη Κωκάλῳ τῷ βασιλεῖ τῶν Σικανῶν. *. Δίων δὲ τοὺς μισθοφόρους παραλαβὼν, προῆγεν ἐπὶ τὰς Συρακούσας. ἐν παρόδῳ δὲ τούς τε Ἀκραγαντίνους καὶ Γελώους καί τινας τῶν τὴν μεσόγειον οἰκούντων Σικανῶν τε καὶ Σικελῶν πείσας συνελευθερῶσαι τοὺς Συρακουσίους, προῆγεν ἐπὶ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυράννου. Id eſt: *Dio ad Minoam, Agrigentini agri urbem, adpulit. Hæc à Minoë quondam, Cretenſium rege, condita fuit, quo tempore, Dædalum quærens, Cocali, Sicanorum regis, hoſpes erat.* Mox: *Dion, adſumtis mercenariis, Syracuſas versùs iter intendit. In tranſitu Agrigentinos & Gelenſeis, nonnullosque de Sicanis & Siculis, mediterranea incolentibus, ad liberandum communi ope Syracuſanos adhortatus, ſibi junxit: cumque his ad pellendum tyrannum perrexit.* Hinc tandem illud apud Conſtantinum in Themat. orientalis imperii lib. II, themate Siciliæ: Μένιππος δὲ ταῦτά φησιν· Ἐλθόντες οἱ Σικελοὶ εἰς Σικελίαν στρατὸς πολὺς ἐξ Ἰταλίας, τούς τε Σικανοὺς κρατήσαντες μάχῃ, ἀπέστειλαν εἰς τὰ μεσημβρινὰ καὶ τὰ ἑσπέρια μέρη αὐτῆς. Id eſt: *Menippus verò hæc tradit: Profecti in Siciliam cum ingenti exercitu ex Italiâ Siculi, Sicanos, prælio ſuperatos, ad meridionaleis occidentaleisque eius parteis delegarunt.* Ab initio igitur Sicani, ab Siculis ex orientalibus inſulæ partibus pulſi, occidentaleis partes, extra prædictos duos Himeras fluvios, incoluerunt. Poſteaquàm verò heic quoque Græci Himeram, Aegeſtam, Selinûntem, Agrigentum, & alia opida condiderunt; ipſi paullatim deficientes, tandem intra perexiguos agrorum fineis circa Agrigentinum agrum redacti ſunt: ut ex præſcripto Stephani ſive Apollodori loco liquet. De cætero, *Sicanum* illum, eidem Apollodoro memoratum, non Sicaniæ huius, ſed Hiſpaniæ fuiſſe amnem, qui aliàs vocatur *Sicoris*, vulgò nunc accolis *Segre*, ſuprà cap. II patuit.

HERACLEA *urbs, cognomento* MINOA; *anteà* MACARA *dicta.*

In Sicaniâ noſtrâ poſt Agrigentum ſequebatur haud incelebris quondam urbs Ἡράκλεια, HERACLEA; Μινώα, MINOA antè dicta: & poſt etiam HERACLEA MINOA cognominata. Memoratur Herodoto, Polybio, Ciceroni, Livio, Diodoro,

Heraclidi

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Heraclidi, Melæ, Plutarcho, Ptolemæo, Stephano. Opidani inde Græcis Ἡρακλεῶται, *Heracleôtæ*, & Ἡρακλεεῖς, quod Latinè formatur HERACLEENSES. At, quia idem urbis nomen Latinis etiam dicitur HERACLIA; ut eſt apud Ciceronem, in Verr. lib. V: opidani inde ibidem ſunt HERACLIENSES. In antiquis nummis ſunt Ἡρακλεῶται. De urbe ita Mela lib. II, cap. VII: *Inter Pachynum & Lilybæum Acragas eſt, Heraclea, & Thermæ.* Et Ptolemæus: Ἀκραγαντίνων ἐμπόριον, Ὕψα ποταμοῦ ἐκβολαί, Ἡράκλεια. Id eſt: *Acragantinorum emporium, Hypſæ amnis oſtium, Heraclea.* Stephani epitomator: Ἡράκλεια, πόλις Σικελίας. id eſt: *Heraclea, urbs Siciliæ.* Et alio loco: Μινώα, πόλις Σικελίας. hoc eſt: *Minoa, urbs Siciliæ.* Svidas: Ἡράκλεια, πόλις περὶ Σικελίαν, ἡ λεγομένη Μινώα. Id eſt: *Heraclea, urbs in Siciliâ, quæ dicitur Minoa.* Polybius, lib. I: Καρχηδόνιοι δὲ πεντήκοντα καὶ τριακοσίαις ναυσὶ καταφράκτοις ἀναπλεύσαντες, Λιλυβαίῳ προσέσχον· ἐντεῦθεν δὲ πρὸς Ἡράκλειαν τὴν Μινώαν καθωρμίσθησαν. Id eſt: *Carthaginienſes cum* CCCL *navibus armatis in altum provecti, Lilybæum adpellunt. inde ad Heracleam Minoam claſſem in portu conſtituunt.* De ortu eius ita Diodorus, dicto lib. XVI: Δίων δὲ κατέπλευσε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ὀνομαζομένην Μινώαν. αὕτη δὲ τὸ μὲν παλαιὸν ὑπὸ Μίνωος ἐκτίσθη, τοῦ βασιλέως Κρητῶν, καθ' ὃν καιρὸν, ζητῶν Δαίδαλον, ἐπεξενώθη Κωκάλῳ, τῷ βασιλεῖ τῶν Σικανῶν. Hoc eſt: *Dion ad Agrigentini agri urbem Minoam adpulit. Hæc à Minoë quondam, rege Cretenſium, condita fuit, quo tempore, Dædalum quærens, Cocali, Sicanorum regis, hoſpes erat.* At non ab ipſo Minoë, ſed poſt mortem eius à Cretenſibus, quos ille in Siciliam duxerat, conditam fuiſſe urbem, idem tradit Diodorus lib. IIII: Μίνως δὲ, inquit, ὁ τῶν Κρητῶν βασιλεὺς, θαλαττοκρατῶν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ πυθόμενος τὴν Δαιδάλου φυγὴν εἰς τὴν Σικελίαν, ἔγνω στρατεύειν ἐπ' αὐτήν. παρασκευασάμενος δὲ δύναμιν ναυτικὴν ἀξιόλογον, ἐξέπλευσεν ἐκ τῆς Κρήτης, καὶ κατῆρε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ἀπ' ἐκείνου Μινώαν καλουμένην. *. *. Οὐ μὴν ἀλλ' οἱ κατὰ τὴν Σικελίαν Κρῆτες μετὰ τὴν Μίνωος τελευτὴν ἐστασίασαν διὰ τὴν ἀναρχίαν. τῶν δὲ νεῶν ὑπὸ τῶν περὶ τὸν Κώκαλον Σικανῶν ἐμπυρισθεισῶν, τὴν μὲν εἰς τὰς πατρίδας ἐπάνοδον ἀπέγνωσαν· κρίναντες δ' ἐν τῇ Σικελίᾳ κατοικεῖν, οἱ μὲν ἐνταῦθα πόλιν ᾤκισαν, ἣν ἀπὸ τοῦ βασιλέως αὐτῶν Μινώαν ὠνόμασαν. Id eſt: *Minos, rex Cretenſium, qui maris tunc imperium obtinebat, poſtquàm de Dædali in Siciliam fugâ cognoviſſet, bellum inſulæ faceſſere decrevit. Cum magnâ igitur & inſtructiſſimâ claſſe profectus, ad eam Agrigentini agri urbem adpulit, quæ ab eo Minoa vocatur.* Paullo pòſt: *Cretenſes verò à Minoe in Siciliam traducti, quum ſine rege eſſent, ſeditionem inter ſe excitarunt. Sed, quòd naves à Sicanis, Cocali ſubditis, incenſæ eſſent, deſperato in patriam reditu, in Siciliâ habitare decreverunt. Pars ergo urbem condit, quam de regis nomine Minoam vocarunt.* At non novam tunc condidiſſe Cretenſeis urbem, ſed jam anteà conditam novis tantùm frequentaſſe incolis, Heraclides docet in libro de Politiis. Μινώα, inquit, ἡ ἐν Σικελίᾳ, Μακάρα ἐκαλεῖτο πρότερον. ἔπειτα Μίνως, ἀκούων Δαίδαλον ἐνταῦθα μετὰ στόλου παραγεγονέναι, καὶ ἀναβὰς ἐπὶ τὸν Λύκον ποταμὸν, τῆς πόλεως ταύτης ἐκυρίευσε, καὶ νικήσας τοὺς βαρβάρους, ἀφ' ἑαυτοῦ προσωνόμασεν αὐτὴν, νόμους Κρητικοὺς θεὶς αὐτῇ. Id eſt: *Minoa, Siciliæ urbs, priùs Macara dicta eſt. poſteà Minos, quum Dædalum audiſſet illò magnâ claſſe acceſſiſſe, adſcendens fluvium Lycum, eâ urbe potitus eſt. ſuperatiſque Barbaris, ſuum illi nomen impoſuit: & Creticis legibus rempublicam firmavit.* Hæc igitur etiam urbs una ex antiquiſſimis totius inſulæ fuit. namque anno ante Troianum bellum XII Μίνως, ut inquit Euſebius, ἐπὶ Σικελίαν στρατεύσας διὰ Δαίδαλον, ἀναιρεῖται ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων· id eſt, ut divus Hieronymus interpretatus eſt; *Minos in Siciliâ adversùm Dædalum arma capiens, à filiabus Cocali occiditur.* Qua ratione poſteà *Heraclea* dicta fuerit, partim ex Diodoro, partim ex Herodoto diſcere eſt. Diodorus lib. IIII; ubi fabulam antiquam refert de Herculis peragratione Sicilienſi; in qua ille Erycem, Veneris & Butæ filium, huius inſulæ versùs occaſum partis regem, luctæ certamine vicerit: Εὐδοκήσας ὁ Ἔρυξ τῇ συνθήκῃ, καὶ παλαίσας, ἐλείφθη, καὶ τὴν χώραν ἀπέβαλεν. ὁ δ' Ἡρακλῆς τὴν μὲν χώραν παρέθετο τοῖς ἐγχωρίοις, συγχωρήσας αὐτοῖς λαμβάνειν τοὺς καρποὺς, μέχρις ἄν τις τῶν ἐγγόνων αὐτοῦ παραγενόμενος ἀπαιτήσῃ· ὅπερ καὶ συνέβη γενέσθαι. πολλαῖς γὰρ ὕστερον γενεαῖς Δωριεὺς ὁ Λακεδαιμόνιος, καταντήσας εἰς Σικελίαν, καὶ τὴν χώραν ἀπολαβὼν, ἔκτισε πόλιν Ἡράκλειαν. ταχὺ δ' αὐτῆς αὐξομένης, οἱ Καρχηδόνιοι φθονήσαντες ἅμα καὶ φοβηθέντες, μή ποτε, πλεῖον ἰσχύσασα τῆς Καρχηδόνος, ἀφέληται τῶν Φοινίκων τὴν ἡγεμονίαν, στρατεύσαντες ἐπ' αὐτὴν μεγάλαις δυνάμεσι, καὶ κατὰ κράτος ἑλόντες, κατέσκαψαν. Ἀλλὰ περὶ μὲν τούτων τὰ κατὰ μέρος ἐν τοῖς οἰκείοις χρόνοις ἀναγράψομεν. Id eſt: *Eryx, acceptâ condicione in certamen deſcendit. ſed victus, regionis poſſeſſione exuitur. quam Hercules interim, ut depoſitum, incolis ad uſumfructum concedit; donec ex ſe natorum aliquis eam repetat. id quod poſtmodùm ita evênit. poſt multas quidpe ætates Dorieus Lacedæmonius, in Siciliam profectus, recuperatâ ditione*

avitâ, Heracleam ibi exſtruxit. quæ ſubitis incrementis amplificata, invidiam Carthaginienſibus ſimulq; metum injecit, ne quando, ſupra Carthaginis potentiam evaleſcens, principatum Pœnis adimeret. Quapropter magnis eam copiis adgreſſi, vi captam funditus diruerunt. Sed de his ſuo tempore ſeparatim ſcribemus. At paullo hæc aliter Herodotus refert, lib. v: ὁ δὲ Δωριεὺς ἦν τῶν ἡλίκων πάντων πρῶτος. εὖ τε ἠπίστατο κατ᾽ ἀνδραγαθίην αὐτὸς σχήσων τὴν βασιληΐην. ὥστε ὦν οὕτω φρονέων, ἐπειδὴ ὅ τε Ἀναξανδρίδης ἀπέθανε, καὶ οἱ Λακεδαιμόνιοι χρεώμενοι τῷ νόμῳ, ἐστήσαντο βασιλῆα τὸν πρεσβύτατον Κλεομένεα, ὁ Δωριεὺς δεινόν τε ποιεύμενος, καὶ οὐκ ἀξιῶν ὑπὸ Κλεομένεος βασιλεύεσθαι, αἰτήσας λαὸν Σπαρτιήτας, ἦγε ἐς ἀποικίην. *. Ἀπίκει δ᾽ ἐς τὴν Λιβύην τὰ πλοῖα. ἀπικόμενος δ᾽ ἐς Κίνυπα, οἴκησε χῶρον κάλλιστον τῶν Λιβύων παρὰ ποταμόν. ἐξελαθεὶς δὲ ἐνθεῦτεν τρίτῳ ἔτει ὑπὸ Μακέων τε καὶ Λιβύων καὶ Καρχηδονίων, ἀπίκετο ἐς Πελοπόννησον. ἐνθαῦτα δέ οἱ Ἀντιχάρης, ἀνὴρ Ἐλεώνιος, συνεβούλευσε ἐκ τῶν Λαΐου χρησμῶν, Ἡρακλείην τὴν ἐν Σικελίῃ κτίζειν, φὰς τὴν Ἔρυκος χώρην πᾶσαν εἶναι Ἡρακλειδέων, αὐτοῦ Ἡρακλέος κτησαμένου. ὁ δὲ, ἀκούσας ταῦτα, ἐς Δελφοὺς οἴχετο χρησόμενος τῷ χρηστηρίῳ, εἰ αἱρέει ἐπ᾽ ἣν στέλλεται χώρην. ἡ δὲ Πυθίη οἱ χρᾷ αἱρήσειν. Παραλαβὼν δὲ ὁ Δωριεὺς τὸν στόλον, τὸν καὶ ἐς Λιβύην ἦγε, ἐκομίζετο παρὰ τὴν Ἰταλίην. * . * . *. Συνέπλεον δὲ Δωριέϊ καὶ ἄλλοι συγκτίσται Σπαρτιητέων, Θέσσαλος καὶ Παραιβάτης καὶ Κελέης καὶ Εὐρυλέων. Οἳ ἐπεί τε ἀπίκοντο παντὶ στόλῳ ἐς τὴν Σικελίην. ἀπέθανον μάχῃ ἑσσωθέντες ὑπό τε Φοινίκων καὶ Αἰγεσταίων. μοῦνος δέ γε Εὐρυλέων τῶν συγκτιστέων περιεγένετο τούτου τοῦ πάθεος. Συλλαβὼν δὲ οὗτος τῆς στρατιῆς τοὺς περιγενομένους, ἔσχε Μινώην, τὴν Σελινουσίων ἀποικίην. καὶ συνελευθέρου Σελινουσίους τοῦ μουνάρχου Πυθαγόρεω. μετὰ δὲ, ὡς τοῦτον κατεῖλε, αὐτὸς τυραννίδι ἐπεχείρησε Σελινοῦντος. καὶ ἐμουνάρχησε χρόνον ἐπ᾽ ὀλίγον. οἱ γάρ μιν Σελινούσιοι ἐπαναστάντες ἀπέκτειναν. Id eſt: *Dorieus inter æqualeis omneis primus erat; meritóq; putans ſe ob virilitatem regno potiturum. Hoc ita opinione præſumens, defuncto Anaxandridâ quum Lacedæmonii Cleomenem ex lege, quòd maximus natu eſſet, creaſſent; indignè id tulit, ſibi à Cleomene imperari. Itaque petitâ à Lacedæmoniis multitudine, coloniam duxit.* Mox: *In Libyam devectus, locum incoluit totius Libyæ pulcerrimum, juxta flumen. Sed illinc tertio anno poſt ejectus à Macis & Libybus Carthaginienſibusq;, in Peloponneſum abiit. Vbi Antichares Eleonius ei conſilium dedit ex Laii oraculis, uti Heracleam in Siciliâ conderet; adfirmans, terram Erycis eſſe Heraclidarum, ab ipſo Hercule adquiſitam. Hoc ille audito, Delphos ſe contulit, ad oraculum conſulendum, numquid regione, ad quam mittebatur, potiturus eſſet. Pythia, cum potiturum, reſpondit. Sumtâ igitur Dorieus claſſe, quam anteà in Libyam duxerat, Italiam prætervehebatur.* Aliquanto pòſt: *Navigarunt autem unà cum Dorieo & alii Lacedæmoniorum, deducendæ coloniæ ſocii; Theſſalus, Paræbates, Celees, & Euryleon. Qui quum in Siciliam omni claſſe profecti eſſent, ſuperati à Phœnicibus atque Aegeſtanis, in prœlio occubuerunt: uno tantùm huic cladi ſuperſtite Euryleonte. qui collectis eorum reliquiis, occupavit Minoam, Selinuntiorum coloniam: Selinuntiosq; liberavit monarchiâ Pythagoræ. Eum quum ſuſtuliſſet, ipſe tyrannidem Selinuntis invaſit. quam tamen ad breve tempus obtinuit. nam Selinuntii, impetu in eum facto, obtruncarunt eum.* Ergo etiam ante Lacedæmoniorum coloniam alios habuit poſt Minoem colonos à Selinûnte deductos. Quo anno id factum ſit, nuſquàm reperio. Selinûntem circa Olympiadem XXXVIII à Megarenſibus cognomento Hyblenſibus fuiſſe deductam coloniam, ſequenti capite oſtendam. Cleomene verò Lacedæmoniorum regnum obtinente, Ioniam à Dario, Hyſtaſpis filio, defeciſſe, Miletumque tunc ab eo captam eſſe, narrat ibidem Herodotus. id quod factum eſt Olympiade LXX; id eſt, anno ante natum Ieſum circiter IↃ. Circa eamdem igitur tempeſtatem Dorieus quoque atque Euryleon coloniam à Lacedæmone in Siciliam deduxerunt: occupatâque Minoâ urbe, ab Heraclidarum, ſive ab ipſius Herculis nomine eam, mutato priſco vocabulo, dixerunt *Heracleam*. Quando & qua ratione ea poſtmodùm à Carthaginienſibus expugnata dirutaque fuerit, Diodorus, quamvis pollicitus erat dicto lib. IIII, tamen nuſquàm memorat. Factum tamen id XX circiter annis pòſt, quum Carthaginienſes, inſtinctu Xerxis, Perſarum regis, ingenti ducentarum navium trecentorumque armatorum millium claſſe Siciliam ad delendos omneis Græcos invaſiſſent, ut tradit idem Diodorus lib. XI; maximè credibile eſt. Quàm mox iterum inſtaurata fuerit, nuſquàm adnotatum invenio. cæterùm primam eius iterum mentionem facit idem Diodorus dicto lib. XVI. Ἐπ᾽ ἄρχοντος, inquit, Ἀθήνησιν Ἀγαθοκλέους, * . *, Δίων κατέπλευσε τῆς Ἀκραγαντίνης εἰς τὴν ὀνομαζομένην Μινώαν. *. ἡ δὲ πόλις αὕτη τοῖς Καρχηδονίοις ὑπήκουσεν. Id eſt: *Summum Athenis magiſtratum gerente Agathocle, Dion ad Minoam, Agrigentini agri urbem adpulit; quæ Carthaginienſium erat ditionis.* Annus hic fuit IIII Olympiadis CV; ante natum Chriſtum CCCLVII: poſtquàm à

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Carthaginienſibus deſtructa fuit, annus circiter CXXIIII. Sed tùm opidulum tantùm fuiſſe, tradit Plutarchus in eâdem Dionis hiſtoriâ. Πεμπταῖοι, inquit, κατὰ Μινώαν ὁρμήσαντο, πολισμάτιον ἐν τῇ Σικελίᾳ τῆς Καρχηδονίων ἐπικρατείας. Id eſt: *Quinto die ad Minoam decurrunt, opidulum in Siciliâ Carthaginienſium ditionis.* Annis circiter XLVIII pòſt, id eſt, circa Olympiadem CXVIII, jam rurſus celebrem fuiſſe urbem, patet ex iſtis Diodori verbis in lib. XX: Ἀγαθοκλῆς δὲ καταπλεύσας τῆς Σικελίας εἰς Σελινοῦντα, Ἡρακλεώτας, ἠλευθερωκότας τὴν πόλιν, ἠνάγκασε πάλιν ὑποτάττεσθαι. Id eſt: *Agathocles in Siciliâ Selinûntem ut adpulit, Heracleenſes, qui in libertatem urbem vindicaverant, jugum rurſus ſubire coëgit.* Memoratur hinc eidem Diodoro lib. XVIIII, XXII, & XXXVI; Livio verò lib. XXV; Ciceroni, in Verrem lib. II & V. Melæ, lib. II, cap. VII, ac Ptolemæo in Siciliæ deſcriptione. Claram fuiſſe Ciceronis ævo urbem, patet ex hiſce eius verbis, dicto in Verrem lib. II: *Idem fecit Heracleæ. nam eò quoque colonos P. Rupilius deduxit: legesque ſimileis de cooptando ſenatu ac de numero veterum ac novorum dedit. Ibi non ſolùm iſte, ut apud cæteros, pecuniam accepit; ſed etiam genera veterum ac novorum numerumque permiſcuit. Nolite exſpectare, dum omneis obëam oratione meâ civitates.* Fuit hic Rupilius conſul unà cùm P. Popilio Lænate anno ab urbe Româ conditâ IↃCXXI; ante natum Ieſum CXXXII. quo *Colonia* iſta Heracleam deducta fuit.

Sed ſitus huius urbis indicandus erat. Suprà dictus Heraclides, in libro de Politiis: Μίνως ἀναβὰς ἐπὶ τὸν Λύκον ποταμὸν, τῆς πόλεως ταύτης ἐκυρίευσε. Id eſt: *Minos adſcendens fluvium Lycum, urbe hac potitus eſt.* Hinc Fazellus, Decad. I, lib. VI, cap. II: *Vrbem ipſam, quà occidentem reſpicit, per centum circiter paſſus Lycus fluvius, Diodoro lib. XVI & Plutarcho in Timoleonte, Plátanis hac ætate adpellatus, præterlabitur. A mœnibus urbis ad Lycum uſque aquæ ductus integer adhuc exſtat; quadrato, ſed gypſeo, lapide exſtructus. Monumenta urbis reliqua quum formâ careant, ignoratur ad quem uſum fuerint confecta. Pro mœnibus complura in vivâ ipſâ rupe exciſa adhuc granaria mari imminent. Sed & ad ipſum litus in ſubaquaneis ſcopulis ſtationem Heracleenſes ferro exciderunt, quò tutò ad frumenta devehenda navigia litori adhærere poſſent. Lycus amnis pro mœnibus oſtium aperit; mareq; ingreditur.* Iſtud quidem amnis vocabulum apud prædictum Heraclidem in Politiis, & apud Diodorum lib. XVI, item apud Plutarchum ita ſcriptum reperio. at longè correctius apud eumdem Diodorum lib. XV, XXIII, & XXIIII, eſt Ἀλυκὸς, HALYCVS. ſalſi quidpe ſaporis eſt prædictus amnis, qui vulgari nunc vocabulo adcolis dicitur *Plátani.* in quem etiam defluit fluvius vulgò nunc *Salſo* dictus. quod ipſum vocabulum eſt idem illud Græcorum ἁλυκός. Atque iſte Platanus aptiſſimus erat in terminum inter Syracuſanorum Carthaginienſiumque imperia. de quo ita Diodorus, dicto lib. XV: Οἱ δὲ Καρχηδόνιοι, μεγάλῃ παρατάξει νικήσαντες, ἀπέστειλαν πρεσβευτὰς, δόντες ἐξουσίαν τῷ Διονυσίῳ καταλύσασθαι τὸν πόλεμον. ἀσμένως δὲ τοῦ τυράννου προσδεξαμένου τοὺς λόγους, ἐγένοντο διαλύσεις, ὥστε ἔχειν ἀμφοτέρους ὧν πρότερον ὑπῆρχον κύριοι. ἐξαίρετον δ᾽ ἔλαβον οἱ Καρχηδόνιοι τήν τε Σελινουντίων πόλιν τε καὶ χώραν, καὶ τῆς Ἀκραγαντίνης μέχρι τοῦ Ἀλύκου καλουμένου ποταμοῦ. Hoc eſt: *Carthaginienſes, tam ingenti prælio victores, legatione ad Dionyſium miſſâ, dirimendi belli copiam ei fecêre. quam ille lubentiſſimè amplexus eſt. Et his tandem condicionibus tranſigitur: Vt utrique, quæ in poteſtate ſuâ priùs habuiſſent, retinerent. Selinuntiorum tamen urbem & agrum, Agrigentiniq; agri partem, ad Halycum uſque amnem, Carthaginienſes exemerunt.* Et lib. XVI: Μετὰ δὲ ταῦτα, Καρχηδονίων διαπρεσβευσαμένων καὶ πολλὰ δεηθέντων, συνεχώρησεν αὐτοῖς ὁ Τιμολέων τὴν εἰρήνην, ὥστε τὰς μὲν Ἑλληνίδας πόλεις ἁπάσας ἐλευθέρας εἶναι, τὸν δ᾽ Ἀλυκὸν [vulgò, τὸν δὲ Λυκὸν] καλούμενον ποταμὸν ὅριον εἶναι τῆς ἑκατέρων ἐπικρατείας. Id eſt: *Poſteaquàm verò Carthaginienſes per legatos pacem ab Timoleonte multis precibus expetiverunt; his illam pactis conceſſit; Vt univerſas Græci nominis urbeis libertate ſuâ frui ſinerent: Halycusq; amnis provincias utrimq; disterminaret.* Idem & Plutarchus refert ita in Timoleonte: Ἐκ δὲ τούτου Καρχηδόνιοι εἰρήνην ἐποιήσαντο πρὸς αὐτὸν δεηθέντες, ὥστε τὴν ἐντὸς τοῦ Ἀλύκου [vulgò, τοῦ Λύκου] χώραν ἔχειν. Hoc eſt: *Inde Carthaginienſes pacem ab eo precibus impetraverunt hac lege, ut regionem, quæ intra Halycum eſt, tenerent.* Fragmentum Diodori, ex lib. XXIII de bello Punico primo, exſtat in Eclogis legationum huiuſmodi: Εἶτα ὁμοίως ταῖς ἄλλαις πόλεσι φρουρὰν καταστήσας, ἐπὶ Κάμικον ἦλθε, φρούριον Ἀκραγαντίνων. εἷλε δὲ καὶ αὐτὸ προδοσίᾳ· τὸν δὲ τόπον ἔμφρουρον κατέστησεν. ἐξελείφθη δὲ κατὰ τοῦτον τὸν χρόνον καὶ Ἑρβησσός. [..........] ἦν δὲ ποταμὸς Ἀλυκὸς [..........] ἐν ἄλλαις ἔσχατος. Id eſt: *Hinc præſidiis in aliis urbibus locatis, ad Camicum ſe convertit, Agrigentinorum caſtellum. quod & ipſum proditione in eius poteſtatem venit. locumq; præſidio firmavit. Derelicta fuit ſub hoc tempus etiam Herbeſſus.* [..........] *Halycus autem fluvius,* [............]

HALYCVS *amnis.*

aliorumq; extremus. Heic licet locus ſit lacunoſus, haud dubiè tamen terminus Carthaginienſium ditionis in Siciliâ adpellatus fuit *Halycus*. Libro autem XXIIII, poſt navalem illam pugnam, ad Phintiam cum Romanis commiſſam, *ad Halycum flumen digreſſos Carthaginienſeis, ſaucios ſuos refeciſſe*, tradit Diodorus: quæ hiſtoria ſuprà in Phintiæ expoſitione relata eſt. Scilicet tunc etiam ad ditionis ſuæ terminum regreſſi à Phintiâ fuêre. *Heraclea* tamen, quamvis cis Halycum ſita, in Carthaginienſium nihilo minùs fuit ditione: ut ſuprà è Plutarchi Dione, & Diodori lib. XVI intelleximus. Id poſteà etiam ita manſit. Idem Diodorus lib. XIX; Ἀκραγαντῖνοι δὲ, inquit, καὶ Γελῷοι, καὶ Μεσσήνιοι κατέλυσαν τὸν πρὸς Ἀγαθοκλέα πόλεμον, μεσιτεύσαντος τὰς συνθήκας Ἀμίλκου τοῦ Καρχηδονίου. ἦσαν δὲ τὰ κεφάλαια τῶν συντεθέντων τοιάδε· Τῶν Ἑλληνίδων πόλεων τῶν κατὰ Σικελίαν Ἡράκλειαν μὲν καὶ Σελινοῦντα, καὶ πρὸς ταύταις Ἱμέραν, ὑπὸ Καρχηδονίοις τετάχθαι, καθάπερ καὶ πρότερον ὑπῆρχον· τὰς δ' ἄλλας πάσας αὐτονόμους εἶναι, τὴν ἡγεμονίαν ἐχόντων Συρακουσίων. Hoc eſt: *Agrigentini, Gelenſesque & Meſſanenſes bellum cum Agathocle componunt, Amilcare Carthaginienſi fœderis ſequeſtro: cuius hæc erant capita; Vt de Græcis in Siciliâ civitatibus Heraclea & Selinûs atque Himera, ſicuti anteà fuiſſent, in ditione Carthaginienſium manerent. reliquæ verò omnes ſui forent juris; Syracuſanis principatum obtinentibus.* Factum hoc fœdus anno tertio Olympiadis CXV; ſummum Athenis gerente magiſtratum Nicodoro; id eſt, ante natum Ieſum anno CCCXIIII. Duæ autem in eo nominantur extremæ Carthaginienſium ditionis urbes, ad mare Africum & Halycum amnem *Heraclea*; ad Tuſcum mare & Himeram flumen, *Himera*.

CAMICVS, *fluvius & oppidum: quod poſteà Cena dictum.*

Cæterò inter Heracleam & Agrigentum eiusdem Agrigentini agri *fluvius* fuit CAMICVS; & ad hunc *opidum*, ſive *caſtellum* eodem nomine. Stephani epitomator: Κάμικος, πόλις Σικελίας, ἐν ᾗ Κώκαλος ἦρχεν. Id eſt: *Camicus, urbs Siciliæ; in quâ Cocalus imperavit*. Vibius in Catalogo fluminum: *Camicos, Siciliæ; ex quo urbs Camicos.* Prædictus Stephani epitomator: Ἀκράγας, πόλις Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραρρέοντος. φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἐρύκην, καὶ Κάμικον, Ἁλυκόν τε, καὶ Θέρμον, καὶ Καμάριναν. Id eſt: *Acragas; urbs Siciliæ; à præfluente amne dicta. Ait quidpe Duris, pleraſq; Sicularum urbium à fluminibus eſſe denominatas: Syracuſas ſcilicet, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, Camarinam.* Ariſtoteles Politicor. lib. II, cap. X: Διὸ καὶ τὴν τῆς θαλάσσης ἀρχὴν κατέσχεν ὁ Μίνως, καὶ τὰς νήσους, τὰς μὲν ἐχειρώσατο, τὰς δ' ᾤκισε· τέλος δὲ ἐπιθέμενος τῇ Σικελίᾳ, τὸν βίον ἐτελεύτησεν ἐκεῖ περὶ Κάμικον. Id eſt: *Quapropter & maris imperium tenuit Minos, & inſularum alias cepit, alias frequentavit incolis. ad extremum autem, bellum Siciliæ inferens, illic circa Camicum exceſſit è vitâ.* Strabo, lib. VI; ubi de origine Tarentinæ urbis tractat: Ἧκον οὖν σὺν Φαλάνθῳ οἱ Παρθενίαι· καὶ ἐδέξαντο αὐτοὺς οἵ τε βάρβαροι καὶ οἱ Κρῆτες, οἱ προκατασχόντες τὸν τόπον. τούτους δ' εἶναί φασι τοὺς μετὰ Μίνω πλεύσαντας εἰς Σικελίαν, καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου τελευτὴν, τὴν ἐν Καμίκοις [malim, ut reliqui omnes habent auctores, & ipſe poſteà Strabo, ſingulari numero, ἐν Καμίκῳ] παρὰ Κωκάλῳ συμβᾶσαν, ἀπάραντας ἐκ Σικελίας, κατὰ δὲ τὸν ἀνάπλουν δεῦρο παρωσθέντας. Hoc eſt: *Huc itaque adpulſi cum Phalantho Partheniæ, à Barbaris ſimul & Cretenſibus, qui loca iſta præoccupaverant, recepti ſunt. Hi fuiſſe feruntur, qui cum Minoë in Siciliam navigaverant. quo in Camico apud Cocalum vitâ functo, è Siciliâ diſceſſerant.* Herodotus, lib. VII: Κρῆτες δὲ, ἐπεί τε σφέας παρελάμβανον οἱ ἐπὶ τούτοισι ταχθέντες Ἑλλήνων, ἐποίησαν τοιόνδε· πέμψαντες κοινῇ θεοπρόπους ἐς Δελφοὺς, τὸν θεὸν ἐπηρώτων, εἴ σφι ἄμεινον γίνεται τιμωρέουσι τῇ Ἑλλάδι. ἡ δὲ Πυθίη ὑπεκρίνατο, Ὦ νήπιοι, ἐπιμέμφεσθε ὅσα ὑμῖν ἐκ τῶν Μενελάῳ τιμωρημάτων Μίνως ἔπεμψε, μηνίων δακρύματα. ὅτι οἱ μὲν οὐ συνεξεπρήξαντο αὐτῷ τὸν ἐν Καμίκῳ θάνατον γενόμενον· ὑμεῖς δὲ κείνοισι τὴν ἐκ Σπάρτης ἁρπαχθεῖσαν ὑπ' ἀνδρὸς βαρβάρου γυναῖκα. Ταῦτα οἱ Κρῆτες ὡς ἀπενειχθέντα ἤκουσαν, ἔσχοντο τῆς τιμωρίης. Λέγεται γὰρ, Μίνω κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου ἀπικόμενον ἐς Σικανίην, τὴν νῦν Σικελίην καλεομένην, ἀποθανεῖν βιαίῳ θανάτῳ· ἀνὰ δὲ χρόνον Κρῆτας, θεοῦ σφε ἐποτρύναντος, πάντας, πλὴν Πολιχνιτέων τε καὶ Πρασίων, ἀπικομένους στόλῳ μεγάλῳ ἐς Σικανίην, πολιορκέειν ἐπ' ἔτεα πέντε πόλιν Κάμικον, τὴν κατ' ἐμὲ Ἀκραγαντῖνοι ἐνέμοντο· τέλος δὲ, οὐ δυναμένους οὔτε ἑλεῖν, οὔτε παραμένειν, λιμῷ συνεστεῶτας, ἀπολιπόντας οἴχεσθαι. Hoc eſt: *Cretenſes, poſtquàm aditi ſunt ab iis Græcis, quibus hoc negotii datum erat, hoc ſibi faciendum putaverunt, ut certos homines publicitus Delphos mitterent, deum conſulturos, numquid ſibi ſatius foret Græciam defendere. quibus Pythia reſpondit: O ſtulti; imputate vobis, quaſcumque lacrumas ob defenſionem Menelai vobis Minos gemebundus immiſit. quoniam illi quidem non ſunt ulti cædem Minois in Camico factam. vos autem ulti eſtis illis mulierem è Spartâ à viro Barbaro raptam. Hæc Cretenſes allata ubi audivêre, ab auxilio ferendo ſuperſedêre. Aiunt*

re. Aiunt enim, Minoem, quum, Dædalum veſtigans, in Sicaniam, quæ nunc Sicilia dicitur, perveniſſet; vi eius vitæ allatâ occubuiſſe. interjecto deinde tempore omneis Cretenſeis, præter Polichnitenſeis ac Praſios, divinitus inſtinctos, magnâ claſſe in Sicaniam trajeciſſe, & quinquennio obſediſſe urbem Camicum; quam meâ ætate Agrigentini incolunt. ad extremum, quum neque expugnare eam poſſent, nec diutius permanere; fame enectos eâ relictâ abiiſſe. Diodorus, lib. IIII: Δαίδαλος δὲ παρὰ τῷ Κωκάλῳ καὶ τοῖς Σικανοῖς διέτριψε πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην ὑπερβολῇ. κατεσκεύασε δ' ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τινὰ τῶν ἔργων, ἃ μέχρι τοῦ νῦν διαμένει. *. κατὰ δὲ τὴν νῦν Ἀκραγαντίνην ἐν τῷ Καμικῷ καλουμένην, πόλιν ἐπὶ πέτρας οὖσαν πασῶν ὀχυρωτάτην κατεσκεύασε. Id eſt: *Dædalus apud Cocalum & Sicanos multum temporis conſumſit; & apud omneis ob artis excellentiam in ſummâ fuit auctoritate & honore ſingulari. Edidit in hac inſulâ opera quædam, quæ ad hæc usque tempora permanent.* Mox: *In Agrigentino, qui nunc vocatur ad Camicum, agro urbem in petrâ omnium munitiſſimam ſtatuit.* Arcem hanc posteà fuiſſe Agrigentinæ urbis, priùs Omphacen dictam, ſuperiori capite oſtenſum eſt. Ex ambiguâ ſeu ancipite iſtâ Græcorum loquutione ἐν Καμικῷ, item ex eo, quòd Herodotus ait Agrigentinos ſuâ ætate incoluiſſe Camicum, ne intelligas, ipſam Agrigentum anteà fuiſſe dictam Camicum. ſic quidpe idem Diodorus, dicto lib. XXIII: Εἶτα ὁμοίως ταῖς ἄλλαις πόλεσι φρουρὰν καταστήσας, ἐπὶ Κάμικον ἦλθε, φρούριον Ἀκραγαντίνων. εἷλε δὲ καὶ αὐτὸ προδοσίᾳ· τὸν δὲ τόπον ἔμφρουρον κατέστησεν. Id eſt: *Hinc, præſidiis in aliis urbibus locatis, ad Camicum ſe convertit, Agrigentinorum caſtellum. quod & ipſum proditione in eius poteſtatem venit: locumque præſidio firmavit.* Et Strabo, cuius ætate etiamdum Agrigentum celebre erat opidum; ut ſuperiori patuit capite; ita ſcribit lib. VI: Καὶ τῶν βαρβαρικῶν δ' ἐξελείφθησαν πολλαὶ πόλεις, καθάπερ ὁ Κάμικος, τὸ Κωκάλου βασίλειον, παρ' ᾧ Μίνως δολοφονηθῆναι λέγεται. Hoc eſt: *Multa etiam barbarica opida interierunt; ut Camicus, Cocali regia: apud quem Minos per inſidias occiſus traditur.* Apud Tzetzam in Chiliadibus quum vocabulum hoc opidi bis memoretur, utrobique corruptum legitur; primò Κάμινον, poſteà Κάμιλον. Verba eius hæc ſunt:

Δαίδαλος δ' εἰς Κάμικον σώζεται Σικελίας.
Τοῦτον καὶ Μίνως ἐκζητῶν ἦλθεν εἰς Σικελίαν.
Υ῾πὸ θυγατέρων δὲ θνήσκει τῶν τοῦ Κωκάλου
Ζέμα θερμὸν περιχεθεὶς, καὶ παραυτίκα ψύξας.

Id eſt:

Dædalus in Camicum ſalvus evaſit Siciliæ.
Hunc Minos inveſtigans, venit & ipſe in Siciliam.
Vbi à filiabus occiditur Cocali;
Aeſtu calido circumfuſus, ac ſtatim frigefactus.

Et poſteà:

Καὶ τεχνικῶς μὲν Δαίδαλον χρώμενον τῇ πτέρυξι,
Σωθῆναι πρὸς τὴν Κάμικον πόλιν τῆς Σικελίας.

Hoc eſt:

Et artificiosè Dædalum alis uſum,
Evaſiſſe in Camicum, Siciliæ opidum.

Sed hiſtoriam de Dædalo ac Minoë ſupra cap. II integram retulimus. nunc ſitus *Camici opidi fluminisque* indicandus eſt. Aliud heic flumen inter Halycum & Acragantem amneis nullum eſt, niſi quod XVII circiter millia ab hoc, ab illo verò VIII, vulgari nunc adpellatione dicitur *Fiume delle Canne.* quod Camicum eſſe, ex eo ipſo documento colligo. Citra hoc mille ferme paſſus, totidemque à mari recedens, opidulum eſt aſpero ac naturâ munito ſitu, quod vulgò incolis nunc vocatur *Siculiana.* Id ex ſitu, antiquum illud eſſe *Camicum opidum*, collegerim. Fazellus equidem, Decad. I, lib. VI, cap. I, anno Salutis CIƆCCCL à Friderico Claromontano conditum fuiſſe tradit. at ego ab eo inſtauratum ſive reſtitutum, quum bello deſtructum foret, crediderim. Certè multis ſæculis ante iſtum Fredericum, opidum hoc ſitu adpellatum fuit CENA; ni vocabulum hoc in Antonini itinerario fuerit mendoſum. Iter illic deſcribitur tale:

Agrigentum	
Cena	XVIII.
Allava	XII.
Ad Aquas	XII.

Alio loco idem Antoninus & item Tabula itineraria inter Agrigentum & iſtas Aquas, quæ hodiè vulgò incolis vocantur *Sciacca*, habent millia paſſuum XL. quot hodiéque inter ea opida numerantur. Ab Agrigento verò ad dictum opidulum Sicilianam XVIII computantur in eo itinere millia. unde id eſſe *Cenam* illam Antonini, manifeſtiſſimo indicio liquet. Cæterò apud Vibium, in dicto Fluminum catalogo ita ſcriptum eſt: *Camicos, Siciliæ; ex quo urbs Camiceos. dividit Agrigentinos*. Legendum eſſe, *urbs Camicos*, ex ſuprà allatis ſatis patet. in fine autem deeſſe populorum nomen, à quibus Agrigentinos diviſerit amnis Camicus, manifeſtum eſt. Ego conjecerim, ſcriptum fuiſſe; *dividit Agrigentinos ab Heracleenſibus*; ſive, *à Carthaginienſium ditione.*

ALLABA, *ſive* ALBA *amnis.*

Proximus hinc ille locus *Allava* quid fuerit, ex Diodori hiſtoriâ patet. ſic enim eſt in Eclogis ex libro eius XXXVI; in narratione belli ſervilis: Καὶ ὁ μὲν στρατηγὸς ἑτέρων βουλαῖς παρακρουσθεὶς, ἤδη καὶ τῶν πλείστων στρατιωτῶν ἀπολελυμένων, καιρὸν παρεῖχε διὰ τῆς ἀναβολῆς τοῖς ἀποστάταις βέλτιον αὐτοὺς ἀσφαλίσασθαι. προῆγε δὲ μετὰ τῶν ἐνόντων στρατηγῶν· καὶ διαβὰς τὸν Ἄλβαν ποταμὸν, παρῆλθε τοὺς ἀποστάτας διατρίβοντας ἐν ὄρει καλουμένῳ Καπριανῷ, καὶ κατήντησεν εἰς πόλιν Ἡράκλειαν. Ἐκ τούτου δὲ μὴ προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν, ἀτολμίαν αὐτοῦ διαφημίσαντες, συχνοὺς ἀνέστησαν τῶν οἰκετῶν. καὶ πολλῶν συρρεόντων, καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον εἰς μάχην παρασκευαζομένων, ἐν ἑπτὰ ταῖς πρώταις ἡμέραις καθωπλίσθησαν πλείους τῶν ὀκτακοσίων. ἐφεξῆς δ᾽ ἐγένοντο τῶν δισχιλίων οὐκ ἐλάττους. Πυθόμενος δ᾽ ἐν Ἡρακλείᾳ τὴν αὔξησιν αὐτῶν ὁ στρατηγὸς, ἡγεμόνα προεχειρίσατο Μάρκον Τιτίνιον, δοὺς αὐτῷ στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς Ἔννης φρουροὺς ἑξακοσίους. Id eſt: *Imperator, conſiliis aliorum ſeductus, jam maximâ etiam militum parte exauctoratâ, procraſtinatione ſuâ tempus rebellibus ad præmuniendum ſeſe meliùs dedit. Dein cum præſenti manu in illos perrexit. Verùm transgreſſus flumen Albam, defectores in monte Capriano tendenteis præteriit; Heracleamque pervênit. Rumore igitur de ignaviâ ducis, adgredi illos non auſi, diſſeminato, plurimos ſervorum ad defectionem excitabant. multiſque confluentibus, & ad pugnam ſeſe, quomodocumque poſſent, comparantibus; plures octingentis intra primos* VII *dies arma ſumsêre. mox ad duo millia numerus eorum excrevit. Tum imperator, Heracleæ de creſcente eorum multitudine certior factus, Marcum Titinium ducem creans, traditis ei* IↃC *ex Ennâ præſidiariis, contra illos mittit*. Ex Eclogis licèt incertum ſit, unde profectus fuerit Romanorum imperator, ſive Siciliæ tum prætor, Licinius Nerva; tamen ex ſuprà ſcripto ſimul itinere, ſimulque ex Heracleæ iſtâ memoratione haud obſcurè patet, τὸν ποταμὸν Ἄλβαν, id eſt, ALBAM *fluvium*, ſive, ut Antonini habet itinerarium, Ἄλλαβαν, ALLABAM, ſeu ALLAVAM, eſſe eum, qui, X millia paſſuum ab Heracleâ & Halyco amne, vulgari nunc vocabulo dicitur accolis *Macaſoli*. Inter quem & Halycum intus eſt montis jugum, vulgariter incolis *Rifeſio monte* dictum. quod illud eſt Diodori Καπριανὸν καλούμενον ὄρος, id eſt, CAPRIANVS *mons*.

CAPRIANVS *mons.*

Vnde perſpicitur, Nervam prætorem ab Lilybæi regione Heracleam versùs fuiſſe profectum. Inter Agrigentum & Thermas, ſive, ut Latini vocabant, Aquas calidas, quod opidum nunc *Sciacca* vocari dixi, uti ritè apud Antoninum in præſcripto itinere fiant XL paſſuum millia, tollenda ſunt abundantia illa duo millia inter *Cenam* & *Allabam*. nam hinc porrò ad Aquas rectè in eo itinere ſunt XII millia.

De cætero iter illud ab Agrigento ad Aquas ita deſcribitur in dictis Itinerariis:

Antonini;		Antonini;		Tabulæ;	
Agrigentum		*Agrigento*		*Agrigento*	
Cena	XVIII.				
Allava	XII.				
Ad aquas	XII.	*Aquis Larodis*	XL.	*Aquas Labodes*	XL.

THERMAE *colonia: quæ & AQVAE SELINVNTIAE, & AQVAE LABODAE, ſive LARODAE.*

AQVAE iſtæ LARODAE, ſive LABODAE, (nam utrum vocabulum rectius ac magis genuinum ſit, incertum eſt.) Melæ atque Plinio dicuntur Θερμαὶ, THERMAE. & huic etiam eſt COLONIA. Philiſto autem apud Stephanum & item Diodoro eſt neutro genere, Θερμὰ, THERMA: ubi ſubintelligenda eſt altera vox ὕδατα. quæ cum illâ conjuncta Latinis facit loci nomen AQVAE CALIDAE. Duridi etiam ſingulari numero apud eumdem Stephanum eſt Θερμόν. ubi ſubintelligendum τὸ ὕδωρ. id eſt: AQVA CALIDA. Mela lib. II, cap. VII: *Inter Pachynum & Lilybæum Acragas eſt, Heraclea, & Thermæ*. Plinius, lib. III, cap. VIII: *Agrigentum, Thermæ colonia*. Stephani epitomator: Θερμὰ, χωρίον Σικελίας· Φίλιστος τρίτῳ. τὸ ἐθνικὸν Θερμαῖος. ἔστι καὶ Βιθυνίας Θερμά. Id eſt: *Therma, opidulum Siciliæ; auctore Philiſto,*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

liſto, lib. III. *Gentilitium eſt, Thermæus. Eſt & Bithyniæ Therma.* Sed opidani Romanis fuerint THERMITANI, ut illi ad Tuſcum mare prope Himeram amnem; an verò THERMENSES, ad diſcrimen illorum variato vocabulo, incertum habeo. De cætero idem Stephani epitomator: Ἀκράγας, πόλις Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραρρέοντος. φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἔρυκα, καὶ Καμικὸν, Ἁλυκόν τε, καὶ Θερμὸν, καὶ Καμαρίναν. Id eſt: *Acragas, urbs Siciliæ; à præfluente amne dicta. Ait quidpe Duris, pleraſque Sicularum urbium à fluminibus nomina accepiſſe; Syracuſas ſcilicet, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, Camarinam.* Vt Syracuſæ & Camarina non à fluminibus, ſed à paludibus eorum nominum denominatæ fuerunt; ſic opidum quoque Thermum non ab amne, ſed aquâ calidâ, quæ heic eſt, adpellationem accepit. Apud Diodorum, lib. XVIIII, de eâdem urbe hæc leguntur: Καρκῖνος ὁ Ῥηγῖνος, φυγὰς γενόμενος ἐκ τῆς πατρίδος, κατῴκησεν ἐν Θερμοῖς τῆς Σικελίας, τεταγμένης τῆς πόλεως ταύτης ὑπὸ Καρχηδονίους. Id eſt: *Carcinus Rheginus, è patriâ relegatus, Thermis Siciliæ habitabat: quæ urbs Carthaginienſibus erat ſubjecta.* De his ad Africum mare eum loqui Thermis, non de illis alteris ad Tuſcum mare; patet ex eo, quòd in Carthaginienſium ditione ponit eam urbem. Ex ſuprà ſcripto autem XL millium intervallo manifeſtè perſpicitur, eaſdem eſſe Aquas calidas, ſive Thermas, quæ nunc ad orientalem viſuntur partem urbis celeberrimæ, cui vulgare nunc vocabulum *Sciacca.* ſed nec aliæ aquæ calidæ hoc terrarum tractu reperiuntur. Cæterùm Straboni dicuntur τὰ Σελινούντια ὕδατα, id eſt, AQVAE SELINVNTIAE. ſcilicet quia in Selinuntiorum, de qua civitate mox dicam, fuêre agro. Verba eius leguntur lib. VI iſta: Θερμῶν γοῦν ὑδάτων ἐκβολὰς κατὰ πολλοὺς ἔχει τόπους ἡ νῆσος. ὧν τὰ μὲν Σελινούντια κατὰ Ἱμέραν ἁλμυρά ἐστι, τὰ δὲ Αἰγεσταῖα πότιμα. Id eſt: *Itaque multis inſulæ locis calidæ erumpunt aquæ. quarum Selinuntiæ apud Himeram ſalſæ ſunt; Aegeſtanæ verò potabiles.* En; quid hoc eſt? τὰ Σελινούντια ὕδατα κατὰ Ἱμέραν; Si Selinuntiorum fines ad ſeptemtrionalem usque pertigerunt Himeram amnem; ubi ipſorum Himerenſium fuêre agri? aut quæ heic apud Himeram ſunt vel eſſe potuerunt aquæ, niſi quæ ab ipsâ urbe maritimâ Himerâ cognominatæ fuêre Thermæ Himerenſes; ut pòſt ſuo loco docebo? Mendum ſcilicet commiſſum heic ab exſcriptore ingens in exiguis particulis καὶ τὰ, quæ omiſſæ ſunt. Tu igitur ſic reſtitue: Ὧν τὰ μὲν Σελινούντια καὶ τὰ κατὰ Ἱμέραν ἁλμυρά ἐστι, τὰ δὲ Αἰγεσταῖα πότιμα. id eſt: *Quarum Selinuntiæ, & quæ apud Himeram exſtant, ſalſæ ſunt; Aegeſtanæ verò potabiles.* Cæterò urbs hæc *Coloniam Romanam*, quam heic refert Plinius, quando acceperit, nuſquàm adnotatum reperio.

Prope dictas Aquas SPECVS eſt DAEDALI: de quo ita tradit Diodorus lib. IIII: Δαίδαλος δὲ παρὰ Κωκάλῳ καὶ τοῖς Σικανοῖς διέτριψε πλείω χρόνον, θαυμαζόμενος ἐν τῇ κατὰ τὴν τέχνην ὑπερβολῇ. κατεσκεύασε δ' ἐν τῇ νήσῳ ταύτῃ τινὰ τῶν ἔργων, ἃ μέχρι τοῦ νῦν διαμένει. * . * . Τρίτον δὲ σπήλαιον κατὰ τὴν Σελινουντίων χώραν κατεσκεύασεν. ἐν ᾧ τὴν ἀτμίδα τοῦ κατ' αὐτὴν πυρὸς οὕτως εὐστόχως ἐξέλαβεν, ὥστε διὰ τὴν μαλακότητα τῆς θερμασίας ἐξιδροῦν λεληθότως, καὶ κατὰ μικρὸν τοὺς ἐνδιατρίβοντας μετὰ τέρψεως θεραπεύειν τὰ σώματα, μηδὲν παρενοχλουμένους ὑπὸ τῆς θερμότητος. Hoc eſt: *At Dædalus apud Cocalum ac Sicanos multum temporis conſumſit; & apud omneis ob artis excellentiam in magnâ fuit auctoritate & honore ſingulari. Ediditque opera nonnulla heic, quæ ad hanc usque diem permanent.* Paullo pòſt: *Tertiò, ſpecum in Selinuntiorum finibus adornavit, in quo vaporem, à ſubterraneo iſtic igne exæſtuantem, tam dextrè excepit, ut tenero ſenſim calore ſudor eliciatur, & cum voluptate quadam inibi verſantium corpora paullatim, ſine ullâ fervoris moleſtiâ, curentur.* De hoc ſpecu, ſimulque de prædictis aquis, ita ſcribit Fazellus, Decad. I, lib. V, cap. III: *A mari quum montem adſcendis, ad jactum fundæ quatuor aquarum meatus, parvo inter ſe ſpatio ſejuncti, ſed diverſas propriasque vireis habentes, per occultos naturæ cuniculos emiſſi, occurrunt.* Et aliquanto pòſt: *Ab iis aquis montem ſubeunti, medio ferme itinere ſpecus rupi innata, à Taphano Saracenicè dicta, dextrorſum obvia eſt: unde voci etiam eminus emiſſæ echo reſponſa expreſſa refert. Sed non procul inde, ad montis latus mare ſpectans, puteus eſt obliquus & immenſus: unde magnus effertur ſonus; venti ne ſubterranei, an laticis ad ima delabentis, incertum. Ad verticis ſpondam foramen quoque eſt, montis viſcera penetrans; ex quo etiam perpetuus effunditur ſonitus; aquæ ne etiam, an venti, adhuc ignotum. tametſi illius perpetuitas & uniformitas, aquas eſſe delabenteis, indicare videantur. Ad verticis verò angulum, ad meridiem obverſum, & infra ædem ipſam ſacram tria ſunt antra, in vivâ rupe exciſa. quorum unum, quod*

DAEDALI *antrum ſudatorium.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

primum in occurſu eſt, divo Calogero colitur; ob id, quòd eius corpus ibi tumulatum creditur. proximum nullius rei memoriâ celebratur. poſtremum autem balneum eſt ſudatorium; vetuſtiſſimum quidem, & non modò Siciliâ, ſed totâ Italiâ celeberrimum. in quo abſque calentis aquæ uſu, ſolo vapore perpetuo, ibi ingenito, calentiq́, & ad varios morbos pellendos efficaci, ſudores ſtatim, quum ingrederis, natura provocat copioſiſſimos, eosque ſaluberrimos. Habet antrum ſedilia circumquaque manu facta complura; in quibus ſudaturi ægri ſedent; literis quibusdam, quibus cuique ſedi ſuus morbus, quem ſanabat, ſignificabatur (Phœnicibus ne, an Damaſcenis, quum neque à Græcis neque Hebræis Chaldæisque legi umquàm potuerint, nobis incertum,) inſcripta. quarum pleræque vetuſtate corroſæ cernuntur. Antrum hoc quum anguſtius eſſet, quàm ut ægrotorum hominum multitudini ſatisfaceret; cuneis aliisq́ ferreis inſtrumentis dilatatum eſt; ut adhuc ex multis ſignis conſtat. In eo ad dextram ſpelunca eſt naturâ quoque latiſſima. ad cuius aditus lævam naturalis eſt puteus profundiſſimus. quem plures, quòd deſcenſus eius non præceps adeò, ſed propè placidus ſit, accenſis facibus & funibus directi, auſi ſunt perſcrutari. cæterùm quum ad aliquot paſſus deſcendiſſent, ſtillicidiaque calentis aquæ complura, ex vivâ rupe uberrimè defluentia, offendiſſent; & in viarum ambages primùm, ac deinde in anguſtias incidiſſent; horrore metuque à progrediendo abducti, ne ſuffocati interirent, ad ſuperna reverſi ſunt.

CAP. XVIII.

Mazara, flumen & caſtellum, ſive emporium. Selinûs, urbs & amnis; qui Latinis Apiarius. Amnes, Halycus, Iſburus, Acithis, Soſſius, & Hypſa. Inycum opidum; quod fortè poſteà Pintia.

RELiquum ab Heracleâ ad Lilybæum usque promontorium litus ſic deſcribitur Ptolemæo: Ἡράκλεια, Ἰσβύρου ποταμοῦ ἐκβολαί, Σοσσίου ποταμοῦ ἐκβολαί, Πιντία, Μαζάρα ποταμοῦ ἐκβολαί, Σελινοῦντος ποταμοῦ ἐκβολαί, Ἀκιθίου ποταμοῦ ἐκβολαί, Λιλύβαιον πόλις καὶ ἄκρα. Hoc eſt: *Heraclea, Iſburi amnis oſtium, Soſſii amnis oſtium, Pintia, Mazaræ fluminis oſtium, Selinûntis fluminis oſtium, Acithii amnis oſtium, Lilybæum opidum & promontorium.* Plinio verò, lib. III, cap. VIII, notatur ita: *Agrigentum, Thermæ colonia, amnes Atys & Hypſa, Selinûs opidum; Lilybæum ab eo promontorium.* Itinerariis Romanis in hunc modum:

Antonini;		Antonini;		Tabulæ;	
Ad Aquas		*Aquis Larodis*		*Aquas Labodes*	
Ad fluvium Lanarium	XXIIII.				
Mazaris	X.				
Lilybæum	XII.	*Lilybæo*	XLVI.	*Lilybæo*	XLV.

MAZARA, *flumen & caſtellum, ſive emporium.* Ex his MAZARA, pluralis numeri vocabulum, vel etiam, ut Stephanus habet, ſingularis numeri, Græcè Μαζάρη, etiamnunc durat in celebri opido: à quo etiam tertia pars totius inſulæ vulgò *Val di Mazára*, id eſt, *Vallis Mazarenſis*, vocatur. Stephani epitomator: Μαζάρη, φρούριον Σελινουντίων. τὸ ἐθνικὸν, Μαζαραῖος. id eſt; *Mazara; caſtellum Selinuntiorum. Gentilitium inde, Mazaræus.* At Latino ore rectè formaveris MAZARENSIS. Opidi vocabulum etiam neutro genere ſingularique numero τὸ Μάζαρον, MAZARVM, referunt Eclogæ Legationum ex Diodori lib. XXIII; ubi ita ſcriptum: Ἦν δὲ καὶ τὸ Μάζαρον φρούριον ὑπὸ Ῥωμαίων ἐξηνδραποδισμένον. Hoc eſt: *Mazarum quoque caſtellum à Romanis in ſervitutem redactum. Fluvius*, qui per ſtagnum maritimum propter occidentale opidi latus in mare effunditur, eidem Diodoro atque Ptolemæo dicitur ὁ Μαζάρας, MAZARAS, vel, ſi Latino ore formare velis, MAZARA. Ptolemæus. Μαζάρα ποταμοῦ ἐκβολαί. id eſt; *Mazaræ fluvii oſtium.* Diodorus lib. XIII: Ἀννίβας δὲ, παραλαβὼν τοὺς παρὰ Αἰγεσταίων στρατιώτας καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων, ἀνέζευξεν ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου, τὴν πορείαν ποιούμενος ἐπὶ Σελινοῦντος. ὡς δ' ἐπὶ τὸν Μαζάραν ποταμὸν παρεγενήθη, τὸ μὲν παρ' αὐτὸν ἐμπόριον κείμενον εἷλεν ἐξ ἐφόδου. Hoc eſt: *Annibal, Aegeſtanorum aliorumq́ ſociorum militibus adſumtis, caſtra à Lilybæo movens, versùs Selinûntem iter facit. Vbi ad Mazaram flumen pervenit; emporium illic ſitum primo inſultu capit.* Sed manu ſcripta quædam exemplaria heic habent ἐπὶ τὸν Μάζαρον, *ad Mazarum.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

atque ita lib. XI: Κατὰ δὲ τὴν Σικελίαν Αἰγεσταίοις καὶ Λιλυβαίοις ἐνέστη πόλεμος περὶ χώρας τῆς πρὸς τῷ Μαζάρῳ ποταμῷ. Id eſt: *In Siciliâ inter Aegeſtanos & Lilybætanos bellum exortum eſt de agro ad Mazarum fluvium.* Verùm, quia & apud Ptolemæum eſt ὁ Μαζάρας ποταμὸς, & apud Stephanum ἡ Μαζάρα ſive Μαζάρη φρούριον, feminino genere; Diodorum quoque puto, non modò lib. XIII ſcripſiſſe τὴν Μαζάραν, ſed libro etiam XI τῷ Μαζάρᾳ. Antiquiſſima igitur Mazaræ Selinuntiorum emporii mentio exſtat dicto Diodori lib. XIII, ſub ſummo Athenis magiſtratu Diocle; anno quarto Olympiadis XCII; ante natum Ieſum CCCCVIIII. Cæterò apud Strabonem lib. VI hæc leguntur circa finem deſcriptionis Siciliæ; ubi digna quædam notatu univerſæ inſulæ commemorat: Τὸ περὶ Μάταυρον σπήλαιον, ἐντὸς ἔχει σύριγγα εὐμεγέθη. καὶ ποταμὸν δι' αὐτῆς ῥέοντα ἀφανῆ μέχρι πολλοῦ διαστήματος· εἶτ' ἀνακύπτοντα πρὸς τὴν ἐπιφάνειαν· καθάπερ Ὀρόντης ἐν τῇ Συρίᾳ, καταδὺς εἰς τὸ μεταξὺ χάσμα Ἀπαμείας καὶ Ἀντιοχείας, ὃ καλοῦσι Χάρυβδιν, ἀνατέλλει πάλιν ἐν μ' σταδίοις. Id eſt: *Specus, qui eſt ad Mataurum, intus habet juſtæ magnitudinis alveum, fluviumque per eum delabentem occultè per ſatis magnum ſpatium; deinde rurſus ſe in ſuperficiem exſerentem: quemadmodùm Orontes in Syriâ hiatu, qui inter Apaméam & Antiochiam vocatur Charybdis, abſorptus, poſt* XL *ſtadia rurſum emergit.* Neque rei neque vocabuli huius ullus alius meminit ſcriptor. ideóque haud facile eſt dictu, quo tractu is fluvius cum ſpecu fuerit. Ex vocabulo tamen conjicere licuerit, ſcripſiſſe ipſum Strabonem Μάζαρον· Et, licèt hodiè nullus eiusmodi ſpecus ad dictum *Mazaram amnem* reperiatur; tamen, quia is per ſaxeum, quale omne eſt circà ſolum, eumque ſatis altè depreſſum fluit alveum; facilè fieri potuerit, ut is olim aliquâ ſui parte nativo ſaxo contectus fuerit; quod poſteà Mazarenſes domibus in opido ſtruendis exciderint: quemadmodùm hodiéque ad eumdem amnem lapicidinæ haud procul ab opido conſpiciuntur. Verùm enimverò conjectura hæc eſt levis. à qua haud invitus receſſerim, ſi quis meliora certioraque produxerit.

SELINVS, *urbs & amnis; qui Latinis* APIARIVS.

Porrò Ptolemæus, ut aliàs haud ſemel, quod partim ſuprà adnotatum eſt, ſic heic quoque ordinem huius litoris turbavit, Selinûntem amnem inter Lilybæum & Mazaram collocans. Trans Mazaram fuiſſe à Lilybæo progrediuntibus, vel ex unâ Diodori ſatis patuerit hiſtoriâ. is quidpe dicto lib. XIII ita ſcribit: Ἀννίβας δὲ, παραλαβὼν τοὺς παρ' Αἰγεσταίων στρατιώτας, καὶ τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων συμμάχων, ἀνέζευξεν ἀπὸ τοῦ Λιλυβαίου, τὴν πορείαν ποιούμενος ἐπὶ Σελινοῦντος. ὡς δ' ἐπὶ τὸν Μαζάραν ποταμὸν παρεγενήθη, τὸ μὲν παρ' αὐτὸν ἐμπόριον κείμενον εἷλεν ἐξ ἐφόδου· πρὸς δὲ τὴν πόλιν παραγενηθεὶς, εἰς δύο μέρη διεῖλε τὴν δύναμιν. Id eſt: *Annibal, Aegeſtanorum aliorumque ſociorum militibus adſumtis, caſtra ab Lilybæo movens, ad Selinûntem versùs iter facit. Vbi ad Mazaram flumen pervenit, emporium illic ſitum primo inſultu capit. pòſt ad urbem propiùs accedens, in duas exercitum diſtribuit parteis.* Sed ſitum eius veterumque monumentorum reliquias ſcitè juxtà ac diligenter deſcribit Fazellus, Decad. I, lib. VI, cap. IIII. *Belicim*, inquit, *amnem ad paſſuum millia circiter* III *ſtagnum ſequitur, Ybalicis Saracenicè dictum; ex pelagi fluctibus refuſum; æſtate accolis pernicioſum: quòd ex eius aquis aër craſſior & concretior reddatur. Mox ad verticem paullisper editum tria ſumtuoſi magnificique, ac priſci operis, Doricâ formâ, & mirâ lapidum longitudine craſſitudineque ſtupendâ, templa ſunt jacentia; quibusvis totâ propè Europâ non modò comparanda, ſed etiam ſuperiora. His mox Selinûs vetuſtiſſima, ſed hodiè proſtrata, urbs, Terra pulicorum nunc dicta, adhæret. cuius ingentes ruinæ admirandaque ante oculos ſunt veſtigia. Sita fuit ea in paullisper prominenti in mare ac præciſo tumulo: quem, ne voracitate undarum, quibus à meridie adluitur, circa fundamenta corroderetur, ab imo circa urbem quadrato lapide in ſummam civitatem murus magno ſumtu excitatus ſuſtentat. quo ſubmoto, urbis latera corruere ſit neceſſe. Vrbi, fluvioque etiam, illam ad occidentem præterlabenti, Selinûntis veteres nomen indiderunt ab apio; quo circumpoſitus ager ætate etiam meâ plurimùm abundat.* σέλινον *enim Græcè, apium eſt Latinè. Intra mœnia duo viſuntur templa, non adeò magna. quorum unum ſtriatas habet columnas; alterum verò planas. quod fanum ne fuerit, an prætoria domus, incertum eſt. Sed & arx in eâ, mari imminens, adhuc viſitur. quæ etſi proſtrata ſit; cadavera tamen habet ingentia, & arcum unum hucusque perſtantem. Ruina totâ urbe ſparſa, per multa jugera cernitur, calcaturque; fundamentis, ſubſtructionibus, & domorum monumentis omnem ferè eius partem occupantibus.* Hoc igitur ſitu inter Belícim amnem & Mazaram fuit celeberrima illa & potens quondam in primis *urbs* ὁ Σελινόεις, ſive contracto vocabulo Σελινοῦς, SELINVS. cuius ingentes etiamnunc exſtant reliquiæ, vulgò *Terra de li Pulci* dictæ. De antiquo nomine ita refert Stephani

epitoma-

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

epitomator: Ἀκράγας, πόλις Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραῤῥέοντος. Φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται· Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἐρύκην, καὶ Καμικὸν, Ἀλυκόν τε, καὶ Θέρμον, καὶ Καμαρίναν. Id eſt: *Acragas, urbs Siciliæ; à præfluente amne dicta. Ait quidpe Duris, pleraſque Sicularum urbium à fluminibus nomina accepiſſe; ut Syracuſas, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, Camarinam.* Hodiè ὁ Σελινοῦς SELINVS ille antiquorum *amnis* vulgari vocabulo vocatur *Madiuni.* cuius fontes, V circiter millia paſſuum à mari, adeò uberes exoriuntur, ut ſtatim convolvendis molis ſufficiant. Vibii verba in Catalogo fluminum hæc ſunt: *Selinûs, Meſſaniorum: à quo civitas Selinûs dicta; quod apium ibi plurimum naſcitur.* Oratio paullo intricatior. non enim civitas ab apio, id eſt, ἀπὸ τοῦ σελίνου; ſed amnis primùm dictus fuit: ab hoc poſteà urbs idem nomen accepit. Vox autem *Meſſaniorum* quid ſibi heic velit, quum totius inſulæ longitudine Meſſana urbs ab Selinûnte flumine diſſita ſit, nequaquàm ſatis ad præſens diſpicio. Fortè ſcriptum erat, *Sicanorum.* vel, *Megarenſium:* quia Selinûs erat colonia Megarenſium ex Hyblâ; ut mox oſtendam. Ab apio autem nomen accepiſſe primò amnem; dein ab hoc urbem; ipſi olim teſtati ſunt Selinuntii in nummis ſuis; qui apii folium inſcriptum ferunt: quorum IIII refert Goltzius in Siciliâ ſuâ. Iter ex Antonino ſuprà adduximus iſtud:

Ad Aquas	
Ad fluvium Lanarium	XXIIII.
Mazaris	X.
Lilybæum	XII.

Hodiè ab Aquis calidis ſive à Sciaccâ opido ad Belícim uſque amnem millia paſſuum numerantur circiter XX; atque inde III paullo amplius ad Madiunim flumen: hinc verò XI ad Mazáram. nec alius eſt inter *Belicim* & *Mazáram fluvius*, niſi qui opidum hoc prope accedit, vulgò *Fiume delle Arene* dictus. Certum igitur ex hiſce ſignis fit, amnem iſtum, qui *Lanarius* vocatur in dicto itinere, eſſe eumdem, qui aliis *Selinûs*. At unde illi novum hoc vocabulum à *lanà?* Nihil ſanè video, niſi corruptum hoc ſit ab genuino APIARIVS: quod eâdem ratione ab *apio* deductum, ut Græcorum illud Σελινόεις, ἀπὸ τοῦ σελίνου. Sic ſcilicet una ex Aegadibus inſulis, ante Lilybæum ſitis, Latinis dicebatur *Capraria* à *capris*, quæ Græcis erat ἀπὸ τῶν αἰγῶν Αἰγοῦσα, *Aeguſa*. Cæterùm opidani ab Selinûnte dicebantur Σελινούντιοι, SELINVNTII; & Σελινούσιοι, SELINVSII. Illo Latini uſi ſunt; ut Plinius lib. III, cap. VIII. Stephani epitomator: Σελινοῦς, πόλις Σικελίας, ἀρσενικῶς καὶ θηλικῶς λεγομένη. ὁ πολίτης, Σελινούντιος καὶ Σελινούσιος. Id eſt: *Selinûs, urbs Siciliæ; maſculino pariter & feminino genere dicta: opidanus inde eſt Selinuntius, & Selinuſius.* Hoc tamen raró reperitur. quamquàm Herodotus eo uſus eſt. Ipſum equidem vocabulum Σελινόεις, & contractè Σελινοῦς, maſculini neceſſariâ grammaticorum regulâ erat generis. quòd ſi tamen adjungeretur vox πόλις, dici poterat ἡ Σελινοῦς πόλις. aliàs ſimpliciter uſurpando urbis nomen, formandum erat ἡ Σελινοῦσα. At in nummis huius civitatis antiquis ſemper per ω reperitur τῶν Σελινωντίων. Sed de nomine ſatis. De ortu ipſius urbis nunc dicendum. Marcianus Heracleenſis, in Orbis circuitu:

> Μεγαρεῖς Σελινοῦντ' οἱ Γελῷοι δ' ἔκτισαν
> Ἀκράγαντα. Id eſt:
> *Megarenſes Selinûntem, Gelenſes verò condiderunt*
> *Agrigentum.*

Strabo, lib. VI: Σελινοῦντα δ' ἔκτισαν οἱ αὐτόθι Μεγαρεῖς. Id eſt: *Selinûntem condiderunt Megarenſes, huius inſulæ incolæ.* Nempe ſuprà dictam Hyblam, inter Syracuſas & Leontinos, incolebant. Thucydides, lib. VI: Οἱ δὲ Μεγαρεῖς, οἱ Ὑβλαῖοι κληθέντες, ἔτεσιν ὕστερον ἑκατὸν ἢ αὐτοὺς οἰκίσαι, Πάμμιλον πέμψαντες ἐς Σελινοῦντα κτίζουσι. Id eſt: *Megarenſes, qui Hyblenſes dicti ſunt, C annis pòſt, quàm urbs eorum Megara condita fuit, Selinûntem, miſſo illuc Pammilo, condiderunt.* Hinc etiam eidem Thucydidi, lib. VII, Μεγαρεῖς vocantur Σελινούντιοι, id eſt, *Selinuntii Megarenſes.* Καὶ ἔτι Μεγαρέων, inquit, φυγάδες οὐ πολλοὶ Μεγαρεῦσι Σελινουντίοις οὖσι κατὰ ξυμφορὰν ἐμάχοντο. Hoc eſt: *Item Megarenſium exſules, non multi numero, adversùs Megarenſeis Selinuntios arma propter calamitatem ferebant.* Et Straboni etiam, lib. VIII, Ὑβλαῖοι dicuntur Μεγαρεῖς, id eſt: *Hyblæi Megarenſes.* Ἄλλος δὲ, inquit, Σελινοῦς ποταμός ἐστιν, ὁ παρὰ τοῖς Ὑβλαίοις Μεγαρεῦσιν, οὓς ἀνέστησαν Καρχηδόνιοι. Hoc eſt: *Eſt & alius*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

alius Selinûs amnis apud Hyblæos Megarenſeis; quos Carthaginienſes ſedibus ſuis expulerunt. Tempus, quo condita urbs fuit Selinûs, Diodorus quoque indicare voluit, dicto lib. XIII; ubi obſeſſam ab Annibale, Carthaginienſium duce, expugnatamque & direptam fuiſſe narrat dicto anno quarto Olympiadis XCII. Αὕτη μὲν οὖν ἡ πόλις ἀπὸ τῆς κτίσεως οἰκηθεῖσα χρόνον ἐτῶν διακοσίων τεσσαράκοντα δύο, ἑάλω. Id eſt: *Hæc igitur urbs poſtquàm per annos CCXLII, ex quo primùm condita, habitata fuit, tandem capta eſt.* His CCXLII annis illos C, quos Thucydides inter Megarorum & Selinûntis initia ponit, ſi addas, annus primordii Megarorum erit idem, qui ſecundus Olympiadis VII. At hoc ab Thucydidis longè diverſum eſt computatione. ex qua ſimulque ex aliis auctoribus ſuprà demonſtratum eſt, primos Græcos in Siciliam deduxiſſe colonias anno primo Olympiadis XI: circaque idem tempus conditam fuiſſe urbem Megara, quæ ante Hybla dicta. Proinde ſcripſiſſe ipſum Diodorum τριάκοντα δύο, id eſt, XXXII, omnino ego cenſeo. Condita igitur fuit Selinûs anno primo Olympiadis XXXV; ante natum Chriſtum anno IↃCXL. Iam Olympiade L, id eſt, annis LX poſtquàm condita fuit urbs, cum Aegeſtanis, finitimis ſuis, inter primas Siciliæ civitates potentibus, bella geſſiſſe Selinuntios, auctor eſt idem Diodorus lib. V. Sed civitatem fuiſſe florentiſſimam, crebraque cum dictis Aegeſtanis habuiſſe bella, ex prædicto Diodori lib. XIII & item Thucydidis lib. VI eſt diſcere. Ab alterâ parte habuit finitimos Agrigentinos. ad quos, Diodorus dicto lib. XIII tradit, IICIↃ & IↃC ſalvos evaſiſſe, quum urbs eorum ab Annibale expugnaretur. Eodem autem anno iterum habitari cœpit. ita namque in eodem Dioclis magiſtratu ſcribit Diodorus poſteà: Ὁ δ' Ἑρμοκράτης καταλαβόμενος τὸν Σελινοῦντα, καὶ τῆς πόλεως μέρος ἐτείχισε, καὶ πανταχόθεν κατεκάλει τοὺς διασωζομένους τῶν Σελινουντίων. Id eſt: *Hermocrates Selinûntem occupat: &, parte urbis communitâ, Selinuntios, excidio ſuperſtites, undique convocat.* Hi mox, undecimo anno pòſt, inter florentiſſimas Siciliæ civitates iterum connumerantur. ita namque in Lyſiadis magiſtratu idem Diodorus lib. XX, de Dionyſio contra Carthaginienſeis bellum movente: Κατὰ δὲ τὴν ὁδοιπορίαν ἀεὶ παρελάμβανε τοὺς ἐκ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων, πανδημεὶ καθοπλίζων. καὶ πρώτους μὲν Καμαριναίους παρέλαβεν, εἶτα Γελῴους καὶ Ἀκραγαντίνους· μεθ' οὓς Ἱμεραίους μετεπέμψατο, κατοικοῦντας ἐπὶ θάτερα μέρη τῆς Σικελίας, Σελινουντίους τε ἐν παρόδῳ προσαγόμενος, παρεγενήθη πρὸς τὴν Μοτύην μετὰ πάσης τῆς δυνάμεως. Hoc eſt: *Per totum igitur iter Græcarum ſibi urbium auxilia paſſim adjungit, omnem multitudinem ad arma concitans. Primos Camarinenſeis adſumit. inde Gelenſeis & Agrigentinos. etiam Himerenſeis, alteram Siciliæ partem incolenteis, accerſit. inque transitu Salinuntiis ad belli ſocietatem adductis, omneis tandem copias Motyæ admovet.* Sed annis CXLI poſtquàm Hermocrate auctore denuo habitari cœpit, ab iiſdem Carthaginienſibus rurſum circumſeſſa fuit Selinûs, P. Sempronio Sopho, Ap. Claudio Craſſo Romæ Coss. id eſt, anno ante natum Ieſum CCLXVIII. Eclogæ ex Diodori lib. XXIII: Ἄννων, ὁ Ἀννίβου, εἰς Σικελίαν ἐλθών, καὶ τὰς δυνάμεις ἀθροίσας εἰς τὸ Λιλύβαιον, προῆλθε μέχρι Σελινοῦντος, καὶ τὴν πεζὴν στρατιὰν ἀπέλιπε πλησίον τῆς πόλεως παρεμβεβληκυῖαν. Hoc eſt: *Hanno, Annibalis filius, ut in Siciliam venit, contractis ad Lilybæum copiis, usque ad Selinûntem proceſſit: terreſtremque exercitum prope urbem poſitis caſtris reliquit.* Rectè interpres vitiatam vocem Σολοῦντος in Σελινοῦντος reſtituendam cenſuit. id enim ſatis arguebat Lilybæi nomen. ſed & ſequentis libri ecloga ita habet: Τὴν δὲ Σελινουντίων πόλιν Καρχηδόνιοι κατασκάψαντες, μετῴκισαν εἰς τὸ Λιλύβαιον. id eſt: *Selinuntiorum urbis, à ſe everſæ, civeis Lilybæum transtulerunt Carthaginienſes.* Inſtauratam rurſus atque inhabitatam poſt hanc everſionem fuiſſe, nusquàm reperio. Strabo de eâdem ſuo tempore ita loquitur lib. VI: Οὔτε γὰρ Ἱμέραν ἔτι συνοικουμένην ἴσμεν, οὔτε Γέλαν, οὔτε Σελινοῦντα. hoc eſt: *Neque enim hodiè incoli ſcimus Himeram, neque Gelam, neque Selinûntem.*

Cæterùm inter Selinûntis ruinas & prædictum amnem, cui vulgare vocabulum eſt *Belici*, ſtagnum eſt marinum, *Ialici* vulgò dictum, æſtivis diebus maximè peſtiferum. De hoc illa intelligenda ſunt Diogenis Laërtii, lib. VIII, in vitâ Empedoclis: Τοῖς δὲ Σελινουντίοις ἐμπεσόντος λοιμοῦ διὰ τὰς ἀπὸ τοῦ παρακειμένου ποταμοῦ δυσωδίας, ὥστε καὶ αὐτοὺς φθείρεσθαι καὶ τὰς γυναῖκας δυστοκεῖν, ἐπινοῆσαι τὸν Ἐμπεδοκλέα, καὶ δύο τινὰς ποταμοὺς τῶν σύνεγγυς ἐπαγαγεῖν ἰδίαις δαπάναις· καὶ καταμίξαντα γλυκᾶναι τὰ ῥεύματα. οὕτω δὴ λήξαντος τοῦ λοιμοῦ, καὶ τῶν Σελινουντίων εὐωχουμένων ποτὲ παρὰ τῷ ποταμῷ, ἐπιφανῆναι τὸν Ἐμπεδοκλέα· τοὺς δὲ ἐξαναστάντας προσκυνεῖν καὶ προσεύχεσθαι καθαπερεὶ θεῷ. Hoc eſt: *Quum Selinuntios ex adjacentis fluvii fœtore peſtis invaſiſſet; adeò, ut & ipſi interirent & uxores partu periclitarentur;*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

excogitaſſe Empedoclem aiunt, qua ratione duos quoſdam ex conterminis amnibus proprio ſumtu in flumen illud immitteret: ut ex commixtione eâ aquæ dulceſcerent. Sedatâ autem peſte, Selinuntiis, apud flumen epulantibus, adparuiſſe Empedoclem. illos, eo conſpecto, adſurrexiſſe ei, divinosque honores veluti deo detuliſſe. Rectè quidem, ſalſam fuiſſe aquam, heic innuit Diogenes. eo verò imperitum ſe horum locorum prodidit, quòd non λίμνην, id eſt, *ſtagnum*, ſed ποταμὸν, id eſt, *fluvium* eſſe dixit. ſed hoc etiam, quòd duos iſtos amneis, in ſtagnum ab Empedocle immiſſos, ſuis nominibus non indicavit. quorum alter erat ſupradictus Selinûs, alter Belícis. Apud Lycophronem in Alexandrâ hæc leguntur:

Ἥξει δὲ ταύρου γυμνάδας κακοξένους
Πάλης κονίστρας, ὅν τε Κωλῶτις τεκνοῖ
Ἀλεντία, κρείουσα Λογγούρου μυχῶν,
Ἅρπης Κρόνου πήδημα, Κογχείας θ' ὕδωρ
Κάμψας, Γονοῦσαν τ' ἠδὲ Σικανῶν πλάκας.

Id eſt:

Adibit deinde tauri gymnaſticas inhoſpitas
Luctæ palæſtras; quem Colôtis genuit
Alentia, regina receſſuum Longuri;
Falcis Saturniæ ſaltum, & aquam Conchéæ
Ambiens, Gonuſamq; & arva Sicanorum.

Ad hæc ita commentator poëtæ Tzetzes: Παραγενήσεται δὲ ὁ Μενέλαος καὶ περὶ τὴν Σικελίαν, ὅπου αἱ παλαῖστραι τοῦ Ἔρυκος, τοῦ ξενοκτόνου, τοῦ υἱοῦ Ἀφροδίτης καὶ Ποσειδῶνος· ἀφ' οὗ καὶ ὁ τόπος Ἔρυξ ἐκλήθη. Ἅρπη, ἤτοι Δρέπανον, καὶ ἡ Φαιακία Κέρκυρα καὶ ἡ Σικελία λέγεται. Λόγγουρος, λίμνη Σικελίας. Γονοῦσα λίμνη Σικελίας. Hoc eſt: *Menelaus etiam in Siciliam perveniet: ubi palæſtræ ſunt Erycis, hoſpitum interfectoris, Veneris & Butæ filii: à quo & locus adpellatus eſt Eryx. Harpe, ſive Drepanum,* [id eſt, *falx*] *cùm Phæacia Corcyra, tùm Sicilia vocatur. Longurus, ſtagnum Siciliæ.* Non de ipſâ universâ inſulâ Siciliâ heic loqui poëtam, ſed occidentali eius parte, quæ Sicania fuit poſterior, & in qua *Drepanum* opidum, vulgò nunc *Trápani* dictum, patet ex commemoratione præfati Drepani & Erycis montis, qui Drepano imminet. In hac igitur etiam Sicaniâ poſteriore haud dubiè fuêre & Λογγούρου μυχοὶ, & Κογχείας ὕδωρ, & Γονοῦσα λίμνη. De *Longuri receſſibus*, item de *Conchéæ aquâ* pòſt ſuo loco dicetur. ἡ δὲ Γονοῦσα λίμνη, id eſt, GONVSA *ſtagnum* nullum aliud eſſe poteſt, quàm quod ſuprà inter Selinûntem ac Belícem amneïs expoſuimus. univerſæ autem Sicaniæ poſterioris fuiſſe regem Erycem, ſequenti capite oſtendam.

Porrò apud Virgilium, Aeneid. lib. III, ita Aeneas de ſuâ ad Siciliam navigatione narrat:

Arduus inde Acragas oſtentat maxima longè
Mœnia; magnanimûm quondam generator equorum.
Teque datis linquo ventis palmoſa Selinûs;
Et vada dura lego ſaxis Lilybeia cæcis.

Hinc Virgilii fidus imitator Silius, lib. XIIII:

——— *Palmis quoque onuſta Selinûs.*

Ad Virgilii locum ita Servius: *Selinûs, civitas eſt juxta Lilybæum; abundans palmis, quibus veſcuntur, & apio.* σέλινον *enim apium dicitur.* Et Pompon. Sabinus: *Palmoſa dicta à copiâ palmarum.* Hodiéque palmas ſilveſtreis ager eius producit inſigneis.

Sed locis notioribus hactenus indicatis, tempus nunc fuerit, obſcuriora etiam & diſpectu difficiliora explicare. Ptolemæus: Ἡράκλεια, Ἴσβουρου ποταμοῦ ἐκβολαί, Σοσσίου ποταμοῦ ἐκβολαί, Πιντία, Μαζάρα ποταμοῦ ἐκβολαί, Σελινοῦντος ποταμοῦ ἐκβολαί, Ἀκίθιος ποταμοῦ ἐκβολαί, Λιλύβαιον πόλις καὶ ἄκρα. Id eſt: *Heraclea, Iſburi amnis oſtium, Soſſii amnis oſtium, Pintia, Mazaræ fluvii oſtium, Selinûntis fluminis oſtium, Acithii amnis oſtium, Lilybæum opidum & promontorium.* Plinius lib. III, cap. VIII: *Agrigentum, Thermæ colonia, amnes Atys & Hypſa, Selinûs opidum; Lilybæum ab eo promontorium.* Flumina inter Agrigentum & Lilybæum omni numero ſunt X. quorum hæc ſunt ſuo genuino ordine nomina: *Fiume delle Canne, Plátani, Macasóli, Fiume di Calta Bellotta, Carabi, Belici, Madiuni, Fiume delle Arene, Fiume di Mazára, Fiume di Marſalla.* Ex his, *Fiume delle Canne* eſt antiquorum Camicus; *Plátani*, Halycus; *Macasóli*, Alba; *Madiuni*, Selinûs; *Fiume di Mazára,*

zára, Mazara. Reſtant igitur adhuc v illa alia. quorum equidem numero reſponderent illi v amnes, partim à Ptolemæo, partim à Plinio memorati; Iſburus, Soſſius, Acithius, Atys, & Hypſa: niſi Flumen arenarum antiquorum eſſet alter Ἁλυκὸς ποταμὸς, Halycus *fluvius*: id eſt, ſi Latinè interpreteris, *Salſus*. unde etiamnunc ſuperiore ſui parte vocatur *Salémi*; eodemque nomine opidum fontibus eius adpoſitum. quod olim etiam commune fluvii vocabulum habuit *Halycus*, ſive *Halyciæ*: ut latiùs poſteà in mediterraneorum explicatione docebitur. hoc unum è Stephani epitomatore heic citaſſe ſufficiet. Ἀκράγας, πόλις Σικελίας, ἀπὸ ποταμοῦ παραρρέοντος. Φησὶ γὰρ Δοῦρις, ὅτι αἱ πλεῖσται τῶν Σικελικῶν πόλεων ἐκ τῶν ποταμῶν ὀνομάζονται. Συρακούσας, Γέλαν, Ἱμέραν, Σελινοῦντα, καὶ Φοινικοῦντα, καὶ Ἐρύκην, καὶ Κάμικον, Ἁλυκόν τε, καὶ Θερμὸν, καὶ Καμαρίναν. Id eſt: *Acragas, urbs Siciliæ; à præfluente amne dicta. Ait quidpe Duris, pleraſque Sicularum urbium à fluminibus eſſe denominatas; ut Syracuſas, Gelam, Himeram, Selinûntem, Phœnicûntem, Erycen, Camicum, Halycum, Thermum, Camarinam.*

Halycus fluvius.

Quum igitur quatuor tantùm ex præſcriptis fluviis reliqui ſint, apud alterutrum prædictorum geographorum errorem eſſe, certum eſt. Et quia frequentior errare ſolet Ptolemæus, quàm Plinius; quod ſæpius jam anteà adnotavimus: heic quoque erraſſe illum dicerem, niſi faciliùs Plinius errare potuiſſe videretur. Quidpe, uti quatuor dumtaxat habeamus fluvios, qui ſoli eſſe poſſunt; *Atys* Plinii & Ἀκίθιος *Acithius* Ptolemæi unus idemque habendus eſt: ita, uti alterutrum vocabulum vitiatum eſſe putemus. Ac ſanè haud dubito, quin Plinii *Atys*, quo nomine aliàs deus antiquis mortalibus fuit celebratiſſimus, adulterino ſit vocabulo, pro genuino atque germano *Acithis*: unde Ptolemæo genitivus fuit τοῦ Ἀκίθιος ποταμοῦ. Plinio *Atys* & *Hypſa* ponuntur inter Thermas & Selinûntem. hodiè inter Sciaccam & Selinûntis ruinas duo ſoli ſunt prædicti *Carabis* & *Belicis*. unde patet, hunc eſſe *Hypſam*: de quo mox plura dicam. Ptolemæo verò inter Heracleam & Selinûntem ſunt *Iſburus* & *Soſſius*. ex quibus Isburus nullus alius eſſe poteſt, quàm qui ſolus reliquus, prædictus amnis, vulgò *Fiume di Calta Bellotta* vocatus. Apud Stephani epitomatorem ita ſcriptum eſt: Κόσυρος, νῆσος κατὰ Σελινοῦντα, καὶ Σικελίας ποταμὸς, καὶ πόλις ὁμώνυμος, καὶ Λιβύης νῆσος Κόσυρα. τὸ ἐθνικὸν τῆς πρώτης Κοσύριος, καὶ κτητικὸν Κοσυριακὸς, ἢ Κοσυρῖνος· τῆς δὲ δευτέρας Κοσυραῖος. Id eſt: *Coſyrus, inſula regione Selinûntis, & Siciliæ fluvius & urbs cognominis. & Africæ inſula Coſyra. Gentilitium prioris eſt Coſyrius; & poſſeſſivum, Coſyriacus & Coſyrinus: alterius autem Coſyræus.* Sanè vereor, ne miram heic atque ſtupendam Chimæram, ſi non ipſe grammaticus Stephanus, ſaltem epitomator eius compoſuerit. Ecqua enim heic Selinûntis regione erit *inſula Coſyrus?* ecquod *flumen* ſimul *& opidum Coſyrum*; quum omnia in Selinuntio agro jam aliis antiquis vocabulis occupata ſint flumina. Certè, niſi Cosyrus iſte *fluvius* idem ſit habendus, qui Ptolemæo fortè corrupto vocabulo fuerit *Iſburus*, deliramenta malè ſani cerebri protuliſſe epitomatorem, credendum eſt. Scopuli equidem contra Selinuntii litoris promontorium, quod vulgò incolis vocatur *Capo di Granítoli*, projecti ſunt tres parvi. at flumen heic nullum eſt, quod ob vicinitatem idem cum uno dictorum ſcopulorum nomen habere potuerit. Ille verò Ptolemæi *Iſburus*, vulgò nunc *Fiume di Calta Bellotta* dictus, quomodò à ſcopulo tam longè diſſito, & intercedentibus tribus aliis amnibus, cognomen trahere potuit? Errorem hunc tam immanem ſic corrigere tentabam: Κόσυρος, Σικελίας ποταμὸς, καὶ Λιβύης νῆσος Κόσυρα κατὰ Σελινοῦντα, καὶ πόλις ὁμώνυμος. id eſt: *Coſyrus, Siciliæ fluvius, & inſula Africæ Coſyra, è regione Selinûntis; & opidum eodem nomine.* apud Ptolemæum quidpe ad Africam recenſetur Κόσυρα νῆσος καὶ πόλις· id eſt; *Coſyra inſula & opidum*. & apud Plinium, lib. v, cap. vii, *Coſyra cum opido*. quæ inſula vulgò nunc vocatur *Pantalaréa*. ita, uti *Coſyrus* fluvius eſſet ille Ptolemæi *Iſburus*. At quorſum aut unde tunc illa duo diverſa quaſi duûm diverſorum opidorum gentilia? Certè, quocumque modo dicta verba verſes, numquàm errorem grammatici epitomatoris, variis miriſque erroribus adſvetiſſimi, ſatis diſcuties. Porrò Ptolemæus quia & aliàs per omnem inſulam ſæpè ordinem genuinum turbavit atque confudit, & in proximè ſcriptis etiam verbis Mazaram flumen Selinûnti præpoſuit; nihil jam mirum fuerit, ſi *Acithin* etiam perperam & imperitè Lilybæo propiùs admoviſſe dicatur. Potior igitur heic ſit Plinii auctoritas. ex cuius ſententia *Atys* ſive Acithis erit prædictus amnis *Carabis*. Sossius verò erit is, qui prope Lilybæum

Isburus *amnis.*

Acithis atq; Sossius *fluvii.*

Early European Books, Copyright © 2011 ProQuest LLC.
Images reproduced by courtesy of Koninklijke Bibliotheek, Den Haag.
40 E 4 [1]

Lilybæum promontorium vulgò nunc vocatur *Fiume di Marſalla*; ab opido *Marſalla*; quod antiquum eſt illud Lilybæum opidum.

HYPSA *amnis.*

Ὁ Ὕψας ποταμὸς, HYPSA *amnis*, vulgò nunc *Belíci* dictus, quia omnium Selinuntii agri erat maximus, ut qui ſupra Corilionem opidum in finibus Panormitanorum exoritur; Selinuntii numen eius, ſpecioſi pueri formâ expreſſum, numiſmatibus ſuis inſculpſerunt, cum hiſce literis ΥΨΑΣ. quorum nummorum duos refert Goltzius in Siciliâ ſuâ. Apud Vibium in Catalogo fluminum hæc leguntur: *Hypſa; ſecundùm Irecon urbem Hiſpaniæ decurrit, gratam Herculi.* Certè neque *Hypſa* in Hiſpaniâ flumen neque *Irecon* opidum ullum fuit. quapropter ego corrupta iſta vocabula ſic corrigo: *Hypſa; ſecundùm Inycon urbem Sicaniæ decurrit.* Quidpe Inycum Cocali fuiſſe Sicanorum regis regiam alii tradidêre antiqui ſcriptores. Pauſanias in Achaicis: Καταγνωσθεὶς δὲ ὁ Δαίδαλος ἀδικεῖν ὑπὸ τοῦ Μίνω, καὶ ἐς δεσμωτήριον ὁμοῦ τῷ παιδὶ ἐμβληθεὶς, ἐκδιδράσκει τε ἐκ Κρήτης, καὶ ἐς Ἴνυκον Σικανῶν πόλιν ἀφικνεῖται παρὰ Κώκαλον, καὶ πολέμου παρέσχε τοῖς Σικελοῖς αἰτίαν πρὸς τοὺς Κρῆτας, ὅτι ἐξαιτοῦντος Μίνω μὴ προέδοιτο αὐτὸν ὁ Κώκαλος. Id eſt: *A Minoë capitalis fraudis damnatus Dædalus, & è vinculis cum filio elapſus, Inycum, Sicanorum opidum, ad Cocalum evaſit. & ea fuit Siculis cum Minoë bellandi cauſa; quòd, poſcente Minoë Dædalum ſibi dedi, Cocalus recuſaſſet.* Hinc Stephani epitomator: Κάμικος, πόλις Σικελίας, ἐν ᾗ Κώκαλος ἦρχεν, ὁ Δαιδάλου [ξενοδόχος.] Χάραξ δὲ Ἴνυκον ταύτην φησίν. Id eſt: *Camicus, urbs Siciliæ; in qua Cocalus imperavit, Dædali hoſpes. At Charax hanc Inycum fuiſſe tradit.* Non unum eumdemque eſſe voluit Charax locum Inycum & Camicum: ſed, quum alii Camicum fuiſſe regiam Cocali adfirmarent, ipſe è diverſo Inycum ſedem eius fuiſſe tradidit. Idem Stephani epitomator alibi: Ἴνυκτον, πόλις Σικελίας. Ἡρόδοτος δὲ Ἴνυκτος αὐτὴν φησιν, ἀπὸ τοῦ Ἴνυξ· ἐφ' οὗ Ἰνυκτῖνος οἶνος. ἴδιος γὰρ ὁ τύπος τῶν Σικελῶν. Ἰνυκτῖνος οὖν δεῖ. Hoc eſt: *Inyctum, urbs Siciliæ. Herodotus autem eam Inyctos dixit ab Inyx. à quo Inyctinum vinum. propria namque hæc eſt Siculorum formatio. Inyctinus igitur debet eſſe gentilitium.* Paullo aliter apud Heſychium. Ἰνυκῖνος οἶνος, ἀπὸ Ἰνικοῦ τῆς Σικελίας. ἔστι δὲ πολίχνιον εὔοινον. Omnino, heic ſcriptum fuit; Ἰνυκῖνος οἶνος, ἀπὸ Ἰνύκου τῆς Σικελίας. Senſus autem omnium verborum hic eſt: *Inycinum vinum, ab Inyco Siciliæ: quod opidulum eſt agro vini ferace.* Apud Stephani igitur etiam epitomatorem ita legendum ſtatuo: Ἴνυκον, πόλις Σικελίας. Ἡρόδοτος δὲ Ἴνυχα αὐτὴν φησιν, ἀπὸ τοῦ Ἴνυξ. ἀφ' οὗ Ἰνυχῖνος οἶνος. ἴδιος γὰρ ὁ τύπος τῶν Σικελῶν. Ἰνυκῖνος οὖν δεῖ. Hoc eſt: *Inycus, urbs Siciliæ. Herodotus autem hanc vocat Inychem, ab Inyx. unde vinum Inychinum. nam peculiaris hæc eſt Siculorum formatio. Inycinus igitur debet eſſe gentile.* Τὸ Ἴνυκον igitur INYCVM, & ἡ Ἴνυξ INYX dicta fuit hæc Sicanorum urbs, Cocali regia. Apud Herodotum, lib. VI, utraque formatio legitur: primùm ἐς Ἴνυκον· paullo pòſt, ἐκ τῆς Ἴνυχος. Variaſſe ipſum ita auctorem, vix crediderim: magisque ſuſpicor, ſcriptum fuiſſe ab eo ἐς Ἴνυχα, ab recto caſu Ἴνυξ· quem Stephanus citavit. Vinum autem nobile eſt hodiè ad Partanum opidum; quod duo paſſuum millia à dextrâ Hypsâ ſive Belícis ripâ abeſt. Ipſum tamen *Inycum* opidum in lævâ ripâ & prope mare fuiſſe cenſeo; ob vicinitatem Selinûntis ab dextrâ ripâ. Id opidum quando interierit, planè incertum eſt. Ptolemæo inter Iſburum & Selinûntem fluvios eſt Πιντία PINTIA *urbs.* Eo vocabulo poſteà Inycum adpellatum fuerit, an verò Ptolemæus voluerit *Aquas* ſuprà dictas, Græco vocabulo Ὕδατα· hocque poſteà corruptum ſit, ut multa alia in unâ eius Siciliâ, haud temerè dixerim. Atque hactenus litus inſulæ auſtrinum omne deſcriptum eſt.

INYCVM *opidum: quod forte & PINTIA.*

FINIS LIBRI PRIMI.